Deuteronomium
Toegelicht & toegepast 05

Ger de Koning

Deuteronomium

Toegelicht & toegepast

DEUTERONOMIUM

Toegelicht & toegepast

Het Land

Ger de Koning

Webwinkel: www.uitgeverijdaniel.nl
Bestellingen: info@uitgeverijdaniel.nl

© 2022 4e druk Uitgeverij Daniël, Zwolle, NL, ISBN/EAN 978-90-79718-67-2 (hardcover)
© 2021 3e druk Uitgeverij Daniël, Zwolle, NL, ISBN/EAN 978-90-79718-67-2 (hardcover)
© 2019 2e druk Uitgeverij Daniël, Zwolle, NL, ISBN/EAN 978-90-79718-67-2 (hardcover)
© 2011 1e druk Uitgeverij Johannes Multimedia, ISBN/EAN 978-90-5798-366-5 (paperback)

Omslagontwerp: Theis-Jan Goudswaard
Lay-out: Jan Noordhoek

Niets uit deze uitgave mag – anders dan voor eigen gebruik – worden verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt worden d.m.v. druk, fotokopie, microfilm of op welke andere wijze ook zonder de voorafgaande schriftelijke toestemming van ‘Uitgeverij Daniël’ of de auteur.

Het gebruik van de Herziene Statenvertaling is in dit commentaar toegestaan onder voorwaarde van de volgende duidelijke copyrightvermelding: De bijbeltekst in deze uitgave is ontleend aan de Bijbel in de Herziene Statenvertaling, © Stichting HSV 2010.
© Stichting HSV en Uitgeverij Jongbloed – Heerenveen. Alle rechten voorbehouden.

De bijbelteksten in deze uitgave uit Nieuwe Testament zijn ontleend aan de TELOS-vertaling. Voor gebruik van teksten uit de TELOS-vertaling is toestemming onder voorwaarde van de volgende duidelijke copyrightvermelding:
© Grace Publishing House – Rhenen. Alle rechten voorbehouden.

Inhoud

Tekstgebruik

Afkorting bijbelboeken

Oude Testament

Thora

Gn	Genesis
Ex	Exodus
Lv	Leviticus
Nm	Numeri
Dt	Deuteronomium

Historische boeken

Jz	Jozua
Ri	Richteren
Ru	Ruth
1Sm	1 Samuel
2Sm	2 Samuel
1Kn	1 Koningen
2Kn	2 Koningen
1Kr	1 Kronieken
2Kr	2 Kronieken
Ea	Ezra
Ne	Nehemia
Es	Esther

Poëtische boeken

Jb	Job
Ps	Psalmen
Sp	Spreuken
Pr	Prediker
Hl	Hooglied

Profetische boeken

Js	Jesaja
Jr	Jeremia
Kl	Klaagliederen
Ez	Ezechiël
Dn	Daniël
Hs	Hosea
Jl	Joël
Am	Amos
Ob	Obadja
Jn	Jona
Mi	Micha
Na	Nahum
Hk	Habakuk
Zf	Zefanja
Hg	Haggaï
Zc	Zacharia
Ml	Maleachi

Nieuwe Testament

Mt	Mattheüs
Mk	Markus
Lk	Lukas
Jh	Johannes
Hd	Handelingen
Rm	Romeinen
1Ko	1 Korinthiërs
2Ko	2 Korinthiërs
Gl	Galaten
Ef	Efeziërs
Fp	Filippenzen
Ko	Kolossenzen
1Th	1 Thessalonicenzen
2Th	2 Thessalonicenzen
1Tm	1 Timotheüs
2Tm	2 Timotheüs
Tt	Titus
Fm	Filémon
Hb	Hebreeën
Jk	Jakobus
1Pt	1 Petrus
2Pt	2 Petrus
1Jh	1 Johannes
2Jh	2 Johannes
3Jh	3 Johannes
Jd	Judas
Op	Openbaring

Vertalingen

Alle tekstaanhalingen uit het Oude Testament komen uit de Herziene Statenvertaling (HSV).
De tekstaanhalingen uit het Nieuwe Testament komen uit de Herziene Voorhoeve-uitgave, ook wel TELOS-vertaling genoemd.

Verwijzingen

De tekst van *Deuteronomium* staat in dit commentaar. In een aantal gevallen worden tekstverwijzingen voluit geciteerd. Alle andere tekstverwijzingen kan de lezer zelf in de Bijbel opzoeken.

Haakjes

Oude Testament

In de bijbelgedeelten van het *Oude Testament* worden twee soorten haakjes gebruikt:

Ronde haakjes ( )

Deze dienen uitsluitend om het lezen en begrijpen van de tekst te vergemakkelijken; zij geven aan dat een bepaald gedeelte een soort tussenzin vormt die de eigenlijke loop van het verhaal of het betoog enigszins onderbreekt. De woorden tussen ronde haakjes behoren tot de grondtekst.

Vierkante haakjes [ ]

Deze haakjes staan om woorden die in de gedrukte uitgave van de Herziene Statenvertaling *cursief* staan. Omdat in dit boek de hele bijbeltekst cursief wordt weergegeven, wordt van deze haakjes gebruikgemaakt om woorden te markeren die cursief in de gedrukte uitgave staan. Deze haakjes geven aan dat de ingesloten woorden niet in de grondtekst voorkomen, maar in het Nederlands zijn ingevoegd om de tekst begrijpelijk te maken.

Nieuwe Testament

In de bijbelgedeelten van het Nieuwe Testament, die uit de TELOS-vertaling worden genomen, worden drie soorten haakjes gebruikt. Over het gebruik hiervan wordt in het ‘Voorwoord’ van de TELOS-vertaling het volgende gezegd:

‘In de vertaling zijn drie soorten haakjes gebruikt:

Ronde haakjes ( )

Deze dienen uitsluitend om het lezen en begrijpen van de tekst te vergemakkelijken; zij geven aan dat een bepaald gedeelte een soort tussenzin vormt die de eigenlijke loop van het verhaal of het betoog enigszins onderbreekt.

Vierkante haakjes [ ]

Deze geven aan dat de ingesloten woorden niet in de grondtekst voorkomen, maar in het Nederlands moeten worden ingevoegd om de tekst begrijpelijk te maken; deze woorden moeten dus altijd gelezen worden. Met name het (bepaalde) lidwoord ontbreekt nogal eens in het Grieks, waar dat in het Nederlands wel noodzakelijk is; aangezien verschillende uitleggers van mening zijn dat het al of niet voorkomen van het lidwoord vaak van grote betekenis is, is ernaar gestreefd dit overal in de vertaling tussen haakjes te plaatsen waar het in de grondtekst ontbreekt.

Scherpe haakjes < >

Deze geven aan dat de ingesloten woorden in sommige handschriften wel en in andere niet voorkomen.´

Vooraf

Deze toelichting op *Deuteronomium* is bedoeld als hulp bij persoonlijke studie van dit bijbelboek. Ieder die er gebruik van maakt, wordt aangeraden dat te doen op dezelfde wijze als de Joden in Beréa naar de uitleg van het Woord luisterden: *"Zij ontvingen het Woord met alle bereidwilligheid, terwijl zij dagelijks de Schriften onderzochten of deze dingen zo waren" (Hd 17:11)*.

Het is mijn verlangen en gebed dat het lezen van deze toelichting de liefde voor Gods Woord groter maakt. Het gevolg zal zijn: meer trouw en toewijding in het navolgen van de Heer Jezus. Dat zal zijn tot verheerlijking van de God en Vader van onze Heer Jezus Christus, *"aan Wie de heerlijkheid en de kracht is tot in alle eeuwigheid! Amen" (1Pt 4:11b)*.

Ger de Koning
Middelburg, herzien 2021

Het boek Deuteronomium

Inleiding

De schrijver van het boek *Deuteronomium* is Mozes. Dat wordt in het Nieuwe Testament op verschillende plaatsen vermeld in verband met citaten uit dit boek *(Dt 25:5-6* in *Mt 22:24; Dt 18:15-19* in *Hd 3:22)*. Mozes heeft het boek kort voor zijn dood geschreven *(Dt 31:24)*. Het laatste hoofdstuk, waarin zijn dood wordt opgetekend, is waarschijnlijk door Jozua geschreven.

...; en zij vroegen Hem aldus: Meester, Mozes heeft gezegd: Als iemand kinderloos sterft, dan zal zijn broer met diens vrouw het zwagerhuwelijk sluiten en zijn broer nageslacht verwekken. (Mt 22:24)

Mozes heeft immers gezegd: 'Een Profeet zal [de] Heer uw God u verwekken uit uw broeders, ... (Hd 3:22)

...; en zo vreselijk was het gezicht, dat Mozes zei: 'Ik ben vol vrees en ik beef zeer', ... (Hb 12:21)

Het boek beschrijft de bijzondere situatie waarin het volk verkeert. Enerzijds heeft het de woestijnreis achter zich. Anderzijds staat het op het punt in het bezit te worden gesteld van wat God aan de aartsvaders heeft beloofd. Het is de HEERE erom te doen het volk voor te bereiden op het veroveren en in bezit nemen van het land.

Het boek heeft een eigen, bijzonder karakter. De namen van de vijf boeken van Mozes zijn gegeven door de vertalers van het Oude Testament vanuit het Hebreeuws in het Grieks. Zij hebben boven elk boek een Griekse titel geplaatst. 'Deuteronomium' betekent 'tweede wet', in de zin van herhaling. Het boek is echter geen herhaling. Veel onderwerpen die in eerdere boeken aan de orde zijn geweest, komen wel terug, maar ze worden in dit boek voorgesteld met een speciaal doel dat de andere boeken niet hebben.

In *Deuteronomium* wordt iets nieuws toegevoegd. Het volk heeft de ervaringen van de woestijn achter de rug. Het heeft ondervonden wat in hun hart is. In de veertig jaar die ze in de woestijn hebben rondgetrokken, hebben ze niets geleerd, niet over zichzelf en niet over God, Die hen heeft gedragen en verzorgd. In enkele lange toespraken stelt Mozes in dit boek die ervaringen voor, zowel met zichzelf als met God. Hij stelt hun ook de toekomst voor.

Voordat ze de Jordaan doorgaan, roept Mozes hen met dit lange boek op tot bezinning. Hij stelt hun de zegen, maar ook de vloek voor. Gods gena-

de hebben ze ervaren, wat zullen ze daarmee doen? De dringende vraag die gaandeweg op het volk afkomt, is deze: Zijn jullie van plan God te dienen of willen jullie je eigen weg gaan?

Het is tragisch dat het vanaf het begin duidelijk is dat ze van het verleden niets hebben geleerd en dat ze het ook in de toekomst zullen verderven. Dat laten *Deuteronomium 28–29* zien. Maar er is een keerpunt in *Deuteronomium 29* waar we in het laatste vers lezen over *"de verborgen dingen" (Dt 29:29)*. De *"geopenbaarde dingen"* waarvan in dat vers ook sprake is, zijn in de voorgaande hoofdstukken besproken. Daarin is gehoorzaamheid voorgesteld als de zekere weg naar de zegen, en ongehoorzaamheid als de zekere weg naar het verderf. In *"de verborgen dingen"* zien we wat God achter de hand heeft als het volk het heeft verdorven. Nadat God hen vanwege hun ontrouw heeft verstrooid onder de volken, zal Hij hen tot bekering brengen. God wil met hen te maken hebben, al willen zij niet met Hem te maken hebben. Dat is ook nu nog toekomst.

We hebben in het Oude Testament te maken met typologische voorstellingen waarin God bepaalde waarheden uit het Nieuwe Testament illustreert. Daartoe is alles wat Israël is overkomen, opgetekend. Het is zelfs gebeurd *"tot voorbeelden voor ons, opdat wij geen begeerte in [het] kwade zouden hebben, zoals zij er begeerte in hadden" (1Ko 10:6,11)*.

In *Genesis*, de eerste helft van *Exodus* en in *Numeri* hebben we veel geschiedenissen. De tweede helft van *Exodus* en het boek *Leviticus* geven voorschriften. Die voorschriften geven aan hoe het volk in verbinding met God kan zijn en met Hem gemeenschap kan hebben. Dat kan op de grondslag van het offer, wat dan ook het centrale thema van de voorschriften is. Ook die voorschriften hebben in de eerste plaats betekenis voor ons, want Israël heeft zich in de praktijk nooit aan die voorschriften gehouden *(Am 5:25-26)*. In de *brief aan de Hebreeën* wordt de betekenis voor ons genoemd: het zijn *"de zinnebeelden van de dingen die in de hemelen zijn" (Hb 9:23)*.

In dit boek zien ook wij terug op wie wij zijn geweest en wat God voor ons is geweest. We leren hoe de zegeningen die nu al ons deel zijn, werkelijkheid voor ons kunnen worden. De hemel is al in ons. De vraag die op Israël afkomt, komt ook op ons af: Wat is ons erfdeel ons waard? De kortste weg van Egypte naar het beloofde land is elf dagen reizen *(Dt 1:2)*. Maar net

als Israël hebben ook wij veel tijd nodig om te leren wie we zelf zijn en Wie God is. Als we dat enigszins hebben geleerd door de soms harde en langdurige ervaringen van het leven van elke dag, is het mogelijk om ons hart te richten op het land vóór ons, waar de Heer Jezus is.

Het hele boek speelt zich af in de vlakten van Moab aan de Jordaan *(Nm 36:13; Dt 1:1)*. Om de betekenis van het boek voor ons te leren kennen, moeten we begrijpen wat de geestelijke betekenis van deze vlakten van Moab voor ons is. We kunnen daarvan iets leren uit de brieven van Paulus. In de *brief aan de Romeinen* legt hij uit, hoe iemand verlost wordt uit de wereld, waarvan Egypte een beeld is. Hij spreekt in *Romeinen 6* over de doop als de overgang naar een nieuw leven: *"Wij zijn dan met Hem begraven door de doop tot de dood, opdat, zoals Christus uit [de] doden is opgewekt door de heerlijkheid van de Vader, zo ook wij in nieuwheid van leven zouden wandelen" (Rm 6:4)*. In beeld zien we dat in de doortocht door de Rode Zee *(1Ko 10:1-2)*.

De gedoopte gelovige hoort niet meer bij de wereld. Die is voor hem een woestijn geworden. In die woestijn doet hij, net als het volk Israël, allerlei ervaringen op, zowel met zichzelf als met God. Naarmate hij meer leeft door het geloof in de Zoon van God en minder geleefd wordt door de omstandigheden, nadert hij om zo te zeggen de vlakten van Moab. Er is geestelijke groei als de Heilige Geest gelegenheid krijgt het hart van de christen steeds meer op Christus te richten.

Iemand is, geestelijk gesproken, in de vlakten van Moab aangekomen, als zijn hart vol is van Christus. Dat zien we in de *brief aan de Filippenzen*. Daar horen we iemand zeggen, niet als een leerstuk, maar door ervaring geleerd: *"Ik vermag alles door Hem Die mij kracht geeft" (Fp 4:13)*. Hoe komt het dat we elke keer door honger en gevaar ondersteboven raken? Omdat we, geestelijk gesproken, nog niet in de vlakten van Moab zijn aangekomen. Iemand die niet meer onder de indruk komt van de gevaren en problemen van de woestijn, is aangekomen in de vlakten van Moab. Zo iemand ziet terug op de ervaringen van de woestijn als een beleven van de goedheid van de Heer. Zo iemand is Paulus in de *brief aan de Filippenzen*. Hij is daar vol *"van de hemelse roeping van God in Christus Jezus" (Fp 3:14)*.

Het boek *Deuteronomium* is de oudtestamentische tegenhanger van de *brief aan de Filippenzen*. De harten worden in *Deuteronomium* warm gemaakt voor

het land. In de *brief aan de Filippenzen* worden de harten door de Heilige Geest bij monde van Paulus warm gemaakt voor de hemel. In *Deuteronomium* doet Mozes dat. Hij is hier een beeld van de Heer Jezus als Degene Die de woestijnreis heeft meegemaakt. Hij kent alle omstandigheden, Hij is ons voorgegaan, wij mogen Zijn voetstappen drukken. Deze Leermeester is volmaakt. In *Filippenzen 2* zien we Hem als de ware Mozes, beproefd in de woestijn waar Zijn gezindheid en gehoorzaamheid duidelijk worden. In *Filippenzen 3* wordt ons oog gericht op de Heer Jezus in de heerlijkheid, Hij Die de zegeningen voor ons bevat, om Hem te winnen.

Ook in de letterlijke zin is de Heer in de woestijn geweest. Hij heeft daar veertig dagen doorgebracht, terwijl Hij werd verzocht door de duivel *(Mt 4:1-10)*. Elke verzoeking heeft Hij met een citaat uit dit boek beantwoord *(Dt 8:3* in *Mt 4:4; Dt 6:16* in *Mt 4:7; Dt 6:13* in *Mt 4:10)*. Zoals we zien, komen de citaten uit het eerste deel van het boek, waarin een terugblik op de woestijnreis wordt gegeven.

Hij antwoordde echter en zei: Er staat geschreven:' Niet van brood alleen zal de mens leven, maar van alle woord dat door [de] mond van God uitgaat'. (Mt 4:4)

Jezus zei tot hem: Er staat eveneens geschreven: 'U zult [de] Heer, uw God, niet verzoeken'. (Mt 4:7)

Toen zei Jezus tot hem: Ga weg, satan, want er staat geschreven:' [De] Heer, uw God, zult u aanbidden en Hem alleen dienen'. (Mt 4:10)

Als wij dit boek lezen en op ons laten inwerken, zullen we in elk onderdeel van Israëls geschiedenis onszelf herkennen. Steeds wordt een ander gezichtspunt genomen. Het volk is een geheel nieuw volk, want het oude geslacht – bestaande uit allen van twintig jaar en ouder – is omgekomen in de woestijn, behalve Jozua en Kaleb. Tot dit nieuwe volk richt Mozes in dit boek zijn toespraken. Deze nieuwe generatie heeft het nodig om de geschiedenis van het volk te horen om te weten wat er is gebeurd, zodat ze de les eruit kunnen leren.

We kunnen het boek *Deuteronomium* als volgt indelen:

1. Eerste grote rede van Mozes: terugblik op de woestijnreis *(Deuteronomium 1:1-4:43)*.
2. Tweede grote rede van Mozes *(Deuteronomium 4:44-26:19)*, die in drie delen onderverdeeld kan worden:
    a. Gebeurtenissen bij de Horeb *(Deuteronomium 4:44-5:33)*.
    b. Geboden en inzettingen, gehoorzaamheid als voorwaarde voor het genieten van de zegen van het land *(Deuteronomium 6:1-11:32)*.

   c. Inzettingen voor het leven in het land rondom de plaats die de HEERE uitgekozen heeft om Zijn Naam daar te laten wonen *(Deuteronomium 12:1-26:19)*.

3. Derde en vierde rede van Mozes, zijn lied en het bericht van zijn dood *(Deuteronomium 27:1-34:12)*, met als onderverdeling:
   a. Derde rede: zegen en vloek *(Deuteronomium 27:1-28:68)*.
   b. Vierde rede: vernieuwing van het verbond, berouw en verlossing, de keus voorgehouden *(Deuteronomium 29:1-30:20)*.
   c. Mozes wijst Jozua als zijn opvolger aan *(Deuteronomium 31:1-8)*.
   d. Elke zeven jaar moet de wet aan het hele volk worden voorgelezen *(Deuteronomium 32:1-33:29)*.
   e. Lied en zegen van Mozes *(Deuteronomium 31:9-13)*.
   f. De dood van Mozes *(Deuteronomium 34:1-12)*.

Deuteronomium 1

Inleiding

Het boek geeft praktische en geestelijke lessen met als onderwerp het erfdeel. We zien een volk dat wordt voorbereid op het erfdeel dat voor hen ligt en dat ze op het punt staan in bezit te nemen. Het is het land waar God met vreugde naar kijkt. Mozes weet waarover hij spreekt als hij hun hart warm wil maken voor dat land. Hij geeft in de eerste hoofdstukken een historische terugblik op de wijze waarop het volk al met het land te maken heeft gehad. Zij hebben *"het begerenswaardige land"* versmaad *(Ps 106:24)*. Dan komen er een nieuwe generatie en een overblijfsel, voorgesteld in Kaleb, die het in bezit mogen nemen.

Voor ons, christenen, is het land Kanaän het beeld van de hemelse gewesten. Daarin zijn we *"gezegend met alle geestelijke zegening ... in Christus"* *(Ef 1:3)*. De Heer Jezus, onze ware Mozes, wil onze harten daarop richten. Als er echt gemeenschap met God is, zal dat tot uiting komen in de belangstelling die wij tonen voor de dingen waarin Hij belangstelt. Gods hart is vol van Christus en alles wat Hij heeft gedaan.

Plaats en datum van Mozes' toespraak | *verzen 1-4*

> *1 Dit zijn de woorden die Mozes tot heel Israël gesproken heeft, aan deze zijde van de Jordaan, in de woestijn, op de Vlakte tegenover Suf, tussen Paran enerzijds en Tofel, Laban, Hazeroth en Dizahab anderzijds. 2 Vanaf de Horeb in de richting van het Seïrgebergte, tot aan Kades-Barnea, is het elf dagen [reizen]. 3*
> *Het gebeurde in het veertigste jaar, in de elfde maand, op de eerste [dag] van de maand, dat Mozes tot de Israëlieten sprak, overeenkomstig alles wat de HEERE hem voor hen geboden had, 4 nadat hij Sihon, de koning van de Amorieten, die in Hesbon woonde, en Og, de koning van Basan, die in Astharoth woonde, in Edreï verslagen had.*

Mozes richt zich *"tot heel Israël"*, niemand uitgezonderd. De plaats waar en de datum waarop hij zijn woorden spreekt, worden aangegeven. Hij spreekt zijn rede uit aan de oever van de Jordaan, de rivier die het volk van het land scheidt. De omgeving, de woestijn, herinnert aan de reis. Ze

bevinden zich *"op de Vlakte"*, een plaats waar niemand zich kan verstoppen en vanwaar ze de omgeving goed kunnen waarnemen.

Het boek bevat de woorden die Mozes heeft gesproken *(vers 1)*, geheel zoals de HEERE het wil *(vers 3)* en die Mozes ontvouwt of uitlegt *(vers 5)*. Dat maakt het hele boek tot een direct gezaghebbend spreken van God. Hij is de bron ervan. We doen er goed aan ons dat tijdens het lezen en overdenken van dit boek voortdurend te realiseren. Mozes is de middelaar – en het type van de Heer Jezus Die Gods Woord met gezag spreekt – door wie Gods woorden tot ons komen. Hij doet er alles aan om het volk het Woord van God duidelijk te maken en het juist te doen verstaan.

De reis zou elf dagen hebben kunnen duren. Die tijd is nodig voor de reis van de Horeb, dat is de berg Sinaï, naar Kades-Barnéa, de zuidelijke ingang in het land. Door ongeloof hebben ze er echter veertig jaar over gedaan, gerekend vanaf de uittocht uit Egypte tot de intocht in het land ('veertig jaar': *Nm 14:29-35; 32:13; Dt 8:2-5; 29:5-6; Hb 3:7-19*). Het getal 'veertig' spreekt van beproeving, op de proef stellen. Het spreekt van een periode waarin iemands hart en kwaliteiten worden getoetst. Voor ons gaat het niet om letterlijk veertig jaar, net zomin als het gaat om een letterlijke woestijn. De geestelijke les is dat wij door eigen falen en ontrouw ook vaak langer doen over het in bezit nemen van zegeningen dan in het geval we trouw gebleven zouden zijn.

De datering in *vers 3* laat zien dat het einde van het veertigste jaar in zicht is. Dat betekent dat er in de vlakten van Moab een compleet ander volk gelegerd is dan het volk dat uit Egypte is weggetrokken. Op dat moment is het tijd voor de terugblik.

Hesbon is de hoofdstad van Moab, maar is veroverd door Sihon, een koning van de Amorieten. Og is ook een koning van de Amorieten. Sihon heerst over het zuidelijke deel van het Overjordaanse en Og over het noordelijke deel daarvan. Het verslaan van Sihon en Og wordt beschreven in *Deuteronomium 2:24-3:11*.

In de verwijzing naar het verslaan van deze beide koningen ligt een geestelijke voorwaarde voor het begrijpen van wat Mozes gaat zeggen. De geestelijke zegeningen van het hemelse land zullen door ons niet worden

gekend als wij de aardse zegeningen niet op de juiste wijze in bezit hebben genomen.*

Opdracht het land binnen te gaan | *verzen 5-8*

> *5 Aan deze zijde van de Jordaan, in het land Moab, begon Mozes deze wet [als volgt] uit te leggen: 6 De HEERE, onze God, heeft tot ons gesproken bij de Horeb: U bent lang genoeg bij deze berg gebleven. 7 Keer om, breek op en ga naar het bergland van de Amorieten en naar al hun buren, in de Vlakte, het Bergland en het Laagland, in het Zuiderland en aan de zeekust, het land van de Kanaänieten, en de Libanon, tot aan de grote rivier, de rivier de Eufraat. 8 Zie, Ik heb het land aan u gegeven; ga het binnen en neem het land in bezit waarvan de HEERE uw vaderen, Abraham, Izak en Jakob, gezworen heeft dat Hij het hun en hun nageslacht na hen geven zou.*

Voordat de verovering van het land begint, *"begon"* Mozes Gods wet uit te leggen *(vgl. Lk 4:21b)*. Hij legt het volk niet een kunstig bedacht krijgsplan voor. De enig zekere methode om het land in bezit te nemen en te houden is gehoorzaamheid aan Gods geboden. Dat geldt ook voor ons. Als wij de zegeningen willen leren kennen die ons deel in Christus zijn, gebeurt dat niet door ze in ons verstand op te nemen. We zullen ze alleen leren kennen als we ons leven in gehoorzaamheid onderwerpen aan Gods Woord.

Het begin van de reis ligt bij de Horeb. Daar heeft het volk ongeveer een jaar doorgebracht. Mozes haalt het bevel van God aan om de Horeb te verlaten en naar Kanaän te gaan. Hij vertelt er ook de reden bij: ze zijn er nu lang genoeg geweest om voorbereid te worden op de aanstaande reis. Als God iets lang genoeg vindt, is dat omdat Hij Zijn doel heeft bereikt. Hij laat de Zijnen dan optrekken naar een volgende ervaring met Hem. In *Numeri 10* lezen we over de opdracht om op te breken: *"Voor het eerst braken zij op, op bevel van de HEERE, door de dienst van Mozes" (Nm 10:13)*. Nu wordt erbij vermeld waarheen ze moeten gaan.

Voordat er in *vers 19* van daadwerkelijk opbreken wordt gesproken, herinnert Mozes aan twee gebeurtenissen bij de Horeb. De eerste is wat God gezegd heeft over het land. Hij stelt het voor in zijn uitgestrektheid. Nu wonen de vijanden er nog, maar Hij heeft het Zijn volk gegeven.

* Zie verder de uitleg bij *Numeri 21:21-35* in 'Numeri – Toegelicht & toegepast'.

Mozes sluit aan bij het zweren van God aan de aartsvaders Abraham, Izak en Jakob dat Hij hun en hun nageslacht het land zal geven *(Gn 15:18-21; 22:16-17; 26:3-5; 35:12)*. Het 'land' wordt in dit boek ca. honderdzestig keer genoemd. Nu staan ze vlak voor de vervulling van de belofte.

Het land is niet *door* hen uitgekozen, maar *voor* hen uitgekozen. God heeft dit land voor hen uitgekozen en Hij heeft hen uitgekozen om er te wonen. Gods hart is vol van het land. Als hun hart vervuld zou zijn met de liefde van God, zouden zij net zo vol zijn van Zijn land. Maar hun hart is vervuld van andere dingen. Dat is het tweede waarover Mozes spreekt, wat we tussen de regels door horen als hij het heeft over het aanstellen van leiders.

De aanstelling van leiders | *verzen 9-18*

> *9 Ik heb in die tijd tegen u gezegd: Ik alleen kan u niet dragen. 10 De HEERE, uw God, heeft u talrijk gemaakt, en zie, u bent heden zo talrijk als de sterren aan de hemel. 11 Moge de HEERE, de God van uw vaderen, aan uw [aantal] toevoegen duizendmaal wat u [nu] bent, en moge Hij u zegenen, zoals Hij tot u gesproken heeft! 12 [Maar] hoe kan ik alleen uw moeite, uw last en uw rechtszaken dragen? 13 Geef voor uzelf, [ingedeeld] naar uw stammen, wijze, verstandige, ervaren mannen, dan zal ik hen tot hoofd over u aanstellen. 14 Toen antwoordde u mij en zei: De zaak die u hebt gezegd te doen, is goed. 15 Dus nam ik uw stamhoofden, wijze en ervaren mannen, en stelde hen tot hoofd over u aan, leiders over duizend, leiders over honderd, leiders over vijftig en leiders over tien, en beambten voor uw stammen.16 Ook beval ik in die tijd uw rechters: Luister naar [de geschillen] tussen uw broeders, en oordeel rechtvaardig tussen een man, zijn broeder en de vreemdeling die [bij] hem is. 17 U mag niet partijdig zijn in de rechtspraak: zowel de kleine als de grote moet u aanhoren. U mag voor niemand bevreesd zijn, want de rechtspraak behoort aan God. Maar de zaak die voor u te moeilijk is, moet u bij mij brengen en ik zal die aanhoren. 18 Zo beval ik u in die tijd al de zaken die u moet doen.*

Op dezelfde tijd dat God over het erfdeel sprak, moest Mozes met hen spreken over hun moeiten die hij niet alleen kon dragen en over hun ruzies. Het gaat hem net als de briefschrijver Judas die graag had willen *"schrijven over onze gemeenschappelijke behoudenis"*, maar gedwongen werd *"te schrijven met de vermaning om te strijden voor het geloof dat eenmaal aan de heiligen is overgeleverd" (Jd 1:3)*.

Het volk was toegenomen in menigte. Daardoor namen ook de ruzies onder hen toe. Het is bij de gemeente niet anders *(Hd 6:1)*. Om de moeilijkheden tussen de leden van Gods volk het hoofd te bieden stelde Mozes voor leiders aan te stellen. Het volk vond dat goed. Zo werd de last verdeeld over meerderen. Als er geschillen waren, konden ze daarmee naar hun rechters.

In die dagen nu, toen de discipelen talrijker werden, ontstond er gemopper van de Griekssprekende [Joden] tegen de Hebreeën, omdat in de dagelijkse bediening hun weduwen over het hoofd werden gezien. (Hd 6:1)

De rechters moesten aan vier voorwaarden voldoen:

1. Rechtvaardig oordelen, ongeacht of dit een broeder of een vreemdeling was.
2. Oordelen zonder aanzien des persoons, geen rekening houden met iemands positie.
3. Oordelen zonder angst voor menselijke vergelding, zich bewust dat zij namens God recht spraken.
4. Erkennen dat er ook te zware zaken zijn (eigen zwakheid en beperking) die ze dan bij Mozes mochten brengen.

Ook in de gemeente zijn er leiders, dat zijn gelovigen die verantwoordelijkheid hebben gekregen *(1Th 5:12-13)*. Zoals Mozes hen in Israël aanstelde, zo doet nu de Heer Jezus dat. Zulke gelovigen zullen voldoen aan de vier genoemde voorwaarden. Het is goed met bepaalde zaken naar zulke gelovigen toe te gaan en hun raad te vragen. Er kunnen ook zaken zijn waarmee we direct naar de ware Mozes moeten gaan. Rechtszaken zijn het gevolg van de ruzies onderweg.

Wij nu vragen u, broeders, hen te erkennen die onder u arbeiden en u leiding geven in [de] Heer en u terechtwijzen, en hen zeer hoog te achten in liefde om hun werk. (1Th 5:12-13)

In Kades-Barnea | *verzen 19-21*

> *19 Toen braken wij op van de Horeb, en gingen door heel die grote en vreselijke woestijn, die u gezien hebt, in de richting van het bergland van de Amorieten, zoals de HEERE, onze God, ons geboden had; en wij kwamen tot aan Kades-Barnea. 20 Toen zei ik tegen u: U bent gekomen tot aan het bergland van de Amorieten, dat de HEERE, onze God, ons geven zal. 21 Zie, de HEERE, uw God, heeft het land aan u gegeven; trek op, neem het in bezit, zoals de HEERE,*

> *de God van uw vaderen, tot u gesproken heeft; wees niet bevreesd en wees niet ontsteld.*

De vreselijke woestijn diende ertoe naar het land te gaan verlangen. De verkwikkingen van de woestijn zijn bittere verkwikkingen. We moeten leren *"roemen ... in de verdrukkingen" (Rm 5:3-5)*. Het resultaat zal zijn dat de liefde van God toeneemt en daarmee de liefde tot de broeders en zusters. Dan verdwijnen de ruzies en komen we in de vlakten van Moab waar we vol gemaakt worden van de liefde die God voor ons heeft.

Mozes doet er alles aan om het volk te bemoedigen het land in bezit te nemen. Hij zegt tegen hen dat ze niet bang of schrikachtig hoeven te zijn. Dat wijst erop dat het volk niet stond te dringen om het land in bezit te gaan nemen. Dat blijkt ook uit het volgende gedeelte, waar het volk vraagt om verkenners te zenden. Mozes wijst erop dat God heeft gesproken dat zij het land zullen krijgen; en als God gesproken heeft, kan geen macht dat keren. Het enige waardoor niet in bezit wordt genomen wat God heeft toegezegd, is ongeloof.

God stelt ons alles ter beschikking, wij mogen het in bezit nemen. Gods genade kan het ons zo schenken. Het Woord van Gods genade is genoeg om ons het erfdeel te schenken *(Hd 20:32)*. Hoe komt het als iemand het niet in bezit neemt? Omdat in zo iemand een boos, ongelovig hart is *(Hb 3:7-12)*. Het gaat om een verschil in hart: is het boos en ongelovig of is daarin de liefde van God door de Heilige Geest uitgestort.

En nu draag ik u op aan God en aan het Woord van Zijn genade, Die machtig is op te bouwen en het erfdeel te geven onder alle geheiligden. (Hd 20:32)

De twaalf verkenners | *verzen 22-25*

> *22 Toen kwam u allen naar voren, naar mij toe, en zei: Laten wij mannen voor ons uit sturen, die het land voor ons verkennen en ons verslag uitbrengen langs welke weg wij het moeten intrekken en bij welke steden wij zullen komen. 23 Deze zaak nu was goed in mijn ogen. Dus nam ik twaalf mannen uit uw [midden], één man per stam. 24 Zij keerden zich om en trokken het bergland in; zij kwamen tot aan het dal Eskol en verkenden dat. 25 Zij namen van de vrucht van het land mee, daalden [weer] naar ons af en brachten ons verslag uit en zeiden: Het land dat de HEERE, onze God, ons geven zal, is goed.*

Ondanks alle toezeggingen van God wil het volk dat er eerst nog verkenners worden uitgezonden. De kern van dit verzoek is wantrouwen van God en Zijn Woord. Wat zullen de verkenners kunnen vertellen buiten wat God al heeft gezegd?

In *Numeri* staat dat *God* de opdracht geeft om verkenners uit te zenden *(Nm 13:1-2)*, terwijl we hier leren dat *het volk* het wilde. Hun vraag kwam voort uit een gebrek aan vertrouwen op God. Als God ziet dat hun wil hierin vaststaat, geeft Hij waar ze om vragen. Het is ermee als met de vraag die het volk later stelt om een koning te hebben. Daarmee verwerpen ze God. Toch geeft God hun een koning, omdat Hij hun een les wil leren.

Mozes heeft in het verzoek toegestemd. De verkenners zijn het land doorgereisd en met de bewijzen van de rijkdom van het land teruggekomen. De vermelding van *"het dal Eskol"* herinnert aan de enorme druiventros die ze uit het land hebben meegenomen *(Nm 13:23-24)*. Ze hebben ook erkend dat het land dat God geeft een 'goed land' is, een uitdrukking die tien keer in dit boek voorkomt *(Dt 1:25,35; 3:25; 4:21,22; 6:18; 8:7,10; 9:6; 11:17)*.

Weigering om op te trekken | *verzen 26-28*

> *26 Maar u wilde niet verdertrekken, u was het bevel van de HEERE, uw God, ongehoorzaam. 27 U morde in uw tenten en zei: Omdat de HEERE ons haat, heeft Hij ons uit het land Egypte geleid, om ons in de hand van de Amorieten te geven, om ons weg te vagen. 28 Waar moeten wij heen trekken? Onze broeders hebben ons hart laten smelten door te zeggen: Het is een volk, groter en langer dan wij; de steden zijn groot en hemelhoog versterkt; wij hebben er zelfs Enakieten gezien.*

Mozes herinnert het volk aan de onoverkomelijke problemen die zij zagen om het land in bezit te nemen. Zij verwierpen daarmee God. Ze spraken er zelfs over dat God hen haatte *(vers 27)*.

Gods trouw en het ongeloof van het volk | *verzen 29-33*

> *29 Toen zei ik tegen u: Schrik niet [voor hen] terug en wees niet bevreesd voor hen. 30 De HEERE, uw God, Die voor u uit gaat, Hij zal voor u strijden, overeenkomstig alles wat Hij voor uw ogen in Egypte voor u gedaan heeft, 31 en in de woestijn, waar u gezien hebt dat de HEERE, uw God, u gedragen heeft,*

> *zoals een man zijn zoon draagt, op heel de weg die u gegaan bent, totdat u op deze plaats gekomen bent. 32 Maar ondanks deze woorden geloofde u niet in de HEERE, uw God, 33 Die voor u uit ging op de weg, om voor u een plaats te zoeken om uw tenten op te zetten; 's nachts met het vuur, om u de weg te tonen die u moest gaan, en overdag met de wolk.*

Mozes spreekt tot een geslacht dat zich niet of nauwelijks bewust kan zijn van wat veertig jaar geleden heeft plaatsgevonden. Toch spreekt hij tot hen alsof het henzelf betreft: *zij* waren weerspannig en wilden niet optrekken, *zij* morden in hun tenten. Hij kan dat doen omdat hij weet dat de kiem van ongeloof ook in dit geslacht aanwezig is. Zij zijn niet beter dan hun vaderen. Ook dit nieuwe geslacht heeft zijn ongeloof en opstandigheid aan het einde van de reis getoond *(Nm 21:5)*.

De gelovige is een nieuwe schepping in Christus, maar zijn oude natuur is onverbeterlijk slecht. Als hij die niet houdt op de plaats van de dood *(Rm 6:11)*, zal ook de gelovige tot de ergste zonden kunnen komen.

Zo ook u, rekent het ervoor ten opzichte van de zonde dood te zijn, maar voor God levend in Christus Jezus. (Rm 6:11)

Wij kunnen God verwijten maken omdat we vinden dat Hij niet zorgt voor voldoende middelen om ons met de zegeningen bezig te houden. Maar de eigenlijke vraag is of wij de zegeningen waarderen. Als we dat doen, zullen we de middelen en de tijd ervoor krijgen. Generaties in vorige eeuwen hebben veel harder en langer moeten werken dan wij vandaag. Toch kenden zij de Schrift door en door. Hoe komt dat? Zij waardeerden de zegeningen, terwijl wij ons laten inpakken door de aardse dingen. In Christus zijn *"al de schatten van de wijsheid en kennis verborgen" (Ko 2:3)*. Als we ons met Hem bezighouden, zullen we toenemend genieten van alles wat ons in Hem is gegeven. Een verlangend hart zal leren van de waarheid die in Jezus is *(Ef 4:21)*.

In *vers 31* zien we hoe God Zijn volk door die 'grote en vreselijke woestijn' heen heeft gevoerd. Waartoe Mozes niet in staat was *(Nm 11:14)*, deed God: Hij droeg hen, zoals een man zijn kind draagt. In zijn toespraak in de synagoge in het Pisidische Antiochië wijst Paulus erop hoe God Zijn volk met de tederheid van een voedster heeft verzorgd: *"En gedurende ongeveer*

Ik alleen kan al dit volk niet dragen, want het is mij te zwaar. (Nm 11:14)

veertig jaar verzorgde Hij hen in de woestijn" (Hd 13:18; vgl. Js 66:13; Ps 103:13). Dit is Zijn antwoord op hun beschuldiging dat Hij hen haat, een antwoord dat hen tot beschaming zou moeten brengen.

Het volk heeft verkenners voor zich uitgezonden. Mozes herinnert eraan dat de HEERE Zelf telkens weer als een verkenner voor hen was uitgegaan om voor hen een geschikte plaats te zoeken om hun tenten op te slaan *(vers 33)*. Ze kunnen zich beter op Hem verlaten, dan hun weg bepalen naar aanleiding van menselijke waarnemingen.

De toorn van de HEERE | *verzen 34-39*

> *34 Toen de HEERE uw woorden hoorde, werd Hij zeer toornig en zwoer: 35 Niemand van deze mannen, van deze slechte generatie, zal het goede land zien dat Ik gezworen heb aan uw vaderen te geven! 36 Behalve Kaleb, de zoon van Jefunne: die zal het zien en aan hem zal Ik het land geven dat hij betreden heeft, en aan zijn kinderen, omdat hij erin volhard heeft de HEERE na [te volgen]. 37 Ook op mij werd de HEERE toornig, vanwege u, en Hij zei: Ook u zult er niet in komen. 38 Jozua, de zoon van Nun, die in uw dienst staat, die zal erin komen; rust hem ervoor toe, want hij zal het Israël in erfbezit laten nemen. 39 En [ook] uw kleine kinderen, waarvan u zei: Zij zullen [de vijand] tot buit worden, en uw kinderen die heden [nog] geen goed of kwaad kennen, die zullen erin komen. Aan hen zal Ik het geven en zij zullen het in bezit nemen.*

De reactie van de HEERE sluit aan bij de weerspannigheid van het volk. Weigeren zij het land in te gaan? De HEERE zweert in Zijn toorn dat niemand van dat geslacht erin zal komen. Van de twee uitzonderingen, Jozua en Kaleb, wordt alleen Kaleb hier genoemd. Jozua neemt een bijzondere plaats in. Hij zal Mozes als leider van het volk opvolgen. In Kaleb hebben we een 'gewone' Israëliet, iemand aan wie we ons kunnen spiegelen.

Zijn hart is vol van de liefde van God. Zijn naam betekent 'van ganser harte'. Hij heeft niet gesproken over een God Die haat. Hij was overtuigd van de liefde en goedheid van God om Zijn volk in het land van de belofte in te voeren. In *Jozua 14* verwijst hij naar zijn verslag over het land *(Jz 14:7)*. Hij is er dan nog steeds vol van. Hij kende het welgevallen van de HEERE en waardeerde Gods erfdeel. Hij heeft het in bezit genomen, terwijl de anderen zijn omgekomen in de woestijn.

De liefde van God was werkzaam in zijn leven. Hij moest mee met het volk door de woestijn, maar in zijn hart werkte die liefde waardoor hij erin volhardde de HEERE na te volgen met het oog gericht op het doel. Horen wij tot het geslacht van Kaleb? Dat is zo, als ons hart gericht is op Christus, zoals het hart van Kaleb gericht was op de zegen van het land, want de zegen van het land is voor ons Christus. Als ons hart vol is van de goedheid en liefde van God door de Heilige Geest, zal ons verlangen ook zijn om de Heer volkomen na te volgen.

De Heilige Geest wordt ook 'onderpand' genoemd *(Ef 1:14)*. Dat Hij het onderpand is, houdt in dat we de erfenis nog niet bezitten. Een onderpand is een soort garantie dat we in de toekomst datgene, wat we nu nog niet hebben, zullen ontvangen. Dat de Heilige Geest 'onderpand' wordt genoemd, heeft alleen te maken met de *zekerheid* dat de rest nog zal volgen. Omdat Hij ons is gegeven, kunnen we nu al van de erfenis genieten, hoewel we die nog niet daadwerkelijk in bezit kunnen nemen.

De toorn van de HEERE kwam ook op Mozes, ter wille van hen. Dat doet denken aan de Heer Jezus Die de toorn van God onderging ter wille van Zijn volk. Mozes spreekt hier niet over zijn eigen falen, maar over de aanleiding van de toorn. Die lag bij het volk. Dat gebeurde niet toen het volk de eerste keer bij de grens kwam, maar pas veertig jaar later. Het gaat Mozes niet om de chronologie, maar hij verbindt Gods toorn over zich met de toorn van God over het volk om daardoor de heiligheid van Gods oordeel te onderstrepen.

Mozes wijst op Jozua als de nieuwe aanvoerder. Jozua stond in zijn dienst. We zien hier het beeld van de Heer Jezus Die de Heilige Geest heeft gezonden, opdat Hij ons in de hele waarheid zal leiden *(Jh 16:13)*. De Heilige Geest leidt niet de oude mens, maar de nieuwe mens, zoals Jozua niet het oude geslacht, maar het nieuwe geslacht in het land binnenbrengt.

Maar wanneer Hij is gekomen, de Geest van de waarheid, zal Hij u in de hele waarheid leiden; want Hij zal vanuit Zichzelf niet spreken, maar alles wat Hij zal horen, zal Hij spreken en de toekomstige dingen zal Hij u verkondigen. (Jh 16:13)

De nieuwe generatie wordt hier aangeduid als *"uw kleine kinderen"* en *"kinderen die nu [nog] geen goed of kwaad kennen"*. Het zijn zij die nooit op eigen

kracht het land zullen bereiken, die afhankelijk zijn van de hulp van anderen en die onwetend zijn. Ze zijn niet geïnformeerd over het land, maar ze willen zich erover laten onderwijzen en over de voorwaarden om er te komen en in te leven.

Zo is het ook met de dingen die God bekendmaakt: Hij doet dat aan kleine kinderen, niet aan hen die op hun verstand vertrouwen *(Mt 11:25-27)*. De gezindheid van een kind is nodig om te kunnen genieten van de zegeningen die in de hemelse gewesten in Christus voor ons liggen.

De overmoed van het volk | *verzen 40-43*

> *40 Maar wat u betreft, keer u om en trek naar de woestijn, in de richting van de Schelfzee. 41 Toen antwoordde u en zei tegen mij: Wij hebben gezondigd tegen de HEERE. Wijzelf zullen optrekken en strijden, overeenkomstig alles wat de HEERE, onze God, ons geboden heeft. Maar toen iedereen van u zijn wapenrusting aantrok en in overmoed wilde optrekken naar het bergland, 42 zei de HEERE tegen mij: Zeg hun: Trek niet op en strijd niet, want Ik ben niet in uw midden. Dan zult u niet door uw vijanden verslagen worden. 43 Maar toen ik tot u sprak, luisterde u niet: u was het bevel van de HEERE ongehoorzaam; u was overmoedig en trok [toch] het bergland in.*

Het oude geslacht krijgt de opdracht terug te gaan naar de woestijn, in de richting van de Schelfzee. Voor de mens is er maar één mogelijkheid om deel te krijgen aan Gods zegeningen: gaan naar de plaats die spreekt van de verlossing uit de macht van de satan, dat is het kruis. Daar is de oude mens geoordeeld *(Rm 6:6)*.

...; daar wij dit weten, dat onze oude mens met [Hem] gekruisigd is, opdat het lichaam van de zonde te niet gedaan zou zijn, opdat wij niet meer de zonde dienen. (Rm 6:6)

In hardnekkige weerspannigheid gaat het oude geslacht weer in tegen wat God heeft gezegd. Het vlees *"onderwerpt zich niet aan de wet van God, want het kan dat ook niet" (Rm 8:7)*. Wanneer uit hun mond de belijdenis *"wij hebben gezondigd"*, klinkt, is dat slechts een formule zonder werkelijke betekenis. Op die wijze komt het vaker in de Bijbel voor, bijvoorbeeld bij de farao, bij Saul en bij Judas *(Ex 9:27; 10:16; 1Sm 15:24; Mt 27:3-4)*. Als ze in die gezindheid tot de HEERE roepen, luistert Hij niet *(Jk 4:3)*.

U bidt en ontvangt niet, omdat u verkeerd bidt, om het in uw hartstochten te verkwisten. (Jk 4:3)

Het volk verpletterend verslagen | *verzen 44-46*

> *44 De Amorieten, die in dat bergland woonden, rukten toen uit, u tegemoet. Zij achtervolgden u, zoals bijen dat doen; en zij verpletterden u in Seïr, tot Horma toe. 45 Toen u [daarna] terugkeerde en huilde voor het aangezicht van de HEERE, luisterde de HEERE niet naar uw stem en hoorde Hij u niet aan.*
> *46 U bleef vele dagen in Kades, zolang als u er bleef.*

Het erfdeel is door het volk veracht, de belijdenis is niet oprecht, het erfdeel is hun afgenomen. Zij hebben ook Gods regering veracht, want ze zijn tegen Zijn bevel ingegaan om niet op te trekken. God heeft hen toen overgegeven in de hand van de vijanden. Die zijn beelden van satanische machten *(Ef 6:12)*. Ze zijn erdoor verpletterd. Het gevolg is dat ze achtendertig jaar in de woestijn hebben moeten doorbrengen.

Deuteronomium 2

Inleiding

Deuteronomium 2-3 laten zien wat het land niet is. Het volk – en wij – moeten leren onderscheiden tussen wat Gods land is en wat het niet is en hoe zij – en wij – daarmee moeten omgaan. Ons land, ons erfdeel, is hemels. Het leven van het land is het eeuwige leven en dat is nu al ons deel. Dat wordt verderop in het boek nader uitgewerkt. We kunnen nu al de rijkdom ervan in onze harten genieten, maar dan moeten we dat hemelse land niet verachten of verwarren met andere landen.

Eerst gaan ze langs de landen van Edom – nakomelingen van Ezau – en van Moab en Ammon – beiden nakomelingen van Lot. Die mogen ze niet aanvallen. Dan komen de koninkrijken van Sihon (Gilead) en Og (Basan). Die moeten ze aanvallen en beginnen te erven, ook al is dat nog niet het beloofde land. Beide soorten landen stellen niet de hemelse zegeningen voor. Daaruit zijn lessen te leren voor onze omgang met de dingen op aarde, hoe die zich verhouden tot de hemelse dingen. Sommige dingen moeten we aanvaarden zoals ze zijn, andere dingen moeten we veroveren, aan ons onderwerpen, omdat ze een gevaar vormen voor het genot van onze hemelse zegeningen.

Edom, Moab en Ammon zijn broedervolken. Gods voorzienigheid heeft zich met deze volken beziggehouden en voor hen een erfdeel bestemd dat Hij hun heeft toegemeten. Israël mocht zich niet met hen bemoeien, zelfs al zouden ze door hen als vijanden worden behandeld.

Gilead en Basan zijn vijandige volken. Zij maken geen deel uit van het beloofde land, maar liggen er wel vlakbij. Zij vormen een voortdurend gevaar en daarom moesten ze eerst overwonnen worden, zodat zij geen gevaar meer zouden betekenen voor het genieten in het land. De directe omgeving van het land is daarmee onder de heerschappij van Gods volk gekomen.

Bevel om van Seïr op te breken | *verzen 1-3*

> *1 Daarna keerden wij om en trokken naar de woestijn, in de richting van de Schelfzee, zoals de HEERE tot mij gesproken had, en wij trokken om het*

> *Seïrgebergte heen, vele dagen. 2 Toen zei de HEERE tegen mij: 3 U bent lang genoeg om dit bergland heen getrokken. Keer u om naar het noorden*

Door in *vers 1* te spreken over *"wij"* sluit Mozes zichzelf erbij in. Door het ongeloof van anderen moesten allen, ook Jozua en Kaleb en Mozes, zich 'omkeren'. De ontrouw van het geheel heeft consequenties voor ieder die trouw is om zich te schikken in wat de HEERE geeft. Mopperen is niet goed, net zomin als negatieve kritiek uitoefenen. Daarom moeten ze achtendertig jaar rondzwerven in de woestijn. In een enkele zin wordt dit aangegeven: ze trekken *"vele dagen"* – elke dag van de achtendertig jaar is gevoeld – om het gebergte Seïr heen. Totdat de HEERE het genoeg vindt *(vgl. Dt 1:6)*.

Dit rondtrekken is niet alleen een straf op de ongehoorzaamheid, het is ook een voorbereiding op de intocht in het land. Die voorbereiding betekende het sterven van de hele oude generatie die heeft geweigerd het land in te gaan. Een nieuwe generatie staat op het punt het land in te gaan. Ook deze nieuwe generatie heeft een bepaalde tijd in de woestijn doorgebracht. Als die voorbereiding in Gods oog klaar is, geeft Hij bevel koers te zetten naar het noorden.

Houding tegenover Ezau | *verzen 4-8*

> *4 en gebied het volk: U gaat door het gebied van uw broeders trekken, de kinderen van Ezau, die in Seïr wonen. Zij zullen wel bevreesd voor u zijn, maar u moet zeer op uw hoede zijn. 5 Ga niet de strijd met hen aan, want Ik zal u van hun land nog geen voetbreed geven. Ik heb het Seïrgebergte immers aan Ezau in bezit gegeven. 6 Voedsel moet u voor geld van hen kopen, zodat u kunt eten; ook water moet u voor geld van hen kopen, zodat u kunt drinken. 7 Want de HEERE, uw God, heeft u gezegend in al het werk van uw hand. Hij weet van uw tocht door deze zo grote woestijn. Deze veertig jaar is de HEERE, uw God, met u geweest. Het heeft u aan niets ontbroken. 8 Zo trokken wij verder, weg van onze broeders, de kinderen van Ezau, die in Seïr woonden, en van de weg door de Vlakte, van Elath en Ezeon-Geber. Wij keerden om en trokken langs de weg door de woestijn van Moab.*

Mozes moest het volk inlichten over de te volgen route. Ze moesten door het gebied van de zonen van Ezau. Mozes vertelde het volk ook hoe ze zich

tegenover dit broedervolk moesten gedragen. Ze mochten er niets van in bezit nemen, want de HEERE had Ezau dit land gegeven.

Dit betekent voor ons dat er relaties zijn die door God zijn ingesteld en die we hebben te erkennen als door Hem ingesteld. Ook als mensen daar op een totaal verkeerde manier mee omgaan, verandert dat niets aan Gods bedoeling. Als een man en een vrouw trouwen, ongeacht de reden, wordt voldaan aan een instelling van God. Dat hebben wij te erkennen. Een gelovige zal nooit mogen aandringen op ontbinding ervan, want dan komt hij aan iets waarvan God gezegd heeft: *"Laat een mens dat niet scheiden" (Mt 19:6)*.

Voor zover Israël een gunst van Ezau zou vragen, moesten ze daar niet om bedelen, maar ervoor betalen. Daartoe waren ze ruimschoots in staat. Ondanks alle gemopper was God bij hen geweest en had het hen aan niets ontbroken *(Lk 22:35)*. Als wij terugkijken op onze woestijnreis, kunnen we ook alleen maar zeggen dat de Heer Zijn belofte, dat Hij met ons is *(Mt 28:20)*, heeft waargemaakt.

En Hij zei tot hen: Toen Ik u uitzond zonder beurs en reiszak en sandalen, heeft u soms iets ontbroken? Zij nu zeiden: Niets. (Lk 22:35)

En zie, Ik ben met u alle dagen tot aan de voleinding van de eeuw. (Mt 28:20)

Israël is een volk dat belangstelling heeft voor het land van de belofte. Daarmee onderscheidt het zich van andere volken die deze belangstelling niet hebben. Dat mag Gods volk echter niet verheffen boven die andere volken. God heeft ook met die andere volken Zijn bemoeienissen. Hij heeft de volken ook land gegeven *(verzen 9,19)*. God houdt zich dus niet alleen met Israël bezig. Israël heeft te eerbiedigen wat God aan anderen heeft gegeven.

Als wij door genade mogen behoren tot hen die iets begrepen hebben van hemelse zegeningen, mogen wij niet laatdunkend neerzien op andere gelovigen. God heeft ook anderen iets gegeven, al kennen ze bijvoorbeeld geen (geestelijke) offerdienst. In de christenheid komt men wel geregeld samen om naar Gods Woord te luisteren, maar van het algemeen priesterschap van de gelovigen is nauwelijks sprake. Zo heeft God ook in de Reformatie veel gegeven. Bepaalde waarheden zijn toen weer nieuw onder de aandacht gekomen, zoals de rechtvaardiging op grond van geloof alleen. Maar het hemelse deel van de gelovigen, de zegen van het eeuwige

leven, is pas later, in het begin van de negentiende eeuw, opnieuw als waarheid naar voren gekomen.

Het volk kon in bepaalde omstandigheden afhankelijk zijn van de broedervolken. Ze vroegen of ze gebruik mochten maken van hun land, niet om er te wonen, maar om er doorheen te trekken. De vraag om een gunst maakte niet dat zij een schuld op zich laadden. Gods volk, op weg naar de zegen van het land, is een rijk volk. Zij kunnen hun rijkdom gebruiken om iets terug te doen voor wat een broedervolk hun heeft gegeven. Als wij mogen profiteren van gelovigen die de hemelse zegeningen niet kennen, kunnen wij op onze beurt hun wel van de rijkdommen geven die God ons heeft gegeven in het kennen van de hemelse dingen.

Houding tegenover Moab | *verzen 9*

> *9 Toen zei de HEERE tegen mij: Breng Moab niet in het nauw en ga niet de strijd met hen aan, want van hun land zal Ik u niets in bezit geven. Ik heb Ar namelijk aan de kinderen van Lot in bezit gegeven.*

De houding van Israël tegenover Moab moest zijn als die tegenover Ezau. Ook Moab was een broedervolk. De HEERE herinnert aan hun oorsprong door hen *"de kinderen van Lot"* te noemen.

Emieten en de Horieten | *verzen 10-12*

> *10 (De Emieten woonden er vroeger in, een groot en talrijk volk, even lang als de Enakieten. 11 Zij werden ook tot de Refaïeten gerekend, evenals de Enakieten, maar de Moabieten noemden hen Emieten. 12 En in Seïr woonden vroeger de Horieten, maar de kinderen van Ezau verdreven hen uit hun bezit, vaagden hen van voor hun [ogen] weg en gingen in hun plaats wonen; net zoals Israël gedaan heeft met het land van zijn bezit, dat de HEERE hun gegeven heeft.)*

Israël wordt hier geïnformeerd over de oorspronkelijke bewoners van het gebied waar nu de Moabieten en Edomieten wonen. Hieruit kunnen ze opmerken dat God alles bestuurt en de volken elk een eigen plaats geeft om te wonen *(Dt 32:8; Hd 17:26)*.

En Hij heeft uit één <bloed> [het] hele mensengeslacht gemaakt om op [het] hele aardoppervlak te wonen, terwijl Hij de bepaalde tijden en de grenzen van hun woonplaats heeft vastgesteld, ... (Hd 17:26)

De Moabieten noemden de inwoners *"Emieten"*, wat 'vreselijke' of 'vreesaanjagende' betekent. Het waren vijanden om diep van onder de indruk te komen. Dat deze angstaanjagende volken eruit verdreven waren, mocht een bemoediging voor Israël zijn. Zoals God broedervolken van Israël heeft geholpen grote en talrijke volken te verdrijven, zo zal Hij ook Israël daarbij helpen. Helaas onderstreept het de lafheid van Israël veertig jaar geleden omdat het toen zelfs met Gods hulp toch voor deze vijanden terugschrok *(Dt 1:28; Nm 13:28,33)*. Maar nu krijgen ze een nieuwe kans.

Tevens heeft Hij deze veroveringen als een kastijding voor de oorspronkelijke bewoners gebruikt. De les is dat God bij ontrouw een zegen wegneemt en die aan een ander kan geven, die daarmee zelf opnieuw op de proef wordt gesteld. Ook wijst het op het tijdelijke karakter dat verworven bezit heeft.

De reis van achtendertig jaar | *verzen 13-15*

> *13 Nu dan, sta op en steek de beek Zered over. Toen staken wij de beek Zered over. 14 De tijd dat wij gereisd hebben, vanaf Kades-Barnea totdat wij de beek Zered overtrokken, bedroeg achtendertig jaar: totdat de hele generatie strijdbare mannen uit het midden van het kamp omgekomen was, zoals de HEERE hun gezworen had. 15 En ook was de hand van de HEERE tegen hen geweest, om hen in verwarring te brengen, weg uit het midden van het kamp, totdat zij omgekomen waren.*

De herinnering aan de reis van achtendertig jaar door de woestijn zou hen tot verootmoediging moeten brengen. Ze zouden zich erdoor bewust moeten worden dat zij niet op grond van hun trouw het land zullen krijgen.

De hand van de HEERE was tegen hen zolang er nog iemand van de ongelovige generatie leefde. Ze hadden Zijn zorgende hand versmaad; daarom kregen zij met Zijn tuchtigende hand te doen. Toen de laatste gestorven was, was Zijn hand niet meer tegen hen. Dat betekent ook dat die mensen veelal geen natuurlijke dood gestorven waren. Nu kon de HEERE met hen verdertrekken, opnieuw op weg naar het beloofde land.

Houding tegenover de Ammonieten | *verzen 16-19*

> *16 En het gebeurde, toen alle strijdbare mannen uiteindelijk gestorven waren [en] uit het midden van het volk [verdwenen], 17 dat de HEERE tot mij sprak:*

> *18 Heden trekt u de grens van Moab over, [bij] Ar. 19 U zult in de nabijheid van de Ammonieten komen. Breng hen niet in het nauw en ga niet de strijd met hen aan, want van het land van de Ammonieten zal Ik u niets in bezit geven. Ik heb het namelijk aan de kinderen van Lot in bezit gegeven.*

De houding van Israël tegenover de Ammonieten moest dezelfde zijn als tegenover de Moabieten en Edomieten. Ook de Ammonieten waren via Lot, de neef van Abraham, verwant aan de Israëlieten.

De Refaïeten en de Kaftorieten | *verzen 20-23*

> *20 (Ook dit werd tot het land van de Refaïeten gerekend. De Refaïeten woonden er vroeger, maar de Ammonieten noemden hen Zamzummieten, 21 een groot en talrijk volk, even lang als de Enakieten. De HEERE heeft hen echter van voor hun [ogen] weggevaagd. [De Ammonieten] verdreven hen uit hun bezit en zijn in hun plaats gaan wonen; 22 evenals Hij gedaan heeft voor de kinderen van Ezau, die in Seïr wonen: Hij heeft de Horieten van voor hun [ogen] weggevaagd: zij verdreven hen uit hun bezit en zijn in hun plaats gaan wonen, tot op deze dag. 23 En de Kaftorieten, die afkomstig zijn uit Kaftor, hebben de Avvieten, die tot aan Gaza in dorpen woonden, weggevaagd en zijn in hun plaats gaan wonen.)*

Het gebied dat nu aan de Ammonieten behoort, is vroeger van de Refaieten (of: reuzen) geweest. Ondanks hun grootte en talrijkheid heeft de HEERE hun gebied vrijgemaakt voor de Ammonieten om er te wonen. Ook dat mocht een bemoediging zijn voor Israël dat zich ook geplaatst zag tegenover reuzen. Voor de HEERE is geen tegenstander te groot of te talrijk. Hij gaat alles in omvang en getal te boven.

Sihon in de hand van Israël gegeven | *verzen 24-36*

> *24 Sta op, breek op en trek de beek Arnon over; zie, Ik heb u Sihon, de koning van Hesbon, de Amoriet, en zijn land in uw hand gegeven. Begin het in bezit te nemen en ga met hén de strijd aan. 25 Op deze dag zal Ik beginnen de volken onder heel de hemel angst en vrees voor u te geven. Zij zullen geruchten over u horen en voor u sidderen en beven. 26 Toen stuurde ik boden uit de woestijn Kedemot naar Sihon, de koning van Hesbon, met woorden van vrede; ik zei: 27 Laat mij door uw land trekken. Ik zal uitsluitend over de weg gaan en [daar]*

> *niet [van] afwijken, naar rechts of naar links. 28 Verkoop mij voedsel voor geld, zodat ik kan eten, en geef mij water voor geld, zodat ik kan drinken. Laat mij slechts te voet door [uw land] trekken 29 – zoals de kinderen van Ezau, die in Seïr wonen, en de Moabieten, die in Ar wonen, [ook] voor mij gedaan hebben – totdat ik de Jordaan oversteek, naar het land dat de HEERE, onze God, ons geven zal. 30 Maar Sihon, de koning van Hesbon, wilde ons niet door [zijn land] laten trekken. De HEERE, uw God, verhardde namelijk zijn geest en verstokte zijn hart, om hem in uw hand te geven, zoals het op deze dag is. 31 En de HEERE zei tegen mij: Zie, Ik ben begonnen Sihon en zijn land aan u te geven. Begin zijn land [nu] daadwerkelijk in bezit te nemen. 32 En Sihon trok uit ten strijde, hij en heel zijn volk, ons tegemoet, naar Jahaz. 33 En de HEERE, onze God, gaf hem aan ons over, en wij versloegen hem, zijn zonen en heel zijn volk. 34 Wij namen in die tijd al zijn steden in en sloegen elke stad met de ban: mannen, vrouwen en kleine kinderen. Wij lieten niemand overblijven. 35 Alleen het vee roofden wij voor onszelf, en de buit van de steden die wij innamen. 36 Vanaf Aroër, dat aan de oever van de beek Arnon ligt, en de stad die in het beekdal ligt, tot aan Gilead toe, was er geen stad die te hoog voor ons was; de HEERE, onze God, gaf het allemaal aan ons.*

Tegenover de broedervolken heeft Israël hun bezit moeten respecteren. Van hun erfdeel hebben zij niets in bezit mogen nemen, want dat hebben die broedervolken van de HEERE gekregen. Er zijn ook volken die zij op hun weg naar het beloofde land zijn tegengekomen, tegenover wie zij een heel andere houding hebben moeten aannemen. Met die volken moesten ze de strijd aangaan als die niet bereid waren het land te geven. Ook die volken mochten de Israëlieten trouwens niet hooghartig benaderen.

Sihon heeft eerst de kans gekregen om zonder strijd het land af te geven. Hij heeft echter geweigerd en zo door eigen schuld zijn land, zijn rijk en zijn leven verloren. De verharding van zijn hart door de HEERE is de bevestiging van zijn onbuigzame houding.

Sihon was de koning van de Amorieten. Hesbon behoorde oorspronkelijk bij de Moabieten, maar de Amorieten hadden het veroverd *(Nm 21:26-29)* en de Moabieten verdreven. Al in het gebied aan de woestijnzijde van de Jordaan moesten de Amorieten verdelgd en het land geërfd worden.

De HEERE heeft Zijn volk het land gegeven. Zijn volk moest het alleen nog in bezit nemen. Wat God geeft, moet door ons veroverd worden. Hij zou het ons zonder strijd in de schoot hebben kunnen werpen, maar Hij heeft ervoor gekozen dat we het moeten veroveren. Hij wil dat we laten zien dat we waarderen wat Hij geeft, door ons ervoor in te spannen het te verwerven. Tevens leert Hij ons dat we ook voor de strijd afhankelijk zijn van Hem.

Wij moeten leren waar we moeten strijden en waar we de strijd moeten ontlopen. Die strijd is overigens niet een strijd tegen gelovigen, maar tegen systemen en leringen. Het gebied vóór de Jordaan is evenzeer het erfdeel als het beloofde land aan de andere zijde van de Jordaan. Er zijn meer zegeningen dan de eigenlijke zegeningen van het land. Naast de zegeningen van het land – voor ons: de hemelse zegeningen – zijn er ook aardse zegeningen, zoals voedsel, kleding, gezondheid. Van deze laatste zegeningen is het gebied vóór de Jordaan, het gebied aan de woestijnzijde van de Jordaan, een beeld.

Ook een geestelijke zegen als de wedergeboorte is een aardse zegen, een zegen voor de aarde. Zulke geestelijke zegeningen vinden we bijvoorbeeld in de *brief aan de Romeinen*. Als we daar lezen over rechtvaardiging en andere gevolgen van de dood van de Heer Jezus, heeft dat te maken met ons leven als een rechtvaardige op aarde die een woestijn is geworden.

Als de Heer Jezus in *Johannes 3* spreekt over *"de aardse dingen" (Jh 3:12)*, doet Hij dat naar aanleiding van wat Hij eerder heeft gezegd over het *"opnieuw geboren"* worden *(Jh 3:3-8)*. Daarna gaat Hij spreken over de *"de hemelse"* dingen en vertelt dan over het eeuwige leven *(Jh 3:13-16)*. God wil dat we ook de aardse zegeningen uit Zijn hand ontvangen.

Het in bezit nemen van het gebied vóór de Jordaan wordt hier voorgesteld als de wil van God. Het slot van het boek *Ezechiël* beschrijft de verdeling van het land in de toekomst, wanneer de Heer Jezus zal regeren. Daar zien we dat alle stammen een groot stuk van het land hebben en daarbij ook nog een stuk van het gebied in de woestijnzijde van de Jordaan.

Het probleem van de tweeënhalve stam is niet dat ze het gebied vóór de Jordaan, aan de woestijnzijde ervan, wilden, maar dat ze *alleen* dat gebied wilden en *niets* van het land. Het hele volk heeft achtendertig jaar geleden

het land versmaad en daardoor al die tijd in de woestijn gezworven. De tweeënhalve stam heeft niets geleerd en ze wilden ook nu het land niet in. Het is Gods bedoeling dat wij het 'gebied vóór de Jordaan' bezitten, maar dan wel zoals Hij het heeft gegeven.

In de Reformatie was er weinig oog voor de hemelse zegeningen. Alleen de aardse zegeningen werden gezien. Hoe is bij ons de verhouding tussen het genieten van de aardse zegen en de hemelse zegen? Een indicatie daarvan geven onze gebeden. Wat zijn de onderwerpen? Bidden we hoofdzakelijk voor gezondheid, werk en gezin of spreken we met de Heer vooral over de geestelijke groei en het welzijn van onszelf, onze familieleden en de leden van Gods gemeente? Het is niet zo moeilijk om iets te zeggen van de tweeënhalve stam, maar hoe zit het met ons?

We kunnen de aardse zegeningen bezitten op de manier van Sihon en Og. Dan bezitten we de aardse zegeningen zoals de wereld die bezit. Veel ongelovigen hebben ook een goede gezondheid en kleding, terwijl gelovigen ziek kunnen zijn en gebrek kunnen lijden. Het in bezit nemen van de hemelse zegeningen begint met het in bezit nemen van de aardse zegeningen. De HEERE zegt in *vers 24* en in *vers 31* dan ook: *"Begin ... in bezit te nemen."*

God geeft Sihon aan Israël over. Zo kunnen ook wij in geestelijke kracht voortgaan in het besef dat geen geestelijke stad voor ons te hoog is *(vers 36)*. Ook ons stelt de Heer alles ter beschikking. Dat is geen dogma, maar iets dat we in de praktijk leren. Paulus staat aan het einde van zijn leven als het ware in de vlakten van Moab en kijkt terug op zijn woestijnreis en kan zeggen: *"Ik heb de goede strijd gestreden" (2Tm 4:7)*, waarbij geen stad te hoog was.

De gehoorzaamheid van Israël | *vers 37*

> *37 Alleen in de nabijheid van het land van de Ammonieten, heel het gebied langs de beek Jabbok, [in] de steden van het bergland en [in] alles wat de HEERE, onze God, ons verboden had, kwam u niet.*

Israël is niet genaderd tot gebieden waarvoor de HEERE een verbod heeft gegeven. Mozes onderstreept hier Israëls gehoorzaamheid. Er is niet alleen een wijzen op ongeloof en de gevolgen daarvan. Ook het doen van de wil van God wordt in herinnering gebracht.

Deuteronomium 3

Og in de hand van Israël gegeven | *verzen 1-7*

> *1 Daarna keerden wij om en trokken op in de richting van Basan. En Og, de koning van Basan, trok uit ten strijde, hij en heel zijn volk, ons tegemoet bij Edreï. 2 Toen zei de HEERE tegen mij: Wees niet bevreesd voor hem, want Ik heb hem, heel zijn volk en zijn land in uw hand gegeven; u moet met hem doen zoals u met Sihon, de koning van de Amorieten, die in Hesbon woonde, gedaan hebt. 3 En de HEERE, onze God, gaf ook Og, de koning van Basan, en heel zijn volk in onze hand, zodat wij hem versloegen, tot er niemand van hem was overgebleven. 4 Wij namen in die tijd al zijn steden in: zestig steden, heel het gebied Argob, het koninkrijk van Og in Basan. Er was geen stad die wij van hen niet innamen. 5 Al die steden waren versterkt met hoge muren, poorten en grendels. Daarnaast [namen wij] zeer veel steden zonder muur [in]. 6 Wij sloegen ze met de ban, zoals wij gedaan hadden bij Sihon, de koning van Hesbon. Wij sloegen elke stad met de ban: mannen, vrouwen en kleine kinderen. 7 Al het vee en de buit van die steden roofden wij echter voor onszelf.*

Og heeft zich door de nederlaag van Sihon niet laten waarschuwen. Vermetel, rekenend op eigen kracht, trok hij Israël tegemoet om ertegen te strijden. Met zijn reusachtige lengte, af te leiden uit de maat van zijn bed *(vers 11)*, moet hij grote indruk op Gods volk hebben gemaakt. Vandaar de bemoediging van de HEERE dat ze niet bang voor hem hoefden te zijn en dat Hij hem en zijn volk en land in hun hand zou geven. De vorige overwinning, die over Sihon, wordt als bewijs aangehaald. Zoals God sprak, zo deed Hij.

De overwinning op Og wordt vaak samen met die op Sihon vermeld *(Jz 9:10; Ps 135:10-11; 136:19-20)*. De gebieden waarover deze koningen regeerden, zijn de eerste gebieden die Israël heeft veroverd. Ze lagen beide aan de oostelijke kant ofwel de woestijnkant van de Jordaan, ook wel het Overjordaanse genoemd. Voor de christen stellen zij vijanden voor met wie hij te maken krijgt als hij de zegeningen van het hemelse land in bezit wil nemen. Voordat die strijd begint, moet eerst de vijand overwonnen worden die hij in het leven van elke dag ontmoet.

In Sihon ontmoeten we een mens die trots is en een verhard hart heeft. Bij hem ligt de nadruk op de geest, het verstand van de mens. Hij beziet zijn bezittingen als zijn eigendom, het is van hem. God staat buiten zijn denken. Hij is koning van Hesbon. Over de betekenis van de naam Hesbon, of Chesbon, kreeg ik het volgende van een zuster uit Israël als verklaring:

'Hier nog een korte uitleg over Chesbon. Ieder Hebreeuws werkwoord bestaat uit een stam van meestal drie letters. In dit geval is dat *ch'sh'v* (spreek uit *chashav*) wat betekent denken of nadenken. Het woord *chesbon* wordt in het dagelijkse Ivriet van nu gebruikt voor rekenles (op de basisschool), maar ook voor een factuur of berekening.'

Uit deze verklaring kunnen we de toepassing maken dat in Sihon, die koning is van Hesbon, iemand wordt gezien die steunt op zijn verstand, zijn intellect, en God buiten zijn denken sluit. Hij zegt van zijn bezittingen: 'Ik heb er toch hard voor gewerkt, waarom zou ik God er dan voor danken?' De vraag mag wel worden gesteld: Hoe bezien wij bijvoorbeeld onze gezondheid en ons geld en onze bezittingen? Als iets waar we recht op hebben en wat wij voor onszelf kunnen gebruiken of als iets waarmee we de Heer kunnen dienen? De Heer wil ons leren ook dit als een erfdeel uit Zijn hand te ontvangen. Daarom zullen we het onder strijd moeten veroveren, dat wil zeggen dat het moeite kost om onze aardse zegeningen zo te gaan zien.

Bij Og ligt de nadruk meer op de ziel, de begeerte. Hij had een groot bed. Dat is de wijze waarop Og geniet van wat hij heeft: in luiheid en gemakzucht. Besteden wij onze vakantie en vrije tijd alsof het iets is dat ons toebehoort? Die dingen moeten we onttrekken aan het machtsgebied van Og om er iets mee te doen voor de Heer. De tijdgeest van de wereld komt ook bij ons. We staan op onze rechten, zonder dat we eraan denken dat God het ons heeft gegeven. Als deze dingen onze dankbaarheid naar God doen gaan, zullen we ons bezig gaan houden met 'het land'.

We moeten trouwens ook niet doorslaan naar de andere kant. Zo zijn we niet dood voor alles van de natuur. Dan zouden we ook niet meer moeten eten en drinken. De dingen van de aarde zijn ons gegeven door God en wij danken Hem ervoor, maar het zijn niet onze specifiek christelijke, hemelse zegeningen.

Og onderging hetzelfde lot als Sihon. De overwinning was groot. Na een trektocht van veertig jaar door de woestijn, waar ze waarschijnlijk geen stad hebben gezien, kwamen ze nu tegenover onneembaar geachte vestingen te staan. Maar voor een volk met God aan zijn zijde is geen obstakel te groot. Liefst zestig versterkte steden werden ingenomen en ook *"zeer veel steden zonder muur"*. Met God is het zwakste volk de machtigste vijand de baas.

Er werd niet gestreden om niet overwonnen te worden en vrij te blijven, maar er werd gestreden om zelf te overwinnen en in bezit te nemen. De vijanden werden uitgedelgd, niet vanwege een wrede, wrekende God. God is een genadig God. Hij geeft altijd de gelegenheid aan het oordeel te ontkomen, maar Hij laat een rechtvaardig oordeel komen over onbekeerlijkheid.

Het deel van de tweeënhalve stam | *verzen 8-17*

> *8 Zo namen wij in die tijd het land uit de hand van de twee koningen van*
> *de Amorieten, die aan deze zijde van de Jordaan [woonden], vanaf de beek*
> *Arnon tot aan de berg Hermon 9 – de Sidoniërs noemen de Hermon Sirjon*
> *en de Amorieten noemen hem Senir – 10 al de steden van de hoogvlakte, heel*
> *Gilead en heel Basan, tot aan Salcha en Edreï, steden van het koninkrijk van*
> *Og in Basan. 11 Want alleen Og, de koning van Basan, was van de rest van de*
> *Refaïeten overgebleven. Zie, zijn bed was een bed van ijzer. Bevindt het zich*
> *niet in Rabba van de Ammonieten? De lengte ervan is negen el, en de breedte*
> *vier el, [gemeten] naar de elleboog van een man. 12 Dit land namen wij in die*
> *tijd in bezit. Vanaf Aroër, dat aan de beek Arnon ligt, gaf ik het, met de helft*
> *van het bergland van Gilead en zijn steden, aan de Rubenieten en de Gadieten.*
> *13 De rest van Gilead, en heel Basan, het koninkrijk van Og, gaf ik aan de*
> *halve stam Manasse, heel het gebied Argob. Dat gehele Basan wordt het land*
> *van de Refaïeten genoemd. 14 Jaïr, de zoon van Manasse, nam heel het gebied*
> *Argob in, tot aan het gebied van de Gesurieten en Maächatieten, en hij noemde*
> *het, [als] Basan, naar zijn [eigen] naam: dorpen van Jaïr. [Zo heten ze] tot op*
> *deze dag. 15 Aan Machir gaf ik Gilead. 16 Aan de Rubenieten en Gadieten*
> *gaf ik [het gebied] vanaf Gilead tot aan de beek Arnon (tot het midden van de*
> *beek en het [bijbehorend] gebied) en tot aan de beek Jabbok, het gebied van de*
> *Ammonieten; 17 verder de Vlakte, de Jordaan en het gebied vanaf Kinnereth*

> *tot aan de zee van de Vlakte, de Zoutzee, onder aan de hellingen van de Pisga, waar [de zon] opkomt.*

In de overwinning op de twee koningen van de Amorieten heeft Mozes een voorproef gehad van de overwinningen die het volk in het land zal behalen. Na de overwinning over de Amorieten te hebben verhaald herinnert hij aan het verdelen van het gebied aan de woestijnzijde van de Jordaan onder de tweeënhalve stam *(Nm 32:31-40)*. Ook hier zal hij eenzelfde ervaring hebben opgedaan en iets hebben geproefd van de verdeling van het beloofde land als het volk daar zal zijn.

Verplichting van de tweeënhalve stam | *verzen 18-20*

> *18 Verder gebood ik u in die tijd: De HEERE, uw God, heeft u dit land gegeven om het in bezit te nemen. Alle dappere mannen moeten echter gewapend verdertrekken, voor uw broeders, de Israëlieten, uit. 19 Alleen uw vrouwen, uw kleine kinderen en uw vee (ik weet dat u veel vee hebt) mogen in uw steden blijven, die ik u gegeven heb. 20 Pas wanneer de HEERE [ook] aan uw broeders rust gegeven heeft, net als aan u, en ook zij het land in bezit hebben genomen dat de HEERE, uw God, hun geven zal aan de overzijde van de Jordaan, [pas] dan mag u terugkeren, eenieder naar zijn bezit, dat ik u gegeven heb.*

Mozes vergeet niet dat het gebied aan de woestijnzijde van de Jordaan niet het beloofde land is. Het land waar de zegen van God wordt genoten, ligt nog vóór hen. Hij herinnert aan de verplichting die de tweeënhalve stam op zich heeft genomen om eerst mee te helpen het land te veroveren.

...; laat ieder niet [alleen] op zijn eigen [belangen], maar ieder <ook> op die van anderen zien. (Fp 2:4)

Wij kunnen hiervan leren dat we niet alleen op onze eigen belangen moeten zien, maar ook op die van anderen *(Fp 2:4)*. Als wij zelf rust hebben, zullen we die ook voor onze broeders zoeken. Wij zijn leden van elkaar en in de zegen van onze medegelovige is ook onze zegen gelegen. Daar zullen we ons voor inzetten.

Jozua door Mozes bemoedigd | *verzen 21-22*

> *21 Aan Jozua gebood ik in die tijd: Uw ogen hebben alles gezien wat de HEERE, uw God, met deze twee koningen gedaan heeft; zo zal de HEERE doen met alle koninkrijken waar u naartoe trekt. 22 Wees niet bevreesd voor hen, want de HEERE, uw God, Hij is het Die voor u strijdt.*

Mozes, de oudere gelovige, heeft Jozua, de jongere gelovige, bemoedigd. Hij heeft hem gewezen op wat God heeft gedaan en op wat Hij heeft beloofd. Iets met eigen ogen zien maakt de heilshandelingen van God ten aanzien van Zijn volk voor elke generatie actueel. Mozes gebruikt deze uitdrukking vaker in dit boek *(Dt 4:3,9; 7:19; 9:17; 10:21; 11:12; 34:4)*.

In Mozes zien we hier ook een beeld van de Heer Jezus als Degene Die voor ons is gestorven en ook is opgestaan. Dat zien we in het beeld van de Rode Zee. Vervolgens zien we hoe Hij ons leidt door de woestijn, die een beeld is van wat de wereld voor het geloof is. Jozua is een beeld van de Heer Jezus als de uit de dood opgestane en verheerlijkte Heer Die Zijn volk invoert in en deelgenoot maakt van de zegen van het land.

Mozes' gebed om genade | *verzen 23-25*

> *23 Ook smeekte ik de HEERE in die tijd om genade en zei: 24 Heere, HEERE! Ú bent begonnen aan Uw dienaar Uw grootheid en Uw sterke hand te tonen. Want welke god is er in de hemel en op de aarde die zulke werken en machtige daden kan doen als U? 25 Laat mij toch oversteken en dat goede land zien, dat aan de overzijde van de Jordaan is, dat goede bergland en de Libanon!*

Mozes herinnert eraan hoe hij de HEERE smeekte of hij het land toch nog mocht binnentrekken. Hij spreekt hier niet over zijn falen en de straf van God, maar over zijn verlangen het land in te trekken. Nadat hij Jozua heeft bemoedigd met het oog op het veroveren van het land, zal er bij Mozes weer dat diepe verlangen opgesprongen zijn om ook mee het land binnen te gaan.

Hij heeft zijn vraag niet in opstandigheid uitgesproken. Hij heeft niet gevraagd het land binnen te mogen gaan om daar als leider op te treden, om zichzelf te laten gelden. Zijn vraag is niet voortgekomen uit jaloersheid op Jozua. Het is hem om het land zelf gegaan. Hij heeft met grote bewondering gesproken over het erfdeel dat de HEERE voor Zijn volk heeft klaarliggen en het *"dat goede land"* en *"dat goede bergland"* genoemd. Hij waardeert Gods land ten volle. Net als Mozes heeft de Heer Jezus uitgezien naar dat land. Het was voor Hem *"de vreugde die voor Hem lag" (Hb 12:2)*. Geven wij Hem gelegenheid ons in dat land in te voeren als de ware Jozua?

Mozes heeft een beroep op God gedaan om af te maken waarmee Hij was begonnen. Mozes heeft al zoveel van Hem mogen zien, vooral in de

verovering van de koninkrijken van Sihon en Og; nu zou hij graag ook de afronding willen zien. God heeft gezegd dat hij niet mocht overtrekken. Toch heeft hij gevraagd of hij mocht overtrekken. Was de HEERE niet eerder op iets teruggekomen door een gebed van Mozes? Denken we maar aan het voornemen van God om het volk uit te roeien na de zonde met het gouden kalf en na de weigering het land binnen te trekken. Op grond van Mozes' voorbede heeft Hij toen vergeving geschonken *(Nm 14:20)*.

De HEERE zei: Op uw woord heb Ik hun vergeven. (Nm 14:20)

Het antwoord van de HEERE | *verzen 26-27*

> *26 Maar de HEERE was verbolgen op mij, vanwege u, en Hij luisterde niet naar mij. En de HEERE zei tegen mij: Laat het u genoeg zijn; spreek niet meer tot Mij over deze zaak. 27 Klim naar de top van de Pisga, sla uw ogen op naar het westen, het noorden, het zuiden en waar [de zon] opkomt, en bekijk [het land] met eigen ogen; want u zult deze Jordaan niet oversteken.*

De HEERE is verbolgen op Mozes geworden, maar wel vanwege van het volk. Zijn daad was het gevolg van de zonde van het volk *(Ps 106:32-33)*. Als wij denken aan het erfdeel, denken wij dan ook aan de wijze waarop wij het hebben gekregen: omdat God verbolgen was op de Heer Jezus vanwege ons?

Zij maakten [Hem] zeer toornig bij het water van Meriba,
het verging Mozes slecht omwille van hen.
Want zij tergden zijn geest,
zodat hij met zijn lippen ondoordachte [woorden] sprak.
(Ps 106:32-33)

Het antwoord van de HEERE op de smeekbede van Mozes is geen verwijt. Het is een gebed naar Gods hart. Zo heeft de Heer Jezus driemaal gebeden of de beker die Hij moest drinken van Hem kon worden weggenomen *(Mt 26:39-44)*. Zijn volmaaktheid blijkt uit dat gebed en uit Zijn overgave aan Gods wil: *"Niet zoals Ik wil, maar zoals U [wilt]."*

Ook Paulus heeft driemaal gebeden dat een engel van satan die hem met vuisten sloeg van hem zou wijken: *"En opdat ik mij door de uitnemendheid van de openbaringen niet verhef, is mij een doorn voor het vlees gegeven, een engel van satan, om mij met vuisten te slaan, <opdat ik mij niet verhef>. Hierover heb ik de Heer driemaal gebeden dat hij van mij zou wijken" (2Ko 12:7-8)*. Hij kreeg een antwoord dat lijkt op het antwoord dat Mozes kreeg: *"Mijn genade is u genoeg" (2Ko 12:9)*.

God kan een behagen hebben in ons gebed zonder ons te geven waar we om vragen. Hij wil ons leren ons aan Zijn wil toe te vertrouwen. God en Zijn vrede als ons deel is meer dan alles waar we om kunnen vragen. Als Hij zegt dat we Hem over een bepaalde zaak niet meer moeten vragen, moeten we leren dat wat Hij niet geschikt acht ons te geven, voor ons niet geschikt is om te vragen.

Toch heeft Mozes antwoord op zijn gebed gekregen. God heeft hem op een plaats laten staan, waar vandaan hij het hele land in zijn lengte en breedte heeft kunnen overzien *(Nm 27:12-14; Dt 34:1-4)*. God heeft hem daarbij in staat gesteld verder te kijken dan met natuurlijke ogen denkbaar is. Hij heeft meer te zien gekregen dan enige Israëliet ooit zou zien. Zijn blik is niet alleen niet verduisterd *(Dt 34:7)*, God heeft zijn blik zodanig verhelderd, dat hij het hele land heeft kunnen zien. Als God ons iets onthoudt en wij vertrouwen Hem daarin, geeft Hij daarvoor iets in de plaats dat verder gaat dan waar wij om hebben gevraagd.

Jozua zal het volk in het land brengen | *verzen 28-29*

> *28 Geef Jozua bevelen, rust hem toe en bemoedig hem; want híj zal voor dit volk uit [de Jordaan] oversteken en hij zal hun het land dat u zien zult, in erfbezit laten nemen. 29 Zo bleven wij in dit dal tegenover Beth-Peor.*

Versterkt door wat de HEERE hem zal laten zien, moest hij Jozua zijn bevelen geven en hem sterken en bemoedigen. Mozes wist waarover hij sprak toen hij het leiderschap aan Jozua overdroeg en hem wees op wat hem te doen stond. Het moet voor Mozes ook een bemoediging zijn geweest te weten dat het werk dat de HEERE met hem is begonnen door Jozua zal worden voltooid. Dit is al de derde keer dat de overdracht van het leiderschap van Mozes op Jozua ter sprake komt *(Dt 1:38; 3:21-22)*. Het is belangrijk voor Mozes, voor Jozua en voor het volk.

Op de plaats waar het volk verblijft, *"tegenover Beth-Peor"*, houdt Mozes zijn toespraken *(Dt 4:45-46)*. Daar wordt hij ook begraven *(Dt 34:6)*.

Na het lezen van *Deuteronomium 2-3* is een algemene conclusie: Gods daden in het verleden zijn een bemoediging voor de toekomst.

Deuteronomium 4

Inleiding

In *Deuteronomium 2-3* maakt God Zijn volk duidelijk wat wel het land is en wat het niet is. Ze moeten Gods wegen en voorzienigheid met bepaalde landen respecteren. Andere landen hebben ze in bezit moeten nemen en beginnen te erven. Maar ook de landen die ze zijn begonnen te erven, zijn nog niet het eigenlijke land. In *Deuteronomium 4* worden de conclusies getrokken uit de lessen van het verleden. Nu moeten er duidelijke afspraken gemaakt worden tussen God en het volk. Daarom begint Mozes dit hoofdstuk in *vers 1* met *"nu dan"*.

Het aardse volk, Israël, is een afspiegeling van het hemelse volk, de gemeente. De gelovige van de gemeente vindt in de geschiedenis van Israël veel lessen over het leven op aarde en de zegeningen in de hemel. Het gaat om de zegeningen van het land als beeld voor de christen om gelukkig te leven in gemeenschap met God, waarbij centraal staat waar Gods hart naar uit gaat. Alles wat het land ons te bieden heeft, is samen te vatten in alles wat voor Gods hart werkelijk en eeuwig belangrijk is.

De afspraken die gemaakt worden, zijn de grondregels om te genieten van wat het land voor ons heeft. Die grondregels komen in *Deuteronomium 4-11* aan de orde. Ze zijn samen te vatten in 'wet' en 'verbond'. De wet is: God liefhebben boven alles en je naaste als jezelf: *"Meester, wat is [het] grote gebod in de wet? Hij nu zei tot hem: 'U zult [de] Heer, uw God, liefhebben met heel uw hart en met heel uw ziel en met heel uw verstand'. Dit is het grote en eerste gebod. [Het] tweede nu, daaraan gelijk: 'U zult uw naaste liefhebben als uzelf'" (Mt 22:36-39)*.

Nu zijn wij, gelovigen die tot de gemeente behoren, *"niet onder [de] wet, maar onder [de] genade" (Rm 6:14)*. Dat wil echter niet zeggen dat ons leven niet gebaseerd is op gehoorzaamheid. De kennis van de waarheid dat we niet onder de wet, maar onder de genade zijn, heeft geen enkele betekenis als we niet hebben geleerd wat het betekent om de geboden van de Heer Jezus te hebben en te bewaren.

Onder 'de geboden van de Heer Jezus' mogen we niet verstaan wat God gegeven heeft in de wet. Ze gaan veel verder. Nergens in de wet wordt bijvoorbeeld van een mens gevraagd zijn leven af te leggen. Dit gebod heeft de Heer Jezus wel van de Vader ontvangen: *"Daarom heeft de Vader Mij lief, omdat Ik mijn leven afleg, opdat Ik het weer neem. ... Dit gebod heb Ik van mijn Vader ontvangen" (Jh 10:17,18b)*. Hetzelfde geldt voor de gelovige die de Heer Jezus als zijn leven heeft ontvangen: *"Hieraan hebben wij de liefde gekend, dat Hij zijn leven voor ons heeft afgelegd; ook wij behoren het leven voor de broeders af te leggen" (1Jh 3:16)*.

De geboden van de Heer Jezus zijn van een ander karakter. Het is het verlangen van het nieuwe leven van de gelovige om alles te doen wat Hij zegt, of Hij dat nu uitdrukkelijk beveelt of dat Hij Zijn wens bekendmaakt. Wie Hem liefheeft, bewaart Zijn geboden en Zijn woord *(Jh 14:21,23)*. Dan komen de Vader en de Zoon en maken woning bij zo iemand. Dat wil, met eerbied gezegd, zeggen dat Zij Zich daar thuis voelen. Dat is gemeenschap.

Het verbond, zowel het oude als het nieuwe, is niet met de gemeente gesloten, maar met Israël *(Hb 8:8,13)*. Het nieuwe verbond is gegrond op het bloed van de Heer Jezus. Waarmee de gemeente wel te maken heeft, is met het *bloed* van het nieuwe verbond. Daarom staat de instelling van het avondmaal ook in de *eerste brief aan de Korinthiërs (1Ko 11:23-26)* en niet alleen in de evangeliën. De apostelen zijn *"dienaars van het nieuwe verbond" (2Ko 3:6)*. Zij spreken niet alleen over de gemeente, maar wijzen ook op de toekomst van Israël. Dat de term 'verbond' ook in verbinding met de gemeente wordt gebruikt, laat tevens zien dat de betrekkingen die God met ons aanknoopt ook aan voorwaarden onderworpen zijn.

Want hen berispend zegt Hij: 'Zie, [de] dagen komen, zegt [de] Heer, dat Ik voor het huis van Israël en voor het huis van Juda een nieuw verbond zal sluiten; ... Door te zeggen: 'een nieuw', heeft Hij het eerste oud gemaakt. Wat nu oud is en verouderd, is dicht bij [de] verdwijning. (Hb 8:8,13)

Luisteren en doen | *verzen 1-5*

> *1 Nu dan, Israël, luister naar de verordeningen en de bepalingen die ik u leer te doen; opdat u leeft en u het land dat de HEERE, de God van uw vaderen, u geeft, binnengaat en in bezit neemt. 2 U mag aan het woord dat ik u gebied, niets toevoegen en er [ook] niets van afdoen, opdat u de geboden van de HEERE, uw God, die ik u gebied, in acht neemt. 3 Uw ogen hebben gezien wat de HEERE*

> *gedaan heeft vanwege Baäl-Peor: dat de HEERE, uw God, iedereen die achter Baäl-Peor aan ging, uit uw midden weggevaagd heeft. 4 U daarentegen, die zich aan de HEERE, uw God, vastgehouden hebt, bent heden allemaal [nog] in leven. 5 Zie, ik heb u de verordeningen en bepalingen geleerd, zoals de HEERE, mijn God, mij geboden heeft; om zo te handelen in het midden van het land waarin u zult komen om het in bezit te nemen.*

Met de woorden *"nu dan, Israël"* waarmee Mozes begint, sluit hij aan op de herinnering aan de weg die God met Zijn volk is gegaan. Hij gaat de geschiedenis nu gebruiken als een aansporing tot het gehoorzaam vervullen van hun plicht. Het woord *"luister"* houdt in het ter harte nemen en doen. Dit is de voorwaarde om vervolgens de zegen van het land te genieten.

Het onderwijs dat Mozes gaat geven, heeft als doel het echte leven in het land te leven. Het leven in zijn volheid, zoals God bedoeld heeft voor Zijn volk, wordt pas echt genoten als er naar Zijn verordeningen en bepalingen wordt geluisterd. Met *verordeningen* wordt alles bedoeld wat God heeft gezegd met betrekking tot het dienen van Hem. De *bepalingen* zijn alle besluiten met betrekking tot burgerlijke zaken, alles wat de onderlinge omgang van de leden van Gods volk betreft. De twee uitdrukkingen omvatten de hele wet van God. Wat God zegt, is afdoende om ons leven te beschermen en het bezit en het genot van het land te garanderen.

Mozes spreekt eerst van *"opdat u leeft"*, en vervolgens *"en u het land ... binnengaat en in bezit neemt"*. Dat geldt ook voor ons. Als het Woord van Christus rijkelijk in ons woont, beleven we het hoogste genot van het leven uit God en het leven met God en met elkaar. Dan zal heel ons leven tot eer van God zijn en zullen we Hem prijzen: *"Laat het Woord van Christus rijkelijk in u wonen, terwijl u in alle wijsheid elkaar leert en terechtwijst met psalmen, lofzangen en geestelijke liederen [en] in <de> genade zingt in uw harten voor God. En al wat u doet, in woord of in werk, [doet] alles in [de] Naam van de Heer Jezus, terwijl u God [de] Vader door Hem dankt" (Ko 3:16-17)*.

De verordeningen en bepalingen bevatten geen voorwaarden hoe je een gelovige kunt worden, maar hoe je als gelovige de zegeningen kunt genieten. Nog voordat Mozes Gods geboden gaat geven, wijst hij in de eerste plaats op het gevaar van toevoegen of afdoen aan Gods geboden *(vers 2; Op 22:18-19; Dt 12:32; Sp 30:5-6; Jr 26:2; Mt 5:19)*. Ze hebben geen aanvullende regels of aanwijzingen nodig en niets ervan is overbodig.

We kunnen Gods geboden alleen onderhouden door ze te nemen zoals Hij ze gegeven heeft. De farizeeën voegen hun eigen geboden aan de wet toe, zij zijn de ritualisten van hun dagen. De sadduceeën doen van de wet af wat ze niet verstandelijk kunnen beredeneren. Zij zijn de rationalisten van hun dagen. Ook wij lopen voortdurend het gevaar om aan Gods Woord toe te voegen of ervan af te doen.

In de tweede plaats herinnert Mozes direct al aan het begin van dit onderwijs aan Baäl-Peor *(Nm 25:1-9; Ps 106:28,39; Hs 9:10)*. Dit is ook veelzeggend. Bij Baäl-Peor heeft het volk zich naar lichaam en geest met de Moabieten verbonden en ontucht gepleegd. Dat hebben ze gedaan op advies van Bileam *(Nm 31:16)*. Gods oordeel is daarover gekomen. Dit hebben ze onlangs nog met 'eigen ogen' gezien. Mozes illustreert hiermee de gevolgen van ongehoorzaamheid en gehoorzaamheid aan Gods geboden.

Zie, zíj waren door de raad van Bileam voor de Israëlieten de aanleiding tot trouwbreuk tegen de HEERE, in het geval van Peor, waardoor de plaag kwam onder de gemeenschap van de HEERE. (Nm 31:16)

In *Openbaring 2* lezen we over *"de leer van Bileam" (Op 2:14)*. Die leer houdt de verbinding tussen de wereld en Gods volk in. In onze dagen zien we dat overal waar met allerlei fraaie smoezen de wereld binnen de muren van de kerk wordt gehaald. Een sterk voorbeeld is het nemen van bepaalde beslissingen in de kerk door te stemmen en een zaak te aanvaarden bij meerderheid van stemmen. De Schrift is niet langer norm, maar de meeste stemmen.

Het dienen van God laat zich niet verbinden met het gebruik van de methoden van de wereld. Allen die menen dat dit wel mogelijk is, gaan te gronde. De keus wordt door Mozes in zijn consequenties voorgesteld. Het is een waarschuwing voor de generatie die voor hem staat. Die generatie staat *levend* voor hem omdat zij zich aan de HEERE hebben vastgehouden. Wie zich aan de HEERE vasthoudt, houdt zich vast aan het leven. Dan – maar ook alleen dan – kan het leven in zijn rijkste vorm geleefd worden. In dat leven werkt de Geest. God heeft niet te doen met de generatie van het vlees, maar met de generatie van de Geest.

Mozes geeft aan het volk door wat de HEERE, zijn God, hem geboden heeft. Hij is een type van de Heer Jezus als de grote Leraar Die de woorden van God spreekt. Het is wijsheid naar Hem te luisteren.

Gods volk en de andere volken | *verzen 6-8*

> *6 Neem ze in acht en doe ze; want dat zal uw wijsheid en uw inzicht zijn voor de ogen van de volken, die al deze verordeningen horen zullen en zullen zeggen: Werkelijk, dit grote volk is een wijs en verstandig volk! 7 Want welk groot volk is er waar de goden zo dicht bij zijn als de HEERE, onze God, [bij ons is], altijd als wij tot Hem roepen? 8 En welk groot volk is er dat [zulke] rechtvaardige verordeningen en bepalingen heeft als heel deze wet, die ik u heden voorhoud?*

Werkelijke wijsheid en verstand worden gevonden in een leven dat wordt geleefd naar de normen van God. God heeft die bekendgemaakt in Zijn Woord. Dat Woord heeft Hij Zijn volk gegeven. Het bezit van dat Woord maakt het grote verschil met de wereld om Gods volk heen. Niet hun welvaart of militaire macht, maar een leven naar de verordeningen en bepalingen van Gods Woord onderscheidt Gods volk van de wereld. Als ze gehoorzaam zijn, zullen ze de jaloersheid van alle volken opwekken.

De *brief aan de Kolossenzen* begint met een gebed om wijsheid en geestelijk inzicht die nodig zijn om de zegeningen van het land te kunnen genieten: *"Daarom houden ook wij, van de dag af dat wij ervan gehoord hebben, niet op voor u te bidden en te vragen, dat u vervuld mag worden met de kennis van Zijn wil, in alle wijsheid en geestelijk inzicht" (Ko 1:9)*. Het ware leven is *"met Christus verborgen in God" (Ko 3:3)*. Zich daarnaar uitstrekken, daarmee bezig zijn *(Ko 3:1)* is ware wijsheid en inzicht, want in Hem zijn *"al de schatten van de wijsheid en kennis verborgen" (Ko 2:3)*.

Als u nu met Christus opgewekt bent, zoekt dan de dingen die boven zijn, waar Christus is, gezeten aan Gods rechterhand. (Ko 3:1)

Als we zo in Gods Woord lezen en steeds meer ontdekken van Christus, in Wie al onze zegeningen vervat zijn, zullen we wandelen *"in wijsheid tegenover hen die buiten zijn" (Ko 4:5)*. Zo zegt Mozes dat tegen het volk. Hun luisteren naar de geboden van God zal een getuigenis zijn tegenover de volken om hen heen *(vgl. 1Kn 10:4-5)*. Het ware recht wortelt in God. Als Zijn volk dat handhaaft, wordt Hij daardoor zichtbaar. Hij wordt geëerd. Deze eer komt ook op het volk. Zij die Gods Woord groot maken, zullen er zelf door groot gemaakt worden.

Mozes houdt het volk voor hoe dicht de HEERE bij hen is. Hij is zo dichtbij, dat Hij hen hoort als zij roepen. Er is een werkelijke relatie. Beseft het

volk het wel? Beseffen wij het wel? En God geeft antwoord. Zijn antwoord op welke vraag ook, hebben we in Zijn Woord. Daar wijst Mozes dan ook vervolgens op. Vol overtuiging spreekt hij over de ongeëvenaarde rechtvaardigheid van Gods wetten *(Ps 147:19-20)*.

Hij maakt Jakob Zijn woorden bekend,
Israël Zijn verordeningen en Zijn bepalingen.
Zo heeft Hij voor geen enkel [ander] volk gedaan;
die kennen Zijn bepalingen niet.
Halleluja! (Ps 147:19-20)

Zijn wij, ben ik, daar volledig en diep van overtuigd? Als er geen overtuiging is van de waarheid van Gods Woord, lezen we er niet in. Als we er wel in lezen zonder die overtuiging, doen we dat zonder het besef dat de levende en liefdevolle God tot ons spreekt. *"Zijn geboden zijn niet zwaar" (1Jh 5:3)*, dat wil zeggen voor het nieuwe leven. Het zijn de beste en rechtvaardigste geboden. De grondslag is de liefde. Hij is Zijn volk zo nabij en wij zijn zo dicht bij Hem gebracht.

We moeten leren *"niet als onwijzen maar als wijzen"* te wandelen *(Ef 5:15)*. Dat leren we onder andere door ons met de *brief aan de Efeziërs* bezig te houden. Daardoor ontvangen we wijsheid en inzicht. Wijsheid is niet te vinden in geleerdheid en wetenschap, in een opleiding in de wereld, maar in de school van God. Ware wijsheid is niet te leren uit een boekje, maar doen we op in de oefenschool van God.

Kijk dus nauwkeurig uit hoe u wandelt, niet als onwijzen maar als wijzen, ... (Ef 5:15)

De HEERE laat Zijn woorden horen | *verzen 9-14*

9 Alleen, wees op uw hoede en neem uzelf zeer in acht! Anders vergeet u de dingen die uw ogen gezien hebben, en anders wijken ze uit uw hart alle dagen van uw leven. U moet ze uw kinderen en uw kleinkinderen bekendmaken: 10
Op de dag dat u voor het aangezicht van de HEERE, uw God, stond, bij de Horeb, zei de HEERE tegen mij: Roep het volk voor Mij bijeen, dan zal Ik hun Mijn woorden laten horen, die zij moeten leren, om Mij te vrezen, alle dagen dat zij op de aardbodem zullen leven, en die zij [ook] hun kinderen moeten
leren. 11 Toen kwam u naar voren en stond onder aan de berg, terwijl de berg brandde van vuur, tot in het hart van de hemel. Er was duisternis en [er waren] donkere wolken. 12 En de HEERE sprak tot u vanuit het midden van het
vuur; het geluid van de woorden hoorde u, maar een gestalte zag u niet, [er was] alleen een stem. 13 Hij maakte u Zijn verbond bekend, dat Hij u beval
te doen, de Tien Woorden, en Hij schreef ze op twee stenen tafelen. 14 En mij

> *gebood de HEERE in die tijd om u verordeningen en bepalingen te leren, om die te doen in het land waar u naartoe trekt om het in bezit te nemen.*

Altijd is er het gevaar dat de dingen die we hebben meegemaakt en die grote indruk op ons hebben gemaakt, toch weer door ons worden vergeten. Mozes dringt erop aan dat Gods volk in hun hart zal bewaren wat God van Zichzelf aan hen heeft laten zien. Gods openbaring wijkt uit ons hart als we toelaten dat andere dingen ons hart vullen.

Het doorgeven aan onze kinderen en kleinkinderen van de dingen die we van God hebben gezien, is een opdracht en tevens een middel waardoor we ook zelf telkens herinnerd worden aan Hem. In dit boek ligt de nadruk niet zozeer op de priesterdienst of godsdienstig leiderschap, maar meer op de ouders die voor de geestelijke vorming van hun kinderen verantwoordelijk zijn.

Mozes herinnert aan de dag, dat het volk bij de Horeb heeft gestaan *"voor het aangezicht van de HEERE, uw God"*. Hij spreekt tot hen die toen onder de twintig waren, maar het geldt ook voor hen, die nog in de lendenen van hun vaderen waren en tijdens de woestijnreis geboren zijn. God heeft hem toen het volk laten samenroepen om het Zijn woorden te laten horen. God heeft hun daardoor willen leren Hem te eerbiedigen zolang ze op aarde leven. Ook nu leert God ons, Zijn volk, de gemeente, door Zijn Woord hoe we Hem kunnen eren.

De berg stond in vuur. Het is geen vuur dat is neergedaald op een ontrouw volk om het te verteren. Het is een vuur dat *"tot in het hart van de hemel"* oplaaide. Het vuur is een symbool van het oordeel. Het hart van de hemel is de Heer Jezus. Hier zien we in beeld dat het vuur van Gods oordeel is gekomen op de Enige Die dat vuur niet heeft verdiend. God heeft het vuur gezonden in de beenderen van de Heer Jezus *(Kl 1:13a)*, het hart van de hemel.

> *Vanuit de hoogte heeft Hij vuur gezonden*
> *in mijn beenderen, en Hij heerst daarover.*
> *(Kl 1:13a)*

Vanuit het midden van het vuur spreekt God. God neemt de grondslag in die Hij heeft gevonden in het oordeel dat Zijn Zoon heeft getroffen. Vanuit die plaats, die rechtvaardige grondslag, spreekt Hij tot Zijn volk. Maar God *spreekt* niet alleen, Hij *schrijft* ook. Gods schrijven is een volmaakte weergave van Zijn spreken. Zo heeft Hij Zijn volk voorzien van wat het nodig heeft om de volle zegen in bezit te nemen en te houden.

Verbod enige afgod te maken | *verzen 15-20*

> *15 U moet, omwille van uw leven, zeer op uw hoede zijn – u hebt immers geen enkele gestalte gezien op de dag dat de HEERE bij de Horeb tot u sprak vanuit het midden van het vuur – 16 dat u niet verderfelijk handelt en voor u een beeld maakt, de afbeelding van enig afgodsbeeld, de vorm van een man of vrouw, 17 de vorm van enig dier dat op het land [leeft], de vorm van enige gevleugelde vogel die door de lucht vliegt, 18 de vorm van iets wat op de aardbodem kruipt, [of] de vorm van enige vis die in het water onder de aarde [leeft]. 19 [Pas er ook voor op] dat u uw ogen niet opslaat naar de hemel, en de zon, de maan en de sterren ziet, heel het leger aan de hemel, en u laat verleiden om u voor hen neer te buigen en hen te dienen. De HEERE, uw God, heeft hen aan al de volken onder de hele hemel toebedeeld, 20 maar ú heeft de HEERE genomen en uit de ijzeroven, uit Egypte geleid, om voor Hem tot een erfvolk te zijn, zoals het op deze dag is.*

Voor de tweede keer dringt Mozes erop aan op hun hoede te zijn *(vers 15; vers 9)*, nu om niet verderfelijk te handelen door een afbeelding van God te maken. Hoe zouden ze God moeten uitbeelden? Ze hebben immers Zijn gelijkenis niet gezien, maar alleen Zijn stem gehoord. Als ze het wel zouden doen, zouden ze iets uit de schepping moeten nemen. Er is niets tegen de dingen in de schepping. Maar iets wat geschapen is, losmaken van de schepping en dat maken tot een voorwerp van aanbidding, is afgoderij.

Mozes somt op wat allemaal misbruikt kan worden. Hij begint met het hoogste in de schepping op aarde, man en vrouw, en daalt af tot de laagste soort van schepselen, naar het voorbeeld waarvan een gesneden beeld gemaakt kan worden. Ook rechtstreekse aanbidding van hemellichamen als een boven de aarde verheven vorm van aanbidding is een gruwel voor God.

De mens komt er gemakkelijk toe hemellichamen te aanbidden. Ze maken grote indruk door hun hoogte, hun glans en hun betekenis voor het leven op aarde, terwijl aan Hem Die ze gemaakt heeft, niet wordt gedacht. Talloos zijn de zonaanbidders, maar gering in aantal zijn de ware aanbidders van de Vader die Hem aanbidden in geest en waarheid *(Jh 4:23)*. Elke vorm van afgoderij is een grote belediging van Hem en een groot bedrog voor de afgodendienaar zelf.

Maar er komt een uur, en het is er, dat de ware aanbidders de Vader zullen aanbidden in geest en waarheid; immers, de Vader zoekt zulke [personen] die Hem aanbidden. (Jh 4:23)

Het volk van God is een verlost volk. God heeft Zijn volk verlost, opdat het Zijn eigen volk zal zijn. Hij heeft het bevrijd uit *"de ijzeroven, uit Egypte"*. Een ijzeroven wordt zo heet mogelijk gestookt om het metaal daarna te bewerken. Egypte is voor Israël een plaats van grote nood en ellende geweest, waar het vuur van de beproeving heet gestookt is. Hun bevrijding daaruit moet een geweldige verlichting hebben gegeven.

God wil dat Zijn volk alleen Hem dient en eert en dat op de manier die Hij aangeeft. Elke betrekking die Zijn volk onderhoudt met iets dat Hij geschapen heeft om daaraan eer te geven die alleen Hem toekomt, is zonde. Het is een loochening van de bijzondere verhouding die Hij tot dit volk heeft en het bijzondere werk waardoor Hij hen tot Zijn eigen volk heeft gemaakt. God heeft gezegd dat zij Hem tot een eigen volk zullen zijn en nu is dat werkelijkheid geworden.

De laatste woorden van *vers 20*, *"zoals het op deze dag is"*, klinken als een uitroep die de verhouding van het volk tot God onderstreept. Het klinkt als de uitroep *"en wij zijn het ook"* van Johannes die direct volgt op wat hij heeft gesproken over de liefde die *"de Vader ons gegeven heeft, dat wij kinderen van God genoemd zouden worden"* *(1Jh 3:1a)*.

De toorn van de HEERE | *verzen 21-24*

> *21 Ook werd de HEERE toornig op mij, vanwege uw woorden. Hij zwoer dat ik de Jordaan niet zou oversteken en niet zou komen in het goede land dat de HEERE, uw God, u als erfelijk bezit geven zal. 22 Want ik zal in dit land sterven; ik zal de Jordaan niet oversteken. Maar u zult hem [wel] oversteken en dat goede land in bezit nemen. 23 Wees op uw hoede, dat u het verbond van de HEERE, uw God, dat Hij met u gesloten heeft, niet vergeet en voor u een beeld maakt, de afbeelding van enig ding dat de HEERE, uw God, u verboden heeft. 24 Want de HEERE, uw God, is een verterend vuur, een na-ijverig God.*

Voordat Mozes verdergaat met te spreken over het land waarheen ze op weg zijn, wijst hij voor de derde keer op de toorn van de HEERE op hem vanwege hen *(Dt 1:37; 3:26)*. Na wat hij heeft gezegd over het gevaar van afgoderij, maakt hij hiermee duidelijk dat Gods verterende vuur *(vers 24; Hb 12:29)* elke vorm van afgoderij zal uitdelgen. Het spreekt ervan dat God in ons leven niets kan toelaten wat op het kruis door het vuur van Zijn

oordeel is verteerd. Er mag niets van de oude natuur of het vlees in de eredienst worden ingebracht, want God is daarvoor vertoornd geweest op de Heer Jezus.

Voor de derde keer klinkt in dit hoofdstuk de waarschuwing om ergens voor op hun hoede te zijn *(vers 23; verzen 9,15)*. Hier gaat het om het niet vergeten van het verbond dat de HEERE met hen gesloten heeft en het verbod om afgoden te maken. Het *verbond* bepaalt het volk bij de bijzondere verhouding waarin God het volk tot Zich heeft geplaatst. *Afgoderij* is daarmee ten stelligste in strijd en ontoelaatbaar. God kan dat niet toestaan. Hij is een jaloers God, Die de liefde van Zijn volk onmogelijk met anderen kan delen. Hij kan het niet verdragen als Zijn volk niet al hun liefde alleen aan Hem geeft. Hij heeft alles gedaan voor dat volk om hun onverdeelde liefde te mogen verwachten. Hij heeft ook alle recht om elk overspelig handelen van het door Hem geliefde volk te straffen.

Gevolgen van afgoderij | *verzen 25-28*

> *25 Als u kinderen en kleinkinderen verwekt zult hebben en in het land oud geworden zult zijn en verderfelijk zult handelen, [als] u een beeld zult maken, de afbeelding van enig ding, en doen wat slecht is in de ogen van de HEERE, uw God, om Hem tot toorn te verwekken, 26 dan roep ik heden de hemel en de aarde tot getuige tegen u, dat u zeker [al] snel zult verdwijnen uit het land waarvoor u de Jordaan oversteekt om het in bezit te nemen. U zult [uw] dagen daarin niet verlengen, maar zeker weggevaagd worden. 27 De HEERE zal u dan overal verspreiden onder de volken. U zult [met slechts] weinig mensen overblijven onder de heidenen naar wie de HEERE u voeren zal. 28 Daar zult u goden dienen die het maaksel van mensenhanden zijn, hout en steen, en die niet zien, niet horen, niet eten en niet ruiken kunnen.*

Mozes wijst op de gevolgen voor kinderen en kleinkinderen indien het volk toch tot afgoderij vervalt. Dan volgt een opmerkelijk gedeelte, waarin Mozes als een profeet aankondigt dat het volk zal falen door toch afgoderij te gaan plegen. Het gevolg is dat ze het land zullen verliezen. Ze zullen erin omkomen of eruit worden weggevoerd. Ze willen de goden van andere volken dienen? Dan zullen ze komen in de landen van de afgoden die zij hun eigen land hebben binnengehaald *(Ri 10:14)*.

Ga weg en roep tot de goden die u verkozen hebt. Laten die u verlossen ten tijde dat u in nood verkeert! (Ri 10:14)

In de christenheid is het ook zo gegaan. Door het invoeren van afgoderij, het zich verbinden met de wereld en het invoeren van wereldse elementen in de eredienst, is het zicht op de hemelse zegeningen verloren gegaan. Waar *"het maaksel van mensenhanden"* de leiding van Gods Geest in de gemeente overneemt, doet de dood zijn intrede.

Aan dingen waarin geen leven is, dingen *"die niet zien, niet horen, niet eten of niet ruiken kunnen"*, wordt een plaats gegeven in de dienst aan God. Theologische bolwerken hebben het heft in handen genomen. Er wordt gevraagd naar papieren en niet naar leven. Als diploma's de grondslag worden die toegang verlenen tot een dienst aan God, raken de zegeningen in Christus, die het deel zijn van ieder die opnieuw geboren is, in het vergeetboek.

Bekering brengt de beloofde zegen | *verzen 29-31*

> *29 Dan zult u daar de HEERE, uw God, zoeken en u zult [Hem] vinden, als u Hem met heel uw hart en met heel uw ziel zoekt. 30 Wanneer u in benauwdheid zult zijn en al deze dingen u getroffen hebben, in later tijd, dan zult u terugkeren naar de HEERE, uw God, en Zijn stem gehoorzamen. 31 Want de HEERE, uw God, is een barmhartig God; Hij zal u niet loslaten, en u niet te gronde richten; Hij zal het verbond met uw vaderen, dat Hij onder ede met hen gesloten heeft, niet vergeten.*

Als het gemis aan de geestelijke, hemelse zegeningen wordt gevoeld, is de weg naar het herstel van het genot van de zegen ingeslagen *(Lk 15:17)*. Bij bekering van dit 'maaksel van mensenhanden', in welke vorm het ook maar toegang heeft gekregen in de gemeente, kan de beloofde zegen alsnog of weer worden genoten.

Gods genade brengt tot herstel. Dat geldt voor Israël straks, in de toekomst. Onverdiend werkt God in hun harten tot bekering. Het geldt ook voor de laatste fase van de christenheid waarin wij ons bevinden. God wil ook nu in harten van christenen werken dat zij terugkeren naar de zegeningen van het land. Dat wil zeggen dat zij weer oog krijgen voor de hemelse plaats en roeping van de gemeente. Die waarheid is in de christenheid grotendeels verloren gegaan door de betrokkenheid in en zelfs verwevenheid van de gemeente met de aardse dingen en die als haar eigenlijke roeping te beschouwen en te presenteren.

De waarheid van de *brief aan de Romeinen* is de rechtvaardiging op grond van geloof. In de geschiedenis van de christenheid is die waarheid opnieuw ontdekt, van onder het stof tevoorschijn gekomen, in de Reformatie. In ons persoonlijk leven kan het nodig zijn die waarheid opnieuw te ontdekken als in ons leven als christen werken weer de basis worden waardoor we menen door God aangenomen te worden. Met de invloed van het rooms-katholicisme is dit voorwaar een zaak om aandacht aan te schenken.

De waarheid van de *brief aan de Efeziërs* en de inhoud van de *brieven van Johannes* gaan verder dan wat ons in de *brief aan de Romeinen* wordt geleerd over de rechtvaardiging. In die brieven ontvouwt God aan Zijn kinderen waarheden die te maken hebben met de hemel, met het eeuwige leven, met Christus in de hemel Die het eeuwige leven is. Dat maakt geen zweverige christenen, maar christenen die weten waar en hoe ze het echte leven mogen leven, terwijl ze daar in hun aardse betrekkingen getuigenis van afleggen.

De weg naar die zegen wordt geopend door een barmhartig God Die ons oproept naar Hem te luisteren. Op Zijn trouw mogen we rekenen en een beroep doen.

Reden voor gehoorzaamheid | *verzen 32-40*

> *32 Vraag immers toch naar de vorige dagen, die vóór u geweest zijn, vanaf de dag dat God de mens op de aarde geschapen heeft, van het [ene] einde van de hemel tot het [andere] einde van de hemel, of zoiets indrukwekkends [ooit] gebeurd is, of dat zoiets [ooit] gehoord is: 33 Heeft [ooit] een volk de stem van God horen spreken vanuit het midden van het vuur, zoals ú gehoord hebt, en [daarbij] het leven behouden? 34 Of heeft God [ooit] getracht om voor Zich een volk uit het midden van een [ander] volk weg te halen, met beproevingen, met tekenen, met wonderen en met strijd, met sterke hand, met uitgestrekte arm en met grote ontzagwekkende daden, zoals de HEERE, uw God, dat alles met u in Egypte voor uw ogen gedaan heeft? 35 Aan ú is dat getoond, opdat u zou weten dat de HEERE God is, niemand anders dan Hij alleen! 36 Vanuit de hemel heeft Hij u Zijn stem laten horen om u gehoorzaamheid bij te brengen, en op de aarde heeft Hij u Zijn grote vuur laten zien, en u hebt Zijn woorden gehoord vanuit het midden van het vuur. 37 Omdat Hij uw vaderen liefhad en hun nageslacht na hen verkozen had, heeft Hij u Zelf met Zijn grote kracht uit*

Egypte geleid, 38 om volken die groter en machtiger zijn dan u, van voor uw [ogen] uit hun bezit te verdrijven, om u in hun land te brengen [en] het u als erfelijk bezit te geven, zoals het op deze dag is. 39 [Daarom] moet u heden weten en ter harte nemen dat de HEERE God is, boven in de hemel en beneden op de aarde, niemand anders! 40 En u moet Zijn verordeningen en Zijn geboden, die ik u heden gebied, alle dagen in acht nemen, opdat het u en uw kinderen na u goed gaat en opdat u [uw] dagen verlengt in het land dat de HEERE, uw God, u geeft, alle dagen.

Mozes wordt niet moe het volk te herinneren aan wat God voor hen heeft gedaan. Hij nodigt hen uit onderzoek te doen in het verleden en over de breedte van de aarde of iets dergelijks ooit is gebeurd. Ze moeten maar eens nagaan of de omvang van de gebeurtenis en de inhoud ervan ook elders te vinden zijn. Is het niet van onovertrefbare grootte dat een volk gebracht is aan het hart van God? Is het niet van onvermoede inhoud dat God uit het vuur spreekt en dat zij tot wie Hij Zich richt in leven blijven? Is de wijze waarop Hij dit volk tot Zijn eigen volk heeft gemaakt, niet ver boven elk menselijk denken verheven? Zoiets kan toch alleen van de ene, unieke, met niemand te vergelijken God komen *(verzen 35,39; Dt 32:39; Js 45:5a,21b)*? En die God is hun God!

Ik ben de HEERE, en niemand anders,
buiten Mij is er geen God. (Js 45:5a)

Ben Ik het niet, de HEERE?
Buiten Mij is er geen andere God,
een rechtvaardig God, een Heiland;
er is niemand behalve Ik. (Js 45:21b)

De reden dat die God hen tot Zijn volk heeft gemaakt, is Zijn liefde voor hun vaderen en dat Hij hun nageslacht heeft verkozen *(vers 37)*. Daarom is Hij zo voor hen bezig. Alles is van Hem uitgegaan en blijft van Hem uitgaan. Hij is de Enige in de hemel en op de aarde. Het is naast dwaasheid ook ondankbaarheid om iets anders dan Hem te eren. Alleen als zij – en wij – Hem zo zien in al Zijn liefde en genade, zal dat het hart verootmoedigen en verbreken om Zijn verordeningen en Zijn geboden te houden.

Vrijsteden in het Overjordaanse | *verzen 41-43*

41 Toen zonderde Mozes drie steden af, aan deze zijde van de Jordaan, waar de zon opkomt, 42 zodat iemand die zijn naaste gedood heeft, daarheen zou kunnen vluchten, wanneer hij dit zonder voorbedachten rade heeft gedaan en hem tevoren niet haatte. Hij zal naar een van deze steden vluchten en in leven blijven: 43 Bezer in de woestijn, in het land van de hoogvlakte, voor de

> *Rubenieten; Ramoth in Gilead voor de Gadieten; en Golan in Basan voor de Manassieten.*

Ineens wordt de toespraak van Mozes onderbroken door een handeling: het aanwijzen van drie vrijsteden in het gebied aan de woestijnzijde van de Jordaan als een toevluchtsoord voor de doodslager. De zonde van afgoderij die in het voorgaande gedeelte onder de aandacht is gekomen, is niet het enige kwaad van Israël. Het tweede grote kwaad is dat zij de doodslager van de Heer Jezus zijn geworden.

Het is pure genade dat God Zijn volk na de afgoderij heeft teruggebracht in het land. Het is ook pure genade dat God voorziet in vrijsteden voor het volk ten behoeve van een doodslager. Deze beide zonden van Israël zijn ook aanwezig in de christenheid. We vinden ze in het invoeren van vreemde elementen in de eredienst en het buitensluiten van de Heer Jezus. Dergelijke dingen betekenen een verloochening van Zijn Persoon en Zijn rechten.

Als wij Zijn rechten in ons dagelijks leven en in de samenkomsten van de gemeente niet erkennen, maken wij ons in geestelijke zin schuldig aan doodslag. De voorwaarde tot bezit en genot van het land houdt voor ons in dat wij Zijn Naam niet verloochenen *(Op 3:8)*. Maar er is ook voor ons een vrijstad. Die vinden we in de waarheid van Zijn Woord. Terug naar de Heer, het erkennen van Zijn Naam, dat wil zeggen Zijn gezag, betekent buigen voor Zijn Woord.

Ik weet uw werken; zie, Ik heb een geopende deur voor u gegeven, die niemand kan sluiten; want u hebt kleine kracht en hebt Mijn Woord bewaard en Mijn Naam niet verloochend. (Op 3:8)

Het zijn hier de vrijsteden in het gebied aan de woestijnzijde van de Jordaan, dus nog niet in land. Het gaat om ons leven op aarde voor Gods aangezicht, leven in gemeenschap met Hem. Het gaat om de erkenning van Zijn rechten in het dagelijks leven. Als we die om wat voor reden ook niet langer erkennen en in geestelijke zin tot afgoderij en doodslag vervallen, komt dat doordat we vergeten zijn wat het betekent gerechtvaardigd te zijn door het geloof. Dan moet dat opnieuw zijn betekenis voor ons krijgen.

Die betekenis en het leven in overeenstemming daarmee komen terug als wij Gods Woord weer gaan lezen en Gods Geest Zijn werk in ons laten doen. Dan ontdekken we weer dat de gerechtigheid van God de

gerechtigheid is die Hem eigen is en van Hem uitgaat en die wij door het geloof in de Heer Jezus hebben ontvangen. We zullen geborgen zijn in de vrijstad in het ervaren van de waarheid van het eerste vers van *Romeinen 5 (Rm 5:1)*.

Wij dan, gerechtvaardigd op grond van geloof, hebben vrede met God door onze Heer Jezus Christus, ... (Rm 5:1)

Waar Mozes het volk de wet voorhoudt | *verzen 44-49*

> *44 Dit is de wet die Mozes de Israëlieten voorhield. 45 Dit zijn de getuigenissen, de verordeningen en de bepalingen die Mozes tot de Israëlieten sprak, toen zij uit Egypte vertrokken waren, 46 aan deze zijde van de Jordaan, in het dal tegenover Beth-Peor, in het land van Sihon, de koning van de Amorieten, die in Hesbon woonde [en] die Mozes en de Israëlieten verslagen hadden, toen zij uit Egypte kwamen. 47 Zij hadden zijn land in bezit genomen en het land van Og, de koning van Basan, twee koningen van de Amorieten, die aan deze zijde van de Jordaan [woonden], waar de zon opkomt, 48 [het gebied] vanaf Aroër, dat aan de oever van de beek Arnon ligt, tot aan de berg Siyon, dat is de Hermon, 49 en heel de vlakte aan de overzijde van de Jordaan, waar [de zon] opkomt, tot aan de zee van de Vlakte, onder aan de hellingen van de Pisga.*

De slotverzen van *Deuteronomium 4* zijn de inleiding op de volgende rede van Mozes. Zij beschrijven de plaats waar en de omstandigheden waaronder *"de getuigenissen, de verordeningen en de bepalingen" (vers 45)* worden gegeven: in de vlakten van Moab, na de bevrijding uit Egypte, de woestijnreis en het in bezit nemen van het land van Sihon en Og. Hun voeten staan op veroverd gebied als ze naar de rede van Mozes luisteren. Mozes spreekt vanuit een overwinningspositie. Dat moet een krachtig motief voor het volk zijn om gevolg te geven aan wat hij te zeggen heeft. De rede van Mozes bevat motieven, bemoedigingen en voorwaarden om te gehoorzamen, nodig om de zegen te beërven.

"De wet" (vers 44) is de algemene aanduiding van Gods geboden en wordt nader omschreven in de aanduidingen *"getuigenissen", "verordeningen"* en *"bepalingen"* in *vers 45*.

Deuteronomium 5

Israël wordt opgeroepen om te luisteren | *vers 1*

> *1 Mozes riep heel Israël [bijeen] en zei tegen hen: Luister, Israël, naar de verordeningen en bepalingen die ik heden ten aanhoren van u spreek. U moet ze leren en nauwlettend in acht nemen.*

Mozes roept Israël samen. Hij is een beeld van de Heer Jezus als de Leraar Die de woorden van God spreekt. Hij roept op om te 'luisteren' – een woord dat vaak in dit boek voorkomt –, opdat ze zullen leren wat God zegt en vervolgens ook doen wat God zegt. Luisteren en doen zijn niet te scheiden. Niets is vrijblijvend omdat God dit volk tot Zijn eigen volk heeft aangenomen. Luisteren is noodzakelijk om als volk te overleven.

Het verbond | *verzen 2-3*

> *2 De HEERE, onze God, heeft een verbond met ons gesloten bij de Horeb. 3 Niet met onze vaderen heeft de HEERE dit verbond gesloten, maar met ons, wij die hier heden allen in leven zijn.*

Mozes wijst terug naar de Horeb waar God het volk in een verbondsrelatie met Zichzelf heeft gebracht en Hij het tot Zijn volk heeft verklaard *(Ex 19:4-5)*. Het volk tot wie Mozes zich hier richt, is bij de Horeb jonger dan twintig jaar. Maar zij vertegenwoordigen het volk dat destijds bij de Horeb aanwezig was.

U hebt zelf gezien wat Ik met de Egyptenaren gedaan heb en [hoe] Ik u op arendsvleugels gedragen en u bij Mij gebracht heb. Nu dan, als u nauwgezet Mijn stem gehoorzaamt en Mijn verbond in acht neemt, dan zult u uit alle volken Mijn persoonlijk eigendom zijn, want heel de aarde is van Mij. (Ex 19:4-5)

De HEERE heeft dit verbond niet met de vaderen Abraham, Izak en Jakob gesloten, maar met een door Hem verlost volk. God heeft Zijn verbond niet gemaakt met een volk dat zucht onder de slavernij van de zonde, maar met een nieuwe generatie, een volk dat leeft.

Mozes, de middelaar | *verzen 4-5*

> *4 Van aangezicht tot aangezicht heeft de HEERE met u gesproken op de berg, vanuit het midden van het vuur 5 (ik stond in die tijd tussen de HEERE en*

> *u in, om u het woord van de HEERE bekend te maken, want u was bevreesd vanwege het vuur en klom de berg niet op). Hij zei:*

Met dit nieuwe volk heeft de HEERE van aangezicht tot aangezicht gesproken, terwijl Mozes als middelaar tussen de HEERE en het volk stond. Zo stond de Heer Jezus tussen God en ons. In Zijn aangezicht heeft God Zich aan ons getoond: *"Want de God Die gezegd heeft: 'Uit duisternis zal licht schijnen', Die heeft geschenen in onze harten tot [de] lichtglans van de kennis van de heerlijkheid van God in [het] aangezicht van <Jezus> Christus" (2Ko 4:6)*. Waar Israël vreesde, is voor ons de vrees weg: *"In de liefde is geen vrees" (1Jh 4:18a)*. Wij staan niet op de grondslag van de wet, maar op de grondslag van de genade.

Uit de mond van de HEERE komen de tien geboden. Ze worden gegeven aan een volk dat zich heeft verplicht alles te doen wat de HEERE zegt. Zij moeten leren dat zij niet in eigen kracht daaraan kunnen voldoen. Voor ons is de wet niet letterlijk van toepassing, maar er is zeker een geestelijke toepassing. We kunnen door de wet veel leren over onze verhoudingen onder elkaar en onze verhouding met God.

De lessen van dit boek hebben direct te maken met onze christelijke positie. Mozes licht hen voor over het land dat ze straks zullen binnengaan en op welke grondslag ze de zegeningen kunnen bezitten en genieten. Die grondslag is gehoorzaamheid.

De zegeningen van de christen zijn tweeërlei. Er zijn aardse zegeningen en er zijn hemelse zegeningen. Aardse zegeningen zijn niet specifiek christelijk. Ook ongelovigen kunnen genieten van een goede gezondheid, de natuur, hun baan. De specifiek christelijke zegeningen zijn die van het land, de hemelse gewesten. Er is de verheerlijkte Mens Christus Jezus in de hemel, en alle zegeningen die Hij als Mens heeft geërfd, deelt Hij met de gelovigen. Daarvoor is Hij juist Mens geworden. Christus is gezeten in de hemelse gewesten en de gelovige is daar in Hem ook gezet *(Ef 1:3; 2:4-7)*.

Diezelfde Mens Christus Jezus is ook God de Zoon, van eeuwigheid. Vandaar dat de zegen van het eeuwige leven ook ons deel is: *"En dit is het eeuwige leven, dat zij U kennen, de enige waarachtige God, en Jezus Christus Die U hebt gezonden" (Jh 17:3)*. *Deuteronomium* laat zien dat de zegeningen niet automatisch door ons verkregen worden. Daartoe moeten we dat land

hier-en-nu in bezit nemen, met strijd. Vanaf *Deuteronomium 4* wordt de weg getoond waarlangs we de zegeningen in bezit kunnen nemen.

Liefde uit zich in het houden van de geboden en dat geeft als resultaat gemeenschap in het 'land'. Liefhebben van God hier komt voor ons overeen met wat de Heer Jezus in *Johannes 14* zegt *(Jh 14:21,23)*. Gelovigen die beginnen met gehoorzaam te zijn, gaan steeds meer zien van de hemelse dingen. Centraal in gehoorzaamheid staan de tien geboden. Daarbij gaat het voor ons om de geestelijke toepassing ervan.

Wie Mijn geboden heeft en ze bewaart, die is het die Mij liefheeft; en wie Mij liefheeft, zal door Mijn Vader worden geliefd; en Ik zal hem liefhebben en Mijzelf aan hem openbaren. ... (Jh 14:21)

Jezus antwoordde en zei tot hem: Als iemand Mij liefheeft, zal hij Mijn Woord bewaren, en Mijn Vader zal hem liefhebben en Wij zullen tot hem komen en woning bij hem maken. (Jh 14:23)

De verlossende God | *vers 6*

> *6 Ik ben de HEERE, uw God, Die u uit het land Egypte, uit het slavenhuis, geleid heeft.*

Wat we in de *verzen 6-21* voor ons krijgen, is geen loutere herhaling van de tien geboden uit *Exodus 20 (Ex 20:1-17)*. Dat is bijvoorbeeld te zien aan het sabbatsgebod. In *Exodus 20* is het motief om de sabbat te houden dat de HEERE in zes dagen de hemel en de aarde heeft gemaakt en daarna heeft gerust *(Ex 20:11)*, terwijl hier het motief is dat God een verlossingswerk tot stand heeft gebracht *(vers 15)*. Verder worden de laatste vijf geboden hier op nadrukkelijke wijze aan elkaar verbonden door het woord 'en' tussen de geboden, wat in *Exodus 20* ontbreekt.

God herinnert hen aan de bevrijding die Hij heeft verricht. Hij heeft Zich in de eerste plaats als de verlossende God geopenbaard, Die nu hun God is. Dat kan niet anders dan liefde voor Hem bewerken. Hij vraagt liefde, maar Hij heeft ons eerst liefgehad en eerst Zijn grote liefde voor ons bewezen door Zijn Zoon te zenden *"als zoenoffer voor onze zonden" (1Jh 4:9-10,19; Rm 5:8)*. Tegelijk behoort er eerbied te zijn. Hoe dichter we bij Hem komen – en Hij wil ons dicht bij Zich hebben! – des te meer zullen we Zijn majesteit en verhevenheid zien.

Het eerste en het tweede gebod | *verzen 7-10*

> *7 U zult geen andere goden voor Mijn aangezicht hebben. 8 U zult voor uzelf geen beeld maken, [geen] enkele afbeelding [van] wat boven in de hemel, of*

> *beneden op de aarde of in het water onder de aarde is. 9 U zult zich daarvoor niet neerbuigen, en die niet dienen, want Ik, de HEERE, uw God, ben een na-ijverig God, Die de misdaad van de vaderen vergeldt aan de kinderen, en aan het derde en aan het vierde [geslacht] van hen die Mij haten; 10 maar Die barmhartigheid doet aan duizenden van hen die Mij liefhebben en Mijn geboden in acht nemen.*

Voor Zijn volk is Hij de exclusieve, enige God. Het betekent dat alle gebieden van het leven onder Zijn gezag staan. Wij kennen God als Degene Die Zich geopenbaard heeft in de Heer Jezus. Daardoor kennen we Hem op zoveel heerlijker wijze dan Israël Hem kent. Wie Hem liefheeft, zal Zijn geboden bewaren en Hem aanbidden. Dan is er geen ruimte voor andere goden. God ziet echter het gevaar dat het hart van Zijn volk altijd geneigd is van Hem af te wijken.

Voor ons is dat gevaar niet anders. Johannes spreekt in zijn eerste brief over de zegen van het eeuwige leven in de gelovige. Hij besluit zijn brief met de waarschuwing: *"Kinderen, wacht u voor de afgoden" (1Jh 5:21)*. Alles wat zich tussen ons en God in wringt om ons te verleiden daaraan enige eer te geven, is afgoderij. Zodra we toegeven aan die verleiding, verspelen we het genot van de zegen van het eeuwige leven, dat is Christus Zelf: *"En wij weten dat de Zoon van God gekomen is en ons [het] verstand gegeven heeft, opdat wij de Waarachtige kennen; en wij zijn in de Waarachtige, in Zijn Zoon Jezus Christus. Deze is de waarachtige God en het eeuwige leven" (1Jh 5:20)*.

God is een geest en kan niet door iets afgebeeld worden. Elke afbeelding kan slechts een karikatuur zijn van Hem Die niet door mensenhanden af te beelden is. Dan zou God in de hand van de mens zijn, die iets uit de schepping neemt en naar zijn eigen fantasie daar een vorm aan geeft. Wie Hem door het geloof als Vader kennen, mogen Hem aanbidden in geest en waarheid. Naar zulke mensen zoekt de Vader *(Jh 4:23-24)*.

Hij is [het] Beeld van de onzichtbare God, [de] Eerstgeborene van [de] hele schepping, ... (Ko 1:15)

Het enige beeld dat wij van God hebben, is de Heer Jezus *(Ko 1:15)*. Hij kan zeggen: *"Wie Mij heeft gezien, heeft de Vader gezien" (Jh 14:9)*. Buiten de Heer Jezus om is niets van God te kennen of is een lasterlijke weergave van Hem. Elke opvatting van God naar eigen gedachten is een gesneden beeld.

God deelt Zijn eer niet met iets of iemand anders. Wie toch iets van Hem zichtbaar wil maken, zal de ongerechtigheid daarvan dragen, zelfs tot in het vierde geslacht, dat met het overnemen van de afgoderij ook de toorn van God zal ondergaan. Daartegenover merken we Gods barmhartigheid in de levens van hen die Hem liefhebben en Hem eren en dienen als de enige God. In zijn uitwerking draagt het liefhebben van God veel verder, *"aan duizenden"*, dan het haten van Hem, *"aan het derde en aan vierde [geslacht]"*. De liefde overtreft verre de haat.

Het derde gebod | *vers 11*

> *11 U zult de Naam van de HEERE, uw God, niet ijdel gebruiken, want de HEERE zal niet voor onschuldig houden wie Zijn Naam ijdel gebruikt.*

Het gebod om de Naam van de HEERE niet ijdel te gebruiken, is niet beperkt tot het niet mogen vloeken. Het betreft elk gebruik van de Naam van de Heer Jezus in een verband waarin Zijn Naam als een dekmantel voor eigen opvattingen wordt genoemd. Dat kan bijvoorbeeld bij zweren gebeuren. De Heer Jezus waarschuwt daarvoor *(Mt 5:33-37)*. Andere vormen van het ijdel gebruik van Zijn Naam zijn bijvoorbeeld: Zijn Naam noemen en tegelijk zonde in je leven toelaten, of Zijn Naam noemen als middelpunt van samenkomen en die samenkomst toch inrichten naar eigen smaak, of Zijn Naam noemen, terwijl we op een wereldse wijze uiting geven aan ons geloof in Hem.

Het vierde gebod | *verzen 12-15*

> *12 Neem de sabbatdag in acht om die te heiligen, zoals de HEERE, uw God, u geboden heeft. 13 Zes dagen zult u arbeiden en al uw werk doen, 14 maar de zevende dag is de sabbat van de HEERE, uw God. [Dan] zult u geen enkel werk doen, u, noch uw zoon, noch uw dochter, noch uw slaaf, noch uw slavin, noch uw rund, noch uw ezel, noch enig vee van u, noch uw vreemdeling, die binnen uw poorten is, opdat uw slaaf en uw slavin rusten zoals u. 15 Want u zult in gedachten houden dat u slaaf geweest bent in het land Egypte en dat de HEERE, uw God, u vandaar uitgeleid heeft met sterke hand en uitgestrekte arm. Daarom heeft de HEERE, uw God, u geboden de dag van de sabbat te houden.*

De eerste dag van de week is geen verkapte sabbat, waar alle geboden naar overgeheveld moeten worden. Wat de sabbat is, staat in *Hebreeën 4 (Hb 4:8-9)*. Het ziet op de rust van het vrederijk. De sabbat mogen wij geestelijk in acht nemen door te leven alsof de sabbat van God al aangebroken is. In geestelijk opzicht mogen wij in het vrederijk leven.

Want als Jozua hen in de rust gebracht had, zou Hij daarna niet over een andere dag gesproken hebben. Er blijft dus een sabbatsrust over voor het volk van God. (Hb 4:8-9)

Het sabbatsgebod is het kerngebod wat betreft gehoorzaamheid. Alle andere geboden kunnen zelfs door ongelovigen begrepen worden. De enige beweegreden om de sabbat in acht te nemen is omdat God het bevolen heeft. Het is de grote test voor Israël voor hun gehoorzaamheid. Daarom wordt het verbreken van dit gebod meerdere keren als grond voor het oordeel genoemd *(Lv 26:35; 2Kr 36:21)*. In het vrederijk zal de sabbat weer gehouden worden *(Ez 45:17)*.

Alle dagen dat het verwoest ligt, zal het rusten, omdat het niet rustte gedurende uw sabbatten, toen u het bewoonde. (Lv 26:35)

De reden dat christenen de eerste dag van de week vieren, is niet omdat de sabbat, de zevende dag van de week, is afgeschaft, maar omdat zij in geestelijk opzicht voor de wet gestorven zijn. Voor hen geldt: *"Dus bent ook u, mijn broeders, voor de wet gedood door het lichaam van Christus, opdat u aan een ander toebehoort, aan Hem Die uit de doden is opgewekt" (Rm 7:4)*. Daarom vieren christenen, die met Christus zijn gestorven en opgestaan, als opgestane mensen de dag van de opstanding van Christus, de eerste dag van de week.

Hier leren we dat naast de schepping de verlossing de reden van onze gehoorzaamheid is. God heeft recht op onze gehoorzaamheid omdat Hij onze *Schepper* is. Heeft Hij niet een veel groter recht op onze gehoorzaamheid op grond van de *verlossing* die Hij heeft bewerkt? De verlossing is een machtiger drijfveer voor onze harten om gehoorzaam te zijn. Die verlossing zal ons er ook toe brengen om genadig te zijn tegenover anderen.

Het vijfde gebod | *vers 16*

> *16 Eer uw vader en uw moeder, zoals de HEERE, uw God, u geboden heeft, opdat uw dagen verlengd worden en opdat het u goed gaat in het land dat de HEERE, uw God, u geeft.*

Vanaf dit vers begint de tweede tafel van de wet met daarop zes geboden voor de verhouding tot de naaste. Als die relatie niet in orde is, kan de gelovige ook de zegeningen van het land niet genieten. Op de eerste tafel van de wet wordt de verhouding tot God geregeld. We hebben daarin Zijn liefde voor ons en ons antwoord aan Hem. *"Wij hebben lief, omdat Hij ons eerst heeft liefgehad" (1Jh 4:19)*. Onze liefde betreft niet alleen God, maar ook de broeder. De broeder liefhebben is ook een gebod.

De verhouding tot de naaste begint met het eren van vader en moeder, de eerste relatie die tot de naaste ontstaat. Het eren van vader en moeder heeft een doel. Het gaat om het genieten van de zegeningen van het land. God heeft het gezin ingesteld als een beeld van de familie van God, waarin de verhouding tussen ouders en kinderen de verhouding behoort weer te geven die er is tussen God de Vader en Zijn kinderen.

In geestelijke zin betekent het dat de gelovigen hen, die vaders en moeders in Christus zijn, zullen eren in de gemeente *(Hb 13:17; 1Th 2:7,11)*. Dit zien we op soortgelijke wijze als jongeren onderdanig zijn aan ouderen *(1Pt 5:5)*. Als deze verhoudingen worden gerespecteerd, zal zegen het resultaat zijn.

Het erkennen van de gezagsverhoudingen die God in het gezin en in de gemeente heeft gegeven, doet de zegen van het land genieten *(Ef 6:1-3)*. Wie zich van dat gezag niets aantrekt, zal de zegen van het land verspelen, het genot zal verdwijnen.

Kinderen, weest jullie ouders gehoorzaam <in [de] Heer>, want dat is terecht. 'Eer uw vader en uw moeder', – dit is het eerste gebod met een belofte: 'opdat het u goed gaat en u lang leeft op de aarde'. (Ef 6:1-3)

Het zesde gebod | *vers 17*

> *17 U zult niet doodslaan.*

Het gaat hier om moord, niet om het doden op bevel van God uitgevoerd door de overheid *(Gn 9:6)*. Doodslaan betekent iemand de zegen van het land ontnemen. Leven betekent genieten. Bij haat is er geen genieten, geen eeuwig leven *(1Jh 3:15)*. Dat haat een dodelijke uitwerking heeft, houdt de Heer Jezus Zijn discipelen en ons voor *(Mt 5:21-22)*.

Ieder die zijn broeder haat, is een mensenmoordenaar, en u weet dat geen mensenmoordenaar eeuwig leven in zich heeft wonen. (1Jh 3:15)

Paulus wijst erop hoe een broeder verloren kan gaan door onze vrijheid *(1Ko 8:9-11)*. In plaats van doodslaan behoren we ervoor zorg te dragen dat

onze broeder de ruimte krijgt voor een optimaal genot van de zegen van het land.

Het zevende gebod | *vers 18*

> *18 En u zult geen overspel plegen.*

Dit gebod handhaaft de unieke verhouding tussen man en vrouw in het huwelijk. Het is de basis van alle andere relaties tussen mensen. Wie in het huwelijk ontrouw is, is in geen enkele andere relatie te vertrouwen, niet in zijn relatie met God en niet in die met de naaste. De huwelijksverhouding beeldt de verhouding tussen Israël en God uit. God noemt Israël Zijn bruid *(Jr 2:2)*. In het Nieuwe Testament is het huwelijk het beeld van de verhouding tussen Christus en de gemeente *(Ef 5:22-33)*.

Ga ten aanhoren van Jeruzalem prediken: Zo zegt de HEERE:

Ik denk aan u, aan de genegenheid van uw jeugd,
aan de liefde van uw bruidsdagen,
toen u achter Mij aan ging in de woestijn,
in een land [waarin] niet wordt gezaaid.
(Jr 2:2)

Overspel is in de geestelijke betekenis een verbinding hebben met de wereld. Het is het gevolg van het verkoelen van de liefde tot de Heer Jezus, waarvoor in de plaats liefde voor andere dingen komt. De *"eenvoudigheid ... jegens Christus" (2Ko 11:3)* is verdwenen, dat wil zeggen dat Christus niet meer het enige voorwerp van de liefde is.

Hoererij staat tegenover de verhouding van de gemeente ten opzichte van Christus. Paulus zegt daarvan: *"Ik heb u aan één man verloofd om u als een reine maagd voor Christus te stellen" (2Ko 11:2)*. In deze verhouding zien we de genegenheid van een bruid ten opzichte van de bruidegom. Dan kan er geen verbinding met de wereld zijn.

Het achtste gebod | *vers 19*

> *19 En u zult niet stelen.*

Stelen is wegnemen van een ander wat die ander van de Heer heeft ontvangen en voor onszelf gebruiken. Het tast het recht op persoonlijk bezit aan. Het is heel wat anders dan krijgen. Wat je krijgt, is je eigendom. Iemands goede naam kan worden gestolen, bijvoorbeeld door het verspreiden van geruchten of ongecontroleerde beweringen. Men kan een

broeder stelen *(Dt 24:7)*, dat wil zeggen hem van zijn vrijheid beroven en afhankelijk van zich maken.

Absalom stal het hart van de Israëlieten door vleitaal *(2Sm 15:5-6)*. Stelen is het werk van valse herders en huurlingen *(Jh 10:1,10; Hd 20:30)*. Zij proberen gelovigen om zichzelf of hun valse leer te vergaderen in plaats van om de Heer Jezus.

Ook woorden kunnen worden gestolen *(Jr 23:30)*. Dat is het napraten van wat anderen over God hebben gezegd, terwijl we doen alsof we het zelf in Gods Woord hebben ontdekt. Als ik iets lees of hoor van een ander, moet het eerst mijn geestelijk eigendom worden, voordat ik het kan doorgeven. Iemand heeft het kernachtig zo gezegd: Je kunt van een waarheid die je hebt ontdekt pas zeggen dat die je eigendom is, als die waarheid eerst in je hart is gekomen en in aanbidding is teruggekeerd tot God.

Daarom zie, Ik zál die profeten! spreekt de HEERE, die Mijn woorden van elkaar stelen. (Jr 23:30)

Voor de christen die zijn zegeningen kent, gaat het niet slechts om niet stelen, maar om het doen van het tegenovergestelde ervan, namelijk weldoen: *"Laat hij die een dief was, niet meer stelen, maar veeleer arbeiden en met zijn <eigen> handen het goede werken, opdat hij kan meedelen aan hem die gebrek heeft" (Ef 4:28)*. Dat past bij het leven in het land.

Het negende gebod | *vers 20*

> *20 En u zult geen vals getuigenis spreken tegen uw naaste.*

God is *"de God van de waarheid" (Js 65:16)*. Zijn woorden zijn waarheid *(Ps 119:142,151)*. Hij haat de valse tong en wie leugens uitblaast *(Sp 6:17,19)*. Voor de christen gaat het er niet alleen om dat het spreken van onwaarheid wordt nagelaten. Hij wil juist de waarheid spreken. Hij wil spreken van die dingen waartoe God ons geschapen heeft: *"Legt daarom de leugen af en spreekt [de] waarheid, ieder met zijn naaste, want wij zijn leden van elkaar" (Ef 4:25)*.

Leden van elkaar zullen niet tegen elkaar liegen omdat een lid beseft dat hij dan tegen zichzelf liegt. Leden zijn onlosmakelijk aan elkaar verbonden. Wie de eenheid van het lichaam van Christus kent en waardeert, zal zoeken naar wat de eenheid bevordert.

Het tiende gebod | *vers 21*

> *21 En u zult niet begeren de vrouw van uw naaste. U zult uw zinnen niet zetten op het huis van uw naaste, noch op zijn akker, noch op zijn slaaf, noch op zijn slavin, noch op zijn rund, noch op zijn ezel, noch op iets wat van uw naaste is.*

Dit gebod legt de kiem van de zonde bloot. Het gaat niet om wat de mens doet, om het wegnemen van wat aan een ander toebehoort, iets wat zichtbaar is, maar wat eraan ten grondslag ligt: de begeerte. Dat ziet een ander niet. Door de begeerte wordt de zonde gekenmerkt en gekend *(Rm 7:7b-8a)*. Door afgunst, jaloersheid, het niet tevreden zijn met wat de mens heeft gekregen, is de zonde in de wereld gekomen. Bij de begeerte naar wat de naaste heeft, kan het gaan om zijn bezittingen, maar het kan ook zijn geestelijke gave betreffen. Dit gebod maakt iedereen duidelijk dat hij de wet niet kan houden.

Maar ik zou de zonde niet gekend hebben dan door [de] wet; want ook de begeerte zou ik niet gekend hebben, als de wet niet gezegd had: 'U zult niet begeren'. Maar de zonde heeft door het gebod aanleiding gevonden en in mij elke begeerte opgewekt; ... (Rm 7:7b-8a)

Paulus kan zeggen dat hij niemands zilver, goud of kleding heeft begeerd, maar dat hij heeft gewerkt om te kunnen geven *(Hd 20:33-34)*. Op het terrein waar alles genade is, is het een slechte zaak om te begeren wat de ander toebehoort.

Een compleet woord | *vers 22*

> *22 Deze woorden sprak de HEERE tot heel uw gemeente, op de berg, vanuit het midden van het vuur, de donkere wolken, met luide stem; Hij voegde er niets aan toe. Hij schreef ze op twee stenen tafelen en gaf ze aan mij.*

Deze *"Tien woorden" (Dt 10:4)* heeft God rechtstreeks tot het volk gesproken en Zelf opgeschreven. De andere woorden heeft Hij Mozes meegedeeld die ze heeft doorgegeven aan het volk *(vers 31)*. De 'tien woorden' bevatten de basisgedragscode voor alle verhoudingen tot God en de naaste. Deze gedragscode geldt niet alleen voor de generatie van het volk tot wie God het woord heeft gericht, maar ook voor alle komende generaties. Deze korte lijst bevat alles, hij is compleet.

Dit woord is een compleet woord om de zegen te kunnen genieten, er is niets aan toegevoegd. Zoals ze gesproken zijn, zijn ze op schrift gesteld. God is de sprekende en schrijvende God. Wat Hij spreekt, is altijd waar. Hij schrijft om het voor ons onveranderlijk vast te leggen, zodat wij altijd kunnen raadplegen wat Hij heeft gezegd *(vgl. Js 30:8)*.

Nu [dan], kom, schrijf het in hun bijzijn op een [schrijf]tafel
en teken het op in een boek,
zodat het blijft staan tot de laatste dag,
voor altijd en eeuwig. (Js 30:8)

Het volk vreest de HEERE | *verzen 23-27*

> *23 En het gebeurde, toen u die stem vanuit het midden van de duisternis hoorde en de berg van vuur brandde, dat u naar voren kwam, naar mij toe, al uw stamhoofden en uw oudsten. 24 En u zei: Zie, de HEERE, onze God, heeft ons Zijn heerlijkheid en Zijn grootheid laten zien en wij hebben Zijn stem gehoord vanuit het midden van het vuur; vandaag hebben wij gezien dat God met de mens spreekt en dat deze in leven blijft. 25 Maar nu, waarom zouden wij sterven? Want dit grote vuur zou ons verteren; als wij de stem van de HEERE, onze God, nog langer zouden horen, zouden wij sterven. 26 Want wie is er van alle vlees, die de stem van de levende God heeft horen spreken vanuit het midden van het vuur, zoals wij, en in leven is gebleven? 27 Gaat u naar voren, en luister naar alles wat de HEERE, onze God, zal zeggen. U moet dan alles wat de HEERE, onze God, tegen u zal zeggen, tegen ons zeggen, en wij zullen ernaar luisteren en het doen.*

Het volk vreest de HEERE en vraagt Mozes om tussen hen en de HEERE plaats te nemen. Daarmee wil God ons voorstellen wat de betekenis van de middelaar is. Een middelaar is niet alleen iemand die tussen ons en God staat, maar hij staat ook garant voor de consequenties van ons falen. Onze Middelaar is de Heer Jezus *(1Tm 2:5)*. Hij heeft Zijn leven gegeven en daarna onophoudelijk gestaan tussen God en ons, Zijn volk.

Want er is één God en één Middelaar tussen God en mensen, [de] Mens Christus Jezus, ... (1Tm 2:5)

Bij de berg vol vuur ontdekken we dat we een middelaar nodig hebben. Dat is te zien op het kruis. Geen plaats is er waar we dat meer ontdekken, want daar heeft God Zich in duisternis en vuur ten opzichte van de zonde geopenbaard.

Het verlangen van de HEERE | *verzen 28-30*

> *28 Toen de HEERE uw woorden hoorde, toen u tot mij sprak, zei de HEERE tegen mij: Ik heb de woorden van dit volk, die zij tot u gesproken hebben, gehoord; alles wat zij gezegd hebben, is goed. 29 Och, hadden zij maar zo'n hart, om Mij te vrezen en Mijn geboden alle dagen in acht te nemen, opdat het hun en hun kinderen voor eeuwig goed zou gaan! 30 Ga, zeg hun: Keer terug naar uw tenten.*

De HEERE is verheugd over de houding van het volk. Hij erkent hun woorden en spreekt als Zijn verlangen uit dat zij Zijn geboden zullen bewaren. Zijn hart gaat naar Zijn volk uit en Hij wenst hun geluk, dat alleen te vinden is in het doen van wat Hij zegt. Wij kunnen door de Geest aan Zijn verlangens voldoen.

Nadat God het volk Zijn woorden heeft meegedeeld en na de reactie van het volk die Zijn hart heeft verheugd, mochten ze naar hun tenten gaan. Ze mochten in het leven van elke dag en vooral in hun huiselijke omgeving gaan waarmaken wat God hun heeft gezegd, waarmee ze hebben ingestemd en waarnaar Hij verlangend uitzag.

Bevel om de geboden te houden | *verzen 31-33*

> *31 Maar blijft u hier bij Mij staan. Dan zal Ik tot u spreken alle geboden, verordeningen en bepalingen die u hun moet leren en die zij moeten doen in het land dat Ik hun geven zal om het in bezit te nemen. 32 U moet [dus] nauwlettend handelen zoals de HEERE, uw God, u geboden heeft; wijk niet af, naar rechts of naar links. 33 Heel de weg die de HEERE, uw God, u geboden heeft, moet u gaan, opdat u leeft, en het u goed gaat, en u [uw] dagen verlengt in het land dat u in bezit zult nemen.*

Het volk mocht naar hun tenten terugkeren, maar Mozes moest nog bij de HEERE blijven staan. De HEERE deelt Mozes als middelaar alles mee wat hij het volk moet leren om dat in het land te doen *(vers 31)*.

Mozes dringt bij het volk aan op het onderhouden van Gods geboden. Daarvan mogen ze niet afwijken, niet naar rechts en niet naar links. Van het onderhouden daarvan hangt hun verblijf en hun welzijn in het land af *(verzen 32-33)*.

Deuteronomium 6

Gehoorzaamheid geeft zegen | *verzen 1-3*

> *1 Dit zijn de geboden, de verordeningen en de bepalingen die de HEERE, uw God, geboden heeft u te leren, om [ze] te doen in het land waar u naartoe trekt om het in bezit te nemen, 2 opdat u de HEERE, uw God, vreest door al Zijn verordeningen en Zijn geboden, die ik u gebied, in acht te nemen: u, uw kind en uw kleinkind, alle dagen van uw leven; en opdat uw dagen verlengd worden. 3 Luister dan, Israël, en neem [ze] nauwlettend in acht! Dan zal het u goed gaan en zult u zeer talrijk worden – zoals de HEERE, de God van uw vaderen, tot u gesproken heeft – in het land dat overvloeit van melk en honing.*

Na de vermelding in het vorige hoofdstuk van de tien geboden en de noodzaak van een middelaar geeft Mozes nu een nadere beschrijving van de geboden. Hij geeft alleen door wat de HEERE hem bevolen heeft, zoals iedere goede dienaar betaamt *(vgl. Mt 28:19b)*. Het zijn geboden waaraan Gods volk onderworpen is om in het land te kunnen worden ingevoerd en daar de zegeningen te kunnen beërven *(Dt 5:33)*.

De zegen wordt voorgesteld in *"overvloeit van melk en honing"*. Het stelt overvloed en vruchtbaarheid voor. De uitdrukking komt bijna twintig keer in de Bijbel voor *(Ex 3:8,17; Lv 20:24; Nm 13:27; 14:8; 16:13-14; Dt 6:3; 11:9; 26:9,15; 27:3; 31:20; Jz 5:6; Jr 11:5; 32:22; Ez 20:6,15)*. Eén keer wordt de uitdrukking door het opstandige en ongelovige volk gebruikt voor het land van de slavernij, Egypte *(Nm 16:13)*. Verder is de uitdrukking steeds van toepassing op het beloofde land.

Verlangt als pasgeboren kinderen naar de redelijke, onvervalste melk, [van het Woord] *opdat u daardoor opgroeit tot behoudenis; ... (1Pt 2:2)*

Melk is een beeld van het Woord van God als voedzaam en gezond groeimiddel voor het geestelijk leven *(1Pt 2:2)*. Zoals een baby afhankelijk is van de moedermelk, zo is de gelovige dat voortdurend van Gods Woord. Voor het leven in het land is dat onontbeerlijk, maar het is er in rijke mate aanwezig. De honing stelt de zoetheid van de natuurlijke betrekkingen voor. Als er afhankelijkheid is van God, zal er ook genoten worden van de onderlinge verhoudingen.

Het samenleven van Gods kinderen op die basis is weldadig voor elk lid van Gods volk.

In die atmosfeer kunnen alle andere zegeningen en weldaden van de HEERE volop worden genoten. Het delen van zegeningen vermeerdert de vreugde.

De kern van het Jodendom | *verzen 4-5*

> *4 Luister, Israël! De HEERE, onze God, de HEERE is één! 5 Daarom zult u de HEERE, uw God, liefhebben met heel uw hart, met heel uw ziel en met heel uw kracht.*

Na het vrezen van de HEERE in *vers 2* als resultaat van het onderwijs in de geboden volgt nu het liefhebben van de HEERE als de Enige en Ene *(Zc 14:9)*. De godsdienst van Israël is monotheïstisch. Dat geeft zekerheid over God. Die zekerheid ontbreekt in polytheïstische godsdiensten. Als er meer goden zijn, kan iemand zich in de gunst van de ene god voelen, maar in angst leven voor de andere god. Die goden handelen in het denken van hun vereerders nooit in harmonie.

De HEERE zal Koning worden
over heel de aarde.
Op die dag zal de HEERE de Enige zijn
en Zijn Naam de enige. (Zc 14:9)

Voor Israël is er niet zoiets als een god van de Sinaï en een god van de Hermon, een god voor Ruben en een god voor Levi. De eenheid van God garandeert volmaakte zekerheid over Zijn wil, zoals Hij die in Zijn verordeningen en bepalingen bekendmaakt. Er is geen andere godheid die iets anders verkondigt.

Het gebod tot liefhebben is nooit door een aards vorst gegeven. Ten aanzien van God horen Hem vrezen en Hem liefhebben bij elkaar. God vrezen is eerbied voor Hem hebben.

Het kennen van God als de HEERE Die Eén is, is de kern van het Oude testament, waarbij Gods aardse volk de centrale plaats inneemt. Het is ook, maar dan naar Gods volkomen openbaring in Christus, de kern van het Nieuwe Testament *(1Tm 2:5; 1Ko 8:6)*.

De kern van het christendom omvat een volbracht verlossingswerk, een Middelaar Die als verheerlijkte Mens in de hemel is en God de Heilige

Geest Die sinds de Pinksterdag in de gemeente als geheel en in iedere gelovige afzonderlijk op aarde woont. Hiervan geven de gelovigen getuigenis in hun aanbidding, zowel in hun dagelijks leven als in de bijeenkomsten van de gemeente.

In de Heer Jezus hebben wij God leren kennen als de drie-enige God: de Vader, getoond door de Zoon en bekendgemaakt door de Geest. Wij mogen God als Vader kennen. Drie Personen, toch één God. Omdat er maar één God is, kan er niets anders zijn wat het hart verdeelt dat geheel door de HEERE voor Zich wordt opgeëist.

...; en u zult [de] Heer, uw God, liefhebben met heel uw hart en met heel uw ziel en met heel uw verstand en met heel uw kracht'. (Mk 12:30)

Aan Hem liefhebben met heel het hart en heel de ziel en heel de kracht wordt door de Heer Jezus het 'verstand' toegevoegd *(Mk 12:30)*. Verstand is 'zin', 'gemoed'. Om aan deze liefde met overgave te kunnen voldoen, is *"het denken van Christus" (1Ko 2:16)* nodig. Het denken van Christus is zoals Christus denkt, het is Zijn gezindheid, waarin de kracht van de Heilige Geest werkzaam kan zijn. *"En wij weten dat de Zoon van God gekomen is en ons [het] verstand gegeven heeft" (1Jh 5:20)*. Door dit denken, dit verstand, krijgen we inzicht in Wie God is. Voor Israël zal dit in de toekomst waar worden, als de wet in hun hart én in hun verstand zal worden gegeven en geschreven *(Hb 8:10; 10:16)*.

Dit liefhebben en dienen van God geeft de mens de grootst denkbare voldoening. Daartoe is hij namelijk geschapen en door Zijn Schepper toegerust met eigenschappen die erop zijn gericht Hem te dienen en te eren. Als hij dit doet, vindt hij ware rust en vrede. Door de zonde is de mens echter een zondaar en een vijand en hater van God geworden. De mens dient Hem niet en heeft Hem niet lief. Maar door genade is de gelovige met God verzoend *(2Ko 5:18)* en heeft hij nieuw leven ontvangen, de *"Goddelijke natuur" (2Pt 1:4)*. Dit leven wil God liefhebben en dienen en kan dat ook.

Reikwijdte van de geboden | *verzen 6-9*

> *6 Deze woorden, die ik u heden gebied, moeten in uw hart zijn. 7 U moet ze uw kinderen inprenten en erover spreken, als u in uw huis zit en als u over de weg gaat, als u neerligt en als u opstaat. 8 U moet ze als een teken op uw hand*

> *binden en ze moeten als een voorhoofdsband tussen uw ogen zijn. 9 U moet ze op de deurposten van uw huis en op uw poorten schrijven.*

De waarheid over God moet niet zuiver als theorie bewaard worden, maar het volk moet die waarheid kennen als feit en ernaar leven in de praktijk. In orthodoxe kerken wordt deze waarheid in geloofsbelijdenissen opgenomen. Men kent die waarheid als dogma, maar waar wordt ze uitgewerkt in het dagelijks leven? Als de kern van het christendom werkelijkheid is voor het leven van elke dag, zal dat tot gevolg hebben dat de Heilige Geest de leiding gegeven wordt van het persoonlijk en het gemeentelijk leven. God en Zijn Woord behoren de normale gespreksthema's te zijn van elk lid van Gods volk, overal en op elke tijd.

In de gezinnen zullen ouders hun kinderen de kern van het geloof inprenten, inscherpen, en hen oefenen overeenkomstig hun levensweg *(Sp 3:1,3; 22:6)*. Dit geldt ook voor de familie van God. In de plaatselijke gemeenten zullen oudere gelovigen, de vaders in Christus, de jongeren deze dingen inscherpen. Hun onderwijs zal alleen effect hebben als het in hun leven waarneembaar is.

Mijn zoon, vergeet mijn onderricht niet,
en laat je hart mijn geboden in acht nemen,
... (Sp 3:1)

Mogen goedertierenheid en trouw jou niet verlaten.
Bind ze om je hals, schrijf ze op de tafel van je hart,
... (Sp 3:3)

Oefen de jongeman overeenkomstig zijn levensweg,
ook als hij oud geworden is, zal hij daarvan niet afwijken.
(Sp 22:6)

Er is wel opgemerkt dat Mozes zijn wet zó eenvoudig en gemakkelijk te begrijpen acht, dat iedere vader wel in staat moet zijn om die aan zijn kinderen te leren. Er is geen excuus om hierin nalatig te zijn. Het is geen kwestie van intellect, maar van gezindheid, van het hart. Het gaat om het zorgvuldig overleveren van Gods Woord dat ons is toevertrouwd, aan hen, die na ons komen, opdat ook zij bevestigd en gezegend zullen worden in de gehoorzaamheid daaraan.

Liefde tot God komt tot uiting in kenmerken die aan ons te zien zijn. Gods woorden bepalen behalve ons spreken tot onze kinderen ook ons handelen, wat wordt aangegeven door *"op uw hand binden"*. Het is voor iedereen zichtbaar, wat wordt aangegeven door *"als een voorhoofdsband tussen uw ogen"*. Het voorhoofd spreekt van het openlijke getuigenis *(Op*

13:16; 14:1) dat we van onze liefde voor God afleggen. Als we ons *"de HEERE voortdurend voor [ogen]"* stellen *(Ps 16:8)*, komt dat in ons hele leven tot uiting. God wil betrokken zijn bij elk detail van ons leven. Er is niets in het leven van Zijn kinderen, waarvan Hij zegt: 'Dat interesseert Mij niet.'

In onze huizen speelt zich het familieleven af. Het familieleven wordt beïnvloed door wat onze huizen binnenkomt. Het schrijven op de deurposten kunnen we toepassen op het toetsen aan Gods Woord van alles wat we in ons huis toelaten. Zijn het dingen die het familieleven naar Gods gedachten opbouwen of afbreken? Draagt de omgang met elkaar, man en vrouw, ouders en kinderen en kinderen onder elkaar, het stempel van Gods Woord als een eigendomskenmerk? Het ouderlijk gezag, dat altijd gerespecteerd behoort te worden, zal zeker gerespecteerd worden als kinderen zien dat het uitgangspunt liefde tot de Heer is en de wens om aan Hem gehoorzaam te zijn.

Omdat de HEERE Eén is, heeft Hij recht op onze ongedeelde toewijding. Al Zijn eigenschappen zijn in volmaakte harmonie met elkaar. Er is geen enkele eigenschap die in strijd is met een van Zijn andere eigenschappen. Hij is volmaakt in liefde en volmaakt in gerechtigheid. Nooit is Zijn liefde in strijd met Zijn gerechtigheid of andersom. Als Hij liefde betoont, doet dat Zijn gerechtigheid nooit geweld aan. Als Hij gerechtigheid oefent, stelt dat Zijn liefde nooit terzijde. In al Zijn handelen wordt aan elke eigenschap van Hem volmaakt beantwoord.

De zegen van het land | *verzen 10-11*

> *10 Wanneer het dan gebeuren zal dat de HEERE, uw God, u gebracht heeft in het land dat Hij uw vaderen, Abraham, Izak en Jakob, gezworen heeft u te zullen geven – grote en goede steden, die u niet gebouwd hebt, 11 huizen, vol van allerlei kostbare [dingen], waarmee u ze niet gevuld hebt, uitgehakte putten, die u niet uitgehakt hebt, en wijngaarden en olijfgaarden, die u niet geplant hebt – en u gegeten hebt en verzadigd bent,*

Na de voorgaande voorwaarden gaat het land als het ware voor ons open. Hier is de eerste keer van de drie keer in dit hoofdstuk waar wordt gesproken over het ingaan in het land. En elke keer staat er bij dat God het gezworen heeft *(verzen 10,18,23)*. Als God Zijn eigen woorden met een eed be-

krachtigt, doet Hij dat om ons in onze zwakheid tegemoet te komen en daarmee een extra bevestiging van Zijn toezegging te geven *(Hb 6:17-18)*. De eed maakt duidelijk dat, wat er ook gebeurt, God Zijn volk het land zal geven en daarbij het volle genot van de zegen ervan. De grondslag is het werk van Christus. Als God zó gezworen heeft, waarom zouden we dan nog twijfelen?

Daarom heeft God, omdat Hij de erfgenamen van de belofte de onver-anderlijkheid van Zijn raad overvloediger wilde bewijzen, Zich met een eed verbonden, opdat wij door [deze] twee onveranderlijke dingen, waarin het onmogelijk is dat God zou liegen, een sterke vertroosting hebben, wij die de toevlucht hebben genomen om de voorgestelde hoop aan te grijpen. (Hb 6:17-18)

Een eed van God vinden we steeds onder bijzondere omstandigheden. Bij vier gelegenheden zweert God en dat telkens in verband met het land:

1. God belooft aan Abraham op grond van het offer van de zoon van de belofte een rijk zaad in het land van de belofte en in zijn zaad een zegen voor de hele wereld *(Gn 22:16-18)*.
2. Als het volk van God afvalt, zweert Hij dat het volk het beloofde land niet zal binnengaan *(Ps 95:11)*.
3. Als het volk ontrouw is, gaat God Zijn beloften vervullen in de Man van Zijn rechterhand *(Ps 110:4)*.
4. Als Christus in het land regeert, zal elke knie zich voor Hem buigen en zal het bekeerde overblijfsel van Zijn volk, dat dan geheel Israël zal zijn omdat alle goddelozen zijn uitgeroeid, in het land zijn *(Js 45:23)*.

De zegeningen liggen voor ons klaar, daar is niets van ons bij, God heeft ze bereid. In het land zijn in de eerste plaats *"grote en goede steden"*. De gemeente wordt vergeleken met een stad *(Op 21:2,10)*. Steden kunnen we zien als een beeld van plaatselijke gemeenten, als representaties van de ene gemeente. De steden hier bevinden zich in het land. Het stelt plaatselijke gemeenten voor die hun vaste fundament in het land hebben, waar geleefd wordt in de rijkdom van de hemelse zegeningen.

En ik zag de heilige stad, het nieuwe Jeruzalem, uit de hemel neerdalen van God, gereed als een bruid die voor haar man versierd is. (Op 21:2)

In de tweede plaats zijn er *"huizen, vol van allerlei goeds"*. Een stad bestaat uit huizen. Een gemeente bestaat uit gezinnen. In de brieven die over de hemelse zegeningen spreken – de *brief aan de Efeziërs* en de *brief aan de*

Kolossenzen –, gaat Paulus ook nadrukkelijk in op het gezin *(Ef 5:22-33; 6:1-4; Ko 3:18-22)*. Dat is de plaats waar de rijkdommen van Christus met elkaar worden gedeeld.

In de derde plaats de *"uitgehakte putten"*. Dat zijn waterbakken waar het water wordt verzameld en waaruit kan worden geput. Het stelt de bediening voor door de gaven van de Heer om de heiligen te volmaken *(Ef 4:11-13)*.

In de vierde plaats vinden we in het land de *"wijngaarden en olijfgaarden"*. De wijngaarden laten ons zien dat het land een gebied van vreugde is. Wijn is een beeld van vreugde *(Ri 9:13; Ps 104:15a)*. De gemeenschap met de Vader en de Zoon en met elkaar geeft een *"blijdschap"* die *"volkomen"* is *(1Jh 1:3-4)*. De olijfbomen stellen de rijke vrucht en zegen van de Geest voor *(Gl 5:22)*. Olie is een beeld van de Heilige Geest *(1Jh 2:20; 1Jh 2:27)*.

Tussendoor wordt er telkens op gewezen dat Gods volk niets voor die zegeningen heeft gedaan. Uit vrije genade heeft God ze Zijn volk geschonken. Zo is het ook met onze hemelse zegeningen. Er is geen enkele bijdrage van ons aan verbonden. We hebben ze uit vrije gunst op grond van het werk van de Heer Jezus ontvangen, alleen omdat God het in Zijn hart heeft gehad om ze aan ons te geven. Drie keer worden we eraan herinnerd dat we slaven van de zonde waren, maar dat God ons eruit heeft bevrijd *(verzen 12,21,23)*.

Vergeet de HEERE niet | *verzen 12-15*

> *12 wees [dan] op uw hoede dat u de HEERE, Die u uit het land Egypte, uit het slavenhuis, geleid heeft, niet vergeet. 13 U moet de HEERE, uw God, vrezen, Hem dienen en bij Zijn Naam zweren. 14 U mag niet achter andere goden, de goden van de volken die rondom u zijn, aan gaan, 15 want de HEERE, uw God, is een na-ijverig God in uw midden; anders ontbrandt de toorn van de HEERE, uw God, tegen u en vaagt Hij u weg van de aardbodem.*

We kunnen soms zo bezig zijn met wat we hebben gekregen, dat we de Gever vergeten. Daarom klinkt de waarschuwing dat we op onze hoede moeten zijn dat wij, als we oog voor de zegeningen hebben gekregen, dan niet vergeten van Wie we ze hebben gekregen.

De val vanaf het hoogste niveau is de verschrikkelijkste val. Als we niet naar de waarheid wandelen die ons gegeven is, zal dat tot grote schade worden. Dan worden we uit het land verdreven, we raken het licht kwijt over de dingen van het land. Het ergst is het voor Hem Die gezworen heeft ons te zullen invoeren in die zegeningen.

Het gaat om een land dat het volk zal erven. Zij zijn de erfgenamen en als zodanig mogen ze het in bezit gaan nemen. Dat brengt het zoonschap van de gelovigen in zicht. Het zicht op het zoonschap en daarmee het genot ervan, is verloren gegaan omdat de christenen hebben toegegeven aan de verzoeking van de satan om hun geluk in de zichtbare wereld te zoeken. Niet het staan voor God, maar het zich bevinden in een omgeving die aantrekkelijk is voor het vlees, heeft beslag gelegd op de harten. De Heer Jezus heeft aan die verzoeking niet toegegeven. Hij is het voorbeeld hoe wij tegenover die verzoeking van de duivel staande kunnen blijven.

Het woord van *vers 13* is de eerste aanhaling van de drie aanhalingen uit dit boek door de Heer Jezus tijdens de veertig dagen dat Hij door de duivel wordt verzocht in de woestijn *(Dt 6:13,16; 8:3; Mt 4:1-10)*. De Heer gebruikt dit woord als antwoord op de verzoeking van de duivel om Hem alle koninkrijken van de wereld en hun heerlijkheid te geven als Hij voor hem neervalt en hem aanbidt *(Mt 4:8-10)*. De duivel heeft ook talloze middelen om ons te verzoeken dat wij daarvoor neerknielen. God heeft de mens bekwaam gemaakt om te aanbidden en hem ook de behoefte daartoe gegeven. De vraag is alleen: aan wie en wat geeft hij zijn aanbidding.

Geen mens op aarde is er ooit zo verlangend naar geweest om de hemelse zegeningen als *Mens* uit Gods hand te ontvangen dan de Heer Jezus. Daarom stelt Hij Zich in de verzoekingen op de grondslag van het boek *Deuteronomium*. Hij stelt Zich op de ware grondslag van verantwoordelijkheid en trouw, waarop het volk van God zich dient te stellen om het hemelse land in bezit te kunnen nemen en te bewaren. Hij is veertig dagen beproefd in de woestijn, zoals *Deuteronomium 1-11* terugzien op de veertig jaar van Israël in de woestijn. Israël heeft daar gefaald, maar Hij faalt daar niet. De manier waarop Hij staande blijft, kunnen wij navolgen en is de enige manier.

De HEERE niet op de proef stellen | *verzen 16-19*

> *16 U mag de HEERE, uw God, niet op de proef stellen, zoals u Hem bij Massa op de proef gesteld hebt. 17 U moet de geboden van de HEERE, uw God, Zijn getuigenissen en Zijn verordeningen, die Hij u geboden heeft, nauwgezet in acht nemen. 18 En u moet doen wat juist en goed is in de ogen van de HEERE, opdat het u goed gaat, en u er komt, en het goede land dat de HEERE uw vaderen onder ede beloofd heeft, in bezit neemt, 19 om al uw vijanden van voor uw [ogen] te verjagen, zoals de HEERE gesproken heeft.*

Vers 16 geeft de tweede tekst die de Heer Jezus aanhaalt tijdens de verzoeking door de duivel in de woestijn *(Mt 4:5-7)*. De verzoeking waaraan het volk is blootgesteld, is hun twijfel of de HEERE in hun midden is *(Ex 17:7)*. Als er wantrouwen komt aan de goedheid en trouw van God, terwijl er zoveel onloochenbare bewijzen van zijn, ontstaat de verzoeking om Hem te gaan uittesten of Hij nog wel Zijn volk wíl zegenen. Het gaat dan niet om twijfelen aan zichzelf, maar om twijfelen aan God, en dat is ongeloof. Kan Hij Zijn volk vergeten of verlaten?

De Heer Jezus is daarover niet aan het twijfelen te brengen. De duivel haalt in zijn verzoeking enkele verzen uit *Psalm 91* aan over Gods bewaring *(Ps 91:11-12)*. Als de Heer Jezus God op de proef zou stellen, Hem zou uittesten, of het inderdaad zo is als er staat, zou dat ongeloof bewijzen. De duivel citeert altijd gedeeltelijk, hij haalt altijd teksten uit zijn verband. Zo haalt hij hier niet aan dat het gaat om een wandelen *in de wegen van de HEERE*.

Wie in de wegen van de HEERE wandelt, kent de HEERE en mag op Zijn bewaring rekenen. Zo iemand heeft geen behoefte aan bewijzen of God nog wel met Zijn trouw en zegen bij Zijn volk is. Een levendige omgang met Hem bewaart ons ervoor Hem op de proef te stellen. De Heer Jezus heeft die gemeenschap ook in de veertig dagen van verzoeking ononderbroken genoten.

Israël zal het land bereiken. Zoals al is opgemerkt, wordt er in dit hoofdstuk liefst drie keer aan herinnerd dat de HEERE dat gezworen heeft *(verzen 10,18,23)*. Wat valt er dan nog te beproeven of te verzoeken? God bekrachtigt Zijn belofte niet voor niets met het zweren van een eed.

Het gaat in dit hoofdstuk om het erven of in bezit nemen *(verzen 1,18)* van het erfdeel. In dat licht moeten de verzoekingen worden gezien, want de aanhalingen om de duivel te weerstaan komen uit dit hoofdstuk. De aanhaling die de Heer uit *Deuteronomium 8* doet, staat in verbinding met het zoonschap. Erfdeel en zoonschap horen bij elkaar *(Gl 4:7)*. Het zoonschap van de gelovige is nauw verbonden aan het kennen en genieten van het erfdeel dat God ons heeft gegeven, dat zijn de zegeningen in de hemelse gewesten *(Ef 1:3-6)*.

U bent dus niet meer slaaf, maar zoon; en bent u zoon, dan ook erfgenaam door God. (Gl 4:7)

In bezit nemen of erven betekent niet iets krijgen als de erflater is gestorven, maar dat God een bepaald bezit aan iemand toevertrouwt. Dat kan Hij nu al doen of straks. In het Nieuwe Testament heeft erven te maken met het delen met de Heer Jezus in Zijn regering *(Ef 1:10-11)*. Erven wordt gebruikt voor elke zegening die God ons heeft gegeven en die we in de hemelen zullen krijgen.

..., dat Hij Zich had voorgenomen in Zichzelf aangaande [de] bedeling van de volheid der tijden, om alles wat in de hemelen en wat op de aarde is onder één Hoofd samen te brengen in Christus; in Hem, in Wie wij ook erfgenamen zijn geworden, waartoe wij tevoren bestemd waren naar [het] voornemen van Hem Die alles werkt naar de raad van Zijn wil, ... (Ef 1:10-11)

Wij zijn zonen en daardoor erfgenamen. Door de Geest van zoonschap zijn we in staat het hart van de Vader te leren kennen. We zijn *kinderen* van God door geboorte, doordat we uit God geboren zijn. Dit houdt in dat we Zijn natuur, die licht en liefde is, hebben ontvangen. We zijn ook *zonen*, wat meer spreekt van volwassenheid, van inzicht in Gods gedachten en bedoelingen en van gemeenschap.

Het hoogste deel van de erfenis is de geestelijke zegen in het hemelse land, die in beginsel ons eigendom is en die we nu al in bezit mogen nemen. We hebben de Goddelijke natuur ontvangen waardoor we geschikt zijn om in de hemel te verkeren. We zijn in de Geliefde, uitverkoren tot het zoonschap voor God. God wil zonen voor Zichzélf. Hij wil met hen geestelijk contact hebben om te spreken over de dingen die in Zijn hart zijn.

Getuigenis van de vader | *verzen 20-25*

> *20 Wanneer uw zoon u morgen vraagt: Wat zijn dat voor getuigenissen, verordeningen en bepalingen die de HEERE, onze God, u geboden heeft? 21 dan*

> *moet u tegen uw zoon zeggen: Wij waren slaven van de farao in Egypte, maar de HEERE heeft ons met sterke hand uit Egypte geleid. 22 En de HEERE gaf tekenen en wonderen, groot en onheilbrengend, in Egypte, aan de farao en aan zijn hele huis, voor onze ogen. 23 Maar ons leidde Hij daarvandaan, om ons [hierheen] te brengen [en] ons het land te geven, dat Hij onze vaderen onder ede beloofd had. 24 En de HEERE gebood ons al deze verordeningen te houden, om de HEERE, onze God, te vrezen, ons ten goede, alle dagen, om ons in leven te houden, zoals het op deze dag is. 25 Het zal voor ons gerechtigheid zijn als wij al deze geboden nauwlettend in acht nemen, voor het aangezicht van de HEERE, onze God, zoals Hij ons geboden heeft.*

In *vers 7* wordt de ouders bevolen met hun kinderen te spreken over de geboden van de HEERE. Hier, in *vers 20*, komen de kinderen met hun vragen. We vinden viermaal vragen van kinderen:

1. De vraag met betrekking tot het Pascha; deze vraag gaat, in beeld, over de verlossing *(Ex 12:26)*.
2. De vraag over de lossing van de eerstgeborenen; hierbij gaat het, in beeld, over de afzondering voor en toewijding aan de HEERE *(Ex 13:14)*.
3. De vraag over de doortocht door de Jordaan, wat, in beeld, voorstelt het innemen door de gemeente van de hemelse positie door haar verbinding met een gestorven, opgestane en verheerlijkte Mens *(Jz 4:6)*.
4. De vraag naar de betekenis van het Woord van God *(Dt 6:20)*.

Het getuigenis van de ouders gaat over de verlossing uit Egypte. Maar daar blijft het niet bij. De HEERE heeft Zijn volk verlost uit Egypte met het doel hen te brengen in het land dat Hij aan de vaderen heeft beloofd.

Dat is ook Gods doel met onze verlossing. Hij heeft ons niet alleen willen verlossen uit de macht van de satan, de zonde en de wereld, zodat we vergeving van zonden zouden hebben en vrede met God. Zijn doel met ons is ook dat wij de zegeningen van het land zullen genieten. Dat betekent dat wij als Zijn eigen zonen *"heilig en onberispelijk zouden zijn vóór Hem in [de] liefde" (Ef 1:4-5)*.

Deuteronomium 7

Inleiding

De hoofdgedachte van dit hoofdstuk is de heiliging van het volk voor God. Daar hoort bij dat het alle wegen van de heidenen en de heidenen zelf verwerpt. Het gaat niet om de heiliging van een bepaalde klasse, bijvoorbeeld de priesters, maar van het hele volk dat God rondom Zichzelf vergadert als aan Hem gewijd. Priesters en Levieten worden in dit boek nauwelijks genoemd. Ze worden gezien als een deel van het volk. In de woestijn zijn de verschillen tussen die groepen groot; in het land zijn ze naar verhouding maar klein.

Volken en hun afgoderij uitroeien | *verzen 1-5*

> *1 Wanneer de HEERE, uw God, u gebracht heeft in het land waar u naartoe gaat om het in bezit te nemen, en Hij vele volken van voor uw [ogen] verdreven heeft, de Hethieten, de Girgasieten, de Amorieten, de Kanaänieten, de Ferezieten, de Hevieten en de Jebusieten, zeven volken, die groter en machtiger zijn dan u, 2 en [wanneer] de HEERE, uw God, hen aan u overgegeven heeft en u ze verslaat, dan moet u hen volledig met de ban slaan; u mag geen verbond met hen sluiten en hun niet genadig zijn. 3 U mag geen huwelijksbanden met hen aangaan: uw dochters mag u niet geven aan hun zonen, en hun dochters niet nemen voor uw zonen. 4 Want zij zouden uw zonen van achter Mij laten afwijken, zodat zij andere goden gaan dienen en de toorn van de HEERE tegen u ontbrandt en Hij u [al] snel wegvaagt. 5 Maar zo moet u met hen doen: hun altaren moet u afbreken, hun gewijde stenen in stukken slaan, hun gewijde palen omhakken en hun beelden met vuur verbranden.*

Tot hiertoe hebben we meer de innerlijke toestand van het volk voor ons gehad. Nu krijgen we de plicht naar buiten. De volken moeten worden uitgeroeid omdat ze een belemmering vormen voor het beërven en genieten van de zegen van het land. God wil ons leren dat de zegeningen die Hij ons heeft gegeven, alleen door strijd door ons in bezit kunnen worden genomen om ervan te genieten.

Ze moeten die volken uitroeien, niet op grond van moordlust, maar als uitvoerders van het Goddelijk oordeel. Deze volken hebben dat oordeel rechtvaardig van Godswege verdiend. Onderzoek heeft uitgewezen dat ze in die tijd de meest verdorven volken van de aarde waren. God heeft hen vierhonderd jaar lang verdragen, maar nu is hun ongerechtigheid vol *(Gn 15:16-21)*.

God zou die volken ook hebben kunnen uitroeien door ziekte, honger of natuurrampen *(vgl. Ez 38:21-22)*. Hij laat het Zijn volk echter doen, opdat het de ernstige les krijgt hoe heilig Hij is en hoe afschuwelijk zonde is in Zijn ogen. Het oordeel dat zij uitoefenen, zal ook hen treffen als zij de volken volgen in hun zonden en gruwelen.

Er worden zeven volken genoemd die het land van God wederrechtelijk in bezit hebben genomen. Het getal zeven laat zien dat in deze volken de volkomen macht van de boosheid wordt gezien. Ze zijn een beeld van de overheden en machten en wereldbeheersers, geestelijke machten van de boosheid in de hemelse gewesten. Tegen die machten is onze strijd, en niet, zoals bij Israël, tegen bloed en vlees: *"Want onze strijd is niet tegen bloed en vlees, maar tegen de overheden, tegen de machten, tegen de wereldbeheersers van deze duisternis, tegen de geestelijke [machten] van de boosheid in de hemelse [gewesten]" (Ef 6:12)*.

De enige weg om het erfdeel in bezit te nemen is door strijd en overwinning. Wij zijn door God in het erfdeel geplaatst – Hij *"heeft [ons] mee opgewekt en mee doen zitten in de hemelse [gewesten] in Christus Jezus" (Ef 2:6)* –, maar vijanden hebben het in bezit genomen en willen ons verhinderen het tot ons eigendom te maken. Voor Israël is de belofte dat de HEERE hen aan Zijn volk zal overleveren, zodat ze in staat zullen zijn hen te verslaan. Voor ons heeft de Heer Jezus op het kruis en in Zijn opstanding alle vijanden verslagen *(Hb 2:14; Ko 2:15)*. Met Hem als onze Aanvoerder is de overwinning zeker als we gaan in de wapenrusting die God ons ter beschikking heeft gesteld *(Ef 6:13-18)*.

Daar nu de kinderen aan bloed en vlees deel hebben, heeft ook Hij op gelijke wijze daaraan deelgenomen, opdat Hij door de dood te niet zou doen hem die de macht over de dood had, dat is de duivel, ... (Hb 2:14)

Israël mag deze vijanden geen genade bewijzen en er geen verbond mee sluiten. Ze moeten *"volledig met de ban"* geslagen worden. Voor ons, ge-

lovigen van de gemeente, geldt dat wij met ongelovigen geen verbintenis mogen sluiten *(2Ko 6:14)*, maar dat we hun wel genade moeten bewijzen en hun goed doen. Genade bewijzen en goed doen past bij de openbaring van God, onze Heiland, in deze tijd *(1Tm 2:3-4)*.

Gaat niet met ongelovigen onder een ongelijk juk. (2Ko 6:14a)

Waar we geen genade aan mogen betonen, zijn de *boze machten*, dat zijn de beginselen waardoor ongelovigen zich laten leiden. Daarom kunnen we ons niet verbinden met maatschappelijke groeperingen die edele doelen nastreven, of met politieke partijen, die de wereld willen verbeteren. De beginselen die erachter zitten, zijn niet uit God.

In het land kan niets geduld worden wat niet voortkomt uit gehoorzaamheid aan God. Alleen wat Híj geeft, is passend voor het land. Daarom moet alles wat niet uit Hem is met de bijl en met vuur worden uitgeroeid *(vers 5)*. Dit betekent dat de altaren en gewijde palen waarmee de afgoden worden gediend, niet moeten worden gereinigd om ze vervolgens aan God toe te wijden. Dit is in de christenheid gebeurd met het christelijk maken van in oorsprong heidense feesten als kerstmis en de Mariaverering.

Het erfdeel staat in contrast met dingen in ons leven die het genot onmogelijk maken. De typen spreken niet over wat wij in beginsel geworden zijn, maar over het leven naar en beleven van de waarheden van het Nieuwe Testament. Wij hebben een erfdeel ontvangen in het licht *(Ko 1:12)*. Dat vormt een contrast met onze verlossing uit de macht van de duisternis. Wat we al bezitten, mogen we nu ook al genieten. Dat doen we te midden van de wereld van duisternis waaruit we verlost zijn. Om echt te kunnen genieten moeten wij alle restanten van duisternis verwijderen en zo de erfenis tot ons eigendom maken.

..., terwijl u de Vader dankt, Die u bekwaam heeft gemaakt om deel te hebben aan het erfdeel van de heiligen in het licht; ... (Ko 1:12)

Het is niet Gods bedoeling dat we eigenaar van een erfdeel zijn zonder dat we het weten en zonder er ten volle van te genieten. Als Johannes in zijn brieven spreekt over het eeuwige leven, doet hij dat als iets dat we nu al bezitten en niet als iets dat we pas straks zullen krijgen. Daarom moeten de vijanden uit ons leven worden verdreven om het te genieten. De machten in ons leven kunnen we overwinnen door de kracht van de Geest.

Hoe meer terrein de vijand in bezit heeft des te minder kunnen we de zegeningen genieten. Alles wat aantrekkelijk is, is gevaarlijk en moet worden weggedaan, anders verspelen we de zegeningen *(verzen 16,25)*. God geeft een zegen in de plaats van elk kwaad dat we uit ons leven verdrijven. Elk terrein dat we op de vijand veroveren en voor Hem inruimen, vult Hij met Zijn zegen.

Het gaat om het verdrijven van de vijand, opdat wij het land erven en opdat wij een welgevallen zijn voor God. Er is een absolute scheiding nodig tussen ons en de wereldbeheersers van deze duisternis. God wil ons voor Zichzelf bezitten om met ons gemeenschap te hebben. Dat kan alleen als onze gedachten met de Zijne overeenstemmen en wij dezelfde belangstelling hebben als Hij. Hoe is het in de gezinnen? Zoeken de ouders dit voor hun kinderen?

Uitverkoren uit liefde | *verzen 6-11*

> *6 Want u bent een heilig volk voor de HEERE, uw God. De HEERE, uw God, heeft ú uitgekozen uit alle volken op de aardbodem om voor Hem tot een volk te zijn dat [Zijn] persoonlijk eigendom is. 7 Niet omdat u groter was dan al de [andere] volken heeft de HEERE liefde voor u opgevat en u uitgekozen, want u was het kleinste van al de volken. 8 Maar vanwege de liefde van de HEERE voor u, en om de eed die Hij uw vaderen gezworen had, in acht te nemen, heeft de HEERE u met sterke hand uitgeleid en heeft Hij u verlost uit het slavenhuis, uit de hand van de farao, de koning van Egypte. 9 Daarom moet u weten dat de HEERE uw God is. Hij is dé God, de getrouwe God, Die het verbond en de goedertierenheid in acht neemt voor wie Hem liefhebben en Zijn geboden in acht nemen, tot in duizend generaties. 10 En Hij doet vergelding aan [ieder van] hen die Hem haten, door hem om te doen komen, hem persoonlijk; Hij zal tegenover wie Hem haat niet aarzelen. Hij zal aan hem vergelding doen, aan hem persoonlijk. 11 En [daarom] moet u de geboden, verordeningen en bepalingen die ik u heden gebied, in acht nemen door ze te houden.*

Wij zijn een heilig volk om een volk ten eigendom te zijn: *"U echter bent een uitverkoren geslacht, een koninklijk priesterdom, een heilige natie, een volk tot een eigendom, opdat u de deugden verkondigt van Hem Die u uit [de] duisternis heeft geroepen tot Zijn wonderbaar licht"* *(1Pt 2:9; Tt 2:14)*. God wil een volk voor Zichzelf. De erfenis is voor ons, maar wij zijn voor God. God heeft ons

bestemd *"tot [het] zoonschap voor Zichzelf"*, *"naar het welbehagen van Zijn wil"* *(Ef 1:5)*. Hetzelfde welbehagen dat Hij heeft in Zijn Zoon, heeft Hij uitgestrekt naar ons. Dan behoren wij een heilig volk te zijn dat geen compromissen wil en alles uitdrijft wat niet bij Hem hoort.

..., Jezus Christus, Die Zichzelf voor ons gegeven heeft, opdat Hij ons van alle wetteloosheid verloste en Zichzelf een eigen volk reinigde, ijverig in goede werken. (Tt 2:14)

Heel *Deuteronomium 7* laat zien hoezeer het hart van God uitgaat naar Zijn volk. God heeft het volk niet uitverkoren vanwege de aantrekkelijkheid ervan. Er is niets in onszelf waarom God ons tot zonen heeft gemaakt en de erfenis wil schenken. Het is een liefde die haar bron en motivering volledig vindt in God Zelf: *"God bevestigt Zijn liefde tot ons [hierin], dat Christus voor ons gestorven is toen wij nog zondaars waren"* *(Rm 5:8)*. Als wij aan onszelf denken, is het dan niet een groot wonder dat Hij ons heeft uitverkoren? Hij is daarvoor de aanbidding waard tot in alle eeuwigheid.

Zonen van God en het zijn onder de wet horen niet bij elkaar. Zonen staan niet onder de wet. Elk handelen van God met Zijn zonen is uit liefde en omdat Hij ernaar verlangt gemeenschap met hen te hebben. Dat sluit alle zonde buiten. Voor alles wat wij wegdoen, krijgen wij een grotere zegen van Hem terug.

Aan de uitverkiezing, die haar oorsprong uitsluitend in Hemzelf heeft, heeft Hij ook een eed, een belofte verbonden. Voor Israël staat die eed in verbinding met de aartsvaders en uiteindelijk natuurlijk met de Zoon. Voor ons staat die belofte in directe verbinding met de Zoon.

God blijft altijd trouw aan wat Hij heeft gezegd. Hem staan ook alle middelen ter beschikking om te doen wat Hij heeft gezegd. Als Zijn volk in slavernij is, verlost Hij het. De verlossing is een bewijs van Zijn trouw aan Zijn Woord. Zijn trouw gaat door *"tot in duizend generaties"*. Hij is ook trouw, onveranderlijk, aan Zijn oordeelsaanzeggingen. God is liefde, en God is ook licht *(1Jh 4:8,16; 1:5)*. Zijn natuur, Zijn wezen kan Hij niet verloochenen. Hij blijft altijd trouw aan Zichzelf *(2Tm 2:13)*.

...; als wij ontrouw zijn – Hij blijft trouw, want Zichzelf kan Hij niet verloochenen. (2Tm 2:13)

Voor Hem is het volk niet een massa, maar enkelingen die samen een volk vormen. Ieder persoonlijk stelt Hij verantwoordelijk voor de begane daden. Hij vergeldt aan ieder persoonlijk, zonder uitstel. Het vonnis dat Hij

velt, is volmaakt rechtvaardig en direct uitvoerbaar. Hoger beroep is niet mogelijk en ook niet nodig. Een jarenlang slepend proces is ondenkbaar bij Zijn rechtsuitoefening.

Alles wat in het voorgaande gedeelte is gezegd, is een grote aansporing om naar de oproep van Mozes – voor ons: de Heer Jezus – in *vers 11* te luisteren. Er is gesproken over hun uitverkiezing door de HEERE, de liefde van de HEERE, Zijn eed, de verlossing uit Egypte, Zijn verbond met hen, Zijn trouw en goedertierenheid tegenover hen, Zijn vergelding van wie Hem haten.

1. *"Geboden"* zijn voorschriften waarin God duidelijk omschreven handelingen gebiedt of verbiedt.
2. *"Verordeningen"* zijn richtlijnen waarbinnen gehandeld moet worden om Hem te dienen.
3. *"Bepalingen"* bepalen het volk bij het recht dat God op hen heeft. Dit betreft hun dagelijkse leven, de burgerlijke zaken, en hun onderlinge omgang als leden van Gods volk.

Zegen als beloning | *verzen 12-16*

> *12 Dan zal het gebeuren, omdat u deze bepalingen zult horen, in acht nemen en houden, dat de HEERE, uw God, voor u het verbond en de goedertierenheid in acht zal nemen die Hij uw vaderen onder ede beloofd heeft. 13 Hij zal u liefhebben, u zegenen en u talrijk maken; Hij zal de vrucht van uw schoot zegenen en de vrucht van uw land, uw koren, uw nieuwe wijn en uw olie, de dracht van uw koeien en de jongen van uw kleinvee, in het land dat Hij uw vaderen gezworen heeft u te geven. 14 Gezegend zult u zijn boven al de volken; onder u zal geen man of vrouw onvruchtbaar zijn, onder uw dieren evenmin. 15 De HEERE zal alle ziekte van u weren en geen van de verschrikkelijke kwalen van Egypte, die u hebt leren kennen, zal Hij u opleggen, maar Hij zal ze geven aan allen die u haten. 16 U zult al de volken verteren die de HEERE, uw God, u geeft. Laat uw oog hen niet ontzien. En dien hun goden niet, want dat is voor u een valstrik.*

Door zich aan Gods geboden te houden kan het volk laten zien dat het God liefheeft. Dat heeft weer Zijn speciale liefde tot gevolg, het geeft Hem als

het ware een nieuwe reden voor Zijn liefde voor hen. Hij heeft het volk lief vanuit Zichzelf, maar Hij wil Zijn volk ook graag Zijn liefde laten voelen op grond van wat Hij bij hen vindt in de praktijk van hun leven *(vers 13)*.

Dat geldt ook voor ons en wel in een intiemere mate. Daarover spreekt de Heer Jezus in de opperzaal met Zijn discipelen. Daar vertelt Hij hoe het bewaren van de geboden en de liefde voor Hem bij elkaar horen *(Jh 14:21)*. De beloning die daarbij hoort, is het ervaren van de liefde van de Vader en de Heer Jezus en het zicht krijgen op een verdere heerlijkheid van de Zoon. Onze kennis van de Persoon en het werk van de Heer Jezus zal toenemen.

Wie Mijn geboden heeft en ze bewaart, die is het die Mij liefheeft; en wie Mij liefheeft, zal door Mijn Vader worden geliefd; en Ik zal hem liefhebben en Mijzelf aan hem openbaren. (Jh 14:21)

De geboden waarover de Heer Jezus het heeft, zijn niet de tien geboden. Die beloven geen openbaring van de Zoon. De geboden van de Heer Jezus gaan daar ver bovenuit. Het zijn de geboden die het verlangen van het nieuwe leven aangeven om de wil van God te doen. Dat zijn geen beperkende geboden of gebiedende geboden – ‘u zult’ en ‘u zult niet’ –, maar het is elke gehoorzaamheid aan wat de Heer Jezus ons ook maar vraagt om te doen. *“Dit is de liefde van God, dat wij Zijn geboden bewaren; en Zijn geboden zijn niet zwaar” (1Jh 5:3)*. Deze geboden zijn niet zwaar omdat ze volmaakt passen bij het nieuwe leven dat zijn vreugde vindt in het houden van die geboden.

Hierop sluit een nog verdergaand bewijs van liefde tegenover de Heer Jezus aan. Dat treffen we aan in de woorden van de Heer: *“Als iemand Mij liefheeft, zal hij Mijn Woord bewaren” (Jh 14:23)*. De beloning die daarbij hoort, is dat de Vader en de Zoon zullen komen om bij zo iemand woning te maken. Hier gaat het niet alleen om iets doen wat de Heer Jezus ons vraagt, maar het doen van alles waarvan wij weten dat Hij dat fijn vindt, zonder dat Hij dat uitdrukkelijk tegen ons heeft gezegd. Als een vader tegen een van zijn kinderen zegt dat het iets moet doen, en het kind doet gehoorzaam wat hem is opgedragen, is dat goed. Als een vader tegen zijn vrouw zegt dat hij nog iets moet doen en een van de kinderen hoort dat en doet het voor zijn vader, gaat dat verder.

De weg van gehoorzaamheid is de weg van zegen. Liefde die zich uit in gehoorzaamheid heeft overvloedige zegen tot gevolg. Er is vermeerdering van de aardse zegen. Er is overvloed in de vrucht van het land en in het nageslacht, verheffing boven andere volken, geen ziekten en kwalen van Egypte. Voor ons is geestelijke voorspoed verbonden aan gehoorzaamheid *(vgl. Hd 9:31)*.

De gemeente dan door heel Judéa, Galiléa en Samaria had vrede, terwijl zij werd opgebouwd en wandelde in de vrees van de Heer, en zij vermeerderde door de vertroosting van de Heilige Geest. (Hd 9:31)

De voorspoed wordt op drie terreinen voorgesteld. Eerst is er de vrucht van de schoot. Dat ziet op nieuw leven en wel in het land. Paulus zegt van de Galaten, over wie hij in grote zorg is vanwege het wetticisme dat daar ingang heeft gevonden: *"Mijn kinderen, van wie ik opnieuw in barensweeën ben, totdat Christus gestalte in u krijgt" (Gl 4:19-20)*. De vrucht van de schoot wordt in geestelijk opzicht gezien waar een mens volmaakt gesteld wordt in Christus, dat wil zeggen dat iemand zijn positie in Christus kent en daarnaar leeft *(Ko 1:28)*.

Hem verkondigen wij, terwijl wij iedere mens terechtwijzen en iedere mens leren in alle wijsheid, om iedere mens volmaakt te stellen in Christus. (Ko 1:28)

Het tweede bewijs is de vrucht van het land, samengevat in *"uw koren, uw nieuwe wijn en uw olie"*. Dit zijn voor ons symbolen van Christus als ons voedsel (koren) en onze blijdschap (wijn) die we genieten in de kracht van de Heilige Geest (olie).

Het derde bewijs van voorspoed is de vrucht van het vee, waarin de toenemende mogelijkheden tot offeren te zien zijn, wat voor ons een toenemende aanbidding betekent.

Ziekte is voor ons geen bewijs van ongehoorzaamheid. De ziekten en kwalen van Egypte spreken voor ons van een geestelijke houding waaronder wij vroeger gebukt gingen *(Tt 3:3)*. Die houding zal weer bij ons te zien zijn als we een weg gaan die van de weg van gehoorzaamheid aan God afwijkt.

Want ook wij waren vroeger onverstandig, ongehoorzaam, dwalend, aan allerlei begeerten en genietingen verslaafd, in boosheid en afgunst levend, verfoeilijk [en] elkaar hatend. (Tt 3:3)

God beloont Zijn volk naar hun wandel. Wel moeten zij oppassen voor de valstrik van het ontzien van de vijandige volken en het dienen van hun afgoden. In deze valstrik komen we terecht als we niet meer genoeg heb-

ben aan alles wat de Heer heeft gegeven aan geestelijke zegeningen. Dan worden we jaloers op wat de mensen van de wereld of wereldsgezinde christenen zich allemaal veroorloven en willen dat dan ook.

Bemoediging | *verzen 17-24*

> *17 Wanneer u in uw hart zegt: Deze volken zijn groter dan ik; hoe kan ik [hen ooit] uit hun bezit verdrijven? 18 wees [dan] niet bevreesd voor hen. Denk steeds aan wat de HEERE, uw God, met de farao en met alle Egyptenaren gedaan heeft, 19 de grote beproevingen die uw ogen gezien hebben, de tekenen, de wonderen, de sterke hand en de uitgestrekte arm waarmee de HEERE, uw God, u uitgeleid heeft. Zo zal de HEERE, uw God, doen met al de volken voor wie u bevreesd bent. 20 Daarbij zal de HEERE, uw God, horzels onder hen zenden, totdat zij die overgebleven en voor u verborgen zijn, [ook] omgekomen zijn. 21 Schrik voor hen niet terug, want de HEERE, uw God, is in uw midden, een groot en ontzagwekkend God. 22 De HEERE, uw God, zal deze volken van voor uw [ogen] verdrijven, [maar] geleidelijk: u zult hen niet onmiddellijk kunnen vernietigen, anders zouden de dieren van het veld talrijker worden dan u. 23 De HEERE, uw God, zal hen aan u overgeven; Hij zal hen in grote verwarring brengen, totdat zij weggevaagd zijn. 24 Hij zal u hun koningen in uw hand geven, en u moet hun naam van onder de hemel doen verdwijnen; niemand zal vóór u standhouden, totdat u hen weggevaagd hebt.*

De valstrik van *vers 16* is een onvergeeflijke ruimhartigheid. In *vers 17* ligt een andere valstrik klaar, die van bangheid. God weet hoe Zijn volk is en hoe het bij zichzelf kan denken. Hij weet dat de vijand in de ogen van het volk een te grote hindernis kan worden, zodat hun de moed in de schoenen zinkt. Daarom herinnert Hij hen eraan en bemoedigt hen ermee door te wijzen op wat Hij voor hen geweest is en gedaan heeft met de farao en alle Egyptenaren. Op dezelfde wijze zal Hij het opnieuw voor hen opnemen.

Zoals God Israël wees op Zijn overwinning over de farao en Egypte, zo wijst Hij ons op de overwinning die de Heer Jezus op Golgotha heeft behaald. Daar zien we hoe Hij de satan en zijn demonen heeft verslagen *(Ko 2:15)*. Hij herinnert ons aan onze eigen verlossing. Geen macht heeft ons kunnen vasthouden, toen Hij

En Hij heeft de overheden en de machten ontwapend en openlijk tentoongesteld en door het [kruis] over hen getriomfeerd. (Ko 2:15)

ons wilde verlossen uit de slavernij van de satan, de wereld en de zonde. Het gevaar ligt niet in de macht van de vijand, maar in het aanknopingspunt dat hij in ons hart heeft.

Een volk dat *"een groot en ontzagwekkend God"* in hun midden heeft, hoeft geen enkele vrees te hebben. Integendeel, de aanwezigheid van die God in hun midden zal hun vijanden met vrees vervullen. Als we op Zijn kracht vertrouwen, kunnen we gerust zijn *(2Ko 10:3-6)*.

De HEERE wijst er ook op dat de verovering van het land niet te snel moet gaan *(vgl. Ex 23:29-30)* om het evenwicht van het land niet te verstoren. Als ze wel de vijanden verdrijven, maar er niet gaan wonen omdat ze verdertrekken, zal het veroverde land door het wild gedierte in bezit worden genomen. Ze moeten daarom verdrijven en gaan wonen en dan weer verdrijven en gaan wonen.

Dat is geen ontmoediging. Het in bezit nemen van het land is geen zaak van vandaag op morgen, ook niet in geestelijk opzicht. De geestelijke groei kent verschillende stadia. Er zijn kinderen, jongelingen en vaders in het geloof *(1Jh 2:13b-14)*. Kinderen, jongelingen en vaders hebben allen hetzelfde eeuwige leven. Maar kleine kinderen, zij die pas tot geloof zijn gekomen, en jongelingen, zij die al wat verder op de weg van het geloof zijn, moeten nog naar volwassenheid toegroeien. Je bent niet zomaar een vader in Christus. Er is een geleidelijke groei om de zegen die God ons wil toevertrouwen in bezit te nemen. Zo doen we steeds nieuwe verrassingen op in het land.

Ik heb u geschreven, kinderen, omdat u de Vader kent.
Ik heb u geschreven, vaders, omdat u Hem kent Die van [het] begin af is.
Ik heb u geschreven, jongelingen, omdat u sterk bent en het Woord van God in u blijft en u de boze overwonnen hebt. (1Jh 2:13b-14)

Verafschuwen wat onder de ban ligt | *verzen 25-26*

> *25 De beelden van hun goden moet u met vuur verbranden. Het zilver en goud dat erop zit, mag u niet begeren of voor uzelf nemen, anders wordt u daardoor verstrikt, want het is voor de HEERE, uw God, een gruwel. 26 U mag [zoiets] gruwelijks niet in huis halen, anders wordt u evenzo tot iemand waarop de ban rust; volledig verafschuwen moet u het, ja, er een diepe afschuw van hebben, want het is iets waarop de ban rust.*

Maar de Israëlieten pleegden trouwbreuk met wat door de ban gewijd was, want Achan, de zoon van Charmi, de zoon van Zabdi, de zoon van Zerah, uit de stam Juda, nam van wat door de ban gewijd was. Toen ontbrandde de toorn van de HEERE tegen de Israëlieten. (Jz 7:1)

Achan is een waarschuwend voorbeeld van wat Mozes hier aan het volk voorhoudt *(Jz 7:1; vgl. 1Sm 15:9)*. Het is belangrijk op te merken dat van ons wordt gevraagd bepaalde dingen te verafschuwen. Er zijn zaken die onze begeerten opwekken en waar ons vlees naar verlangt, dingen die we van nature niet verafschuwen, maar koesteren. Juist van die dingen wordt gezegd dat we die moeten verafschuwen. Verafschuwen is in de eerste plaats een wilsbesluit dat we nemen uit gehoorzaamheid aan Gods Woord, en niet een gevoel.

Deuteronomium 8

Inleiding

In *Deuteronomium 7* gaat het om de toewijding, de heiliging van het volk aan God. *Deuteronomium 8* is weer een terugblik op de tocht door de woestijn. Hier wordt over de wegen van God met het volk gesproken, maar wordt niet de ontrouw van het volk voorgesteld. Dat komt in *Deuteronomium 9*. Het gaat er hier om hoe God hen door allerlei moeilijke omstandigheden heeft laten gaan. Het doel daarvan is het leren kennen van hun eigen hart, hun eigen onmacht om de moeilijkheden het hoofd te bieden, om dan op Hem te gaan vertrouwen. De toepassing voor ons vinden we in *Romeinen 8 (Rm 8:28)*.

Maar wij weten dat hun die God liefhebben, alle dingen meewerken ten goede, hun die naar [Zijn] voornemen zijn geroepen. (Rm 8:28)

Doel van de reis door de woestijn | *verzen 1-6*

> *1 U moet alle geboden die ik u heden gebied, nauwlettend in acht nemen, opdat u leeft, talrijk wordt en het land dat de HEERE uw vaderen onder ede beloofd heeft, binnengaat en in bezit neemt. 2 Ook moet u heel de weg in gedachten houden waarop de HEERE, uw God, u deze veertig jaar in de woestijn geleid heeft, opdat Hij u zou verootmoedigen, [en] u op de proef zou stellen om te weten wat er in uw hart was, of u Zijn geboden in acht zou nemen of niet. 3 Hij verootmoedigde u, Hij liet u hongerlijden en Hij liet u het manna eten, dat u niet kende en [ook] uw vaderen niet gekend hadden, om u te laten weten dat de mens niet alleen van brood leeft, maar dat de mens leeft van alles wat uit de mond van de HEERE komt. 4 De kleren die u [droeg] zijn niet versleten en uw voet raakte niet opgezwollen [in] deze veertig jaar. 5 Weet dan in uw hart dat de HEERE, uw God, u gehoorzaamheid bijbrengt zoals een man zijn zoon gehoorzaamheid bijbrengt, 6 en neem de geboden van de HEERE, uw God, in acht door in Zijn wegen te gaan en door Hem te vrezen.*

Alles wat Mozes tot het volk spreekt, heeft als doel dat het volk het ware leven zal leven. En ze zullen niet alleen leven, maar er zal ook vermenigvuldiging van leven plaatsvinden. Leven is niet alleen in leven blijven, maar ook groeien. Het klimaat waarin dit leven gedijt, is het klimaat van

het beloofde land. De geboden bevatten zogezegd de grondstoffen voor optimaal levensgenot en optimale levensgroei, voor verhoging van de kwaliteit en de kwantiteit van het leven.

Op dit bijzondere punt in het leven van het volk van God, tussen de woestijn en het land in, roept Mozes op om te gedenken, om terug te zien op de veertig achter hen liggende jaren. Veertig is het getal van beproeving. Het leven van elke dag laat mij zien wat er in mijn hart is. Maar God laat ook zien wat er in Zíjn hart is. De vraag is welke lessen we trekken uit het verleden om het land te kunnen binnengaan.

God verootmoedigt ons, want elke ervaring in de woestijn brengt tot meer zelfkennis. Voordat we onszelf leren kennen door beproevingen die Hij zendt, is er gewoonlijk veel zelfbedrog bij ons. We leren onszelf niet kennen als we op de eerste dag van de week in de samenkomst zitten, maar juist in het leven van alle dag, het woestijnleven. Gods Woord zegt mij dat er in mij niets goeds woont en dat ik tot alle kwaad in staat ben. Toch geloof ik bijvoorbeeld niet hoe driftig ik kan worden, voordat ik door een ander getreiterd wordt en zie, waartoe ik dan in staat ben. En pas als ik net zo'n honger heb als anderen om mij heen, ervaar ik hoe egoïstisch ik ben.

God laat ons opzettelijk hongerlijden, opdat wij meer waardering zullen krijgen voor het manna. Door het lijden van gebrek leren we de onuitputtelijke hulpbronnen van God kennen. Dit is voor het geloof een grote bemoediging. De Heer Jezus verbindt de honger met het manna en met Hemzelf, *"het ware brood uit de hemel"* *(Jh 6:32)*. Hij zegt dat Hij Zelf – Hij is het eeuwige leven – de zegen van het land is. In de woestijn leren we de Heer Jezus kennen als het voedsel dat kracht geeft om in de woestijn te kunnen leven tot eer van God, zoals Hij hier heeft geleefd tot eer van God.

Hierdoor leren we ook dat ons leven afhankelijk is van alle woord dat uit de mond van God uitgaat. Het volk heeft het manna omdat het op Zijn woord, op Zijn bevel, van de hemel valt. Niet leven van 'brood alleen' betekent dat de mens niet kan leven van voedsel dat verkregen wordt in onafhankelijkheid of los van Zijn Woord.

De Heer Jezus heeft gewandeld in al de wegen van God. Hij heeft altijd Zijn hand uitgestrekt naar het Woord, daarvan heeft Hij geleefd. Hij wist

dat God de stenen niet tot Zijn voedsel had gegeven en dat de Vader Hem voedsel kon geven zonder daarvoor een wonder te moeten doen *(Mt 4:3-4)*.

Het voedsel voor ons lichaam is niet het belangrijkste, maar het voedsel voor onze ziel. Leven bij het Woord van God is niet alleen voor de moeilijke gevallen, maar voor alle omstandigheden, voor elke stap die we doen.

God geeft niet alleen voedsel, maar ook kleding. Kleding doen we aan. Zo doen we de Heer Jezus aan *(Gl 3:27; Ef 4:24; Rm 13:14; Ko 3:10,12)*. Die kleding veroudert niet. Kleding stelt onze uiterlijke openbaring voor, wat de mensen van ons zien. Is dat Christus? Elke openbaring van mij in woord en daad die tot eer is van God, herken ik in het leven van de Heer Jezus op aarde. Daar zie ik die beginselen geïllustreerd.

Want u allen die tot Christus bent gedoopt, hebt Christus aangedaan. (Gl 3:27)

..., en de nieuwe mens hebt aangedaan, die overeenkomstig God geschapen is in ware gerechtigheid en heiligheid. (Ef 4:24)

De tucht of bestraffing die ons treft, komt van de hand van een liefdevolle God. Het is een bewijs van Zijn liefde voor ons *(Hb 12:4-11)*. Het spreekt van Zijn welgevallen in hen die Hij tot het zoonschap voor Zichzelf heeft uitverkoren *(Sp 3:11-12; vgl. Sp 29:17)*. De ware Zoon is volmaakt het welgevallen van de Vader geweest: *"En zie, een stem uit de hemelen zei: Deze is Mijn geliefde Zoon, in Wie Ik welbehagen heb gevonden" (Mt 3:17)*. Hij heeft geen bestraffing of tucht nodig. De tucht is geen doel op zich, maar heeft tot doel dat alles uit het leven en het hart geweerd wordt wat God niet welgevallig is. Bestraffing is het bewijs dat we zonen zijn. God wil door bestraffing bereiken dat wij aan Zijn heiligheid deel krijgen.

Mijn zoon, verwerp de vermaning van de HEERE niet
en heb geen afkeer van Zijn bestraffing.
Want de HEERE straft wie Hij liefheeft,
zoals een vader [doet] met de zoon die hij goedgezind is.
(Sp 3:11-12)

Er is in het Oude Testament geen boek dat ons zoveel laat zien van wat het Nieuwe Testament het eeuwige leven noemt dan het boek *Deuteronomium*. Eeuwig leven is het leven van God Zelf. *Deuteronomium 8-9* laten ons zien wat in ons hart is en schilderen ook de zegeningen van het land. Alles is *"om u uiteindelijk wel te doen" (vers 16)*. Zo is God.

Deuteronomium 9 laat een weerspannig volk zien. Dat we een weerspannig volk zijn, is een ontdekking die wij opdoen in de woestijn. Elke

'woestijnervaring' laat mij iets meer zien dat er niets in mij is op grond waarvan God mij Zijn zegeningen zou kunnen schenken. Wij zijn in onszelf weerspannig vanaf de verlossing. Deze ontdekking moet ons tot diepe verootmoediging brengen.

In *Johannes 3* spreekt de Heer Jezus over de hemelse dingen. Hij noemt die: het eeuwige leven. Dat zien we in het beeld van de koperen slang en de betekenis die Hij daaraan geeft *(Jh 3:12-15)*. Dat is niet een beeld van de manier waarop een zondaar tot bekering komt, maar laat een fase zien in de geschiedenis van het volk van God, en wel de eindfase van de reis door de woestijn. Na veertig jaar is het volk niets veranderd en ziet het hoe het nog steeds kan vallen.

Als Ik u de aardse dingen heb gezegd en u niet gelooft, hoe zult u geloven als Ik u de hemelse zeg? En niemand is opgevaren in de hemel dan Hij Die uit de hemel is neergedaald, de Zoon des mensen <Die in de hemel is>. En zoals Mozes de slang in de woestijn heeft verhoogd, zo moet de Zoon des mensen verhoogd worden, opdat ieder die in Hem gelooft, <niet verloren gaat maar> eeuwig leven heeft. (Jh 3:12-15)

Wedergeboorte is niet genoeg om het eeuwige leven te begrijpen. Alles wat je van nature bent, moet bij het kruis worden gebracht. Daartoe voeren de ervaringen van de woestijn. Het eeuwige leven wordt gekend door op te zien naar het kruis. We kunnen zeggen dat dé zegen van het land wordt samengevat in: het eeuwige leven. Deze zegen wordt genoten waar broeders en zusters samen wonen *(Ps 133:1-3)*, dat wil zeggen in vrede bij elkaar zijn om hun gemeenschap met God en Christus en met elkaar te genieten.

Zegeningen en dankbaarheid | *verzen 7-10*

> *7 Want de HEERE, uw God, brengt u in een goed land: een land met waterbeken, bronnen en diepe wateren, die ontspringen in het dal en op het gebergte; 8 een land met tarwe en gerst, wijnstokken, vijgenbomen en granaatappels; een land met olierijke olijfbomen en honing; 9 een land waarin u zonder schaarste brood zult eten, waarin het u aan niets ontbreken zal; een land waarvan de stenen ijzer zijn, en [waarin] u uit zijn bergen koper kunt hakken. 10 Als u dan gegeten hebt en verzadigd bent, loof dan de HEERE, uw God, voor het goede land dat Hij u gegeven heeft.*

De wateren van het land vinden we in het *evangelie naar Johannes*. Daar spreekt de Heer Jezus over *"stromen van levend water"*, dat is de Heilige Geest *(Jh 7:37-39)*. De wateren – *"de waterbeken, bronnen en diepe wateren"* –

zijn nodig om de vrucht van het land tevoorschijn te brengen. De Heilige Geest hebben we nodig om de zegeningen te verstaan.

En dit is het eeuwige leven, dat zij U kennen, de enige waarachtige God, en Jezus Christus Die U hebt gezonden. (Jh 17:3)

De Heer Jezus kwam om ons de Vader te verklaren. Het kennen van de Vader is het eeuwige leven *(Jh 17:3)*. De Heilige Geest is gekomen om in ons te zijn *"een bron van water dat springt tot in [het] eeuwige leven" (Jh 4:14b)*. De Heilige Geest is in ons om ons het genot van het eeuwige leven te geven. De *"waterbeken"* zijn de stromen die uit ons binnenste vloeien door de kracht van de Heilige Geest *(Jh 7:38)*. We houden de zegeningen van het eeuwige leven niet voor onszelf, maar geven ze door aan anderen. De *"bronnen"* en *"diepe wateren"* vinden we in alles wat de Heer Jezus in de opperzaal tot Zijn discipelen spreekt en daarna tot Zijn Vader *(Johannes 14-17)*. Hij zegt in die hoofdstukken veel over de Heilige Geest.

Dit zijn allemaal andere wateren dan die van *Deuteronomium 6 (Dt 6:11)*. Daar gaat het om zelf gegraven waterputten met een verzameling van water, dat is wat anderen hebben geput. Ook daaraan mogen wij ons verkwikken. Maar hier in *Deuteronomium 8* is het direct de Heilige Geest. Dit water is in het dal en op het gebergte, in de diepten en op de hoogten van het geloof. De vrucht in het land is alles wat wij van de zegeningen van het land door de Heilige Geest leren onderscheiden.

Mozes spreekt in zijn rede tot de Israëlieten in de vlakten van Moab herhaaldelijk over *"het goede land"* dat zij zullen beërven *(Dt 1:35; 3:25; 4:21-22; 6:18)*. Na het verkennen van Kanaän spreekt Kaleb zelfs over *"een bijzonder goed land" (Nm 14:7)*. Het is een land dat *"overvloeit van melk en honig" (Dt 6:3)*. Het goede land vormt een groot contrast met de grote en vreselijke woestijn waar zij doorheen zijn getrokken.

Wij vinden hier een gedetailleerde beschrijving van het land waarin de HEERE hen zal brengen. In deze beschrijving wordt het woord *"land"* zeven keer genoemd, wat aangeeft dat het een land is waar God volkomen zegen geeft. Het land is:

1. een goed land *(verzen 7a,10b)*;
2. een land met waterbeken, bronnen en diepe wateren *(vers 7b)*;

3. een land met tarwe en gerst, wijnstokken, vijgenbomen en granaatappels *(vers 8a)*;
4. een land met olierijke olijfbomen en honing *(vers 8b)*;
5. een land waarin men geen armoede zal lijden en aan niets gebrek zal hebben *(vers 9a)*;
6. een land waarvan de stenen ijzer zijn en waar men uit de bergen koper kan hakken *(vers 9b)*;
7. een land van lofprijzing vanwege de rijke zegen, de overvloed die God hun heeft geschonken *(vers 10)*.

Het leven in het beloofde land is een rijk gezegend leven. Zo geeft Christus de Zijnen nu leven en overvloed. Hij zegt: *"Ik ben gekomen opdat zij leven hebben, en het overvloedig hebben" (Jh 10:10b)*. Daarvoor mogen zij Hem ook danken.

Deze zegen van het land geeft een beeld van de veelheid aan zegen die de christen aantreft in de hemelse gewesten. *"De God en Vader van onze Heer Jezus Christus, Die ons gezegend heeft met alle geestelijke zegening in de hemelse [gewesten] in Christus" (Ef 1:3)*. Onze zegeningen houden verband met de kennis van de Vader, de Zoon en de Heilige Geest. Onze positie als kinderen, zonen en erfgenamen is daarop gebaseerd. Dit moet ook bij ons resulteren in grote dankbaarheid aan en lofprijzing van de Bron van onze zegen, zoals de apostel ook duidelijk aangeeft: *"Gezegend* [of: *Geloofd*] *zij de God en Vader van onze Heer Jezus Christus" (Ef 1:3a)*!

Het land is ruimschoots van water voorzien. God zorgt daarvoor. De waterstromen zijn een beeld van de hemelse gave die wij als gelovigen hebben ontvangen in de Heilige Geest van Wie ons *"te drinken gegeven"* is *(1Ko 12:13)*. Het is de Geest Die het goede land, dat wij als christenen hebben ontvangen, het terrein van zegen in de hemelse gewesten, voor ons ontsluit en vruchtbaar maakt. Als wij op deze 'akker' zaaien, zullen wij *"uit de Geest eeuwig leven oogsten" (Gl 6:8)*. Het eeuwige leven, de kostelijke vrucht van het goede land dat ons is toegezegd, is de kennis van en de levensgemeenschap met de Vader en de Zoon: *"Dit is het eeuwige leven, dat zij U kennen, de enige waarachtige God, en Jezus Christus Die U gezonden hebt" (Jh 17:3)*.

Dat er sprake is van *"een land met waterbeken, bronnen en diepe wateren"*, tekent de overvloed en de rijke werking van de Geest. Bij *"waterbeken"*

U zag om naar het land en gaf het overvloed,
U maakt het zeer rijk;
de beek van God is vol water;
U geeft hun koren; ja, zó geeft U het:
U doordrenkt zijn omgeploegde aarde,
U doet [water in] zijn voren dalen,
U doorweekt het met regendruppels,
U zegent zijn gewas. (Ps 65:10-11)

moeten wij niet aan kleine, ondiepe wateren denken, maar aan rivieren en stromen *(Ps 65:10-11)*. De Geest is de *"bron van water dat springt tot in [het] eeuwige leven" (Jh 4:14)*. Bij de *"diepe wateren"* gaat het om waterdiepten, watervloeden, afkomstig uit onderaardse waterreservoirs – zie de zegen voor Jozef *(Gn 49:25; Dt 33:13)*. Hierbij kunnen we denken aan *"de diepten van God" (1Ko 2:10)*, de geheimenissen van de wijsheid van God, zoals die nu door de Geest zijn onthuld en vastgelegd in de geschriften van het Nieuwe Testament.

De diverse wateren zijn overal te vinden in het land, in het dal en op het gebergte. In het dal komen ze tevoorschijn, maar ook op het gebergte. God *"geeft de Geest niet met mate" (Jh 3:34)*. Als wij de werking van de Geest niet kunnen bespeuren in ons leven, moeten wij de oorzaak daarvan allereerst bij onszelf zoeken. Wij kunnen de Geest bedroeven *(Ef 4:30)* en zelfs uitblussen, of uitdoven *(1Th 5:19)*.

De bronnen in de dalen, de laaggelegen bronnen, wijzen meer op de werking van de Geest hier beneden. Hij woont in ons op aarde en vervult ons hart en ons leven. De bronnen op het gebergte, de hooggelegen bronnen, doen denken aan Christus in de heerlijkheid Die ons heeft bekleed met kracht uit de hoge *(Lk 24:49)*.

De vrucht die het land oplevert, is zevenvoudig. Egypte heeft slechts zes 'vruchten': *"De vis ... de komkommers, de watermeloenen, de prei, de uien en de knoflook" (Nm 11:5)*.

De eerste vruchten die van het land worden genoemd, zijn *"tarwe en gerst"*. In *Leviticus 23* is de eerstelingsgarve van de gersteoogst; de twee beweegbroden, bij het Wekenfeest, zijn van de tarweoogst. De eerstelingsgarve spreekt van de Heer Jezus in de opstanding; de beweegbroden spreken van de gemeente, de hemelse vrucht van de dood en opstanding van de Heer Jezus.

Gerst en tarwe komen in het *evangelie naar Johannes* voor. In *Johannes 6* is sprake van *"vijf gerstebroden" (Jh 6:9)*. Dat bepaalt ons bij de opstanding. Vier keer spreekt de Heer Jezus in dat hoofdstuk over de opwekking en

dat in verband met het eeuwige leven. Hij is het brood dat uit de hemel is neergedaald. Eeuwig leven is opstandingsleven dat wij kunnen bezitten omdat de Heer Jezus door de dood is heengegaan en is opgestaan.

In *Johannes 12* lezen we over de tarwe: *"Voorwaar, voorwaar, Ik zeg u: als de tarwekorrel niet in de aarde valt en sterft, blijft zij alleen; maar als zij sterft, draagt zij veel vrucht" (Jh 12:24)*. Daar zien we dat het leven niet alleen opstandingsleven is, maar dat het hemels leven is. De Heer Jezus spreekt daar over het leven *"bewaren tot [het] eeuwige leven" (Jh 12:25)*, dat genoten wordt als we bij Hem en de Vader zijn. De dood heeft dan geen macht meer over ons.

De derde vrucht komt van de *"wijnstokken"*. De wijn is een beeld van de vreugde. In *Johannes 15* spreekt de Heer Jezus over echte, volkomen vreugde. Het resultaat van de verbinding met de Heer Jezus en het bewaren van de geboden is blijdschap *(Jh 15:10-11)*. De band van de liefde en gemeenschap is het kennen van elkaar en voert tot het houden van geboden die kenmerkend zijn voor het eeuwige leven. Volkomen blijdschap is de blijdschap van het kennen van de Vader en de Zoon.

Als u Mijn geboden bewaart, zult u in Mijn liefde blijven, zoals Ik de geboden van Mijn Vader heb bewaard en in Zijn liefde blijf. Dit heb Ik tot u gesproken, opdat Mijn blijdschap in u is en uw blijdschap volkomen wordt. (Jh 15:10-11)

De vierde, vijfde en zesde vruchten komen van de *"vijgenbomen en granaatappels"* en *"olierijke olijfbomen"*. Deze vruchten vinden we in de brieven van Paulus. De vijgenboom spreekt van de *"vreedzame vrucht van gerechtigheid" (Hb 12:11)*, de granaatappelboom van de *"vrucht tot heiliging" (Rm 6:22)* en de olijfboom van *"de vrucht van de Geest" (Gl 5:22)*.

De *vijgenboom* is een beeld van het volk van God waarvan God vruchten mocht verwachten. De vijgenboom heeft echter geen vrucht gegeven en is vervloekt *(Mt 21:18-19)*. Adam en Eva *"vlochten"* na hun zonde *"vijgenbladeren samen en maakten voor zichzelf schorten" (Gn 3:7b)*, alsof ze daarmee voor God konden bestaan. Maar een eigengemaakt kleed, een kleed van eigen gerechtigheid, is verwerpelijk.

De vrucht van gerechtigheid ontstaat door tuchtiging. Tuchtiging is het deel van zonen in wie de Vader een welgevallen heeft. Hij gebruikt tuchtiging om weg te doen wat in die zonen niet tot Zijn welbehagen is. De Vader wil ons gelijkvormig maken aan het beeld van Zijn Zoon *(Rm 8:29)*.

Tuchtiging is niet aangenaam, maar geeft wel *"aan hen die erdoor geoefend zijn, een vreedzame vrucht van gerechtigheid" (Hb 12:11)*.

Granaatappels hebben te maken met de hogepriester, het heiligdom en een afgesloten hof:

1. Ze zitten aan het kleed van de hogepriester *(Ex 39:24-26)*.
2. Ze zijn ook op de kapitelen van de pilaren in de tempel *(1Kn 7:18,20,42)*.
3. Ze worden genoemd als de bruidegom zijn bruid vergelijkt met een hof met granaatappelbomen die is afgezonderd voor hem *(Hl 4:12-13)*.

Het is een vrucht die spreekt van heiligheid.

Olierijke olijfbomen spreken van een overvloed aan werking van de Geest. De vrucht van de Geest is de vrucht van het land *(Gl 5:22)*. Tegen zulke dingen is geen wet, die aan de mens in het vlees op aarde gegeven is. *"Wie voor de Geest zaait, zal uit de Geest eeuwig leven oogsten" (Gl 6:8)*.

De zevende en laatste vrucht, de *"honing"*, is geen vrucht van bomen, maar een vrucht die wordt voortgebracht door de ijver van bijen. Het is het zoete van de genegenheid van gelovigen onder elkaar. Het stelt voor het samen met alle gelovigen genieten van de zegen van het eeuwige leven. God wil Zijn volk verzamelen om met hen te genieten van de Heer Jezus. In zijn eerste brief spreekt Johannes eerst van gemeenschap met de apostelen en daarna pas van gemeenschap met de Vader en de Zoon *(1Jh 1:3)*.

...; wat wij gezien en gehoord hebben, verkondigen wij ook u, opdat ook u met ons gemeenschap hebt. En onze gemeenschap nu is met de Vader en met Zijn Zoon Jezus Christus. (1Jh 1:3)

De bodemschatten *(vers 9)* zijn het moeilijkst te ontdekken. Om die op te diepen moet veel inspanning worden verricht. Niet alle zegeningen liggen aan de oppervlakte. *"IJzer"* en *"koper"* spreken van kracht. IJzer spreekt van overwinningskracht; koper spreekt van een gerechtigheid die zo groot is, dat ze het oordeel van God kan doorstaan *(Nm 16:37-38)*.

In de zegen die Mozes over Aser uitspreekt, zegt hij dat zijn grendels ijzer en brons (of koper) zullen zijn *(Dt 33:24-25)*. Bij de herbouw van de muur rond Jeruzalem worden de grendels bij de Schaapspoort niet vermeld; er wordt blijkbaar vergeten ze aan te brengen *(Ne 3:1; vgl. Ne 3:3)*. Als de grendels niet op de deuren zitten, kan de vijand binnenkomen en ons de zegeningen ontroven.

In *Job 28* zien we de grendels op de deuren. Ze zijn verborgen en het oog van de roofvogel heeft ze niet ontdekt. IJzer en koper zijn te vinden *(Jb 28:2)*, maar de wijsheid, waar wordt die gevonden *(Jb 28:12,20)*? God weet het, Hij *"begrijpt haar weg, en Híj kent haar plaats" (Jb 28:23)*. Het antwoord voor de mens komt enkele verzen verder in *Job 28*: *"Maar tegen de mens heeft Hij gezegd: Zie, de vreze des Heeren, dat is wijsheid, en zich afkeren van het kwade is inzicht" (Jb 28:28)*. Voor het afkeren van het kwade, het buiten de deur houden ervan, zijn ijzer en koper geschikt. Echte wijsheid en echt inzicht zijn ontzag voor de Heer en wijken van het kwaad, het zijn de basiselementen om de zegen van het land te bewaren.

Het is een land van overvloed, waar de gelovige aan niets gebrek heeft. De uitwerking van alle genoten zegen moet zijn dat we God ervoor loven. Het loven en prijzen van de Heer voor al Zijn zegeningen verhindert tevens dat we Hem vergeten. Als alle christenen de zegen van het land zouden kennen en waarderen, zou het land vol lofprijzing zijn *(Ef 3:21)*. De hemel zal vol zijn van lofprijzing aan God, de Gever van elke zegen, en aan het Lam, door Wie het mogelijk is geworden dat wij de volle zegen hebben kunnen ontvangen.

..., Hem zij de heerlijkheid in de gemeente en in Christus Jezus, tot in alle geslachten van alle eeuwigheid! Amen. (Ef 3:21)

Vergeet de HEERE niet | *verzen 11-16*

> *11 Wees op uw hoede dat u de HEERE, uw God, niet vergeet, en daardoor Zijn geboden, Zijn bepalingen en Zijn verordeningen, die ik u heden gebied, niet in acht neemt. 12 Wanneer u eet, verzadigd wordt, goede huizen bouwt en [daarin] woont, 13 uw runderen en uw kleinvee talrijk worden en [ook] uw zilver en goud toeneemt, ja, alles wat u hebt, talrijk wordt, 14 [pas ervoor op] dat uw hart zich dan niet verheft en u de HEERE, uw God, vergeet, Die u uit het land Egypte, uit het slavenhuis, geleid heeft; 15 Die u geleid heeft in die grote en vreselijke woestijn, met gifslangen, schorpioenen en droogte, waar geen water was; Die uit hard gesteente water voor u liet komen, 16 Die u in de woestijn het manna liet eten, dat uw vaderen niet gekend hadden, opdat Hij u zou verootmoedigen en u op de proef zou stellen, om u uiteindelijk wel te doen;*

Weer laat Mozes de waarschuwing klinken om de HEERE niet te vergeten. God kent onze harten. Hij weet dat wij zelfs in het bezit van alles wat spreekt van Zijn goedheid hoogmoedig kunnen worden op wat Hij ons

heeft gegeven alsof we het zelf hebben verworven. We kunnen trots worden op onze vroomheid. Maar zegeningen geven geen kracht. Alleen het besef dat alles genade is, bewaart ons voor hoogmoed.

We worden hoogmoedig als we vergeten dat we van nature verloren zondaars zijn en dat we uit een uitzichtloze positie door God bevrijd zijn. We worden ook hoogmoedig als we vergeten hoe Hij ons op onze weg als christenen uit zoveel gevaren heeft gered. We worden hoogmoedig als we vergeten hoe Hij voor ons gezorgd heeft en ons alles heeft gegeven wat we nodig hadden.

Hij leidt onze weg zo, dat we niet hoogmoedig, maar ootmoedig worden en zullen zien dat het Hem erom gaat ons uiteindelijk wel te doen. Juist als we ootmoedig zijn, zijn we in een toestand dat we alle zegeningen die Hij ons heeft gegeven, kunnen genieten.

Alleen in de kracht van de HEERE | *verzen 17-18*

> *17 en dat u [dan] niet in uw hart zegt: Mijn [eigen] kracht en de macht van míjn hand heeft dit vermogen voor mij verworven. 18 Maar u moet de HEERE, uw God, in gedachten houden, dat Hij het is Die u kracht geeft om vermogen te verwerven, opdat Hij Zijn verbond zou bevestigen, dat Hij onder ede met uw vaderen gesloten heeft, zoals het op deze dag [nog] is.*

Het is van belang dat we beseffen dat we niet in onze eigen kracht de zegen hebben gekregen, maar dat de kracht van God ons alles ter beschikking heeft gesteld. Al de ervaring van eigen onmacht en de uitreddingen van de Heer zijn mede bedoeld ons ervoor te bewaren dat we iets van wat we gekregen hebben, toeschrijven aan eigen verdienste.

Gód heeft ons kracht gegeven om te weten wat onze zegeningen zijn. Het is de kracht waarmee Hij Christus uit de doden heeft opgewekt en Hem aan Zijn rechterhand heeft gezet *(Ef 1:19-20)*. Het is die kracht, verbonden met Zijn barmhartigheid, die ons met Christus in de hemel verbonden heeft en ons al de zegeningen gegeven heeft *(Ef 2:4-7)*.

Al het handelen van God in gunst en goedheid is gegrond op Zijn beloften en voornemens. Wij mogen ernaar zien als al in vervulling gegaan. Wij zijn nú al gezegend met alle geestelijke zegening in de hemelse gewesten,

gegrond op Zijn uitverkiezing van vóór de grondlegging van de wereld *(Ef 1:3-4)*.

Als de HEERE vergeten wordt | *verzen 19-20*

> *19 Als het echter gebeurt dat u de HEERE, uw God, helemaal vergeet, achter andere goden aan gaat, hen dient en u voor hen neerbuigt, dan verzeker ik u heden dat u zeker zult omkomen. 20 Zoals de heidenen die de HEERE van voor uw [ogen] uitgeroeid heeft, zo zult u [dan ook zelf] omkomen, omdat u de stem van de HEERE, uw God, niet gehoorzaam bent geweest.*

Het gevolg van het vergeten van de HEERE zal zijn dat zij andere goden zullen gaan aanbidden. Dat zal weer tot gevolg hebben dat zij zullen omkomen. Als ze er een voorbeeld van willen hoe ze zullen omkomen, hoeven ze zich slechts te herinneren hoe Sihon en Og verslagen zijn.

Deuteronomium 9

De HEERE trekt voor Zijn volk over | *verzen 1-3*

> *1 Luister, Israël! U gaat heden de Jordaan oversteken om [het land] binnen te gaan en in bezit te nemen [van] volken die groter en machtiger zijn dan u, [met] grote en hemelhoog versterkte steden; 2 een groot en lang volk, de Enakieten, die u zelf kent en [over wie] u zelf gehoord hebt: Wie kan standhouden tegenover de Enakieten? 3 Daarom moet u heden weten dat het de HEERE, uw God, is Die voor u uit [de Jordaan] overtrekt, een verterend vuur. Hij zal hen wegvagen en Hij zal hen aan u onderwerpen. U zult hen uit hun bezit verdrijven en hen [al] snel ombrengen, zoals de HEERE tot u gesproken heeft.*

Het woord *"luister"* waarmee dit hoofdstuk begint, is kenmerkend voor *Deuteronomium (Dt 4:1; 5:1; 6:3)*. Het is het vragen van aandacht voor de woorden van God, voor wat Hij te zeggen heeft.

Om de macht van de vijand te beschrijven gebruikt Mozes dezelfde woorden als de ongelovige verkenners *(Dt 1:28)*, want die macht is werkelijkheid. We moeten de macht van de vijand niet kleineren, maar ons vertrouwen stellen op een veel grotere macht: de macht van God.

Niet vanwege hún gerechtigheid | *verzen 4-6*

> *4 Wanneer de HEERE, uw God, hen van voor uw [ogen] verjaagd heeft, zeg [dan] niet in uw hart: Vanwege míjn gerechtigheid heeft de HEERE mij in dit land gebracht om het in bezit te nemen. Want [het is] vanwege de goddeloosheid van deze volken [dat] de HEERE hen van voor uw [ogen] uit hun bezit verdrijft. 5 Niet vanwege uw gerechtigheid of vanwege de oprechtheid van uw hart komt u hun land in om het in bezit te nemen, maar vanwege de goddeloosheid van deze volken verdrijft de HEERE, uw God, hen van voor uw [ogen] uit hun bezit, en om het woord gestand te doen dat de HEERE, uw God, uw vaderen, Abraham, Izak en Jakob, gezworen heeft. 6 Daarom moet u weten dat het niet vanwege uw gerechtigheid is dat de HEERE, uw God, u dit goede land geeft om het in bezit te nemen, want u bent een halsstarrig volk.*

In *Deuteronomium 8* is de waarschuwing dat ze niet moeten denken dat zij door eigen kracht het land zullen hebben veroverd *(Dt 8:17)*. Hier wordt

gewaarschuwd voor de gedachte dat ze het land gekregen hebben omdat ze beter zijn dan de volken in het land. Zo moeten wij als christenen niet denken dat God ons geestelijke zegeningen heeft gegeven omdat wij betere mensen zijn dan de mensen om ons heen. Alsof wij trouwer zijn en door eigen verdienste die zegeningen hebben gekregen.

Bewijzen van onverdiende genade kunnen door het vlees misbruikt worden door die bewijzen uit te leggen als bewijzen voor eigen gerechtigheid en voortreffelijkheid. God laat zien dat het geen kwestie is van hun gerechtigheid, waarbij het vlees zich gaat verheffen, maar dat zij het land in zijn gegaan vanwege de ongerechtigheid van de volken. Israël is daarbij de roede in Gods hand om die volken te oordelen. Later zal Nebukadnezar de roede in Gods hand zijn om Israël uit het land te verwijderen *(2Kr 36:20-21a)*.

Een ander aspect is de belofte die aan de vaderen is gedaan. Dat ziet op het raadsbesluit van God. Hij heeft het Zich voorgenomen en dat aan de vaderen beloofd. De tijd van de vervulling van die belofte is gekomen.

Ik doe het niet omwille van u, spreekt de Heere HEERE, laat dat u bekend zijn. (Ez 36:32a)

God benadrukt het feit dat er geen enkele gerechtigheid van ons ten grondslag ligt aan de zegen die Hij ons heeft gegeven *(vgl. Ez 36:32a)*. Dat wij nu zegeningen mogen bezitten, is alleen op grond van het feit dat Christus op het kruis onze vijanden heeft verslagen: *"En u, toen u dood was in de overtredingen en in de onbesnedenheid van uw vlees, u heeft Hij mee levend gemaakt met Hem, terwijl Hij ons alle overtredingen vergeven heeft; de schuldbrief die tegen ons [getuigde] door zijn inzettingen [en] die onze tegenstander was, heeft Hij uitgewist en die uit de weg geruimd door deze aan het kruis te nagelen. En Hij heeft de overheden en de machten ontwapend en openlijk tentoongesteld en door het [kruis] over hen getriomfeerd" (Ko 2:13-15)*.

Israël heeft de HEERE zeer toornig gemaakt | *verzen 7-8*

> *7 Houd in gedachten [en] vergeet niet dat u de HEERE, uw God, zeer toornig hebt gemaakt in de woestijn: vanaf de dag dat u uit het land Egypte vertrokken bent, totdat u op deze plaats kwam, bent u ongehoorzaam geweest aan de HEERE. 8 Bij de Horeb hebt u de HEERE immers zeer toornig gemaakt; de HEERE werd [zo] toornig op u dat Hij u [wilde] wegvagen.*

De geschiedenis van het gouden kalf moet hen eraan herinneren dat zij niet uitgekozen zijn vanwege hun gerechtigheid. Ze moeten in gedachten houden hoe de HEERE voor hen geweest is gedurende de reis *(Dt 8:2)*. Hij heeft het hen niet moeilijk gemaakt, maar is met hen bezig geweest om hen ten slotte goed te doen. In *Deuteronomium 8* wordt het falen van het volk niet in herinnering gebracht. Tegelijk moeten zij, zoals hier wordt gezegd, in gedachten houden dat zij de HEERE zeer toornig hebben gemaakt *(vers 8)*. Ze hebben, steeds weer in andere vormen, laten zien wat er in hen is, ook nog na de veertig jaren van woestijnervaringen die ze achter de rug hebben.

De wet door Mozes ontvangen | *verzen 9-11*

> *9 Toen ik de berg opgeklommen was om de stenen tafelen, de tafelen van het verbond dat de HEERE met u gesloten had, te ontvangen, bleef ik veertig dagen en veertig nachten op de berg. Ik at geen brood en dronk geen water. 10 En de HEERE gaf mij de twee stenen tafelen, beschreven door de vinger van God; daarop [stonden] alle woorden die de HEERE met u gesproken had op de berg, vanuit het midden van het vuur, op de dag [dat u daar] bijeenkwam. 11 Het gebeurde na verloop van veertig dagen en veertig nachten, toen de HEERE mij de twee stenen tafelen, de tafelen van het verbond, gaf,*

Mozes herinnert het volk eraan hoe hij op de berg bij de HEERE is geweest en uit Zijn hand de wet van het verbond heeft ontvangen.

De HEERE wilde het volk wegvagen | *verzen 12-14*

> *12 dat de HEERE tegen mij zei: Sta op, daal snel vanhier af, want uw volk, dat u uit Egypte geleid hebt, handelt verderfelijk. Zij zijn [al] snel afgeweken van de weg die Ik hun geboden had: zij hebben voor zichzelf een gegoten beeld gemaakt. 13 Verder sprak de HEERE tot mij: Ik heb dit volk gezien en zie, het is een halsstarrig volk. 14 Laat Mij begaan, dan zal Ik hen wegvagen en hun naam van onder de hemel uitwissen. Dan zal Ik u tot een volk maken [dat nog] machtiger en talrijker [is] dan dit.*

Terwijl Mozes met de HEERE op de berg is, ziet de HEERE hoe het volk een gouden kalf heeft gemaakt *(Ex 32:1-5)*. Hij spreekt erover hoe zij *"snel"* geweest zijn om af te wijken. Dat is de mens.

Hij zegt tegen Mozes dat het een halsstarrig volk is en vraagt als het ware aan Mozes toestemming om het volk weg te vagen. Zijn voorstel is dan om Mozes tot een groot volk te maken. Hier zien we hoe het volk het oordeel verdiend heeft. Dat moet hen des te dankbaarder maken dat ze nu toch op het punt staan het land binnen te gaan dat God hun als een geschenk heeft gegeven. Ze verdienen eerder weggevaagd te worden dan met een geschenk gezegend te worden.

De twee tafelen verbroken | *verzen 15-17*

> *15 Toen keerde ik mij om en daalde van de berg af – de berg brandde van vuur en de twee tafelen van het verbond waren in mijn beide handen. 16 Ik keek toe en zie: u had tegen de HEERE, uw God, gezondigd; u had voor uzelf een gegoten kalf gemaakt. U was [al] snel afgeweken van de weg die de HEERE u geboden had! 17 Toen pakte ik de twee tafelen, wierp ze uit mijn beide handen weg en brak ze voor uw ogen in stukken.*

Mozes heeft bij het zien van de zonde van het volk de twee tafelen van de wet voor hun ogen in stukken gebroken. Het volk heeft het zien gebeuren. Het in stukken breken van de tafelen geeft uitdrukking aan het feit dat het volk zijn relatie met de HEERE verbroken heeft. Mozes bezegelt dat door het stukgooien van de tafelen.

De voorbede van Mozes | *verzen 18-20*

> *18 En ik wierp mij neer voor het aangezicht van de HEERE, net als de eerste [keer], veertig dagen en veertig nachten. Ik at geen brood en dronk geen water, vanwege al de zonde die u begaan had, door te doen wat slecht is in de ogen van de HEERE om Hem tot toorn te verwekken. 19 Want ik was bevreesd vanwege [Zijn] toorn en grimmigheid: de HEERE was [zo] toornig op u dat Hij u [wilde] wegvagen. De HEERE verhoorde mij echter ook die keer. 20 Ook op Aäron was de HEERE [zo] toornig dat Hij hem [wilde] wegvagen; maar ik bad in die tijd ook voor Aäron.*

Na het stukbreken van de tafelen van de wet viel niet het volk voor de HEERE neer met belijdenis van hun zonde, maar Mozes. Hij was onder de indruk van Gods terechte verbolgenheid. Dat bracht hem tot voorbede voor Gods volk en zijn broer. Dat Mozes voor Aäron bad, maakt duide-

lijk dat ook het priesterschap een werk van Goddelijke genade is. Later is Aäron zelf een voorbidder geworden *(Ps 99:6,8; vgl. Lk 22:32)*. De HEERE hoorde naar Mozes, zoals God naar de Heer Jezus hoort.

Mozes en Samuel worden door de HEERE gewaardeerd als voorbidders voor het volk *(1Sm 7:5,8-9; Jr 15:1)*. Zijn wij ook voorbidders voor Gods volk?

Mozes verpulverde het kalf tot stof | *vers 21*

> *21 Maar ik nam uw zonde, het kalf dat u gemaakt had, en verbrandde het met vuur. Ik verbrijzelde het [en] vermaalde het grondig, totdat het tot stof verpulverd was. En het stof ervan gooide ik in de beek die van de berg afloopt.*

Het doen van voorbede maakt het uitoefenen van oordeel over de zonde niet overbodig. Mozes heeft het kalf, dat hij *"uw zonde"* noemt, verpulverd en het daardoor voor enig hergebruik ongeschikt gemaakt. Het is oneindige genade, die de vernieling en vernietiging van de afgod aanneemt in plaats van het verderf en de vernietiging van de afgodendienaars.

Zo moet ook elk voorwerp dat in ons leven met zonde verbonden is, grondig worden weggedaan uit ons leven. Dat kan alleen na gebed. Als wij ons dat bewust worden, is dat het resultaat van de voorbede van de Heer Jezus, de ware Mozes.

Nog meer weerspannigheid | *verzen 22-24*

> *22 Ook bij Tabera, Massa en Kibroth-Taäva maakte u de HEERE zeer toornig.*
> *23 En toen de HEERE u vanuit Kades-Barnea [op weg] zond en zei: Trek op en neem het land dat Ik u gegeven heb in bezit, was u het bevel van de HEERE, uw God, ongehoorzaam: u geloofde Hem niet en gehoorzaamde Zijn stem niet.*
> *24 U bent ongehoorzaam geweest aan de HEERE vanaf de dag dat ik u ken.*

De zonde van het gouden kalf is geen incident geweest. De weerspannigheid van Israël is een kenmerk dat zich steeds weer heeft geopenbaard. Zolang Mozes hen kent, zijn ze zo. De Heer Jezus kent ook ons als een steeds dwalend volk dat door eigenzinnigheid geleid wordt en zich niet door Hem laat leiden.

1. Bij *Tabera* heeft het volk zich laten beïnvloeden door het samenraapsel dat met Israël uit Egypte is opgetrokken *(Nm 11:1-10)*. Ze zijn ontevreden geworden en hebben gemopperd op God.

2. Bij *Massa* hebben ze de HEERE verzocht, of Hij wel in hun midden is *(Ex 17:7)*. Alsof Hij Zich nog nooit om hen bekommerd heeft, terwijl de bewijzen zo overvloedig aanwezig zijn in hun verlossing uit Egypte.
3. Bij *Kibroth-Taäva* hebben ze zich laten meeslepen door hun begeerte naar vlees *(Nm 11:31-34; Ps 78:29)*.
4. *Kades-Barnea* spreekt van ongeloof. Van daaruit zijn de verkenners naar het land gezonden omdat het volk niet genoeg had aan de toezegging van de HEERE *(Nm 32:8-13)*.

Nog meer voorbede van Mozes | *verzen 25-29*

> *25 Ik wierp mij neer voor het aangezicht van de HEERE, die veertig dagen en veertig nachten dat ik mij neergeworpen had, omdat de HEERE gezegd had dat Hij u zou wegvagen. 26 En ik bad tot de HEERE en zei: Heere HEERE, richt Uw volk en Uw eigendom [toch] niet te gronde, dat U door Uw grootheid verlost hebt, dat U met sterke hand uit Egypte hebt geleid. 27 Denk aan Uw dienaren, Abraham, Izak en Jakob; schenk geen aandacht aan de hardleersheid van dit volk, naar zijn goddeloosheid, en naar zijn zonde; 28 anders zal het land waar U ons uit geleid hebt, zeggen: Omdat de HEERE hen niet kon brengen in het land waarover Hij tot hen gesproken had, en omdat Hij hen haatte, heeft Hij hen uitgeleid, om hen te doden in de woestijn. 29 Zij zijn toch Uw volk en Uw eigendom, dat U met Uw grote kracht en met Uw uitgestrekte arm hebt uitgeleid!*

Deze verzen sluiten aan op de *verzen 11-14* van dit hoofdstuk. In beide gedeelten gaat het om de voorbede in de eerste veertig dagen op de berg Horeb. In *vers 18* gaat het om de tweede veertig dagen op de berg Horeb, nadat Mozes de eerste stenen tafelen vanwege het gouden kalf heeft stukgebroken.

In *vers 27* lezen we het derde *"denk aan" (Dt 8:2; 9:7)*, alleen zegt Mozes dit nu niet tegen het volk, maar tegen Gód. De ware Mozes zegt tegen God dat Hij niet moet kijken naar de hardleersheid en goddeloosheid van het volk, maar vraagt Hem te denken aan Zijn eigen Wezen. Hier zien we het tussenbeide treden van de Heer Jezus en Zijn optreden als Voorspraak bij de Vader.

De Vader heeft vóór de tijden van de eeuwen de belofte van het eeuwige leven beloofd aan de Zoon *(Tt 1:2a)*. Aan die belofte van het eeuwige leven vóór de tijden van de eeuwen herinnert de Zoon. Hij heeft nu al tweeduizend jaar tegen de Vader gezegd: *"Denk aan."* God heeft ten aanzien van ons de Heer Jezus al heel wat keren verhoord *(vers 19)*. Op grond daarvan wordt nog steeds voldaan aan Gods verlangen naar een getuigenis op aarde van een volk dat verlangen heeft naar de zegen van het land.

..., in [de] hoop van [het] eeuwige leven dat God, Die niet kan liegen, beloofd heeft vóór [de] tijden van de eeuwen; ... (Tt 1:2a)

Deuteronomium 10

Inleiding

Het gedeelte van de *verzen 1-9* van dit hoofdstuk is een tussenzin, want in *vers 10* zien we Mozes weer als voorbidder, wat direct aansluit op *Deuteronomium 9*.

Eerst nog een terugblik. In *Deuteronomium 5* hebben we de verbondssluiting tussen God en Zijn volk en de middelaar. In *Deuteronomium 6* klinkt de vraag naar het antwoord van het volk op Zijn liefde *(Dt 6:4-5)*. In *Deuteronomium 7* wordt eraan toegevoegd dat het antwoord van de liefde gepaard moet gaan met afzondering van het kwaad, dat houdt in: de verdelging van de vijand. In *Deuteronomium 8* leren we dat het kwaad in de eerste plaats in het eigen hart aanwezig is. God tuchtigt ons, opdat wij dat leren.

In *Deuteronomium 9* blijkt wat in het hart van het volk aanwezig is. Het is een halsstarrig volk. Op grond van de eerste openbaring van God in de twee tafelen kan het volk nooit het land ingaan. Zij hebben het verbond met voeten getreden. Mozes heeft ze terecht verbrijzeld. Als hij ze in het kamp zou hebben gebracht, zou het hele volk zijn omgekomen. De tafelen van de wet kunnen niet meer de grondslag vormen waarop ze het land binnen kunnen gaan. Als de vloek van de wet het volk zou hebben getroffen, zou nooit iemand het land kunnen ingaan.

Mozes is tussenbeide gekomen. Hij heeft een beroep gedaan op de beloften van God aan de vaderen en op wat de volken zouden zeggen. Het is een beroep op Gods eer en Gods waarheid. Daarna is God op Zijn besluit teruggekomen. De tweede veertig dagen is Mozes de ware middelaar geweest en God heeft alles gegeven wat Mozes heeft gevraagd.

De nieuwe stenen tafelen | *verzen 1-5*

> *1 In die tijd zei de HEERE tegen mij: Houw twee stenen tafelen voor u uit, net als de eerste, en klim de berg op, naar Mij toe; ook moet u een kist van hout voor u maken. 2 En Ik zal op die tafelen de woorden schrijven die op de eerste tafelen stonden, die u verbrijzeld hebt; en [dan] moet u ze in de kist leggen. 3 Daarop maakte ik een kist van acaciahout en hieuw twee stenen tafelen uit, net*

> *als de eerste; en ik klom de berg op met de twee tafelen in mijn hand. 4 Toen schreef Hij op de tafelen, overeenkomstig de eerste tekst, de Tien Woorden die de HEERE tot u gesproken had op de berg, vanuit het midden van het vuur, op de dag [dat u daar] bijeenkwam; en de HEERE gaf ze aan mij. 5 En ik keerde mij om, daalde de berg af en legde de tafelen in de kist die ik gemaakt had. Daar zijn ze [nog steeds], zoals de HEERE mij geboden had.*

De eerste stenen tafelen zijn niet door Mozes uitgehouwen. Ze komen bij God vandaan, Hij heeft ze beschreven en Hij heeft ze Mozes gegeven. Maar ze zijn niet in het kamp gekomen, want Mozes heeft ze onder aan de berg in stukken geslagen, voordat hij in het kamp kwam *(Ex 32:19)*. Als ze in het kamp zouden zijn gekomen, dan zou het volk erdoor zijn geoordeeld. De eerste stenen tafelen wijzen op de Heer Jezus. Hij is de volmaakte tentoonspreiding op aarde van alles wat God is. Zoals de eerste tafelen aan de voet van de berg zijn verbroken, zo is Christus bij Zijn komst op aarde ter dood gebracht.

Er moesten nieuwe stenen tafelen komen, dit keer door Mozes uitgehouwen. Er is op deze tweede editie niets anders geschreven dan wat op de eerste heeft gestaan. Er is geen herziening nodig. Er staat ook niets anders op *geschreven* dan wat Hij heeft *gesproken*. Gods gesproken en geschreven Woord zijn aan elkaar gelijk.

Wat nieuw is, is dat er voor de nieuwe stenen tafelen een plaats van bewaring wordt aangewezen. Voor Israël zijn het tweede paar tafelen en de opbergplaats een verwijzing naar het nieuwe verbond, waarbij de wet *in hun harten* wordt geschreven *(Jr 31:33; Ez 36:26)*. Israël zal in het duizendjarig vrederijk de wet vervullen, als het nieuwe verbond in vervulling gaat.

Voorzeker, dit is het verbond dat Ik na die dagen met het huis van Israël sluiten zal, spreekt de HEERE: Ik zal Mijn wet in hun binnenste geven en zal die in hun hart schrijven. Ik zal hun tot een God zijn en zíj zullen Mij tot een volk zijn. (Jr 31:33)

De tweede stenen tafelen hebben ook een toepassing voor ons, die met Christus in de heerlijkheid verbonden zijn, maar nog op aarde leven. Wij zijn een brief van Christus *(2Ko 3:2-3)*. Op ons wordt geschreven wat op Hem geschreven staat. Naar het vlees

U bent onze brief, geschreven in onze harten, gekend en gelezen door alle mensen; u, van wie blijkt dat u een brief van Christus bent, door onze bediening opgesteld, geschreven niet met inkt, maar met [de] Geest van [de] levende God, niet op stenen tafelen, maar op vlezen tafelen van de harten. (2Ko 3:2-3)

kunnen wij met Hem geen verbinding hebben. God wil niet alleen een volk dat staat op de grondslag van de dood en opstanding van Christus, maar ook een volk waarin Hij kan lezen wat in Zijn Zoon staat.

Wij zijn een hemels volk. *"Ons burgerschap is in [de] hemelen"* en niet op aarde *(Fp 3:20; Ef 2:6; Ko 3:3)*. Onze maatstaf is Christus, niet de wet. Wij zijn gebracht *"tot gehoorzaamheid ... van Jezus Christus" (1Pt 1:2)*, dat wil zeggen dat de gehoorzaamheid die Hem kenmerkt, ook de gelovige kenmerkt. De wet is niet voor hemelse mensen. Als we gehoorzaam zijn als Christus, wordt *"de rechtvaardige eis van de wet"* in ons vervuld *(Rm 8:4)*.

Mozes heeft ze moeten uithouwen. Daarin is hij een type van de Heer Jezus. Wij zijn uit de rots gehouwen, zoals Petrus, wiens naam betekent 'een stuk van de rots', gehouwen is uit Petra, dat 'rots' betekent *(Mt 16:18)*. De Heer Jezus is de rots *(1Ko 10:4)*. Wij zijn *"levende stenen" (1Pt 2:5)*. Een brok steen, ruw uitgehouwen, is niet geschikt om daarop te schrijven. Het moet gepolijst worden om erop te kunnen schrijven.

Zo is de ware Mozes met ons bezig, opdat God op ons schrijven kan wat op de Heer Jezus geschreven staat. Dit is naar Gods welbehagen, want Hij heeft ons tevoren bestemd tot het zoonschap voor Zichzelf. Hij wil ons als zonen van het welbehagen hebben in wie Hij de ware Zoon kan herkennen *(Rm 8:29)*. God neemt er geen genoegen mee dat dit pas in de hemel zal zijn. Hij tuchtigt ons, opdat alles wat niet naar Zijn welbehagen is, nu al wordt weggeslepen.

De eerste stenen tafelen zijn volmaakt geschreven, ze zijn zo uit Gods hand voortgekomen. De Heer Jezus heeft geen tuchtiging nodig gehad. Wij moeten aan het beeld van Gods Zoon gelijkvormig worden. In *Spreuken 8* lezen we over het welbehagen van God in de Heer Jezus *(Sp 8:30)*. In het volgende vers lezen we over het welbehagen van de Heer Jezus in mensen *(Sp 8:31)*. De Heer Jezus is de Uitvoerder. Zijn vermaak is met de kinderen van de mensen. Hij noemt Zichzelf 'Lievelingskind' of 'Troetelkind', naar een woord dat ook 'kunstenaar' of 'bouwmeester' kan betekenen. Hij is de Kunstenaar,

...,
was Ik bij Hem, [Zijn] Lievelingskind,
Ik was dag aan dag [Zijn] bron van blijdschap,
te allen tijde spelend voor Zijn aangezicht,
al spelend in de wereld van Zijn aardrijk.
Mijn bron van blijdschap [vond Ik] bij de mensenkinderen.
(Sp 8:30-31)

Ontwerper en Bouwmeester zowel van de eerste als van de tweede schepping *(Jh 1:3; Rm 11:36a)*.

Wat heeft Hij daar veel voor moeten doen. De enige plaats waar wij gevonden kunnen worden, is in de ark: een beeld van de Heer Jezus, gedragen door de priesters. Hier ligt de nadruk erop dat de ark van hout is, wat ziet op de Mensheid van de Heer Jezus. Alleen door Mens te worden heeft Hij ons aan Zich kunnen verbinden. Dat is de kant van de genade, na de kant van onze verantwoordelijkheid om ons als zonen te gedragen.

God ziet ons in Christus, aangenaam gemaakt in de Geliefde. In Hem worden we veilig bewaard door de woestijn heen. We zien hierin Gods zorg te midden van alle gevaren. De vaststelling dat de tafelen daar nog steeds zijn en dat *"zoals de HEERE mij geboden had" (vers 5b)*, stelt het raadsbesluit van God voor, onaantastbaar voor welke macht van de vijand ook. Zijn raadsbesluit is even onwankelbaar als Hijzelf. De tafelen zijn aan het einde van de reis nog steeds in de ark. God volvoert Zijn plan op grond van de trouw aan Zijn eigen Woord.

Aäron sterft, Eleazar wordt priester | *verzen 6-7*

> *6 (Toen braken de Israëlieten op uit Beëroth-Bene-Jaäkan naar Mosera. Daar stierf Aäron en daar werd hij begraven; en zijn zoon Eleazar diende als priester in zijn plaats. 7 Daarvandaan braken zij op naar Gudgod en van Gudgod naar Jotbath, een land vol beken.)*

Na de nieuwe stenen tafelen ontmoeten we hier ook een nieuwe priester. In werkelijkheid heeft het op dit tijdstip van de tafelen nog achtendertig jaar geduurd voordat Aäron door Eleazar is vervangen, maar God noemt de vervanging hier al omdat Aäron de hogepriester voor de woestijnreis is geweest. Eleazar is de hogepriester van de intocht in het land. Mozes grijpt hier even vooruit op het einde van de reis. In *vers 8* gaat hij weer terug naar de zonde van het volk. Hier is geen chronologische volgorde, maar de gebeurtenissen worden gerangschikt naar hun innerlijke verbinding. Het ongeloof is daar blind voor.

God wil in ons het beeld van Zijn Zoon herkennen. Dat kan omdat de Zoon ons leven is geworden. Daardoor kunnen wij de Zoon tonen, want

wat waar is in Hem, is ook waar in ons *(1Jh 2:8)*. Dat kan ook niet anders. Hij is het nieuwe leven in ons en dat kan zich in ons onmogelijk anders openbaren dan in Hem. Het eeuwige leven is in ons, het leven van het Vaderhuis, dat is de zegen van het land. Eleazar is de hogepriester die te maken heeft met de veroveringen van het land. Hij is een beeld van de Heer Jezus in de opstanding. Jozua en Eleazar voeren het volk in het land.

Anderzijds is het een nieuw gebod dat ik u schrijf, dat waar is in Hem en in u, omdat de duisternis voorbijgaat en het waarachtige licht al schijnt. (1Jh 2:8)

Er hoort nog iets nieuws bij: een land van waterbeken, 'de bronnen van de zonen van Jaäkan', wat de betekenis is van *"Beëroth-Bene-Jaäkan"*. *"Gudgod"* betekent 'bron met veel water'. Aan het einde van de woestijnreis hebben we ervaringen opgedaan met onszelf. Dat bepaalt ons bij de waarde en betekenis van het priesterschap. Er is ook de overvloedige verkwikking door het Woord van God, waarvan water vaak een beeld is. We leren in de woestijn te leven bij alle woord dat uit de mond van God uitgaat. Het Woord van God en het priesterschap van de Heer Jezus zijn de grote hulpmiddelen op onze reis door de woestijn *(Hb 4:11-16)*.

De ervaring van de koperen slang is het gevolg van de slechtheid van hun vlees. Daardoor zijn ze verootmoedigd geworden. Het volk heeft daar, in beeld, geleerd dat zelfveroordeling nodig is om de zegeningen van het land te kunnen genieten. Het gaat om niets anders dan een totaal oordeel over de oude mens. Dat is alleen te leren bij het kruis. Daar wordt de deur geopend voor de zegen van het land, het eeuwige leven. Daarna gaan de waterbeken stromen. Een van de kenmerken van het land is dat er een overvloed aan water is. In de woestijn kunnen we al een voorproef krijgen van de geestelijke werkelijkheden waarvan we mogen genieten. Dat gebeurt door de Heilige Geest. De Heer Jezus spreekt daarover in het *evangelie naar Johannes (Jh 4:13-14; 7:37-39)*.

De stam Levi wordt afgezonderd | *verzen 8-9*

> *8 In die tijd zonderde de HEERE de stam Levi af om de ark van het verbond van de HEERE te dragen, om voor het aangezicht van de HEERE te staan, om Hem te dienen en om in Zijn Naam te zegenen, tot op deze dag. 9 Daarom heeft Levi geen aandeel of erfelijk bezit met zijn broeders; de HEERE Zelf is zijn erfelijk bezit, zoals de HEERE, uw God, tot hem gesproken heeft.*

Het vierde element is de afzondering van de stam Levi. Nog groter dan het erfdeel dat we hebben ontvangen, groter dan de gave van het eeuwige leven is de Gever. De Heer Jezus is de Gave van God *(2Ko 9:15)*. Om dat te begrijpen moeten we in geestelijke zin tot de stam Levi behoren, waarvan gezegd wordt dat de HEERE zijn erfdeel is *(Jz 13:33)*.

God zij dank voor Zijn onuitsprekelijke Gave! (2Ko 9:15)

Maar aan de stam van Levi gaf Mozes geen erfelijk bezit; de HEERE, de God van Israël, is Zelf hun erfelijk bezit, zoals Hij tegen hen gezegd heeft. (Jz 13:33)

Deze stam heeft niet meegedaan met de zonde van het gouden kalf. Ze hebben hun broeders niet gespaard in de uitoefening van het oordeel over die zonde, vervuld als ze zijn geweest met de heiligheid van de HEERE *(Ex 32:25-29)*. Er worden drie taken van de Levieten genoemd: de ark dragen, de HEERE dienen en in Zijn Naam zegenen. Het kennen van onze zegeningen is één ding, maar die zegeningen op onze handen door de woestijn dragen is een ander ding.

De ark draagt ons, dat is een machtig voorrecht; maar wij dragen ook de ark om hem te beschermen tegen de aanvallen van de vijand. Als God vijanden op onze weg brengt, kunnen wij dan de volle waarheid – de ark stelt de waarheid aangaande de Heer Jezus en Zijn werk voor – verdedigen omdat we die waarheid kennen met ons hart? Iedere gelovige moet in staat zijn te zeggen *"er staat geschreven"* en is geroepen bovenal met de christelijke waarheid bezig te zijn.

De tweede taak is te staan voor het aangezicht van de HEERE om Hem te dienen. We moeten de waarheid niet alleen kennen, maar de Heer ermee dienen. Het doel is dat we Hem aanbidden voor de waarheden die Hij heeft bekendgemaakt. We zullen dan het heiligdom met kennis en inzicht binnengaan en God in priesterlijke aanbidding eren voor wat Hij ons aan zegeningen heeft gegeven. Die zegeningen zien we in het heiligdom voorgesteld in de kandelaar, de tafel van de toonbroden en het reukofferaltaar.

De derde taak is in Zijn Naam zegenen. Als we in het heiligdom zijn geweest, gaan we daarna naar buiten met zegen. Het is een zegen voor onze omgeving, dat betreft zowel onze broeders en zusters als de wereld, als wij de deugden van God vertonen. Vandaag is het voorrecht voor iedere christen in geestelijke zin tot de stam Levi te behoren. Het voorrecht wordt alleen genoten als we het in praktijk brengen.

De voorbede van Mozes wordt verhoord | *verzen 10-11*

> *10 Ík stond dus op de berg, net als de vorige dagen: veertig dagen en veertig nachten. De HEERE verhoorde mij ook deze keer; de HEERE wilde u niet te gronde richten. 11 En de HEERE zei tegen mij: Sta op, ga op reis, voor het volk uit, zodat zij in het land komen dat Ik hun vaderen gezworen heb hun te geven, en zij dat in bezit nemen.*

Over de eerste keer op de berg lezen we in *Deuteronomium 9 (Dt 9:9)*. Over de tweede keer lezen we ook in *Deuteronomium 9 (Dt 9:18,25)*. Mozes' voorbede is verhoord. Hij heeft de opdracht gekregen voor het volk uit te gaan om hen in het land te brengen. Wie voorbidder en middelaar voor het volk is, kan van dat volk ook de leidsman zijn. Mozes is trouw aan God en trouw aan het volk. Hij wijst in zijn persoon en dienst naar Christus, de volmaakte Voorbidder en Middelaar bij God, Die ook alles op aarde bestuurt tot Gods eer.

De HEERE liefhebben en dienen | *verzen 12-13*

> *12 Nu dan, Israël, wat vraagt de HEERE, uw God, van u dan de HEERE, uw God, te vrezen, in al Zijn wegen te gaan, Hem lief te hebben en de HEERE, uw God, te dienen, met heel uw hart en met heel uw ziel, 13 [en] de geboden van de HEERE en Zijn verordeningen, die ik u heden gebied, in acht te nemen, u ten goede?*

Na het betonen van genade op grond van de voorbede van de middelaar volgt *"nu dan"* als een antwoord op al die genade. Het is een samenvatting van wat in de volgende verzen uitvoeriger naar voren wordt gebracht. De Godvrezende gelovige vraagt: *"Wat zal ik de HEERE vergelden [voor] al Zijn weldaden, die [Hij] mij [bewees]?" (Ps 116:12)*. Als ons uit het voorgaande duidelijk is geworden dat God met de oude mens heeft afgerekend en wat Hij daar voor nieuws voor in de plaats heeft gegeven, wat mag Hij dan van ons verwachten? Is dat niet dat wij Hem zullen vrezen, in Zijn wegen wandelen, Hem liefhebben en dienen?

Het gaat hier verder dan in *Deuteronomium 6* waar de aansporing om Hem lief te hebben ook staat *(Dt 6:5)*. Na *Deuteronomium 6* hebben we meer gehoord en geleerd over onszelf en over God. Dat zal ons verlangen groter maken om tot Zijn eer te leven. *"Zijn geboden zijn niet zwaar" (1Jh 5:3)*, want

we hebben de nieuwe natuur, het nieuwe leven, dat is de Heer Jezus. Zoals het voor Hem een vreugde is geweest op aarde de geboden van de Vader te volbrengen *(Jh 4:34; 8:29; 15:10)*, zo is het dat ook voor het nieuwe leven dat ieder kind van God bezit. De Heilige Geest is de kracht van het nieuwe leven, Hij werkt in het nieuwe leven, zodat het zich uit. Als we door de Geest leven, zal het ons welgaan.

Jezus zei tot hen: Mijn voedsel is, dat Ik de wil doe van Hem Die Mij heeft gezonden en Zijn werk volbreng. (Jh 4:34)

Hier en in de volgende verzen draait alles om de liefde. In *vers 12* is sprake van onze liefde voor God en in *vers 15* van Gods liefde voor ons. In de *verzen 18-19* wordt nog de liefde tot de vreemdeling genoemd.

Wat de HEERE van Zijn volk verwacht | *verzen 14-22*

> *14 Zie, van de HEERE, uw God, is de hemel, ja, de allerhoogste hemel, de aarde en alles wat erop is. 15 [Maar] alleen voor uw vaderen heeft de HEERE liefde opgevat om hen lief te hebben, en Hij heeft hun nageslacht na hen, u, uit al de volken verkozen, zoals het heden ten dage [nog] is. 16 Besnijd dan de voorhuid van uw hart en wees niet langer halsstarrig. 17 Want de HEERE, uw God, is de God der goden en de Heere der heren; die grote, machtige en ontzagwekkende God, Die niet partijdig is en geen geschenk in ontvangst neemt, 18 Die recht verschaft aan de wees en de weduwe, Die de vreemdeling liefheeft door hem brood en kleding te geven. 19 Daarom moet u de vreemdeling liefhebben, want u bent [zelf] vreemdelingen geweest in het land Egypte. 20 De HEERE, uw God, moet u vrezen, Hem moet u dienen, aan Hem moet u zich vasthouden en bij Zijn Naam moet u zweren. 21 Hij is uw lof en Hij is uw God, Die bij u deze grote en ontzagwekkende dingen gedaan heeft, die uw ogen gezien hebben. 22 Met zeventig zielen trokken uw vaderen naar Egypte, en nu heeft de HEERE, uw God, u zo talrijk gemaakt als de sterren aan de hemel.*

De HEERE wordt in Zijn opperheerschappij en verhevenheid voorgesteld. Hij staat boven de schepping; Hij is er geen deel van. In het universum heeft Hij Zich alleen met het nageslacht van Abraham verbonden. De eerste reden voor Israël om God lief te hebben is dat God hen eerst heeft liefgehad en hen tot deze bijzondere betrekking met Hem heeft uitverkoren. De apostel Johannes schrijft hierover: *"Hierin is de liefde, niet dat wij God hebben liefgehad, maar dat Hij ons heeft liefgehad en Zijn Zoon heeft gezonden*

als zoenoffer voor onze zonden" en: *"Wij hebben lief, omdat Hij ons eerst heeft liefgehad" (1Jh 4:10,19; Rm 5:8)*.

De reactie van het volk zou moeten zijn dat zij de voorhuid van hun hart zouden besnijden. Een onbesneden hart wil zeggen een hart dat eigenwillig is en in opstand tegen God leeft *(Lv 26:41; Ez 44:7,9)*. Ook in het Oude Testament begrijpt het geloof dat een uitsluitend uiterlijke besnijdenis voor God geen waarde kan hebben. De uiterlijke afzondering van de volken om hen heen waarvan de lichamelijke besnijdenis het teken is, moet gepaard gaan met de besnijdenis van het hart *(Dt 30:6; Jr 4:4; 9:25-26)*. Voor de gelovigen van het Nieuwe Testament gaat het niet om een uitwendige besnijdenis, maar om een inwendige besnijdenis, die van het hart *(Rm 2:28-29)*.

Besnijd u voor de HEERE
en doe de voorhuid van uw hart weg,
mannen van Juda en inwoners van Jeruzalem;
anders zal Mijn grimmigheid uitslaan als een vuur
en branden zonder dat iemand kan blussen,
vanwege uw slechte daden. (Jr 4:4)

Want niet hij is een Jood die het uiterlijk is, en niet dat is de besnijdenis die iets uiterlijks is, in [het] vlees, maar hij is een Jood die het in het verborgen is, en [dat is] besnijdenis: [die] van [het] hart, naar [de] geest, niet naar [de] letter; zijn lof is niet van mensen, maar van God. (Rm 2:28-29)

Zonder besnijdenis van het hart is geen ware vrees, dat wil zeggen ontzag, van en geen ware liefde tot God mogelijk. Om deze vermaning te bekrachtigen wijst Mozes op het Wezen en handelen van God. Om de oneindige grootte en macht van God indringend voor te stellen beschrijft Mozes Hem als *"de God der goden en Heere der heren"*. Als de God der goden gaat Hij alle kracht en macht te boven. Als de Heere der heren heeft Hij onbeperkte heerschappij over alle overheid en gezag in de hemel en op de aarde. Hij staat boven alles wat op mensen en hun beslissingen invloed heeft. Zij die zonder bescherming zijn, verschaft Hij recht, en Hij is vol liefde voor hen die in benauwdheid zijn.

Het bewijs dat wij de Goddelijke natuur bezitten, wordt geleverd door het onderhouden van Gods geboden en het betonen van liefde. Deze twee kenmerken komen in de *eerste brief van Johannes* steeds naar voren. God heeft de vreemdeling lief, dat geldt nu ook voor ons. Alle liefde die wij naar de wil van God voortbrengen, heeft als model de liefde van Gods eigen hart.

Gods liefde is in onze harten uitgestort. Die liefde kunnen wij dan ook bewijzen aan anderen. Zij, die zelf in benauwdheid zijn geweest en barmhartigheid hebben gevonden bij God, moeten innig medegevoel hebben met hen die ook in benauwdheid verkeren. Zij moeten ook bereid zijn om hun liefde te bewijzen. God ziet de persoon van de mens niet aan. Hij handelt vanuit Zijn eigen liefde voor ieder die Zijn hulp nodig heeft, terwijl mensen geneigd zijn de hulpeloze uit te buiten.

De vrees of het ontzag, de eerbied voor God komt in *vers 20* op drievoudige wijze tot uiting:

1. Hem dienen, wat getoond wordt in de *daad*;
2. zich aan Hem vastklampen, wat in het *hart* wordt gedaan *(Dt 4:4)*;
3. bij Zijn Naam zweren, wat met de *mond* gebeurt *(Dt 6:13)*.

Die God, aan Wie ze zo innig zijn verbonden, is hun lof. Hij is het waard om geprezen te worden. De reden voor Israël wordt in het *vers 22* gegeven, waar Mozes erop wijst dat God Zijn belofte heeft waargemaakt *(Gn 15:5,13-21)*.

Die God is onze lof; Hij is het voorwerp en de inhoud van onze priesterlijke dienst. Daartoe worden wij ook opgeroepen: *"Laten wij <dan> door Hem voortdurend een lofoffer brengen aan God, dat is [de] vrucht van [de] lippen die Zijn Naam belijden" (Hb 13:15)*. Hij geeft daar alle reden toe. Van onze kant is er niets indrukwekkends, alles is heel schamel. Wat we geworden zijn, komt allemaal van God. De weerspiegeling van Gods heerlijkheid zal in talrijke 'sterren' te zien zijn *(Dn 12:3; 2Th 1:10; Mt 13:43)*. Dit zal eeuwig aanleiding zijn om Hem te prijzen.

De verstandigen zullen blinken als de glans van het [hemelgewelf],
en zij die er velen rechtvaardigen, als de sterren,
voor eeuwig en altijd. (Dn 12:3)

Deuteronomium 11

Inleiding

Deuteronomium 11 is het laatste hoofdstuk van het eerste deel van het boek. Dat is te zien aan het eerste vers van *Deuteronomium 12 (Dt 12:1)*. In *Deuteronomium 1-11* hebben we een terugblik op de woestijnreis en een vooruitblik naar het land dat Israël in bezit zal nemen. Eerst krijgen ze onderwijs ten aanzien van wat ze zelf zijn, wat in hun hart is, en wat het vlees, dat is de zondige natuur, betekent. Dan wordt de blik gericht op het land dat ze zullen erven om het hart van het volk warm te maken om het in bezit te gaan nemen. Beide aspecten komen in *Deuteronomium 11* weer aan de orde.

Deuteronomium 11 is in drie delen te verdelen:

1. De *verzen 1-9* geven een terugblik op wat achter hen ligt, opdat ze daaruit lessen zullen leren.
2. De *verzen 10-21* laten zien wat voor hen ligt, een beschrijving van het land, om het volk op te wekken ernaar te verlangen het land binnen te trekken.
3. De *verzen 22-32* stellen het volk voor de verantwoordelijkheid nu de juiste keus te maken: de zegen of de vloek.

In elk deel komt de liefde tot God voor *(verzen 1,13,22)*. God heeft alle aanleiding van ons het antwoord van de liefde te vragen.

De daden van de HEERE voor het volk | *verzen 1-7*

> *1 Daarom moet u de HEERE, uw God, liefhebben en Zijn voorschriften, Zijn verordeningen, Zijn bepalingen en Zijn geboden in acht nemen, alle dagen. 2*
> *U moet heden weten dat ik niet [spreek] tot uw kinderen, die het niet weten, en het onderwijs van de HEERE, uw God, niet gezien hebben – Zijn grootheid, Zijn sterke hand en Zijn uitgestrekte arm: 3 Zijn tekenen en Zijn daden die Hij in het midden van Egypte verricht heeft, bij de farao, de koning van Egypte, en heel zijn land, 4 en wat Hij gedaan heeft met het leger van de Egyptenaren, met hun paarden en strijdwagens: dat Hij het water van de Schelfzee over hen heen liet stromen, toen zij u achtervolgden; de HEERE heeft hen omgebracht,*

> *tot op deze dag. 5 Ook wat Hij voor u gedaan heeft in de woestijn, totdat u op deze plaats gekomen bent, 6 en wat Hij gedaan heeft met Dathan en Abiram, zonen van Eliab, de zoon van Ruben: dat de aarde haar mond opende en hen verzwolg, met hun gezinnen en hun tenten en alles wat bij hen hoorde, te midden van heel Israël. 7 Want uw ogen hebben al deze grote daden van de HEERE, die Hij verricht heeft, gezien.*

Mozes richt het woord tot hen die met eigen ogen *(vers 7)* gezien hebben wat de HEERE heeft gedaan in Egypte *(vers 3)* en in de woestijn *(vers 5)*. Zij behoren niet tot het geslacht dat veroordeeld is geworden om te sterven in de woestijn vanwege hun ongehoorzaamheid bij Kades-Barnéa *(Dt 1:35-36)*. Het zijn mensen die toen tussen de nul en twintig jaar oud waren *(Nm 14:29-30)* en in leven zijn gebleven *(Nm 14:31)*. Hoewel ze toen jong waren, hebben ze toch de grote verlossende handelingen van God gezien als gevolg waarvan ze nu op het punt staan het beloofde land in te gaan.

Mozes spreekt tot mannen van tussen de veertig en zestig jaar oud, de meest verantwoordelijken, een geslacht dat rijk is aan ervaring. Die ervaring hebben hun kinderen niet. Hij herhaalt zijn vermaning de HEERE lief te hebben en Zijn geboden te bewaren. Liefde en gehoorzaamheid horen altijd bij elkaar.

De voortdurende herhaling van gedachten, woorden en zinnen is kenmerkend voor de boodschap van dit boek. De herhaling toont de intensiteit van het verlangen van de HEERE om Zijn volk zo te vormen, dat ze er klaar voor zijn om Kanaän te veroveren en zich er te vestigen. Door deze herhaling tracht Mozes de noodzaak van een volledig aanhangen van de HEERE in de gedachten van het volk te prenten. Dit hoofdstuk is een opmerkelijke illustratie van deze hamerend herhalende stijl. We treffen er de vermaningen aan om lief te hebben, te herinneren, waar te nemen, te aanbidden en te dienen, te gehoorzamen, te leren en in de wegen van de HEERE te wandelen.

In de terugblik op het verleden wijst Mozes op drie bijzondere lessen:

1. De verlossing uit Egypte *(verzen 3-4)*.
2. De tocht door de woestijn *(vers 5)*.
3. De opstand van Dathan en Abiram *(verzen 6-7)*.

De HEERE heeft Egypte verdelgd *"tot op deze dag"*. Hoewel het verdelgen van de Egyptenaren veertig jaar geleden heeft plaatsgevonden, is de uitwerking ervan op de dag waarop Mozes zijn woorden tot het volk spreekt merkbaar. Een geestelijke toepassing is dat wat God met de wereld heeft gedaan toen Zijn Zoon aan het kruis stierf *(Gl 6:14)*, op elke dag van ons leven zijn effect moet hebben.

Maar ik wil volstrekt niet roemen dan alleen in het kruis van onze Heer Jezus Christus, door Wie voor mij [de] wereld gekruisigd is en ik voor [de] wereld. (Gl 6:14)

De les van Egypte is dat de wijsheid van de wereld heeft afgedaan. De *brief aan de Kolossenzen* laat het gevaar ervan zien. Alles van God is in Christus, van Wie tegen ons wordt gezegd: *"En u bent voleindigd in Hem, Die het Hoofd is van alle overheid en gezag" (Ko 2:10)*. Wie meent dat de wijsheid van de wereld iets kan bijdragen aan het in bezit nemen van het land, heeft de les niet geleerd wat God met Egypte heeft gedaan.

De tweede les is de tocht door de woestijn, waar ik de tweede vijand ontmoet: mijn eigen vlees. Ken en onderken ik die vijand? Geef ik het vlees de plaats die het toekomt, de dood, dat wil zeggen, houd ik *"het ervoor ten opzichte van de zonde dood te zijn" (Rm 6:11a)*? Om het land in bezit te nemen moet er altijd een vijand verdreven worden.

De derde vijand vinden we in Dathan en Abiram, waar we de derde les leren. Deze vijand bevindt zich onder het volk van God, beschouwd als het christelijk getuigenis. Dathan en Abiram hebben zich het gezag van Mozes aangematigd en zijn ertegen in opstand gekomen.* Deze opstand is al sinds de Middeleeuwen te zien in de aanmatiging van de rooms-katholieke kerk. De vraag die we eraan kunnen verbinden, is: Heeft Christus alle gezag bij ons?

Verschil tussen Egypte en Kanaän | *verzen 8-12*

> *8 Daarom moet u alle geboden die ik u heden gebied, in acht nemen. Dan zult u sterk zijn en het land waar u naartoe trekt om het in bezit te nemen, binnengaan en in bezit nemen. 9 Dan zult u [uw] dagen verlengen in het land waarvan de HEERE uw vaderen gezworen heeft het hun en hun nageslacht te*

* Korach wordt niet genoemd, mogelijk omdat zijn zonen gespaard zijn gebleven *(Nm 26:9-11)*.

> *geven, een land dat overvloeit van melk en honing. 10 Want het land waar u naartoe gaat om het in bezit te nemen, is niet zoals het land Egypte, waaruit u weggetrokken bent, dat u met uw zaad moest bezaaien en al lopend water moest geven, zoals een groentetuin. 11 Maar het land waar u naartoe trekt om het in bezit te nemen, is een land met bergen en dalen; het drinkt water door de regen uit de hemel. 12 [Het is] een land waar de HEERE, uw God, voor zorgt: voortdurend rusten de ogen van de HEERE, uw God, daarop, van het begin van het jaar tot het einde van het jaar.*

Ik heb u geschreven, jongelingen, omdat u sterk bent en het Woord van God in u blijft en u de boze overwonnen hebt. (1Jh 2:14b)

Het in acht nemen van het Woord van God geeft geestelijke kracht *(1Jh 2:14b)*. Als we de lessen van de *verzen 1-7* ter harte nemen, krijgt het Woord van God gelegenheid ons kracht te geven om het land in bezit te nemen: *"Met alle kracht bekrachtigd, naar de sterkte van Zijn heerlijkheid, tot alle volharding en lankmoedigheid, met blijdschap, terwijl u de Vader dankt, Die u bekwaam heeft gemaakt om deel te hebben aan het erfdeel van de heiligen in het licht" (Ko 1:11-12)*.

Het erfdeel spreekt van het vrederijk dat zowel de aarde als de hemel omvat en waarover we naar het raadsbesluit van God samen met de Heer Jezus zullen regeren. Hiervan zegt Paulus: *"Dat Hij Zich had voorgenomen in Zichzelf aangaande [de] bedeling van de volheid der tijden, om alles wat in de hemelen en wat op de aarde is onder één Hoofd samen te brengen in Christus; in Hem, in Wie wij ook erfgenamen zijn geworden, waartoe wij tevoren bestemd waren naar [het] voornemen van Hem Die alles werkt naar de raad van Zijn wil" (Ef 1:9b-11)*.

Er is ook sprake van een erfdeel in het licht dat nu al ons deel is en door ons genoten kan worden. Dat is het koninkrijk van de Zoon van de liefde van de Vader, *"Die ons gered heeft uit de macht van de duisternis en overgebracht in het koninkrijk van de Zoon van Zijn liefde" (Ko 1:13)*. Daarin bevinden we ons nu al. De vruchten die het land Kanaän oplevert, zijn een beeld van de zegeningen daar.

Aan het kenmerkende *"overvloeit van melk en honing"* wordt hier nog een bijzonder kenmerk met betrekking tot het land toegevoegd en dat is dat het land water zal drinken *"door de regen uit de hemel" (vers 11)*. De regen van de hemel zorgt ervoor dat de vrucht in het land goed zal groeien *(verzen 14,17)*.

In dit kenmerk ligt het grote verschil met de manier waarop het land Egypte van water wordt voorzien. Egypte kent praktisch geen regen. Vruchtbaarheid wordt in Egypte verkregen door een jaarlijkse overstroming van de rivier de Nijl en bewatering door de mens. Dat betekent dat de vruchtbaarheid in Egypte mede het gevolg is van eigen inspanning en niet uitsluitend wordt veroorzaakt door de regen van de hemel zoals bij Israël.

Egypte zegt dat de Nijl van hem is *(Ez 29:3)*. Hij denkt niet aan de oorsprong ervan. Egypte stelt de mens van de wereld voor die meent dat hij alle zegen aan natuurlijke bronnen ontleent. De natuurlijke mens eigent zich deze zegen toe zonder aan God te denken. Hij meent er recht op te hebben en ziet ze als het resultaat van eigen inzet.

Spreek, en zeg: Zo zegt de Heere HEERE:
Zie, Ik zál u, farao,
koning van Egypte,
groot zeemonster,
dat in het midden van zijn rivieren ligt,
dat gezegd heeft: Mijn Nijl is van mij
en ik heb [die] zelf voor mij gemaakt!
(Ez 29:3)

De zegen van het beloofde land komt zomaar uit de hemel van God. Het land staat onder Zijn voortdurende zorg. Zijn ogen zijn er steeds op gericht, het hele jaar door *(Ps 65:10-14)*. Zouden deze ogen niet al de behoeften van Zijn kinderen opmerken? En zijn Zijn liefde en Zijn macht niet groot genoeg om in deze behoeften te voorzien?

De regen heeft te maken met leer, onderwijzing. Zo is ook de leer van Mozes een regen *(Dt 32:2)*. Het stelt de zegen voor die wij ontvangen door de prediking die van het heerlijk Hoofd in de hemel uitgaat en door middel van Zijn gaven tot ons komt om ons als heiligen te volmaken.

De regen staat hier in verbinding met het land. Ook deze zegen is er maar niet vanzelf. Het vereist het neerstromen van de hemel, zonder natuurlijke hulpbronnen. In alle kerkelijke stelsels waar via menselijke regelingen en inzettingen ‘het water’ wordt gedirigeerd, is zo weinig over de hemelse zegeningen te horen. Dat is niet verwonderlijk. Het verstrekken of verkrijgen van zegen van de Heer loopt niet via theologische opleidingen en diploma’s, maar via gehoorzaamheid van het hart.

Belofte van zegen | *verzen 13-15*

> *13 En het zal gebeuren, wanneer u nauwgezet luistert naar mijn geboden die ik u heden gebied, door de HEERE, uw God, lief te hebben en Hem te dienen*

> *met heel uw hart en met heel uw ziel, 14 dat Ik regen voor uw land zal geven op zijn tijd, vroege regen en late regen, zodat u uw koren, uw nieuwe wijn en uw olie kunt inzamelen. 15 Ook zal Ik gewas op uw veld geven voor uw dieren; en u zult eten en verzadigd worden.*

De regen komt niet op afroep, maar op Gods tijd, als Hij het geeft. Hij verbindt de regen aan gehoorzaamheid. De vroege regen is voor ons de tijd dat we voor het eerst iets zijn gaan zien van wat verder gaat dan de vergeving van de zonden. Wij leven in de tijd van de late regen, sinds de Heer in Zijn goedheid in het begin van de negentiende eeuw opnieuw zicht gaf op de zegeningen van het hemelse land. Hebben we ervan gedronken en geproefd?

De regen van de hemel is nodig om *"uw koren, uw nieuwe wijn en uw olie"* in te zamelen. In *Psalm 104* zien we dat koren bedoeld is voor voedsel, wijn verbonden is aan blijdschap en olie voor een glanzend gezicht zorgt *(Ps 104:14-15)*.

Hij doet het gras groeien voor de dieren,
het gewas ten dienste van de mens.
Hij brengt voedsel uit de aarde voort:
wijn, die het hart van de sterveling verblijdt,
olie, die [zijn] gezicht doet glanzen,
en brood, dat het hart van de sterveling versterkt.
(Ps 104:14-15)

Voor ons betekent dit, dat wij ons voortdurend mogen voeden met het voedsel van het land, dat is voor ons de Heer Jezus als het brood uit de hemel *(Jh 6:47-58)*. Voeden met Hem als het eeuwige leven wil zeggen dat we innerlijk verwerkelijken dat Hij ons leven is en wij daardoor gemeenschap hebben met de Vader en de Zoon. De Vader en de Zoon zijn van eeuwigheid in dat land. Daarmee mogen wij ons versterken, we mogen op een praktische manier delen met de Vader waarvan Zijn hart vol is.

De nieuwe wijn stelt de volkomen blijdschap voor die we mogen kennen als een gevolg van gemeenschap met de Vader en de Zoon. Ook dat is een zegen van het eeuwige leven *(1Jh 1:1-4)*. De olie stelt weer een ander aspect van het eeuwige leven voor. Iets ervan zien we in *Psalm 133: "Een pelgrimslied, van David. Zie, hoe goed en hoe lieflijk is het dat broeders ook eensgezind samenwonen. Het is als de kostelijke olie op het hoofd, die neerdaalt op de baard, de baard van Aäron, die neerdaalt op de zoom van zijn priesterkleed. Het is als de dauw van de Hermon die neerdaalt op de bergen van Sion. Want daar gebiedt de HEERE de zegen [en] het leven tot in eeuwigheid" (Ps 133:1-3)*.

In deze psalm wordt het eeuwige leven genoten door broeders en zusters die samenwonen. Het is een plaats waar de HEERE de zegen gebiedt. Die plaats is de hemelse gewesten. Hier wordt dat genoten op een plaats waar broeders samenwonen. In het begin van *1 Johannes 1* is niet alleen sprake van gemeenschap met de Vader en de Zoon, maar ook met onze broeders en zusters *(1Jh 1:3)*. Wat ons in aards opzicht kan scheiden, is daar verdwenen.

Wat ons bindt, geeft ons een intense liefde voor elkaar. Dat komt door het bezit van hetzelfde eeuwige leven. Juist waar wij samen zijn, kunnen we het meest intens die gemeenschap met de Vader en de Zoon beleven. Onze eenheid is in de besloten eenheid van de Vader en de Zoon opgenomen. Door onze verdeeldheid beleven we dat vaak niet, maar in beginsel is het er en kan het daarom ook genoten worden. Daar daalt de olie neer.

Waarschuwing voor afgoderij | *verzen 16-17*

> *16 Wees op uw hoede dat uw hart niet verleid wordt, zodat u afwijkt, andere goden dient en u voor hen neerbuigt. 17 Anders zal de toorn van de HEERE tegen u ontbranden en zal Hij de hemel sluiten, zodat er geen regen [meer] zal zijn, de aardbodem zijn opbrengst niet [meer] zal geven en u spoedig verdwenen zult zijn uit het goede land dat de HEERE u geeft.*

De zegen komt als het volk gehoorzaam is. Wijkt het volk echter af van de HEERE om andere goden te gaan dienen, dan zal de toorn van de HEERE tegen hen ontbranden. Als zij menen dat andere goden hun de zegen zullen geven, zal de HEERE hun de zegen onthouden.

Inprenten en zichtbaar maken | *verzen 18-21*

> *18 Daarom moet u deze woorden van mij in uw hart en in uw ziel prenten. Bind ze als een teken op uw hand, en ze moeten als een voorhoofdsband tussen uw ogen zijn. 19 En leer ze aan uw kinderen door erover te spreken als u in uw huis zit en als u over de weg gaat, als u neerligt en als u opstaat; 20 en schrijf ze op de deurposten van uw huis en op uw poorten, 21 opdat uw dagen en de dagen van uw kinderen in het land waarvan de HEERE uw vaderen gezworen heeft het hun te geven, [zo] talrijk worden als de dagen dat de hemel boven de aarde staat.*

De waarschuwende woorden van de *verzen 16-17* moeten een extra aansporing voor Gods volk zijn om zichzelf en hun kinderen Gods woorden in te prenten. Ze moeten zichtbaar zijn aan de huizen waarin ze wonen, in de gezinnen die ze vormen, en onderwezen worden aan de kinderen die ze hebben.

Wat is er veel energie voor nodig dit alles levend te houden. Het hele leven behoort ervan doortrokken te zijn. We kunnen pas met vrucht met onze kinderen erover spreken als het bij onszelf te zien is. Het eeuwige leven is niet alleen een genot in de samenkomsten, maar het genot kan er alle dagen van ons leven in alle omstandigheden zijn. Dan beleven we nu al op aarde de dagen van de hemel. *"De dagen dat de hemel boven de aarde staat"*, wil niet alleen iets zeggen over de kwaliteit van het leven, maar stelt ook de duur ervan voor: dit leven wordt geleefd zolang de hemel boven de aarde staat, dat wil zeggen altijd, zolang de aarde bestaat.

Overwinning door gehoorzaamheid | *verzen 22-25*

> *22 Want als u al deze geboden die ik u gebied, nauwlettend in acht neemt door ze te houden, door de HEERE, uw God, lief te hebben, door in al Zijn wegen te gaan en u aan Hem vast te houden, 23 dan zal de HEERE al deze volken van voor uw [ogen] uit hun bezit verdrijven, en zult u [het land van] volken die groter en machtiger zijn dan u, in bezit nemen. 24 Elke plaats die uw voetzool betreedt, zal van u zijn; vanaf de woestijn en de Libanon, vanaf de rivier, de rivier de Eufraat, tot aan de zee in het westen zal uw gebied zich uitstrekken. 25 Niemand zal tegenover u standhouden; de HEERE, uw God, zal over heel het land dat u zult betreden, angst en vrees voor u geven, zoals Hij tot u gesproken heeft.*

Gehoorzaamheid zal overwinning geven, terwijl de voorgaande zegeningen verloren zullen gaan door ongehoorzaamheid. Maar eerst komt nog de bemoediging wat het gevolg is van gehoorzaamheid. We moeten in bezit nemen wat nog in handen van vijanden is, die moeten worden verdreven. Welke terreinen in ons hart en leven moeten nog veroverd worden? Welke vijanden heersen daar nog? We moeten bolwerken slechten door elke gedachte gevangen te nemen tot de gehoorzaamheid van Christus *(2Ko 10:3-5)*.

> *Want al wandelen wij in [het] vlees, wij voeren geen strijd naar [het] vlees; want de wapens van onze strijd zijn niet vleselijk, maar krachtig voor God, tot afbreking van bolwerken; daar wij [de] overleggingen en elke hoogte die zich verheft tegen de kennis van God, afbreken en elke gedachte gevangen nemen tot de gehoorzaamheid van Christus, ... (2Ko 10:3-5)*

De keus tussen zegen of vloek | *verzen 26-28*

> *26 Zie, ik houd u heden zegen en vloek voor: 27 de zegen, als u luistert naar de geboden van de HEERE, uw God, die ik u heden gebied; 28 de vloek, als u niet luistert naar de geboden van de HEERE, uw God, en van de weg die ik u heden gebied, afwijkt om achter andere goden aan te gaan, die u niet gekend hebt.*

Dit is geen herhaling, maar een nieuw aspect in de rede van Mozes. Na alles wat hij heeft gezegd, wordt het volk nu voor de keus gesteld. Het is een conclusie.

De berg van de zegen en de berg van de vloek | *verzen 29-32*

> *29 Het zal gebeuren, wanneer de HEERE, uw God, u gebracht heeft in het land waar u naartoe gaat om het in bezit te nemen, dat u de zegen uit zult spreken op de berg Gerizim en de vloek op de berg Ebal. 30 Die liggen immers aan de overzijde van de Jordaan, achter de weg naar de zonsondergang, in het land van de Kanaänieten die in de Vlakte wonen, tegenover Gilgal, bij de eiken van More. 31 Want u zult de Jordaan oversteken om het land dat de HEERE, uw God, u geeft, in te gaan en het in bezit te nemen; u zult het in bezit nemen en erin wonen. 32 Neem dan alle verordeningen en bepalingen die ik u heden voorhoud, nauwlettend in acht.*

De zegen en de vloek worden aan twee bergen verbonden. Deze bergen liggen midden in het land. De berg Gerizim ligt aan de zuidzijde, de berg Ebal aan de noordzijde. Op de Gerizim wordt de zegen uitgesproken, mogelijk omdat die berg aan de zuidkant, de kant van de warmte en het licht, ligt. De berg Ebal ligt aan de noordkant, de kant van koude en donkerheid.

God plaatst ons voor de keus *"tegenover Gilgal"*. Gilgal is de plaats waar vlak na de intocht in het land het volk wordt besneden. Als deze besnijdenis heeft plaatsgevonden, zegt de HEERE: *"Vandaag heb Ik de smaad van Egypte van u afgewenteld" (Jz 5:9)*. Geestelijk gesproken wil de besnijdenis zeggen dat het oordeel over het vlees wordt voltrokken *(Ko 2:11)*.

In Hem bent u ook besneden met een besnijdenis, niet met handen verricht, in het uittrekken van het lichaam van het vlees, in de besnijdenis van Christus, ... (Ko 2:11)

"More" betekent 'onderwijs', voor ons: geestelijk onderwijs. Het woord voor *"eiken"* heeft de betekenis van 'sterk' of 'hard' wat blijkt uit de lange levensduur van die boom. In de 'eiken' kunnen we in dit verband dan ook

de geestelijke kracht zien die het gevolg is van het genoten onderwijs. Als we het onderwijs van Gods Woord ter harte nemen, wordt de keus tussen zegen of vloek, tussen eeuwig leven of verderf, eenvoudig.

Deuteronomium 12

Inleiding

Met dit hoofdstuk begint het tweede deel van de redevoering van Mozes die loopt van *Deuteronomium 5* tot en met *Deuteronomium 26*. *Deuteronomium 5-11* hebben tot doel de harten gewillig te maken om te gehoorzamen. Nu komt datgene wat hun harten op de proef zal stellen. Het zijn de voorwaarden voor hun verbinding met God en daardoor voor het genot van de zegen.

Verordeningen en bepalingen | *vers 1*

> *1 Dit zijn de verordeningen en de bepalingen die u nauwlettend in acht moet nemen, in het land dat de HEERE, de God van uw vaderen, u gegeven heeft om het in bezit te hebben, al de dagen dat u op de aardbodem leeft.*

Het gaat vanaf dit hoofdstuk niet zozeer om de zegeningen, maar meer om de verplichtingen waaraan we hebben te voldoen. Door het bewaren van de geboden, het gehoorzaam zijn aan wat God in Zijn Woord zegt, kunnen wij onze liefde voor Hem tonen *(Jh 14:21,23)*. Gods geboden zijn de test of we werkelijk de Heer liefhebben en Zijn zegeningen waarderen.

Wie Mijn geboden heeft en ze bewaart, die is het die Mij liefheeft; en wie Mij liefheeft, zal door Mijn Vader worden geliefd; en Ik zal hem liefhebben en Mijzelf aan hem openbaren. (Jh 14:21)

Jezus antwoordde en zei tot hem: Als iemand Mij liefheeft, zal hij Mijn Woord bewaren, en Mijn Vader zal hem liefhebben en Wij zullen tot hem komen en woning bij hem maken. (Jh 14:23)

"De verordeningen en de bepalingen" zijn niet bedoeld als regeling van het leven tot in zijn details, hoewel ze het wel als zodanig regelen, maar om daardoor de kwaliteit van het leven te bepalen. Hiernaar leven zal hun het hoogste en langdurige genot van het leven in het land schenken. Ze zijn een hulp om elk terrein van het leven aan de Heer te onderwerpen en alles te verdelgen wat deze echte overgave kan bedreigen.

Hoewel het land nog in bezit genomen moet worden, spreekt Mozes erover als het land dat de HEERE *"u gegeven heeft"*. Voor Mozes is de toezegging van God hetzelfde als de vervulling. Zo mag dat ook voor ons zijn.

Plaatsen van afgoderij vernielen | *verzen 2-4*

> *2 U moet al de plaatsen waar de volken van wie u [het land] in bezit neemt, hun goden gediend hebben, volledig vernielen, op de hoge bergen, op de heuvels en onder elke bladerrijke boom. 3 Hun altaren moet u afbreken, hun gewijde stenen in stukken slaan, hun gewijde palen met vuur verbranden en de beelden van hun goden omhakken; en u moet hun naam uit die plaats doen verdwijnen. 4 U mag tegenover de HEERE, uw God, niet doen zoals [zij]!*

De eerste opdracht die vervuld moet worden, wil het volk het bezit van de zegen kunnen blijven genieten zolang ze op aarde leven, is het uitroeien van elke valse godsdienst. God duldt geen enkele vorm van aanbidding naast de aanbidding die Hem toekomt. Hij heeft recht op het ongedeelde eerbetoon van Zijn volk. Hij weet daarbij dat elke vorm van aanbidding waarvan Hij niet het voorwerp is, Zijn volk in het ongeluk zal storten en zal beroven van elke zegen.

Hoge bergen en heuvels als plekken waar afgoden worden gediend, vinden hun oorsprong in het wijdverbreide bijgeloof dat men dan dichter bij de godheid en de hemel is. De groene boom is voor de heiden een geliefde plek vanwege de schaduwachtige donkerte die de ziel met een heilige huivering voor de nabijheid van een godheid vervult *(Hs 4:13; Ez 6:13; 20:28; Js 57:5)*. Op zulke plaatsen en met zulke gedachten wil God niet gediend worden. Al die plaatsen moeten vernietigd worden. Zelfs hun namen moeten verdwijnen. Het noemen van de naam zou de aandacht weer op de afgod richten waardoor deze weer invloed op hun leven krijgt *(vgl. Ps 16:4)*.

Op de toppen van de bergen offeren zij,
op de heuvels brengen zij reukoffers,
onder eik, populier en terebint,
omdat hun schaduw goed is. (Hs 4:13)

Groot wordt het leed van hen die andere [goden] geschenken geven;
ik [echter] giet geen plengoffers van bloed voor ze uit
en neem de namen ervan niet op mijn lippen. (Ps 16:4)

Om toegewijd te kunnen leven moeten wij eerst uit ons leven de dingen verwijderen die onze tijd en aandacht zo in beslag nemen, dat ze de Heer naar het tweede plan verdringen. Dat kan een zonde zijn waarmee we niet willen breken of menen niet te kunnen breken. Het kunnen ook dingen zijn die in zichzelf niet slecht zijn, maar waardoor we niet meer de Heer zien. Zelfs werk voor de Heer kan afgoderij worden als het belangrijker wordt dan de Heer Zelf.

Martha bijvoorbeeld *"werd zeer in beslag genomen door veel dienen" (Lk 10:40)*. In beslag genomen worden door iets maakt dat er voor iets anders geen plaats meer is. Martha heeft te veel werk. Werk op zich is niet verkeerd, maar het is wel verkeerd als daardoor het zicht op de Heer wordt weggenomen. Voor Maria is alles wat ze voor de Heer kan doen, niets vergeleken met wat de Heer haar heeft mee te delen. Daarom zit ze aan Zijn voeten en zegt de Heer van haar: *"Maria heeft het goede deel gekozen, dat van haar niet zal worden weggenomen" (Lk 10:42).*

Pas als alles van de mens is weggedaan, kan God de plaats tonen waar Hij woont. Alles wat in het dienen van God nog van inbreng van de mens getuigt, is een verhindering voor Hem om Zijn gedachten bekend te maken en hindert de mens om Gods gedachten te leren kennen.

De plaats die de HEERE zal uitkiezen | *verzen 5-14*

> *5 Maar naar de plaats die de HEERE, uw God, uit al uw stammen zal uitkiezen om Zijn Naam daar te vestigen, naar Zijn woning moet u vragen en daarheen komen. 6 Daarheen moet u uw brandoffers brengen, uw slachtoffers, uw tienden, de hefoffers van uw hand, uw gelofte[offers], uw vrijwillige gaven en de eerstgeborenen van uw runderen en van uw kleinvee. 7 En daar moet u voor het aangezicht van de HEERE, uw God, eten en u verblijden, u en uw gezinnen, over alles wat u ter hand genomen hebt [en] waarin de HEERE, uw God, u gezegend heeft. 8 U mag niet doen zoals al wat wij hier heden doen: iedereen [doet] wat juist is in eigen oog. 9 Want u bent tot nu toe [nog] niet gekomen in de rust en in het erfelijk bezit dat de HEERE, uw God, u geven zal. 10 Maar u zult de Jordaan oversteken en gaan wonen in het land dat de HEERE, uw God, u in erfelijk bezit geeft. Hij zal u rust geven van al uw vijanden rondom [u], en u zult veilig wonen. 11 Dan zal daar de plaats zijn die de HEERE, uw God, zal uitkiezen om Zijn Naam daar te laten wonen. Daarheen moet u alles brengen wat ik u gebied: uw brandoffers, uw slachtoffers, uw tienden, de hefoffers uit uw hand en heel de keur van uw gelofte[offers] die u de HEERE belooft, 12 en [daar] zult u zich verblijden voor het aangezicht van de HEERE, uw God, u, uw zonen en uw dochters, uw slaven en uw slavinnen, en de Leviet die binnen uw poorten is, want hij heeft geen aandeel of erfelijk bezit [samen] met u. 13 Wees op uw hoede dat u uw brandoffers niet brengt op elke plaats die u ziet, 14*

> *maar [alleen] op de plaats die de HEERE in een van uw stammen zal uitkiezen. Daar moet u uw brandoffers brengen en daar moet u doen alles wat ik u gebied.*

De heidenen aanbidden op vele plaatsen. Voor Israël is er maar één plaats en één manier. Dat geldt ook voor ons. De Schrift spreekt hier niet over *een* plaats, maar over *de* plaats. In dit hoofdstuk wordt het zes keer gezegd *(verzen 5,11,14,18,21,26)* en in de volgende hoofdstukken komt het nog vijftien keer voor *(Dt 14:23,24,25; 15:20; 16:2,6,7,11,15,16; 17:8,10; 18:6; 26:2; 31:11)*, in totaal eenentwintig keer. Om Zijn Naam daar te vestigen of te laten wonen wil zeggen dat Hij daar aan mensen Zijn Goddelijke tegenwoordigheid wil openbaren. Hierbij kan vooral gedacht worden aan de wolkkolom, de zo geheten *sjechinah*, een woord dat is afgeleid van het Hebreeuwse werkwoord *sjachan*, dat 'wonen', 'verblijven' betekent.

In dit boek wordt niet gezegd welke plaats de HEERE heeft uitgekozen om Zijn Naam daar te laten wonen. Uit andere Schriftplaatsen weten we dat het eerst Silo is *(Jz 18:1; Jr 7:12; 1Sm 1:3; Ps 78:60)* en later Sion ofwel Jeruzalem *(Ps 132:13)*. De tempel wordt in het vierhonderdtachtigste jaar na de uittocht uit Egypte gebouwd *(1Kn 6:1)*. Het duurt dus meer dan vier eeuwen voordat ze die plaats vinden.

Vervolgens verzamelde zich heel de gemeenschap van de Israëlieten in Silo, en zij zetten daar de tent van ontmoeting op, nadat het land aan hen onderworpen was. (Jz 18:1)

Want de HEERE heeft Sion verkozen,
Hij heeft het begeerd tot Zijn woongebied. (Ps 132:13)

We lezen van slechts één man die heeft gevraagd naar de plaats die God heeft uitgekozen om Zijn Naam daar te laten wonen: David. Hij heeft erover nagedacht en ernaar gezocht: *"Nee, ik ga mijn tent, mijn huis, niet binnen, ik leg mij op de rustbank, mijn bed, niet neer; ik gun mijn ogen geen slaap, mijn oogleden geen sluimer, totdat ik voor de HEERE een plaats gevonden heb, een woning voor de Machtige Jakobs!" (Ps 132:3-5)*. Hij wordt geoefend voor God om deze plaats te leren kennen.

Dat zoeken doet hij niet pas aan het einde van zijn leven. Dat doet hij als hij in Efratha de schapen weidt. Daar hoort hij ervan en hij vindt hem in de velden van Jaär: *"Zie, wij hebben [van de ark] gehoord in Efratha, hem gevonden in de velden van Jaär" (Ps 132:6)*. Door zijn gemeenschap met God wordt het hem bekend. Voor ons is dat niet anders.

In dit hoofdstuk is de belangrijkste test dat ze in het land op zoek zullen gaan naar de plaats die de HEERE uitgekozen heeft om Zijn Naam daar te laten wonen. Hij wijst die niet aan, geeft geen adres, maar ze moeten ernaar zoeken, ernaar vragen. We zien er een voorbeeld van in het antwoord dat de Heer geeft op de vraag van de discipelen, waar ze het Pascha moeten gaan bereiden.

Zijn antwoord bestaat niet uit het geven van een adres, maar uit het geven van een aanwijzing hoe ze dat adres kunnen vinden: ze moeten een man volgen die een kruik water draagt *(Lk 22:8-13)*. Dat wil zeggen dat we moeten letten op mensen die samenkomen volgens de kenmerken die het Woord van God, waarvan het water een beeld is, geeft.

Iets dergelijks horen we in de vraag van de bruid aan de bruidegom in *Hooglied*. Als zij wil weten waar hij de kudde weidt en laat rusten, geeft hij de aanwijzing: *"Als u het niet weet, o, allermooiste onder de vrouwen, volg dan de sporen van de schapen" (Hl 1:7-8)*. Ook het antwoord van de Heer op de vraag van de discipelen: *"Waar verblijft U?"* is leerrijk. Ook hun geeft Hij geen adres, maar Hij nodigt hen uit: *"Komt en u zult het zien" (Jh 1:37-40)*.

De plaats waar God nu woont en aanbeden wil worden, is niet meer Jeruzalem of een andere geografisch bepaalde plaats. De Heer Jezus zegt hierover tegen een Samaritaanse vrouw: *"Geloof Mij, vrouw, er komt een uur dat u noch op deze berg, noch in Jeruzalem de Vader zult aanbidden. ... Maar er komt een uur, en het is er, dat de ware aanbidders de Vader zullen aanbidden in geest en waarheid; immers, de Vader zoekt zulke [personen] die Hem aanbidden. God is een geest, en wie Hem aanbidden, moeten Hem aanbidden in geest en waarheid" (Jh 4:21-24)*. In deze tijd, na het kruis en de komst van de Heilige Geest op aarde, is de gemeente de woonplaats van God *(Ef 2:22; 1Ko 3:16)*. Dat is geen gebouw van steen, maar een geestelijke plaats. Om te weten waar in deze tijd de plaats van aanbidding voor de gemeente is, moet de christen aan de hand van de Bijbel op zoek gaan.

...; in Wie ook u mee opgebouwd wordt tot een woonplaats van God in [de] Geest. (Ef 2:22)

Er is ook nu een plaats van aanbidding op aarde. Die is daar waar gelovigen als gemeente alleen tot de Naam van de Heer Jezus samenkomen *(Mt 18:20)*. Dat kan alleen gezegd en waargemaakt worden als die

Want waar twee of drie vergaderd zijn in Mijn Naam, daar ben Ik in hun midden. (Mt 18:20)

gelovigen zich buigen voor het gezag van de Heer Jezus, Zijn Naam, wat tot uitdrukking komt in gehoorzaamheid aan Gods Woord. Dat is geïllustreerd in de man die een kruik water – beeld van het Woord van God – draagt en die de discipelen moeten volgen *(Lk 22:10)*.

Het wordt niet aan Israël – en evenmin aan ons – overgelaten de plaats uit te kiezen waar God wil wonen. Die plaats kiest Hij Zelf uit. Niemand zal een mens het recht betwisten om zelf te kiezen waar hij anderen ontvangt. Veel christenen doen dat wel ten aanzien van God. Op dit punt wordt vaak niet naar Zijn wil en gedachten gevraagd. De maatstaf is dan niet: Wat wil de Heer, maar: Waar voel ik me lekker. God voegt Zich echter niet naar de gedachten van de mens, hoewel Hij in Zijn genade voortgaat met zegenen als Hij oprechtheid waarneemt.

God wil dat Zijn volk in de praktijk één volk is. Dat geldt voor Israël en evenzo voor de gemeente. Als Jerobeam andere plaatsen van eredienst bedenkt, is de tweedeling in het volk een feit *(1Kn 12:26-30)*. God ziet de gemeente als een geheel in Christus, door het werk van de Heilige Geest *(1Ko 12:13)*. Er is niets wat deze praktische eenheid meer bevordert dan het samen vergaderd zijn tot die ene Naam, die van de Heer Jezus, waar Hij het gemeenschappelijk voorwerp van eredienst is. Alle onderverdelingen onder christenen doen afbreuk aan de eenheid van de gemeente.

Immers, wij allen zijn door één Geest tot één lichaam gedoopt, hetzij Joden hetzij Grieken, hetzij slaven hetzij vrijen, en ons allen is van één Geest te drinken gegeven. (1Ko 12:13)

De ware God mag niet gediend worden door ieder op zijn eigen plaats. De grote verdeeldheid in de christenheid is niet de uitdrukking van de pluriformiteit van de waarheid. Voor het in praktijk brengen van de bijbelse eenheid moeten we niet terug naar de synode van Dordt, maar naar wat de apostelen hebben gezegd. We moeten niet terug naar Rome of Jeruzalem, maar naar de Heer.

God heeft Zijn eigen plaats en Hij stelt vast waar dat is. Daarbij passen geen bijnamen als Baptist of Luthers of Darbist, die een onbijbelse scheiding tussen gelovigen aanbrengen. God wil niet dat we Hem dienen ieder naar de eigen favoriete beginselen of in het navolgen van de favoriete leraren. Hij bepaalt de grondslag waarop Zijn volk moet samenkomen.

Bij de gemeente van God past ook niet de praktijk dat ieder land zijn eigen landskerk heeft, alsof de gemeente door landsgrenzen verdeeld wordt. Ook dat is een ontkenning van de geestelijke, wereldwijde eenheid van het volk van God. Er is maar één God en één Heer en maar één plaats van samenkomen. Voor Israël is dat in letterlijke zin het geval, voor ons is het een geestelijke plaats.

Wij moeten niet naar één bepaalde plaats reizen. Er is in elke plaats een gemeente *(1Ko 1:2)*. Als in die verschillende plaatsen wordt samengekomen naar dezelfde beginselen van Gods Woord aangaande de gemeente, komen ze geestelijk gezien toch maar op één plaats samen. Elke plaats geeft uitdrukking aan die eenheid, in de erkenning van elkaar als leden van Gods volk. Er mag geen ruimte zijn voor sektarisme enerzijds en liberalisme anderzijds.

..., aan de gemeente van God die in Korinthe is, aan [de] geheiligden in Christus Jezus, geroepen heiligen, met allen, in elke plaats, die de Naam van onze Heer Jezus Christus aanroepen, zowel hun als onze [Heer]: ... (1Ko 1:2)

Het komen in Gods tegenwoordigheid op de plaats die Hij heeft uitgekozen, is in de eerste plaats om Hem offers te brengen. Het deel van God staat voorop. Vervolgens krijgen ook wij een deel: we mogen vóór Zijn aangezicht eten, dat is ons voeden met de Heer Jezus en samen met God en de Zijnen aan Hem denken. Ten slotte zal ons hart overstromen van vreugde en dankbaarheid vanwege alle zegeningen die ons deel geworden zijn.

De zegeningen worden in *vers 7* niet alleen gezien als door God gegeven, maar als het resultaat van eigen arbeid, wat zij *"ter hand genomen"* hebben. Voor de zegen van het land is de regen onmisbaar, maar niet genoeg. Er is geestelijke activiteit van ons nodig, zoals ploegen, eggen, zaaien, oogsten. Hoe meer activiteit, hoe groter de opbrengst van koren, nieuwe wijn en olie. Het genot van geestelijke zegeningen komt ons niet aanwaaien. Er moet gezaaid worden voor de Geest *(Gl 6:8)*.

Want wie voor zijn eigen vlees zaait, zal uit het vlees verderf oogsten; maar wie voor de Geest zaait, zal uit de Geest eeuwig leven oogsten. (Gl 6:8)

Op de plaats waar God woont in het land, zal rust zijn. Die rust hangt samen met het verdrijven van de vijanden. Er is ook bescherming, veiligheid. Die rust is er in de woestijn niet. Daar moet het volk doorheen trekken. In het land hoeft niet meer te worden rondgetrokken, daar woont het volk in zijn huizen.

Er is veel herhaling in dit hoofdstuk, omdat het onderwerp zo belangrijk is. Telkens ook worden er aspecten toegevoegd aan wat is gezegd *(verzen 7,12)*.

Eten in de eigen woonplaats | *verzen 15-18*

> *15 Wel mag u naar het volle verlangen van uw ziel binnen al uw poorten slachten en vlees eten, overeenkomstig de zegen van de HEERE, uw God, die Hij u geeft. De onreine en de reine mag daarvan eten, zoals van een gazelle en van een hert. 16 Alleen het bloed mag u niet eten; u moet het op de aarde uitgieten als water. 17 U mag binnen uw poorten niet de tienden van uw koren, van uw nieuwe wijn en van uw olie eten, evenmin de eerstgeborenen van uw runderen en van uw kleinvee of enige van uw gelofte[offers], die u beloofd hebt, ook niet uw vrijwillige gaven of de hefoffers van uw hand. 18 Alleen voor het aangezicht van de HEERE, uw God, op de plaats die de HEERE, uw God, zal uitkiezen, mag u dat eten: u, uw zoon en uw dochter, uw slaaf en uw slavin, en de Leviet die binnen uw poorten is; en u zult u voor het aangezicht van de HEERE, uw God, verblijden over alles wat u ter hand genomen hebt.*

Niet elk dier hoeft in Jeruzalem geslacht te worden, zoals bij de tabernakel in de woestijn wel het geval is *(Lv 17:1-6)*. De Israëlieten kunnen als ze een dier hebben geslacht niet steeds weer naar Jeruzalem. Toch mogen ze hun brandoffers niet thuis brengen, want die horen op de plaats waar de HEERE woont. Aanbidding is iets dat samen gebeurt waar de Heer Jezus woont en de gemeente als gemeente samenkomt. Wel mogen ze het vlees thuis eten, dat betekent voor ons bezig zijn met het offer en gemeenschap met elkaar hebben in het samen genieten van de Heer Jezus. Zo mogen we samenkomen los van de plaats waar de Heer Jezus in het midden is.

Daar mogen ook zij komen die onrein zijn, om daar een zegen te ontvangen. De betreffende onreinheid is niet zodanig dat zij uit het midden van Gods volk moeten worden weggedaan. Iemand die op een dergelijke manier onrein is, mag niet van het heilige eten, maar wel van het algemene voedsel.

Terwijl van het vlees wel thuis mag worden gegeten, mogen de tienden niet thuis worden gegeten. Het brengen van de tienden is de erkenning van het eigendomsrecht van God op het land. Het is het land dat Hij hun heeft gegeven. Hij is de Heer ervan en zij zijn Hem ‘huur’ verschuldigd.

Wanneer we als gemeente samenkomen, is dat om de dood van de Heer te gedenken, het offer dat Hij heeft gebracht, en daar God voor te aanbidden met onze offers van lof en dank. Maar dat niet alleen. We komen ook samen om te eten van de ingezamelde tienden. Eten van de tienden wil zeggen dat we samen genieten voor Gods aangezicht van alle zegeningen die Hij ons heeft geschonken. We danken Hem ervoor en delen met elkaar wat we van Hem hebben gekregen. Dat kan bijvoorbeeld mooi tijdens een bijbelstudie tot uiting komen.

Zorg voor de Leviet | *vers 19*

> *19 Wees op uw hoede dat u de Leviet niet in de steek laat, al uw dagen in uw land.*

De Leviet heeft geen erfdeel *(vers 12; Dt 10:9)* en daardoor zelf geen opbrengst van het land om daarvan de tienden te geven. God heeft bepaald dat de Leviet zal leven van de tienden die het volk brengt *(Nm 18:21-24)*. Van de tienden die de Leviet zo krijgt, mag hij weer de tienden aan de HEERE geven en daar zelf met anderen van genieten voor Gods aangezicht.

Het volk moet de Leviet niet slechts een enkele keer de tienden geven, maar dat doen zolang het in het land woont. Wie zich zijn geestelijke zegeningen bewust is, zal zich ook zijn verantwoordelijkheden bewust zijn en daaraan willen voldoen. Als er niet in het land wordt gewoond, dat wil zeggen als het bewustzijn verdwijnt dat ons burgerschap in de hemelen is, verdwijnt ook de zorg voor dienaren.

Bepalingen bij vlees eten | *verzen 20-28*

> *20 Wanneer de HEERE, uw God, uw gebied ruim gemaakt heeft, zoals Hij tot u gesproken heeft, en u zegt: Ik wil vlees eten, omdat uw ziel ernaar verlangt om vlees te eten, dan mag u naar het volle verlangen van uw ziel vlees eten. 21*
> *Wanneer de plaats die de HEERE, uw God, zal uitkiezen om Zijn Naam daar te vestigen, ver van u vandaan is, dan mag u van uw runderen en uw kleinvee die de HEERE u gegeven heeft, slachten, zoals ik u geboden heb, en mag u [ervan] eten binnen uw poorten, naar het volle verlangen van uw ziel. 22 Maar*
> *[dan] moet u het eten zoals een gazelle en een hert gegeten wordt; de onreine en de reine mogen het beiden eten. 23 Alleen, houd eraan vast geen bloed te eten, want het bloed is de ziel, en u mag niet, [samen] met het vlees, [ook] de ziel*

> *eten. 24 U mag dat niet eten; u moet het op de aarde uitgieten als water. 25 U mag dat niet eten, opdat het u en uw kinderen na u goed gaat, als u doet wat juist is in de ogen van de HEERE. 26 Maar de heilige [gaven] die u hebt, en uw gelofte[offers], moet u opnemen en [ermee] naar de plaats komen die de HEERE zal uitkiezen. 27 [Bij] uw brandoffers moet u zowel het vlees als het bloed offeren op het altaar van de HEERE, uw God. Van uw slachtoffers moet het bloed over het altaar van de HEERE, uw God, worden uitgegoten, maar mag u het vlees [zelf] eten. 28 Let erop dat u aan al deze woorden die ik u gebied, gehoor geeft, opdat het u en uw kinderen na u goed gaat tot in eeuwigheid, als u doet wat goed en juist is in de ogen van de HEERE, uw God.*

We hebben hier een herhaling van de toestemming om vlees te eten dat niet bestemd is als offer *(vers 22; verzen 15-16)*. Een gazelle en een hert zijn geen offerdieren. Er worden enkele bijzonderheden aan toegevoegd, zoals dat het voorschrift blijft gelden ook als er verruiming van het gebied heeft plaatsgevonden.

De kracht van de herhaling is dat het zekerheid geeft aan wat eerder is gezegd *(Fp 3:1)*. Ook voor een leerproces is herhaling van betekenis. God kent de neiging van het hart om van Hem en de ene dienst die Hem toekomt, af te wijken. Vandaar dat Hij in Zijn genade niet moe wordt te wijzen op de gevaren en op wat passend voor ons is.

Doen wat goed en juist is in de ogen van de HEERE *(vers 28)* – en niet wat juist is in onze eigen ogen, zoals in de tijd van het boek *Richteren*: *"Eenieder deed wat juist was in zijn ogen" (Ri 21:25)* –, garandeert dat het hun en hun kinderen voor altijd goed zal gaan. Het gaat erom hoe de dingen in de ogen van de Heer, onze God, zijn. Wij zijn te gast bij Hem, niet Hij bij ons.

Niet de volken nadoen | *verzen 29-32*

> *29 Wanneer de HEERE, uw God, de volken waar u naartoe gaat om die uit hun bezit te verdrijven, van voor uw [ogen] uitroeit, en u hen verdreven hebt en in hun land bent gaan wonen, 30 wees [dan] op uw hoede dat u niet, nadat zij van voor uw [ogen] weggevaagd zijn, in dezelfde valstrik komt, en dat u niet vraagt naar hun goden, door te zeggen: Zoals deze volken hun goden gediend hebben, zo zal ik het ook doen. 31 U mag ten aanzien van de HEERE, uw God, niet doen zoals [zij]! Want alles wat voor de HEERE een gruwel is, wat Hij haat,*

> *hebben zij voor hun goden gedaan. Zij hebben voor hun goden immers zelfs hun zonen en hun dochters met vuur verbrand. 32 Dit alles wat ik u gebied, moet u nauwlettend in acht nemen. U mag er niets aan toevoegen en er [ook] niets van afdoen.*

Nu volgt de waarschuwing om niet de volken na te doen in hun afgoderij. Dit is tegelijk de inleiding op het volgende gedeelte. Deze waarschuwing houdt in dat het volk alle aanwijzingen met betrekking tot de plaats die de HEERE uitgekozen heeft, ernstig zal nemen en niets zal invoeren wat het karakter van die plaats aantast.

Dat betekent bijvoorbeeld dat we niet uit nieuwsgierigheid bezig moeten zijn met het kwaad. Dat is vaak de eerste stap op het terrein van de satan, waarvan de gevolgen niet zijn te overzien. Deze verzen laten zien tot wat voor gruweldaden het uiteindelijk kan komen. In de geschiedenis van Israël is dit kwaad praktijk geworden en daarmee tot een van de redenen van de wegvoering *(2Kn 17:17-18)*.

Ook deden zij hun zonen en dochters door het vuur gaan, pleegden waarzeggerijen en deden aan wichelarij, en verkochten zich om te doen wat slecht was in de ogen van de HEERE [en] Hem tot toorn te verwekken. De HEERE was zeer toornig op Israël, zodat Hij hen wegdeed van Zijn aangezicht. Er bleef niets over dan alleen de stam van Juda. (2Kn 17:17-18)

Aan wat God heeft gezegd, mag niets worden toegevoegd of van worden afgedaan *(Dt 4:2)*. Alles wat God heeft gezegd, is volmaakt in zichzelf en behoeft geen aanvulling of inperking. Mensen die er toch iets aan toevoegen of er iets van afdoen, tonen dat zij geen respect hebben voor de volmaaktheid van Gods Woord.

Deuteronomium 13

Inleiding

Het belangrijke thema vanaf *Deuteronomium 12* is de plaats die de HEERE heeft uitgekozen om daar te wonen. Dat is voor Israël een gebouw, namelijk de tempel, en een stad, namelijk Jeruzalem. Voor de gemeente is dat geen gebouw of een groep, maar betreft het de geestelijke grondslag waarop gelovigen, die de gemeente vormen, samenkomen en waaraan de Heer Jezus Zijn tegenwoordigheid verbindt door in hun midden te komen.

Een belangrijk kenmerk is dat eerst moet worden weggeruimd wat niet van God is. Dan kan er gezocht worden. Als ze dan die plaats gevonden hebben, zal opnieuw het gevaar opkomen dat de afgoderij weer binnen wil dringen. Dat staat in de laatste verzen van *Deuteronomium 12*. Er moet niet worden gevraagd naar de goden van de volken *(Dt 12:29-32)*.

Hoe vaak heeft God al in dit boek voor afgodendienst gewaarschuwd! Afgoderij is een wezenlijke aanval op God en de betrekkingen die Hij met Zijn volk heeft. Elke waarschuwing ervoor verhoogt de verantwoordelijkheid van het volk. Afgoderij is alles wat de Heer Jezus en Zijn gezag, Zijn Woord, terzijde stelt of andere dingen ernaast stelt die een hogere plaats krijgen. Hoe vaak heeft God ons al voor bepaalde zonden gewaarschuwd die de Heer Jezus terzijde stellen?

Deuteronomium 13 sluit direct aan op de laatste verzen van het vorige hoofdstuk. We lezen in dit hoofdstuk over drie vormen van afgoderij:

1. In de *verzen 1-5* gaat het over een geval van openlijke misleiding. Dit kan gebeuren doordat iemand met tekenen en wonderen het volk van de HEERE achter zich aftrekt om andere goden te gaan dienen.
2. In de *verzen 6-11* gaat het niet via openlijke prediking, met tekenen en wonderen, maar betreft het een verborgen misleiding via de natuurlijke banden, familieleden. Dit is een zeer geraffineerde vorm.
3. In de *verzen 12-18* is sprake van een collectieve misleiding. We zien hoe een hele stad door verdorven mensen van achter de HEERE wordt weggetrokken.

Openlijke verleiding tot afval | *verzen 1-5*

> *1 Als in uw midden een profeet opstaat of iemand die dromen heeft, en u een teken of wonder geeft, 2 en dat teken of dat wonder waarvan hij tot u gesproken had, komt en hij zegt: Laten we achter andere goden aan gaan, die u niet kent, en laten we die dienen, 3 luister [dan] niet naar de woorden van die profeet of naar hem die die dromen heeft! Want de HEERE, uw God, stelt u [dan] op de proef om te weten of u de HEERE, uw God, liefhebt met heel uw hart en met heel uw ziel. 4 Achter de HEERE, uw God, moet u aan gaan, Hem moet u vrezen, Zijn geboden moet u in acht nemen en Zijn stem gehoorzamen; Hem moet u dienen en u aan Hem vasthouden. 5 En die profeet of hij die die dromen heeft, moet gedood worden, omdat hij heeft opgeroepen afvallig te worden aan de HEERE, uw God, Die u uit het land Egypte heeft geleid en u uit het slavenhuis verlost heeft; [en] omdat hij u [wilde] afbrengen van de weg die de HEERE, uw God, u geboden heeft daarop te gaan. Zo moet u het kwaad uit uw midden wegdoen.*

Deze vorm van misleiding en verleiding tot afgoderij kunnen we om ons heen opmerken. We zien die waar gelovigen de plaats van de Heer Jezus ondergeschikt maken aan dingen die indrukwekkender en grootser lijken dan de plaats waar de Heer Jezus in het midden is. Het zijn plaatsen waar de prediking gepaard gaat met tekenen en wonderen. Veel christenen worden daardoor misleid. Veel stromingen waar tekenen en wonderen gebeuren, maken indruk en velen nemen aan dat het van God is. Die stromingen hebben grote aantrekkingskracht.

De charismatische beweging is geen nieuwe groepering. Het laat de mensen waar ze zijn, om daar wonderen en tekenen te beleven. Het is een beweging die ernaar streeft om wondergaven binnen het bereik van alle christenen te brengen. Zo roepen zij in hun prediking en tijdschriften op tot het gebruik van tongentaal en genezing van zieken, alsof dat de opdracht van iedere christen is. Het zijn gaven die beleving geven en de persoon op de voorgrond plaatsen. Ervaring is ook vandaag belangrijker dan gehoorzaamheid aan Gods Woord.

Wat is de kracht van tekenen en wonderen volgens Gods Woord? Ze zijn bedoeld om een gesproken getuigenis van God te ondersteunen: *"Hoe*

zullen wij ontkomen als wij zo'n grote behoudenis veronachtzamen, waarover aanvankelijk gesproken is door de Heer en die aan ons bevestigd is door hen die het gehoord hebben, terwijl God bovendien meegetuigde zowel door tekenen als wonderen en allerlei krachten en uitdelingen van [de] Heilige Geest naar Zijn wil" (Hb 2:3-4).

De satan kan tekenen en wonderen nadoen. Dat zal hij in het bijzonder in de eindtijd doen *(2Th 2:9; Op 13:14)*. Aangezien we daarin leven, zien we in toenemende mate wonderen en tekenen om ons heen. De Heer Jezus heeft ervoor gewaarschuwd: *"Want er zullen valse christussen en valse profeten opstaan en grote tekenen en wonderen geven om zo mogelijk ook de uitverkorenen te misleiden" (Mt 24:24)*.

En dan zal de wetteloze geopenbaard worden, die de Heer <Jezus> zal verteren door de adem van Zijn mond en tenietdoen door de verschijning van Zijn komst; hem, wiens komst naar [de] werking van de satan is met allerlei kracht en tekenen en wonderen van [de] leugen, ... (2Th 2:8-9)

Waar tekenen en wonderen gebeuren om de tekenen en wonderen zelf en niet om het gepredikte Woord van God te ondersteunen, moet zeer argwanend gekeken worden naar de oorsprong. In de begintijd is het Woord van God nog niet compleet. Dan worden tekenen en wonderen gegeven tot bevestiging ervan, wat inhoudt dat ook dan het geschreven Woord bovenaan staat. Dat is niet zo in de moderne charismatische beweging.

Een droom kan van God of van demonen komen. Valse profeten zijn te herkennen aan de vrucht *(Mt 7:15-20)*. Allen die iets verkondigen naast of in plaats van de bijbelse boodschap, moeten afgewezen worden *(Gl 1:8)*. Elke beweging die iets anders dan de Persoon van de Heer Jezus op de voorgrond stelt, is niet uit God. Waar gezegd wordt dat geloof wel mooi is, maar niet voldoende omdat er ook nog handoplegging en spreken in tongen moeten volgen, is een leugengeest aan het werk. Wie vervuld is met de Heilige Geest, zal niet over zijn vervulling spreken, maar over de Heer Jezus. Niet het teken of het wonder is doorslaggevend, maar het Woord van God.

Maar zelfs als wij, of een engel uit [de] hemel, <u> een evangelie verkondigen naast dat wat wij u als evangelie verkondigd hebben, die zij vervloekt! (Gl 1:8)

De toetssteen van wat zich als wonderen en tekenen aandient, is luisteren naar de woorden die gepredikt worden. Als daarin een oproep tot volgen

van andere goden doorklinkt, is het niet goed. We worden opgeroepen om terug te denken *"aan de woorden die tevoren door de heilige profeten gesproken zijn en aan het gebod van de Heer en Heiland, door uw apostelen [verkondigd]" (2Pt 3:2)*. We moeten terug naar wat van het begin af is, naar *"het geloof dat eenmaal aan de heiligen is overgeleverd" (Jd 1:3)*. De Heer stelt ons op de proef. Hij stelt ons ook alle middelen ter beschikking om de proef te doorstaan.

Iemand die het volk van God op een verkeerde weg brengt, moet uit het midden worden weggedaan. Het gebod om iemand uit het midden van Gods volk weg te doen komt negen keer voor *(Dt 13:6,10; 17:7,12; 19:19; 21:21; 22:21,22,24; 24:7)*. Hierin hebben we een voorbeeld van wat aan de gemeente in Korinthe wordt opgedragen. Waar in het Oude Testament iemand in een bepaald geval moet worden gedood, vindt dat in het Nieuwe Testament zijn tegenhanger in de opdracht: *"Doet de boze uit uw midden weg" (1Ko 5:13b)*.

Er is onderscheid tussen haten van het kwaad en liefhebben van de zondaar. Met het kwaad mag geen gemeenschap zijn. Er wordt tegen ons gezegd: *"En haat zelfs het kleed dat door het vlees bevlekt is" (Jd 1:23)*. Dat wil zeggen dat we ervoor moeten waken dat ons uiterlijk gedrag geen kenmerken van de zonde vertoont. Tegelijk houdt de Heer ons voor dat we iemand die *"door een overtreding overvallen wordt"*, terecht moeten brengen, maar dat wel moeten doen *"in een geest van zachtmoedigheid, ziende op uzelf, opdat ook u niet in verzoeking komt" (Gl 6:1)*. Beide zijden zijn van belang.

Israël moet de HEERE aanhangen. Hij heeft hen uit Egypte bevrijd en heeft hen tot Zijn volk aangenomen. Hij is niet alleen hun Schepper, maar ook hun Verlosser. Hij heeft hun geboden gegeven aangaande de weg die ze hebben te gaan. Dat heeft Hij niet gedaan door hen met Zijn kracht tot het gaan van die weg te dwingen, maar door hen te overreden met Zijn Woord, door Zijn argumenten te geven voor die weg. De oproep om andere goden te gaan dienen is een regelrechte belediging van Hem en een loochening van de verlossing die Hij, en geen afgod, tot stand heeft gebracht. Het is daarom ook de grootste ondankbaarheid. Als wij beseffen wat de Heer Jezus voor ons heeft gedaan, zullen we alleen Hem willen aanhangen en dienen.

Verborgen verleiding tot afval | *verzen 6-11*

> *6 Wanneer uw broer, de zoon van uw moeder, of uw zoon, of uw dochter, of uw innig geliefde vrouw, of uw boezemvriend u in het geheim aanspoort door te zeggen: Laten we andere goden gaan dienen, die u niet kent, u niet en [ook] uw vaderen niet, 7 uit de goden van de volken die rondom u zijn, dicht bij u of ver bij u vandaan, van het [ene] einde van de aarde tot het [andere] einde van de aarde, 8 bewillig er dan niet in en luister niet naar hem! Laat uw oog hem niet ontzien, heb geen medelijden en houd hem niet verborgen. 9 Integendeel, u moet hem zeker doden. Eerst moet uw [eigen] hand zich tegen hem keren om hem ter dood te brengen, daarna de hand van heel het volk. 10 U moet hem met stenen stenigen zodat hij sterft, omdat hij heeft geprobeerd u af te brengen van de HEERE, uw God, Die u uit het land Egypte, uit het slavenhuis, heeft geleid. 11 Heel Israël zal het horen en bevreesd zijn, en een dergelijke wandaad niet meer in uw midden verrichten.*

Geloof een vriend niet,
vertrouw niet op een huisvriend,
bewaak de deuren van uw mond
voor haar die in uw schoot ligt.
(Mi 7:5)

Jonathan sloot een verbond met David, omdat hij hem liefhad als zichzelf. (1Sm 18:3)

Hier zijn familiebetrekkingen en vriendschapsbanden in het spel *(Mi 7:5)*. De boezemvriend is de 'vriend, die als uw ziel is' *(vgl. 1Sm 18:3)*. Boezemvrienden zijn zo nauw aan elkaar verbonden, dat het is alsof één ziel zich door middel van twee lichamen uit. Van een verleiding door iemand met wie de intiemste verhouding bestaat, hebben we een voorbeeld in de verleiding door Eva van Adam.

Als intieme banden in welke relatie ook ons brengen op een weg die van de Heer en het Woord afwijkt, moeten we daar radicaal mee breken. Daar is veel geestelijke kracht voor nodig. We kunnen goed weten hoe er in bepaalde situaties moet worden gehandeld in geval van tucht; maar als het om de eigen man of vrouw, zoon of dochter, broer of zus gaat, of om dierbare vrienden, kan er soms heel anders gehandeld worden.

De goden van dichtbij zijn die van de buurvolken zoals van Edom, Moab en Ammon. De goden van veraf zijn die van bijvoorbeeld Babel en Perzië. Mozes betrekt alle volken van de aarde in zijn waarschuwing, want alle volken van de aarde hebben hun goden. Dit laat de algemeenheid van de

afgoderij zien. De meest algemene afgod zien we in de hemellichamen die boven de hele aarde te zien zijn.

Deze waarschuwing geldt vandaag net zo goed voor de gemeente. De oosterse godsdiensten laten hun invloed steeds meer gelden. Een grote vermenging vindt plaats. In de preek bij de begrafenis van koningin Juliana, op 30 maart 2004, verwees de remonstrantse voorgangster naar *Johannes 14 (Jh 14:2)*. Ze zei: 'Zij [koningin Juliana] was ervan overtuigd dat vele wegen leiden naar de ene God. Of, zoals Jezus dichterlijk sprak: het huis van mijn Vader heeft vele woningen.'

Op deze manier wordt op sluwe wijze het Woord van God vervalst. De predikante haalde een woord van de Heer Jezus aan om te bewijzen dat er in het Vaderhuis voor alle godsdiensten een plaats is. Deze heimelijke oproep tot afgoderij, waarbij een wangestalte van God wordt neergezet, is een kwaad dat in de gemeente van God geen plaats mag hebben.

Iemand die verzocht wordt, moet niet toegeven aan de verleiding. Hij moet zich er met afschuw en verontwaardiging van afwenden. De woorden *"luister niet naar hem"*, kunnen ook slaan op de vraag van de verleider om hem niet aan te geven als de verzochte persoon niet aan zijn verleiding toegeeft. Dan kan het geheim blijven en kan hij verdergaan met zijn verderfelijke werk bij anderen. Op die manier wordt hij, en daarmee het kwaad, beschermd. Maar Gods geboden moeten altijd over menselijke gevoelens regeren *(Zc 13:3)*.

En het zal gebeuren, wanneer iemand [toch] nog profeteert, dat zijn vader en moeder, die hem voortgebracht hebben, tegen hem zullen zeggen: Jij mag niet blijven leven, want je hebt leugens gesproken in de Naam van de HEERE. Zijn vader en moeder, die hem voortgebracht hebben, zullen hem doorsteken wanneer hij profeteert. (Zc 13:3)

Bij steniging moet de eerste getuige van het kwaad als eerste de steen nemen om mee te gooien. Hiermee toont de getuige aan dat hij geen deel heeft aan de verleiding en tevens bekrachtigt hij zijn getuigenis aangaande de verleider. Hij kan niet iemand beschuldigen en de uitvoering van het oordeel aan anderen overlaten. Deze betrokkenheid zal iemand ervoor bewaren lichtvaardig een ander te beschuldigen. Daarna wordt het een zaak van het hele volk. Uitoefening van tucht is geen privéaangelegenheid. De steniging gebeurt ook niet met een paar stenen, maar gaat door tot de schuldige dood is.

Deze handeling is alleen te begrijpen als we ons enigszins kunnen inleven in wat de zonde betekent voor een heilig God. Als we de waarheid liefhebben boven alles, kunnen we ertoe komen deze banden buiten beschouwing te laten als Gods heiligheid in het geding is. Over de keus tussen de Heer Jezus en de familie, zegt de Heer Jezus: *"Wie vader of moeder liefheeft boven Mij, is Mij niet waard; en wie zoon of dochter liefheeft boven Mij, is Mij niet waard"* *(Mt 10:37; Ex 32:25-29; Dt 33:9)*.

Oordeel over het kwaad is een voldoen aan Gods heiligheid. Ook gaat van oordeel over het kwaad een waarschuwende en vreeswekkende werking uit *(Hd 5:10-11)*. Wie betrokken is bij de uitoefening van het oordeel, zal zich bewust zijn dat hetzelfde met hem of haar zal gebeuren als hij of zij een dergelijk kwaad begaat.

En zij viel onmiddellijk neer aan zijn voeten en stierf. En de jongemannen kwamen binnen en vonden haar dood, en zij droegen haar naar buiten en begroeven haar bij haar man. En er kwam grote vrees over de hele gemeente en over allen die dit hoorden. (Hd 5:10-11)

Collectieve verleiding | *verzen 12-18*

> *12 Als u over een van uw steden die de HEERE, uw God, u geeft om er te wonen, hoort zeggen: 13 Er zijn mannen, verdorven lieden, uit uw midden voortgekomen en zij hebben de inwoners van hun stad verleid door te zeggen: Laten we andere goden gaan dienen, die u niet kent, 14 dan moet u het onderzoeken, grondig uitzoeken en goed navragen. En zie, is het de waarheid, staat de zaak vast, is zo'n gruwelijke daad in uw midden gedaan, 15 dan moet u de inwoners van die stad geheel en al slaan met de scherpte van het zwaard, door haar met alles wat erin is, ook haar vee, met de scherpte van het zwaard met de ban te slaan. 16 Al haar buit moet u op het midden van haar marktplein bijeenbrengen, en vervolgens moet u de stad en al haar buit met vuur verbranden, als een offer dat geheel verteerd wordt voor de HEERE, uw God. Ze moet eeuwig een ruïne blijven [en] mag nooit herbouwd worden, 17 en niets van datgene waarop de ban rust, mag u zelf houden. Dan zal de HEERE Zijn brandende toorn laten varen en u barmhartigheid geven, Zich over u ontfermen en u talrijk maken, zoals Hij aan uw vaderen gezworen heeft [te zullen doen] 18 als u de stem van de HEERE, uw God, gehoorzaamt, door al Zijn geboden die ik u heden gebied, in acht te nemen, [en] door te doen wat juist is in de ogen van de HEERE, uw God.*

Hier betreft het een collectief kwaad. Er is sprake van *"verdorven lieden"* of 'Belials-kinderen' dat wil zeggen duivelskinderen, die een hele stad onder hun invloed hebben gekregen. Als dit andere steden ter ore komt, moeten die niet direct met zwaard en geweld op die stad afgaan, maar eerst *"onderzoeken"* en *"grondig uitzoeken"* en vervolgens *"goed navragen"* wat ze hebben gehoord *(vgl. Dt 17:4)*. Zo gaat God Zelf ook te werk, bijvoorbeeld in het geval van Sodom en Gomorra *(Gn 18:21)*.

Ik zal nu afdalen en zien of zij [werkelijk] alles gedaan hebben zoals de roep luidt die over haar tot Mij gekomen is. En zo niet, Ik zal het weten. (Gn 18:21)

Pas als de waarheid van wat ze hebben vernomen, is vastgesteld, dat dit kwaad inderdaad *"in uw midden"*, dat wil zeggen in het midden van Gods volk, is gedaan, moet er gehandeld worden. De stad moet door alle Israëlieten worden geoordeeld en ze moeten ermee handelen alsof het een Kanaänitische stad is. Met betrekking tot de gemeente waarschuwt Paulus ook voor mannen die in het midden van gelovigen hun verderfelijke invloed willen uitoefenen *(Hd 20:29-30)*.

Ik weet, dat na mijn vertrek wrede wolven bij u zullen binnenkomen, die de kudde niet sparen; en uit uzelf zullen mannen opstaan, die verdraaide dingen spreken om de discipelen achter zich af te trekken. (Hd 20:29-30)

In de gemeente van God bestaan geen afstanden. Of een dergelijk kwaad nu in een naburige plaatselijke gemeente gebeurt of in een plaatselijke gemeente in een ander land of werelddeel, alle gelovigen hebben de verantwoordelijkheid dit kwaad te oordelen. Het zal dan een kwaad betreffen waarover Gods Woord het duidelijke oordeel van kwaad uitspreekt.

In de praktijk zal het betekenen dat broeders uit een nabijgelegen plaatselijke gemeente onderzoek zullen doen en zullen navragen. Hun bevindingen zullen zij delen met de plaatselijke gemeente waar zij thuishoren. Als vaststaat dat de hele onderzochte plaatselijke gemeente door het kwaad is beïnvloed en men weigert dat kwaad te oordelen, zal er voor alle gelovigen met die plaatselijke gemeente geen gemeenschap meer mogelijk zijn.

Als alle leden van Gods volk op de hoogte zijn van het kwaad in die stad, moeten zij allen handelen. Een voorbeeld hebben we in *Richteren 20*, waar alle steden worden opgeroepen om met de stad Gibea in het gebied van Benjamin te handelen. De misdaad die in Gibea is gebeurd, vereist vergelding. Het hele volk trekt ertegen op *(Ri 20:11; Dt 20:1)*.

Omdat dit optrekken niet in de juiste gezindheid gebeurt, moet God het volk eerst een les leren. Ze moeten zich eerst bewust worden dat het kwaad door hun '*broeder* Benjamin' is gebeurd, dat wil zeggen in hun midden. Als dat besef doorgewerkt is, stellen zij zich niet meer op als de betere Israëlieten. Zij maken zichzelf als het ware een met het kwaad. Dan helpt de HEERE om het kwaad te straffen. Jabes blijft neutraal en stelt zich daarmee aan de kant van het kwaad en wordt geoordeeld.

Bij elk tuchtgeval in de gemeente zal het besef aanwezig moeten zijn van schaamte dat een kwaad 'in ons midden', in het midden van de gemeente, heeft kunnen plaatsvinden. Het kwaad van de een betekent de schande van het geheel. Elk lid van de gemeente moet zich diep bewust zijn dat dit kwaad door hem of haar zelf kan gebeuren. Het kwaad wordt niet weggedaan omdat de anderen beter zijn, maar omdat God in het midden woont en Zijn heiligheid het vereist.

Gehoorzaamheid aan dit gebod tot verdelging van de stad zal reiniging van het land en een geestelijke vernieuwing tot gevolg hebben. In Zijn barmhartigheid zal de HEERE de zonde van de ene stad niet het hele land aanrekenen, terwijl het hele land er toch door verontreinigd is. De verdelging betekent een verlies aan mensen, maar de HEERE verbindt aan deze daad van gehoorzaamheid de belofte dat Hij hen weer in aantal zal doen toenemen. Zo zal Hij Zijn belofte aan de aartsvaders aangaande vermeerdering van hun zaad, waarmaken.

In geestelijke zin is dit ook waar. Als er in trouw wordt gehandeld met zonde in de gemeente, kan de Heer dat zegenen door groei te geven als de boze is weggedaan.

Deuteronomium 14

Verboden rouwgebruiken | *verzen 1-2*

> *1 U bent kinderen van de HEERE, uw God. U mag [uw lichaam] vanwege een dode niet kerven of een kale plek maken tussen uw ogen. 2 Want u bent een heilig volk voor de HEERE, uw God. De HEERE heeft ú uit alle volken die op de aardbodem zijn, uitgekozen om voor Hem een volk te zijn dat [Zijn] persoonlijk eigendom is.*

In *vers 1* worden de leden van Gods volk afzonderlijk aangesproken in hun bevoorrechte positie. Het Hebreeuwse woord voor 'kinderen' wordt meestal vertaald met 'zonen', zodat we ook kunnen lezen: *"U bent zonen van de HEERE, uw God."* Dit betekent niet dat zij ook allemaal wedergeboren zijn. Er is een groot verschil tussen het zoonschap van Israël en dat van de leden van de gemeente. Ieder die als Israëliet geboren is, hoort bij dit volk en wordt als zodanig aangesproken. Tot de gemeente kan iemand alleen behoren door bekering en wedergeboorte. Bij de toepassing van het zoonschap van Israël op het zoonschap van de leden van de gemeente is het belangrijk dat te bedenken.

De kenmerken van de zonen worden in *Deuteronomium 12-16* gezien. Zonen staan in verbinding met de plaats waar God woont. Bij zulke zonen mag niets zijn wat ontsiert, maar ze mogen tot een welgevallen voor de Vader zijn. Het land is voor de zonen, de zonen zijn voor Hem. Wat dé Zoon kenmerkt, mag ook de zonen kenmerken. Daarom volgen aanwijzingen over het eten van rein voedsel.

Israëlieten zijn zij, van hen is het zoonschap, ... (Rm 9:4)

Over Israël wordt drie keer gesproken in verbinding met zoonschap, dat ook van hen is *(Rm 9:4)*:

1. Eerst als het volk nog in Egypte is *(Ex 4:22-23)*. In *Exodus 4* spreekt God over Israël als *"Mijn zoon"*. Dat ziet op Zijn voornemen voor het volk als geheel. Hoewel het volk in slavernij is, heeft God hen tot het zoonschap bestemd.
2. De tweede keer is in de woestijn, waar God Zijn zonen opvoedt, hen in Zijn oefenschool tot zonen vormt *(Dt 8:5)*. Daar is het in verge-

lijkende zin. Hij tuchtigt Zijn zonen, zodat zij uit hun leven wegdoen wat niet welgevallig is voor Hem, opdat zij een welgevallen en vreugde voor Hem zullen zijn.

3. De derde keer, hier, staat het zoonschap in verbinding met het land. God wil dat zij een heilig volk voor Hem zullen zijn, want Hij heeft hen tot Zijn eigen volk uitgekozen.

Zo zijn wij zonen voor God, Hij heeft ons voor Zichzelf uitverkoren *(Ef 1:5)*. De Heer Jezus is dé Zoon en wij mogen gaan lijken op Hem. Daarom

..., terwijl Hij ons tevoren door Jezus Christus tot [het] zoonschap voor Zichzelf bestemd heeft, naar het welbehagen van Zijn wil, ... (Ef 1:5)

1. heeft Hij ons uit Egypte gehaald, dat wil zeggen verlost uit de wereld;
2. tuchtigt Hij ons in de woestijn ofwel in de omstandigheden van het leven van alle dag;
3. heeft Hij ons geplaatst in het land, dat is voor ons de hemelse gewesten.

Bij een dergelijke bevoorrechte positie passen geen heidense rouwgebruiken. Dat betekent dat ook de manier waarop zonen met de dood omgaan, volledig anders is dan de manier waarop de wereld daarmee omgaat *(vgl. 1Th 4:13)*. De heidenen om hen heen ontsieren hun lichaam door er inkervingen in te maken of tatoeages op aan te brengen *(Lv 19:28; Jr 16:6)*. Aan zulke rouwgebruiken is afgoderij verbonden. Het zijn tekenen van toewijding aan onreine wezens die door de heidenen worden aanbeden.

Het overnemen van zulke gebruiken ontsiert de 'zonen' en doet God oneer aan. Hij heeft hen immers geheiligd, hen afgezonderd van alle volken van de wereld, en voor Zichzelf bestemd om Zijn eigen volk te zijn.

Niets eten wat een gruwel is | *vers 3*

> *3 U mag niets eten wat een gruwel is.*

De uiterlijke ontsiering is het gevolg van het tot zich nemen van verkeerd voedsel. Daarom volgt nu het gebod niets te eten wat een gruwel is. Omdat zonen er zijn voor God, wil Hij dat zij het juiste voedsel eten, voedsel dat hun karakter verder vormt als zonen naar het beeld van de Zoon. Niets bij hen mag herinneren aan de volken.

Landdieren als voedsel | *verzen 4-8*

> *4 Dit zijn de dieren die u eten mag: het rund, het schaap, de geit, 5 het hert, de gazelle, de reebok, de steenbok, de spiesbok, de antilope en de gems. 6 Alle dieren die gespleten hoeven hebben, waarvan de hoef in tweeën gespleten is, [en] die [bovendien] bij de dieren [horen die] herkauwen, mag u eten. 7 Maar de volgende, die [alleen] herkauwen, of die [alleen] gespleten hoeven hebben, mag u niet eten: de kameel, de haas en de klipdas. Zij herkauwen immers [wel], maar hebben geen gespleten hoeven; zij zijn voor u onrein. 8 Zo ook het varken, want dat heeft [wel] gespleten hoeven, maar het herkauwt niet; het is voor u onrein. Van hun vlees mag u niet eten en hun kadavers mag u niet aanraken.*

Zoonschap is een zaak die elke dag in praktijk moet worden gebracht. Zonen hebben niet te maken met regels, met wat mag en wat niet mag. Zonen zullen zich steeds afvragen hoe ze zoveel mogelijk een vreugde kunnen zijn voor het hart van de Vader. Daarom zullen ze er goed op toezien wat ze eten. Eten bouwt ons lichaam op, voegt bouwstenen toe. Ons lichaam wordt gevormd door datgene waarmee we ons voeden. Gezond voedsel heeft een gezonde uitwerking op ons lichaam.

Wat voor ons lichaam geldt, geldt ook voor onze geest. Waarmee wij ons geestelijk voeden, wat we lezen, waar we naar kijken, vormt ons geestelijk leven. We zullen in ons karakter de kenmerken aannemen van het voedsel dat we eten. Het is dan ook van belang onderscheid te maken tussen rein en onrein voedsel.

In *Leviticus 11* worden alleen de onreine dieren bij name genoemd en wordt de boodschap gericht tot Mozes en Aäron. In *Deuteronomium* komen de priesters nauwelijks voor. Het is een boek dat zich richt tot een volk van zonen. Dan worden de reine dieren genoemd om de zonen de kenmerken ervan te geven. De reine dieren zijn vaak een type van de Heer Jezus. Zonen voeden zich met Hem. Hij geeft daardoor hun leven vorm en gestalte. De Heer Jezus wordt zichtbaar in hen.

Het eerstgenoemde dier, *"het rund"*, is een beeld van de constantheid en kracht in het dienen. Het rund gaat volhardend door. Dat zien we in het leven van de Heer Jezus. Het is ook het grootste dier dat als brandoffer kan worden gebracht *(Lv 1:3)*, maar hier is het voedsel voor ons. Wij moeten ook standvastig zijn, onwankelbaar voortgaan in het werk van de Heer *(1Ko 15:58)*. Zoals Hij gestaag is voortgegaan, gaan wij dan gestaag voort.

In *"het schaap"* zien we weer andere kenmerken. Een schaap spreekt van geduldig en lankmoedig door het lijden heen gaan. In *1 Petrus 2* worden die kenmerken ons tot voorbeeld gegeven *(1Pt 2:23)*. Als wij ons zo met Hem voeden, zullen die karaktertrekken ons gaan sieren.

..., Die als Hij uitgescholden werd, niet terugschold, als Hij leed, niet dreigde, maar [Zich] overgaf aan Hem Die rechtvaardig oordeelt; ... (1Pt 2:23)

"De geit" is het dier van het zondoffer. Het laat zien hoezeer de Heer Jezus aan Gods gerechtigheid ten aanzien van de zonde heeft voldaan. Als wij ons met Hem voeden als het zondoffer, zal dat bewerken dat in ons handelen Gods rechtvaardige maatstaven worden gehandhaafd. Het zal ons bewaren voor de zonde. We zullen afgezonderd van de zonde voor de gerechtigheid leven *(1Pt 2:24)*.

...; Die Zelf onze zonden in Zijn lichaam heeft gedragen op het hout, opdat wij, voor de zonden afgestorven, voor de gerechtigheid leven: 'door Zijn striemen bent u gezond geworden'. (1Pt 2:24)

Na drie tamme landdieren – die een type zijn van de Heer Jezus en geofferd kunnen worden – worden zeven dieren genoemd die in het wild leven. Het zijn reine dieren. Ze mogen niet worden geofferd, maar wel worden gegeten. Ze hebben kenmerken die aan de Heer Jezus herinneren.

Zo zien we in *"het hert"* het schreeuwen naar de waterstromen: *"Zoals een hert schreeuwt naar de waterstromen, zo schreeuwt mijn ziel tot U, o God!" (Ps 42:2)*. Als we ons met Hem voeden, zal dat in onze ziel een dorst, een diep verlangen, naar gemeenschap met God teweegbrengen. Niets buiten de gemeenschap met God kan aan onze diepste verlangens bevrediging geven. Bij God te zijn geeft de ziel de ware verkwikking. Dat heeft de Heer Jezus ervaren en dat kunnen wij ervaren.

"De gazel" (of ree) wordt gekenmerkt door de sierlijke en lenige gang waarmee het dier over de bergen snelt *(2Sm 2:18b; 1Kr 12:8)*. Is er bij ons iets van die sierlijke gang te zien? Bij de Heer Jezus is die er altijd, ook als Hij met het kruis op Zijn rug door de straten van Jeruzalem loopt. Door ons gedrag kunnen wij *"de leer van God, onze Heiland, in alles versieren" (Tt 2:10)*.

Asahel was een snelle loper, als een van de gazellen die in het veld leven. (2Sm 2:18b)

Er zijn dingen die zonen van God ontsieren *(vers 1)*, maar hier hebben we de dingen die ons zullen sieren. Al deze dieren hebben gespleten hoeven en

ze herkauwen. Beide kenmerken moeten aanwezig zijn. Herkauwen is niet alleen uit de Bijbel lezen, maar ook overpeinzen, studie van Gods Woord maken. Gespleten hoeven geven de wandel stabiliteit, dat we niet worden *"heen en weer bewogen en rondgedreven door elke wind van leer" (Ef 4:14)*, maar dat we standvastig zijn in het geloof. Leer en praktijk horen bij elkaar.

Alle dieren waarbij niet beide kenmerken gevonden worden, zijn niet geschikt als voedsel voor 'zonen'. Als slechts een van de kenmerken aanwezig is, is dat om zo te zeggen eenzijdig voedsel. Alleen de nadruk leggen op de leer is niet goed. Dat voert tot wetticisme. Bij de farizeeën is er een scheiding tussen 'zeggen' en 'doen' *(Mt 23:3)*. De gezonde leer moet voeren tot een gezonde praktijk. Als alleen de nadruk wordt gelegd op de praktijk, is het ook niet goed. Hoe kan er een goede praktijk zijn zonder gedegen onderwijs?

Alles dan wat zij u ook zeggen, doet en bewaart dat, maar doet niet naar hun werken; want zij zeggen en doen niet. (Mt 23:3)

Waterdieren als voedsel | *verzen 9-10*

> *9 Dit mag u eten van alles wat in het water [leeft]: alles wat vinnen en schubben heeft, mag u eten. 10 Maar alles wat geen vinnen en schubben heeft, mag u niet eten; het is voor u onrein.*

Bij de tweede groep dieren, de dieren in het water, gaat het om het element waarin zij zich bevinden. Het water omgeeft hen van alle kanten. Dan komt het erop aan dat er een goede bescherming is. De schubben zijn een pantser, ze vormen een scheiding tussen het dier en de omgeving waarin het zich bevindt. Ook moeten er vinnen zijn voor de voortbeweging, om de rechte koers naar Gods gedachten te gaan.

Lot is iemand die wel schubben had. Hij heeft niet met het kwaad meegedaan. Maar hij had geen vinnen. Hij heeft het kwaad niet kunnen weerstaan of ontvluchten. Jozef is daarvan het tegenovergestelde. Hij leefde in een verdorven omgeving. Toen de verzoeking kwam, wist hij te vluchten voor het kwaad.

Gevleugelde dieren als voedsel | *verzen 11-20*

> *11 Alle reine vogels mag u eten. 12 Maar dit zijn de [vogels] waarvan u niet mag eten: de arend, de lammergier, de monniksgier, 13 de buizerd, de kieken*

> *dief, en elke soort wouw, 14 elke soort raaf, 15 de struisvogel, de velduil, de meeuw, elke soort valk, 16 de steenuil, de ransuil, de kerkuil, 17 de kraai, de aasgier, de visarend, 18 de ooievaar, elke soort reiger, de hop en de vleermuis. 19 Ook alle gevleugelde insecten zijn voor u onrein; ze mogen niet gegeten worden. 20 Alle reine gevleugelde dieren mag u eten.*

Vogels spreken van de geestenwereld. De reine vogels spreken van wat uit God is. De lijst begint ermee en eindigt ermee. Reine vogels wijzen vaak op de Heer Jezus als de Mens uit de hemel, Zijn oorsprong. De onreine vogels spreken van wat demonisch is, wat uit de duivel is *(Op 18:2; Js 13:21; 34:10-11; Jr 50:39)*.

We worden opgeroepen ons alleen bezig te houden met dingen waar een goede geestelijke invloed van uitgaat. De opdracht om de geesten te beproeven *(1Jh 4:1)* wordt aan iedere zoon gegeven. De capaciteit daartoe is hem gegeven. De baby's in het geloof kunnen de antichristen herkennen omdat zij *"[de] zalving vanwege de Heilige"* hebben *(1Jh 2:20)*. Iedere gelovige kan de stem van de vreemde onderkennen omdat hij de stem van de goede Herder kent *(Jh 10:27)*.

Geliefden, gelooft niet iedere geest, maar beproeft de geesten of zij uit God zijn, want vele valse profeten zijn uitgegaan in de wereld. (1Jh 4:1)

Mijn schapen horen Mijn stem en Ik ken ze en zij volgen Mij. (Jh 10:27)

Hier worden alleen de onreine vogels genoemd. Sommige vogels zijn roofvogels, andere vogels zijn nachtvogels, weer andere zijn aasvogels. De duivel is altijd uit op het verderf van de zonen. Als hij hun niet het zoonschap kan ontnemen, dan zal hij wel proberen het karakter eraan te ontnemen door het aanbieden van mengvormen van christen-zijn.

Hoe om te gaan met een dood dier | *vers 21*

> *21 U mag geen enkel kadaver eten. Aan de vreemdeling die binnen uw poorten is, mag u het geven om het te eten, of verkoop het aan een buitenlander. Want u bent een heilig volk voor de HEERE, uw God. U mag een bokje niet koken in de melk van zijn moeder.*

Een kadaver mag wel aan de vreemde worden gegeven of verkocht, maar een zoon van God mag het niet eten. Het vlees van een dood dier kan prima vlees zijn en hij kan een ander er een plezier mee doen, maar de normen van zonen liggen hoger. Bij een kadaver gaat het om iets wat van-

zelf is gestorven. Er is geen inspanning voor nodig, er hoeft niet te worden nagedacht. Het gaat niet om een geslacht dier. Een zoon houdt zich bezig met het dier, hij kiest het uit. Hij houdt zich ook bezig met het slachten en de dood.

Als het in de wereld mode is dat vrouwen lang haar dragen, is dat op zichzelf in overeenstemming met de Bijbel. Maar de mode is geen norm voor hen die deelhebben aan het zoonschap. De werkelijke betekenis van wat we doen, ligt in het hart. Het gaat om het motief waaruit iets gedaan wordt. Doen we het omdat de mensen in de wereld het beter vinden of omdat God het wil. De norm is hoe ik de Vader zoveel mogelijk tot een welgevallen kan zijn.

Het voorschrift om het bokje niet te koken in de melk van zijn moeder komt nog twee keer in precies dezelfde bewoordingen voor *(Ex 23:19; 34:26)*. Melk is voor het leven voor dat bokje. Wat voor het leven van het bokje is, mag niet gebruikt worden in verbinding met zijn dood. Dat is tegennatuurlijk.

God bekommert zich om de natuur. Hij wil niet dat er tegennatuurlijke dingen gebeuren. Hij wil dat zonen handhaven wat Hij in de schepping, in de natuur heeft ingesteld, zoals huwelijk, gezin en werk. Hierover lezen we vooral in die brieven die ons het hoogste christelijke standpunt laten zien: de *brief aan de Efeziërs* en de *brief aan de Kolossenzen*. In de natuur kunnen we, als we er nog oog voor hebben, objectief onderwijs ontvangen van Gods bedoelingen *(1Ko 11:14)*. Ook dit hoort bij de vorming van de karaktertrekken van God in Zijn zonen.

Leert ook de natuur zelf u niet, dat als een man lang haar draagt het een oneer voor hem is? (1Ko 11:14)

Het eten van de tienden | *verzen 22-27*

> *22 Van heel de opbrengst van uw zaad, wat het veld jaar op jaar voortbrengt, moet u getrouw het tiende deel geven. 23 Voor het aangezicht van de HEERE, uw God, op de plaats die Hij zal uitkiezen om Zijn Naam daar te laten wonen, moet u de tienden van uw koren, van uw nieuwe wijn en van uw olie, en de eerstgeborenen van uw runderen en van uw kleinvee eten, om de HEERE, uw God, te leren vrezen, alle dagen. 24 Als de weg voor u te lang is, zodat u dat [alles] niet kunt meenemen, omdat de plaats die de HEERE, uw God, zal uitkiezen om Zijn Naam daar te vestigen, te ver bij u vandaan is, dan moet u, wanneer de HEERE, uw God, u gezegend heeft, 25 het te gelde maken, het geld*

> *in een buidel meenemen en naar de plaats gaan die de HEERE, uw God, zal uitkiezen. 26 [Daar] moet u dat geld besteden aan alles wat uw ziel verlangt: runderen en kleinvee, wijn en sterkedrank, ja, alles wat uw ziel [maar] wenst. Dan kunt u daar eten voor het aangezicht van de HEERE, uw God, en u verblijden, u en uw gezin. 27 Daarbij mag u de Leviet die binnen uw poorten is, niet in de steek laten. Hij heeft immers geen aandeel of erfelijk bezit [samen] met u.*

Hier gaat het over het eten voor Gods aangezicht van de vruchten van het land die in *Deuteronomium 6-11* als de zegeningen voor het volk zijn voorgesteld. Nu komen er aanwijzingen hoe de vrucht van het land kan worden genoten op een manier dat het een welgevallen is voor God. God verheugt Zich erover als Zijn zonen genieten van de zegeningen die Hij heeft gegeven.

Het vertienen van de vrucht bepaalt het volk erbij dat het land van de HEERE is. Als zij met de tienden voor Hem komen, erkennen zij daarmee Zijn goedheid en genade en dat Hij hun vreugdebron is.

Er zijn drie verschillende tienden. De eerste tienden zijn voor de Levieten *(Lv 27:30-33; Nm 18:24-26)*. De Levieten zijn de dienaren van de priesters. Elke dienaar mag eraan bijdragen dat de gelovigen betere priesters worden, beter leren om offers te brengen. Door de dienst van de Levieten wordt de priesterdienst bevorderd. Een dienst die de Levieten doen, moet worden ondersteund en daarom geeft het volk tienden. Als het volk zich zijn rijkdom bewust is, is dat een enorme bemoediging voor de Leviet. De Levietendienst is zwak te midden van een volk dat zich niet bewust is van Gods zegeningen.

In *Deuteronomium* gaat het om een volk dat de rijkdommen van het land mag inzamelen. Zij geven een tweede tiende. Deze tienden zijn al even in dit boek genoemd *(Dt 12:11,17-19)*. Hier gebeurt dit uitvoeriger. Deze tienden worden meegenomen naar de plaats waar de HEERE woont en worden daar voor Zijn aangezicht gegeten.

Deze tienden zijn terug te vinden in de samenkomst. Als we allemaal de hele week bezig zijn met de zegen van de Heer, komen we allemaal met onze tienden naar de samenkomst, bij de Heer. De Emmaüsgangers hebben in hun huis de zegen van de Heer genoten en ze brengen als het ware de tienden ervan naar de plaats waar de gelovigen samen zijn *(Lk 24:32-36)*.

Voor sommigen is het moeilijk om met de tienden naar Jeruzalem te gaan. Voor hen is er een oplossing. Zij mogen de goederen te gelde maken, het geld meenemen en ter plaatse het geld weer omzetten in goederen. Dit kunnen we toepassen op gelovigen die geestelijk nog niet zo ver gevorderd zijn dat zij al de verschillende offers meenemen naar de plaats waar de Heer is. Ze hebben misschien door te drukke aardse bezigheden geen tijd gehad om zich met de veelzijdigheid van het werk van de Heer Jezus bezig te houden. Ze mogen komen met de prijs van die producten, die dan weer op die plaats wordt omgezet in offers.

Ze komen naar de samenkomst met alleen het bewustzijn van de prijs die de Heer Jezus voor hun verlossing heeft betaald. Als dan andere broeders zich uiten, worden ze meegenomen in de aanbidding en komen de offers als het ware weer tot leven.

De tienden van het derde jaar | *verzen 28-29*

> *28 Om de drie jaar moet u alle tienden van uw opbrengst van dat jaar brengen en opslaan binnen uw poorten. 29 Dan kan de Leviet komen – hij heeft immers geen aandeel of erfelijk bezit [samen] met u – en de vreemdeling, de wees en de weduwe die binnen uw poorten zijn, en kunnen zij eten en verzadigd worden; opdat de HEERE, uw God, u zegent in al het werk dat u doet.*

De derde tien procent komt het derde jaar. Om die te kunnen brengen, moet men al twee jaar in het land wonen. Deze tienden moeten niet aan de Levieten worden gegeven en ook niet meegenomen worden naar Jeruzalem. De Israëliet houdt die thuis en hij nodigt mensen uit van wie hij weet dat zij het nodig hebben.

Dit kunnen we toepassen op elke plaats buiten onze samenkomsten waar we met elkaar genieten van de zegeningen. We mogen uitdelen aan wie het arm hebben, die niet zo gezegend zijn, wat ook de oorzaak mag zijn, of wie zelf veel uitdelen. We moeten niet alleen bij ons thuis uitnodigen wie net zo rijk zijn als wij. We mogen bijbelstudies houden met hen die de geestelijke zegeningen niet of nauwelijks kennen. De geestelijk armen blijven er altijd. Wat we doorgeven, wordt niet weggegeven, maar gedeeld.

Deuteronomium 15

Het jaar van kwijtschelding | *verzen 1-5*

> *1 Na verloop van zeven jaar moet u kwijtschelding verlenen. 2 Dit nu is wat de kwijtschelding [inhoudt]: iedere schuldeiser die [iets] aan zijn naaste geleend heeft, moet [hem dat] kwijtschelden. Hij mag van zijn naaste of zijn broeder geen betaling eisen, aangezien men een kwijtschelding heeft uitgeroepen voor de HEERE. 3 Van een buitenlander mag u betaling eisen, maar wat er van u bij uw broeder is, moet u kwijtschelden. 4 Overigens hoeft er onder u geen arme te zijn, want de HEERE zal u overvloedig zegenen in het land dat de HEERE, uw God, u als erfelijk bezit geeft om dat in bezit te nemen, 5 als u tenminste de stem van de HEERE, uw God, nauwgezet gehoorzaamt, door al deze geboden die ik u heden gebied, nauwlettend in acht te nemen.*

De eerste twee verordeningen – *verzen 1-11* en *verzen 12-18* – sluiten aan op wat in de laatste verzen van het vorige hoofdstuk is gezegd over het uitdelen van de tienden aan de armen *(Dt 14:28-29)*.

In *Exodus* en *Leviticus* wordt het sabbatsjaar, het zevende jaar, genoemd *(Ex 23:10-11; Lv 25:1-7)*. Daar gaat het er alleen om dat het land in het zevende jaar niet bewerkt mag worden en braak moet blijven liggen. Over een kwijtschelding wordt daar niets gezegd. Dat gebeurt hier.

Na een derde jaar *(Dt 14:28)* is hier sprake van een zevende jaar, dat in *vers 9 "het jaar van de kwijtschelding"* wordt genoemd. In dat jaar moet een kwijtschelding worden verleend. Zeven jaar duidt op een volkomenheid. Geestelijk toegepast ziet dat op het resultaat van het werk van de gaven die door de Heer Jezus aan Zijn lichaam, de gemeente, zijn gegeven. Ze zijn gegeven om op te bouwen, waardoor het geheel tot de volle wasdom kan komen *(Ef 4:12-13)*.

> *..., om de heiligen te volmaken, tot [het] werk van [de] bediening, tot [de] opbouwing van het lichaam van Christus; totdat wij allen komen tot de eenheid van het geloof en van de kennis van de Zoon van God, tot een volwassen man, tot [de] maat van [de] volgroeidheid van de volheid van Christus, ... (Ef 4:12-13)*

Levietendienst moet erop gericht zijn dat gelovigen geestelijk volgroeid worden. Dan hebben deze gelovigen het zevende jaar bereikt, ze zijn vaders in Christus geworden *(1Jh 2:13-14)*. Het zevende jaar wordt geken-

merkt door rust. Dat zien we bij de vaders in Christus: zij hebben alles in Christus gevonden en aan Hem genoeg.

Het gaat in dit hoofdstuk om de rust van de schulden. In het zevende jaar wordt niet over schuld gesproken. Er is geen onrust over schuldeisers. Als wij onheus behandeld zijn, staat de ander bij ons in de schuld. Iemand die zijn vlees tegenover ons heeft laten werken, heeft een schuld tegenover ons. Het kan zijn dat die schuld nooit wordt ingelost. Met zulke schuldenaars deugt het niet, zij moeten het goed maken. Maar dit hoofdstuk gaat over de schuldeiser als iemand die het zevende jaar heeft bereikt. Hij is in het jaar van de kwijtschelding.

Laten wij schulden voor wat ze zijn en gaan wij niet op ons recht staan, het recht op belijdenis van schuld aan ons? Wie op hun rechten gaan staan, zijn eigenlijk arme broeders en zusters, zij weten niet wat het is om in het 'zevende jaar' te leven. Als we zo op onze rechten staan, hebben we nog weinig geleerd van de Heer Jezus. Hij was rijk en is ter wille van ons arm geworden *(2Ko 8:9)*.

Want u kent de genade van onze Heer Jezus Christus, dat Hij, terwijl Hij rijk was, terwille van u arm is geworden, opdat u door Zijn armoede rijk zou worden. (2Ko 8:9)

Zonen van God lijken op God: zij zijn blijmoedige gevers in navolging van God, Die een onuitsprekelijke Gave gaf *(2Ko 9:15)*. We kunnen leren van de gelijkenis van de twee schuldenaars, één met een grote schuld en één met een kleine schuld *(Mt 18:21-35)*. Als wij eisen dat een kleine schuld aan ons wordt voldaan, vergeten wij dat ons een enorme schuld is vergeven die wij nooit konden voldoen. De norm waarnaar wij als christenen behoren te vergeven is God en niet wijzelf. We moeten leren vergeven zoals God in Christus ons vergeven heeft *(Ef 4:32; Ko 3:13; vgl. Mt 6:12)*.

<Maar> weest jegens elkaar goedertieren, welgezind, elkaar vergevend, zoals ook God in Christus u vergeven heeft. (Ef 4:32)

..., elkaar verdragend en elkaar vergevend, als de één tegen de ander een verwijt heeft; zoals ook Christus u vergeven heeft, zo ook u. (Ko 3:13)

Moeilijkheden in geloofsgemeenschappen ontstaan slechts zelden door werkelijk principiële dingen. Vaak gaat het om een botsing van karakters, waardoor er schulden ontstaan. Als er dan zo'n zevende jaar aanbreekt, wat kan dat een verlichting geven. We bedenken te weinig dat we schatrijke mensen zijn, gezegend met alle geestelijke zegeningen. We zijn schatrijke zonen van God. Wie zich dat bewust is, zal de schuld kunnen laten

rusten. Dat neemt, zoals al is opgemerkt, de verantwoordelijkheid van de schuldenaar niet weg, maar wat hij moet doen, is hier niet aan de orde.

Het is een kwijtschelding *"voor de HEERE" (vers 2)*. We kunnen het alleen opbrengen om de schulden niet op te eisen als we op de Heer Jezus zien. Dat brengt Zijn zegen met zich mee. Het is als het ware de schuld bij Hem declareren. Hij vergoedt altijd wat ter wille van Hem wordt kwijtgescholden. Kwijtschelden maakt niet armer, maar rijker: God belooft Zijn zegen *(vers 4)* en lost die belofte ook in *(vers 6)*. Hierdoor zullen ze in staat zijn in wijdere kring zegen uit te delen. Uitlenen plaatst in een positie van vrijheid en gezag.

Israël heeft de gelegenheid gekregen het rijkste en welvarendste volk op aarde te worden. Deze welvaart zou niet door technologische inspanningen worden verkregen, maar door gehoorzaamheid aan wat God heeft gezegd. Hun is zelfs de wereldheerschappij in het vooruitzicht gesteld waarmee zij een positie zullen hebben waarvan alle volken de zegen zullen ervaren. Deze positie zullen ze in het vrederijk hebben.

Het lenen aan de arme | *verzen 6-11*

> *6 Wanneer de HEERE, uw God, u gezegend heeft, zoals Hij tot u gesproken heeft, dan zult u aan vele volken leningen verstrekken, maar zelf zult u niets hoeven te lenen; en u zult over vele volken heersen, maar over u zullen zij niet heersen. 7 [Maar] als er onder u een arme zal zijn, iemand uit uw broeders, binnen een van uw poorten, in uw land, dat de HEERE, uw God, u geven zal, dan mag u uw hart niet verstokken, of uw hand sluiten voor uw broeder die arm is. 8 Integendeel, u moet uw hand wijd voor hem opendoen en hem overvloedig lenen, genoeg voor wat hem ontbreekt. 9 Wees op uw hoede dat niet de verderfelijke gedachte in uw hart opkomt dat het zevende jaar, het jaar van de kwijtschelding, naderbijkomt – waardoor u uw broeder die arm is niets gunt en hem niets geeft, en hij over u tot de HEERE roept en er zonde in u is. 10 U moet hem overvloedig geven, en laat uw hart niet verdrietig zijn als u hem geeft. Want vanwege deze zaak zal de HEERE, uw God, u zegenen in al uw werk en in alles wat u ter hand neemt. 11 Want armen zullen binnen uw land nooit ontbreken. Daarom gebied ik u: U moet uw hand wijd opendoen voor uw broeder, de onderdrukte en de arme in uw land.*

Het gaat niet over hoe de arme zo arm is geworden, maar om de houding van de rijken, om hun gevoelens van medelijden en barmhartigheid te beproeven. God verwacht van ons dat wij onze hand wijd opendoen en overvloedig lenen. In de christenheid als geheel is nauwelijks enige kennis van de hemelse zegeningen. God heeft de blijmoedige gever lief; wij mogen doorgeven van onze rijkdom die de Heer ons gegeven heeft. Rijke christenen, dat wil zeggen zij die hun geestelijke rijkdommen kennen en erin en ernaar leven, lenen niet van anderen, maar lenen uit aan anderen. Zo zal er gelijkheid zijn *(2Ko 8:13-14)*.

Want het is niet opdat anderen verlichting hebben en u verdrukking, maar naar gelijkheid; in de tegenwoordige tijd [diene] uw overvloed voor hun gebrek, opdat ook hun overvloed dient voor uw gebrek, zodat er gelijkheid is, ... (2Ko 8:13-14)

Zij, die hun geestelijke rijkdommen kennen, hebben een even zondig hart als zij, die deze rijkdommen niet kennen. De argumenten om niet te geven komen uit een zondig hart *(vers 9)*. Een verhard hart houdt de hand gesloten. Er worden uitvluchten gezocht om de verplichting te ontlopen om aan onze arme broeders en zusters te geven *(vgl. Jk 2:16)*. Wie een verhard hart heeft, toont dat hij de Heer niet vertrouwt in de toezegging van zegen die Hij heeft gedaan.

Als de rijke zijn hart sluit *(1Jh 3:17)*, laadt hij zonde op zich, waarvoor hij ter verantwoording zal worden geroepen. De arme zal, als hij met iemand te maken heeft die een verhard hart heeft, tot de HEERE roepen. Roepen tot de Heer is *"naderen tot de troon van de genade" (Hb 4:16)*. Daar is hulp. In Hem vindt de arme een Vriend Die zijn roepen hoort en niet beschaamt.

Wie nu aardse goederen heeft en zijn broeder gebrek ziet lijden en zijn hart voor hem sluit, hoe blijft de liefde van God in hem? (1Jh 3:17)

De gedachte dat lenen vlak voor het zevende jaar gelijk staat aan weggeven, mag geen verhindering zijn tot een edelmoedig voorzien in de nood van de ander. Lenen, of geven, moet gebeuren met verstand van en inzicht in de situatie waarin de ander zich bevindt. De HEERE geeft niet de opdracht om in het wilde weg te lenen, of te geven, maar *"genoeg voor wat hem ontbreekt" (vers 8)*.

Als rijke christenen niet omkijken naar arme christenen en onder elkaar genieten van hun rijkdom, dan handelen ze het zoonschap onwaardig. De Heer Jezus spreekt erover dat zelfs aan vijanden moet worden geleend *(Lk 6:35)*. Hij maakt daar duidelijk dat zonen geven en niet eisen en daardoor

lijken op hun Vader. Zij permitteren zich de luxe van het geven. Waar geeist wordt, hebben we met arme gelovigen te maken.

Geven is Gods grote kenmerk. Hij wil dat we Hem hierin navolgen als goede zonen die op hun Vader lijken. We worden aangespoord met mildheid te geven en dat niet met tegenzin. *"God heeft een blijmoedige gever lief" (2Ko 9:7)*. Wie geeft, mag rekenen op Zijn zegen, zowel in materieel als in geestelijk opzicht *(Js 58:10-11; Sp 3:9-10; 28:27)*. Salomo heeft misschien wel aan dit woord van Mozes gedacht toen hij zijn spreuk neerschreef: *"Er zijn er die mild uitdelen en nog meer ontvangen, en [er zijn er] die meer inhouden dan rechtmatig is, maar het is tot gebrek" (Sp 11:24)*.

...;
als u uw hart opent voor de hongerigen,
en de verdrukte ziel verzadigt,
dan zal uw licht in de duisternis opgaan,
en uw donkerheid als de middag zijn.
En de HEERE zal u voortdurend leiden,
Hij zal uw ziel in dorre streken verzadigen,
uw beenderen kracht geven;
u zult zijn als een bevloeide tuin,
als een bron
waarvan het water nooit ontbreekt.
(Js 58:10-11)

Vers 11 lijkt in tegenspraak met *vers 4*. De tegenspraak is schijn. In *vers 4* gaat het om Gods voornemen, waarin Hij de rijken de verantwoordelijkheid geeft om ervoor te zorgen dat er geen armen zullen zijn. In *vers 11* gaat het om een voorzegging van de alwetende God, Die weet dat door ontrouw, of om de rijken te beproeven, er altijd armen zullen zijn *(vgl. Mk 14:7)*.

Vrijlating van slaven | *verzen 12-18*

> *12 Als uw broeder, een Hebreeuwse man of Hebreeuwse vrouw, aan u verkocht is, dan zal hij u zes jaar dienen; maar in het zevende jaar moet u hem vrij van u laten weggaan. 13 En als u hem vrij van u laat weggaan, mag u hem niet [met] lege [handen] laten gaan. 14 U moet hem overvloedig geven van uw kleinvee, uw dorsvloer en uw perskuip; van dat waarmee de HEERE, uw God, u gezegend heeft, moet u hem geven. 15 En u moet bedenken dat u een slaaf geweest bent in het land Egypte, en dat de HEERE, uw God, u verlost heeft; daarom gebied ik u heden deze zaak. 16 Maar het moet [zó] zijn, als hij tegen u zegt: Ik wil niet bij u weggaan, omdat hij u en uw gezin liefheeft, omdat hij het goed bij u heeft, 17 dat u een priem neemt en die door zijn oor en in de deur steekt; dan zal hij voor altijd uw slaaf zijn. Ook bij uw slavin moet u zo doen. 18 Laat het niet moeilijk zijn in uw ogen als u hem vrij van u laat weggaan, want hij heeft*

> *u zes jaar dubbel zoveel opgeleverd als een dagloner. Dan zal de HEERE, uw God, u zegenen in alles wat u doet.*

Iemand die niet in staat is om zijn schuld te betalen, kan zichzelf als slaaf aan de schuldeiser verkopen. Als de hoogte van zijn schuld het noodzakelijk maakt dat hij zeker zes jaar als slaaf moet werken, moet hij in het zevende jaar worden vrijgelaten. Dat jaar van vrijlating is niet hetzelfde als het jaar van kwijtschelding, maar het zevende jaar van zijn werken als slaaf.

De bepaling om slaven vrij te laten in het zevende jaar maakt duidelijk dat God Zijn volk als een vrij volk wil zien. Hij wil hun die vrijheid garanderen, zelfs als ze die door eigen schuld zijn kwijtgeraakt. Het uitgangspunt voor die vrijheid is gehoorzaamheid van de meester aan deze bepaling van God. In de wijze van vrijlating kan hij laten zien dat zijn hart met Gods hart in verbinding staat en kan hij Gods hart vertolken.

Dit gedeelte lijkt op het gedeelte in *Exodus* dat ook over een Hebreeuwse slaaf gaat *(Ex 21:1-11)*. De samenhang van beide gedeelten laat echter zien dat het in geestelijk opzicht om twee verschillende toepassingen gaat. In *Exodus 21* is de Hebreeuwse slaaf een type van de Heer Jezus. De vrouw en kinderen van de slaaf zijn een beeld van de gemeente en de individuele gelovigen.

Hier gaat het over een slaaf en een slavin. Over een vrouw en kinderen van de slaaf wordt niet gesproken. Hier staat in de *verzen 13-14* dat de slaaf die vrij weggaat van alles meekrijgt van zijn meester, hoewel hij ook vrijwillig kan blijven uit liefde voor zijn meester. De nadruk ligt hier echter niet op de gezindheid van de slaaf, maar op de gezindheid van de meester. Hier gaat het erom de broeder goed te doen, of het nu een schuldenaar is *(verzen 1-6)*, een arme *(verzen 7-11)* of een slaaf *(verzen 12-18)*.

De slaaf wordt vrijgelaten in het zevende jaar en moet met volle handen worden vrijgelaten. Wat hij meekrijgt, hangt af van de waardering die de meester heeft van de zegen waarmee de HEERE hem heeft gezegend. Door de slaaf heeft de meester veel verdiend. Als hij voor al het werk dat de slaaf heeft gedaan, een dagloner had moeten inhuren, zou hem dat dubbel zoveel hebben gekost *(vers 18)*.

Het kan voor ons al moeilijk zijn om een broeder die zich moreel aan ons heeft verplicht te vergeven. We doen het wel, maar soms met een morrend

hart. Hem dan ook nog eens met volle handen te laten vertrekken vraagt nog meer geestelijke gezindheid. Tot zo'n houding kunnen we alleen komen als we zelf beseffen dat we alles wat we hebben, van de Heer hebben gekregen. Dat zal ons dankbaar maken en die dankbaarheid zal ons tot dit handelen brengen in navolging van hoe de Heer met ons heeft gehandeld. We zijn zelf vroeger ook slaven in Egypte geweest. Als het volk uit Egypte vertrekt, worden ze ook overladen met gaven. Zo doet God dat.

Er is niet alleen dankbaarheid tegenover God, maar ook tegenover de slaaf die trouw heeft gediend. Het voordeel dat de meester daarvan heeft gehad, mag hij tot uitdrukking laten komen in wat hij de slaaf meegeeft. Wat of hoeveel het moet zijn, wordt aan de meester overgelaten.

Paulus zegt tegen Filémon dat hij Onésimus niet alleen moet vergeven, maar dat hij hem moet vrijlaten en overladen met al de christelijke liefde van zijn hart *(Fm 1:15-17)*. Zo zal Filémon de handen van Onésimus vullen en hem winnen en voor altijd aan zich verbinden.

Eerstgeborenen van het vee | *verzen 19-23*

> *19 Alle mannelijke eerstgeborenen die bij uw runderen en uw kleinvee geboren worden, moet u voor de HEERE, uw God, heiligen. U mag met de eerstgeborene van uw rund geen arbeid verrichten, en de eerstgeborene van uw kleinvee mag u niet scheren. 20 Voor het aangezicht van de HEERE, uw God, moet u het eten, u en uw gezin, jaar op jaar, op de plaats die de HEERE zal uitkiezen. 21 Maar als er een gebrek aan is, [als] het mank is of blind, [of als] het enig ernstig gebrek heeft, mag u het niet aan de HEERE, uw God, offeren. 22 Binnen uw poorten mag u het eten, of [u] nu onrein [bent] of rein, net als [bij] een gazelle en een hert. 23 Alleen zijn bloed mag u niet eten; u moet het als water over de aarde uitgieten.*

Dit gedeelte is een overgangsgedeelte naar het volgende hoofdstuk. De eerstgeborenen van het vee moeten worden geheiligd en gegeten worden, jaar op jaar, voor het aangezicht van de HEERE. Ze zijn het voedsel voor de zonen van God, waarmee *Deuteronomium 14* begint. Zonen zijn ook eerstgeborenen. Zij zijn losgekocht door een lam en voor God geheiligd *(Ex 13:1-16)*.

De eerstgeboorene spreekt van kracht *(Ps 78:51; 105:36)*. Daarin heeft God de Egyptenaren getroffen toen Hij hen sloeg. Als mensen zich op hun kracht beroemen, worden ze steeds aan de kant gezet. God kan met hen niets beginnen en moet hen zelfs oordelen. Eerstgeborenen die hebben geschuild achter het bloed van het Lam, heeft God niet alleen bevrijd van het oordeel, maar Hij wil hen voor Zichzelf bezitten *(Ef 1:5)*. Bij God is het zo, dat iedere zoon het karakter heeft van een eerstgeboren zoon. Zo noemt Hij ook Israël *(Ex 4:22)*.

Hij trof al het eerstgeborene in Egypte,
de eerste [vruchten] van de mannelijke kracht in de tenten van Cham. (Ps 78:51)

De Heer Jezus is de Eerstgeborene onder vele broeders *(Rm 8:29)*. Wij zijn zonen geworden door Hem *(Hb 2:10-12)*. De hele gemeente bestaat uit eerstgeborenen *(Hb 12:23)*. Daarmee lijken zij op Hem, zijn ze gelijkvormig aan Hem. De titel 'Eerstgeborene' wijst op een rangorde, een plaats boven anderen. Zijn unieke, met niets en niemand te vergelijken Persoon wordt uitgedrukt in een andere naam, de naam 'Eniggeborene'.

..., maar u bent genaderd ... tot [de] gemeente van [de] eerstgeborenen, die in [de] hemelen staan opgeschreven, ... (Hb 12:23)

De eerstgeborenen moeten worden genomen uit de runderen en de schapen. Deze dieren zijn een type van de Heer Jezus. In zijn algemeenheid zijn runderen en schapen het voedsel voor zonen, maar de eerstgeboren runderen en schapen zijn speciaal voedsel. Ze zijn geheiligd voor de HEERE. Dit aspect wordt er hier aan toegevoegd en wel in verbinding met de plaats die Hij uitgekozen heeft om daar te wonen.

In *Numeri* staat dat alleen de priesters dit mogen eten bij het heiligdom en nadat het is geofferd *(Nm 18:17-18)*. Hier in *Deuteronomium* gaat het niet om priesters en niet om offeren; hier verwacht God dat het hele volk een priesterschap is en dat zij allen voor Gods aangezicht genieten van de zegen die Hij heeft gegeven.

We mogen eten van de zegeningen samen met anderen, maar we moeten nooit vergeten God erbij te betrekken. Hij wil Zijn deel van zonen die in het heiligdom gaan om Hem te eren. Als er sprake is van 'kinderen', ligt de nadruk meer op de zorg en liefde die we van God ontvangen, op Wie

God is voor ons. Als er sprake is van 'zonen', ligt de nadruk meer op wat wij zijn voor God.

Eerstgeboren dieren waaraan een gebrek is, mogen niet naar Jeruzalem gebracht worden. Die mogen wel thuis gegeten worden. De normen voor het samenzijn van de gemeente – de plaats waar de Heer Jezus in het midden is – liggen anders dan thuis. Dat heeft te maken met andere verantwoordelijkheden. In de gemeente komen gelovigen als 'verstandigen' *(1Ko 10:15)* om de Heer te eren. Thuis hebben ook de kinderen hun inbreng in het eren van de Heer, zonder dat er, bijvoorbeeld vanwege de leeftijd, sprake is van inzicht of 'verstand' in de dingen van de Heer. De niveaus liggen anders. Zo kunnen in het gezin kinderliederen worden gezongen, wat voor gelovigen, wanneer ze als gemeente samenkomen, niet gepast is.

Ik spreek als tot verstandigen; beoordeelt u wat ik zeg. (1Ko 10:15)

Deuteronomium 16

Inleiding

Met de *verzen 1-17* van dit hoofdstuk wordt het deel dat in *Deuteronomium 12:1* is begonnen, afgesloten. Het is de climax ervan. Het gaat hier niet om de priesters, maar om het volk in verbinding met de plaats die de HEERE heeft uitgekozen om Zijn Naam te laten wonen. Vanaf *vers 18* komt meer het staatsrechtelijke aspect van het leven in het land aan de orde, hoewel ook dat in verbinding wordt gebracht met de woonplaats van de HEERE. Die plaats moeten ze zoeken.

Het hoogtepunt voor die plaats is als alle mannen daarheen optrekken, drie keer in het jaar, om daar feest te vieren voor het aangezicht van de HEERE. Deze feesten komen vier keer voor in de boeken van Mozes. Dat gebeurt niet als een loutere herhaling, maar in overeenstemming met het karakter van elk van die boeken.

1. In *Exodus 23* en *Exodus 34* worden de feesten genoemd
   a. in verbinding met de wetten die God aan Mozes heeft gegeven *(Exodus 23)* en
   b. bij de verbondsbevestiging na de geschiedenis met het gouden kalf als God in genade met Zijn volk handelt *(Exodus 34)*.

   Ze staan in verband met het verbond.
2. In *Leviticus 23* maken de drie feesten deel uit van zeven hoogtijdagen. Ze staan in het priesterboek. De feesten zijn een gelegenheid om offers te brengen tijdens een heilige samenroeping. Daar zien we de feesten ook in hun profetische samenhang. Ze verwijzen naar bepaalde tijdsperioden in het plan van God met Zijn volk.
3. In *Numeri 28-29* wordt over de feesten gesproken tot het volk in de woestijn, op weg naar het land. God laat Zijn rechten op het volk gelden. De offers ter gelegenheid van die feesten noemt Hij *"Mijn offergave" (Nm 28:2)*. Dat is om aan te tonen wat God voor Zichzelf verlangt. Dat is mooi, juist in een woestijnsituatie.

4. In *Deuteronomium 16* staan de feesten in verbinding met de plaats waar God woont. Het hele volk komt samen, niet bij de ingang van de tent der samenkomst, zoals dat gebeurt in *Leviticus* en *Numeri*, maar in Jeruzalem, bij de tempel.

Ons samenkomen kent karaktertrekken van *Leviticus*. In het samenkomen met de broeders en zusters brengen we de eenheid van Gods volk tot uiting. Het kent ook de karaktertrekken van *Deuteronomium*. In *Deuteronomium* staat alles in het enkelvoud. Het gaat er niet in de eerste plaats om dit samen met alle andere Israëlieten te doen, maar om een persoonlijke ontmoeting met de HEERE op die plaats. Zo brengen we, als we samenkomen, allemaal samen, maar ook allen persoonlijk onze offers van lof en dank aan God. God ziet het hart van ieder van de Zijnen.

Het Pascha en het Feest van de ongezuurde broden horen bij elkaar, het is een eenheid. Het Feest van de eerstelingsgarve hoort bij het Wekenfeest. Het Feest van de eerstelingsgarve valt altijd in de week van de ongezuurde broden. Zeven weken later, in de derde maand, wordt het Wekenfeest gevierd. In de zevende maand worden ook drie feesten gevierd. De drie grote feesten vallen zodoende in de eerste, derde en zevende maand.

Deze feesten hangen samen met de oogst. Het Feest van de eerstelingsgarve wordt gevierd als de gersteoogst rijp is geworden. Daarna komt, zeven weken later, de tarweoogst. Dan wordt het Wekenfeest gevierd met de eersteling van de tarweoogst *(Ex 34:22)* in de vorm van de twee beweegbroden. De volgende fase van de oogst is de wijnoogst. Ten slotte vindt de olijvenoogst plaats.

Ook moet u voor uzelf het Wekenfeest houden, [dat is het feest bij] de eerste vruchten van de tarweoogst; en [ook] het Feest van de inzameling, bij de jaarwisseling. (Ex 34:22)

Als de hele oogst binnen is, wordt het Loofhuttenfeest gevierd, het feest van de hele inzameling. Dan is de oogst ook al bewerkt: het persen van de druiven en het dorsen van de tarwe is gebeurd. Vanaf het allereerste begin tot de laatste fase, van de eerste tot de zevende maand, zijn het oogstmaanden. De feesten markeren het begin en het einde ervan: *"Ook het Feest van de oogst, van de eerste vruchten van uw werk, van wat u op de akker gezaaid hebt. En het Feest van de inzameling, aan het einde van het jaar, wanneer u [de vruchten] van uw werk van het veld ingezameld hebt" (Ex 23:16)*.

Pascha en ongezuurde broden | *verzen 1-8*

> *1 Neem de maand Abib in acht en houd het Pascha voor de HEERE, uw God, want in de maand Abib heeft de HEERE, uw God, u in de nacht uit Egypte geleid. 2 Dan moet u voor de HEERE, uw God, het paaslam slachten, kleinvee en runderen, op de plaats die de HEERE zal uitkiezen om Zijn Naam daar te laten wonen. 3 U mag er niets wat gezuurd is bij eten. Zeven dagen moet u er ongezuurd [brood] bij eten, brood van de ellende – want met haast bent u uit het land Egypte vertrokken – om de dag te gedenken dat u uit het land Egypte trok, alle dagen van uw leven. 4 Er mag bij u zeven dagen [lang] geen zuurdeeg gezien worden, in heel uw gebied; en van het vlees dat u op de avond van de eerste dag slacht, mag niets tot de morgen overblijven. 5 U mag het paaslam niet slachten binnen een van uw poorten die de HEERE, uw God, u geeft. 6 Maar op de plaats die de HEERE, uw God, zal uitkiezen om Zijn Naam [daar] te laten wonen, daar moet u het paaslam slachten, in de avond, als de zon ondergaat, op het tijdstip dat u uit Egypte trok. 7 Dan moet u [het] koken en eten op de plaats die de HEERE, uw God, zal uitkiezen. Daarna, in de morgen, moet u zich omkeren en [terug]gaan naar uw tenten. 8 Zes dagen moet u ongezuurde [broden] eten. Op de zevende dag is er een bijzondere samenkomst voor de HEERE, uw God; [dan] mag u geen werk doen.*

"Abib" (vers 1) betekent 'groene aren'. Dat spreekt van een nieuw begin, het is als het ware de lente. Het begint met het slachten van het Pascha. Daarvan is zes keer sprake in de Bijbel en elke keer vanuit een ander gezichtspunt, dat wil zeggen in overeenstemming met het karakter van het boek waarin het wordt genoemd.

1. In *Exodus 12* wordt het Pascha voor de eerste keer genoemd, daar ontstaat het feest *(Ex 12:11)*. Alle volgende keren zal het een herinneringsfeest zijn, maar de eerste keer is het de werkelijkheid van de verlossing. Het is het eerste feest dat genoemd wordt in verbinding met het ingaan in het land.

   In Egypte is het gevierd in de huizen. In het land, en daarover gaat het in dit boek, mag het alleen gevierd worden op de plaats waar de HEERE woont. Wat eens in de huizen van de Israëlieten heeft plaatsgevonden, vindt in het land plaats in verbinding met het huis van God, de tempel.

Het stelt de centrale gedachte voor dat het Gods bedoeling is geweest een volk te verlossen te midden waarvan Hij kan wonen. Hij heeft niet alleen een volk bevrijd van het oordeel, maar dat gedaan met een doel. Dit doel wordt hier voorgesteld, terwijl er teruggedacht wordt aan wat we 'de geboorte' van Gods volk kunnen noemen.

2. In *Leviticus 23* is het Pascha het uitgangspunt voor het bereiken van de sabbatsrust *(Lv 23:1-5)*. Het Pascha is het begin van de maanden *(Ex 12:2)*. In de profetische toepassing van *Leviticus 23* ziet de sabbat op de tijd dat God kan rusten in de hele schepping.
3. In *Numeri 9* geeft het Pascha kracht om door de woestijn heen te gaan en het einde van de reis te bereiken *(Nm 9:1-14)*.
4. In *Deuteronomium 16* staat het in verband met het land en het samenkomen bij de HEERE *(Dt 16:1-2; 2Kr 30:1-5; 35:1,16-19; Ea 6:19)*.
5. In *Jozua 5* is het volk het land ingegaan en dient het Pascha als een terugblik naar het uitgangspunt *(Jz 5:10-11)*.
6. In *1 Korinthiërs 5* wordt gezegd dat Christus het Pascha is *(1Ko 5:7b)*.

Ons feest als christenen bestaat maar uit één feest. Dat ene feest is als wij samenkomen rondom de Heer. Alle feesten, het feestkarakter, komen bij uitstek tot uiting in de eredienst. Christelijke feestdagen komen niet in de Bijbel voor.

Helaas hebben in de loop van Israëls geschiedenis zowel het Pascha als het Loofhuttenfeest voor het volk van God steeds meer hun betekenis verloren. Aan het einde van hun geschiedenis, als koning Josia het Pascha viert, blijkt dat de betekenis van het Pascha al sinds de dagen van Samuel verloren is gegaan: *"Een Pascha zoals dit was in Israël niet [meer] gehouden, vanaf de tijd van de profeet Samuel" (2Kr 35:18a)*. Voor het Loofhuttenfeest geldt dat zelfs al sinds de dagen van Jozua *(Ne 8:18)*.

De hele gemeente van hen die uit de gevangenschap waren teruggekeerd, maakte loofhutten en woonde in [die] loofhutten, want zo hadden de Israëlieten niet [meer] gedaan vanaf de dagen van Jozua, de zoon van Nun, tot op deze dag. Er was zeer grote blijdschap. (Ne 8:18)

Het Pascha is *"voor de HEERE"*, dat wil zeggen, in Zijn tegenwoordigheid, bij Hem *(verzen 1-2)*. Hij verlangt ernaar dat Zijn volk bij Hem komt. Zo spreekt de Heer Jezus over *"Mijn gastverblijf" (Mk 14:14)*, een verblijf waar Hij met Zijn discipelen het Pascha wil vieren. De HEERE begeert vurig dat zij voor Hem feestvieren en Hem brengen wat Hem toekomt, een rijke

offerdienst van brandoffers en dankoffers. Het wordt hier tegen de individuele Israëliet gezegd.

Het gedeelte begint met *"brood van de ellende"*, of 'brood van verdrukking', in *vers 3* en eindigt met *"werkelijk blij zijn"* in *vers 15*. Als we bij Hem komen, spreken we niet alleen over de heerlijkheden van de Heer Jezus, maar ook over onze ellende. Dat mogen we niet vergeten, of denken dat het iets minderwaardigs is. Aan het einde van zijn leven spreekt de grote apostel Paulus, die over zoveel zegeningen heeft gesproken, over zichzelf als de grootste van de zondaren *(1Tm 1:15)*. En hét hoofdstuk over aanbidding in dit boek, *Deuteronomium 26*, spreekt daar ook over *(Dt 26:5-8)*. We moeten nooit vergeten waar we vandaan komen.

Het woord is betrouwbaar en alle aanneming waard, dat Christus Jezus in de wereld is gekomen om zondaars te behouden, van wie ik de voornaamste ben. (1Tm 1:15)

Er is geen verheven niveau zonder dat er ook 'brood van de ellende' aan verbonden is. We zien dat ook in *Efeziërs 1* waar we lezen over het zoonschap, maar verbonden met *"de verlossing ... door Zijn bloed"* en *"de vergeving van de overtredingen" (Ef 1:5-7)*. Dit is het 'Pascha-aspect' van de dag van de Heer als we samenkomen als gemeente om het avondmaal te vieren aan de tafel van de Heer.

Pascha is wat God voor mij geweest is, hoe Hij het oordeel afwendde en mij verloste uit Egypte en mij bracht in het land. Het avondmaal heeft te maken met de vraag van de Heer Jezus Hem te gedenken in wat Hij heeft gedaan. In het avondmaal gedenken wij Hem Die het Lam is en Zich in overeenstemming met de wil van de Vader heeft overgegeven. De Heer wil trouwens dat dit gedenken niet alleen bij Zijn avondmaal gebeurt, maar *"alle dagen van uw leven" (vers 3)*. We mogen nooit vergeten dat Hij ons ten koste van Zichzelf heeft verlost en ons tot Zijn eigendom heeft gemaakt.

De periode van *"zeven dagen" (vers 4)* stelt ons hele leven voor. Ons hele leven lang mag er *"in heel uw gebied"*, dat is op alle terreinen van het leven, niets ongezuurds, dat is iets van de zonde, aanwezig zijn. Dat moet ik bedenken op de plaats waar de Heer Jezus woont. In het hele land mag niets zijn wat de gedachten en harten verontreinigt. Vandaar dat er steeds dat 'brood van de ellende' bij moet. Dat zal ertoe leiden dat we telkens

opnieuw van onze verlossing onder de indruk komen en dat we niet teren op oude gevoelens.

Het Pascha mag niet worden gevierd naar eigen inzicht of op een plaats naar eigen verkiezing *(vers 5)*. De *eerste brief aan de Korinthiërs* is de enige brief die in de volle zin van het woord aan een plaatselijke gemeente is gericht *(1Ko 1:1-2)*. In die brief wordt gesproken over de viering van het avondmaal aan de tafel van de Heer *(1Ko 10:14-17; 11:23-26)*. Die viering hoort dan ook bij de plaatselijke openbaring van het lichaam van Christus. Daar komen gelovigen samen, niet zomaar in hun eigen steden, maar op de grondslag van de ene gemeente. Daar is Hij in het midden.

Het Feest van de ongezuurde broden vieren we in de huizen. Wij mogen leven, zeven dagen, vanuit het Pascha. Die periode is tegelijk weer een voorbereiding voor een volgend Pascha.

De plaats waar de HEERE woont, is een heerlijk aantrekkingspunt voor het hele volk. Dit leeft in het hart van Hizkia. Hij laat de uitnodiging uitgaan naar alle twaalf stammen *(2Kr 30:1)*. Het hele volk moet welkom zijn op die plaats. Enkelen komen naar Jeruzalem *(2Kr 30:11)*. Dan kan hij het feest vieren, ondanks dat velen niet zijn gekomen.

Daarna stuurde Hizkia [boden] naar heel Israël en Juda, en hij schreef ook brieven aan Efraïm en Manasse dat zij naar het huis van de HEERE in Jeruzalem moesten komen om voor de HEERE, de God van Israël, Pascha te houden. (2Kr 30:1)

Maar toch vernederden sommigen van Aser, Manasse en van Zebulon zich en kwamen naar Jeruzalem. (2Kr 30:11)

Het Pascha wordt gevierd aan het einde van de dag *(vers 6)*. Het symboliseert dat de dood van de Heer Jezus een afsluiting is. Het oude is voorbij. De demonische machten zijn overwonnen. De bevrijding is een feit.

In *vers 7* lijkt het erop alsof het volk naar zijn tenten terugkeert, nadat ze het Pascha hebben gegeten. Maar het Feest van de ongezuurde broden hoort er helemaal bij. Op de laatste dag is er nog een bijzondere samenkomst *(vers 8)*. Daarna is het feest afgelopen, dat wil zeggen na zeven dagen, en keert het volk terug naar zijn tenten *(2Kr 30:21; 35:17)*.

Het Wekenfeest | *verzen 9-12*

> *9 Zeven weken moet u voor uzelf aftellen. U moet de zeven weken beginnen te tellen vanaf [het moment] dat men met de sikkel begint [te oogsten] in het staande koren. 10 Daarna moet u het Wekenfeest houden voor de HEERE, uw*

> *God. Wat u geven moet, is een vrijwillige gave van uw hand, naar de mate waarin de HEERE, uw God, u zegent. 11 En u moet u verblijden voor het aangezicht van de HEERE, uw God, u, uw zoon en uw dochter, uw slaaf en uw slavin, de Leviet die binnen uw poorten is, en de vreemdeling, de wees en de weduwe die in uw midden zijn, op de plaats die de HEERE, uw God, zal uitkiezen om Zijn Naam daar te laten wonen. 12 En u moet gedenken dat u een slaaf geweest bent in Egypte en deze verordeningen in acht nemen en houden.*

De eerste maaislag in het staande koren is voor de eerstelingsgarve van de gersteoogst. Daarna moet er geteld worden, zeven weken. De sikkel heeft voor ons zijn eerste slag gemaakt op de opstandingsmorgen van de Heer Jezus, een nieuw begin voor ons. Wij moeten rekenen vanaf de opstanding van de Heer Jezus en niet vanaf Zijn geboorte.

Het Wekenfeest of Pinksterfeest – naar de Septuaginta, de Griekse vertaling van het Oude Testament, afgeleid van het woord *pentecoste*, dat is 'vijftig' *(Lv 23:16)* – mogen we ook elke eerste dag van de week vieren. Daarom moet dat tellen eraan vooraf zijn gegaan; we moeten leren rekenen naar de opstanding van de Heer Jezus. Dan komt de werking van de Heilige Geest – Pinksterfeest – als genot in ons leven. Hij kan Zich bij ons thuis voelen als wij de opstanding en verheerlijking van de Heer Jezus hebben leren waarderen.

In *Handelingen 1* zien we de discipelen tijdens deze zeven weken, dat wil zeggen tot aan de hemelvaart van de Heer Jezus. De Heer toont Zich als de Opgestane en spreekt over het koninkrijk. Verder is er een verwachten van de belofte van de Vader en het leren een getuige in de wereld te zijn. Mijn positie is er een van een getuige. Ik ben ook op weg naar de plaats waar de Heer naartoe is gegaan. Ook ga ik naar de bovenzaal, die de Heer Jezus 'Mijn gastverblijf' noemt, om daar met Zijn discipelen te zijn. Daar zijn ze volhardend in het gebed en houden ze zich aan Zijn woord. De gevolgen zien we in *Handelingen* 2: de Heilige Geest komt *(Hd 2:1-4)*.

Het resultaat is een *"vrijwillige gave"* die de HEERE, hun God wordt aangeboden *(vers 10)*. Dat zien we in de gelovigen die de Heilige Geest hebben ontvangen: *"Zij nu bleven volharden in de leer van apostelen en in de gemeenschap, in de breking van het brood en in de gebeden" (Hd 2:42)*. Ze kunnen afstand doen van aardse zegeningen: *"Allen nu die geloofden, waren*

bijeen en hadden alle dingen gemeenschappelijk, en zij verkochten hun goederen en bezittingen en deelden ze uit aan allen, naardat iemand nodig had" (Hd 2:44-45). Ze geven wat de Heer toekomt en wat arme leden van de gemeente toekomt *(vgl. 1Ko 16:2)*.

Laat ieder van u op [de] eerste [dag] van [de] week bij zichzelf [iets] terzijde leggen en opsparen naardat hij welvaart heeft, opdat de inzamelingen niet pas gebeuren wanneer ik kom. (1Ko 16:2)

Het resultaat is blijdschap voor het aangezicht van God met allen die daar ook zijn. De herinnering aan de afkomst – *"u bent slaaf geweest in Egypte"* – vervaagt niet. Het besef daarvan en van wat ze nu zijn, maakt de vreugde en dankbaarheid alleen maar groter. Ze moeten de overvloedige zegen die God hun heeft geschonken, delen met de minderbedeelden in hun omgeving, zodat ook dezen zich zullen verheugen.

Het Loofhuttenfeest | *verzen 13-15*

> *13 Het Loofhuttenfeest moet u zeven dagen houden, als u [de oogst] van uw dorsvloer en van uw perskuip hebt ingezameld. 14 Verblijd u op uw feest, u, uw zoon en uw dochter, uw slaaf en uw slavin, en de Leviet, de vreemdeling, de wees en de weduwe die binnen uw poorten zijn. 15 Zeven dagen moet u het feest vieren voor de HEERE, uw God, op de plaats die de HEERE zal uitkiezen. Want de HEERE, uw God, zal u zegenen in heel uw opbrengst en in al het werk van uw handen; daarom moet u werkelijk blij zijn.*

Het Loofhuttenfeest is de climax. Helaas lijkt het vieren ervan maar van tijdelijke aard geweest te zijn, in elk geval wordt het niet lang gevierd op de wijze die God heeft bedoeld. Pas in *Nehemia 8* horen we er weer van *(Ne 8:14-18)*. Dan wordt het gevierd door een zwak overblijfsel, zoals het sinds de dagen van Jozua niet gevierd is. Het zijn de feesten van *de HEERE*, daarom worden ze zo vlug vergeten.

Na vier maanden is de volledige oogst binnengehaald. Aan het einde van het jaar, alsof er geen maanden meer volgen, wordt er geoogst. In geestelijke zin wordt het gevierd als gelovigen geleerd hebben de hele oogst binnen te halen, wat er ook maar op het land is om binnen te halen. Daarom wordt het Loofhuttenfeest zo gemakkelijk vergeten. Er is geestelijke groei voor nodig om dat feest te vieren. Het gaat niet alleen om ingezameld voedsel, maar ook om voedsel dat kant-en-klaar is gemaakt voor consumptie.

Dorsvloer en perskuip stellen Gods uiteindelijke handelingen in oordeel voor *(Op 14:14-20)*. De dorsvloer ziet op het oordeel waarbij het kaf gescheiden wordt van het koren; de perskuip ziet op het niets sparende oordeel van de oogst van de aarde, waarbij de oogst alle holle, menselijke godsdienst is. Hierna komt de volle tijd van zegen voor de aarde. Zegen komt nadat God het terrein ervoor heeft gezuiverd.

Niet iedere Israëliet heeft een even rijke oogst. Daarom moeten zij, die meer hebben ingezameld, delen met de armen. In de toepassing gaat het om broeders en zusters die uit Gods Woord hebben ingezameld, waarbij we zeker niet in de eerste plaats moeten denken aan hen die een openbare dienst hebben, zoals broeders die met het Woord dienen.

Als we zien dat een broeder of zuster geestelijk weinig heeft, moeten we daarover niet gaan klagen. Het is veel beter – en dat is ook Gods bedoeling – ze te zien als een gelegenheid om hen te laten delen in de verzamelde rijkdom. Dat kan in de huizen, in de onderlinge contacten en ook in de samenkomst van de gelovigen. De samenkomst is niet alleen voor rijke gelovigen, die om zo te zeggen een geweldige oogst hebben binnengehaald, maar voor rijk en arm.

Het gevolg is dat zij 'werkelijk' of 'volkomen' blij kunnen zijn *(vers 15)*. Dat doet denken aan wat Johannes in zijn eerste brief schrijft: *"Deze dingen schrijven wij <u>, opdat onze blijdschap volkomen is" (1Jh 1:4)*. De apostel Johannes is zo'n rijke broeder. Hij spreekt over het eeuwige leven als de vrucht van het land. Johannes heeft dat geoogst en deelt daarvan in zijn brieven uit, hij zoekt daarin gemeenschap met anderen, armere gelovigen, en dat geeft die volkomen blijdschap.

Niemand van ons heeft alles persoonlijk ingezameld. Wij hebben veel mogen ontvangen van rijkere broeders. Paulus is ook zo'n schatrijke broeder. Hij verlangt ernaar om aan de Filippenzen, die niet zo rijk zijn als hij, uit te delen *(Fp 1:25)*. Zo wil hij ook met een volheid van zegen bij de gelovigen in Rome komen, om aan hen uit die volheid mee te delen en dat zal ook blijdschap geven *(Rm 15:29)*.

En in dit vertrouwen weet ik dat ik zal blijven en bij u allen zal blijven tot uw bevordering en blijdschap van het geloof; ... (Fp 1:25)

En ik weet, dat als ik tot u kom, ik in een volheid van zegen van Christus zal komen. (Rm 15:29)

Niet met lege handen komen | *verzen 16-17*

> *16 Drie keer per jaar moet alles wat mannelijk is onder u, verschijnen voor het aangezicht van de HEERE, uw God, op de plaats die Hij zal uitkiezen: op het Feest van de ongezuurde [broden], op het Wekenfeest en op het Loofhuttenfeest. Men mag echter niet [met] lege [handen] voor het aangezicht van de HEERE verschijnen, 17 [maar] ieders geschenk moet overeenkomen met de zegen van de HEERE, uw God, die Hij u gegeven heeft.*

Ieder komt met een geschenk voor de HEERE naar de maat waarmee de HEERE hem heeft gezegend. Er is geen verontschuldiging om niet te komen op die plaats. Er zijn altijd broeders en zusters die veel ingezameld hebben en anderen die minder hebben ingezameld. Nooit mag iemand met lege handen komen. Het is ondenkbaar dat iemand niets heeft ingezameld, want God zegent ieder van de Zijnen.

Rechtvaardige rechtspraak | *verzen 18-20*

> *18 U moet binnen al uw poorten, die de HEERE, uw God, u geeft, rechters en beambten over uw stammen aanstellen. Zij moeten met een rechtvaardig oordeel rechtspreken over het volk. 19 U mag het recht niet buigen. U mag niet partijdig zijn en geen geschenk aannemen, want een geschenk verblindt de ogen van wijzen en verdraait de woorden van rechtvaardigen. 20 Gerechtigheid, gerechtigheid moet u najagen, opdat u leeft en het land dat de HEERE, uw God, u geeft, in bezit neemt.*

Hier begint een nieuw gedeelte, dat wel verband houdt met de voorgaande hoofdstukken omdat het nog steeds gaat om de plaats waar de HEERE woont. Hij is het middelpunt. Vanaf deze verzen tot en met *Deuteronomium 19* gaat het over het burgerlijke, politieke leven, terwijl het in de voorgaande hoofdstukken meer over het godsdienstige leven gaat. Het vorige gedeelte gaat over aanbidding, dit gedeelte gaat over het in standhouden van de aanbidding naar het recht van God.

In de letterlijke zin hebben wij niet met deze voorschriften te maken, maar wel in geestelijke zin. Aan ons samenkomen is niet alleen het aspect van priesterdienst verbonden, maar ook de rechtspraak is erbij betrokken. Het gaat om het leven van de gemeente in haar juridische aspecten, om zaken die onenigheid geven en hoe die moeten worden opgelost.

Deze verzen gaan over de rechtspraak. In de woestijn zijn de rechters aangewezen over een aantal personen *(Ex 18:25)*. Hier gebeurt het in verband met de steden *(vgl. 2Kr 19:5,8)* waarin ze, verstrooid over het land, zullen wonen. In het land wordt rechtgesproken in de poorten van de stad. Het aantal rechters zal ook afhangen van het aantal inwoners per stad.

Mozes schrijft voor hoe de lagere rechtbanken moeten worden ingesteld. Niet elke kwestie tussen leden van het volk moet voor het hoogste gerecht behandeld worden. In ons leven als gemeente is er ook verschil in geschillen die om een uitspraak van de hele gemeente vragen en individuele kwesties. Niet elke kwestie moet voor de hele gemeente worden gebracht, zoals niet elk geschil tussen de Israëlieten in Jeruzalem moet worden beslecht. God verwacht dat gelovigen zaken onder elkaar kunnen regelen. Ieder gelovige kan een 'rechter' zijn als hij geestelijk gezind is *(Gl 6:1)*, zoals iedere gelovige priester kan zijn als hij geestelijk gezind is.

Broeders, zelfs als iemand door een overtreding overvallen wordt, brengt u die geestelijk bent zo iemand terecht in een geest van zachtmoedigheid, ziende op uzelf, opdat ook u niet in verzoeking komt. (Gl 6:1)

In de *verzen 18-20* staan de normen die rechters moeten hanteren. Die normen worden door God bepaald. De nadruk ligt op gerechtigheid, een woord in *vers 20* dat twee keer achter elkaar wordt genoemd. De hoofdzaak is dat er rechtvaardig recht wordt gesproken, dat wil zeggen zoals God is en de dingen ziet. Een bewuste afwijking van de norm die God heeft gegeven, is een buigen van het recht.

Er moet door de rechter naar de aangeklaagde worden gekeken als iemand die hij nog nooit heeft gezien en niet kent. Dat voorkomt dat de rechtspraak door persoonlijke vooroordelen wordt beïnvloed *(Sp 18:5; 24:23)*. De rechter moet niet om te kopen zijn *(Ex 23:8)*. Het leven in en het bezit van het land hangt voor henzelf en voor hun nakomelingen af van een rechtvaardige rechtspraak.

Het gaat hier om mensen die de juiste gezindheid bezitten om tussen broeders een uitspraak te doen. Dat is een moeilijke zaak. Je bent niet zomaar een rechter, je bent er niet zomaar aan toe om naar een broeder of zuster te gaan om hem of haar op iets verkeerds te wijzen. Het 'rechtspreken' in de gemeente, is iets dat iedere gelovige moeten kunnen doen: *"Of weet u niet, dat de heiligen de wereld zullen oordelen? En als door u de wereld wordt*

geoordeeld, bent u dan onwaardig voor [de] geringste rechtszaken? Weet u niet, dat wij engelen zullen oordelen? Hoeveel te meer [de] dingen van dit leven? Als u dan rechtszaken hebt over de dingen van dit leven, stelt dan daarover hen die in de gemeente niet geacht zijn! Ik zeg het tot uw beschaming. Is er dan onder u niet één wijze, ook niet één, die uitspraak zal kunnen doen tussen zijn broeders?" (1Ko 6:2-5).

Het behandelen van zulke zaken in de gemeente is een voorbereiding op de dienst in het vrederijk, waar we engelen zullen oordelen, wat betekent dat wij zullen zeggen wat zij moeten doen *(1Ko 6:3)*. We kunnen slechts regering uitoefenen, nadat we onszelf hebben leren kennen zoals Hij ons altijd heeft gekend. Die kennis krijgen we ten volle wanneer we *"geopenbaard worden voor de rechterstoel van Christus" (2Ko 5:10)*.

Het gaat om de balk en de splinter *(Mt 7:3-5)*. De splinter is niet goed, die moet eruit. Helpen bij het verwijderen van de splinter uit het oog van de broeder kan pas als de balk uit het eigen oog is weggedaan. Als iemand iets over de splinter zegt, moet niet verwezen kunnen worden naar een balk in zijn eigen oog. De 'rechter' moet niet zelf aan te klagen zijn.

Niets naast en in de plaats van God | *verzen 21-22*

> *21 U mag bij het altaar van de HEERE, uw God, dat u voor uzelf zult maken, geen gewijde paal plaatsen van wat voor geboomte dan ook. 22 Ook mag u geen gewijde steen voor uzelf oprichten, want dat haat de HEERE, uw God.*

Het eerste waar de rechters mee te maken zullen krijgen, is het vertrappen van de rechten van God *(vers 21)*. Dat komt in het gedeelte van *Deuteronomium 16:21* tot *Deuteronomium 17:7* aan de orde. De rechten van God komen altijd op de eerste plaats, voordat het gaat om de broeder die tekort wordt gedaan. Als Gods rechten worden vertrapt, heeft dat zijn gevolgen voor de verhoudingen binnen Gods volk, tussen de leden ervan onderling; dan worden ook de rechten van de naaste vertrapt.

Onreine praktijken in de aanbidding moeten door de rechter veroordeeld worden. Het betekent ook dat een rechter hier zelf niet in te veroordelen moet zijn. Een rechter die in zijn leven vormen van aanbidding gebruikt die hun oorsprong in de wereld hebben, is niet geschikt om rechter te zijn. Hij moet het recht van God hierin kennen en handhaven.

Naast de vorm is ook de inhoud van wezenlijk belang *(vers 22)*. Er mag alleen aan God geofferd worden en niet aan onszelf. In de aanbidding mag geen enkele gedachte aan onze eigen belangrijkheid zijn. Er mag op geen enkele wijze eer worden gebracht aan onszelf. Dat kan gebeuren als we vinden dat onze bijdrage toch wel heel fraai is, bijvoorbeeld in de gebruikte woorden of bewoordingen, of het lied dat we hebben opgegeven. Als Gods Geest ons leidt, zal alles alleen tot eer van de Heer Jezus zijn. Als we door het vlees worden geleid, zal het tot onze eigen verheerlijking zijn. Dit laatste is hatelijk voor God, dat *"haat de HEERE, uw God"*.

Gods voorschriften voor het offer moeten de zorg van de rechter zijn. In geestelijke zin gaat het om kennis van de Heer Jezus en Zijn werk. Aan de heerlijkheid en volmaaktheid van Zijn persoon mag niet tekort worden gedaan. Een rechter deelt in de waardering die God voor het offer van Zijn Zoon heeft. Hij waakt erover dat het alleen om de Heer Jezus gaat en dat alle eer voor het werk dat Hij heeft volbracht alleen aan God wordt gebracht.

In de *verzen 21-22* zien we de zorg voor het altaar van de HEERE, dat is voor ons de tafel van de Heer. Aan de dienst aan de tafel van de Heer mogen we geen elementen toevoegen die er niet thuishoren, we mogen er niets naast plaatsen. Dit geldt het meest voor broeders die zich uiten. De vraag is: wat brengen wij de offerdienst binnen? Het mag niets zijn wat aantrekkelijk is voor het vlees. Het mag ook zeker niets zijn wat tot verheerlijking is van onszelf. Als we met deze dingen geen rekening houden, verachten we de Heer Jezus in Zijn rechten.

Deuteronomium 17

Geen gebrekkig dier offeren | *vers 1*

> *1 U mag aan de HEERE, uw God, geen rund of kleinvee offeren waaraan een gebrek is, wat voor slechts dan ook, want dat is voor de HEERE, uw God, een gruwel.*

De geestelijke toepassing van dit vers is dat God niets van ons wil hebben wat de kostbaarheid van de Heer Jezus aantast. Dat zou van onverschilligheid getuigen *(Ml 1:7-8)*. Als we bijvoorbeeld tegen God zeggen dat de Heer Jezus wel kon zondigen, maar dat Hij dat niet heeft gedaan, is dat een gruwel voor God.

Een dergelijke gedachte doet tekort aan de volmaaktheid van de Heer Jezus, want Hij *kon en kan* niet zondigen. Bij Gods volk mag een dergelijke oppervlakkigheid in het brengen van offers niet gebeuren. Als iemand in onwetendheid zoiets zegt, zal hij zich graag laten corrigeren als hij daarop attent wordt gemaakt. Alle offers die aan God worden aangeboden, zijn typen van het offer van Christus. Hij is het volmaakt onberispelijke offer, zonder gebrek, volkomen zonder zonde, vrij van zelfs maar de schijn ervan.

Straf op afgoderij | *verzen 2-7*

> *2 Als in uw midden, binnen een van uw poorten die de HEERE, uw God, u geeft, een man of vrouw gevonden wordt die doet wat slecht is in de ogen van de HEERE, uw God, door Zijn verbond te overtreden, 3 en [als] deze [persoon] andere goden gaat dienen en zich voor die neerbuigt, of voor de zon, de maan of heel het leger aan de hemel, wat ik niet geboden heb, 4 en dat wordt u verteld en u hoort dat, dan moet u het goed onderzoeken. En zie, is het de waarheid, staat de zaak vast, is zo'n gruwelijke daad in Israël gedaan, 5 dan moet u die man of die vrouw die deze wandaad verricht heeft, naar buiten brengen, naar uw poorten, die man of die vrouw, en u moet hen met stenen stenigen, zodat zij sterven. 6 Op de verklaring van twee of drie getuigen moet hij die dient te sterven, gedood worden; hij mag niet gedood worden op de verklaring van [slechts] één getuige. 7 Eerst moet de hand van de getuigen zich tegen hem [keren] om*

> *hem te doden, daarna de hand van heel het volk. Zo moet u het kwaad uit uw midden wegdoen.*

In *Deuteronomium 13* gaat het om hen die anderen tot afgoderij willen verleiden *(Dt 13:1-18)*. In deze verzen gaat het om hen die verleid zijn. Als de beschuldiging komt dat iemand tot het bedrijven van afgoderij is verleid, moet er eerst onderzoek plaatsvinden. Zo gebeurt het ook in *Mattheüs 18* in het geval iemand van zonde wordt beschuldigd. Pas nadat er twee of drie getuigen zijn, kan er recht worden gesproken *(Mt 18:16; Nm 35:30)*.

Als iemand ziet dat een ander zondigt, moet hij daarover niet met anderen spreken, maar daarover zelf eerst met de persoon in kwestie spreken. Als ik de enige ben die iets kwaads van iemand weet, mag ik daarover niet met anderen spreken. Er mag geen zaak in de gemeente komen als we niet eerst zelf met de broeder hebben gesproken en daarna nog met getuigen bij hem geweest zijn.

Als de aanklacht gegrond is, zal de hand van de getuigen het eerst tegen hem zijn. Dat geeft de getuigen een grote verantwoordelijkheid en maant tot grote voorzichtigheid bij het stellen van een aanklacht over kwaad. Dit voorschrift zal er dan ook voor zorgen dat de getuigen uiterst zeker van hun zaak en van de ernst van de begane misdaad zullen zijn.

Als de hand van de getuigen zich tegen de boosdoener keert, is daarmee in feite het doodvonnis voltrokken. In *vers 7* staat dat zij *"zich tegen hem [keren] om hem te doden"*. Daarna moet de hand van heel het volk tegen hem zijn. Op die manier maken zij duidelijk dat zij zich aansluiten bij de getuigen en hun getuigenis bekrachtigen. Zo moet het boze uit de gemeente worden weggedaan. Het boze (of: de boze) mag geen plaats hebben in het volk van God. Dat geldt zowel voor Israël toen als voor de gemeente nu.

Voordat de gemeente tot een besluit komt naar aanleiding van een zaak die tot haar is gebracht, moet de persoon die dat doet zelf wel overtuigd zijn van die zaak. Als een zaak voor de gemeente wordt gebracht, is dat nog niet hetzelfde als een besluit van de gemeente. De gemeente moet nog tot een oordeel, tot een beslissing komen. Dit stadium komt overeen met wat we vervolgens in *Mattheüs 18* lezen *(Mt 18:17)*. Dat wil zeggen dat de individuele gelovige iemand

> *Als hij echter hun geen gehoor geeft, zeg het aan de gemeente; als hij echter ook de gemeente geen gehoor geeft, laat hij voor u zijn als de heiden en de tollenaar. (Mt 18:17)*

als een heiden en tollenaar moet zien, nog voordat de gemeente zo iemand als een boze wegdoet.

Omgekeerd is dit ook van toepassing op het voorstel van een broeder of zuster om een voor anderen onbekende gelovige te ontvangen aan de tafel van de Heer. De broeder of zuster moet zelf overtuigd zijn van de juistheid van het voorstel. Als door twee of drie getuigen de juistheid van dit voorstel voor de gemeente duidelijk is, zal de gemeente zo iemand ontvangen aan de tafel van de Heer.

Rechtspraak in moeilijke zaken | *verzen 8-13*

> *8 Als bij de rechtspraak een zaak voor u te moeilijk is, bij geschilpunten binnen uw poorten met betrekking tot bloed[vergieten], rechtsvordering of geweldpleging, dan moet u opstaan en naar de plaats gaan die de HEERE, uw God, zal uitkiezen. 9 Dan moet u naar de Levitische priesters gaan, en naar de rechter die er in die dagen is, en [hen] raadplegen. Zij zullen dan een gerechtelijke uitspraak voor u doen. 10 En u moet handelen overeenkomstig de uitspraak die zij u bekendmaken, vanuit die plaats die de HEERE zal uitkiezen. U moet nauwlettend handelen overeenkomstig alles wat zij u leren. 11 Overeenkomstig de wetsregel die zij u leren, en overeenkomstig het vonnis dat zij voor u uitspreken, moet u handelen. U mag van de uitspraak die zij u bekendmaken, niet afwijken, naar rechts of naar links. 12 De man echter die overmoedig handelt, door niet te luisteren naar de priester die daar staat om de HEERE, uw God, te dienen, of naar de rechter, die man moet sterven. Zo moet u het kwaad uit Israël wegdoen. 13 Laat heel het volk het horen en bevreesd zijn, en niet meer overmoedig zijn.*

In dit gedeelte gaat het om een zich onderwerpen aan een straf die door een bevoegde instantie is opgelegd. Als men daartegen in opstand komt, wordt een geest van rebellie, van weerspannigheid zichtbaar. Daar openbaart zich een geest van tegenspraak en opstand tegen God. Het is het kwaad van ongehoorzaamheid tegenover God of tegenover hen die onder Hem met gezag bekleed zijn. Met dit beginsel van minachting en eigenwilligheid moet gehandeld worden op dezelfde manier als met toverij en afgoderij.

Het doel van de straf is dat anderen zullen horen en vrezen en niet in hetzelfde kwaad zullen vallen. Sommigen zullen zo verstandig zijn om van misdaad af te zien. Anderen zullen, als zij een misdaad hebben begaan en gestraft zijn, zich liever onderwerpen aan het vonnis, dan tegen zichzelf te zondigen en hun leven te verbeuren door er tegenin te gaan. Uit deze wet leidt de schrijver van de *brief aan de Hebreeën* af hoe ontzettend de straf is die zij waard geacht zullen worden, die de Zoon van God, en daarmee Zijn gezag, met voeten treden *(Hb 10:28-29)*.

Iemand die [de] wet van Mozes verworpen heeft, sterft zonder ontferming op [het woord van] twee of drie getuigen: hoeveel zwaarder straf, meent u, zal hij waard geacht worden die de Zoon van God met voeten heeft getreden en het bloed van het verbond waardoor hij geheiligd was, onheilig geacht en de Geest van de genade gesmaad heeft? (Hb 10:28-29)

Als een plaatselijke gemeente een besluit neemt, is dat de hoogste gezagsinstantie op aarde. *"Wat u zult binden op de aarde, zal gebonden zijn in [de] hemel" (Mt 18:18)*. De reikwijdte van het besluit is de hele aarde. Dat komt omdat de Heer Jezus Zijn tegenwoordigheid aan die plaatselijke gemeente verbindt: *"Want waar twee of drie vergaderd zijn in Mijn Naam, daar ben Ik in hun midden" (Mt 18:20)*.

In *vers 9* komt de priester naar voren. Priesters worden verondersteld het best Gods gedachten te kennen omdat zij eraan gewend zijn in Zijn tegenwoordigheid te verkeren. Dat bepaalt de geestelijke gezindheid. Iedere broeder of zuster kan die priester zijn. Het gaat niet om de gave die iemand heeft, maar om de gezindheid die iemand heeft door zijn of haar omgang met God.

Het aanstellen van een koning | *verzen 14-20*

> *14 Wanneer u in het land komt dat de HEERE, uw God, u geeft, en u dat in bezit neemt en erin woont, en u [dan] zegt: Ik wil een koning over mij aanstellen, zoals al de volken die rondom mij zijn, 15 dan moet u voorzeker hem tot koning over u aanstellen die de HEERE, uw God, verkiezen zal. Uit het midden van uw broeders moet u een koning over u aanstellen; u mag geen buitenlander over u zetten, die uw broeder niet is. 16 Maar hij mag voor zichzelf niet veel paarden aanschaffen en het volk niet laten terugkeren naar Egypte om veel paarden aan te schaffen, omdat de HEERE tegen u gezegd heeft: U mag nooit meer langs deze weg terugkeren. 17 Ook mag hij voor zichzelf niet veel vrouwen nemen, anders zal zijn hart afwijken. Hij mag voor zichzelf ook*

> *niet al te veel zilver en goud nemen. 18 Verder moet het [zó] zijn, als hij op de troon van zijn koninkrijk zit, dat hij voor zichzelf op een boekrol een afschrift van deze wet schrijft, vanuit [de rol] die onder het toezicht van de Levitische priesters is. 19 Dat moet bij hem zijn en hij moet er alle dagen van zijn leven in lezen om de HEERE, zijn God, te leren vrezen [en] om alle woorden van deze wet en deze verordeningen in acht te nemen door [ze] te houden, 20 opdat zijn hart zich niet verheft boven zijn broeders, opdat hij niet afwijkt van het gebod, naar rechts of naar links en opdat hij [zijn] dagen verlengt in zijn koninkrijk, hij en zijn zonen, te midden van Israël.*

Na de wetten betreffende onderdanen volgen wetten voor de koning. De aanstelling van een koning wordt niet bevolen, zoals wel het geval is bij de rechters. God voorziet de vraag om een koning en geeft er alvast Zijn aanwijzingen voor. Hij regeert over koningen. Zij, die over anderen heersen, moeten eraan denken dat zij ook zelf onder het gezag van een Meerdere staan.

De vraag die God van het volk verwacht als het in het land is, is niet die van *1 Samuel 8*. Daar lezen we dat *"alle oudsten van Israël"* bij Samuel komen en tegen hem zeggen: *"Zie, u bent oud geworden en uw zonen gaan niet in uw wegen. Stel daarom een koning over ons aan om ons leiding te geven, zoals alle volken" (1Sm 8:4-5; vgl. Hs 8:4a)*. God heeft altijd een Koning in Zijn gedachten gehad. Hij verwacht van Zijn volk dat zij met die vraag zullen komen omdat Hij erover gesproken heeft en wel in de woorden die Hij Jakob in de mond legt als deze zijn zonen zegent *(Gn 49:10a)*. In *1 Samuel 8* willen ze een koning naar hun *eigen* hart en niet een koning naar het hart *van God*. Zij willen daar een koning *in plaats van* de HEERE.

> *Zíj hebben koningen aangesteld, maar buiten Mij om;*
> *zij hebben vorsten aangesteld, maar zonder Mij erin te kennen.*
> *(Hs 8:4a)*

> *De scepter zal van Juda niet wijken*
> *en evenmin de heersersstaf van tussen zijn voeten,*
> *(Gn 49:10a)*

De koning naar het hart van God is een beeld van de Heer Jezus. Hij is *"uit het midden van uw broeders" (vgl. Hb 2:14)*. Een koning is ook een beeld van de gelovigen van de gemeente, want zij zijn gemaakt tot *"een koninkrijk" (Op 1:6)*. Straks zullen we als zodanig regeren *(1Ko 6:2)*. Wat we straks openlijk zullen doen, moet nu al in de onderlinge zaken die er tussen gelovigen kunnen zijn, uitgeoefend worden.

We zijn echter niet alleen leden van de gemeente, maar ook onderdanen in het koninkrijk, dat wil zeggen niet regeerders. Broeders met 'koninklijke waardigheid' herkennen we in broeders die de gave van regering hebben. Zij zijn door de Heer gegeven en matigen niet zichzelf die plaats aan. Het streven naar het opzienerschap wordt aanbevolen, maar tegelijk wordt ook vermeld aan welke voorwaarden moet worden voldaan *(1Tm 3:1-7)*.

De koning moet een *broeder* zijn en als zodanig een dienaar en geen heerser. Een man als Diótrefes, over wie Johannes in zijn derde brief schrijft, heeft daaraan geen boodschap. Hij ontvangt de broeders niet en gedraagt zich als een heerser, terwijl hij de eerste plaats claimt: *"Ik heb aan de gemeente <een en ander> geschreven; maar Diótrefes, die graag onder hen de eerste is, neemt ons niet aan. ... en hiermee niet tevreden neemt hijzelf de broeders niet aan en verhindert hen die het willen [doen] en werpt hen uit de gemeente"* (3Jh 1:9,10b)

De koning wordt voor drie dingen gewaarschuwd: paarden, vrouwen en rijkdom (zilver en goud).

1. *"Paarden"* spreken van natuurlijke kracht en geweld. Daarop mag de koning niet vertrouwen. Hij moet op de HEERE vertrouwen: *"Dezen [vertrouwen] op strijdwagens en die op paarden, maar wíj zullen de Naam van de HEERE, onze God in herinnering roepen"* *(Ps 20:8; 33:17; Hs 14:4)*. We kunnen het vergelijken met bijvoorbeeld het vertrouwen op vlot spreken. Als we dat niet beheersen, kunnen we dat aanleren. Een aangeleerde spreekbekwaamheid doet het in de wereld goed, maar in de gemeente moeten we niet met verbaal geweld de mening van het geheel naar onze hand zetten.
2. *"Vrouwen"* spreken in dit verband van verleidingen waardoor een afwijken van de HEERE komt. Hieraan verbonden is het opwekken van verkeerde begeerten, die samen met hebzucht tot afgoderij voert *(Ko 3:5)*.
3. Het derde gebod is om *"niet al te veel zilver en goud"* te nemen. Als dat gebeurt, geeft dat blijk van het zoeken van het materiële als de ware vervulling van het leven. Het zal ook voeren tot onafhankelijkheid van God.

De drie genoemde gevaren zijn samen te vatten in de woorden macht, genot en rijkdom. Voor de drie genoemde gevaren kan de koning, en kunnen

wij als koningen, alleen bewaard blijven door het voortdurend lezen in *"een afschrift van deze wet"*. Als die in het hart is, blijft hij in het rechte spoor en in de juiste gezindheid. Hij zal zich dan niet verheffen boven zijn broeders. Zulke broeders en zusters kunnen in het midden van de gelovigen op de goede manier de rechtspraak uitoefenen.

Om voor genoemde gevaren bewaard te blijven en een goede koning voor zijn volk te zijn moet de koning zelf een afschrift van de wet schrijven. Er wordt van hem verwacht dat hij er dagelijks in leest. Het zal hem bewust maken van het feit dat hij wel regeert over een volk, maar zelf ook geregeerd wordt. Het zal hem nederig houden te midden van zijn volk. Het zal hem bewaren voor afwijkingen in zijn koningschap, zodat het evenwichtig en dienend zal zijn. De Heer Jezus wijst daar Zijn discipelen op: *"Hij echter zei tot hen: De koningen van de volken heersen over hen, en zij die gezag over hen voeren, worden weldoeners genoemd. U echter niet aldus, maar laat de grootste onder u als de jongste zijn, en de voorganger als een die dient. Want wie is groter, hij die aanligt of hij die dient? Niet hij die aanligt? Ik echter ben in uw midden als Degene Die dient" (Lk 22:25-27).*

Deuteronomium 18

Inleiding

Op de wet voor de *koning* in het vorige hoofdstuk *(Dt 17:17-20)* volgt in dit hoofdstuk een wet voor de *priesters* en de aankondiging van de *profeet*. Bij de drie ambten *koning*, *priester* en *profeet* mogen we denken aan de Heer Jezus. Hij is de ware Koning, Priester en Profeet. Een verschil tussen deze drie is dat een profeet geen erfopvolging kent, terwijl dat bij de koning en de priester wel het geval is.

Ze hebben ook hun betekenis voor ons, gelovigen van het Nieuwe Testament. Wat de positie betreft, is de nieuwtestamentische gelovige een koning, *"een koninkrijk" (Op 1:6; 5:10)*, een priester *(Op 1:6; 5:10; 1Pt 2:5)* en een profeet, dat wil zeggen dat hij of zij een profetische dienst kan verrichten *(vgl. 1Ko 11:4-5a)*. In de praktijk geldt het echter alleen voor hen die ernaar leven.

Dat is wat in de dienst en geschiedenis van Israël in het Oude Testament wordt voorgesteld. Daar zien we niet wat we in beginsel zijn, maar hoe het beginsel van het Nieuwe Testament in de praktijk wordt uitgeleefd. Een onderscheid is nog dat in het Nieuwe Testament alle gelovigen die tot de gemeente behoren, priesters zijn, terwijl in het Oude Testament alleen de nakomelingen van Aäron priesters zijn.

Het erfdeel van de stam Levi | *verzen 1-2*

> *1 De Levitische priesters, de hele stam Levi, mogen geen aandeel of erfbezit hebben [samen] met Israël; de vuuroffers van de HEERE en Zijn erfelijk bezit mogen zij eten. 2 Daarom mag hij geen erfelijk bezit hebben te midden van zijn broeders; de HEERE, Die is zijn erfelijk bezit, zoals Hij tot hem gesproken heeft.*

Er is sprake van twee soorten erfdeel. Er is een erfdeel dat Israël bezit en er is een erfdeel van God. Het erfdeel dat Israël bezit, heeft het van God als zegen gekregen. Daarvan geeft het volk aan Hem terug, zoals David zegt: *"Uit Uw hand hebben wij het U gegeven" (1Kr 29:14b)*. Wat het volk aan God geeft, is voedsel voor God. Hij noemt het *"Mijn voedsel" (Nm 28:2)*. Dat

is tevens ook het voedsel van de priesters. Dit voedsel is eerst als zegen door God aan Zijn volk gegeven. De aanbidding die we aan God brengen, kan alleen zijn, wat wij in een vroeger stadium als voedsel tot ons hebben genomen.

Het erfdeel dat wij bezitten, is wat God in Christus aan ons geschonken heeft. Het erfdeel dat God bezit, is wat wij in Christus aan God geven. Ons erfdeel is het geheel aan geestelijke zegeningen in de hemelse gewesten, dat is samengevat in: het eeuwige leven. Daarin zijn wij ingeleid in de vorige hoofdstukken. Gods deel is wat wij op onze beurt in Christus aan God geven: de vuuroffers, de tienden en de eerstelingen.

Het erfdeel van de HEERE is ook het erfdeel van de Levieten. De HEERE Zelf is hun erfdeel. Wat wij aanbieden aan God, is Zijn eigen Zoon. Wij mogen dat doen om op die manier priesterdienst uit te oefenen. Hiermee beantwoorden we tevens aan ons zoonschap, want God heeft de erfgenamen *"tot [het] zoonschap voor Zichzelf bestemd" (Ef 1:5)*, tot Zijn eigen vreugde.

Het recht van de priesters | *verzen 3-5*

> *3 Van [de gaven van] het volk, van hen die een offer brengen, hetzij een rund of kleinvee, is dit [het deel] waar de priesters recht op hebben: men moet de schouder, de beide kaken en de maag aan de priester geven. 4 [Ook] de eerstelingen van uw koren, uw nieuwe wijn en uw olie, en de eerstelingen van de wol van uw kleinvee moet u hem geven, 5 want hem heeft de HEERE, uw God, uit al uw stammen uitgekozen om in de Naam van de HEERE te staan [en] te dienen, hij en zijn zonen, alle dagen.*

Bij wat in *Deuteronomium* van de priesters wordt gezegd, staat niet hun dienst of hun kleding voorop, zoals dat wel in *Leviticus* het geval is waar een volk door de woestijn gaat. In *Deuteronomium* worden de priesters gezien als een deel van een volk dat in het bezit is van de erfenis en van wie nu hun positie nader moet worden bepaald. Dit verschil zien we ook bij het voedsel van de priesters. In *Leviticus* lezen we ook over het eten van de priesters, maar daar staat het in verbinding met het allerheiligste. Hier gaat het om offers die het volk brengt en waarvan het volk eet, onafhankelijk van de priesterklasse, maar waarin het volk deelt met de priesters.

De priesters worden door de offers van het volk in leven gehouden, evenals de Levieten. Dat wil zeggen dat priesterdienst in de gemeente, ofwel aanbidding, alleen tot zijn recht komt, als elk lid van de gemeente in zijn dagelijks leven – om zo te zeggen, als lid van het volk – zijn lichaam stelt tot een levende offerande voor God *(Rm 12:1)*. Zonder dagelijkse toewijding aan God zal van de priesterdienst niet veel terechtkomen.

Ik vermaan u dan, broeders, door de ontfermingen van God, dat u uw lichamen stelt tot een levende offerande, heilig, voor God welbehaaglijk, [dat is] uw redelijke eredienst. (Rm 12:1)

Het is goed om het verschil tussen de priester en de Leviet te zien en wat dat voor ons betekent. Priesters zijn offeraars, ze zijn aanbidders. Levieten zijn gegeven tot hulp van de priesters. Priesters dienen God, Levieten dienen de priesters. De Levieten houden de priesterdienst in stand. Levietendienst is alle dienst die erop gericht is de priesterdienst te bevorderen.

Wij zijn zowel priester als Leviet. De gelovige is zowel een aanbidder als iemand die helpt om de priesterdienst te verrichten. Die hulp komt bijzonder in de dienst van het Woord naar voren. De dienst van het Woord is daar speciaal op gericht en niet in de eerste plaats op onze praktische wandel. Onze praktische wandel is het middel waardoor de priesterdienst op een goede manier kan worden uitgeoefend.

Het voedsel en de inkomsten van priesters en Levieten worden in *Numeri 18* uitvoerig beschreven *(Nm 18:2-32)*. Hier gebeurt het summier, in overeenstemming met het boek dat niet zozeer over priesters en Levieten gaat, maar over het hele volk. Dat benadrukt het belang van ons dagelijks leven, hoe we ons daarin gedragen. Als we ons daarin gedragen op een wijze die past bij iemand die lid is van Gods volk, zal dat zowel de Levietendienst als de priesterdienst versterken. Als we er een slordige wijze van leven op nahouden, komt er van onze dienst als Levieten en priesters niet veel terecht.

Van de slachtoffers die het volk brengt, moeten drie delen aan de priester gegeven worden. Slachtoffers zijn die offers waarvan het volk zelf mag eten. Het enige offer waarvan het volk mag eten, is het dankoffer. In geestelijke zin heeft voedsel de betekenis dat wat we in ons denken en onze geest opnemen, ons karakter vormt. Anders gezegd: ons karakter wordt mede bepaald door wat we lezen en waarnaar we luisteren.

De priester krijgt als zijn voedsel *"de schouder, de beide kaken en de maag"*. *"De schouder"* van het offer spreekt van geestelijke energie die de Heer Jezus heeft getoond. Hij is doorgegaan onder alle omstandigheden en heeft in gehoorzaamheid aan Zijn God en Vader het werk volbracht. Als 'de schouder' mijn voedsel is, brengt dat deze karaktertrek in mij tot stand. Ik zal dan ook in volhardende gehoorzaamheid mijn weg gaan. Daaruit vloeit priesterdienst voort. Als het alleen priesterdienst is, zonder dat het eerst voedsel is geweest, is het snel alleen vorm. *"De beide kaken en de maag"* staan in verbinding met de spijsvertering, waardoor het voedsel zijn uitwerking gaat krijgen in het karakter.

Deze dingen zijn van toepassing op de Heer Jezus tijdens Zijn leven op aarde. Hij heeft altijd in de weg van Zijn God gewandeld, Hij heeft Gods wet dag en nacht overdacht *(Ps 1:2)*, want Gods wet is in Zijn binnenste *(Ps 40:9)*. Hij is altijd in de dingen van Zijn Vader geweest *(Lk 2:49)*. Er is ook een toepassing voor ons. Als priesters moeten wij altijd in de dingen van God zijn. Het is niet voldoende om het Woord alleen maar aan te horen. Het is van belang dat wij het overdenken, dat we het gehoorde verwerken.

...;
maar die zijn vreugde vindt in de wet van de HEERE
en Zijn wet dag en nacht overdenkt. (Ps 1:2)

...;
Ik vind er vreugde in, Mijn God, om Uw welbehagen te doen;
Uw wet [draag Ik] diep in Mijn binnenste. (Ps 40:9)

De priester krijgt ook van de eerstelingen te eten. De eerstelingen is dat wat kortgeleden van het land is gekomen. Het gaat om wat vers en fris is en niet om iets wat al jaren in de opslagplaats ligt. Dat wijst erop hoe belangrijk het is dat we ons elke keer opnieuw voeden met *"koren"*, dat spreekt van de Heer Jezus als het tarwegraan dat in de aarde gevallen is en gestorven is, waardoor wij eeuwig leven ontvangen hebben *(Jh 12:24)*. We moeten elke keer, elke dag, een nieuwe vreugde, *"de nieuwe wijn"* in de Heer beleven, door wat we over Hem in het Woord lezen. Elke keer, elke nieuwe dag, moeten we ons voeden met nieuw, vers voedsel en moeten we de nieuwe kracht van de Heilige Geest, *"olie"*, ervaren.

Voorwaar, voorwaar, Ik zeg u: als de tarwekorrel niet in de aarde valt en sterft, blijft zij alleen; maar als zij sterft, draagt zij veel vrucht. (Jh 12:24)

Als ons geloofsleven zijn frisheid verliest en we teren op oude kennis en ervaringen, ontstaat er dode orthodoxie. In de samenkomsten zal dit zich

uiten in het volgen van een gewoontepatroon of zelfs het opstellen van een liturgie. In beide gevallen wordt een menselijke ordening gevolgd en is er van frisheid en spontaniteit in de samenkomst niets te merken. Dan wordt er gegeten uit oude voorraad. Dat is het gevolg als wij de priester in ons niet te eten geven en als we de Leviet vergeten, als we geen oog hebben voor wat hij uitdeelt om de priesterdienst te bevorderen.

Naast koren, most en olie moeten ook *"de eerstelingen van de wol"* van de schapen aan de priester worden gegeven. De wol van schapen spreekt hier van wat uit de nieuwe natuur voortkomt in de broeders en zusters. Het is de warmte van de gemeenschap van de broeders en zusters. De eerste zegen wordt merkbaar in de priesterdienst. Aan de priesterlijke aanbidding is te merken hoe het met de 'de eerste wol' is gesteld. Er is sprake van een koude dienst als de 'wol' in de samenkomsten ontbreekt. Dan wordt de priesterdienst uit gewoonte uitgeoefend, zonder het besef dat we als broeders en zusters bij elkaar horen. We komen wel in de samenkomsten bij elkaar, maar door de week hebben we geen boodschap aan elkaar, leven we langs elkaar heen.

Priesterdienst bestaat vanwege Gods soevereine uitverkiezing. Hij wenst priesters in Zijn tegenwoordigheid, opdat zij in Zijn Naam dienst zullen doen. Geen priester kan daar staan en dienst doen om wie hij zelf is, alsof in hem persoonlijk enige kwaliteit aanwezig is die God kan waarderen. God heeft Zijn Naam op hen gelegd. Daardoor zijn priesters aangenaam voor Hem. Aan die dienst komt nooit een einde. God wil dat dit een voortdurende bezigheid zal zijn *(Hb 13:15)*.

Laten wij <dan> door Hem voortdurend een lofoffer brengen aan God, dat is [de] vrucht van [de] lippen die Zijn Naam belijden. (Hb 13:15)

Iedere Leviet deelt in het voedsel | *verzen 6-8*

> *6 Verder, wanneer er een Leviet komt, uit een van uw poorten in heel Israël, waar hij als vreemdeling verblijft, en hij naar het volle verlangen van zijn ziel naar de plaats komt die de HEERE zal uitkiezen, 7 en hij [daar] dient in de Naam van de HEERE, zijn God, zoals al zijn broeders, de Levieten, die daar voor het aangezicht van de HEERE staan, 8 dan moet hij een evenredig deel aan voedsel ontvangen, ongeacht wat hij uit familiebezit verkocht heeft.*

De dienst wordt door Levieten in Jeruzalem uitgeoefend, door hen die 'op dienst' zijn. Als een Leviet die ergens in het land woont dat ook wil, mag

hij ook dienst gaan doen. Hij mag daarin niet belemmerd worden. Hij zal niet te veel zijn, er is plaats voor hem. Hier is ook een toepassing voor ons te maken. We mogen als gemeente samenkomen in de Naam van de Heer Jezus om naar Gods Woord te luisteren, zoals dat in veel plaatsen op de eerste dag van de week gebeurt. Voor de bediening van het Woord moet aan iedere 'Leviet' gelegenheid worden gegeven. Als iemand het op zijn hart heeft door de Geest een dienst te doen, dan moet hij daarvoor de gelegenheid krijgen.

De Levieten in Jeruzalem leven van wat de Israëlieten brengen. Als er nu een nieuwe Leviet komt, moeten ze dat met nóg iemand delen. Bij de Levieten die in Jeruzalem leven, kan de lage gedachte opkomen dat zij daardoor minder krijgen. Aan die lage gedachte mag niet worden toegegeven. Het is ook niet van belang of de nieuwe Leviet nog een andere bron van inkomsten heeft, bijvoorbeeld door de verkoop van het land dat hij in de plaats van herkomst heeft gehad.

Zo is het ook met de 'Leviet' in deze tijd. Elke arbeid voor de Heer verdient beloond te worden door Gods volk dat daar nut van heeft *(Gl 6:6)*. Het doet er daarbij niet toe of zo'n arbeider nog een andere bron van inkomsten heeft. Er mag geen onderscheid gemaakt worden tussen hen die zogenaamd 'fulltime' in het werk van de Heer zijn en zij die naast hun werk in de maatschappij ook in ander werk voor de Heer bezig zijn. Als het goed is, is iedere gelovige volledig voor de Heer bezig *(1Ko 15:58)*. De Heer bepaalt voor ieder de werkzaamheden en alles behoort te gebeuren voor Hem *(Ko 3:17)*.

En laat hij die in het Woord wordt onderwezen, hem die onderwijst van alle goede dingen meedelen. (Gl 6:6)

En al wat u doet, in woord of in werk, [doet] alles in [de] Naam van [de] Heer Jezus, terwijl u God [de] Vader door Hem dankt. (Ko 3:17)

Levieten zijn aan de priesters gegeven om hen te helpen bij hun dienst *(1Kr 23:27-32)*. Alle dienst van ons in het karakter van de Leviet moet erop gericht zijn dat onze dienst als priesters, het offers brengen aan God, beter tot zijn recht komt. Zij die zich ter wille van die dienst vrijmaken, hebben recht op ondersteuning van Gods volk *(1Ko 9:14; 1Tm 5:17-18)*.

Zo heeft de Heer ook verordend voor hen die het evangelie verkondigen, dat zij van het evangelie leven. (1Ko 9:14)

Verbod op occulte praktijken | *verzen 9-14*

> *9 Wanneer u in het land komt dat de HEERE, uw God, u geeft, mag u niet leren handelen overeenkomstig de gruweldaden van die volken. 10 Onder u mag niemand gevonden worden die zijn zoon of zijn dochter door het vuur laat gaan, die waarzeggerij pleegt, die wolken duidt of aan wichelarij doet, die een tovenaar is, 11 die bezweringen doet, die een dodenbezweerder of een waarzegger raadpleegt, of die bij de doden onderzoek doet. 12 Want iedereen die zulke dingen doet, is een gruwel voor de HEERE. En vanwege deze gruweldaden verdrijft de HEERE, uw God, [deze volken] van voor uw [ogen] uit hun bezit. 13 Oprecht moet u zijn tegenover de HEERE, uw God. 14 Want deze volken, die ú uit hun bezit verdrijven zult, luisteren naar wolkenduiders en waarzeggers. Maar de HEERE, uw God, heeft dat ú niet toegestaan.*

God stelt Zijn volk voor wat ze in het land aan gruwelen zullen ontmoeten. Hij waarschuwt hen zich daar op geen enkele manier mee in te laten of voor open te stellen. De gruwelen komen in verschillende vormen voor. We herkennen hier het occultisme dat vandaag velen in zijn ban heeft en steeds meerderen vallen daaraan ten prooi. Kinderen door het vuur laten gaan komt voor in de hekserij. Waarzeggerij is het met behulp van demonische krachten indringen in dingen die voor ons verborgen zijn om via die weg informatie op te doen *(1Sm 28:7a)*.

> *Toen zei Saul tegen zijn dienaren: Zoek een vrouw voor mij die geesten van doden kan bezweren, zodat ik naar haar toe kan gaan en door haar raad kan vragen. (1Sm 28:7a)*

Zowel de waarzegger en andere beoefenaars van occulte praktijken als zij die zich met hen inlaten, zijn de HEERE een gruwel. Iemand kan alleen beïnvloed worden door al deze vormen van demonie als hij zich daarvoor bewust openstelt. Men maakt zijn geest leeg en geeft zich over aan passiviteit, waardoor de demon zijn werkterrein aangeboden krijgt en zijn verderfelijke werk kan doen.

Elke vorm van godsdienst waarbij we onze wil uitleveren behalve aan God, is demonisch. Dit effect kan ook optreden door een valse vorm van stille tijd, een soort mediteren, zonder bewust aan de Heer Jezus te denken. In de zogenaamde ‘stiltecentra’ krijgen demonen een uitstekend middel aangeboden om de geest van de mens te vullen met alles behalve God en Zijn

Woord. De enige mogelijkheid om ons tegen demonische invloeden te verweren is te luisteren naar Gods Woord dat ons oproept actief en nuchter te zijn *(1Pt 4:7)*.

Het einde van alles nu is nabij, weest dus bezonnen en nuchter tot gebeden. (1Pt 4:7)

God wenst dat Zijn volk *"oprecht"* of onberispelijk tegenover Hem staat *(vers 13)*. Dit komt overeen met het onderwijs van de *brief aan de Efeziërs*. Daarin lezen we dat God ons, gelovigen die tot de gemeente behoren, heeft uitverkoren opdat we *"heilig en onberispelijk zouden zijn vóór Hem in [de] liefde" (Ef 1:4)*. Het is ondenkbaar dat Hij, Die de Zijnen tot een zo bijzondere positie heeft uitverkoren, kan toelaten dat zij zich voor verderfelijke invloeden openstellen.

Toch worden ook de gelovigen in Efeze, en over hun hoofden heen ook wij, daarvoor gewaarschuwd *(Ef 4:17-19)*. Tegenover de wandel van de volken, waaraan zij niet mogen deelhebben, wordt gesteld wat hun geleerd is aangaande de Christus *(Ef 4:20-24)*. Vervolgens verbindt Paulus daaraan de praktische gevolgen die hun nieuwe positie met zich behoort mee te brengen, zowel in woord als in daad *(Ef 4:25,28)*.

Legt daarom de leugen af en spreekt [de] waarheid, ieder met zijn naaste, want wij zijn leden van elkaar. (Ef 4:25)

Laat hij die een dief was, niet meer stelen, maar veeleer arbeiden en met zijn <eigen> handen het goede werken, opdat hij kan meedelen aan hem die gebrek heeft. (Ef 4:28)

De ware Profeet | *verzen 15-19*

> *15 Een Profeet uit uw midden, uit uw broeders, zoals ik, zal de HEERE, uw God, voor u doen opstaan; naar Hem moet u luisteren, 16 overeenkomstig alles wat u van de HEERE, uw God, bij de Horeb gevraagd hebt, op de dag [dat u daar] bijeenkwam, toen u zei: Ik wil de stem van de HEERE, mijn God, niet langer horen en dit grote vuur wil ik niet meer zien, anders zal ik sterven. 17 Toen zei de HEERE tegen mij: Het is goed wat zij gesproken hebben. 18 Ik zal een Profeet voor hen doen opstaan uit het midden van hun broeders, zoals u. Ik zal Mijn woorden in Zijn mond geven, en alles wat Ik Hem gebied, zal Hij tot hen spreken. 19 En [met] de man die niet naar Mijn woorden luistert, die Hij in Mijn Naam spreekt, zal [het zó] zijn: Ík zal [rekenschap] van hem eisen.*

In deze verzen wordt het verschil duidelijk tussen het luisteren naar wie de volken luisteren en het luisteren naar de Profeet Die de HEERE zal

geven. Tegenover al de demonische invloeden van de vorige verzen staat het Woord. Bewaring voor de invloeden van demonen ligt hierin dat we gesloten zijn voor alles wat in de *verzen 9-14* wordt genoemd en dat we open staan voor alles wat in de *verzen 15-18* staat.

De Profeet over Wie het in deze verzen gaat, is de Heer Jezus *(Hd 3:19-23; 7:37)*. Mozes is een beeld van Hem. Dat Hij *"uit uw broeders"* is, geeft aan dat de Heer Jezus, om die Profeet te kunnen zijn, Mens is geworden. In de evangeliën staan meerdere verwijzingen naar het feit dat Hij de Profeet is Die hier door Mozes wordt aangekondigd. Soms is het slechts een gevoel *(Jh 6:14; 7:40)*, een andere keer een uiting van geloof *(Jh 1:46)*. Ook is het wel vervat in woorden die de Heer heeft gesproken *(Jh 5:46)*. Het karakter van de dienst van de Heer Jezus als Profeet lijkt op dat van Mozes, maar Hij is ver boven Mozes verheven, hoe bijzonder Mozes als profeet ook is *(Dt 34:10)*. Hij is de geliefde Zoon.

De omstandigheden waaronder de belofte van de Profeet zoals Mozes wordt gedaan, maken duidelijk dat die Profeet een Middelaar zal zijn. De belijder die niet naar Zijn woorden luistert, zal sterven *(Hb 12:25)*. Wij als gelovigen die tot de gemeente behoren, worden gewaarschuwd de profetieën, het woord dat namens God in de gemeente tot ons komt, niet te verachten *(1Th 5:20a)*.

De valse profeet | *vers 20*

> *20 Maar de profeet die overmoedig handelt door een woord in Mijn Naam te spreken dat Ik hem niet geboden heb te spreken, of die in de naam van andere goden spreekt, die profeet zal sterven.*

Er zijn vele valse profeten opgestaan in de geschiedenis van Israël die hebben gezegd in de Naam van God te spreken *(Jr 23:25; Ez 13:6; 1Kn 22:6)*. Zij zijn de voorlopers van dé valse profeet, de antichrist, *"de herder van niets" (Zc 11:17a)*. De antichrist zal niet alleen doen alsof hij namens God spreekt, maar zal doen alsof hij zelf God is *(2Th 2:4)*. Het is het toppunt van overmoed.

Ik heb gehoord wat de profeten zeggen die in Mijn Naam leugen profeteren door te zeggen: Ik heb gedroomd, ik heb gedroomd! (Jr 23:25)

..., de zoon van het verderf, die zich verzet en zich verheft tegen al wat God heet of een voorwerp van verering is, zodat hij in de tempel van God gaat zitten en zichzelf vertoont dat hij God is. (2Th 2:4)

Een valse profeet kan ook zeggen namens andere goden te spreken. Hij past zijn godsbeeld aan bij het publiek dat hij voor zich heeft. Wie niet vertrouwd is met het Woord van God, zal ten prooi vallen aan zijn misleidende taal en onder hetzelfde oordeel delen dat deze valse profeet zal treffen.

De toetssteen: het Woord van God | *verzen 21-22*

> *21 Wanneer u dan in uw hart zegt: Hoe kunnen wij het woord herkennen dat de HEERE niet gesproken heeft? 22 Wanneer die profeet in de Naam van de HEERE spreekt, en het gebeurt niet en het komt niet uit, [dan] is dat een woord dat de HEERE niet gesproken heeft. In overmoed heeft die profeet dat gesproken; wees niet bevreesd voor hem.*

De toetssteen is en blijft het Woord van God. Wat vals is, wordt altijd openbaar door het te vergelijken met wat waar is. Gods Woord is de waarheid. Wonderen en tekenen die niet gegrond zijn op het Woord van God, komen uit een verkeerde bron.

De ware profeet staat tegenover de valse profeten, die vooral in de eindtijd zullen optreden. Valse profeten doen, onder aansturing van de satan, in de eindtijd krachten en tekenen en wonderen, zoals de Heer Jezus dat heeft gedaan tijdens Zijn leven op aarde (vgl. *Hd 2:22* met *2Th 2:8-9*). De echte profeet is iemand die het Woord van God spreekt. Niet de tekenen en wonderen zijn overtuigend of iets van God komt, maar of het in overeenstemming is met het Woord.

Daarom moeten we niet onder de indruk raken van vage niet te controleren wonderen, of van halve wonderen of wonderen van beperkte duur. Denk aan genezingen of spreken in tongen of andere wonderlijke uitingen die aan de Geest worden toegeschreven, maar die van de mens vragen dat hij willoos wordt en zich overgeeft aan een wonderdoener. We moeten niet bang zijn om zulke profeten, hoewel ze zelfs van zichzelf durven te beweren dat ze mannen Gods zijn, Gods oordeel aan te zeggen.

Deuteronomium 19

Inleiding

In dit hoofdstuk en de volgende twee hoofdstukken komen verschillende situaties aan de orde waarin het leven gevaar loopt. Met het oog op die situaties geeft Mozes aanwijzingen ter bescherming van het leven. Hij wil bij het volk een heilige eerbied voor het leven van de mens wakker maken. In dit hoofdstuk worden drie geboden van de wet nader belicht:

1. Het zesde gebod: u zult niet doodslaan.
2. Het achtste gebod: u zult niet stelen.
3. Het negende gebod: u zult geen valse getuigenis spreken tegen uw naaste.

De vrijsteden | *verzen 1-13*

> *1 Wanneer de HEERE, uw God, de volken uitroeit waarvan de HEERE, uw God, u het land geeft, en u hun [land] in bezit neemt en in hun steden en in hun huizen woont, 2 dan moet u voor uzelf drie steden afzonderen, in het midden van uw land, dat de HEERE, uw God, u geeft om dat in bezit te nemen. 3 U moet de weg voor u gereedmaken, en het gebied van uw land, dat de HEERE, uw God, u in erfbezit zal laten nemen, in drieën verdelen. Dit moet gebeuren zodat iedereen die een doodslag begaan heeft, daarheen kan vluchten. 4 Dit is de zaak [die] iemand [betreft] die een doodslag begaan heeft [en] daarheen vlucht om in leven te blijven: iemand die zijn naaste niet met voorbedachten rade doodgeslagen heeft en die hij tevoren niet haatte 5 – bijvoorbeeld [iemand] die met zijn naaste het bos ingaat om hout te hakken, en hij maakt met zijn hand een zwaai met de bijl om een boom om te hakken, en het ijzer schiet van de steel en treft zijn naaste, zodat die sterft – die zal naar een van die steden vluchten en in leven blijven. 6 Anders zou de bloedwreker degene die een doodslag begaan heeft, achtervolgen terwijl zijn hart verhit is, en, als de weg te lang zou zijn, zou hij hem inhalen en hem om het leven brengen, terwijl hij niet de doodstraf [verdiend] heeft, want hij haatte hem tevoren niet. 7 Daarom gebied ik u: U moet voor uzelf drie steden afzonderen. 8 En wanneer de HEERE, uw God, uw gebied ruim gemaakt heeft, zoals Hij uw vaderen gezworen heeft, en*

> *Hij u heel het land gegeven heeft dat Hij gesproken heeft uw vaderen te zullen geven 9 – als u heel dit gebod, dat ik u heden gebied, nauwlettend houdt, door de HEERE, uw God, lief te hebben en door alle dagen in Zijn wegen te gaan – dan moet u aan deze drie nog drie steden voor uzelf toevoegen, 10 zodat er geen bloed van onschuldigen vergoten wordt in het midden van uw land, dat de HEERE, uw God, u als erfelijk bezit geeft. Anders zou er bloedschuld op u rusten. 11 Maar als er iemand is die zijn naaste haat, een hinderlaag voor hem legt, hem aanvalt en om het leven brengt, zodat hij sterft, en [dan] naar een van die steden vlucht, 12 dan moeten de oudsten van zijn stad [boden] sturen en hem vandaar meenemen, en zij moeten hem in de hand van de bloedwreker geven, zodat hij sterft. 13 Laat uw oog hem niet ontzien, maar doe het bloed van de onschuldige uit Israël weg, opdat het u goed gaat.*

Mozes heeft al Bezer, Ramoth en Golan aan de woestijnzijde van de Jordaan aangewezen als vrijsteden voor Ruben, Gad en de halve stam van Manasse *(Dt 4:41-43)*. Ieder die onopzettelijk zijn naaste doodt, kan daarheen vluchten. In overeenstemming met Gods oorspronkelijke aanwijzingen *(Nm 35:9-34)* geeft hij de Israëlieten de opdracht dat zij, als zij in het land gekomen zullen zijn, daar ook drie vrijsteden moeten aanwijzen. De daadwerkelijke keus wordt door Jozua gedaan *(Jz 20:7)*.

Mozes geeft in *vers 3* de opdracht: *"U moet de weg voor u gereedmaken."* In de ongewijde geschiedenis wordt vermeld dat het de plicht van de senaat was om jaarlijks de wegen naar de vrijsteden te controleren. Vervallen wegen moesten worden hersteld en obstakels verwijderd. Er mocht geen rivier zijn waarover geen brug was. De weg mocht niet te smal zijn, maar moest een zekere breedte hebben. Op kruispunten moest de richting worden aangegeven door borden met daarop de woorden 'Toevlucht, Toevlucht'. Het lijkt erop dat Jesaja dit voorschrift van 'wegonderhoud' heeft geleend als hij het uitspreekt: *"Een stem van iemand die roept in de woestijn: Bereid de weg van de HEERE, maak recht in de wildernis een gebaande weg voor onze God. Alle dalen zullen verhoogd worden, alle bergen en heuvels zullen verlaagd worden; wat krom is, zal recht worden; wat rotsachtig is, zal tot een vlakte worden" (Js 40:3-4)*.

Hoewel elke doodslager naar de vrijstad mag vluchten, biedt deze stad alleen bescherming aan iemand die per ongeluk een ander heeft gedood. Het voorbeeld van de man die in het bos hout wil hakken, maakt dat duidelijk. Een bos is voor iedereen toegankelijk en houthakken staat

iedereen vrij. In het voorbeeld wordt verondersteld dat iemand zonder het te bedoelen de dood veroorzaakt van zijn naaste. Het gebeurt niet uit drift of met voorbedachten rade, maar per ongeluk. Met het voorbeeld dat hier gegeven wordt, kan elk soortgelijk geval vergeleken worden, om daarnaar te worden beoordeeld.

Uit het voorbeeld wordt ook duidelijk hoe het menselijk leven dagelijks in gevaar is. De dood omringt ons en kan op het meest ongedachte moment toeslaan, zonder dat er een aanleiding is. Het is nodig om altijd bereid te zijn. *"Want de mens weet ook zijn tijd niet, evenmin als de vissen die in een boosaardig net worden gevangen en als de vogels die gevangen worden met de strik. Net als zij worden de mensenkinderen op een kwaad ogenblik verstrikt, wanneer dat hun plotseling overvalt" (Pr 9:12)*.

Het is echter niet alleen voor hem die gedood wordt *"een kwaad ogenblik"*, maar ook voor degene die hem gedood heeft. Ook al is het per ongeluk, toch neemt God het beëindigen van het leven zo hoog op, dat de doodslager naar een vrijstad moet vluchten. Hij moet daar blijven tot de dood van de hogepriester *(Nm 35:32)*. Daardoor is hij al die tijd van het genot van zijn erfdeel beroofd.

Het vluchten naar de vrijstad kan worden toegepast op de zondaar. De zondaar moet vrezen voor de toorn van God. In het evangelie kan hem gewezen worden op Christus, van Wie de vrijstad als een beeld gezien kan worden. De vrijstad is een door God gegeven toevluchtsoord en daarmee een bewijs van Zijn liefde en barmhartigheid die de mens in zijn grootste nood de vluchtweg aanwijst.

Het geldt echter niet alleen voor de zondaar, maar ook voor het volk van God. Om dat laatste gaat het hier in de eerste plaats. Het bijzondere karakter van de vrijsteden is dan ook dat God aan Zijn volk in gevallen van grote zonde, maar wel in onwetendheid begaan, in Zijn liefde en barmhartigheid uitkomst kan bieden. De vrijstad voor Israël is (nog steeds) de gemeente *(Hd 2:37-41)*. Sinds het ontstaan van de gemeente moet iedere Jood die berouw heeft over zijn zonden, zich afzonderen van wat altijd als Gods volk heeft gegolden. Dat maakt de stap moeilijk, maar het is de enige uitkomst. Het belijden van de zonde medeschuldig te zijn aan de dood van Christus

is noodzakelijk. Petrus houdt dat zijn toehoorders voor in zijn rede op de Pinksterdag *(Hd 2:23)*.

..., Hem, door de bepaalde raad en voorkennis van God overgegeven, hebt u door [de] hand van wettelozen aan [het kruis] gehecht en gedood. (Hd 2:23)

In een volgende rede spreekt hij erover dat zij het *"uit onwetendheid"* hebben gedaan *(Hd 3:17)*. Daarom is er voor hen bekering en vergeving mogelijk en een alsnog verkrijgen van de beloofde zegeningen *(Hd 3:19-21)*. Dit is helemaal in overeenstemming met het gebed van de Heer Jezus aan het kruis: *"Vader, vergeef hun, want zij weten niet wat zij doen"* *(Lk 23:34a)*. In dezelfde zin kan aan Paulus, die een zo vurig vervolger van de gemeente en daarmee van de Heer Jezus is geweest, barmhartigheid worden bewezen *(1Tm 1:13)*.

..., mij die vroeger een lasteraar, een vervolger en een smader was; maar mij is barmhartigheid bewezen, omdat ik het onwetend heb gedaan, in ongeloof; ... (1Tm 1:13)

Eenzelfde handelwijze zien we bij de wetten op het zondoffer, waar vergeving is voor de zonden die onbewust, onwetend worden begaan *(Lv 4:1,13,22,27)*. Voor een zonde die met opgeheven hand – dat spreekt van bewuste opstand tegen en afval van God – is begaan, is geen zondoffer mogelijk, maar volgt de doodstraf *(Nm 15:30)*.

Er is een belangwekkend verband op te merken tussen de door God aangekondigde Profeet in het vorige hoofdstuk *(Dt 18:15-19)* en de doodgeslagen naaste in dit hoofdstuk. In beide gevallen zien we hierin een beeld van de Heer Jezus. In beide gevallen staat de betrekking tot Israël voorop. Dat blijkt uit het feit dat het gedeelte over de profeet van *Deuteronomium 18* twee keer in het boek *Handelingen* wordt aangehaald. De eerste aanhaling daarvan *(Hd 3:22)* wordt door Petrus toegepast op de Heer Jezus. Bovendien verwijst Petrus in de verzen ervoor *(Hd 3:14-17)* naar het geval van de doodslag van de naaste in *Deuteronomium 19* als hij zegt dat zijn volksgenoten het in onwetendheid hebben gedaan.

De aankondiging van de Profeet in *Deuteronomium 18 (Dt 18:15)* wordt een tweede keer aangehaald en toegepast op de Heer Jezus, en wel door Stéfanus *(Hd 7:37)*. Stéfanus staat echter niet voor een onwetend volk, maar tegenover hen die bewust de Heer Jezus hebben verworpen. Tegenover hen spreekt hij niet over onwetendheid. Zij zijn schuldige moordenaars. Zij zijn niet meer onwetend. Daarom worden zij achterhaald door de

bloedwreker. Zij weerstaan de Heilige Geest en hebben de Rechtvaardige gedood van Wie zij moordenaars zijn geworden *(Hd 7:51-52)*. Het oordeel zal hen treffen en is in het jaar 70 ook voltrokken in de verwoesting van Jeruzalem.

Hardnekkigen en onbesnedenen van harten en oren, u weerstaat altijd de Heilige Geest, zoals uw vaderen, zo ook u. Wie van de profeten hebben uw vaderen niet vervolgd? En zij hebben hen gedood die tevoren de komst van de Rechtvaardige aankondigden, van Wie u nu de verraders en moordenaars bent geworden, ... (Hd 7:51-52)

Er is ook een toepassing voor de christenheid. Wij leven in dezelfde positie als waarin Israël heeft verkeerd in de dagen van de Heer Jezus. Wat heeft de christenheid gedaan met wat haar is toevertrouwd? Aan Israël is de waarheid van de ene God en van de komende Messias toevertrouwd. Aan de gemeente is de waarheid van de Christus als de Verheerlijkte in de hemel toevertrouwd. Wat is daarvan overgebleven? Voor de massa van de belijdende christenen geldt *"dat zij vijanden van het kruis van Christus zijn"* en dat zij *"de aardse dingen"* bedenken *(Fp 3:18-19)* en niet de dingen die boven zijn *(Ko 3:1-2)*.

Het gevolg is de grote fout van het negeren van de Heilige Geest op aarde. De zonde tegen de Heilige Geest is die zonde die zich richt tegen de Persoon van de Heilige Geest, dat Hij terzijde wordt gesteld en genegeerd. Uitingen ervan zijn: bijbelkritiek bij verstandsmensen, geestdrijverij bij gevoelsmensen en wetticisme bij wilskrachtige mensen. Dit zijn enkele grote zonden van de christenheid die staan tegenover de vrije werkzaamheid van de Heilige Geest en ook van het Woord.

Wij leven in de tijd dat wij de ondergang van de christenheid meemaken, de na-christelijke periode. Kenmerkend voor die periode is de terugkeer naar het heidendom (vgl. *Rm 1:22-32* met *2Tm 3:1-9*). In *2 Timotheüs 3* wordt van christenen gezegd: *"Ogenschijnlijk bezitten zij Godsvrucht" (2Tm 3:5)*. Deze christenen worden in één adem genoemd met tovenaars en het optreden van vrouwen in het karakter van Izebel.

Een uitweg voor de christenheid in zijn geheel is er niet, wel voor de individuele gelovige. Er moet dan wel gevlucht worden. We kunnen daarbij denken aan wat Gód in de Reformatie heeft gegeven. Dit werk kan door toedoen van de mens zo verdorven zijn, dat het nodig is om te vluchten naar een vrijplaats. Dat is vandaag toe te passen op de plaats waar je altijd

geweest bent, maar waar het geestelijk leven verstikt is geraakt, misschien door onwetendheid.

De vluchtweg wordt getoond: *"Evenwel, het vaste fundament van God staat en heeft dit zegel: [De] Heer kent hen die de Zijnen zijn; en: Laat ieder die de Naam van [de] Heer noemt, zich onttrekken aan ongerechtigheid. In een groot huis nu zijn niet alleen gouden en zilveren vaten, maar ook houten en aarden; en sommigen wel tot eer, maar anderen tot oneer. Als dan iemand zich van deze [vaten] reinigt, zal hij een vat zijn tot eer, geheiligd, bruikbaar voor de Meester, tot alle goed werk toebereid. Maar ontvlucht de begeerten van de jeugd en jaag naar gerechtigheid, geloof, liefde en vrede met hen die de Heer aanroepen uit een rein hart" (2Tm 2:19-22)*. Het betekent afzonderen van de vaten tot oneer en de weg gaan die God aanwijst. Wie niet vlucht, valt een keer in de hand van de bloedwreker.

De vrijsteden zijn priester- en Levietensteden. Wie er zijn toevlucht neemt, komt op een plaats van zegen. De doodslager laat veel achter, maar krijgt meer terug. Hij mag gaan delen in de zegeningen die het deel zijn van priesters en Levieten. Hij komt in een plaats waar mensen zijn voor wie de HEERE Zelf hun erfdeel is. Die steden liggen op het gebergte, een beeld van de hemelse dingen die er worden bedacht, de zegeningen van de gemeente.*

In de *verzen 8-10* volgt een aparte instructie met betrekking tot drie extra vrijsteden. Die mogen de Israëlieten toevoegen aan de zes al toegewezen steden wanneer de HEERE hun gebied ruim heeft gemaakt in overeenstemming met de beloften aan de vaderen *(Gn 15:18)*. Die verruiming van hun gebied is weer afhankelijk van hun gehoorzaamheid aan de HEERE. Omdat ze ontrouw zijn geweest, hebben ze die gebiedsuitbreiding (nog) niet gehad en daarom ook niet die steden.

Waar zijn vandaag de priester- en Levietensteden die werkelijk als vrijsteden dienst doen? Als Gods volk vandaag hebben wij het er niet beter van afgebracht dan de Israëlieten toen. Ook wij zijn ontrouw geworden. Vandaar dat het aantal gemeenten waar de hemelse zegeningen worden genoten niet echt uitbreidt. Door onze ontrouw, omdat de zegeningen niet

---

* NB Veel goede orthodoxe gemeenten bedenken toch vaak nog de aardse dingen. Ze menen bijvoorbeeld druk te moeten zijn in de politiek.

echt voor ons leven, is de weg naar de vrijstad, de plaatselijke gemeente, vol komen te liggen met hindernissen. In plaats van die op te ruimen voegen we nog meer hindernissen toe. Daardoor worden 'doodslagers' verhinderd er hun toevlucht te nemen.

Grenzen niet verleggen | *vers 14*

> *14 U mag de grens[steen] van uw naaste, die de voorouders geplaatst hebben, niet verleggen in uw erfelijk bezit dat u ontvangt in het land dat de HEERE, uw God, u geeft om het in bezit te nemen.*

In dit vers gaat het niet om de zorg voor het eigen erfdeel, maar om dat van de naaste. Dat wil zeggen dat ieder het recht van de ander op zijn erfdeel erkent en respecteert. Ze moeten er onderling op toezien dat ieder zijn erfdeel ten volle kan genieten. Iemand als Achab heeft daar geen boodschap aan. Hij berooft Naboth van diens erfdeel *(1Kn 21:1-15)*.

Iedere broeder en iedere zuster heeft zijn en haar eigen erfdeel. Dat is in de eerste plaats om zelf van te genieten in gemeenschap met God. Omdat het een erfdeel *in* het land is, wordt het genot gedeeld met anderen die daar ook een erfdeel hebben. Zo mogen wij allemaal van elkaar profiteren. Daarom is het van belang toe te zien dat de naaste niets van zijn erfdeel ontnomen wordt. Het is een verlies voor allen als iemands erfdeel kleiner wordt gemaakt. Als één lid verlies lijdt, lijden alle andere leden ook verlies: *"En als één lid lijdt, lijden alle leden mee" (1Ko 12:26a)*.

Een geestelijke klasse bestaat niet in Gods Woord. De zegen van God komt maar niet door één kanaal tot ons. Het uitoefenen van de gaven is tot nut van allen. Daarvoor moet in de gemeente dan ook gelegenheid worden gegeven.

Het inperken van de grens van de naaste door het verzetten van zijn grenspalen is een groot kwaad *(Hs 5:10; Sp 22:28; Dt 27:17; Jb 24:2; Sp 23:10)*. Het betekent een inperking van zijn leven in het land en daardoor een vermindering van de vreugde over zijn erfdeel. Wie zich daaraan schuldig maakt, doet zijn naaste onrecht. In geestelijke zin kan het gebeuren als we een medegelovige afhankelijk maken van onszelf en hem

De vorsten van Juda zijn
als verleggers van grenzen.
Over hen zal Ik Mijn verbolgenheid
uitstorten als water. (Hs 5:10)

Verleg de aloude grens[stenen] niet
die uw vaderen hebben geplaatst.
(Sp 22:28)

niet leren zelfstandig zijn leven met de Heer te leven. Dit kan gebeuren door de ander te manipuleren, hem te brengen tot een gedrag dat hij geen beslissing durft te nemen zonder onze toestemming.

Ook in praktische zin kunnen door God gestelde grenzen worden genegeerd. Met het oog op seksualiteit en huwelijk is het van belang de door God bepaalde grenzen in acht te nemen. In *1 Thessalonicenzen 4* worden die grenzen gegeven: *"Want dit is [de] wil van God: uw heiliging, dat u zich onthoudt van de hoererij; dat ieder van u zijn eigen vat weet te bezitten in heiliging en eerbaarheid (niet in begerige hartstocht, zoals de volken die God niet kennen) [en] dat men zijn broeder geen onrecht aandoet en hem bedriegt in die zaak; want [de] Heer is een wreker van dit alles, zoals wij u ook vroeger gezegd en ernstig betuigd hebben. Want God heeft ons niet geroepen tot onreinheid, maar in heiliging. Daarom, wie dit veracht, veracht niet een mens, maar God, Die u <ook> Zijn Heilige Geest heeft gegeven" (1Th 4:3-8)*.

Hier wordt duidelijk gesteld dat het eigen lichaam niet voor hoererij bedoeld is, maar voor de Heer *(1Ko 6:13b)*. Even duidelijk wordt gesteld dat iemand geen recht heeft op de vrouw van zijn medebroeder. De christelijke gemeenschap handhaaft die grens volledig. De grens van geslachtsgemeenschap ligt rondom het huwelijk van die ene man met die ene vrouw. Daar inbreuk op plegen is het begaan van groot onrecht tegenover zijn broeder dat de Heer niet ongestraft zal laten.

Twee of drie getuigen | *vers 15*

> *15 Eén enkele getuige mag tegen niemand opstaan met betrekking tot enige ongerechtigheid of tot enige zonde, bij elke zonde die men [ook] zou kunnen doen. Op de verklaring van twee getuigen of op de verklaring van drie getuigen staat de zaak vast.*

Een rechter mag geen vonnis vellen op grond van het getuigenis dat één enkele getuige aflegt in geval van een misdrijf. Wil een zaak geldig zijn, dan moeten er twee of drie getuigen zijn *(Dt 17:6; Nm 35:30; 2Ko 13:1; 1Jh 5:7)*.

Naar dit beginsel moet ook door de gemeente in het Nieuwe Testament in geval van zonde worden gehandeld: *"Als nu uw broeder <tegen u> zondigt, ga heen, overtuig hem tussen u en hem alleen; als hij naar u luistert, hebt u uw broeder gewonnen. Als hij echter niet luistert, neem nog één of twee met u mee,*

opdat door [de] mond van twee of drie getuigen elk woord vaststaat" *(Mt 18:15-16)*. De gemeente mag geen oordeel vellen op grond van wat één persoon zegt, al is het een nog zo betrouwbare broeder of zuster. Het moet eerst onderzocht worden en wel met als eerste doel de overtreder te winnen. Pas als de zonde vaststaat én vaststaat dat de overtreder zijn zonde niet wil belijden, moet de zaak in en voor de gemeente worden gebracht.

Wat als algemene regel geldt voor een broeder of zuster die zondigt, geldt wel speciaal voor iemand die zondigt, terwijl hij in de gemeente een vooraanstaande plaats inneemt *(1Tm 5:19)*. Zij die op een bijzondere manier bezig zijn met het welzijn van de gemeente, staan ook op een bijzondere manier bloot aan kritiek. Hun fouten hebben ook grotere gevolgen dan die van een onopvallend gemeentelid. Een zonde die tot een aanklacht voert, moet duidelijk bewezen kunnen worden. Een aanklacht moet niet op een vermoeden berusten en nog minder op een gekwetst gevoel.

Neem tegen een oudste geen beschuldiging aan, tenzij onder twee of drie getuigen. (1Tm 5:19)

Valse getuige | *verzen 16-21*

> *16 Wanneer een misdadige getuige tegen iemand opstaat om hem aan te klagen wegens afvalligheid, 17 dan moeten de twee mannen die dit geschil hebben, voor het aangezicht van de HEERE gaan staan, voor [de ogen van] de priesters en de rechters die er in die dagen zijn, 18 en de rechters moeten [de zaak] goed onderzoeken. En zie, is de getuige een valse getuige, heeft hij vals getuigd tegen zijn broeder, 19 dan moet u met hem doen zoals hij met zijn broeder dacht te doen. Zo moet u het kwaad uit uw midden wegdoen. 20 Laten zij die overgebleven zijn, het horen en bevreesd zijn en een dergelijke wandaad niet meer in uw midden verrichten. 21 Laat uw oog [hem] niet ontzien: leven voor leven, oog voor oog, tand voor tand, hand voor hand, voet voor voet.*

Een geschil tussen twee personen, waarbij een misdadige getuige iemand aanklaagt om een overtreding, maar waarbij geen getuigen zijn, moet voor de priesters en rechters worden gebracht. Dat komt neer op het zich voor het aangezicht van de HEERE stellen. De rechters moeten de aanklacht nauwkeurig onderzoeken. Zij zullen hun bevindingen met de priesters bespreken. De priesters, die in Gods tegenwoordigheid verkeren, zullen de zaak aan de HEERE voorleggen. Dan kan blijken dat de aanklacht verzonnen is om de aangeklaagde kwaad te doen.

Een valse getuige wordt niet voor onschuldig gehouden,
en wie leugens blaast, zal niet ontkomen. (Sp 19:5)

Een valse getuige mag niet ongestraft blijven *(Sp 19:5,9)*. Als een aanklacht vals blijkt te zijn, moet de aanklager de straf krijgen die zou zijn toegewezen als de aanklacht juist was gebleken. Als de misdaad, waarvan hij zijn naaste heeft beschuldigd, met de dood bestraft moet worden, dan moet de valse getuige gedood worden; als de misdaad met geseling moet worden bestraft, dan moet hij gegeseld worden; als het een geldboete is, dan moet hij voor dezelfde som beboet worden.

Deze handelwijze zal een preventief effect hebben op mensen die van plan zijn hun naaste met een valse aanklacht schade te berokkenen. Zij zullen zich wel twee keer bedenken dit te doen als ze zich realiseren dat bij ontdekking van hun valsheid zij zelf het lot ondergaan dat ze anderen hebben willen bezorgen.

De Heer Jezus heeft de 'wet van de vergelding' niet ontbonden. Het *"leven voor leven, oog voor oog"* enzovoort blijft voluit van kracht voor officiële handhavers van het recht. Wat de Heer wel doet, is het gebruik van de 'wet van de vergelding' in *persoonlijke* aangelegenheden niet van toepassing verklaren. Voor die gevallen geeft Hij een andere houding aan: *"U hebt gehoord dat gezegd is: Oog om oog en tand om tand. Maar Ik zeg u de boze niet te weerstaan; maar wie u op uw rechterwang slaat, keer hem ook de andere toe; en wie met u een rechtsgeding wil voeren en uw onderkleed nemen, laat hem ook de mantel; en wie u tot één mijl zal dwingen, ga met hem twee. Geef aan hem die van u vraagt, en keer u niet af van hem die van u wil lenen" (Mt 5:38-42)*. Het past niet bij een discipel van Hem dat hij persoonlijk vergelding of wraak zoekt voor hem persoonlijk aangedaan onrecht.

Deuteronomium 20

Inleiding

In dit hoofdstuk treffen we een volk aan dat in het bezit is van het beloofde land en dat meer wil gaan veroveren *(Dt 19:8)*. Daarmee handelt het naar Gods gedachten, want Hij wil verruiming geven. Dat is weer verbonden aan de verantwoordelijkheid van de mens. Er komt geen verruiming als er geen strijd wordt gevoerd. Verder betreft het hier vrijwillige oorlogen, er is geen verplichting. Daarom worden er ook enkele vrijstellingen gegeven. Ook wordt iemand die bang is in de gelegenheid gesteld naar huis te gaan. Er zijn andere oorlogen waartoe God bevel geeft en waaraan niemand zich mag onttrekken, zoals tegen de Kanaänieten.

We kunnen dit toepassen op de plaatselijke gemeente. We mogen ons afvragen hoeveel gelovigen er de laatste jaren aan de plaatselijke gemeente zijn toegevoegd. Is het gebied verruimd? Het heeft te maken met onze geestelijke kracht, waardoor we kunnen laten zien wat de gemeente is naar Gods gedachten. Als er werkelijk verlangen is om dat waar te maken, kan dat anderen winnen.

Het verdedigen van de waarheid is niet alleen defensief, maar ook offensief. We kunnen zielen winnen door het evangelie en hen brengen op de plaats die God uitgekozen heeft om Zijn Naam daar te laten wonen. In nieuwtestamentische taal is dat het brengen van hen die de Heer Jezus hebben aangenomen naar de plaatselijke gemeente, waarvan de Heer Jezus heeft gezegd: *"Daar ben Ik in hun midden" (Mt 18:20)*.

Bemoediging door de priester | *verzen 1-4*

> *1 Wanneer u ten strijde trekt tegen uw vijanden, en u ziet paarden en strijdwagens, een volk dat groter is dan u, wees dan niet bevreesd voor hen. Want de HEERE, uw God, Die u uit het land Egypte heeft geleid, is met u. 2 En als u zich vlak voor de strijd bevindt, moet het [zó] zijn dat een priester naar voren komt om tot het volk te spreken. 3 Hij moet tegen hen zeggen: Luister, Israël, heden bevindt u zich vlak voor de strijd tegen uw vijanden; laat uw hart niet week worden, wees niet bevreesd, beef niet en schrik niet voor hen terug,*

> *4 want het is de HEERE, uw God, Die met u meegaat, om voor u tegen uw vijanden te strijden om u te verlossen.*

Met het oog op de strijd spreekt eerst de priester het volk toe. In *vers 5* doen de *"beambten"* of de opzieners dat. De priester spreekt het volk moed in. Hij wijst op de HEERE, hun God, Die meegaat *(Js 41:10)* om voor hen te strijden en hun de overwinning te geven. Om te weten wat het betekent dat de HEERE met hen meegaat, herinnert Mozes het volk aan de verlossing uit Egypte. De priester die moed inspreekt, is een beeld van de Heer Jezus. Hij bemoedigt door Zijn woord *(Jh 16:33b)* en door Zijn voorbede *(Lk 22:32; Hb 7:25)*.

Wees niet bevreesd, want Ik ben met u,
wees niet verschrikt, want Ik ben uw God.
Ik sterk u, ook help Ik u,
ook ondersteun Ik u met Mijn rechterhand, die gerechtigheid werkt. (Js 41:10)

In de wereld hebt u verdrukking, maar hebt goede moed, Ik heb de wereld overwonnen. (Jh 16:33b)

...; Ik heb echter voor jou gebeden dat je geloof niet zou ophouden; ... (Lk 22:32)

De vijand toont zich in zijn macht en kracht en probeert daardoor Gods volk te imponeren en af te schrikken. Paarden en wagens vormen in hoofdzaak de legermacht van de vijandige volken waarmee Israël te maken heeft *(Jz 17:16; Ri 4:3; 1Sm 13:5; 2Sm 8:4; 1Kr 18:4; 19:18)*. Omdat Israël geneigd is om onder de indruk te raken van die tentoonspreiding van macht, geeft de priester een viervoudige aansporing om tegenover de vijand

1. niet week van hart te worden,
2. niet te vrezen,
3. niet te beven en
4. niet terug te schrikken.

De reden ervoor is de aanwezigheid van de HEERE. Met de Heer erbij hoeven ook wij niet bang te zijn voor de grootste en machtigste vijand *(2Kr 32:7)*, want hij is bij voorbaat een verslagen vijand. Zonder de Heer erbij verliezen we van de meest onaanzienlijke vijand.

Wees sterk en moedig, wees niet bevreesd en niet ontsteld vanwege de koning van Assyrië, en [ook] niet vanwege heel de troepenmacht die met hem is, want met ons is er meer dan met hem. (2Kr 32:7)

Gelovigen die ons als ware priesters, dat wil zeggen vanuit Gods tegenwoordigheid, aanmoedigen, zijn dringend nodig. Er is geen behoefte aan gelovigen die ons een bepaalde strategie of tactiek, vaak ontleend aan het

model van de wereld, willen opdringen. Het evangelie en de waarheid van God zijn geen artikelen die via managementtechnieken aan de man moeten worden gebracht. Gelovigen die met deze middelen werken, verkeren meer in de tegenwoordigheid van de wereld en staan onder invloed van het denken dat daar heerst, dan in de tegenwoordigheid van de Heer en onder invloed van Zijn denken.

De beambten spreken tot het volk | *verzen 5-9*

> *5 Daarna zullen de beambten tot het volk spreken: Wie is de man die een nieuw huis heeft gebouwd en het [nog] niet in gebruik genomen heeft? Laat hij weggaan en naar zijn huis terugkeren, opdat hij niet in de strijd sterft en iemand anders het in gebruik neemt. 6 En wie is de man die een wijngaard heeft geplant, maar de vrucht ervan [nog] niet gegeten heeft? Laat hij weggaan en naar zijn huis terugkeren, opdat hij niet in de strijd sterft en iemand anders die eet. 7 En wie is de man die met een vrouw in ondertrouw is gegaan, maar haar [nog] niet [tot vrouw] genomen heeft? Laat hij weggaan en naar zijn huis terugkeren, opdat hij niet in de strijd sterft, en een andere man haar [tot vrouw] neemt. 8 Daarna zullen de beambten opnieuw tot het volk spreken, en zeggen: Wie is de man die bevreesd is, en week van hart? Laat hij weggaan en naar zijn huis terugkeren, opdat het hart van zijn broeders niet smelt, zoals zijn hart. 9 En als de beambten geëindigd hebben tot het volk te spreken, moet het [zó] zijn dat zij legerbevelhebbers aan het hoofd van het volk aanstellen.*

Na de priester spreken de beambten of opzieners het volk toe. De priester *bemoedigt* tot de strijd. De beambten *ontmoedigen* bepaalde categorieën om deel te nemen aan de strijd. Zij moeten erop toezien dat alleen gekwalificeerde soldaten de strijd aangaan. Een gelovige is een gekwalificeerde soldaat als hij zich helemaal aan de Heer kan toewijden, zonder zich met iets anders bezig te hoeven houden *(2Tm 2:4)*. Dat betekent dat hij in de strijd gaat in volledig vertrouwen op de Heer en alleen op Hem gericht.

Niemand die als soldaat dient, wikkelt zich in de zorgen van het leven, opdat hij hem behaagt die hem in dienst genomen heeft. (2Tm 2:4)

De beambten verbieden die categorieën niet om deel te nemen, maar stellen hen voor dat ze zich eerst bezighouden met de situatie waarin ze net zijn komen te verkeren. Het gaat om mensen die onlangs in een nieuwe

situatie zijn gekomen waaraan bepaalde verwachtingen zijn verbonden, maar daar nog niet van hebben genoten. Het betreft hen die

1. een nieuw huis hebben gebouwd,
2. een wijngaard hebben geplant en
3. met een vrouw in ondertrouw zijn gegaan.

Wie een nieuw huis heeft gebouwd, maar er nog niet in heeft gewoond, mag er eerst in gaan wonen. Dit is toe te passen op iemand die pas bekeerd is. Hij is daardoor komen wonen in het huis van God. Nu moet zo iemand gaan leren hoe hij zich in dat huis moet gedragen *(1Tm 3:15)*. De uitspraak dat we zijn 'gered om te redden' klinkt wel goed, maar komt niet uit Gods Woord. Iemand moet eerst zijn plaats leren innemen in de plaatselijke gemeente. Pas daarna kan hij erop uittrekken.

Maar als ik uitblijf, [schrijf ik] opdat je weet hoe men zich moet gedragen in [het] huis van God, dat is [de] gemeente van [de] levende God, [de] pilaar en grondslag van de waarheid. (1Tm 3:15)

Iemand die een wijngaard heeft geplant, maar nog niet de vrucht ervan heeft genoten, hoeft ook nog niet mee te gaan in de strijd. Hij mag wachten op de eerste vrucht om die te genieten. Die wachttijd kan wel tot vijf jaar oplopen *(Lv 19:23-25)*. Wijn is een beeld van de vreugde *(Ri 9:13a)*. Hier is de les dat we eerst zelf mogen en moeten genieten van de zegeningen om in staat te zijn ervan uit te delen. We kunnen niet getuigen van iets wat we zelf niet hebben genoten.

Maar de wijnstok zei tegen hen: Zou ik mijn nieuwe wijn opgeven, die God en mensen vrolijk maakt, ...? (Ri 9:13a)

Ook iemand die in ondertrouw is gegaan, hoeft niet mee in de oorlog *(Dt 24:5)*. Hij mag eerst trouwen en zijn vrouw verheugen, wat ook seksuele gemeenschap inhoudt. Aan de vreugde die seksuele gemeenschap in het huwelijk geeft, is ook het verwekken van nageslacht verbonden. Het is het beleven van de intimiteit van de liefde met de vrucht die daarvan het gevolg is. Dit is toe te passen op het beleven van de gemeenschap met de Heer Jezus en de vrucht die dat voor Hem oplevert. De oefening van gemeenschap met de Heer Jezus moet op de eerste plaats komen. Daarna kan er worden uitgetrokken in de strijd.

In *vers 8* wordt een andere categorie genoemd. Iedereen is wel eens bang geweest in de strijd. Als iemand echter wordt gekenmerkt door een geest van bangheid, kan de Heer hem niet gebruiken. Zo iemand mag teruggaan

naar huis. Paulus handelt als een opziener of beambte als hij Johannes Markus naar huis terugstuurt *(Hd 15:38)*. Markus is enige tijd met Paulus opgetrokken, maar de ontberingen zijn hem te veel geworden *(Hd 13:13)*. Het christen zijn kostte hem te veel. Zo iemand meenemen kan een last betekenen die nadelig is voor het werk van het evangelie.

Ook bij Gideon zien we de werking van dit vers. Hij krijgt van de HEERE de aanwijzing te handelen naar de aanwijzingen van dit vers. Het gevolg is dat van zijn toch al niet grote leger liefst tweeëntwintigduizend mannen afhaken *(Ri 7:3)*.

Welnu, roep toch ten aanhoren van het volk: Laat wie bevreesd is en beeft, terugkeren en zich naar het gebergte van Gilead haasten! Toen keerden er uit het volk tweeëntwintigduizend [man] terug, zodat er tienduizend overbleven. (Ri 7:3)

Nadat ieder de kans heeft gekregen tot een persoonlijke afweging om niet aan de strijd deel te nemen, kan de strijd beginnen. Het leger wordt voorzien van legerbevelhebbers. Zij gaan vooraan en zijn voorbeelden voor de soldaten die volgen. Zij bepalen niet de manier van strijdvoeren. Dat doet God.

Het aanbod van vrede | *verzen 10-15*

> *10 Wanneer u een stad nadert om ertegen te strijden, moet u haar vrede aanbieden. 11 En als zij de vrede met u aanvaardt en [de poorten] voor u opent, moet het [zó] zijn dat heel het volk dat erin aangetroffen wordt, herendienst voor u verricht en u dient. 12 Maar als ze geen vrede met u sluit, maar oorlog tegen u voert, dan moet u haar belegeren. 13 En de HEERE, uw God, zal haar in uw hand geven. Vervolgens moet u al wie mannelijk is met de scherpte van het zwaard slaan. 14 Alleen de vrouwen, de kleine kinderen, het vee en alles wat zich [verder] in de stad bevindt, al haar buit, mag u voor uzelf roven. U mag van de buit van uw vijanden, die de HEERE, uw God, u gegeven heeft, eten. 15 Zo moet u met alle steden doen die heel ver bij u vandaan zijn, die niet bij de steden horen van deze volken hier.*

In de vorige verzen hebben we de voorbereidingen tot de strijd. Vanaf *vers 10* hebben we de eigenlijke strijd. Toch brandt de strijd niet onmiddellijk los. Het eerste wat gedaan moet worden, is een stad die men wil veroveren de vrede aanbieden. Als daarnaar geluisterd wordt, is een verbondsverhouding het gevolg. Op die manier wordt, wat op het terrein

van de wereld heeft gestaan, op het terrein van Gods volk gebracht en in hun dienst gesteld. Niet alle steden onderwerpen zich zo snel. In geval van weerstand moet het oordeel worden uitgeoefend.

De volle raad van God is ook vervat in de verkondiging van het evangelie. Als die waarheid wordt voorgesteld, ontmoeten we vaak tegenstand. Die tegenstand moet worden gebroken. Dat moet, opdat anderen kunnen worden gewonnen: de mannen worden gedood, de vrouwen blijven in leven.

In het leven van de gelovige is sprake van verschillende soorten strijd. Daarbij moeten we onderscheid maken tussen ónze strijd en Góds strijd. Onze strijd vloeit voort uit het feit dat de zonde nog in ons woont *(Gl 5:17)*. Die strijd weerhoudt ons er vaak van om Gods strijd te strijden.

Want het vlees begeert tegen de Geest, en de Geest tegen het vlees; want deze staan tegenover elkaar, opdat u niet doet wat u wilt. (Gl 5:17)

Als het vlees eronder wordt gehouden, kunnen we de hele wapenrusting van God aandoen en Gods strijd voeren *(Ef 6:12-13)*. Deze strijd wordt gestreden in het uitdragen en verkondigen en verdedigen van wat God ons heeft toevertrouwd. Zo kan Paulus zeggen dat hij de goede strijd heeft gestreden *(2Tm 4:7)*. Dat is de strijd voor wat God hem heeft overgeleverd: het evangelie van de vrede.

Ik heb de goede strijd gestreden, ik heb de loop geëindigd, ik heb het geloof behouden. (2Tm 4:7)

'Strijd' en 'dienst' is in het Hebreeuws hetzelfde woord. De verkondiging van het Woord is Levietendienst en het is tevens strijd. In die dienst moeten wij uitgaan. God ziet het volk als in het land. Zo ziet Hij de christen als gezet in Christus in de hemelse gewesten. Vanuit die gevestigde positie, in het volle bewustzijn daarvan, mogen wij Gods waarheid verkondigen.

Steden die met de ban moeten worden geslagen | *verzen 16-18*

> *16 Maar van de steden van deze volken die de HEERE, uw God, u als erfelijk bezit geeft, mag u helemaal niets wat adem heeft, in leven laten. 17 Voorzeker, u moet hen volledig met de ban slaan: de Hethieten, de Amorieten, de Kanaänieten, de Ferezieten, de Hevieten en de Jebusieten, zoals de HEERE, uw God, u geboden heeft, 18 opdat zij u niet leren handelen overeenkomstig alle gruwelijke dingen die zij voor hun goden gedaan hebben, zodat u tegen de HEERE, uw God, zou zondigen.*

Van de in deze verzen genoemde vijanden mag niemand gespaard worden. Hun mag geen vrede worden aangeboden. Het aanbod van vrede geldt alleen steden *buiten* het land. De steden van de volken *in* het land vertegenwoordigen de bolwerken van de boze waarin de boosheid in de hemelse gewesten tot uiting komt *(Ef 6:12)*.

Geboomte met eetbare vrucht | *verzen 19-20*

> *19 Wanneer u een stad vele dagen belegert [en] ertegen strijdt om haar in te nemen, dan moet u haar [vrucht]bomen niet te gronde richten door de bijl erin te slaan. U kunt er immers van eten; daarom mag u ze niet omhakken om ze een belegerings[wal] voor u te laten worden, want het geboomte van het veld is [voedsel voor] de mens. 20 Maar de bomen waarvan u weet dat het geen vruchtbomen zijn, mag u te gronde richten en omhakken om een belegerings[wal] te bouwen tegen de stad die oorlog tegen u voert, totdat ze ten onder gaat.*

In een belegerde stad kunnen elementen aanwezig zijn die van nut zijn voor het volk van God. Daarom moeten we met onderscheid te werk gaan in de strijd. Wat als voedsel door God is geschapen en daarom goed is *(1Tm 4:4-5)*, moeten we sparen. Hier moeten we onderscheid maken tussen de dingen van de wereld en de dingen van de aarde of de schepping. Zo mogen we gebruikmaken van de dingen van de schepping ten nutte van geestelijke doeleinden, waarbij we kunnen denken aan zaken als gebouwen en techniek.

Want al [het] door God geschapene is goed en niets is verwerpelijk als het met dankzegging wordt genomen, want het wordt geheiligd door Gods Woord en door gebed. (1Tm 4:4-5)

Bomen doen mensen geen kwaad. Integendeel, er zijn bomen die vrucht dragen die de mens kan eten. Zulke bomen zijn nuttig voor de mens. Alleen bomen die geen vrucht voortbrengen, die de grond beslaan zonder nut, moeten worden omgehakt. Toch moet ook het verwoesten van onbezielde dingen met overleg gebeuren. Die dingen kunnen daarna soms nog nuttig zijn. De Heer Jezus laat Zijn discipelen *"de overgeschoten brokken"* verzamelen, *"opdat er niets verloren gaat"* wat tot onderhoud van het leven van de mens dient *(Jh 6:12)*.

Deuteronomium 21

Inleiding

Dit is een bijzonder hoofdstuk, dat ook een geheel vormt in de vijf delen waaruit het bestaat. We vinden hierin de heiligheid van het leven en de persoonlijke rechten, bezien vanuit allerlei gezichtspunten. Tevens ontdekken we een mooi overzicht van de plannen van God met Zijn volk. Ook zijn er geestelijke toepassingen te maken.

Verzoening van onschuldig bloed | *verzen 1-9*

> *1 Wanneer in het land dat de HEERE, uw God, u geeft om dat in bezit te nemen, iemand gevonden wordt die gedood is, liggend in het [open] veld, en niet bekend is wie hem doodgeslagen heeft, 2 dan moeten uw oudsten en uw rechters eropuit gaan om [de afstand] te meten tot de steden rondom degene die gedood is. 3 En [in] de stad die het dichtst ligt bij degene die gedood is, moeten de oudsten van die stad een jonge koe van de runderen nemen, waarmee [nog] niet gewerkt is, die [nog] niet onder een juk [de ploeg] getrokken heeft. 4 En de oudsten van die stad moeten de jonge koe brengen naar een dal waar altijd water stroomt, waar niet gewerkt of gezaaid is. Daar in het dal moeten zij de jonge koe de nek breken. 5 Daarna moeten de priesters, de zonen van Levi, naar voren komen, want hen heeft de HEERE, uw God, uitgekozen om Hem te dienen en om in de Naam van de HEERE te zegenen, en overeenkomstig hun uitspraak moet elk geschil en elke [zaak van] geweldpleging afgehandeld worden. 6 En alle oudsten van die stad die het dichtst ligt bij degene die gedood is, moeten hun handen wassen boven de jonge koe waarvan in het dal de nek gebroken is. 7 Zij moeten het woord nemen en zeggen: Onze handen hebben dit bloed niet vergoten en onze ogen hebben het niet gezien. 8 Doe verzoening over Uw volk Israël, dat U, HEERE, verlost hebt, en leg geen onschuldig bloed te midden van Uw volk Israël! Dan zal die bloed[schuld] voor hen verzoend zijn. 9 Zo moet ú het onschuldige bloed uit uw midden wegdoen. U moet immers doen wat juist is in de ogen van de HEERE.*

Het gaat hier om iemand die een gewelddadige dood is gestorven, terwijl de dader niet bekend is. De plaats van het misdrijf is het open veld, niet

een stad. De eerste moord in de geschiedenis van de mensheid gebeurt ook in het open veld *(Gn 4:8)*. Als er geen dader bekend is, gaat in de maatschappij normaal gesproken iedereen vrijuit. Voor God is dat niet zo. Het staat voor Hem vast dat er schuld is en tot dat besef moet het volk komen. Een van hen is een moordenaar. Het volk moet die schuld leren zien als *hun* schuld.

En Kaïn sprak met zijn broer Abel. En het gebeurde, toen zij op het veld waren, dat Kaïn zijn broer Abel aanviel en hem doodde. (Gn 4:8)

Het bloed dat is vergoten, is onschuldig bloed *(verzen 9-10)* in die zin dat men niet weet wie de dader is. Toch is er sprake van schuld omdat het in het midden van het volk is gebeurd. Het hele land wordt erbij betrokken *(verzen 1,8)*. Om de schuld van het land te verzoenen *(vers 8)* moet er een offer worden gebracht. God voorziet in een middel waardoor de algemene schuld van volk en land wordt weggedaan. Zolang misdaad niet is gestraft, is er niet voldaan aan de gerechtigheid. Als de dader niet achterhaald kan worden, moet de schuld die op het land en het volk rust op een andere manier worden weggenomen. De algemene schuld door de daad van de enkeling zien we ook in *Jozua 7* *(Jz 7:1; vgl. 2Sm 21:1-2)*.

Maar de Israëlieten pleegden trouwbreuk met wat door de ban gewijd was, want Achan, ..., nam van wat door de ban gewijd was. Toen ontbrandde de toorn van de HEERE tegen de Israëlieten. (Jz 7:1)

In *Deuteronomium 19* is een voorziening getroffen bij doodslag waarbij de doodslager bekend is *(Dt 19:1-13)*. In dit hoofdstuk wordt een voorziening getroffen ingeval de moordenaar niet bekend is. Om verzoening te bewerken voor het vergoten bloed moet een jonge koe de nek worden gebroken door de oudsten en moeten deze oudsten hun handen wassen boven de jonge koe. Tijdens dit wassen van de handen moeten de oudsten als vertegenwoordigers van het volk verklaren dat zij onschuldig zijn aan dit vergoten bloed. Vervolgens moeten zij de HEERE vragen Zijn verloste volk onschuldig te houden.

Van een verzoening in de gebruikelijke betekenis van het woord is hier geen sprake. Met het bloed van de jonge koe gebeurt niets. Het is eerder een verzoening door gerechtigheid. De jonge koe sterft in plaats van de onbekende moordenaar waardoor het land gereinigd wordt van schuld *(vgl. Nm 35:33)*.

Maar over het huis van David en over de inwoners van Jeruzalem zal Ik de Geest van de genade en van de gebeden uitstorten. Zij zullen Mij aanschouwen, Die zij doorstoken hebben. Zij zullen over Hem rouw bedrijven, als [met] de rouwklacht over een enig [kind]; en zij zullen over Hem bitter klagen, zoals men bitter klaagt over een eerstgeborene. (Zc 12:10)

De profetische toepassing is wat straks met Israël zal gebeuren. Israël zal zien dat het schuldig staat aan de dood van de Heer Jezus *(Zc 12:10)*. Niet degenen die dan leven, hebben Hem letterlijk gedood. In letterlijke zin zijn zij onschuldig, maar als volk staan ze schuldig aan het bloed. Zo staat het volk, vertegenwoordigd in de oudsten, in het dal: persoonlijk onschuldig, maar schuldig als geheel. Dat het in een dal moet gebeuren, wijst symbolisch op verootmoediging over wat in hun midden heeft plaatsgevonden.

De jonge koe wordt gebracht naar *"een beek waar altijd water stroomt, waar niet gewerkt of gezaaid is"*. De steeds stromende beek spreekt van de nooit aflatende genade van God. Dat er niet gewerkt of gezaaid is, wijst op de afwezigheid van enig werk van een mens of enige inspanning van de mens met de hoop op een toekomstig resultaat. Het werk dat God doet tot verzoening, is uitsluitend het gevolg van Zijn genade zonder enige inbreng van de mens.

Ik was mijn handen in onschuld;
ik ga rondom Uw altaar, HEERE,
... (Ps 26:6)

Het opleggen van de handen ziet op de vereenzelviging met de moordenaar die in hun midden aanwezig is, hoewel deze onbekend is. Op grond van het offer wordt het volk bevrijd van de schuld die op hen rust. Het oordeel treft de jonge koe en niet het als geheel schuldige volk. Zij wassen hun handen als blijk van vereenzelviging met het offer *(Ps 26:6; 73:13)* en niet als Pilatus, die met hét Offer niets te maken wilde hebben *(Mt 27:24)*.

Zowel de vermoorde persoon als de jonge koe stelt de Heer Jezus voor. Het vermoorden van de Heer Jezus *(Hd 7:52)* is het resultaat van Zijn verwerping door de mens. Het geven van Christus als middel tot verzoening is het antwoord van Gods genade. Dit is te zien op het kruis. Daar heeft de mens Christus gebracht en op hetzelfde moment geeft God Hem als verzoening.

Er is ook een toepassing op de gemeente. Kwaad dat in een plaatselijke gemeente aanwezig is, gaat het hele volk van God aan. Landsgrenzen gel-

den niet voor de gemeente van God. Toch houdt niet het hele volk zich ermee bezig. Dat gebeurt door de 'steden' die er het dichtstbij liggen en dan ook niet iedereen, maar de oudsten en de rechters die het element van verantwoordelijkheid vertegenwoordigen. Het is belangrijk te weten waar de eerste geestelijke verantwoordelijkheid ligt. Er moet 'gemeten' worden wie de eerste verantwoordelijkheid heeft.

Iemand kan zich alleen bezighouden met kwaad als er aan de eigen handen geen schuld kleeft. Pas dan ook kan er vereenzelviging zijn in het besef dat het hele volk schuldig is. Het gaat om broeders die in geestelijke zin het dichtstbij staan, die besef hebben van de heiligheid van God. Zij kunnen zich ermee bezighouden. Het zijn broeders die als priesters gewend zijn in Gods tegenwoordigheid te verkeren. Zij houden zich niet alleen met ernstig kwaad als moord bezig, maar met *"elke [zaak van] geweldpleging" (vers 5).* Bij zulke gelovigen is het van belang dat het priesterlijke en het rechterlijke element met elkaar in evenwicht zijn.

De krijgsgevangen vrouw | *verzen 10-14*

> *10 Wanneer u ten strijde trekt tegen uw vijanden, en de HEERE, uw God, geeft hen in uw hand, zodat u hen als gevangenen wegvoert, 11 en u ziet onder de gevangenen een vrouw [die] mooi van gestalte [is], en u vat liefde voor haar op en u neemt haar voor uzelf tot vrouw, 12 dan moet u haar uw huis binnenbrengen. Zij moet vervolgens haar hoofd kaalscheren, haar nagels knippen 13 en de kleren van haar gevangenschap uittrekken. Zij moet in uw huis gaan wonen en een maand [lang] haar vader en haar moeder bewenen. Daarna mag u bij haar komen en haar man zijn, en zij zal u tot vrouw zijn. 14 En als zij u niet [meer] genegen is, moet het [zó] zijn dat u haar laat gaan waarheen zij wil. U mag haar in geen geval voor geld verkopen [of] haar als slavin behandelen, want u hebt haar [al] vernederd.*

Dit gedeelte *(verzen 10-14)* en het volgende gedeelte *(verzen 15-17)* gaan allebei over het huwelijk en de betrekking tussen man en vrouw. In beide gedeelten gaat het in geestelijke zin over de verhouding tussen God en Zijn volk die in de Bijbel als een huwelijksrelatie wordt voorgesteld.

Het eerste gedeelte gaat over het huwelijk tussen een Israëlitische man en een in de oorlog gevangengenomen vrouw uit een vreemd volk. Dit kan

niet een vrouw uit een van de volken van Kanaän zijn *(Dt 20:16-18)*, maar is een vrouw uit volken daarbuiten *(Dt 20:15)*. De man wordt door met haar in het huwelijk te treden in plaats van haar meester haar man. Daardoor treedt de vrouw in de rechten van een dochter van Israël. De man mag haar daarom niet zomaar wegsturen als zij hem niet meer bevalt *(vgl. Ex 21:8)*. God heeft toegestaan dat iemand zijn vrouw wegzendt. Dat is echter vanwege de hardheid van het hart van de mens, want *"van [het] begin af is het echter niet zo geweest" (Mt 19:7-8)*. God verbindt aan deze toestemming tevens verschillende geboden tot bescherming van de vrouw.

Voordat de Israëliet de gevangengenomen vrouw tot zijn vrouw mag nemen, moet ook aan verschillende voorwaarden worden voldaan. Het mag niet slechts een opwelling van wellust zijn. Thuisgekomen moet zij haar hoofdhaar afscheren, haar nagels knippen en haar vroegere kleding uitdoen. Alles wat haar in haar vorige staat aantrekkelijk heeft gemaakt en haar heeft gekenmerkt, moet worden weggedaan.

Maar als een vrouw lang haar draagt, is het een eer voor haar, omdat <haar> het lange haar tot een sluier gegeven is. (1Ko 11:15)

Het lange haar van de vrouw geeft de plaats aan die zij in de schepping ten opzichte van de man heeft *(1Ko 11:15)*. Zij geeft daarmee aan dat zij de man onderdanig en toegewijd wil zijn. Als ze het afknipt, zegt ze daarmee dat ze die plaats niet inneemt. Bij de gevangengenomen vrouw is het afknippen van haar haar het opgeven van de vorige verhouding. Ze laat het groeien in de nieuwe verhouding waarin ze nu gekomen is. Ook mag ze de vorige verhouding waaruit ze is weggehaald een maand lang bewenen. Ze krijgt de tijd ervan los te komen. Ook dat is een genadige voorziening van God.

In de profetische toepassing gaat dit gedeelte *(verzen 10-14)* aan het vorige gedeelte *(verzen 1-9)* vooraf. Zoals gezegd wordt de betrekking tussen God en Israël vergeleken met die van een man en zijn vrouw *(Ez 16:1-14)*. Er is in die verhouding sprake van een verlovingstijd, een tijd van loskomen van de oude toestand, hier een maand. Dat is gebeurd toen God Israël uit Egypte heeft verlost en het tot Zijn volk heeft aangenomen *(Jr 2:2)*.

Ga ten aanhoren van Jeruzalem prediken: Zo zegt de HEERE:
Ik denk aan u, aan de genegenheid van uw jeugd,
aan de liefde van uw bruidsdagen,
toen u achter Mij aan ging in de woestijn,
in een land [waarin] niet wordt gezaaid. (Jr 2:2)

Er is echter een tijd aangebroken dat God geen behagen meer in haar kon hebben. In *vers 14* wordt in het midden gelaten wiens schuld het is. In de breuk die er is gekomen tussen God en Zijn volk, is dat geen vraag. Dat God geen behagen meer in haar heeft, ligt volledig aan het gedrag van Israël. Hij heeft haar weggezonden vanwege haar ontrouw, die zijn hoogtepunt heeft gevonden in de verwerping van Zijn Zoon. Dat komt in het beeld van de *verzen 1-9* naar voren.

God heeft Zijn volk niet verkocht, maar het laten gaan waarheen het zelf wilde gaan. Daarmee heeft Hij Zijn rechten op Zijn volk niet prijsgegeven. Daarover spreekt het volgende gedeelte *(verzen 15-17)*.

Het eerstgeboorterecht | *verzen 15-17*

> *15 Wanneer een man twee vrouwen heeft, de een geliefd en de ander minder geliefd, en zowel de geliefde als de minder geliefde baren zonen bij hem, en de eerstgeboren zoon is van de minder geliefde, 16 dan moet het op de dag dat hij zijn zonen laat erven wat hij heeft [zó] zijn dat hij [het erfdeel van] de eerstgeborene niet aan de zoon van de geliefde geeft, in plaats van de zoon van de minder geliefde, die de eerstgeborene is. 17 Voorzeker, hij moet de eerstgeborene, de zoon van de minder geliefde, erkennen door hem het dubbele deel te geven van alles wat bij hem aangetroffen wordt. Hij is immers de eerste [vrucht] van zijn mannelijkheid, hij heeft het eerstgeboorterecht.*

Het hebben van twee vrouwen is niet naar Gods gedachten. Toch kan God door iets wat door de zonde is ontstaan, ons iets leren over de verhouding die Hij heeft tot de twee volken aan wie Hij Zich verbonden heeft: Israël en de gemeente. Omdat de band van het huwelijk onverbrekelijk is en de verhouding in het huwelijk die van liefde is, is het beeld van het huwelijk geschikt om deze relaties te begrijpen.

In het voorbeeld zien we een man die twee vrouwen heeft. De ene vrouw is door hem geliefd, de andere heeft hij minder lief. Ieder van de vrouwen heeft hem zonen gebaard. Het gaat nu om het eerstgeboorterecht. Hierin mag de man zich niet laten leiden door zijn natuurlijke gevoelens. Als de eerstgeboren zoon de zoon van de minder geliefde vrouw is, moet hij hem het eerstgeboorterecht geven. Het dubbele deel van de erfenis komt hem

toe. De man mag in dit geval dat dubbele deel niet geven aan de zoon van de geliefde.

Als we dit toepassen op de verhouding waarin God staat tot Zijn aardse volk, Israël, en Zijn hemelse volk, de gemeente, zien we het volgende. God heeft Zijn aardse volk moeten verstoten, zoals *vers 14* aangeeft. Het heeft de plaats van de minder geliefde gekregen *(vgl. Hs 1:6,8-9)*.

Na het verstoten van Zijn aardse volk is daarvoor een ander volk in de plaats gekomen. Dit volk is een volk uit de volken dat niet Gods volk is, maar nu door Hem tot Zijn volk is aangenomen *(Rm 9:25)*. Daarmee heeft God soortgelijke betrekkingen aangeknoopt. De gemeente is nu Gods geliefde.

Zoals Hij ook in Hoséa zegt: 'Ik zal niet-Mijn-volk Mijn volk noemen, en de niet-geliefde geliefde'. (Rm 9:25)

Dat wil niet zeggen dat God Israël voorgoed heeft verstoten. De eerstgeborene is de zoon van de minder geliefde en hij krijgt het eerstgeboorterecht. God zal alle beloften die Hij aan dit volk heeft gedaan, ook vervullen. Zij krijgen hun dubbele deel.

In Jakob en zijn twee vrouwen – Lea en Rachel – zien we een illustratie. Jakob werkt voor Rachel en krijgt Lea. Daarna werkt hij voor Rachel en krijgt ook haar. Zo is de Heer Jezus voor Israël gekomen en heeft Hij de gemeente gekregen. Hij zal straks echter ook, zoals Jakob Rachel heeft gekregen, Israël krijgen. Het volk is nu de minder geliefde vrouw, maar straks zal het volk weer de geliefde vrouw worden en de rechten krijgen die in verbinding staan met de Eerstgeborene, de Heer Jezus, Die uit haar geboren is.

De gemeente is nu verbonden met de Heer Jezus *(2Ko 11:2)*. Kan Hij in ons Zijn behagen vinden? God laat het christelijk getuigenis ook op zijn eigen weg gaan, Hij heeft er als geheel geen behagen meer in. Toch blijft God in dat christelijk getuigenis erkennen wat dit beginsel van eerstgeboorte vertegenwoordigt: te midden van dit christelijk getuigenis bevindt zich *"[de] gemeente van [de] eerstgeborenen" (Hb 12:23)*. God zal altijd blijven erkennen wat Hij daarin Zelf heeft bewerkt.

Want ik ben naijverig over u met een naijver van God; want ik heb u aan één man verloofd om u als een reine maagd voor Christus te stellen. (2Ko 11:2)

De opstandige, ongehoorzame zoon | *verzen 18-21*

> *18 Wanneer iemand een opstandige, ongehoorzame zoon heeft die niet naar de stem van zijn vader en naar de stem van zijn moeder luistert, en hij, [ook] als zij hem gestraft hebben, niet naar hen luistert, 19 moeten zijn vader en zijn moeder hem grijpen en naar buiten brengen, naar de oudsten van zijn stad, naar de poort van zijn [woon]plaats. 20 Zij moeten tegen de oudsten van zijn stad zeggen: Deze zoon van ons is opstandig en ongehoorzaam, hij luistert niet naar onze stem, hij gaat zich te buiten en is een dronkaard. 21 Dan moeten alle mannen van zijn stad hem met stenen stenigen, zodat hij sterft. Zo moet u het kwaad uit uw midden wegdoen. Laat heel Israël het horen en bevreesd zijn.*

Zowel bij Israël als bij de gemeente zal het gaan om een overblijfsel. Dat overblijfsel zal boetedoen en de zegen van de eerstgeborene ontvangen. Het geheel zal het karakter hebben van *"een opstandige, ongehoorzame zoon"*. Zij willen niet gehoorzamen en zullen het oordeel ondergaan. Zoals de ouders met de opstandige zoon moeten doen, zo handelt God met weerspannige belijders.

Het gaat in dit gedeelte om een buitengewone verachting van Gods gebod om de ouders te eren. Alle mannen van de stad moeten de opstandige zoon doden. Deze zoon is een beeld van de goddeloze massa van het volk die in het oordeel zal omkomen.

Het overblijfsel, dat ellendig en arm is, wordt verzoend, terwijl het geheel van de eens door God uit Egypte geroepen eerstgeboren zoon *(Ex 4:22)* zal omkomen. Toegepast op de gemeente geldt hetzelfde. Zij die tot de gemeente behoren, dragen de naam 'zoon', maar God kan hen niet zo erkennen als zij zich niet afzonderen van het kwaad *(2Ko 6:17-18)*.

Daarom, 'gaat weg uit hun midden en scheidt u af, zegt [de] Heer, en raakt niet aan wat onrein is, en Ik zal u aannemen; en Ik zal u tot Vader zijn, en u zult Mij tot zonen en dochters zijn, zegt [de] Heer, [de] Almachtige'. (2Ko 6:17-18)

Begrafenis van een gehangene | *verzen 22-23*

> *22 Verder, wanneer iemand een zonde begaan heeft [waarop] de doodstraf [staat], en hij gedood wordt, en u hem aan een paal hangt, 23 dan mag zijn dode lichaam niet aan de paal overnachten, maar moet u hem beslist diezelfde*

> *dag [nog] begraven. Een gehangene is namelijk door God vervloekt. U mag uw land, dat de HEERE, uw God, u als erfelijk bezit geeft, niet onrein maken.*

In deze verzen hebben we een derde aspect van het kruis van Golgotha: de dood van de Heer Jezus als de Vervloekte, *"want er staat geschreven: 'Vervloekt is ieder die aan een hout hangt'" (Gl 3:13)*. Het kruis openbaart

1. de schuld van de mens, want die bracht Hem naar het kruis *(verzen 1-9)*,
2. Gods genade voor de mens *(verzen 10-13)* en
3. dat God Christus moet verlaten wanneer Hij Hem tot een vloek maakt *(verzen 22-23)*.

Het overblijfsel heeft niets verdiend. Het bestaat *"naar [de] verkiezing van [de] genade"* van God *(Rm 11:5)*. In zichzelf is het niets beter dan de goddeloze massa. Het heeft alles te danken aan Hem Die tot een vloek is geworden. Ze zullen zien op Hem *"Die zij doorstoken hebben" (Zc 12:10)* en dat is hun redding.

Vers 23 geeft het voorschrift dat een gehangene moet worden begraven. Dat is ook met de Heer Jezus gebeurd. De geestelijke toepassing daarvan op ons is belangrijk. Onze oude mens moet worden begraven. Daarvan leggen we getuigenis af in de doop *(Rm 6:4a)*. Daarmee moeten we voortdurend rekening houden in ons hele leven. De vraag is: Maken wij waar wat wij in de doop hebben beleden? Er mag niets meer van de oude mens in ons leven zichtbaar worden *(Rm 6:6)*. God wil niets meer zien van de vloek. Het graf is boven ons toegesloten en er mag niets meer van ons oude leven zichtbaar worden.

...; daar wij dit weten, dat onze oude mens met [Hem] gekruisigd is, opdat het lichaam van de zonde tenietgedaan zou zijn, opdat wij niet meer de zonde dienen. (Rm 6:6)

God wil in ons leven het nieuwe zien, dat wij in nieuwheid van leven wandelen *(Rm 6:4b)*. God heeft meer behagen in ons als wij ons gedragen als echte eerstgeboren zonen, wat het geval is als wij meer zouden begrijpen van de vloek die door God is uitgesproken over en is voltrokken aan de Heer Jezus.

Deuteronomium 22

Inleiding

Met dit hoofdstuk wordt een gedeelte van het boek afgesloten dat in *Deuteronomium 12* is begonnen. *Deuteronomium 12-22* zijn een uitwerking van de geboden die God heeft gegeven op de stenen tafelen. In het gedeelte van *Deuteronomium 12:1-16:18* zien we een uitwerking van de geboden van de eerste tafel die de verhouding tussen God en de mens regelen. De tweede tafel gaat over de verhouding van de mens tot zijn naaste. Dat zien we in het gedeelte van *Deuteronomium 16:18-22:30*.

Zorg voor bezit van anderen | *verzen 1-4*

> *1 U mag niet het rund of het schaap van uw broeder zien als ze afgedwaald zijn, en u [vervolgens] aan [uw plicht] onttrekken. U moet ze beslist naar uw broeder terugbrengen. 2 En als uw broeder niet dicht bij u [woont], of [als] u hem niet kent, dan moet u het binnen in uw huis brengen, zodat het bij u is totdat uw broeder het zoekt en u het hem terug [kunt] geven. 3 Zo moet u ook doen met zijn ezel, zo moet u doen met zijn kleren, ja, zo moet u doen met elk verloren voorwerp van uw broeder, dat hij verloren heeft en u vindt; u mag zich niet [aan uw plicht] onttrekken. 4 U mag niet de ezel van uw broeder of zijn rund zien als die onderweg gevallen is, en u [vervolgens] aan [uw plicht] onttrekken. U moet [die] beslist [samen] met hem overeind helpen.*

Hier zien we het omgekeerde van *"u zult niet stelen"*, namelijk dat we erop moeten toezien dat onze broeder niets kwijtraakt. Wat geldt voor het geval dat het een vijand betreft *(Ex 23:4)*, geldt des te meer voor een broeder. Niet de letterlijke betekenis van de tien geboden en de uitwerking daarvan hebben voor ons de eerste betekenis, maar de geestelijke betekenis.

Wanneer u een rund van uw vijand of zijn verdwaalde ezel aantreft, moet u het [dier] beslist bij hem terugbrengen. (Ex 23:4)

Drie keer lezen we in deze verzen over zich niet *"aan [uw plicht] onttrekken"* met betrekking tot de zorg van het bezit van een broeder. Het niet terugbrengen van iets dat onze broeder is kwijtgeraakt en dat wij zien, is

hetzelfde als het stelen. Wij hebben de verantwoordelijkheid het terug te brengen. Het is een handelen naar het beginsel van *Mattheüs 7 (Mt 7:12)*, met dit verschil dat hier niet wordt uitgegaan van onszelf, maar van onze broeder. Er is geen eigen belang in het spel. Uit alles spreekt de zorg voor de medebroeder of medezuster *(vgl. Fp 2:21)* en niet wat ons voordeel ervan is.

Alles dan wat u wilt dat u de mensen doen, doet u hun ook zo; want dat is de wet en de profeten. (Mt 7:12)

..., want allen zoeken hun eigen belang, niet dat van Jezus Christus. (Fp 2:21)

Een broeder die een rund of stuk kleinvee kwijt is, heeft minder om te offeren. We kunnen dat toepassen op een broeder die zijn dank is kwijtgeraakt. Hij heeft geen zicht meer op de zegening in de hemelse gewesten en ziet alleen zijn verwikkelingen in de aardse zorgen. We mogen hem zijn dankbaarheid om wat de Heer Jezus heeft bewerkt, teruggeven. Dat doen we door met hem daarover te spreken.

Veel christenen zijn het zicht op de hemelse zegeningen kwijt. Dat zijn zegeningen die verbonden zijn met de verheerlijkte Mens in de hemel en de inwoning van de Heilige Geest in de gemeente. Velen zijn – geestelijk gezien – ver verwijderd van de plaats waar de Heer Jezus in het midden is. Zij kennen die plaats van afzondering niet. Als wij hen ontmoeten, kunnen we hun dat teruggeven.

Als ze te ver weg zijn, kunnen we het bewaren in huis, als een beeld van de plaatselijke gemeente. Als zij in huis komen, als ze die plaats vinden nadat ze ernaar hebben gezocht, krijgen ze die zegeningen terug. Het zijn hun eigen en eigenlijke zegeningen. Wie ernaar op zoek gaat, zal ze weer vinden.

De ezel is een lastdier en stelt hier de dienstbaarheid aan Christus voor. De ezel die is kwijtgeraakt, spreekt ervan dat de dienst voor Christus niet meer wordt verricht. Dit kan bijvoorbeeld het gevolg zijn van een te drukke baan in de maatschappij of van het voorrang geven aan allerlei aardse zaken boven het dienen van Christus. Soms moeten anderen daardoor meer doen in het koninkrijk van God dan nodig zou zijn. Het teruggeven van de ezel stelt voor dat aan iemand weer het zicht wordt gegeven op zijn roeping tot dienstbaarheid.

Het kleed spreekt van het gedrag, wat de mensen van ons zien. Ook het christelijk gedrag kan verloren gaan. Het kleed stelt ook onze christelijke

positie voor. Zo zijn we bekleed met de klederen van het heil en met de mantel van de gerechtigheid *(Js 61:10)*. Velen kennen hun christelijke positie niet. We mogen hun daarover vertellen of wachten op de juiste gelegenheid daarvoor.

In *vers 4* zijn ezel en rund beide een beeld van dienstbaarheid *(vers 10)*. Iemand die een dienst voor Christus wil doen, kan daaronder zo gebukt gaan, dat hij bezwijkt en het opgeeft. Als we dat zien, moeten we hem niet nog meer lasten opleggen. Het is belangrijk hem te bemoedigen en overeind te helpen.

Kledingvoorschrift | *vers 5*

> *5 De kleren van een man mogen niet door een vrouw [gedragen] worden, en een man mag geen vrouwenkleding aantrekken, want ieder die dat doet, is voor de HEERE, uw God, een gruwel.*

In de *verzen 5-12* gaat het om de natuurlijke aspecten van ons bestaan. Het eerste aspect is het onderscheid tussen man en vrouw. God wil dat dit zichtbaar is in de positie die ze beiden innemen en in het gedrag van beiden, waarvan de kleren spreken. Het gaat om de uiterlijke openbaring, van het gedrag dat door anderen wordt waargenomen.

Het is waar dat in Christus *"geen man of vrouw"* is *(Gl 3:28)*. Dat betreft de positie in Christus voor God. Hier gaat het om het gedrag in de wereld, om de scheppingsorde van God. Daarmee hebben de gelovigen ook te maken: *"Maar ik wil dat u weet, dat Christus is het Hoofd is van iedere man, en de man [het] hoofd van [de] vrouw" (1Ko 11:3)*.

Het is voor God een gruwel als het onderscheid in de openbaring naar buiten toe verdwijnt. Ieder heeft van God zijn en haar speciale plaats gekregen. De een mag niet gaan staan op de plaats die God aan de ander heeft gegeven. Het gaat om de volledige openbaring die bij de man of de vrouw hoort, maar die bij de ander te zien is. Deze rolwisseling is voor God een gruwel.

God wil dat in Zijn huis rekening wordt gehouden met het verschil in gedrag tussen mannen en vrouwen. In de gedragsregels die Hij voor Zijn huis heeft gegeven *(1Tm 3:15)*, komt dit verschil duidelijk tot uiting: *"Ik wil*

dan dat mannen in elke plaats bidden met opheffing van heilige handen, zonder toorn en twist. Evenzo dat <ook> vrouwen zich tooien in waardige kleding met bescheidenheid en ingetogenheid, niet met haarvlechten en goud of parels of kostbare kleding; maar – zoals het vrouwen past die belijden godvrezend te zijn – door goede werken. Een vrouw moet zich stil, in alle onderdanigheid laten leren; maar ik sta aan een vrouw niet toe dat zij leert of over een man heerst, maar zij moet stil zijn. Want Adam is eerst geformeerd, daarna Eva; en Adam werd niet verleid, maar de vrouw werd verleid en viel in overtreding" (1Tm 2:8-14). Het streven naar emancipatie in de wereld dat zich ook in de christenheid heeft genesteld, verandert niets aan deze aanwijzingen.

Nest met moeder en jongen of eieren | *verzen 6-7*

> *6 Wanneer u onderweg een vogelnest tegenkomt, in welke boom dan ook of op de grond, met jongen of eieren, en de moeder zit op de jongen of op de eieren, dan mag u met de jongen niet [ook] de moeder meenemen. 7 U moet de moeder zeker vrijlaten, maar de jongen mag u voor uzelf meenemen, opdat het u goed zal gaan en u [uw] dagen zult verlengen.*

Door de toevoeging *"opdat het u goed zal gaan en u [uw] dagen zult verlengen"*, is er verband tussen dit voorschrift en het vijfde gebod, dat van het eren van vader en moeder. Bij het vijfde gebod wordt een gelijksoortige toevoeging gegeven *(Dt 5:16)*. In de toepassing kunnen we hierin de verhouding zien tussen ouderen en jongeren in de gemeente. Er zijn vaders, jongelingen en baby's *(1Jh 2:13)*. Oudere en jongere gelovigen zijn wel broeders van elkaar, maar er is ook onderscheid in geestelijke groei.

In dit voorschrift kunnen we iets leren van moederlijke gevoelens. God kent moederlijke genegenheden: *"Zoals iemands moeder hem troost, zo zal Ík u troosten; ja, in Jeruzalem zult u getroost worden!" (Js 66:13)*. Ook de apostel Paulus en zijn medewerkers bezitten die: *"Maar wij waren vriendelijk in uw midden, zoals een voedende moeder haar eigen kinderen koestert" (1Th 2:7)*. In de gemeente mogen die moederlijke gevoelens niet ontbreken. Het is Gods bedoeling dat moederlijke gevoelens zich vrij kunnen uiten en dat er van de vrucht van moederlijke gevoelens wordt genoten. Dat bevordert de kwaliteit en de duur van het leven in het land.

Een borstwering op het dak | *vers 8*

> *8 Wanneer u een nieuw huis bouwt, moet u op uw dak een borstwering maken, zodat u geen bloedschuld op uw huis laadt, wanneer iemand eraf valt.*

Bij de bouw van een nieuw huis dient er aandacht te worden besteed aan de veiligheid van hen die in dat huis komen. De bouwer moet rekening houden met anderen. Hij moet ervoor zorgen dat bewoners en bezoekers van het huis niet verongelukken.

Moederlijke gevoelens mogen niet ten koste van de veiligheid gaan. Het maken van een borstwering op het dak van het huis – een verhoogd gedeelte om het dak heen, een veiligheidsmuur, om te voorkomen dat iemand van het dak afvalt – is evenzeer een activiteit die voortkomt uit de zorg van een moeder. We kunnen dat toepassen op de geestelijke activiteit bij het onderwijzen van gelovigen over hun gedrag in het huis van God. Het kan gelovigen betreffen die nieuw in een plaatselijke gemeente komen. Het kan ook gaan om het ontstaan van een nieuwe plaatselijke gemeente.

Er moet in die situatie rekening worden gehouden met gelovigen dat zij niet ten val komen. Paulus vermaant om geen aanstoot te geven, dat wil zeggen niets te doen waardoor een ander tot zonde verleid wordt *(1Ko 8:9)*. Hij past dit ook op zichzelf toe *(1Ko 8:13)*. Het hebben van een dergelijke gezindheid ziet toe op het welzijn van de ander, het zijn genegenheden waarin de ander centraal staat.

Maar kijkt u uit, dat dit recht van u niet misschien een struikelblok wordt voor de zwakken. (1Ko 8:9)

Daarom, als voedsel mijn broeder een aanleiding tot vallen geeft, zal ik in eeuwigheid geen vlees eten, om mijn broeder geen aanleiding tot vallen te geven. (1Ko 8:13)

Wat niet samen mag gaan | *verzen 9-11*

> *9 U mag uw wijngaard niet met twee soorten [zaad] inzaaien; anders wordt de volle [opbrengst] van het zaad dat u gezaaid hebt, en de opbrengst van de wijngaard geheiligd. 10 U mag niet ploegen met een rund en een ezel tegelijk. 11 U mag geen kleding van twee soorten stof aantrekken, van wol en linnen tegelijk.*

In deze verzen gaat het over het verbod om zaken te vermengen die niet met elkaar vermengd mogen worden. Er worden drie zaken genoemd:

1. de wijngaard, die spreekt van vreugde,

2. het ploegen met een rund en een ezel tegelijk, dat spreekt van de dienst voor de Heer en
3. een kledingstuk van twee soorten stof, dat spreekt van gedrag.

We vinden hier beelden van wat Paulus in de *tweede brief aan de Korinthiërs* zegt: *"Gaat niet met ongelovigen onder een ongelijk juk. Want welk deelgenootschap hebben gerechtigheid en wetteloosheid? Of welke gemeenschap heeft licht met duisternis? En welke overeenstemming heeft Christus met Belial? en welk deel heeft een gelovige met een ongelovige? En welke overeenkomst heeft Gods tempel met afgoden?" (2Ko 6:14-16a)*.

Het inzaaien heeft te maken met het uitstrooien van het Woord van God. *"Het zaad is het Woord van God" (Lk 8:11)*. Het zaad moet zuiver en alleen Gods Woord zijn en mag niet worden vermengd met een woord van mensen. De prediking van het Woord moet evenwichtig zijn. Er moet bijvoorbeeld zowel over Gods liefde als over Gods heiligheid worden gesproken. Een eenzijdige prediking met alle nadruk alleen op Gods heiligheid of alleen op Gods liefde is verkeerd zaad.

Verkeerd zaad is bijvoorbeeld ook als tegen christenen wordt gezegd dat ze politieke verantwoordelijkheid moeten dragen. We moeten niet aan de ene kant de verdorvenheid van het vlees voorstellen en aan de andere kant wijzen op middelen die er in feite op neerkomen dat het vlees wordt opgeknapt.

Hier gaat het over het zaad voor een wijngaard. We zien hierin het beeld dat een juiste, evenwichtige prediking van het Woord de vreugde van de gemeenschap met God en de Heer Jezus, de Vader en de Zoon, zal bevorderen, en *"onze blijdschap volkomen is" (1Jh 1:4)*. Om die ware blijdschap te kennen moet er alleen goed en onvermengd zaad, dat is *"Gods levend en blijvend Woord" (1Pt 1:23)*, worden gezaaid.

Als er wel met twee soorten zaad wordt gezaaid, wordt de hele opbrengst heilig, dat wil zeggen dat die apart moet worden gehouden. De opbrengst is onrein, zoals andere vertalingen dit weergeven. De opbrengst moet buiten de consumptie worden gehouden en is een verliespost. De verwachte 'vreugde' is niet die waarin God kan delen.

Het ploegen met rund en ezel samen is verboden. Dat ziet op samen een werk voor de Heer doen. Een rund is een rein dier en een ezel is een onrein dier. De toepassing ervan zien we in het hierboven aangehaalde woord van Paulus in *2 Korinthiërs 6 (2Ko 6:14)*. Een gelovige kan niet samen met een ongelovige een werk voor de Heer doen.

Wol en linnen mogen niet samen worden gebruikt om er één kledingstuk van te maken *(vgl. Lv 19:19; Zf 1:8)*. Wol is goed en linnen is goed, maar niet om met elkaar vermengd te worden. Linnen heeft te maken met de dienst in het heiligdom. We zien dat aan het linnen in de kleden en de voorhof van de tabernakel en de linnen kleren van de priesters *(Ex 26:9; 28:4b-5)*. In die dienst is echter voor de wol geen plaats *(Ez 44:17)*.

En het zal gebeuren, wanneer zij de poorten van de binnenste voorhof binnenkomen, dat zij linnen kleding moeten aantrekken. Zij mogen echter geen wol dragen wanneer zij in de poorten van de binnenste voorhof dienstdoen, en in het huis [zelf]. (Ez 44:17)

Wol geeft de natuurlijke warmte van het dier weer. Natuurlijke gevoelens zijn niet verkeerd. Ze hebben hun eigen plaats, maar ze mogen geen rol spelen in wat met het heiligdom te maken heeft. Daar moet de dienst gebeuren volgens de gegevens van de Schrift en niet volgens de menselijke gevoelens. Het gaat niet om een dienst waar wij ons behaaglijk bij voelen, maar waar God Zich behaaglijk bij voelt. Daaraan wordt voldaan als we de aanwijzingen van Zijn Woord volgen.

Kwastjes op de hoeken van het bovenkleed | *vers 12*

> *12 Aan de vier hoeken van het bovenkleed waarin u zich hult, moet u voor uzelf kwastjes maken.*

De vier hoeken aan het bovenkleed staan in verband met het geheel van onze handelwijze in alle kontakten die er zijn om daarin geestelijke vrucht voort te brengen. Hier is geen sprake van de blauwpurperen draad *(Nm 15:38)*, want de voorschriften in dit boek hebben betrekking op het land en niet op de woestijn. We zijn hier niet meer in de woestijn, maar in het land. Geestelijk gesproken hebben we daarom de herinnering aan de hemel, de blauwpurperen draad, niet nodig. Als we hemelsgezind zijn, komt dat in ons hele handelen tot uiting.

Beschuldiging ontbreken maagdelijkheid | *verzen 13-21*

> *13 Wanneer een man een vrouw neemt, bij haar komt, en [vervolgens] een afkeer van haar krijgt, 14 en [als] hij haar [dan] allerlei dingen ten laste legt, haar een slechte naam bezorgt, en zegt: Deze vrouw heb ik [tot vrouw] genomen, maar toen ik tot haar naderde, ontdekte ik dat ze geen maagd [meer] was, 15 dan moeten de vader van dit meisje en haar moeder [het bewijs] van de maagdelijkheid van het meisje meenemen en naar de oudsten van de stad brengen, naar de poort. 16 De vader van het meisje moet dan tegen de oudsten zeggen: Ik heb mijn dochter aan deze man tot vrouw gegeven, maar hij heeft een afkeer van haar gekregen. 17 En zie, hij heeft [haar] allerlei dingen ten laste gelegd door te zeggen: Ik heb ontdekt dat uw dochter geen maagd [meer] was. Maar dit is [het bewijs] van de maagdelijkheid van mijn dochter. Vervolgens moeten zij het kleed voor de oudsten van de stad uitspreiden. 18 Dan moeten de oudsten van die stad die man meenemen en hem straffen. 19 Ze moeten hem een boete van honderd zilverstukken opleggen en die aan de vader van het meisje geven, omdat hij een maagd uit Israël een slechte naam heeft bezorgd. Verder zal zij hem tot vrouw blijven; hij mag haar al zijn dagen niet wegsturen. 20 Maar als dit woord waar is, [als] ontdekt wordt dat het meisje geen maagd [meer] was, 21 dan moeten zij het meisje naar buiten brengen, naar de deur van het huis van haar vader, en de mannen van haar stad moeten haar met stenen stenigen, zodat zij sterft, want zij heeft een schandelijke daad in Israël begaan door hoererij te bedrijven in het huis van haar vader. Zo moet u het kwaad uit uw midden wegdoen.*

In de huwelijksverhouding komt het meest tot uiting hoe we handelen met het oog op de hemelse dingen. De situaties die Mozes hier schetst, zijn allemaal afwijkingen van Gods blauwdruk voor het huwelijk. Ze laten zien waartoe de mens in de meest intieme relatie in staat is. De huwelijksrelatie is een beeld van de verbinding tussen God en Zijn aardse volk Israël en ook van de verbinding tussen de Heer Jezus en de gemeente, het hemelse volk.

Er zijn praktische en geestelijke lessen te leren voor ons persoonlijk en voor de gemeente. In *vers 13* wordt direct al duidelijk wat de volgorde is: eerst trouwen en daarna pas echtelijke gemeenschap. Echtelijke gemeenschap kan er pas zijn, nadat man en vrouw 'in de echt verbonden zijn'. Alle seksuele gemeenschap buiten echtelijke gemeenschap is hoererij.

In de *verzen 13-21* doet zich het geval voor van een man die een afkeer krijgt van zijn vrouw. Hij beschuldigt haar van eerdere gemeenschap met een andere man. Het kan zijn dat de beschuldiging vals is. Dat zal blijken als de ouders van het meisje de bewijsstukken van haar onschuld kunnen overleggen. In dat geval wordt de man getuchtigd, moet hij een boete betalen en mag hij haar nooit wegzenden.

Blijkt de beschuldiging wel waar te zijn, dan moet het meisje gestenigd worden voor de deur van het huis van haar vader. Tot aan haar huwelijk is zij verbonden aan het huis van haar vader. Zij heeft dan ook in verbinding met het huis van haar vader deze schanddaad gepleegd. Dat de doodstraf moet worden voltrokken om op die manier het kwaad uit het midden van Israël weg te doen, toont wel aan hoe ernstig God deze schanddaad opneemt.

Het voorschrift in deze verzen is een bescherming tegen een valse aanklacht door de man. Het voorschrift zorgt ervoor dat een man niet uit willekeur met zijn vrouw handelt. Bij een dergelijke regeling zal hij zich er wel voor wachten zijn vrouw vals te beschuldigen.

We kunnen deze verzen toepassen op de verhouding tussen God en Zijn volk. Het gaat erom dat openbaar wordt of Zijn volk Hem trouw of ontrouw is. Voor God is dat geen vraag. Hij weet dat natuurlijk volmaakt. Voor Hem hoeft een dergelijk onderzoek niet te worden gedaan. Hij handelt zeker niet in willekeur.

De vraag is of onze geestelijke ouders – niet wijzelf – de bewijzen van onze trouw aan God kunnen overleggen of niet. Als wij ons hebben afgegeven met dingen die niet met Christus in verbinding staan, kunnen de bewijzen van onze 'maagdelijkheid' niet geleverd worden. Het tegendeel zal blijken. Ontrouw staat in verbinding met ons vroegere leven, zonder God en zonder Christus. Dat moet als zodanig worden erkend en worden geoordeeld. Maagdelijkheid stelt een beginsel voor dat voor iedere gelovige geldt. Het wil zeggen dat er geen gemeenschap is met personen of leringen die niet met Christus in verbinding staan *(Op 14:4; 2Ko 11:2-3)*.

Dezen zijn het die zich niet met vrouwen hebben bevlekt, want zij zijn maagdelijk. (Op 14:4a)

Christus zal straks tegen de valse kerk zeggen dat zij niet maagdelijk is. De valse christelijke kerk, het grote Babylon, de rooms-katholieke kerk,

die zich aanmatigt de bruid van Christus te zijn, wordt *"de grote hoer"* en *"de moeder van de hoeren"* genoemd *(Op 17:1,5)*. De valse aanklachten tegen hen die de Heer trouw willen zijn, zullen dan blijken ongegrond te zijn. De bewijzen zullen worden geleverd.

Straf op overspel | *vers 22*

> *22 Wanneer [ergens] een man aangetroffen wordt terwijl hij met een vrouw slaapt die met een [andere] man getrouwd is, dan moeten zij beiden sterven, de man die met de vrouw geslapen heeft, en de vrouw. Zo moet u het kwaad uit Israël wegdoen.*

Hier is geen verdenking, maar is iemand betrapt op overspel. De zonde van overspel en hoererij vraagt om tucht. In Israël betekent dat de dood, waardoor er een einde komt aan het leven in het land en het genot van de zegen ervan. In de gemeente betekent het buiten de gemeente sluiten, zowel van het avondmaal als van andere vormen van gemeenschap *(1Ko 5:13b)*.

Doet de boze uit uw midden weg. (1Ko 5:13b)

De uitsluiting door de gemeente heeft tot doel dat de zondaar tot berouw komt en de zonde belijdt en ermee breekt. Hierna kan de tucht opgeheven worden, kan vergeving worden uitgesproken en kan er terugkeer zijn in de gemeenschap van de gelovigen. Dat is in de gemeente in Korinthe ook gebeurd met de man die is buitengesloten: *"Voor zo iemand is deze straf genoeg, die door de velen [uitgeoefend] is, zodat u integendeel veeleer moet vergeven en vertroosten, opdat zo iemand niet door de overmatige droefheid wordt verslonden. Daarom spoor ik u aan, dat u hem van [uw] liefde verzekert" (2Ko 2:6-8)*.

Overspel in de stad | *verzen 23-24*

> *23 Wanneer een meisje [nog] maagd is, maar [wel] in ondertrouw met een man, en een [andere] man treft haar binnen de stad aan en slaapt met haar, 24 dan moet u hen beiden naar buiten brengen, naar de poort van die stad, en moet u hen met stenen stenigen, zodat zij sterven; het meisje vanwege het feit dat zij binnen de stad niet om hulp geroepen heeft, en de man vanwege het feit dat hij de vrouw van zijn naaste vernederd heeft. Zo moet u het kwaad uit uw midden wegdoen.*

Wie ondertrouwd is, is een verbinding met verplichtingen aangegaan. De ondertrouwde vrouw wordt aan het eind van *vers 24 "de vrouw van zijn naaste"* genoemd. In geval van ontrouw aan die bestaande verbinding moet tucht worden uitgeoefend. Dit geval beziet onze betrekking tot de Heer Jezus vanuit het standpunt dat de bruiloft van het Lam nog niet heeft plaatsgevonden. Dit is echter geen vrijbrief om nog bevrediging in de wereld te zoeken en relaties aan te gaan die de Heer Jezus naar het tweede plan verwijzen. Alles wat Hem jaloers maakt, is een loochening van onze verbinding met Hem.

Er zijn bij gemeenschap van iemand die ondertrouwd is twee situaties te onderscheiden: ontrouw die plaatsvindt in de stad en ontrouw die plaatsvindt in het veld. Bij gemeenschap in de stad is er sprake van schuld en moeten de vrouw en de man allebei gestenigd worden. Bij gemeenschap in het veld is de ondertrouwde vrouw niet schuldig en moet alleen de man worden gedood *(vers 25)*.

Als een ondertrouwde vrouw in de stad met een andere man gemeenschap heeft, wil dat zeggen dat zij aan de ontrouw heeft meegewerkt. Ze zou hebben kunnen roepen. Wie weet, zou er dan hulp gekomen zijn, want de kans is groot dat er iemand op het hulpgeroep zou zijn afgekomen. In de stad loopt iemand die ondertrouwd is weinig gevaar. Het is een veilige omgeving, want er zijn andere mensen in de buurt.

Dit kunnen we toepassen op een plaatselijke gemeente. Als iemand daarvan deel uitmaakt, maar hij laat invloeden in zijn leven toe die van Christus afvoeren, onttrekt zo iemand zich bewust aan de gemeenschap van de gelovigen. Zo iemand had om hulp kunnen vragen aan medegelovigen. Te behoren tot een plaatselijke gemeente met een corrigerende werking van geestelijke vaders en moeders is een grote zegen en geeft bewaring voor het kwaad. Dat is de zegen van de stad.

Straf op verkrachting in het veld | *verzen 25-27*

> *25 Maar als de man het ondertrouwde meisje in het open veld aantreft, en de man haar vastgrijpt en met haar slaapt, dan moet alleen de man die met haar geslapen heeft, sterven. 26 Het meisje mag u niets doen, [want] het meisje heeft geen zonde [begaan] die de dood [verdient]. Deze zaak komt immers overeen*

> *met het geval dat een man zijn naaste aanvalt en deze om het leven brengt. 27 Hij trof haar namelijk aan in het open veld, [en] het ondertrouwde meisje riep, maar er was niemand die haar verloste.*

Gelovigen bevinden zich niet altijd in het gezelschap van andere gelovigen. Zij bevinden zich ook wel eens in het veld, de wereld. Daar kunnen zij tegen hun wil misbruikt worden. Er zijn situaties waarbij men zich niet altijd aan het verderf kan onttrekken. We kunnen bijvoorbeeld denken aan gelovige kinderen met goddeloze ouders of een gelovige vrouw die een ongelovige, vijandige man heeft. Zij leven soms in een gezinssituatie waarin de onreinheid nog hoogtij viert. Waar dan om hulp wordt geroepen, is Gods genade aanwezig.

Gemeenschap vóór het huwelijk | *verzen 28-29*

> *28 Wanneer een man een meisje aantreft, een maagd die niet in ondertrouw is, en hij grijpt haar en slaapt met haar, en zij worden ontdekt, 29 dan moet de man die met haar geslapen heeft, aan de vader van het meisje vijftig zilverstukken geven, en zij zal hem tot vrouw zijn, omdat hij haar vernederd heeft. Hij mag haar al zijn dagen niet wegsturen.*

Hier is sprake van buitenechtelijke gemeenschap, maar zonder dat er ontrouw wordt begaan ten aanzien van een al bestaande verbinding, hetzij door huwelijk, hetzij door ondertrouw. Dat betekent niet dat deze daad geen gevolgen heeft. De man is verplicht haar tot vrouw te nemen en de vader van het meisje een bruidsschat te geven.

Het is tegen Gods wil dat er wordt vooruitgegrepen op het huwelijk. Gebeurt het toch, dan moeten zij die dit hebben gedaan, de gevolgen van hun daden dragen. Zij mogen zich niet aan de verantwoordelijkheden ervan onttrekken. De man mag haar nooit wegzenden. Zij zijn voor het leven aan elkaar verbonden.*

---

* Zie echter ook *Exodus 22* waar aan ditzelfde geval wordt toegevoegd dat de vader het recht heeft te weigeren dat zijn dochter aan die man wordt verbonden: *"Wanneer iemand een maagd verleidt die niet in ondertrouw is, en hij met haar slaapt, moet hij haar voor zichzelf tot vrouw nemen door volledige betaling van de bruidsschat. [Maar] als haar vader beslist weigert haar aan hem te geven, moet hij een geldsom afwegen die overeenkomt met de bruidsschat voor een maagd" (Ex 22:16-17).*

Tegennatuurlijke gemeenschap | *vers 30*

> *30 Een man mag de vrouw van zijn vader niet [tot vrouw] nemen, en hij mag het kleed van zijn vader niet openslaan.*

Dit geval van gemeenschap gaat tegen de natuurlijke gevoelens van gemeenschap in. Hier is niet alleen sprake van buitenechtelijke geslachtsgemeenschap, maar ook van tegennatuurlijke geslachtsgemeenschap. Er is niet alleen gebrek aan respect voor Gods instelling van het huwelijk, maar het ontbreekt ook aan eerbied voor de ouders *(Gn 35:22; 49:4)*.

Dit geval doet zich voor in de gemeente in Korinthe: *"Men hoort algemeen van hoererij onder u, en zo'n hoererij als zelfs onder de volken niet [bestaat], dat iemand [de] vrouw van zijn vader heeft" (1Ko 5:1)*. Het hoeft ons dan ook niet te verbazen dat allerlei vormen van hoererij ook vandaag in tal van kerken en gemeenten worden gevonden.

Wat ons wel met diep verdriet zou moeten vervullen, is dat dergelijke seksuele zonden geen zonde meer worden genoemd. De gemeente is een vrijplaats voor de zonde geworden in plaats van dat er tucht over wordt uitgeoefend. In Korinthe heeft men gelukkig aan de aanwijzingen die Paulus daarvoor geeft, gehoor gegeven *(2Ko 7:10-12)*.

Deuteronomium 23

Inleiding

De geest van alle voorschriften die hier en in het vorige hoofdstuk worden gegeven, is leerzaam. God verwaardigt Zich van al die dingen kennis te nemen. Tevens leert Hij Zijn volk zaken als fijngevoeligheid, fatsoen, respect voor anderen en teerheid. Het zijn gevoelens die de ruwheid weren en de hardheid uit de harten verdrijven.

De ontmande en de bastaard | *verzen 1-2*

> *1 Iemand die door kneuzing [aan het geslachtsdeel] gewond is of van wie het geslachtsdeel is afgesneden, mag niet in de gemeente van de HEERE komen. 2 Een bastaard mag niet in de gemeente van de HEERE komen; zelfs zijn [nakomelingen van de] tiende generatie mogen niet in de gemeente van de HEERE komen.*

We zien in de *verzen 1-14* twee benamingen voor het volk van God:

1. de gemeente van de HEERE (*verzen 1-8*, zes keer) en
2. het kamp (*verzen 9-14*, zes keer).

De *"gemeente van de HEERE"* ziet op de samenkomsten van Gods volk; het *"kamp"* heeft betrekking op het voeren van strijd en het daartoe in staat zijn. Beide staan ze in verband met Gods aanwezigheid te midden van Zijn volk. Het gaat om de gemeente van God, niet van ons. Als we dat goed begrijpen, zal dat ons ervoor bewaren onszelf te zoeken. We zullen dan ook waken voor de heiligheid van die plaats.

"Niet in de gemeente van de HEERE komen" lijkt te slaan op de samenkomsten van Gods volk om Hem te eren. Vier categorieën worden buitengesloten van deelname aan de godsdienstige bijeenkomsten van Israël. Deze uitsluiting moet elk lid van het volk ervan weerhouden een verbinding met een van de genoemde personen aan te gaan.

Bij een ontmande is van buitenaf ingegrepen in de door God geschapen natuur van de voortplanting van het leven. Dit zijn zij over wie de Heer Jezus het heeft als Hij spreekt over *"die door de mensen zijn gesneden" (Mt*

19:12). Een dergelijke handeling is in strijd met het karakter van Gods volk. Daarom mag zo iemand niet als een lid van Gods volk worden opgenomen.*

De kamerling is een voorbeeld van de genade die boven de wet uitgaat *(Hd 8:26-39)*. Het woord 'kamerling' *(Hd 8:27)* is letterlijk 'een eunuch', dat is een gecastreerde of ontmande. Toch wordt hij ingevoerd in de zegen van God. De genade geeft die weg omdat genade in het werk van Christus de vorige staat tenietdoet *(vgl. Js 56:3-5)*.

De heiligheid van God schakelt nooit de genade van God uit waardoor hindernissen kunnen worden weggenomen. Zonder dat het gebod ontkracht wordt, kunnen mensen worden ingebracht in de gemeente van God. Genade doet nooit Gods heiligheid teniet, maar handhaaft die volkomen. Genade ontsluit een weg waarbij voldaan is aan Gods heiligheid. Die weg is door de Heer Jezus aan het kruis geopend.

De ontmande kan ook gezien worden als iemand die wel met de lippen belijdt een christen te zijn, terwijl het niet uit zijn leven blijkt. Er kan geen vrucht zijn bij 'een ontmande'. Hij heeft geen verbinding met de wijnstok *(Jh 15:4)*. Het is vaak moeilijk te constateren of iemand een 'ontmande' is.

Zoals de rank geen vrucht kan dragen uit zichzelf als zij niet in de wijnstok blijft, zo ook u niet, als u niet in Mij blijft. (Jh 15:4)

Een bastaard** is iemand die in bloedschande of in overspel is verwekt. De tijdsperiode *"de tiende generatie"* betekent niet dat de elfde generatie er wel deel van mag uitmaken. Deze uitdrukking moet begrepen worden als een altijddurende zaak. Zo zegt de Heer Jezus dat vergeving tot wel *"zeventig maal zeven"* maal moet plaatsvinden *(Mt 18:22)*. Dat is ook in de zin van altijd.

In geestelijke zin zijn bastaarden mensen die geen deel hebben aan de tucht van God, omdat God hen niet als zonen kent *(Hb 12:8)*. Zij lijken

Maar als u zonder tuchtiging bent waaraan allen deel hebben, dan bent u bastaarden en geen zonen. (Hb 12:8)

---

* NB Dit verbod geeft ook te denken als het gaat over moderne middelen en technieken om het verwekken van kinderen te voorkomen, zonder dat er een medische noodzaak aanwezig is.

** Het woord komt in het Oude Testament alleen nog in *Zacharia 9* voor, *"de bastaard zal in Asdod wonen" (Zc 9:6)*.

bij Gods volk te horen, maar dat is alleen voor het oog. Innerlijk is er geen leven uit God.

Wie niet in de gemeente mogen komen | *verzen 3-8*

> *3 Een Ammoniet of Moabiet mag niet in de gemeente van de HEERE komen; zelfs hun [nakomelingen van de] tiende generatie mogen tot in eeuwigheid niet in de gemeente van de HEERE komen, 4 vanwege het feit dat zij u onderweg niet met brood en water tegemoetgekomen zijn toen u uit Egypte wegtrok; en omdat hij Bileam, de zoon van Beor, uit Pethor in Mesopotamië, tegen u ingehuurd heeft om u te vervloeken. 5 De HEERE, uw God, echter wilde niet naar Bileam luisteren, maar de HEERE, uw God, heeft de vloek voor u in een zegen veranderd, omdat de HEERE, uw God, u liefhad. 6 U mag de vrede en het goede voor hen niet zoeken, al uw dagen, tot in eeuwigheid. 7 U mag van de Edomiet geen afschuw hebben, want hij is uw broeder. U mag van de Egyptenaar geen afschuw hebben, want u bent een vreemdeling geweest in zijn land. 8 [Wat de] kinderen [betreft] die bij hen geboren worden: de derde generatie mag in de gemeente van de HEERE komen.*

Behalve bepaalde personen mogen ook bepaalde volken niet tot Gods volk toetreden. De Moabieten en Ammonieten hebben een zekere verbinding met Gods volk, maar hebben in de loop van hun geschiedenis hun afkeer van Gods volk bewezen. Zij weigerden Gods volk het door hen gevraagde voedsel en hebben geprobeerd Gods volk te vervloeken.

Evenals in de vorige verzen is ook in dit gedeelte sprake van een verbod tot toetreding tot het volk van God van leden van deze volken tot in de tiende generatie. Dat het gaat om een verbod voor altijd, blijkt uit de toepassing van deze wet door Nehemia *(Ne 13:1)*. We zijn in de tijd van Nehemia meer dan tien generaties later.

Op die dag werd er voorgelezen uit het boek van Mozes voor de oren van het volk. Daarin werd voorgeschreven bevonden dat een Ammoniet of een Moabiet tot in eeuwigheid niet in de gemeente van God mocht komen, ... (Ne 13:1)

God herinnert Zijn volk niet alleen aan de kwalijke behandeling van de zijde van die volken. Hij herinnert hen er ook aan dat Hij de vloek in een zegen heeft veranderd. De reden daarvoor is dat Hij hen liefheeft. Ze hebben daarom niets gemist door wat hun is geweigerd en de haatdragende benadering die ze hebben ervaren. Integendeel, God heeft hen hierdoor van Zijn liefde kunnen verzekeren.

Zo mogen ook wij kijken naar de handelwijze die sommige zogenaamde broedervolken er ten aanzien van de gelovigen soms op nahouden. Wie werkelijk bij de Heer horen, zullen te maken krijgen met de verwerping en haat van de kant van naamchristenen. Moab en Ammon zijn familie van de Israëlieten. Er is een verbinding met Gods volk. We kunnen denken aan mensen die in een gelovig gezin zijn opgegroeid, maar zich daarna hebben afgezet en zelfs hebben geprobeerd vervloeking over Gods volk te brengen.

Toch bevinden zich ook in deze volken personen die ondanks het verbod ingevoerd worden in Gods volk. Ruth, de Moabitische is daarvan een sprekend voorbeeld. Zij is een voorwerp van de genade, die haar staat verandert, zonder de heiligheid tekort te doen.

Edom en Egypte hebben nooit deel gehad aan de zegen van Gods volk. Bij Edom gaat het om nauwe natuurlijke verwanten. Bij Ammon en Moab ligt die verwantschap verder weg. Zij zijn kinderen van Lot, de neef van Abraham en daardoor familie van Jakob, de stamvader van Gods volk. Edom is een broeder naar het vlees. *"Ezau, dat is Edom" (Gn 36:1)*, is de tweelingbroer van Jakob.

Edom is steeds de onverzoenlijke vijand van Israël. Dat is duidelijk in het boek *Obadja* te zien, dat volledig aan Edom en diens houding tegenover Israël is gewijd *(Ob 1:1-21)*. De profeet laat er geen twijfel over bestaan dat Edom volledig zal worden geoordeeld. Dat is echter pas nadat Edom in zijn hele geschiedenis zijn volharding in de haat tegenover zijn broer heeft getoond. God bezegelt het lot van een mens of een volk pas als Hij alle middelen om een volk of een persoon tot inkeer te brengen, heeft geprobeerd. Als er geen enkele hoop op inkeer meer aanwezig is, voltrekt Hij Zijn rechtvaardig oordeel. Hier is het nog niet zo ver en staat de deur van genade nog voor Edom open.

Egypte stelt de mensen van de wereld voor, te midden van wie we ons bevinden. Egyptenaren kunnen binnenkomen, niet vanwege de vroegere verbinding of een vriendelijke behandeling, maar op grond van het offer van Christus, Zijn dood en opstanding. De harde behandeling die het volk in Egypte heeft moeten verduren, wordt hier niet vermeld. Er wordt alleen gedacht aan de goede dingen die hun daar ten deel zijn gevallen. We kun-

nen hierbij denken aan de begintijd, toen Jozef onderkoning van Egypte was *(Genesis 42-50)*.

Kleinkinderen mogen wel toetreden tot het volk van God. Met de derde generatie wordt niet bedoeld de derde generatie na het uitvaardigen van deze wet. Er wordt gerekend vanaf de tijd dat iemand uit deze volken de ware godsdienst gaat aanhangen en de ware God gaat dienen. Hun zonen zijn de tweede generatie en hun kleinkinderen de derde generatie. De kleinkinderen krijgen deel aan de godsdienstige en sociale voorrechten van Gods volk. Ze kunnen er functies gaan bekleden en huwelijken aangaan.

Reinheid van het kamp | *verzen 9-14*

> *9 Wanneer het leger uittrekt tegen uw vijanden, moet u op uw hoede zijn voor elke kwalijke zaak. 10 Wanneer er onder u iemand is die niet rein is door iets wat 's nachts per ongeluk is gebeurd, [dan] moet hij buiten het kamp gaan. Hij mag niet binnen het kamp komen. 11 En tegen het vallen van de avond moet het [zó] zijn dat hij zich met water wast; en als de zon ondergegaan is, mag hij [weer] binnen het kamp komen. 12 U moet ook een plaats hebben buiten het kamp. Daar moet u naar toe gaan, buiten [het kamp]. 13 U moet bij uw uitrusting ook een schepje hebben, en het moet [zó] zijn dat u daarmee [een gat] graaft wanneer u buiten [het kamp] gaat zitten. Daarna moet u zich omkeren en uw uitwerpselen bedekken. 14 Want de HEERE, uw God, wandelt binnen uw kamp om u te redden en uw vijanden aan u over te geven. Daarom moet uw kamp heilig zijn, zodat Hij niets schandelijks bij u ziet en Zich van u afkeert.*

Hier gaat het om strijd, niet de strijd op zich, maar de toerusting. Elke toelating van kwaad, zelfs de geringste, doet de kracht om te strijden afnemen. De kracht om te strijden ligt in de aanwezigheid van de HEERE in hun midden. Als het leger uittrekt, trekt Hij mee uit. Dat is een machtige troost, maar ook een zaak van grote ernst. We zien hier dat God Zich bekommert om alledaagse zaken die een negatieve invloed op onze geestelijke kracht hebben, want het zijn *"de kleine vossen die de wijngaarden te gronde richten" (Hl 2:15)*.

Mozes noemt twee vormen waardoor een strijder onrein kan worden: door een nachtelijke spontane zaadlozing, de zogenaamde 'natte droom', en het

doen van zijn behoefte. Aan beide 'uitingen' kan de strijder niets doen. Er komt geen schuld op hem te rusten. Hij is er niet voor verantwoordelijk, want ze horen bij het natuurlijk bestaan van de mens.

Het zijn weliswaar zaken die iemand onrein maken, maar het zijn geen vormen van onreinheid die voortkomen uit de wil van de mens. We kunnen ze beschouwen als alledaags. Het gaat om wat wij noemen kleinigheden, waarover je je niet druk maakt. Toch zijn het vormen van onreinheid. Opdat wij ons bewust zullen blijven dat God geen enkele vorm van onreinheid in Zijn tegenwoordigheid kan dulden, geeft Mozes zijn aanwijzingen hiervoor.

Barmhartigheid jegens gevluchte slaaf | *verzen 15-16*

> *15 U mag een slaaf die bij zijn meester [wegloopt en] bij u redding zoekt, niet aan zijn meester uitleveren. 16 Hij mag bij u blijven, in uw midden, in de plaats die hij uitkiest, binnen een van uw poorten, waar hij het goed heeft. U mag hem niet uitbuiten.*

Het betreft hier een slaaf uit een vreemd land, niet een volksgenoot. Het land van God is voor zulke personen een toevluchtsoord. David handelt zo met de Egyptische jongen die hem in handen is gevallen. De jongen over wie David zich ontfermt, is de slaaf van een Amalekitische man *(1Sm 30:11-15)*.

De gemeente behoort een plaats van warme ontvangst, veiligheid en bewegingsvrijheid te zijn voor mensen die van hun harde meester zijn weggevlucht. De Israëlieten weten uit ervaring wat de dienst onder een harde meester betekent en wat het betekent om daarvan bevrijd te zijn.

Het mag geen vlucht zijn om een gerechtvaardigde straf te ontlopen. Paulus stuurt Onésimus wel terug *(Fm 1:10-12)* en de Engel van de HEERE gebiedt Hagar terug te gaan naar Sara *(Gn 16:9)*. De redenen daarvoor zijn verschillend. In elk geval worden zij niet teruggezonden naar onbarmhartige meesters.

Tegen gewijde ontucht | *verzen 17-18*

> *17 Er mag onder de dochters van Israël geen hoer zijn; en er mag geen schandknaap zijn onder de zonen van Israël. 18 U mag geen hoerenloon of hondengeld*

> *in het huis van de HEERE, uw God, brengen [ter inlossing] van welke gelofte dan ook, want die zijn beide een gruwel voor de HEERE, uw God.*

Het verbod op gewijde ontucht of tempelprostitutie zou niet nodig moeten zijn. Dat Mozes het toch noemt, geeft aan dat hij het volk kent, dat het tot zulke gruwelen in staat is. Dit gebod is noodzakelijk gebleken, want het is later schandelijk overtreden *(Hs 4:14; 2Kn 23:7; Mi 1:7)*. Het betreft hier zowel mannelijke als vrouwelijke prostituees. Het woord voor mannelijke prostituee is 'hond' en wordt hier in de uitdrukking *"hondengeld"* figuurlijk gebruikt *(vgl. Op 22:15)*.

Ik zal niet meer omzien naar uw dochters
omdat zij hoererij bedrijven,
en naar uw schoondochters
omdat zij overspel plegen,
want zij zonderen zichzelf af met de hoeren,
zij offeren met de tempelhoeren.
Zo zal het volk [dat] geen inzicht heeft, ten val komen.
(Hs 4:14)

Van zulke mensen wil God absoluut geen offer. Het is Hem *"een gruwel"* *(vgl. Sp 15:8)*. Zulke personen wagen het zelfs bepaalde geloften te betalen met geld dat op deze schandelijke manier is verkregen. In hun eigen ogen geeft het ze ook nog een soort goedkeuring om hun zondig bedrijf voort te zetten *(Sp 7:14-15)*. Maar God kan niets aannemen wat bekering en berouw ter zijde stelt.

Wij kunnen God alleen eren met offers die we op een eerlijke en eerbare wijze hebben verkregen. Het gaat er niet alleen om wat we geven, maar God vindt het ook belangrijk hoe wij eraan zijn gekomen.

Geen rente van een volksgenoot | *verzen 19-20*

> *19 U mag van uw broeder geen rente vragen: rente over geld, rente over voedsel [of] rente over enig ding waarover men rente betaalt. 20 Van de buitenlander mag u rente vragen, maar van uw broeder mag u geen rente vragen, opdat de HEERE, uw God, u zegent in alles wat u ter hand neemt in het land waar u naartoe gaat om het in bezit te nemen.*

Mozes verbiedt het rente nemen van een volksgenoot. De broeder die geld moet lenen, is arm geworden en verkeert in grote nood. Hij leent geen geld om zich meer luxe te kunnen veroorloven, maar om in leven te kunnen blijven. Van zo iemand rente eisen maakt zijn situatie alleen maar erger. Wie het toch doet, openbaart geldzucht. Van een vreemde mag wel ren-

te worden gevraagd. Zo iemand leent voor zakelijke doeleinden, niet uit lijfsbehoud.

Een gelofte moet worden gehouden | *verzen 21-23*

> *21 Wanneer u de HEERE, uw God, een gelofte gedaan hebt, mag u niet aarzelen die na te komen, want de HEERE, uw God, zal dat zeker van u eisen, en [dan] zou er zonde in u zijn. 22 Maar als u ervan afziet een gelofte te doen, is er geen zonde in u. 23 Wat er over uw lippen komt, moet u houden en doen, net als wanneer u de HEERE, uw God, een vrijwillige gave beloofd hebt, iets wat u met uw [eigen] mond gesproken hebt.*

Het doen van geloften wordt ernstig genomen. Het moet ons ervoor bewaren onbezonnen uitspraken te doen *(Sp 20:25; Pr 5:4-5)*. Het is ook goed na te denken als we liederen van toewijding zingen, waarin we beloven helemaal voor de Heer te leven. Zoiets moeten we niet gedachteloos zingen, maar bewust. Tegelijk zal er dan een gebed zijn om de hulp van de Heer bij het waarmaken ervan. Een gelofte moet worden gehouden.

Het is een valstrik voor een mens ondoordacht een heilige [gelofte] te doen, en [pas] daarna de [gedane] geloften te overwegen. (Sp 20:25)

Nemen van de vrucht van de naaste | *verzen 24-25*

> *24 Wanneer u in de wijngaard van uw naaste komt, mag u druiven eten naar hartenlust, tot verzadiging toe; maar u mag niets in uw tas doen. 25 Wanneer u in het staande koren van uw naaste komt, mag u met uw hand aren plukken; maar u mag niet de sikkel slaan in het staande koren van uw naaste.*

Deze wet geeft aan dat er een overvloed van wijn en koren in Kanaän zal zijn. Het kleine beetje dat door iemand wordt genomen en genoten, zal bij die overvloed niet door de eigenaar worden gemist. Deze wet voorziet in hulp en ondersteuning bijvoorbeeld voor arme reizigers die hierdoor versterkt en verkwikt kunnen worden. De discipelen van de Heer Jezus maken van deze inzetting gebruik *(Mt 12:1)*. Zij worden niet berispt door de farizeeën omdat zij het doen, maar omdat zij het op een sabbat doen. Volgens hun zelfgemaakte wetten is dat verboden, maar niet door Gods wet.

In die tijd ging Jezus op de sabbat door de korenvelden; Zijn discipelen nu kregen honger en begonnen aren te plukken en te eten. (Mt 12:1)

God wil dat Zijn volk een gevend volk is. Hij wil hen leren niet op het recht van eigendom te staan, maar anderen van de overvloed te gunnen. Het is een bewijs van gastvrijheid. Het leert ons mededeelzaam te zijn. Wat we weggeven, is niet verloren, maar zal de dankbaarheid doen toenemen. Tegelijk wordt ervoor gewaakt dat deze mededeelzaamheid niet wordt misbruikt. Bij het geven van een vinger, moet niet de hele hand worden genomen.

De wijngaard spreekt van de vreugde in het hemelse land. Het koren spreekt van de Heer Jezus als het voedsel van het land. Ieder heeft zijn eigen vreugde in de gemeenschap met God en ontvangt persoonlijk kracht door met de Heer Jezus bezig te zijn.

We mogen ook van elkaar genieten en elkaar opbouwen in wat de Heer aan een ander heeft gegeven. Daarin moet wel de juiste voorzichtigheid in acht worden genomen. We mogen genieten van en opgebouwd worden door wat anderen hebben geschreven, maar het mag niet zomaar door ons worden herhaald als we het aan anderen doorgeven. Het moet eerst door onszelf verwerkt en in praktijk gebracht worden. Als we alleen herhalen wat anderen hebben ontdekt in het Woord van God, zijn we met de tas en de sikkel bezig geweest op het veld van de ander.

We mogen wel gebruikmaken van wat een ander heeft geschreven, maar dat moeten we op de goede manier doen. We mogen bijvoorbeeld als voorbereiding op een dienst niet vlug even een beschouwing doornemen en dan doorgeven wat we snel even hebben gelezen. Het moet eerst een vrucht worden van de eigen wijngaard door het in het eigen hart met de Heer te verwerken. Dan is het ons eigendom geworden en kunnen we doorgeven wat we zelf hebben genoten en waardoor we zelf zijn opgebouwd.

Deuteronomium 24

Echtscheiding en echtscheidingsbrief | *verzen 1-4*

> *1 Wanneer een man een vrouw genomen heeft en met haar getrouwd is, en het gebeurt dat zij geen genade [meer] vindt in zijn ogen, omdat hij iets schandelijks aan haar gevonden heeft, en hij haar een echtscheidingsbrief schrijft, die in haar hand geeft en haar uit zijn huis wegstuurt, 2 en als zij dan uit zijn huis vertrekt, weggaat en [de vrouw] van een andere man wordt, 3 en die laatste man [ook] een afkeer van haar krijgt, haar een echtscheidingsbrief schrijft, die in haar hand geeft en haar uit zijn huis wegstuurt, of als die laatste man, die haar voor zichzelf tot vrouw genomen heeft, sterft, 4 dan mag haar eerste man, die haar heeft weggestuurd, haar niet terugnemen om hem tot vrouw te zijn, nu zij onrein geworden is; want dat is voor het aangezicht van de HEERE een gruwel. U mag geen zonde brengen over het land dat de HEERE, uw God, u als erfelijk bezit geeft.*

Het lijkt erop dat deze regeling getroffen wordt omdat echtscheiding al regelmatig voorkomt. Mogelijk is het zelfs al praktijk in Egypte geweest. Het doel van dit voorschrift lijkt te zijn een lichtvaardige echtscheiding te ontmoedigen. Als iemand zijn vrouw weggestuurd heeft en zij is opnieuw getrouwd en wordt vervolgens weer verstoten, dan mag de eerste man haar niet terugnemen als zijn vrouw.

Hoewel God vanwege de hardheid van hun harten hun heeft toegestaan hun vrouwen weg te zenden, beschouwt Hij het volgende huwelijk van de vrouw als een verontreiniging. Daarom zegt de Heer Jezus dat ieder die met een door haar man verstotene trouwt, overspel pleegt. Dit zou niet zo kunnen zijn als God de echtscheiding als een wettige zaak zou erkennen. Voor God kan er echter geen wettige reden voor echtscheiding zijn.

Nergens staat een uitdrukkelijke toestemming tot echtscheiding. Het wordt *toegestaan*, vanwege de hardheid van het hart *(Mt 19:8)*. God zegt *"dat Hij het wegsturen van de eigen vrouw"* ofwel de echtscheiding *"haat" (Ml 2:16)*. Deze regeling wordt ook getroffen om te voorkomen dat een man telkens naar willekeur handelt, naar het hem goeddunkt. Hij zou zo vaak van vrouw kunnen wisselen als het hem behaagt. Wat een verwarring zou

dat in het familieleven teweegbrengen. Ook over het erfdeel zou ten slotte geen duidelijkheid meer zijn.

De reden van wegsturen kan van alles zijn wat de man maar als *"iets schandelijks"* aanmerkt. Het heeft in elk geval niet met overspel te maken, want daar staat de doodstraf op *(Dt 22:20-22)*. Als hij de vrouw wegstuurt, moet hij een echtscheidingsbrief meegeven. Zij heeft dan het bewijs dat haar eerste man afstand van haar doet en haar niet meer tot vrouw mag nemen.

God heeft Israël een echtscheidingsbrief meegegeven: *"Maar Ik zag, toen Ik vanwege alles waarin het afvallige Israël overspel had gepleegd, haar weggestuurd had en haar een echtscheidingsbrief gegeven had" (Jr 3:8a)*. Hoe lang heeft God niet geaarzeld voordat Hij die echtscheidingsbrief geeft. Dan moet God ten slotte toch de echtscheidingsbrief schrijven omdat het gaat om een afvallig volk dat, zoals het is, nooit weer tot de zegen zal terugkeren. Voor het volk als geheel is geen herstel. Wat hersteld wordt, is een overblijfsel naar de verkiezing van de genade *(Rm 11:5,23-24)*. Genade gaat boven de wet uit. In dit overblijfsel neemt God Zijn volk weer aan, terwijl het als geheel van Hem weg gehoereerd is.

Zo is er dan ook in de tegenwoordige tijd een overblijfsel naar [de] verkiezing van [de] genade. (Rm 11:5)

Voor de gemeente als de naamchristenheid komt het ogenblik van de echtscheidingsbrief ook. Ook voor de afvallige christenheid is geen herstel mogelijk *(Op 18:21; Rm 11:21-22)*. Er is echter in de tegenwoordige tijd nog een Filadelfia *(Op 3:7-13)*. Daarop wijst *vers 5*.

Vrijstelling voor een pasgetrouwde | *vers 5*

> *5 Wanneer een man pas een vrouw genomen heeft, mag hij niet met het leger uittrekken, en mag men hem geen enkele verplichting opleggen. Een jaar lang zal hij vrij zijn ten behoeve van zijn huis zodat hij zijn vrouw, die hij genomen heeft, kan verblijden.*

Evenals het voorgaande gedeelte benadrukt ook dit vers het belang van het huwelijk. Het zou tamelijk hardvochtig zijn een pasgetrouwde man mee in de strijd te sturen met de kans dat hij sneuvelt. Dan is er geen kans op nageslacht en verdwijnt zijn naam uit Israël. Daarom krijgt hij een jaar vrij om zijn vrouw te verblijden, wat ook betekent seksuele gemeenschap met haar te beleven. Tevens zal daardoor het kwaad van de voorgaande verzen behoorlijk klein worden.

Dit vers vormt een groot contrast met de voorgaande verzen. Het gaat hier om een nieuwe vrouw die een man heeft genomen, terwijl het in de voorgaande verzen gaat om een verstoten vrouw. Deze man mag een heel jaar thuisblijven om zijn vrouw te verblijden. Zo geweldig is de vrouw voor haar man. Er is niet sprake van een tweede vrouw, naast zijn eerste, maar van een nieuwe.

... de getrouwde wijdt zijn zorg aan de dingen van de wereld, hoe hij zijn vrouw zal behagen. (1Ko 7:33)

Een vrouw is verbonden zolang haar man leeft; maar als haar man ontslapen is, is zij vrij om te trouwen met wie zij wil, mits in [de] Heer. (1Ko 7:39)

Voor ons is de praktijk ook niet dat wij onze vrouw slechts één jaar verheugen, maar het is ons voorrecht dit gedurende ons hele leven te doen *(1Ko 7:33,39)*. De gemeente is die vrouw voor de Heer Jezus. De Heer is nu vrij van strijd en vrij van lasten en zet Zich in voor Zijn gemeente, om haar te verblijden. Daarmee is Hij als Mens in de heerlijkheid nu bezig.

Maalinstrument is geen onderpand | *vers 6*

> *6 Men mag een handmolen of een bovenste molensteen niet in onderpand nemen, want [dan] neemt men een leven in onderpand.*

De belangen van de broeder worden behandeld in het gedeelte van *Deuteronomium 24:6* tot *Deuteronomium 25:16*. Als de belangen van onze broeder in strijd zijn met onze eigen belangen, gaan de belangen van onze broeder voor: *"Laat ieder niet alleen op zijn eigen belangen, maar ieder ook op die van anderen zien. ...Want ik heb niemand van gelijke gezindheid als hij, die zo trouw uw belangen zal behartigen, want allen zoeken hun eigen belang, niet dat van Jezus Christus (Fp 2:4,20-21)*.

God staat veel toe, maar Hij geeft ook beperkingen, tot bescherming van de ander. Iemand mag een onderpand nemen van zijn broeder. Als een broeder iets te leen vraagt, toont dat aan dat hij zich in een zwakke positie bevindt en daarom wordt hij beschermd. God geeft hier aan wat niet in onderpand mag worden genomen. Het betreft niet zozeer de waarde van het onderpand, maar de grote betekenis in het gebruik ervan.

Als iemand bijvoorbeeld graan moet lenen, mag het instrument waarmee dat graan gemalen moet worden niet in onderpand worden genomen. Hij heeft dit instrument juist nodig om het graan te bewerken waardoor het als

voedsel genuttigd kan worden en hij in leven kan blijven. Dit instrument is zijn leven. Wie dit instrument in onderpand neemt, neemt het leven van zijn broeder in onderpand.

Dit kan worden toegepast op de dienst van iemand die het Woord brengt. De geestelijke dienst die in de woorden van de dienaar tot de gelovigen komt, betekent geestelijk voedsel voor de gelovigen. Wat gesproken is, moet nog wel door de gelovige bewerkt worden. Het is niet zonder meer voor consumptie geschikt. Het moet beoordeeld, getoetst worden. Ook moet het uitgewerkt worden. Het Woord dat tot ons komt, moet nog worden fijngemalen, het moet een bewerking in ons hart en geweten ondergaan om het voedsel eruit te halen.

In dit werk mag geen broeder of zuster gehinderd worden door een molensteen weg te nemen. Er mag geen hindernis worden opgeworpen om het volle genot van het voedsel te hebben. Ieder die het Woord brengt, mag niemand van de hoorders aan zichzelf verbinden en hen van zichzelf afhankelijk maken voor geestelijke groei. Ieder moet zelf in gemeenschap met de Heer het voedsel bewerken.

Mensenroof | *vers 7*

> *7 Wanneer er iemand ontdekt wordt die iemand van zijn broeders, [een] van de Israëlieten, ontvoert en hem als slaaf behandelt en hem verkoopt, dan moet de ontvoerder sterven. Zo moet u het kwaad uit uw midden wegdoen.*

Het gevaar van afhankelijkheid van het vorige vers is hier uitgegroeid tot mensenhandel. Hier is iemand niet alleen verarmd, maar iemand is helemaal het eigendom van iemand anders, om met hem winst te maken. In de christenheid vindt dit zijn afschuwelijke vervulling in de rooms-katholieke kerk. Die matigt zich aan de bruid van Christus te zijn en dat buiten haar geen zaligheid is. Zij wordt *"de grote hoer"* en *"het grote Babylon, de moeder van de hoeren"* genoemd *(Op 17:1,5)*. Van haar staat dat zij handelt in *"zielen van mensen" (Op 18:12-13)*.

Voor die wereldkerk worden de geesten rijp gemaakt door de steeds groter wordende invloed van de charismatische beweging. Mensen met charisma die het (vaak grote) publiek bespelen door hun opzwepende taal en indrukwekkende manifestaties van krachten, tekenen en wonderen,

oefenen een enorme macht over hun volgelingen uit. In hun woorden geven ze God de eer, maar in de praktijk bespelen zij de gevoelens van de christenen die hen bewonderen. Mensen die elke kritiek op 'hun' prediker of wonderdoener als lastering van de Geest beschouwen, blijken vaak volledig in de ban van die prediker of wonderdoener te zijn. Zij hebben zichzelf aan zo iemand verkocht.

Geestelijke leiders lopen altijd het gevaar mensen aan zichzelf te verbinden. Als zij hieraan toegeven, worden ze partijleiders. Een voorbeeld hiervan is Absalom van wie we lezen: *"Zo stal Absalom het hart van de mannen van Israël" (2Sm 15:6)*. Door de mannen te vleien won hij hen voor zijn partij en maakte hen los van David. Een partijleider is een sekteleider. Van een sektarisch mens staat geschreven: *"Verwerp een sektarisch mens na [de] eerste en tweede vermaning, daar je weet dat zo iemand afgeweken is en zondigt, terwijl hij door zichzelf veroordeeld is" (Tt 3:10-11)*.

Hoe heel anders is de Heer Jezus. Hij zet zich in voor de schapen en geeft Zijn leven voor hen. Het contrast met de dief die komt *"om te stelen en te slachten en te verderven"*, is enorm. De Heer Jezus is *"de goede Herder"*, Hij *"legt Zijn leven af voor de schapen" (Jh 10:10-11)*.

De ziekte van de melaatsheid | *verzen 8-9*

> *8 Wees op uw hoede voor de ziekte van de melaatsheid door bijzonder nauwlettend te handelen overeenkomstig alles wat de Levitische priesters u leren. U moet nauwlettend handelen zoals ik hun geboden heb. 9 Denk aan wat de HEERE, uw God, onderweg met Mirjam gedaan heeft, toen u uit Egypte trok.*

Melaatsheid is een beeld van de zonde met als kenmerk besmettelijkheid en als resultaat de dood. Het voorschrift met het oog op de plaag van de melaatsheid lijkt zich te richten op het voorkómen van de plaag. De gedachte lijkt te zijn: Wees op je hoede voor de plaag van de melaatsheid, pas ervoor op dat die je niet treft door in opstand te komen tegen wat de priesters leren naar het bevel van de HEERE. Het gaat om onderricht door de Levitische priester, niet zozeer om onderzoek naar de plaag door de priester. Het belang van dit onderwijs wordt onderstreept door tweemaal in *vers 8* te spreken over *"nauwlettend handelen"*.

Hier wordt in dit boek bij wijze van uitzondering weer iets van de priester vermeld. Een priester kent de heiligheid van God en geeft daarover onderwijs. Het doel ervan is dat het vlees zich niet zal openbaren. Om dit voorschrift kracht bij te zetten verwijst Mozes naar wat er met Mirjam is gebeurd.

Mirjam is een concreet voorbeeld *(Nm 12:2-10)*. Bij haar is er een uitbarsting van de zonde geweest. Het betreft geen zedelijk kwaad, maar partijschap. Ze heeft het leiderschap van Mozes uit jaloersheid betwist. Het gevolg is geweest dat het volk zeven dagen lang niet verder is getrokken *(Nm 12:14-15)*. De zonde van heerszucht remt elke geestelijke vooruitgang.

Dit voorschrift om op de hoede te zijn voor de ziekte van de melaatsheid sluit aan op het voorgaande vers. In dat vers wordt heerszucht over anderen aan de kaak wordt gesteld. Het voorschrift hier wijst op de gevolgen ervan: heerszucht veroorzaakt de ziekte van de melaatsheid.

Handelwijze bij het in onderpand nemen | *verzen 10-13*

> *10 Wanneer u aan uw naaste iets geleend hebt, dan mag u zijn huis niet binnengaan om zijn onderpand mee te nemen. 11 U moet buiten blijven staan en de man aan wie u iets geleend hebt, moet het onderpand naar u toe brengen, naar buiten. 12 En als het een arme man is, mag u niet in diens onderpand gaan slapen, 13 maar u moet hem het onderpand zeker teruggeven als de zon ondergaat, zodat hij in zijn kleed kan gaan slapen, en hij u zegent. Dat zal u [tot] gerechtigheid zijn voor het aangezicht van de HEERE, uw God.*

Zoals gezegd, staat God Zijn volk toe om een onderpand te nemen als zekerheid voor de terugbetaling van het geleende. Hij die uitleent, is daarbij niet vrij om zijn onderpand zelf uit te kiezen. In *vers 6* is iets vermeld wat niet in onderpand mag worden genomen. Nu wordt gezegd op welke wijze dit onderpand mag worden genomen. Het geven van het onderpand is een zaak van hem die leent. De onderpandnemer mag daarvoor niet het privéterrein van de onderpandgever betreden.

Ook aan de duur van het onderpand nemen verbindt God beperkingen. Als iemand recht heeft op het onderpand van een ander, mag hij het niet onbeperkt houden, ondanks dat de ander zijn schuld niet heeft voldaan. Zo moet een kleed 's avonds worden teruggegeven als het van een arme

man is. Dat geeft zegen en strekt tot gerechtigheid. Hier ziet iemand af van het eigen belang, ten gunste van het belang van de ander. De profeet Amos moet het volk vanwege de overtreding van dit gebod zware verwijten maken *(Am 2:8a)*.

Zij strekken zich uit op kleren die zij in onderpand hebben, naast elk altaar. (Am 2:8a)

Door deze regeling worden de eigen verantwoordelijkheid en de persoonlijke vrijheid van de pandgever in stand gehouden. Sekteleiders hebben daarvoor geen enkel respect. Zij drukken besluiten erdoor die zij voor hun zaak van belang achten, zonder te luisteren naar de stem van een enkeling. Met persoonlijke gewetens wordt geen rekening gehouden.

Behandeling van de dagloner | *verzen 14-15*

> *14 U mag de arme en behoeftige dagloner, iemand van uw broeders of van de vreemdelingen die in uw land binnen uw poorten is, niet onderdrukken. 15 Op dezelfde dag moet u [hem] zijn loon geven; de zon mag er niet over ondergaan, want hij is arm en hij verlangt ernaar. Laat hij niet vanwege u de HEERE hoeven aanroepen, [want] dan zal er zonde in u zijn.*

Hier is geen sprake van lenen en schuld, maar van eerlijk verdiend loon. De werkgever moet ieder van zijn werknemers geven waarop hij recht heeft en de betaling ook niet uitstellen: *"Het arbeidsloon van de dagloner mag niet de nacht bij u overblijven tot de volgende morgen" (Lv 19:13b; Mt 20:8; Jb 7:2)*. Als het loon niet op tijd betaald wordt, zal de HEERE worden aangeroepen *(Jk 5:4)*. Ieder aan wie een dienst wordt bewezen, is verplicht het daarvoor verschuldigde te voldoen. Werkgevers moeten zich daarbij realiseren dat ook zij Iemand hebben Die boven hen staat: *"Heren, geeft aan uw slaven wat rechtvaardig en billijk is, daar u weet dat ook u een Heer in [de] hemel hebt" (Ko 4:1)*.

Het geldt ook in geestelijk opzicht. Van ieder die *"in het Woord wordt onderwezen"*, wordt verwacht dat hij *"hem die onderwijst van alle goede dingen"* meedeelt *(Gl 6:6)*. Want *"de arbeider is zijn loon waard" (Lk 10:7)*. Waar het geestelijke wordt gezaaid, is het niet meer dan logisch dat het stoffelijke wordt gemaaid *(1Ko 9:11)*.

Aan de verplichting tot betaling moet, net als bij het teruggeven van het in onderpand genomen kleed *(vers 12)*, worden voldaan vóór zonsondergang. De vorige bepaling besluit met een zegen voor de onderpandgever en gerechtigheid van de HEERE als eraan wordt voldaan. De bepaling tot uitbetaling van het loon besluit met een roepen tot de HEERE en het begaan van zonde als er niet aan wordt voldaan.

Ieder sterft om zijn eigen zonde | *vers 16*

> *16 De vaders mogen niet ter dood gebracht worden om de kinderen, en de kinderen mogen niet ter dood gebracht worden om de vaders. Ieder zal [alleen] om zijn [eigen] zonde ter dood gebracht worden.*

Ieder krijgt de straf voor de eigen schuld en niet een nakomeling *(2Kn 14:6; Ez 18:4,20)*. Er lijkt tegenspraak te zijn met de uitspraak dat de zonden van de vaderen worden bezocht aan het derde en vierde geslacht *(Ex 20:5)*. Die ogenschijnlijke tegenspraak verdwijnt als wij de *straf* over de zonde onderscheiden van de *gevolgen* van de zonde. David ontvangt vergeving, maar de gevolgen van de zonde kan hij niet ontlopen *(2Sm 12:1-13)*. De gevolgen van de zonde van de vaderen ontmoeten we maar al te vaak in het leven van de nakomelingen.

U zult zich daarvoor niet neerbuigen, en die niet dienen, want Ik, de HEERE, uw God, ben een na-ijverig God, Die de misdaad van de vaderen vergeldt aan de kinderen, aan het derde en vierde [geslacht] van hen die Mij haten, ... (Ex 20:5)

Vreemdeling, wees en weduwe | *verzen 17-22*

> *17 U mag het recht van de vreemdeling [en] de wees niet buigen, en u mag het kleed van een weduwe niet in onderpand nemen, 18 maar u moet eraan denken dat u slaaf geweest bent in Egypte, en dat de HEERE, uw God, u vandaar verlost heeft. Daarom gebied ik u dit te doen. 19 Wanneer u de oogst op uw akker hebt binnengehaald, en u bent een schoof op de akker vergeten, dan mag u niet teruggaan om die op te halen. Hij is voor de vreemdeling, de wees en de weduwe. Dan zal de HEERE, uw God, u zegenen in al het werk van uw handen. 20 Wanneer u uw olijven afslaat, mag u de takken daarna niet nauwkeurig afzoeken. Het is voor de vreemdeling, de wees en de weduwe. 21 Wanneer u uw wijngaard leeggeplukt hebt, mag u hem daarna niet nauwkeurig nalopen. Het is voor de vreemdeling, de wees en de weduwe. 22 U moet eraan denken dat u slaaf geweest bent in het land Egypte. Daarom gebied ik u dit te doen.*

God handhaaft het recht van de zwakken. We worden terugverwezen naar wat God voor ons gedaan heeft. Dan zien we Iemand Die niet aan Zichzelf heeft gedacht, maar alleen aan onze belangen. Hij heeft ons bevrijd uit de macht van de zonde ten koste van Zichzelf. Dat is het voorbeeld voor onze houding tegenover de ander. Dat zien we in de gelijkenis die de Heer Jezus uitspreekt van de schuldenaar met een grote schuld die hem wordt kwijtgescholden. Deze man vergeet dat hem zoveel is kwijtgescholden. Dat blijkt uit het feit dat hij een ander die hem een veel kleinere schuld schuldig is, zonder barmhartigheid tot terugbetaling dwingt *(Mt 18:21-35)*.

Het gaat hier over het handhaven van de rechten van de ander. In de gemeente van God is het anders dan in de wereld. In de wereld is het eigen ik norm bij het handhaven van de rechten van de mens: 'Ik heb recht, de ander is verplicht.' De eigen rechten worden verdedigd. In de gemeente van God heeft mijn broeder alleen rechten en ik alleen plichten. Wij kunnen geen recht laten gelden. Het gaat erom wat God tegen mij zegt. Dat zegt Hij natuurlijk ook tegen de ander, maar dat is hier niet mijn zaak. De herinnering aan de eigen verdrukking en de bevrijding daaruit helpen om voor anderen die in verdrukking zijn op te komen.

Wat op het land is blijven staan of aan de olijfboom en in de wijngaard is blijven hangen, mag niet door de eigenaar later nog eens worden ingezameld *(Lv 19:9-10; 23:22)*. God bepaalt dat de nalezing ervan voor hen is die geen andere steun hebben dan Hem.

Wat niet is ingezameld, is door de maaiers vergeten. Zij hebben het over het hoofd gezien. Het is om zo te zeggen vrucht die soms niet voor de hand ligt. Zij, aan wie God deze vrucht van het land heeft toebedeeld, moeten er wel moeite voor doen om die vrucht te vinden en alsnog in te zamelen en ervan te genieten. Het wordt hun niet in de schoot geworpen of thuisbezorgd. Ruth moet actief zijn om zich die zegeningen toe te eigenen *(Ru 2:2,7)*.

Evenals de aansporing van *vers 17* gevolgd wordt door een herinnering aan de bevrijding uit Egypte, is dat ook het geval bij het nalezen van de oogst. Van wie barmhartigheid bewezen is, mag worden verwacht dat hij zelf barmhartigheid aan anderen zal bewijzen. De herinnering aan bewezen goedheid spoort aan tot het betonen van goedheid aan anderen.

Deuteronomium 25

Rechtvaardige strafmaat | *verzen 1-3*

> *1 Wanneer er tussen mannen onenigheid is en zij voor het gerecht komen en men over hen rechtspreekt, dan moet men de rechtvaardige rechtvaardig verklaren en de schuldige schuldig verklaren. 2 En als de schuldige tot stokslagen is [veroordeeld], moet het [zó] zijn dat de rechter hem [op de grond laat] leggen en hem voor zijn [ogen] de slagen [laat] geven die in aantal overeenkomen met zijn onrechtvaardige daad. 3 Veertig slagen mag hij hem [laten] geven; hij mag er niets aan toevoegen, omdat uw broeder anders, als hij hem boven deze [nog] meer slagen zou [laten] geven, voor uw ogen verachtelijk zou worden.*

Straf moet worden gegeven waar dat nodig is, maar ook niet meer dan nodig is. De straf moet met de misdaad in overeenstemming zijn en met de verantwoordelijkheid van de misdadiger: *"Die slaaf nu, die de wil van zijn heer heeft gekend, en [zich] niet bereid en niet naar zijn wil gedaan heeft, zal met vele [slagen] worden geslagen; maar wie die niet gekend en dingen gedaan heeft die slagen waard zijn, zal met weinige worden geslagen. Ieder nu wie veel gegeven is, van hem zal veel worden geëist; en wie veel is toevertrouwd, van hem zal men des te meer vragen" (Lk 12:47-48).*

Het aantal van veertig stokslagen is een maximum, waarbij het getal veertig staat voor een volle straf *(Gn 7:12; Nm 14:33-34)*. Bij het toedienen van de straf hebben de rabbijnen, uit angst voor overtreding van de letter van wet, vastgesteld dat er veertig min één stokslagen moeten worden toegediend voor het geval men zich zou vertellen. Dit maximum heeft Paulus vijf keer gekregen *(2Ko 11:24)*. Het geeft aan dat hij door de Joden als een groot misdadiger is gezien.

Van [de] Joden heb ik vijfmaal veertig [slagen] min één ontvangen, ... (2Ko 11:24)

In de gemeente van God is wat hier rechtspraak wordt genoemd tucht. Tucht wordt door de hele gemeente uitgeoefend. In de praktijk zullen geestelijk gezinde broeders een tuchtzaak voorbereiden. Ook hier is het van belang dat een tuchtmaatregel in overeenstemming is met de begane zonde. Zo moet bijvoorbeeld iemand die een ongeregelde christelijke

wandel heeft, worden getekend, terwijl hij nog wel als een broeder moet worden gezien en ook als zodanig moet worden vermaand *(2Th 3:14-15)*. Daar past de zwaarste tuchtmaatregel van uitsluiting uit de gemeente niet *(1Ko 5:13b)*. Dat zou neerkomen op een verachtelijk maken van de broeder.

De stokslagen moeten worden gegeven in tegenwoordigheid van de rechter. Dat legt er de nadruk op dat het vonnis wordt uitgevoerd zoals het is uitgesproken en dat de straf direct moet worden uitgevoerd.

Een dorsend rund niet muilkorven | *vers 4*

> *4 Een rund mag u niet muilkorven als hij aan het dorsen is.*

Zoals het vorige gedeelte leert dat straf moet worden gegeven in overeenstemming met de begane zonde, zo leert dit vers dat er voedsel mag worden genoten in overeenstemming met het werk dat men verricht. Zoals de misdadiger straf waard is, zo is de arbeider zijn loon waard.

Dit vers wordt twee keer in het Nieuwe Testament aangehaald:

1. *"Want in de wet van Mozes staat geschreven: 'U zult een dorsende os niet muilbanden'. Zorgt God voor de ossen? Of zegt hij dit eigenlijk ter wille van ons? Want ter wille van ons is dit geschreven, dat de ploeger op hoop moet ploegen, en de dorser op hoop zijn deel te ontvangen" (1Ko 9:9-10)*.
2. *"Laat de oudsten die goed besturen, dubbele eer worden waard geacht, vooral zij die arbeiden in woord en leer; want de Schrift zegt: 'Een dorsende os zult u niet muilbanden', en: 'De arbeider is zijn loon waard'" (1Tm 5:17-18)*.

Uit de eerste aanhaling blijkt dat dit voorschrift niet in de eerste plaats gegeven is uit zorg voor het rund, of de os, maar dat het bedoeld is voor de werker in Gods koninkrijk. Het is niet slechts een toepassing, maar de duidelijke uitleg van de betekenis van dit vers.

Dit voorschrift maakt de gelovigen duidelijk dat zij die geestelijk werk verrichten, recht hebben op stoffelijke ondersteuning van hen aan wie dit geestelijk werk ten goede komt *(vgl. Gl 6:6)*.

De zwagerplicht | *verzen 5-10*

> *5 Wanneer broers bij elkaar wonen en een van hen sterft zonder dat hij een zoon heeft, dan mag de vrouw van de gestorvene niet [de vrouw] van een*

> *vreemde man buiten [de familie] worden. Haar zwager moet bij haar komen en haar voor zichzelf tot vrouw nemen, en [zo zijn] zwagerplicht tegenover haar vervullen. 6 En het moet [zó] zijn dat het eerste kind dat zij baart, op naam van zijn gestorven broer zal staan, zodat diens naam niet uit Israël wordt uitgewist. 7 Maar als deze man niet genegen is zijn schoonzuster [tot vrouw] te nemen, dan moet zijn schoonzuster naar de poort gaan, naar de oudsten, en zeggen: Mijn zwager weigert een naam voor zijn broer in Israël in stand te houden. Hij wil [zijn] zwagerplicht tegenover mij niet vervullen. 8 Dan moeten de oudsten van zijn stad hem roepen en tot hem spreken; blijft hij bij zijn standpunt en zegt hij: Ik ben niet genegen haar [tot vrouw] te nemen, 9 dan moet zijn schoonzuster voor de ogen van de oudsten naar hem toe gaan, zijn schoen van zijn voet trekken, hem in het gezicht spuwen, en [daarbij] het woord nemen en zeggen: Zo wordt met de man gedaan die het gezin van zijn broer niet wil bouwen. 10 En zijn naam zal in Israël luiden: Het huis van hem bij wie de schoen is uitgetrokken.*

In deze verzen wordt een regeling getroffen ter bescherming van het erfdeel, opdat het niet in andere handen zal vallen. Het beschrijft de situatie van twee broers die op hetzelfde erfdeel wonen en van wie de een getrouwd en de ander nog ongetrouwd is. Als de getrouwde broer sterft zonder een nakomeling, moet de broer de weduwe tot vrouw nemen. Dit wordt de *"zwagerplicht" (verzen 5,7)* genoemd. De zoon die dan verwekt wordt, wordt toegerekend aan de eerste man en is diens erfgenaam. Dit gebruik, dat nu als wet wordt vastgelegd, is al langer bekend *(Gn 38:8)*.

Toen zei Juda tegen Onan: Kom bij de vrouw van je broer, vervul je zwagerplicht tegenover haar en verwek nageslacht voor je broer. (Gn 38:8)

Bij het huwelijk van Boaz met Ruth gaat het om een verder verwijderd familielid, want er is geen broer *(Ru 4:1-8)*. Ook is daar het land al in andere handen overgegaan. Boaz moet zowel de losser worden als de zwagerplicht vervullen. God heeft deze bestaande, ongeschreven wet nu vastgelegd en tevens op menselijk niveau gebracht. Daardoor kan de broer zich aan het zwagerhuwelijk onttrekken. Dat kan hij doen omdat hij het gewoon niet wil of omdat hij zijn eigen belangen daarmee op het spel zet.

De schoen uittrekken is een symbolische aanduiding. Ergens de schoen op zetten spreekt van het in bezit nemen, het zich toe-eigenen en eigen maken *(Jz 1:3; Ps 60:10; 108:10)*. Het uittrekken van de schoen spreekt van het tegen-

gestelde en wil zeggen ergens afstand van doen. Dat doet de man in het geval van Ruth *(Ru 4:7)*. Hij doet dat omdat hij door een huwelijk met Ruth zijn eigen erfdeel te gronde richt. Hij denkt meer aan zijn eigen belang. Hij doet dan afstand van de vrouw en het land. Hier trekt de vrouw hem de schoen van zijn voeten. Dat wordt een scheldnaam voor de man.

In *Ruth* is een losser die nader is dan Boaz. Deze eerste losser is een type van de wet. De wet is als eerste verplichting aan de mens gegeven om via die weg leven te ontvangen. De wet stelt: Doe dit en u zult leven *(Lv 18:5)*. Deze eerste losser kan echter niet lossen. Mensen die de wet handhaven, zijn als dieven en rovers. De farizeeën en schriftgeleerden denken alleen aan hun eigen belang en niet aan het volk. Zij leggen zware lasten op.

Dan komt de Losser Die het kan en doet, dat is de Heer Jezus. Hij cijfert Zichzelf weg. Hij is niet bevreesd Zijn eigen erfdeel kwijt te raken. Hij wil uitgeroeid worden, *"maar het zal niet voor Hemzelf zijn"*, of, zoals het ook vertaald kan worden: *"Hij zal niets hebben" (Dn 9:26b)*. De Heer Jezus is de ware Boaz. Boaz betekent 'in hem is kracht'. Ruth is een beeld van het overblijfsel van Israël en Naomi van het Israël dat alles kwijt is. Hoe treffend laat Ruth, die een Moabitische is, de rechteloosheid van het overblijfsel zien en dat alles wat wordt verkregen alleen op de grondslag van genade is.

De betekenis voor ons is wat wij moeten doen voor de ander. Het laat zien dat wij onszelf moeten wegcijferen voor de ander. Zijn wij bereid voor de belangen van de broeder op te komen, of lijken wij op de eerste losser? Het kost misschien wel wat aan tijd of inspanning, maar hoe belangrijk is het dat de ander zijn erfdeel behoudt?

De sadduceeën verwijzen in een van hun twistgesprekken met de Heer Jezus naar de zwagerplicht om de ongeloofwaardigheid van de opstanding te 'bewijzen' *(Mt 22:23-33)*. De sadduceeën zijn de vrijzinnigen van die tijd. Zij geloven alleen in wat ze kunnen beredeneren. Daarom geloven ze niet in de opstanding en ook niet in engelen en geesten *(Hd 23:8)*. Ze stellen de Heer het door hen verzonnen geval voor van zeven broers die achtereenvolgens met dezelfde vrouw trouwen. Ze lichten vanuit hun verdorven denken toe hoe in hun verzonnen voorbeeld de situatie zich ontwikkelt.

Toch laat de Heer hen uitpraten en doet moeite om hun verduisterde verstand te verlichten. Hij wijst op de Schriftplaats die spreekt over God als de God van Abraham en de God van Izak en de God van Jakob *(Ex 3:6,15-16)*. De Heer haalt deze Schriftplaats aan om aan te tonen dat in de dagen van Mozes de aartsvaders in een andere wereld leven, hoewel ze dan nog niet opgewekt zijn uit de doden. Het feit dat hun geesten daar zijn, staat er garant voor dat ze aan het einde met opgewekte lichamen aan de vervulling van de beloften deel zullen hebben.

Als God dit tegen Mozes zegt, zijn Abraham, Izak en Jakob allang overleden. Maar God heeft hun Zijn beloften gedaan. Zal Hij die dan niet meer kunnen waarmaken? Zeker zal Hij die waarmaken en wel in de opstanding. Hoe heel anders is het geloof van Abraham dan dat van de sadduceeën. Hij heeft geloofd dat God machtig is zelfs doden op te wekken *(Hb 11:18)*.

Ongeoorloofde wijze van bevrijden | *verzen 11-12*

> *11 Wanneer mannen met elkaar vechten en de vrouw van de een naderbij komt om haar man te bevrijden uit de hand van degene die hem slaat, en zij haar hand uitsteekt en [hem bij] zijn geslachtsdelen grijpt, 12 dan moet u haar hand afhakken. Laat uw oog haar niet ontzien!*

Dit geval heeft verwantschap met het voorgaande gedeelte, maar dan als tegenhanger. Als de broer van haar man weigert op grond van de zwagerplicht het zwagerhuwelijk met haar te sluiten, mag de vrouw in grote zelfstandigheid haar verachting hiervoor kenbaar maken *(vers 9)*. Nu wordt duidelijk gemaakt dat deze zelfstandigheid haar niet tot ongeoorloofde, schaamteloze handelingen moet verleiden. Het is begrijpelijk dat zij voor haar man wil opkomen, maar de wijze waarop zij dat doet, getuigt van boosaardigheid. Zij wil de tegenstander van haar man ongeschikt maken tot het verwekken van nageslacht.

De lichamelijke verminking die hier als straf moet worden toegepast, is het enige voorbeeld dat in de wet wordt gegeven. Het kwaad dat hier geschiedt, moet gestraft worden met een straf die een blijvend gevolg heeft. Bij de uitvoering van de straf mag medelijden, bijvoorbeeld omdat het een vrouw betreft, geen rol spelen *(vgl. Dt 13:8; 19:13,21)*.

De Heer wijst mogelijk op dit voorschrift als Hij spreekt over het afhakken van de hand die ons tot een val kan brengen. Het voorkomen van een ongepaste daad gebeurt door zichzelf te oordelen. Wie in geestelijk opzicht zijn hand afhakt, zal hem niet letterlijk hoeven te verliezen. De Heer gaat veel verder: wie in geestelijk opzicht zijn hand afhakt, ontkomt daardoor aan het oordeel van de hel *(Mk 9:43)*.

En als uw hand u een aanleiding tot vallen is, hak die af; het is beter voor u verminkt het leven in te gaan, dan met twee handen naar de hel te gaan, naar het onuitblusbare vuur. (Mk 9:43)

Een zuivere maat en gewicht | *verzen 13-16*

> *13 U mag niet twee verschillende [weeg]stenen in uw zak hebben, een grote en een kleine. 14 U mag in uw huis niet twee verschillende efa's hebben, een grote en een kleine. 15 U moet een zuivere en rechtmatige [weeg]steen hebben, u moet een zuivere en rechtmatige efa hebben, opdat uw dagen verlengd worden in het land dat de HEERE, uw God, u geeft. 16 Want iedereen die dat doet, iedereen die onrecht doet, is voor de HEERE, uw God, een gruwel.*

Het verbod op tweeërlei gewicht en maat betreft niet slechts het gebruik, maar ook het bezit ervan. De slechte koopman heeft een grote maat voor de inkoop en een kleine maat voor de verkoop. Tegen dit kwaad treedt ook de profeet Amos met duidelijke taal op *(Am 8:5b)*. Het verbod is al eerder gegeven *(Lv 19:35-36)*. In dezelfde zin lezen we in *Psalm 12*: *"[Met] vleiende lippen; dubbelhartig spreekt men" (Ps 12:3)*.

U maakt de efa kleiner, de sikkel groter, en u bedriegt met valse weegschalen. (Am 8:5b)

Het kwaad van meten met twee maten kan in ons eigen hart en in het gemeenteleven zo gemakkelijk een rol spelen. Als het om onszelf gaat, leggen wij vaak andere maatstaven aan dan wanneer het om een ander gaat. We zijn vaak toegeeflijker tegenover familieleden dan tegenover buitenstaanders. Daarom is het bijvoorbeeld wijs om als familie buiten een tuchtzaak te blijven.

Voor God is een dergelijke handelwijze van tweeslachtigheid een gruwel *(Sp 20:10; 11:1; 20:23)*. In *vers 16* wordt van ieder door wie met twee maten wordt gemeten, gezegd dat zo iemand *"voor de HEERE, uw God, een gruwel"* is. De HEERE wenst oordeel

Tweeërlei [weeg]steen en tweeërlei efa,
ook die beide zijn voor de HEERE een gruwel.
(Sp 20:10)

zonder aanzien des persoons. In Zijn regeringswegen houdt Hij er rekening mee welke maat we voor anderen hebben aangelegd. We zullen zelf door Hem beoordeeld worden naar de norm waarmee we anderen hebben beoordeeld, zoals Hij Zelf zegt: *"Want met de <zelfde> maat waarmee u meet, zal u ook worden gemeten" (Lk 6:38c)*.

God beloont een eerlijke handelwijze met een lang leven in het land. Wie eerlijk is, doet zichzelf niet tekort, hoewel dat soms zo lijkt. De volle zegen die God Zijn volk te genieten geeft in het land dat Hij Zijn volk gegeven heeft, is voor de christen in de hemelse gewesten. Eerlijk zijn in alle betrekkingen is een voorwaarde om het genot van de geestelijke zegeningen te hebben.

Opdracht Amalek uit te roeien | *verzen 17-19*

> *17 Denk aan wat Amalek u onderweg aangedaan heeft, toen u uit Egypte wegtrok: 18 hij ontmoette u onderweg en overviel bij u in de achterhoede alle zwakken achter u, terwijl u moe en uitgeput was; en hij vreesde God niet. 19 Als de HEERE, uw God, u rust gegeven heeft van al uw vijanden van rondom, in het land dat de HEERE, uw God, u als erfelijk bezit geeft om dat in bezit te nemen, moet het [zó] zijn dat u de gedachtenis aan Amalek van onder de hemel uitwist. Vergeet het niet!*

Amalek is een gemeen volk dat een volk, dat nog maar nauwelijks aan de slavernij is ontkomen, op de zwakste plekken aanvalt *(Ex 17:8,14-17)*. Het valt ook een volk aan dat nog geen enkele ervaring met strijd heeft en dat hun niets heeft misdaan. In het aanvallen van Gods volk tonen zij dat geen vrees voor God hun voor ogen staat.

God vergeet niet wat deze lafhartige vijand Zijn volk heeft aangedaan. Het enige oordeel is de herinnering aan deze vijand totaal uit te wissen door een compleet oordeel. Het is te vergelijken met het oordeel van de zondvloed in de dagen van Noach en de omkering en verbranding van Sodom en Gomorra *(Gn 6:5-7; 18:20-21; 19:24-25)*. Saul krijgt de opdracht Amalek uit te roeien, maar faalt door ongehoorzaamheid *(1Sm 15:1-3,18-19)*. Enige tijd later verslaat David de Amalekieten *(2Sm 1:1)*. In de dagen van Hizkia wordt definitief met Amalek afgerekend *(1Kr 4:41-44)*.

Amalek is een beeld van het zondige vlees. Het vlees, de zonde in ons, moet volledig terzijde worden gesteld. Het geloof mag weten dat de zonde in het vlees is geoordeeld toen Christus onder Gods oordeel stierf op het kruis en dat wij daar met Hem gekruisigd zijn *(Rm 6:6; 8:3)*. Nu is het onze verantwoordelijkheid om ons voor de zonde dood te houden *(Rm 6:11)*.

Zo ook u, rekent het ervoor ten opzichte van de zonde dood te zijn, maar voor God levend in Christus Jezus. (Rm 6:11)

Evenals Amalek is ook het zondige vlees heel gemeen. Het valt ons aan op momenten van zwakheid en op de zwakste plekken. Juist dan is het van belang aan Christus en Zijn werk te denken en aan onze vereniging met Hem in dat werk. Dan krijgt het vlees geen kans zich te laten gelden en ons tot zonde te verleiden waardoor we de nederlaag lijden.

We moeten ver gaan in onze liefde voor anderen, maar aan het vlees mogen we geen enkele ruimte geven. We moeten God toelaten in al onze zaken, in al onze betrekkingen. Dan zullen dingen als naastenliefde, vastberadenheid, juistheid in onze oordelen, allemaal hun plaats vinden en in al onze wegen gevonden worden. Liefde voor het vlees, voor de satan en zijn machten, mag er nooit zijn, anders zullen we nooit toekomen aan de prachtige boodschap van het volgende hoofdstuk.

Deuteronomium 26

Inleiding

Dit hoofdstuk gaat over het aanbieden aan de HEERE van een korf met daarin de eerstelingen van alle vruchten van het land. Het is de afsluiting van een lange rede van Mozes en vormt daarvan de climax. Alle voorgaande hoofdstukken zijn de voorbereiding voor wat in dit hoofdstuk wordt voorgesteld.

In *Deuteronomium 1-11* leren we het land kennen. In *Deuteronomium 12-16* gaat het vooral over het leren kennen van de plaats waar de HEERE woont. Anders gezegd, vertelt de HEERE hier waarmee de korven moeten worden gevuld *(Deuteronomium 1-11)* en waar de gevulde korven naar toe moeten worden gebracht *(Deuteronomium 12-16)*.

Deuteronomium 17-25 gaan over de uitwerking van de geboden. Daar gaat het over de gezindheid die passend is als de leden van Gods volk in dit hoofdstuk met hun gevulde korven komen. Met *Deuteronomium 27* begint een nieuw gedeelte.

De geestelijke toepassing voor ons is eenvoudig te maken: We krijgen hier onderwijs over aanbidding.

Het aanbieden van de eerstelingen van het land | *verzen 1-11*

> *1 En wanneer u in het land komt dat de HEERE, uw God, u als erfelijk bezit*
> *geeft, en u dat in bezit neemt en erin woont, moet het [zó] zijn 2 dat u van de*
> *eerstelingen neemt van alle vruchten van het land, die u binnenhaalt van uw*
> *land, dat de HEERE, uw God, u geeft; en u moet die in een korf leggen en naar*
> *de plaats gaan die de HEERE, uw God, zal uitkiezen om Zijn Naam daar te*
> *laten wonen. 3 U moet naar de priester gaan die er in die dagen zal zijn, en*
> *tegen hem zeggen: Ik verklaar heden voor de HEERE, uw God, dat ik gekomen*
> *ben in het land dat de HEERE onze vaderen gezworen heeft ons te geven. 4*
> *Daarop zal de priester de korf uit uw hand nemen en die neerzetten voor het*
> *altaar van de HEERE, uw God. 5 Dan moet u voor het aangezicht van de*
> *HEERE, uw God, betuigen en zeggen: Mijn vader was een verloren Syriër.*
> *Hij trok naar Egypte en verbleef daar als vreemdeling met weinig mensen,*

> *maar hij werd daar tot een groot, machtig en talrijk volk. 6 Maar de Egyptenaren deden ons kwaad, onderdrukten ons en gaven ons harde slavenarbeid [te verrichten]. 7 Toen riepen wij tot de HEERE, de God van onze vaderen; en de HEERE verhoorde onze stem en Hij zag onze ellende, onze moeite en onze onderdrukking. 8 En de HEERE leidde ons uit Egypte, met een sterke hand, met een uitgestrekte arm, met grote ontzagwekkende daden, met tekenen en met wonderen. 9 En Hij bracht ons naar deze plaats en gaf ons dit land, een land dat overvloeit van melk en honing. 10 En nu, zie, ik heb de eerstelingen van de vruchten van het land dat U, HEERE, mij gegeven hebt, gebracht. Dan moet u ze neerzetten voor het aangezicht van de HEERE, uw God, en u neerbuigen voor het aangezicht van de HEERE, uw God, 11 en u verblijden over al het goede dat de HEERE, uw God, aan u en uw gezin gegeven heeft; u, de Leviet, en de vreemdeling die in uw midden is.*

Dit gedeelte gaat over aanbidding. Om te voldoen aan wat hier staat, moeten de Israëlieten eerst vruchten hebben. Die zullen ze pas in het land kunnen hebben. Het brengen van de eerstelingen van alle vruchten van het land is het bewijs dat ze in het land zijn aangekomen. Door het brengen van de eerstelingen van deze vruchten belijden ze dat ze het land aan de HEERE te danken hebben.

De vruchten worden in *Deuteronomium 8* beschreven. De Israëliet moet niet alleen weten *wat* hij moet brengen, hij moet ook weten *waar* hij het moet brengen. Dat wordt in *Deuteronomium 12* beschreven. Die plaats moet hij opzoeken zodra hij in het land is gekomen. Pas dan zal hij kunnen doen wat hier in *vers 10* staat en dat is zich *"neerbuigen voor het aangezicht van de HEERE, uw God"*, dat wil zeggen: de HEERE aanbidden. In de derde plaats gaat het over de *manier waarop* de eerstelingen moeten worden gebracht. De vruchten moeten in een korf worden gedaan en bij het aanbieden ervan moet een belijdenis worden uitgesproken.

De toepassing voor ons is of wij iets hebben om aan God te brengen en of we de plaats kennen waar Hij woont, de plaats die Hij heeft uitgekozen. We kunnen ook persoonlijk, thuis, aanbidden, maar dat is niet hetzelfde als deze plaats. Daar komen we niet als enkelingen, maar daar komen we als volk, als gemeente, samen.

Ook in de woestijn heeft het volk een plaats waar ze kunnen samenkomen, dat is bij de tabernakel. Hier gaat het om het land en daarom om een andere plaats, met andere kenmerken. Waarmee hebben wij te doen? Met beide plaatsen. Zo worden in de *eerste brief aan de Korinthiërs* en in de *brief aan de Hebreeën* de gelovigen gezien en aangesproken als levend in de woestijn. We komen op de eerste dag van de week samen in het bewustzijn dat we nog in de woestijn zijn.

We mogen ons ook bewust zijn dat we in het land zijn. Het land betekent voor ons wat we in de *brief aan de Efeziërs* vinden: de hemelse gewesten met de geestelijke zegeningen als de vruchten van het land. Als de gelovige op de eerste dag van de week met aanbidding komt, komt hij niet alleen als iemand met een offer uit de woestijn, maar ook als iemand die vruchten heeft verzameld in het land.

Het gaat hier niet alleen over het land binnentrekken en in bezit nemen, maar over het *wonen* in het land. Het land bezitten wil nog niet zeggen dat we er wonen. Wonen betekent erin rusten, er thuis zijn. De invoering van Israël in het land van de beloften komt voor de gelovige overeen met het in de praktijk van het geloofsleven genieten van zijn voorrechten in Christus. In die voorrechten 'wonen' wil zeggen de voldoening van de zegeningen kennen en daar ook genoeg aan hebben.

Dat wordt ons voorgesteld in de *brief aan de Efeziërs*. Voordat Paulus melding maakt van de geestelijke zegeningen waarmee de gelovige is gezegend in Christus in de hemelse gewesten, begint hij Hem, uit Wie alle zegeningen voortkomen, te loven: *"Gezegend zij de God en Vader van onze Heer Jezus Christus, Die ons gezegend heeft met alle geestelijke zegening in de hemelse [gewesten] in Christus" (Ef 1:3)*. Deze lof richt zich op een directe manier tot God, de Gever van al die rijkdommen. Dat moet het gevolg zijn van het genieten van de Goddelijke zegeningen.

Wat vind ik in het land, welke zegeningen geniet ik daar? In de eerste plaats ontmoet ik in de hemel een verheerlijkte Heer aan de rechterhand van God. Ook geniet ik daar, doordat ik deel heb aan het zoonschap, mijn persoonlijke verbondenheid met deze Heer. Ten derde vind ik daar dat ik deel uitmaak van het lichaam van Christus en dat ik ook op die manier met Hem verbonden ben. Ik vind er verder nog het huis van God, waarin

de Heilige Geest nu woont. En omdat de Heer Jezus mijn leven is, is Zijn Vader mijn Vader. Ik mag het heiligdom binnengaan als een van de zonen die *"Abba, Vader"* zeggen, om Hem te aanbidden.

De korf zegt ook iets van de ijver die nodig is om hem te vullen. De vruchten die wij brengen, moeten ons iets hebben gekost. Inzamelen gebeurt met inspanning. We kunnen geen oude vruchten brengen, het gaat om de eerstelingen.

God wil dat wij de vruchten brengen op de plaats die Hij heeft uitgekozen. Voor een Israëliet is de stad Jeruzalem de enige plaats op aarde, waar het volk zich moet vergaderen om de feesten van de HEERE te vieren. En voor ons? Voor de verlosten van Christus is er ook maar één middelpunt van vergaderen. Het wordt niet overgelaten aan ons eigen inzicht om die plaats te ontdekken. Het Woord laat ons dat bij monde van de Heer Jezus duidelijk weten: *"Want waar twee of drie vergaderd zijn in Mijn Naam, daar ben Ik in hun midden" (Mt 18:20)*.

De heidenen brengen offers op elke plaats die zij zelf goed achten. God zal Zelf voor Zijn volk die plaats aanwijzen en Hij verwacht van Zijn volk dat zij die plaats zullen zoeken. Pas vierhonderd jaar nadat ze in het land zijn, wordt bekend waar die plaats is. Dat komt omdat er dan iemand is die daarnaar echt op zoek gaat: David.

In *Psalm 132* staan de oefeningen beschreven die met deze zoektocht gepaard zijn gegaan *(Ps 132:1-7)*. Hij vindt de ark in de velden van Efratha. Dan is hij nog jong. Men is niet snel te jong om die plaats te vinden. Als er interesse is voor die plaats, zal God geven dat die gevonden wordt.

Geografisch komen gelovigen op vele plaatsen als gemeente samen. Toch gaat het steeds om dezelfde God, hetzelfde altaar, dat is dezelfde tafel van de Heer, en niet zoals bij de heidenen om steeds andere goden en tafels. Het is niet de bedoeling dat op elke plaats een nieuwe groep naar eigen inzichten samenkomt. Ook is het van belang open te staan voor alle kinderen van God die in gemeenschap met God leven. Die plaats kan alleen daar zijn waar de kenmerken van het lichaam van Christus in praktijk worden gebracht. Daar geldt Zijn autoriteit.

Op die plaats brengen we niet alleen vruchten, we eten er ook, dat wil zeggen dat we gemeenschap hebben met God en met elkaar. We delen wat

we zelf aan vruchten hebben ingezameld ook met anderen. De eerstelingen zijn voor God. We bieden God er onze dank voor aan. Terwijl we dat doen, genieten de andere aanwezigen van wat als resultaat van een recente inzameling in dank aan God wordt aangeboden.

In *Deuteronomium 16* is sprake van het gevaar dat niet ieder komt met iets in zijn hart omdat het niet luid aan de Heer wordt aangeboden. Zusters kunnen denken dat zij niets hoeven te hebben omdat zij het toch niet luid namens het geheel kunnen uitspreken *(1Ko 14:34)*. Het gaat echter om wat er in het hart is; dat ziet God en daar verwacht Hij vruchten. Er is geen verontschuldiging voor iemand die met lege handen, ofwel een leeg hart, komt. De eerstelingen moeten worden genomen van *alle* vruchten en in een korf worden gedaan *(vers 2)*. Die korf zijn wij zelf. Wij mogen niet leeg verschijnen, er moet iets in ons hart zijn van de Heer Jezus. Alles wat we van Hem hebben gezien, mogen we aan God offeren.

In de *verzen 3-4* hebben we weer een van de zeldzame vermeldingen van de priester in dit boek. Dat is omdat hier over aanbidding wordt gesproken, iets wat vaak in het boek *Leviticus* gebeurt. Daar gaat het om bloedige offers. Die komen *op* het altaar. In dit boek gaat het om de vruchten van het land. Die komen niet op, maar *voor* het altaar. In de aanbidding is een persoonlijk aspect – *"ik verklaar ... dat ik gekomen ben" (vers 3a)* – en een gemeenschappelijk aspect – *"... onze vaderen ... ons te geven" (vers 3b)*. God wordt door ons *persoonlijk* geprezen dat Hij Zijn *volk*, de gemeente, naar Zijn raadsbesluit in de zegen heeft gebracht.

In het voorgaande hebben we gezien wat de Israëliet moet *doen* op bevel van de HEERE. In wat nu volgt, lezen we wat hij moet *zeggen* als hij in de tegenwoordigheid van de priester staat. Wat de Israëliet zich moet herinneren, is belangrijk om de genade te laten zien waarvan het volk het voorwerp is van de zijde van de HEERE. Hij maakt melding van de oude toestand van het volk *(verzen 5-7)*, de bevrijding waarvan het volk het voorwerp is van de zijde van de HEERE *(vers 8)* en het deel dat hem gegeven wordt naar de belofte van de HEERE *(vers 9)*.

Deze drie aspecten zijn van belang voor onze aanbidding. We denken eraan dat

1. we in slavernij van de zonde waren.

2. Christus ons daar ten koste van Zijn leven uit heeft bevrijd.
3. we nu met vele en grote zegeningen zijn gezegend.

Zal de gedachtenis aan deze dingen onze aanbidding niet steeds groter maken?

Het avondmaal dat Hij voor ons heeft achtergelaten voor de tijd van Zijn afwezigheid, is een gedachtenismaal. Het richt onze gedachten op Christus, onze geliefde Heiland, Die Zichzelf heeft gegeven als een zoenoffer voor ons. Aan Zijn dood op het kruis hebben wij alles te danken. Geen andere plaats dan in de eredienst met als middelpunt het avondmaal is beter geschikt om ons bewust te zijn van de verschillende en rijke zegeningen. Onze God en Vader heeft er ons in Christus mee overladen. We mogen ervan genieten door de Heilige Geest. Ze worden opgesomd in de *brief aan de Efeziërs*.

De Israëliet geeft in de *verzen 5-9* een persoonlijk getuigenis. Wanneer we als gemeente samenkomen, verdwijnt daarmee niet de individualiteit van de gelovige. We eten persoonlijk en samen. Hij heeft niet alleen *mij* in het land gebracht, Hij heeft *ons* in het land gebracht. De samenkomst op de eerste dag van de week is er bij uitstek om *samen* God te verheerlijken. In de aanbidding vertellen wij Hem wat we van de Heer Jezus hebben gezien. We vertellen Hem dan ook wat wij vroeger waren.

Jakob is *"een verloren Syriër"* omdat hij twintig jaar in Syrië heeft gewoond en omdat zijn moeder er vandaan komt. Daar heeft hij ook een vrouw en kinderen gekregen uit wie het volk gebouwd is *(Hs 12:13)*. Hij heeft op het punt gestaan om het leven te komen omdat Laban heeft geprobeerd hem om te brengen. Dit deel van de belijdenis benadrukt de vernederende afkomst. Wat de afkomst betreft, is er niets waarop de Israëliet zich kan beroemen.

Jakob vluchtte naar het gebied van Syrië,
Israël diende om een vrouw
en om een vrouw hoedde hij [vee].
(Hs 12:13)

Maar God is de God van Jakob en Hij heeft hem uit zijn benauwdheid bevrijd. Hij heeft van een man die dreigde verloren te gaan een groot volk gemaakt. De daad van bevrijding is een daad van barmhartigheid en medelijden. Het maken tot een groot volk en het brengen van het volk in de zegen van het land zijn daden van Gods voornemen en vrijmacht. Zo

hebben wij ons in de wereld (Egypte) bevonden en God heeft ons daaruit geleid en op die wijze de gemeente naar Zijn raadsbesluit gevormd.

Er wordt hier niet over de woestijn gesproken. Die hoort niet bij de raadsbesluiten van God. De woestijn hoort bij de wegen van God met ons, onze opvoeding. Daarom vertellen we God op de eerste dag van de week wanneer we samenkomen om Hem te aanbidden, niet wat we allemaal in de wereld hebben meegemaakt. Dat mogen we bij andere gelegenheden doen, zoals bijvoorbeeld de samenkomst tot gebed.

In de aanbiddingsdienst spreken we erover dat we vroeger tot de wereld hebben behoord en wat Hij heeft gedaan om ons in het land te brengen. We prijzen Hem voor de grote zegeningen die we daar hebben gevonden. Het belangrijkste is echter niet de gave, maar de Gever Die de oorzaak van onze vreugde is.

We vinden in deze verzen een mooie schildering van de eredienst. Deze verheven christelijke dienst op aarde wordt door ons zwak en onvolmaakt beleefd. Toch is het een voorsmaak van wat op een volmaakte wijze en tot in alle eeuwigheid verwerkelijkt zal worden in de heerlijkheid door de talloze verlosten.

De naam 'eredienst' wordt wel gegeven aan een of andere godsdienstige samenkomst waarvan het doel het gebed of de overdenking van het Woord van God is. Dat is echter niet wat we onder een bijbelse eredienst moeten verstaan. Hier hebben we in beeld waaruit die dienst bestaat. De Israëliet komt in de tegenwoordigheid van de HEERE om Hem een offerande te brengen die Hij voorgeschreven heeft. Voor de christen is de eredienst een dienst van aanbidding. Hij offert aan God de Vader *"geestelijke offeranden ... die voor God aangenaam zijn door Jezus Christus" (1Pt 2:5)*.

Met het voorgaande wordt de waarde van het gebed en het lezen en overdenken van de Schrift in de samenkomst niet verzwakt. Integendeel, als dat gebeurt op een voor de Heer welgevallige manier, zal dat tot gevolg hebben dat de harten zich uiten in lof en aanbidding.

Om iets aan God te kunnen offeren is het van belang dat we kunnen zeggen: *"Want van U is alles, en uit Uw hand hebben wij het U gegeven" (1Kr 29:14b)*. Maria van Bethanië, die aan de voeten van de Heer Jezus het reukwerk van zuivere nardus van grote waarde offert, verricht eredienst *(Jh 12:1-8)*. Haar

daad is er een treffend beeld van. Zo kan van onze eredienst tegen God gezegd worden: 'De liefelijke reuk van onze lof is niets anders dan die van Uw liefde.'

In deze elf verzen komt regelmatig het woord 'gegeven' voor. Het wijst ons erop dat God Zich als Gever doet kennen, niet als Iemand Die eist. En Hij heeft *"al het goede"* gegeven *(vers 11)*. Hij geeft alleen goede gaven: *"Elke goede gave en elk volmaakt geschenk daalt van boven neer, van de Vader der lichten, bij Wie geen verandering is of schaduw van omkering" (Jk 1:17; Mt 7:11)*. Als een Israëliet zich al moet verheugen over al het goede dat de HEERE zijn God hem heeft gegeven, hoeveel meer reden hebben wij dan om net zoals de Israëliet ons in heilige eerbied in aanbidding voor God en Zijn Zoon neer te buigen.

Als dan u die boos bent, goede gaven weet te geven aan uw kinderen, hoeveel te meer zal uw Vader Die in de hemelen is, goede [gaven] geven aan hen die er Hem om bidden! (Mt 7:11)

De driejaarlijkse tienden | *verzen 12-15*

> *12 Wanneer u in het derde jaar, het jaar van de tienden, gereed bent met het afstaan van alle tienden van uw opbrengst, dan moet u [het] geven aan de Leviet, de vreemdeling, de wees en de weduwe, zodat zij binnen uw poorten kunnen eten en verzadigd worden. 13 U moet dan voor het aangezicht van de HEERE, uw God, zeggen: Ik heb het geheiligde uit [mijn] huis weggenomen en het ook gegeven aan de Leviet, en aan de vreemdeling, aan de wees en aan de weduwe, overeenkomstig al Uw geboden, die U mij geboden hebt; ik heb geen van Uw geboden overtreden en niets vergeten. 14 Ik heb er niets van gegeten toen ik in rouw was, er niets van weggenomen toen ik onrein was en er niets van meegegeven aan een dode. Ik ben de stem van de HEERE, mijn God, gehoorzaam geweest, ik heb gedaan overeenkomstig alles wat U mij geboden hebt. 15 Zie neer uit Uw heilige woning, uit de hemel, en zegen Uw volk Israël en het land dat U ons gegeven hebt, zoals U onze vaderen gezworen hebt, een land dat overvloeit van melk en honing.*

Als de aanbidder geniet van de genade en gemeenschap met God *(verzen 1-11)*, openbaart de geest van genade zich direct tegenover anderen. De Leviet, de vreemdeling, de wees en de weduwe in Israël zijn er de voorwerpen van *(Dt 14:28-29)*. Voor ons betekent dit een weldoen aan de dienaren van de Heer, dat is *"de Leviet"*, aan de ongelovigen die ons

pad kruisen, dat is *"de vreemdeling"*, en aan hen die beroofd zijn van hun natuurlijke steun, dat zijn *"de wees en de weduwe"*.

Behalve dat wij worden uitgenodigd om door Christus voortdurend lofoffers aan God te offeren, zijn er nog andere offers te brengen naar hen die ons omringen. Er staat namelijk geschreven: *"En vergeet de weldadigheid en de mededeelzaamheid niet, want in zulke offers heeft God een welbehagen" (Hb 13:16)*. Deze offers worden genoemd direct aansluitend aan onze geestelijke offers, de lofoffers, dat is de vrucht van onze lippen *(Hb 13:15)*.

Laten wij <dan> door Hem voortdurend een lofoffer brengen aan God, dat is [de] vrucht van [de] lippen die Zijn Naam belijden. (Hb 13:15)

Als wij eredienst verricht hebben op de eerste dag van de week, mogen we daarna ons geld offeren. De tekst zegt ons ook dat die offeranden niet tot die gelegenheid beperkt zullen blijven. We hebben het voorrecht deze offers te brengen telkens wanneer de gelegenheid zich voordoet. Dat vereist natuurlijk trouw en toewijding aan de Heer.

Evenals bij het brengen van de korf met eerstelingen *(verzen 3-10)* spreekt de Israëliet ook bij het brengen van de tienden een verklaring uit. Deze verklaring geeft ons belangrijk onderwijs voor onze praktijk van geven. Deze tienden worden niet aan de HEERE gegeven, maar direct aan hen voor wie ze bestemd zijn. Ze worden niet naar het heiligdom gebracht, zoals de jaarlijkse tienden, maar naar de poort van hun woonplaats om uitgedeeld te worden.

Door het uitspreken van deze verklaring of dit gebed wordt de gever toch in Gods directe tegenwoordigheid geplaatst. Op deze manier worden deze tienden als het ware toch eerst aan Hem gegeven. Ze worden door dit gebed geheiligd, voor God apart gezet. De oprechte aanbidder bevestigt dat hij in geen enkele omstandigheid van zijn leven iets veranderd heeft in zijn weldaden ten opzichte van anderen. Hij heeft niets voor zichzelf genomen van wat hij heeft afgezonderd voor hen die het nodig hebben. Hij heeft in gedachten gehouden wat God hierover heeft gezegd en is het niet vergeten.

Omdat hij in de praktijk van zijn leven laat zien dat hij een rechtvaardige is, kan hij Gods zegen vragen en op verhoring rekenen *(vgl. Jk 5:16b)*. De reikwijdte van zijn

Een krachtig gebed van een rechtvaardige vermag veel. (Jk 5:16b)

gebed gaat zijn persoonlijke belangen te boven. Hij bidt niet om zegen voor zichzelf, maar voor het hele volk en het land. Hij is er zich van bewust dat wat hij geeft, de opbrengst is van het land dat de HEERE aan Zijn volk heeft gegeven vanwege Zijn trouw aan de beloften die Hij heeft gedaan aan de vaderen.

Er ontbreekt zeker iets aan de eredienst als wij geen verlangen voelen dat de 'vreemdeling', hij die de Heer niet kent, Hem ook leert kennen. Hetzelfde geldt ten aanzien van hen die in beproeving zijn en daardoor veel moeten missen van wat wij gezamenlijk mogen genieten. De inzameling die in verbinding met de aanbidding gehouden wordt, is een bewijs dat onze liefde tot de Heer zich vertaalt in een bijdrage aan Zijn werk. Het resultaat zal zijn dat Hij door hen, die deze liefdedienst ontvangen, zal worden aanbeden.

De dienst om te voorzien in de noden van anderen zal een einde hebben. De lof en aanbidding echter zullen tot in alle eeuwigheid voortgezet worden tot heerlijkheid van onze God en Vader en van de Heer Jezus Christus, Zijn geliefde Zoon.

Gehoorzaamheid en belofte | *verzen 16-19*

> *16 Op deze dag gebiedt de HEERE, uw God, u deze verordeningen en bepalingen te houden. U moet ze in acht nemen en houden met heel uw hart en met heel uw ziel. 17 Heden hebt u de HEERE verklaard dat Hij u tot een God zal zijn, dat u in Zijn wegen zult gaan, dat u Zijn verordeningen, Zijn geboden en Zijn bepalingen in acht zult nemen, en dat u Zijn stem zult gehoorzamen. 18 En de HEERE heeft u heden verklaard dat u voor Hem een volk zult zijn dat Zijn persoonlijk eigendom is, zoals Hij tot u gesproken heeft, en dat u al Zijn geboden in acht moet nemen, 19 en dat Hij u [een plaats] zal geven, hoog boven alle volken die Hij gemaakt heeft, tot lof, tot een naam en tot sieraad; en dat u een heilig volk zult zijn voor de HEERE, uw God, zoals Hij gesproken heeft.*

Het genot van alle zegeningen die het volk heeft gekregen, hangt onlosmakelijk samen met gehoorzaamheid aan Gods geboden. Wij kunnen de geestelijke zegeningen in de hemelse gewesten alleen genieten als we Hem in alles gehoorzaam zijn. Die gehoorzaamheid zal door God worden

gebruikt om Zijn volk tot lof, tot een naam en tot sieraad hoog boven alle volken te verheffen.

In *Zefanja* zegt God het zo: *"Zie, in die tijd ga Ik optreden tegen al uw verdrukkers. Ik zal verlossen wie mank gaat, bijeenbrengen wie verdreven is. Ik zal hen maken tot lof en tot een naam in heel het land waar zij beschaamd waren. In die tijd zal Ik u [hierheen] brengen, namelijk in de tijd dat Ik u zal bijeenbrengen. Voorzeker, Ik zal u maken tot een naam en tot lof onder alle volken van de aarde, wanneer Ik voor uw ogen een omkeer in uw gevangenschap breng, zegt de HEERE" (Zf 3:19-20; vgl. Jr 13:11)*.

Gods volk is het middel waardoor God lof zal ontvangen en Gods Naam geroemd zal worden en dat Zijn volk Zijn heerlijkheid zal uitstralen als een sieraad. Daarbij is het Gods bedoeling Zijn volk niet alleen hoog boven alle volken te verheffen, maar het ook als *"een heilig volk"* te bezitten, dat wil zeggen een voor Hem van alle volken afgezonderd volk. Gods volk is er voor Hem.

Deuteronomium 27

Inleiding

Er is een onderscheid tussen het voorafgaande en wat we nu voor ons krijgen. In het voorgaande wordt het volk gezien in een bepaalde staat van zegen, een volk onderworpen ook aan bepaalde verantwoordelijkheden om die zegen te kunnen genieten. Vanaf *Deuteronomium 27* tot en met *Deuteronomium 33* vinden we veel wat betrekking heeft op de geschiedenis van Israël. Daaruit zijn lessen te leren met betrekking tot de geschiedenis van de christenheid op aarde.

Geschiedenis is de opeenvolging van gebeurtenissen. Het volk begint af te wijken. Het is een verhaal van verval. *Deuteronomium 28* begint daarmee. *Deuteronomium 27* is een overgangshoofdstuk, waarin we twee thema's hebben. In beide thema's staat de berg Ebal centraal. In het eerste deel is het thema het oprichten van gedenkstenen en een altaar op de berg Ebal. In het tweede deel komt het tweede thema: de vervloekingen die op dezelfde berg Ebal worden uitgesproken. De Ebal is uitdrukkelijk de berg van de vervloeking.

De Samaritanen kiezen de Gerizim als plaats om te aanbidden *(Jh 4:20a)* omdat het de plaats van de zegen is *(Dt 11:29; Jz 8:30-35)*. Van de Gerizim, ofwel van zegen, is hier echter geen sprake. De zegeningen die in de eerste verzen van *Deuteronomium 28* worden genoemd, staan in contrast met de dan volgende verzen en niet in verbinding met *Deuteronomium 27*.

Onze vaderen hebben op deze berg [de Gerizim] *aangebeden, ... (Jh 4:20a)*

Deuteronomium 27 en *Deuteronomium 28* horen bij elkaar. Daarin wordt eerst een volk voorgesteld dat zich in de zegen van het land bevindt, met een monument als teken daarvan. Vervolgens horen we een serie vervloekingen. In *Deuteronomium 28* zien we de zegen gesteld tegenover de vervloeking. In *Deuteronomium 27* zijn de vervloekingen persoonlijk en eeuwig, terwijl dat in *Deuteronomium 28* niet zo is, daar zijn ze nationaal. We zien daar wat God in de geschiedenis zal doen als ze zullen afwijken en de vloek van God hen zal treffen, terwijl Hij bij bekering een keer ten goede brengt.

Oprichting van gedenkstenen en altaar | *verzen 1-8*

> *1 En Mozes gebood het volk [samen] met de oudsten van Israël: Neem al de geboden die ik u heden gebied, in acht. 2 En op de dag dat u de Jordaan oversteekt naar het land dat de HEERE, uw God, u geeft, moet het [zo] zijn dat u voor uzelf grote stenen opricht en die met kalk bestrijkt. 3 U moet alle woorden van deze wet daarop schrijven als u overgestoken bent, opdat u komt in het land dat de HEERE, uw God, u geeft, een land dat overvloeit van melk en honing, zoals de HEERE, de God van uw vaderen, tot u gesproken heeft. 4 En als u de Jordaan bent overgestoken, moet het [zó] zijn dat u deze stenen, waarover ik u heden gebied, opricht op de berg Ebal, en dat u ze met kalk bestrijkt. 5 U moet daar een altaar bouwen voor de HEERE, uw God, een altaar van stenen die u niet met een ijzeren [voorwerp] mag bewerken. 6 Van hele stenen moet u het altaar van de HEERE, uw God, bouwen, en daarop brandoffers brengen voor de HEERE, uw God. 7 Ook moet u dankoffers offeren en daar eten en u verblijden voor het aangezicht van de HEERE, uw God. 8 U moet op de stenen alle woorden van deze wet schrijven, duidelijk en goed.*

Mozes onderstreept, samen met de oudsten, nog eens de noodzaak van het onderhouden van de geboden. Als hulpmiddel zegt hij dat het volk stenen moet oprichten en die met kalk moet bestrijken. Deze opgerichte stenen dienen als een gedenkmonument waarop alles moet worden geschreven wat Mozes gesproken heeft. Bij het binnentrekken van het land moet als eerste daad een gedachtenis aan de wet worden opgericht. Alle verdere handelingen in het land moeten de wet als uitgangspunt hebben. Als het volk dat in gedachtenis houdt, is dat de garantie voor het voortdurend genieten van de zegeningen die God gegeven heeft.

Behalve een monument ter gedachtenis aan de wet wordt op de Ebal ook een altaar gebouwd van natuursteen. Daarop kunnen offers worden gebracht als antwoord van de dankbaarheid. Het wijst op het doel dat God voor ogen staat als Zijn volk eenmaal in het land is.

De wet van God komt hier in drie aspecten voor ons. Het eerste aspect zien we in de *verzen 1-10*. Het is de betekenis van de wet, zoals die wordt beschreven in *Deuteronomium 4-26*, met het oog op het genieten van de zegeningen van het land. We kunnen dat aspect toepassen op ons in zijn

geestelijke draagwijdte. Er zijn voor ons ook geboden als voorwaarden om de zegeningen te genieten.

Het tweede aspect vinden we in de *verzen 11-26*. Daar wordt de wet toegepast op hen die staan op de grondslag van de wet. Het beginsel van de wet is dat ieder mens die zich op grondslag van wet stelt om werken voor God voort te brengen, onder de vloek komt *(Gl 3:10)*.

Want allen die op grond van werken van [de] wet zijn, zijn onder [de] vloek; want er staat geschreven: 'Vervloekt is ieder die niet volhardt in alles wat geschreven staat in het boek van de wet, om dat te doen'. (Gl 3:10)

In *Deuteronomium 28* ontmoeten we de wet in een derde betekenis. Het betreft niet de geestelijke zin van de wet, ook niet de formele zin ervan voor ieder mens, maar de wet als de norm van God voor Zijn volk op aarde om in de regering van God de zegen te ervaren of de vloek te ondervinden.

Voor ons is de plaats van de vloek de plaats waar wij het altaar gevonden hebben. Ons altaar is de Heer Jezus. Hij is op Golgotha tot een vloek geworden.

Vers 4 is vervuld in *Jozua 8 (Jz 8:30-34)*. We horen hier voor de derde keer over het schrijven van de wet. De eerste en de tweede keer wordt het schrijven van de wet vermeld in *Deuteronomium 10*: de eerste keer als een terugwijzing naar de Horeb *(Dt 10:2)*, de tweede keer in verband met de door Mozes uitgehouwen tafelen *(Dt 10:4)*.

Hier schrijft het volk. Het zegt daarmee 'ja' tegen de geboden van God. Je moet er wel voor in het land zijn, omringd door de zegeningen van God. Dan is het niet moeilijk om 'ja' te zeggen tegen wat God heeft gezegd. Dan is er zorg om de woorden van de wet *"duidelijk en goed" (vers 8)* op te schrijven, zodat wie er langslopen het geschrevene zonder moeite kunnen lezen *(Hk 2:2)*. Het houdt ook in dat er niets van wordt afgedaan of vergeten, maar dat het volk zich aan het geschrevene houdt zoals God het heeft gegeven.

Toen antwoordde de HEERE mij en zei: Schrijf het visioen op, grif het duidelijk in tafelen, zodat het in het snel voorbijlopen te lezen is. (Hk 2:2)

Voor de gelovige is de wil van God alles. Het schrijven van de wet door het volk is het antwoord van het volk aan God dat het graag de wil van God wil leren kennen. In de toepassing op ons kunnen we daarover lezen in enkele brieven in het Nieuwe Testament *(Ef 1:9; Ko 1:9; 4:12; Hb 13:21)*. In het land krijg je van die wil een bijzondere indruk.

Naast dat monument staat een altaar. Wie zo van harte 'ja' heeft gezegd tegen Gods Woord, zal willen offeren. Op het monument spreekt God tot de mens. Door het altaar richt de mens zich tot God. Op het monument vraagt God gehoorzaamheid als voorwaarde tot zegen. Door het altaar aanbidt de mens God voor de zegeningen die Hij in Christus, het Offer, heeft gegeven.

Maar als u voor Mij een stenen altaar maakt, mag u dit niet bouwen van gehouwen [stenen], want als u ze met uw houweel bewerkt, ontheiligt u ze. (Ex 20:25)

Het altaar moet worden gebouwd op de wijze die door God is voorgeschreven. Er mag geen menselijke activiteit aan te pas komen *(vgl. Ex 20:25)*. De stenen moeten alleen opgestapeld worden, ze mogen niet worden bewerkt. Menselijke bewerking van die plaats leidt tot catastrofe. Zo mogen wij aan Gods Woord uitvoering geven, mogen we een getuigenis voor Hem oprichten en in stand houden, maar we mogen het niet naar eigen gedachten bewerken.

Hier is geen sprake van zondoffers, maar van brandoffers en dankoffers. De offers op dit altaar zijn een uiting van dankbaarheid tegenover God als de Gever van alle zegeningen. Het zondoffer bepaalt ons bij onze zonden en daarover gaat het hier niet. Brandoffers stellen Christus in Zijn werk op het kruis voor als volkomen aan God toegewijd. Dankoffers stellen Christus in Zijn werk op het kruis voor waardoor er gemeenschap mogelijk is geworden tussen God en Zijn volk en tussen de leden van Gods volk onderling.

Israël is Gods volk geworden | *verzen 9-10*

> *9 Verder sprak Mozes, [samen] met de Levitische priesters, tot heel Israël: Zwijg en luister, Israël! Op deze dag bent u tot een volk geworden voor de HEERE, uw God. 10 Daarom moet u de stem van de HEERE, uw God, gehoorzaam zijn, en Zijn geboden en Zijn verordeningen die ik u heden gebied, doen.*

Hier spreekt Mozes, samen met de Levitische priesters, tot het hele volk. In *vers 1* spreekt Mozes samen met de oudsten. Daar gaat het om gehoorzaamheid aan Gods geboden. Daarover gaat het hier ook, maar de priesters zijn meer betrokken bij de naleving ervan. Gehoorzaamheid heeft effect op de gemeenschap tussen God en Zijn volk. God verklaart

hier Israël tot Zijn volk. Dit is een bijzonder moment van de nabijheid van God. Daarbij spelen priesters een belangrijke rol. Voor ons gaat het om priesterlijke gevoelens.

Zegen op de berg Gerizim | *verzen 11-12*

> *11 En Mozes gebood het volk op die dag: 12 Wanneer u de Jordaan overgestoken bent, moeten de volgende [stammen] op de berg Gerizim gaan staan om het volk te zegenen: Simeon, Levi, Juda, Issaschar, Jozef en Benjamin.*

God houdt Zijn volk eerst de zegen voor. Het is altijd in Zijn hart om Zijn volk te zegenen. Tegelijk wordt duidelijk dat Zijn volk die zegen niet wil. Wat de zegen inhoudt, wordt hier niet nader uitgewerkt. De nadruk wordt gelegd op de vloek die in de volgende verzen over verschillende zonden wordt uitgesproken. God kent het hart van Zijn volk. Dat houdt Hij Zijn volk voor, want Hij wil dat zij dat herkennen.

De stammen die op de berg van de zegen staan, zijn allen nakomelingen van Lea (vier zonen) en Rachel (twee zonen). Er zijn geen zonen van de slavinnen bij. Het zijn om zo te zeggen alleen nakomelingen van de 'vrije' *(Gl 4:31)*.

Daarom, broeders, zijn wij geen kinderen van een slavin, maar van de vrije. (Gl 4:31)

Vervloeking op de berg Ebal | *verzen 13-26*

> *13 En de volgende [stammen] moeten op de berg Ebal gaan staan voor de vervloeking: Ruben, Gad, Aser, Zebulon, Dan en Naftali. 14 De Levieten moeten het woord nemen en tegen alle mannen van Israël zeggen met luide stem: 15 Vervloekt is de man die een gesneden of gegoten beeld maakt, een gruwel voor de HEERE, het werk van de handen van een vakman, en dat op een verborgen [plaats] neerzet! En heel het volk moet antwoorden en zeggen: Amen. 16 Vervloekt is wie zijn vader of zijn moeder veracht! En heel het volk moet zeggen: Amen. 17 Vervloekt is wie de grens[steen] van zijn naaste verlegt! En heel het volk moet zeggen: Amen. 18 Vervloekt is wie een blinde laat verdwalen op de weg! En heel het volk moet zeggen: Amen. 19 Vervloekt is wie het recht van de vreemdeling, de wees en de weduwe buigt! En heel het volk moet zeggen: Amen. 20 Vervloekt is wie met de vrouw van zijn vader slaapt, want hij heeft het kleed van zijn vader opengeslagen! En heel het volk moet zeggen: Amen.*

> *21 Vervloekt is wie gemeenschap heeft met welk dier dan ook! En heel het volk moet zeggen: Amen. 22 Vervloekt is wie slaapt met zijn zuster, de dochter van zijn vader, of [met] de dochter van zijn moeder! En heel het volk moet zeggen: Amen. 23 Vervloekt is wie met zijn schoonmoeder slaapt! En heel het volk moet zeggen: Amen. 24 Vervloekt is wie zijn naaste in het geheim doodslaat! En heel het volk moet zeggen: Amen. 25 Vervloekt is wie een geschenk aanneemt om iemand om het leven te brengen, onschuldig bloed [te vergieten]! En heel het volk moet zeggen: Amen. 26 Vervloekt is wie de woorden van deze wet niet uitvoert door ze te houden! En heel het volk moet zeggen: Amen.*

De mens krijgt met vervloeking te maken zodra hij iets van zichzelf verwacht. Als dat het geval is, zal hij altijd falen. Hij verspeelt de zegen en krijgt de vloek die hij over zichzelf heeft afgeroepen ingeval hij faalt. De zes zonen die de vervloeking moeten uitspreken zijn vier zonen van de slavinnen, en Ruben en Zebulon, die uit Lea zijn geboren. Ruben hoort hier mogelijk bij omdat hij zijn eerstgeboorterecht heeft verspeeld *(1Kr 5:1)*. Van Zebulon is niets bekend waaruit zou blijken dat hij bij deze groep moet horen.

In *vers 14* komen de Levieten. Zij dienen, lezen de wet voor en leggen die uit. Zij wijzen op de gevolgen van ongehoorzaamheid. Ongehoorzaamheid is nooit zonder gevolgen. Zelfs als een ongehoorzaamheid stiekem plaatsvindt *(verzen 15,24)*, zal de vloek zijn doel treffen. Geen zonde blijft zonder rechtvaardige straf. Dat geldt voor elk van de hier genoemde twaalf zonden.

De laatstgenoemde vervloeking *(vers 26)* betreft elke overtreding van de wet en niet alleen de afschuwelijke zonden die hiervoor zijn genoemd. Ieder die niet volhardt in alles wat de wet zegt, is onder de vloek *(Gl 3:10)*. Er is geen ontsnappingsclausule.

Deuteronomium 28

Inleiding

Dit hoofdstuk gaat over de regering van God over Zijn volk. Bij trouw is er zegen voor het hele volk. Bij ontrouw is er vloek en zijn er rampen en plagen voor het hele volk. De zegen bevat slechts veertien verzen, terwijl de vloek breed wordt uitgemeten in liefst vierenvijftig verzen. In een lange rede ontvouwt Mozes de zegen en de vloek: bij gehoorzaamheid aan de wet zegen en bij ongehoorzaamheid aan de wet vloek. Hij neemt hier de beloften en dreigementen van de wet van *Exodus 23 (Ex 23:20-33)* en *Leviticus 26 (Lv 26:1-39)* weer op, vat ze samen en breidt ze uit.

In de geschiedenis van Israël is er alleen in de tijd van David en Salomo sprake van gehoorzaamheid en daardoor zegen. Verder is de geschiedenis er een van ontrouw en vloek. De opwekkingen onder enkele trouwe koningen hebben de uiteindelijke vloek niet kunnen keren, want het zijn slechts tijdelijke opwekkingen. Zegen en vloek zijn hier nationaal en tijdelijk, niet eeuwig.

God zal op grond van het nieuwe verbond het overblijfsel van Zijn volk zegenen. Dan heeft Hij Zijn wet in hun binnenste geschreven en hun zonden weggedaan *(Jr 31:31-34; Ez 36:26; Hb 8:8-12)*. Aan alle voorwaarden van het nieuwe verbond is voldaan door de Heer Jezus.

In de geschiedenis van de christenheid als geheel zien we het volk van God niet in een staat van zegen, maar van vloek. Dat is het gevolg van onze ontrouw. In de christenheid is er alleen in het begin sprake van zegen en groei. Verder is er ontrouw en neergang. Ook in de christenheid zijn er tijden van opwekking en opleving, maar ook dat zijn verschijnselen zonder blijvende effecten. De algemene lijn is een neergaande.

Dat leren we uit de beschrijving van de kerkgeschiedenis die ons in de zeven zendbrieven in *Openbaring 2-3* wordt voorgesteld. Bij elk nieuw begin is alleen de eerste fase een tijd van zegen, daarna komt het verval. Voor de christenheid is er geen uiteindelijk herstel. Zij mondt uit in het grote Babylon, waarover het oordeel in *Openbaring 17-18* wordt beschreven.

De zegen van gehoorzaamheid | *verzen 1-14*

> *1 En het zal gebeuren, als u de stem van de HEERE, uw God, nauwgezet gehoorzaam bent, door al Zijn geboden, die ik u heden gebied, nauwlettend in acht te nemen, dat de HEERE, uw God, u dan [een plaats] zal geven hoog boven alle volken van de aarde. 2 En al deze zegeningen zullen over u komen en u bereiken, wanneer u de stem van de HEERE, uw God, gehoorzaam bent: 3 Gezegend zult u zijn in de stad, en gezegend zult u zijn op het veld. 4 Gezegend zal zijn de vrucht van uw schoot, de vrucht van uw land en de vrucht van uw vee, de dracht van uw koeien en de jongen van uw kleinvee. 5 Gezegend zal zijn uw korf en uw baktrog. 6 Gezegend zult u zijn bij uw komen, gezegend zult u zijn bij uw weggaan. 7 De HEERE zal geven dat uw vijanden die u aanvallen, door u verslagen worden; over één weg zullen zij tegen u uittrekken, maar over zeven wegen zullen zij voor u wegvluchten. 8 De HEERE zal de zegen over u gebieden in uw schuren en in alles wat u ter hand neemt. Hij zal u zegenen in het land dat de HEERE, uw God, u geeft. 9 De HEERE zal u voor Zichzelf bevestigen tot een heilig volk, zoals Hij u gezworen heeft, als u de geboden van de HEERE, uw God, in acht neemt en in Zijn wegen gaat. 10 En alle volken van de aarde zullen zien dat de Naam van de HEERE over u uitgeroepen is, en zij zullen voor u bevreesd zijn. 11 En de HEERE zal u een overvloed ten goede geven, in de vrucht van uw schoot, in de vrucht van uw vee en in de vrucht van uw land, in het land dat de HEERE uw vaderen gezworen heeft u te [zullen] geven. 12 De HEERE zal voor u Zijn rijke schatkamer, de hemel, openen, door uw land regen te geven op zijn tijd en door al het werk van uw handen te zegenen. U zult aan vele volken uitlenen, maar u zult zelf niet hoeven te lenen. 13 De HEERE zal u tot een hoofd maken en niet tot een staart, en u zult uitsluitend omhoog gaan en niet omlaag, als u gehoorzaam bent aan de geboden van de HEERE, uw God, waarvan ik u heden gebied [dat u ze] in acht neemt en houdt, 14 en [als] u niet afwijkt van al de woorden die ik u heden gebied, naar rechts of naar links, door achter andere goden aan te gaan [en] die te dienen.*

De zegeningen die in deze veertien verzen aan het volk worden voorgehouden, zijn afhankelijk van voorwaarden. Slechts als daaraan wordt voldaan, zal de zegen bewaard blijven. Het is Gods verlangen te zegenen. Hij heeft altijd zegen achter de hand, zelfs als er slechts op beperkte schaal herstel is. Mozes stelt de zegeningen voor als machten die het volk op de

voet zullen volgen en zullen inhalen. De zegen betreft alle levensterreinen *(verzen 3-6)* en omstandigheden en levenssituaties *(verzen 7-14)*.

Verzen 3-6. De zegen *"in de stad"* stelt de zegen voor die gelovigen beleven in de dagelijkse gemeenschap met elkaar *(vgl. Ps 133:1-3)*. Bij zegen *"op het veld"* kunnen we denken aan de bezigheden die ieder op zijn eigen arbeidsterrein heeft. Gezegend in *"de vrucht van uw schoot"* ziet op de geestelijke vrucht die er voor God is vanwege een toestand van trouw en toewijding. De 'schoot' ziet op nieuw (geestelijk) leven. *"De vrucht van het land"* ziet op (geestelijk) voedsel en *"de vrucht van uw vee, de dracht van uw koeien en de jongen van uw kleinvee"* zien op (geestelijke) offers.

De *"korf"*, waarin de vrucht van het land wordt gedaan, en de *"baktrog"*, waarin het dagelijks brood wordt bereid, geven aan dat opgedane zegen verwerkt wordt tot voedsel voor het hart. We kunnen denken aan het lezen van of luisteren naar de uitleg van het Woord als voedsel voor het hart. De zegen *"bij uw komen"* en *"bij uw weggaan"* spreekt van vrijheid in Christus *(Jh 10:9)*; de hele wandel ligt onder Gods zegen.

Ik ben de deur; als iemand door Mij binnengaat, zal hij behouden worden, en hij zal ingaan en uitgaan en weide vinden. (Jh 10:9)

Verzen 7-14. Een volk dat op deze manier in de zegen leeft, hoeft geen enkele vijand te vrezen. Hun veiligheid is gegarandeerd. Er zijn wel vijanden, maar die kunnen niets uitrichten. Hun vijanden zijn een prooi voor de HEERE. Hij levert ze verslagen aan Zijn volk over. Zij hoeven hen alleen maar te verjagen. Dat is met onze geestelijke vijanden ook zo. De vijand is verslagen. We kunnen de duivel weerstaan als we *"de hele wapenrusting van God"* hebben opgenomen *(Ef 6:13)*. Dan zal de duivel vluchten *(Jk 4:7)*.

Het gevolg is nieuwe zegen, een overvloed aan zegen, die door de HEERE geboden wordt. *"Zijn rijke schatkamer, de hemel"*, zal opengaan *(vgl. Jb 38:22)*. Hij levert die zegen uit Zijn eigen onuitputtelijke volheid. Hij zal het werk van hun handen zegenen, wat erop wijst dat zegen door arbeid verkregen wordt. Enerzijds geeft God de zegen, anderzijds moeten wij ons die eigen maken, wat betekent dat we ons ervoor moeten inspannen *(Sp 10:4)*.

Wie met een bedrieglijke hand werkt, wordt arm, maar de hand van de vlijtigen maakt rijk. (Sp 10:4)

Naast alle eigen genot van de zegen zal Zijn volk tot een zegen voor anderen zijn. Uit hun eigen volheid zullen ze anderen kunnen geven. Een volk dat trouw is en wordt gezegend en van die zegen uitdeelt, zal respect afdwingen. Allen die dit volk zien, zullen erkennen dat de Naam van de HEERE over hen is uitgeroepen. De Naam van de HEERE is de openbaring van Zijn heerlijke Wezen. Het hoofd van dit volk zal hoofd van alle volken zijn. De zegen kent geen einde, als ze maar zullen luisteren naar de geboden die de HEERE heeft gegeven.

God is bereid ook ons *"een volheid van zegen van Christus"* te geven *(Rm 15:29)*. Die volheid van zegen is in Christus Zelf te vinden, *"in Wie al de schatten van de wijsheid en kennis verborgen zijn" (Ko 2:3)*. God wil dat wij, dat wil zeggen *"alle heiligen" (Ef 3:18)*, vervuld worden *"tot de hele volheid van God" (Ef 3:19)*. Daarvoor mogen we bidden, want Hij is in staat *"zeer overvloedig te doen boven alles wat wij bidden of denken, naar de kracht die in ons werkt" (Ef 3:20)*. Als we maar met ons hele hart gericht zijn op de bron van alle zegen, op de Gever Zelf, en als ons doel maar is Hem *"de heerlijkheid in de gemeente en in Christus Jezus, tot in alle geslachten van alle eeuwigheid"* te geven *(Ef 3:21)*.

Wanneer zegen verandert in vloek | *verzen 15-19*

> *15 Daarentegen zal het gebeuren, als u de stem van de HEERE, uw God, niet gehoorzaam bent door al Zijn geboden en Zijn verordeningen, die ik u heden gebied, nauwlettend te houden, dat al deze vervloekingen over u zullen komen en u zullen treffen: 16 Vervloekt zult u zijn in de stad en vervloekt zult u zijn op het veld. 17 Vervloekt zal zijn uw korf en uw baktrog. 18 Vervloekt zal zijn de vrucht van uw schoot en de vrucht van uw land, de dracht van uw koeien en de jongen van uw kleinvee. 19 Vervloekt zult u zijn bij uw [thuis]komen, en vervloekt zult u zijn bij uw weggaan.*

De verzen die nu volgen, vormen een groot contrast met de voorgaande verzen. Het is een aangrijpend gedeelte vol waarschuwingen. Het zijn voorzeggingen die letterlijk zijn vervuld.

De uitleg van de Schrift is drievoudig: letterlijk in de geschiedenis, profetisch in de toekomst en de geestelijke of praktische toepassing voor ons nu. Het is niet alleen voor Israël een ernstig gedeelte, maar ook voor

ons. Ook dit gedeelte is tot onze lering geschreven. In *Romeinen 11* horen we eenzelfde waarschuwing en voorzegging voor de christenheid *(Rm 11:16-24)*. De christenheid heeft hetzelfde ondergaan. De vraag is: Wat doen wij met de les die dit gedeelte bevat?

In de *verzen 16-19* wordt alles waarin het volk in de *verzen 3-6* zal worden gezegend bij gehoorzaamheid, veranderd in een vloek bij ongehoorzaamheid. De vloek loopt parallel met de zegen. De vloek treft hen in de zegen. Dit is een indringende voorstelling van zaken. In geestelijk opzicht zien we dat bij ontrouw de zegeningen verdwijnen – dat wil zeggen het zicht daarop en het genot ervan – en dat in plaats daarvan dwaalleringen binnenkomen die het geloofsleven op alle manieren verwoesten.

Vloek van ziekte, droogte en vlucht | *verzen 20-26*

> *20 De HEERE zal vloek, verwarring en verderf onder u zenden, in alles wat u ter hand neemt en doet, totdat u weggevaagd wordt en u [al] spoedig omkomt vanwege uw slechte daden, waarmee u Mij verlaten hebt. 21 De HEERE zal de pest aan u laten kleven, totdat Hij u vernietigd heeft [en u verdwenen bent] uit het land waar u naartoe gaat om het in bezit te nemen. 22 De HEERE zal u treffen met tering, koorts en ontsteking, met hitte en droogte, en met korenbrand en meeldauw, die u achtervolgen zullen totdat u omkomt. 23 Uw hemel, die boven uw hoofd is, zal van brons zijn, en de aarde, die onder u is, zal van ijzer zijn. 24 De HEERE zal stuifzand en stof geven als regen voor uw land. Uit de hemel zal het op u neerdalen, totdat u weggevaagd bent. 25 De HEERE zal geven dat u door uw vijanden verslagen wordt; over één weg zult u tegen hen uittrekken, maar over zeven wegen zult u voor hem wegvluchten. U zult een schrikbeeld worden voor alle koninkrijken van de aarde. 26 Uw dode lichaam zal voedsel zijn voor alle vogels in de lucht en voor de dieren op de aarde, en niemand zal ze schrik aanjagen.*

De plagen die in deze en de volgende verzen worden genoemd, komen niet allemaal in één keer over het volk. Elke keer dat het volk verder wegzinkt in ongehoorzaamheid, zal God andere plagen zenden om het volk tot Zich te doen terugkeren. Het verlaten van de HEERE veroorzaakt slechte daden en noodzaakt God de vloek over hen te brengen, totdat het volk verdelgd en te gronde zal zijn gegaan.

De eerste plaag die wordt genoemd is de dodelijke pest. Het resultaat is dat ze weggevaagd worden uit het land. Daaraan vooraf zal de HEERE hen slaan met zeven ziekten, waardoor ze vervolgd en te gronde gericht zullen worden. De dreiging is vreselijk, de waarschuwing indringend. God zal hun niet alleen het goede ontnemen, maar Hij, de HEERE, zal Zelf ook het kwade over hen doen komen *(verzen 21-22)*.

Ziekten en plagen die uitbreken betekenen voor ons het uitbreken van zonde, valse leringen die gebracht worden, het verkeerde dat binnensluipt. Er is ook het verlies van het goede. Het genot van de zegen wordt hun ontnomen, tot God hun het land zelf ontneemt. Ze zullen dan verstoken zijn van de vruchten van het land; ze zullen er geen weet meer van hebben. Voor ons betekent het dat wij het zicht op het hemelse christendom kwijtraken evenals de plaats waar de Heer Jezus te midden van Zijn volk woont en met hen samenkomt.

In plaats van verkwikkende regen die vrucht verwekt, zal de HEERE *"stuifzand en stof"* laten regenen. Ongehoorzaamheid wordt beantwoord met droogte waarin geen leven aanwezig is en zelfs de belofte van leven ontbreekt. Elke hoop erop is weg.

Andere heren zullen over hen heersen. Wie belijden Gods volk te zijn, zullen geregeerd worden door het vlees en het eigen denken. Ze zullen ervaren: *"Als u naar [het] vlees leeft, zult u sterven" (Rm 8:13a)*. Er wordt niet meer gevraagd naar wat God belangrijk vindt, maar er wordt gedaan naar wat de eigen genoegens bevredigt. De lijken, de dode lichamen, de lichamen zonder geest, zijn een prooi voor het gevogelte van de hemel en de wilde dieren, dat wil zeggen van demonische machten.

Kwellingen en berovingen | *verzen 27-34*

> *27 De HEERE zal u treffen met zweren van Egypte, met gezwellen, met uitslag en schurft waarvan u niet genezen kunt worden. 28 De HEERE zal u treffen met krankzinnigheid, met blindheid en met verdwaasdheid van hart. 29 U zult op de middag rondtasten, zoals een blinde rondtast in het donker. U zult uw wegen niet voorspoedig maken. U zult alle dagen alleen maar onderdrukt en beroofd worden, en er zal geen verlosser zijn. 30 Met een vrouw zult u in ondertrouw gaan, maar een andere man zal met haar slapen; een huis zult u*

> *bouwen, maar er niet in wonen; een wijngaard zult u planten, maar de vrucht ervan niet eten. 31 Uw rund zal voor uw ogen geslacht worden, maar u zult er niet van eten; uw ezel zal van voor uw [ogen] weggeroofd worden en niet naar u terugkeren; uw kleinvee zal aan uw vijanden gegeven worden, en er zal geen verlosser voor u zijn. 32 Uw zonen en uw dochters zullen aan een ander volk gegeven worden; uw ogen moeten het aanzien en zullen de hele dag naar hen smachten; maar u zult niet bij machte zijn [iets te doen]. 33 Een volk dat u niet kent, zal de vrucht van uw land en heel uw arbeid opeten. U zult alle dagen alleen maar onderdrukt en uitgebuit worden. 34 U zult krankzinnig worden vanwege het schouwspel dat uw ogen zien.*

De eerste bundel plagen is geëindigd met de dood *(vers 26)*. In deze verzen stelt Mozes een tweede bundel plagen voor die de HEERE over hen zal brengen. Hij spreekt over huidziekten die in Egypte thuishoren. Vervolgens noemt hij geestelijke ziekten. Ze zullen krankzinnig worden. Elk gevoel van oriëntatie zal verdwenen zijn. Ze zullen niet weten waar ze zich bevinden en waar ze heen moeten. Hun intiemste verwanten en hun bezittingen zullen hun ontnomen worden. Ze zullen het voor hun ogen zien gebeuren, maar totaal onmachtig zijn er iets tegen te kunnen doen.

Verlamming en wegvoering | *verzen 35-37*

> *35 De HEERE zal u treffen met vreselijke zweren, aan de knieën en aan de benen, waarvan u niet genezen kunt worden, vanaf uw voetzool tot aan uw schedel. 36 De HEERE zal u en de koning die u over uzelf aangesteld hebt, naar een volk brengen dat u zelf niet kende, en [ook] uw vaderen [niet]. Daar zult u andere goden dienen, hout en steen. 37 U zult een verschrikking, een spreekwoord en een voorwerp van spot zijn onder al de volken waar de HEERE u naartoe voeren zal.*

De ziekten van *vers 27* doen in *vers 35* hun slopend werk *"aan de knieën en aan de benen"*. Gaan en staan worden hun onmogelijk gemaakt, terwijl er geen enkel zicht is op verbetering. Integendeel, de ziekte tast hun hele lichaam aan. Zelf kunnen ze niets, maar ook hun koning, op wie ze hun hoop hebben gevestigd, kan niets voor hen doen *(2Kn 6:24-27)*. Ten slotte worden ze verstoten, weg uit het beloofde land en worden ze gebracht naar een vreemd land. Daar zullen ze andere goden dienen. Ook in het

land van hun gevangenschap zullen ze geen rust hebben. Ze zullen een voorwerp van spot zijn *(1Kn 9:7; Jr 24:9)*.

..., dan zal Ik Israël uitroeien uit het land dat Ik hun gegeven heb, en zal Ik het huis, dat Ik voor Mijn Naam geheiligd heb, van voor Mijn aangezicht wegwerpen, en zal Israël onder alle volken tot een spreekwoord en een voorwerp van spot worden. (1Kn 9:7)

Deze bundel plagen zien we zich ook in de christenheid aftekenen. Afwijking van de Heer, van het Woord van God, zal leiden tot waanzin. De onzinnigste oplossingen worden aangedragen om uit een situatie te geraken waarin Gods volk door eigen ontrouw is terechtgekomen. Afwijking van Gods Woord brengt haat in de meest intieme betrekkingen. Verhoudingen in gezinnen en families gaan stuk. Het gebeurt voor hun ogen, maar ze zijn niet in staat het tij te keren. Vervolgens worden andere goden gediend. In plaats van terug te keren naar God en Zijn Woord neemt men de toevlucht tot het paranormale, waardoor ze een bespotting voor de wereld worden.

Vloek over de oogsten | *verzen 38-44*

> *38 U zult veel zaad naar de akker brengen, maar weinig inzamelen, want de sprinkhaan zal het opvreten. 39 Wijngaarden zult u planten en bewerken, maar u zult geen wijn drinken of iets verzamelen, want de worm zal het opeten. 40 Olijfbomen zult u hebben in heel uw grondgebied, maar u zult u niet met olie zalven, want uw olijven zullen afvallen. 41 Zonen en dochters zult u verwekken, maar zij zullen niet aan u toebehoren, want zij zullen in gevangenschap gaan. 42 Al uw bomen en de vrucht van uw land zullen de sprinkhanen in bezit nemen. 43 De vreemdeling die in uw midden is, zal hoger [en] hoger boven u uitstijgen, maar u zult lager [en] lager neerdalen. 44 Hij zal aan u uitlenen, maar u zult niet aan hem uitlenen. Hij zal tot een hoofd zijn en u zult tot een staart zijn.*

De eerste bundel plagen eindigt met de dood *(vers 26)*, de tweede met de wegvoering *(vers 36)*. In *vers 38* begint Mozes opnieuw met een volk dat zich bevindt in het land te midden van de zegeningen die het bezit. De vloek zal vallen op elk werk dat ze ondernemen om van de zegen van het land – koren, wijn en olie – te genieten *(Hg 1:9-11)*. God gebruikt daarvoor onder andere *"de worm"* en *"de sprinkhaan"*. Alles waarvan ze enig resultaat verwachten, zal hen vreselijk teleurstellen.

Zelfs de gedachte dat dan misschien hun nakomelingen van hun arbeid zullen kunnen genieten, wordt hun niet gegund. Hun kinderen zullen

worden weggevoerd. Israël zal steeds armer worden, steeds verder wegzinken. De vreemdeling krijgt daardoor de kans zich boven Israël te verheffen. Israël zal van de gunst van de vreemdeling afhankelijk worden. Hierdoor zal het tegendeel van de *verzen 12-13* gebeuren.

Afwijking van God en Zijn Woord levert nooit op wat ervan wordt verwacht. Integendeel, God heeft middelen die ervoor zorgen dat de verwachte opbrengst verloren gaat. Ondanks alle inspanning die geleverd wordt, zal die niet genoten worden.

Over Wie de Heer Jezus – van Wie het zaad van de akker een beeld is *(Jh 12:24)* – naar Gods gedachten is, wordt niets gehoord als Gods Woord wordt vervangen door een woord van mensen. Echte vreugde – waarvan de wijn spreekt *(Ri 9:13)* – wordt niet genoten als alleen aards plezier wordt gezocht. Het werk van de Heilige Geest – Die in de olie wordt voorgesteld *(1Jh 2:20)* – vindt niet plaats als van vleselijke middelen gebruik wordt gemaakt om Gods zegen te krijgen.

De nakomelingen, die we kunnen toepassen op de geestelijke voortbrengselen, zullen geen lang leven in het land van God beschoren zijn. De geestelijke producten van eigen inspanning zullen in de wereld terechtkomen, want daar horen ze thuis.

De reden van de vervloekingen | *verzen 45-46*

> *45 Al deze vervloekingen zullen over u komen, u achtervolgen en u treffen, totdat u weggevaagd wordt, omdat u de stem van de HEERE, uw God, niet gehoorzaam geweest bent, door Zijn geboden en Zijn verordeningen, die Hij u geboden heeft, in acht te nemen. 46 Ze zullen voor u en uw nageslacht tot een teken en een wonder zijn, tot in eeuwigheid.*

Deze woorden van Mozes vormen nog niet de afsluiting van zijn rede, maar hij last als het ware een korte pauze in. Na drie bundels van dreigingen, die waarschuwingen zijn om niet af te wijken, verwijst hij met deze verzen terug naar *vers 15*. Daar is hij begonnen met het aanzeggen van de vervloekingen. Door er hier tussendoor nog eens op te wijzen benadrukt hij de ernstige gevolgen van ongehoorzaamheid. De toon wordt nu ook dreigender. In *vers 15* zegt hij nog: *"Als u de stem van de HEERE, uw God, niet gehoorzaam bent"*. Daar is het nog voorwaardelijk. Nu zegt hij: *"Omdat*

u de stem van de HEERE, uw God, niet gehoorzaam geweest bent." Hier is het een feit.

Hij voegt eraan toe dat de vervloekingen *"tot een teken en een wonder zijn, tot in eeuwigheid"*. Ze dienen tot verbazing en ontzetting door hun grootte en verschrikkelijkheid, waarin het volk het bovennatuurlijke ingrijpen van God moet herkennen. Tot in eeuwigheid zal het goddeloze volk de oorsprong en rechtvaardigheid van het oordeel erkennen. Dit doet niets af aan het feit dat God niet het hele volk zal oordelen. God zal Zijn beloften aan een overblijfsel naar de verkiezing van de genade waarmaken *(Js 10:22; Rm 11:5)*.

Want, Israël, al is uw volk als het zand van de zee, [toch] zal [maar] een rest daarvan terugkeren; [tot] verdelging is vast besloten; het stroomt over van gerechtigheid. (Js 10:22)

Zo is er dan ook in de tegenwoordige tijd een overblijfsel naar [de] verkiezing van [de] genade. (Rm 11:5)

Onder de wreedste vijanden | *verzen 47-57*

47 Omdat u de HEERE, uw God, niet gediend zult hebben met blijdschap en
hartelijke vreugde, vanwege de overvloed van alles, 48 zult u uw vijanden,
die de HEERE op u af zal sturen, dienen met honger en dorst, met naaktheid
en gebrek aan alles. Hij zal u een ijzeren juk op de hals leggen, totdat Hij u
wegvaagt. 49 De HEERE zal een volk van ver weg tegen u doen opkomen, van
het einde van de aarde, zoals een arend aan komt zweven; een volk waarvan u
de taal niet verstaat, 50 een meedogenloos volk, dat oude mensen niet ontziet
en jonge [mensen] niet genadig is. 51 Het zal de vrucht van uw dieren en de
vrucht van uw land opeten, totdat u weggevaagd bent. Het zal u geen koren,
nieuwe wijn of olie overlaten, noch de dracht van uw koeien en de jongen van
uw kleinvee, totdat Hij u heeft omgebracht. 52 Het zal u benauwen in al uw
poorten, totdat uw hoge en versterkte muren, waarop u in heel uw land vertrouwde, neervallen. Het zal u benauwen in al uw poorten, in heel uw land,
dat de HEERE, uw God, u gegeven heeft. 53 U zult de vrucht van uw schoot
eten, het vlees van uw zonen en van uw dochters, die de HEERE, uw God, u
gegeven zal hebben, tijdens de belegering en in de nood waarin uw vijanden u
doen verkeren. 54 De man onder u die weekhartig en zeer teergevoelig is, zal
zijn broer, zijn innig geliefde vrouw en de rest van zijn zonen die hij [nog] over
heeft, niets gunnen, 55 zodat hij aan niemand van hen [iets] van het vlees van
zijn zonen dat hij eet, zal geven, omdat hij [dan] niets voor zichzelf overhoudt,
tijdens de belegering en in de nood, waarin uw vijand u in al uw poorten zal

> *doen verkeren. 56 De [vrouw] onder u die weekhartig en teergevoelig is, die [nog] nooit getracht heeft haar voetzool op de aarde te zetten, omdat zij [daarvoor] te teergevoelig en zachtaardig was, zal haar innig geliefde man, haar zoon en haar dochter niets gunnen 57 van haar nageboorte, die tussen haar benen naar buiten komt, en van haar zonen, die zij baart, want zij zal hen in het geheim opeten, vanwege het gebrek aan alles, tijdens de belegering en in de nood, waarin uw vijand u in uw poorten zal doen verkeren.*

In de voorgaande bundels plagen is de vloek geplaatst aan alle kanten en op alle terreinen van het leven. Liefde voor zijn volk brengt Mozes ertoe om een nog afschrikwekkender beeld te schilderen, opdat het volk toch maar gehoorzaam aan Gods geboden zal blijven.

De HEERE heeft Zijn volk zegen in overvloed geschonken. Dat kan niet anders dan aanleiding zijn om Hem met *"blijdschap en hartelijke vreugde" (vers 47)* te dienen. Als dat niet gebeurt, is dat de grofste vorm van ondankbaarheid. God kan dan niet anders dan Zijn volk overgeven aan de wreedste onderdrukking.

Bij *"een volk van ver weg" (vers 49)* kunnen we denken aan de Assyriërs, de Babyloniërs (de Chaldeeën) en de Romeinen. Alle drie hebben ze Jeruzalem veel kwaad aangedaan. In deze verzen lijkt het meer te gaan om de onderdrukking door de Romeinen – het is veelzeggend dat zij een arend *(vers 49)* in hun vaandel hebben! –, terwijl de voorgaande verzen meer de Babyloniërs (de Chaldeeën) als vijand beschrijven.

De *verzen 52-57* gaan over de belegering van Jeruzalem en beschrijven verbijsterende, onwezenlijke taferelen. Voorname, verwende vrouwen van Jeruzalem die zich in betere tijden hebben laten dragen – *"die [nog] nooit getracht heeft haar voetzool op de aarde te zetten"* –, zullen elke natuurlijke liefde voor hun kinderen kwijtraken en veranderen in monsters met een onmenselijk, beestachtig gedrag. In hun onbeschrijflijke nood nemen zij niet de toevlucht tot God, maar tot het laagst denkbare: het eten van hun eigen kinderen *(Kl 4:10; 2Kn 6:28-29)*. Tot deze diepe verdorvenheid voert de ongehoorzaamheid aan God.

De handen van barmhartige vrouwen
hebben hun [eigen] kinderen gekookt.
Zij zijn hun tot voedsel geworden
bij de ondergang van de dochter van mijn volk.
(Kl 4:10)

De volle maat van Gods vloek | *verzen 58-68*

> *58 Als u al de woorden van deze wet die in dit boek geschreven zijn, niet nauwlettend houdt, door deze heerlijke en ontzagwekkende Naam, de HEERE, uw God, te vrezen, 59 dan zal de HEERE uw plagen en de plagen van uw nageslacht uitzonderlijk maken; het zullen grote en aanhoudende plagen, en kwaadaardige en aanhoudende ziekten zijn. 60 Hij zal alle kwalen van Egypte, waarvoor u beducht geweest bent, op u laten terugkeren en zij zullen aan u blijven kleven. 61 Ook iedere ziekte en iedere plaag die niet in het boek met deze wet geschreven is, zal de HEERE over u laten komen, totdat u weggevaagd wordt. 62 U zult met weinig mensen overblijven, terwijl u zo talrijk was als de sterren aan de hemel, omdat u de stem van de HEERE, uw God, niet gehoorzaam geweest bent. 63 En het zal gebeuren, zoals de HEERE Zich over u verblijdde om u goed te doen en u talrijk te maken, dat de HEERE Zich zo over u zal verblijden om u om te brengen en weg te vagen. U zult weggerukt worden uit het land waar u naartoe gaat om het in bezit te nemen. 64 De HEERE zal u verspreiden onder al de volken, van het [ene] einde van de aarde tot aan het [andere] einde van de aarde. Daar zult u andere goden dienen, die u noch uw vaderen gekend hebben, hout en steen. 65 Daarbij zult u onder die volken niet tot rust komen en uw voetzool zal geen rustplaats hebben, want de HEERE zal u daar een bevend hart, kwijnende ogen en een treurende ziel geven. 66 Uw leven zal voor u [aan een zijden draad] hangen; u zult nacht en dag beangst zijn en uw leven niet zeker zijn. 67 's Morgens zult u zeggen: Was het maar avond! En 's avonds zult u zeggen: Was het maar morgen! vanwege de angst die uw hart bevangen heeft en vanwege het schouwspel dat uw ogen zien. 68 De HEERE zal u in schepen naar Egypte laten terugkeren, over de weg waarvan ik u gezegd heb: Die zult u nooit meer zien. Daar zult u uzelf als slaven en slavinnen aan uw vijanden willen verkopen, maar er zal geen koper zijn.*

Deze verzen gaan over de woorden van *"dit boek"* en de Naam van de HEERE God *(vers 58)*. Het hele boek *Deuteronomium* is een enthousiaste lofrede op het land. Maar God zegt in *vers 63* dat Hij Zich erover zal verblijden het volk uit het land weg te rukken als het niet trouw blijft aan Hem en Zijn Woord. Zo is als het ware de christenheid in ballingschap gegaan omdat zij haar hemelse positie niet heeft bewaard en aards gericht is geworden. Het innemen van een uiterlijke positie is nooit een garantie om bij de waarheid te blijven.

In het vasthouden van de woorden van dit boek en het vasthouden of vrezen van de Naam is alles samengevat wat nodig is om de zegeningen te kunnen genieten. Waar deze twee dingen worden losgelaten, verliest het volk van God zijn plaats in het land en de plaats die God uitgekozen heeft om Zijn Naam daar te laten wonen. Voor ons betekent dit het verlies van ons hemelse standpunt en het verlies van de plaats waar de Heer Jezus de Zijnen rondom Zich, tot Zijn Naam, vergadert.

De tot hiertoe beschreven taferelen van ongeëvenaarde nood zullen nog niet het einde van de ellende zijn als het volk zich niet laat waarschuwen. God zal de volle maat van de vloek over Zijn volk doen komen. Niets zal hen bespaard blijven. Dat de voorgaande rampen en plagen nog niet het einde betekenden, getuigt van Gods volharding om al het mogelijke te doen Zijn volk tot Zich te doen terugkeren. Pas als er geen enkele hoop op bekering meer is, velt Hij het definitieve oordeel. Daarbij behoudt Hij Zich toch nog weer het recht voor om op grond van de verkiezing naar genade een overblijfsel te sparen.

Altijd zal er angst zijn voor de komende dag *(vers 67)*. Ook de nacht biedt geen rust. Voor de nacht is men net zo bang *(vgl. Jb 7:4; Ps 91:5-6)*. De angst ontstaat niet alleen vanwege het schouwspel dat hun ogen zien, maar ook door de vrees van het hart. Anders gezegd: niet alleen werkelijke gevaren zullen hun angst aanjagen, maar ook denkbeeldige of ingebeelde gevaren. Als men ertoe komt om een onderzoek in te stellen naar de oorzaken van de angst, dan blijken ze dikwijls slechts de schepselen van de verbeelding te zijn.

Zoals de bevrijding uit de slavernij van Egypte te vergelijken is met de geboorte van het volk, zo is de terugkeer in de slavernij te vergelijken met de dood ervan. Niemand zal iets bruikbaars in hen zien en er ook maar een cent voor over hebben om hen te bezitten. Het duidt een toestand van volledige verachting en verwerping aan.

Deuteronomium 29

Een nieuw verbond | *verzen 1-15*

> *1 Dit zijn de woorden van het verbond dat de HEERE Mozes geboden heeft met*
> *de Israëlieten te sluiten, in het land Moab, naast het verbond dat Hij met hen*
> *gesloten had bij de Horeb. 2 Mozes riep heel Israël [bijeen] en zei tegen hen: U*
> *hebt alles gezien wat de HEERE in het land Egypte voor uw ogen gedaan heeft,*
> *met de farao, met al zijn dienaren en met heel zijn land: 3 de grote beproevin-*
> *gen die uw ogen gezien hebben, die grote tekenen en wonderen. 4 Maar de*
> *HEERE heeft u geen hart gegeven om [dat] te erkennen, of ogen om te zien, of*
> *oren om te horen, tot op deze dag. 5 Ik heb u veertig jaar door de woestijn laten*
> *gaan; uw kleren zijn bij u niet versleten, en uw schoenen zijn niet versleten*
> *aan uw voeten; 6 brood hebt u niet gegeten, en wijn en sterkedrank hebt u niet*
> *gedronken, opdat u zou weten dat Ik de HEERE, uw God, ben. 7 Toen u bij*
> *deze plaats kwam, trokken Sihon, de koning van Hesbon, en Og, de koning van*
> *Basan, uit ons tegemoet om [tegen ons] te strijden, maar wij versloegen hen. 8*
> *Wij hebben hun land ingenomen en dat als erfelijk bezit gegeven aan de Rube-*
> *nieten, de Gadieten en de halve stam van de Manassieten. 9 Houd daarom de*
> *woorden van dit verbond, en doe ze, opdat u verstandig zult handelen in alles*
> *wat u doet. 10 U staat heden allen voor het aangezicht van de HEERE, uw*
> *God: uw stamhoofden, uw oudsten en uw beambten, alle mannen van Israël,*
> *11 uw kleine kinderen, uw vrouwen, en uw vreemdeling die in het midden van*
> *uw [tenten]kamp is, van uw houthakker af tot uw waterputter toe, 12 om het*
> *verbond van de HEERE, uw God, en Zijn vervloeking, binnen te gaan, dat de*
> *HEERE, uw God, heden met u sluit, 13 opdat Hij u heden voor Zichzelf tot*
> *een volk bevestigt, en Hij voor u tot een God is, zoals Hij tot u gesproken heeft*
> *en zoals Hij uw vaderen, Abraham, Izak en Jakob, gezworen heeft. 14 En niet*
> *alleen met u sluit ik dit verbond en deze vervloeking, 15 maar met hem die hier*
> *heden bij ons staat voor het aangezicht van de HEERE, onze God, en met hem*
> *die hier heden niet bij ons is.*

Hier begint weer een nieuw gedeelte in het boek. Het gaat om de grote vraag hoe het volk gesteld kan worden in de zegeningen van het land en hoe ze ook in het bezit daarvan kunnen blijven. In *Deuteronomium 28* heeft

Gods Geest hun in waarschuwingen laten zien hoe zij zich in het land zullen gedragen en wat de gevolgen daarvan zullen zijn. In *Deuteronomium 29* doet Hij dat opnieuw, maar nu in verbinding met een nieuw verbond. Hier horen we over het verdrijven uit het land als mogelijkheid, terwijl er geleidelijk wordt overgegaan naar een zekerheid. Het is geen waarschuwing meer, maar een profetie. Gelukkig komt er ook een vaste voorzegging van herstel in een latere tijd.

Voor ons gaat het om het verblijven en blijven in de hemelse zegeningen en bij de plaats waar de Heer Zijn Naam doet wonen. Op die plaats mogen we de zegen van het land brengen, zoals in beeld in *Deuteronomium 26* getoond wordt.

Er is hier sprake van een nieuw verbond, naast dat van de Horeb. Het is geen vernieuwing van een oud verbond. Het is een extra verbond, dat het verbond van de Horeb niet tenietdoet. Er is ook nog het verbond met de vaderen Abraham, Izak en Jakob *(vers 13)*. Dit laatste is een onvoorwaardelijk verbond. Dat verbond gaat helemaal alleen van God uit. De mens kan daarbij geen voorwaarden stellen waaraan God Zich zou moeten onderwerpen.

Bij elk verbond gaan de voorwaarden van God uit, waarbij Hij soms ook bepaalde verplichtingen op Zich neemt. Een verbond veronderstelt twee partijen. Zo kennen we het verbond met de hele schepping tussen God en Noach en zijn nakomelingen. Er is ook het verbond met de vaderen, waarbij alleen voorwaarden aan de zijde van God zijn, om Abraham een talrijk nageslacht te geven en hem te brengen in het land van de beloften.

Dan horen we hier van het verbond dat God bij de Horeb met Israël heeft gesloten. Dit verbond gaat in wezen uit van de genade, wat God gedaan heeft. Maar op het ogenblik dat het volk het leven uit genade afwijst en zich onder verantwoordelijkheid plaatst, geeft God hun de wet. Daarmee wordt dat verbond wat hen betreft afhankelijk gemaakt van hun gehoorzaamheid. Het verbond bij de Horeb is een verbond dat gegrond is op de wet. Op grond daarvan kan het volk onmogelijk het land ingaan.

Hier hebben we nog een ander verbond en wel het verbond in het land van Moab. Dit verbond brengt de beginselen van de genade van God die in het verbond met de vaderen tot uiting komt, en de wet van God als de

grondslag van het verbond bij de Horeb, bij elkaar. Voor de vestiging van dit verbond plaatst Mozes weer de handelingen van God in het verleden voor de ogen van het volk. Dat betreft vooral hen die onder de twintig jaar zijn bij het begin van de woestijnreis. Zij hebben alles gezien. Het volk tot wie hij zich richt, is het nieuwe geslacht dat het land zal binnentrekken. Allen die boven de twintig jaar zijn bij het begin van de woestijnreis, zijn in de woestijn omgekomen.

Hebben zij die tot dit nieuwe geslacht behoren, wel oog voor wat de HEERE heeft gedaan? Begrijpen zij hoezeer zij afhankelijk zijn van Zijn genade? Hebben zij geluisterd naar Zijn stem? De HEERE heeft hun geen hart, oog of oor gegeven, waardoor zij zich tot Hem keren. Dat is niet gebeurd omdat de HEERE dat niet wilde, maar omdat *zij* het niet wilden. Ze hebben Hem er niet om gevraagd! Door hun weerspannigheid en slechtheid hebben ze Hem verhinderd hun te geven wat Hij heeft willen geven.

Ze hebben al Gods daden gezien, maar de taal die God daardoor heeft gesproken, hebben ze niet begrepen. Zo gaat het met de tekenen en wonderen die de Heer Jezus met name in het *evangelie naar Johannes* doet. Als het volk door de tekenen geen oog krijgt voor de heerlijkheid van de Heer Jezus, is het geestelijk blind. Dat geldt ook voor ons.

Mozes herinnert hen er ook aan dat de kleding en schoenen die ze dragen sinds hun uittocht uit Egypte, niet zijn versleten. Na veertig jaar verblijf in de woestijn hebben hun kleding en schoenen niets geleden *(vers 5; Dt 8:4)*. Ze zijn niet in leven gebleven door eigen voorzieningen en eigenhandig aangelegde voorraden brood en wijn. God heeft er al die tijd op wonderlijke wijze voor gezorgd dat ze geen gebrek hebben gehad aan eten en drinken. Het dagelijkse manna en het water uit de rots zijn een getuigenis van Zijn liefde en ontferming, van Zijn betrokkenheid bij hun wel en wee. Daardoor kunnen ze weten dat Hij de HEERE, hun God is.

Ook met betrekking tot hun vijanden heeft God voor hen gezorgd. Ze hebben al land in bezit kunnen nemen. Zo is duidelijk dat God in alle omstandigheden aan hen heeft gedacht en hen heeft voorzien van al het nodige. Van Zijn kant heeft het aan niets ontbroken. Dat is toch wel een enorme aansporing om naar Hem te luisteren, waarbij weer nieuwe

voorspoed in het vooruitzicht wordt gesteld. God wil niet anders dan zegenen, als het volk maar luistert.

Dit verbond van de HEERE wordt gesloten met alle geledingen van het volk. Zelfs allen die nog in de lendenen van het volk zitten, *"hem die hier heden niet bij ons is"*, de komende generaties, worden erin betrokken. Zij allen vormen Zijn volk. Hij verklaart plechtig dat zij dit zijn. Hij wil aan hen Zijn toezeggingen, die Hij aan hun vaderen heeft gedaan, waarmaken. Maar willen zij de zegeningen van Zijn toezeggingen en de verklaring dat zij Zijn volk zijn, ervaren, dan zullen ze zich moeten houden aan de woorden van het verbond.

Hoe het volk alles kan verliezen | *verzen 16-28*

> *16 Want u weet zelf hoe wij in het land Egypte gewoond hebben, en hoe wij midden door [het gebied van] de volken kwamen waar u doorheen trok. 17 U hebt hun afschuwelijke [afgoden] en stinkgoden gezien die zij hadden: hout en steen, zilver en goud. 18 Laat onder u geen man of vrouw, gezin of stam zijn die zijn hart heden van de HEERE, onze God, afkeert, om de goden van deze volken te gaan dienen. Laat onder u geen wortel zijn die gal en alsem voortbrengt. 19 En het zal gebeuren, als hij bij het horen van de woorden van deze vervloeking zichzelf in zijn hart zegent door te zeggen: Ik zal vrede hebben, ook wanneer ik mijn verharde hart volg; de overvloed zal de dorst wegnemen, 20 dat de HEERE hem niet zal willen vergeven; dan zal de toorn van de HEERE en Zijn na-ijver tegen die man ontbranden, en alle vervloekingen die in dit boek geschreven zijn, zullen op hem rusten. De HEERE zal zijn naam van onder de hemel uitwissen. 21 De HEERE zal hem voor [dit] kwaad afzonderen van al de stammen van Israël, overeenkomstig alle vervloekingen van het verbond dat beschreven is in het boek met deze wet. 22 Dan zal de volgende generatie, uw kinderen, die na u opstaan, en de buitenlander die uit een ver land komt – als zij de plagen van dit land en zijn ziekten, waarmee de HEERE het getroffen heeft, zien – 23 zeggen dat heel zijn land zwavel en zout, een brandplek, is; dat het niet wordt bezaaid, er niets op groeit en er geen enkel gewas opkomt, zoals bij de omkering van Sodom en Gomorra, Adama en Zeboïm, die de HEERE omgekeerd heeft in Zijn toorn en in Zijn grimmigheid – 24 dan zullen alle volken zeggen: Waarom heeft de HEERE dit gedaan met dit land? Wat betekent deze grote ontbranding van [Zijn] toorn? 25 Dan zal men zeg*

> *gen: Omdat zij het verbond van de HEERE, de God van hun vaderen, dat Hij met hen gesloten had toen Hij hen uit het land Egypte leidde, verlaten hebben. 26 Zij zijn andere goden gaan dienen en hebben zich daarvoor neergebogen, goden die zij niet kenden en die Hij hun niet toebedeeld had. 27 Daarom is de toorn van de HEERE ontbrand tegen dit land [en] brengt Hij daarover al deze vervloekingen die in dit boek beschreven zijn. 28 En de HEERE heeft hen uit hun land weggerukt, in toorn, in grimmigheid en in grote verbolgenheid, en Hij heeft hen weggeworpen in een ander land, zoals het op deze dag is.*

In deze verzen wordt voorgesteld hoe we alles weer kunnen verliezen. In *vers 18* worden de gevaren daartoe samengevat. In de eerste plaats verliezen we onze zegeningen als we weer oog krijgen voor de dingen die buiten Gods volk gevonden worden in de wereld. In de tweede plaats verliezen we onze zegeningen, niet door wat van buiten komt, maar door wat van binnen in ons kan zitten, een wortel van bitterheid.

Verval komt door wat van buiten naar binnen komt en door wat vanuit onszelf naar buiten komt. Als we oog krijgen voor de dingen van de wereld en daardoor worden aangetrokken, zal dat zijn innerlijke uitwerking niet missen. Als gelovigen tegen elkaar verbitterd raken, is dat vaak omdat de wereld ingang heeft gekregen in het denken *(Hb 12:15)*.

..., terwijl u erop toeziet dat niet aan iemand de genade van God ontbreekt; dat er geen wortel van bitterheid opschiet en onrust veroorzaakt, en velen daardoor verontreinigd worden; ... (Hb 12:15)

Gif of gal *(vers 18)* is de naam van een intens bittere plant. Alsem is waarschijnlijk het zeer bittere aftreksel van die plant. Het wordt in de Bijbel vaker gebruikt als een aanduiding voor bitterheid *(Jr 9:15; 23:15; Kl 3:15,19; Am 5:7; 6:12; Op 8:10-11)*. Dit gif (of gal) werkte als een soort opium. Daarom is het wel gebruikt voor het bedwelmen of verdoven van hen die werden terechtgesteld *(Mt 27:34)*.

Als de bedwelming van bitterheid aanwezig is, komen er afvallige gedachten. Dat brengt mensen ertoe te praten over vrede *(vgl. Jr 23:17)*, terwijl er geen vrede is, maar integendeel het verderf voor de deur staat: *"Wanneer zij zullen zeggen: Vrede en veiligheid, dan zal een plotseling verderf over hen komen zoals de barensnood over een zwangere, en zij zullen geenszins ontkomen" (1Th 5:3)*. De Heer zal zulke verkondigers van vrede niet vergeven en niet sparen.

Het gaat in de *verzen 19-21* om een enkeling. De verantwoordelijkheid van de enkeling komt naar voren. Omdat het volk ontrouw is en het kwaad niet uit het midden wegdoet, zal de HEERE Zelf deze enkeling voor Zijn rekening nemen. Maar dan zien we hoe de toespraak van Mozes van de enkeling die moet worden weggedaan, overgaat naar een heel volk dat wordt weggedreven.

God delgt het volk niet uit, maar 'werpt hen weg' *(vers 28)*. In de geschiedenis van het volk wordt dit helaas werkelijkheid. De tien stammen worden door de Assyriërs weggevoerd. De twee stammen worden naar Babel weggevoerd. Hierdoor ervaart het volk de realiteit van het verlies van de zegeningen. God zorgt ervoor dat zij niets meer kunnen genieten van Zijn land en Zijn woonplaats.

In een toepassing op ons kunnen we zeggen dat Hij van de gelovigen die ontrouw zijn, de kennis wegneemt van de ware plaats van de gelovige in de hemelse gewesten en van de plaats waar de Heer de Zijnen om Zich vergadert. Dit zijn de twee hoofdonderwerpen in dit boek.

Verborgen en geopenbaarde dingen | *vers 29*

> *29 De verborgen dingen zijn voor de HEERE, onze God, maar de geopenbaarde dingen zijn voor ons en onze kinderen, tot in eeuwigheid, om al de woorden van deze wet te doen.*

"De verborgen dingen" slaan op het genadig handelen van God met een overblijfsel als Hij het volk als geheel moet straffen als gevolg van hun overtreden van de wet. In het volgende hoofdstuk wordt al iets van die verborgen dingen zichtbaar. Als Hij herstel wil geven, is dat een verborgen zaak. Voor het geloof is het een geopenbaarde zaak, waarvan de vervulling in de toekomst zal geschieden.

"De geopenbaarde dingen" hebben betrekking op de wet, waarin Hij Zijn wil heeft bekendgemaakt. Het zijn de wegen van God in Zijn regering die Hij in het vorige hoofdstuk en in dit hoofdstuk door Mozes heeft meegedeeld. Voor dit en de komende geslachten vormen die geopenbaarde dingen de grondslag voor het wonen in het land.

Dit vers is geen excuus om ons niet met de dingen van God bezig te houden alsof dat verborgen dingen zijn. De Schrift spoort ons aan om ons bezig te

houden met alles wat God ons heeft geopenbaard. Wat Hij heeft geopenbaard, vinden we in de Schrift. Wat we in de Schrift vinden, kunnen we begrijpen door Zijn Geest Die Hij ons heeft gegeven *(1Ko 2:9-10)*. God heeft ons door het licht van het Nieuwe Testament geopenbaard wat met de verborgen dingen, waarover we hier lezen, wordt bedoeld.

...; maar zoals geschreven staat: 'Wat geen oog heeft gezien en geen oor heeft gehoord en in geen mensenhart is opgekomen, wat God bereid heeft voor hen die Hem liefhebben'. Want ons heeft God het geopenbaard door de Geest; want de Geest onderzoekt alle dingen, zelfs de diepten van God. (1Ko 2:9-10)

Deuteronomium 30

Bekering en terugkeer naar het land | *verzen 1-10*

> *1 Het zal gebeuren, wanneer al deze dingen, de zegen en de vervloeking die ik u voorgehouden heb, over u komen, dat u het weer ter harte zult nemen onder alle volken waarheen de HEERE, uw God, u verdreven heeft. 2 En u zult zich bekeren tot de HEERE, uw God, en Zijn stem gehoorzaam zijn, u en uw kinderen, met heel uw hart en met heel uw ziel, overeenkomstig alles wat ik u heden gebied. 3 Dan zal de HEERE, uw God, een omkeer brengen in uw gevangenschap en Zich over u ontfermen. Hij zal u weer bijeenbrengen uit al de volken waarheen de HEERE, uw God, u verspreid had. 4 Al bevonden uw verdrevenen zich aan het einde van de hemel, [toch] zal de HEERE, uw God, u vandaar bijeenbrengen en u vandaar weghalen. 5 En de HEERE, uw God, zal u naar het land brengen dat uw vaderen in bezit hadden, en u zult het [weer] in bezit nemen; en Hij zal u goeddoen en u talrijker maken dan uw vaderen. 6 De HEERE, uw God, zal uw hart en het hart van uw nageslacht besnijden, om de HEERE, uw God, lief te hebben met heel uw hart en met heel uw ziel, zodat u leven zult. 7 De HEERE, uw God, zal al deze vervloekingen op uw vijanden leggen en op hen die u haten [en] die u vervolgd hebben. 8 En ú zult zich bekeren, de stem van de HEERE gehoorzaam zijn en al Zijn geboden, die ik u heden gebied, houden. 9 De HEERE, uw God, zal u overvloed geven in al het werk van uw handen, in de vrucht van uw schoot, in de vrucht van uw vee en in de vrucht van uw land, ten goede. Want de HEERE zal Zich weer ten goede over u verblijden, zoals Hij Zich over uw vaderen verblijd heeft, 10 wanneer u de stem van de HEERE, uw God, gehoorzaam bent door Zijn geboden en Zijn verordeningen, die in dit wetboek geschreven zijn, in acht te nemen; wanneer u zich bekeert tot de HEERE, uw God, met heel uw hart en met heel uw ziel.*

Dit hoofdstuk laat zien dat God altijd herstel kan geven. Dat geldt voor Israël en dat geldt ook vandaag voor ons, voor de gemeente. De bekering van Israël zal beginnen als ze in de verstrooiing zijn. God zal in hun hart het verlangen naar terugkeer naar Hem en Zijn land werken. Ze zullen beseffen dat ze vanwege hun zonden uit het land zijn verwijderd en dat ook met schaamte aan God belijden: *"Dan zullen diegenen van u die ontkomen,*

aan Mij denken onder de heidenvolken waar zij gevangengenomen zijn, omdat Ik gebroken ben door hun hart, dat hoererij bedrijft, dat van Mij afgeweken is, en door hun ogen, die in hoererij achter hun stinkgoden aan gaan. Dan zullen zij van zichzelf walgen om de slechte daden die zij door al hun gruweldaden gedaan hebben" (Ez 6:9).

Een voorvervulling van de terugkeer uit de verstrooiing zien we in de dagen van Ezra en Nehemia, hoewel het daar bijna uitsluitend de terugkeer uit Babel en niet uit allerlei volken betreft. We horen in het gebed van Nehemia hoe hij voor het verstrooide Israël pleit bij God op grond van deze belofte *(Ne 1:5-11)*. De uiteindelijke vervulling zal gebeuren op grond van Gods belofte aan Zijn Messias *(Js 49:6a)*.

We leven in een tijd van groot verval waardoor de christenheid als geheel wordt gekenmerkt. Op het geheel staat 'Babel' – dat betekent 'verwarring' – geschreven. De gelovigen zijn in alle windrichtingen verstrooid. Maar voor allen die zich onder deze situatie voor Gods aangezicht buigen, is er terugkeer naar de verloren zegeningen mogelijk.

God heeft ons door dit bijbelboek veel willen laten zien van de zegen van het land en de plaats waar Hij woont. Het zicht op deze dingen kunnen we kwijtraken als we niet bij de Heer blijven. Maar altijd kan Hij herstel geven, zoals Mozes in *vers 2* zegt. Herstel kan de zaak zijn van de enkeling, maar het kan zich uitbreiden. God wil Zijn hele volk vergaderen rondom Zichzelf. Er is herstel ook van het land.

Bij die zegen van het land hoort een besneden hart *(vers 6)*. De besnijdenis van het hart is een geestelijke besnijdenis *(Rm 2:29)*. Deze besnijdenis kan alleen gebeuren in verbinding met het werk van Christus *(Ko 2:11)*. Voor Israël betekent het de erkenning dat wat de eigen verantwoordelijkheid betreft, elke zegen hopeloos verloren is.

... hij is een Jood die het in het verborgen is, en [dat is] besnijdenis: [die] van [het] hart, naar [de] geest, niet naar [de] letter; zijn lof is niet van mensen, maar van God. (Rm 2:29)

In Hem bent u ook besneden met een besnijdenis, niet met handen verricht, in het uittrekken van het lichaam van het vlees, in de besnijdenis van Christus, ... (Ko 2:11)

Alleen bij iemand die besneden van hart is, is er liefde tot God. Dan richten hart en ziel van de mens zich op God en krijgt hij oog voor de verborgen dingen. Dat gebeurt als God in genade aan het werk gaat, waar de mens alles in zijn werken heeft verdorven. God werkt de overtuiging daarvan in

de harten. De besnijdenis die Hij verricht, is het brengen tot zelfoordeel en het innemen van de plaats van genade. Die houding wordt door Hem met zegen beantwoord.

Het eerste gevolg van een dergelijke oprechte en diepgaande bekering is liefde voor de HEERE, hun God, en dat met hun hele wezen. Dat is tegelijk het uitgangspunt en motief voor hun leven. Een tweede gevolg is dat ze een overvloediger zegen van de HEERE zullen krijgen dan ze zijn kwijtgeraakt. Wat hun vijanden betreft, die zullen omkomen door de plagen die eerst over het volk zijn gekomen.

Bij bekering doet God voor Zijn volk alles ten goede keren. Bij de verstokte vijanden van Zijn volk doet Hij alles ten kwade keren. Op een volk dat of een persoon die zich bekeert, rust Gods welgevallen. Zij behagen Hem omdat zij Hem Zijn plaats geven en zij tegenover Hem hun juiste plaats innemen. Er is harmonie ontstaan. De volgende verzen laten zien hoe dat is gebeurd.

Niet te moeilijk en niet ver weg | *verzen 11-14*

> *11 Want dit gebod, dat ik u heden gebied, is niet te moeilijk voor u en het is niet ver weg. 12 Het is niet in de hemel, zodat [u] zou kunnen zeggen: Wie zal voor ons naar de hemel opstijgen om het voor ons te halen en ons te laten horen, zodat wij het kunnen doen? 13 Het is ook niet aan de overzijde van de zee, zodat [u] zou kunnen zeggen: Wie zal voor ons oversteken naar de overzijde van de zee om het voor ons te halen en [het] ons te laten horen, zodat wij het kunnen doen? 14 Want dit woord is heel dicht bij u, in uw mond en in uw hart, om het te doen.*

De bedoeling van deze verzen is om ons te laten zien dat wat God van een mens of van Zijn volk vraagt, niet te zwaar is. Er wordt geen enkele persoonlijke inspanning gevraagd: het is *"niet te moeilijk ... en ... niet ver weg"*. Ook wordt Gods gebod in verstaanbare – *"in uw mond"* – en begrijpelijke – *"in uw hart"* – taal gegeven. God heeft van Zijn kant alles zo gemaakt, dat de mens zonder enige inspanning kan voldoen aan Zijn geboden en daardoor de zegen kan genieten. Waarom? Omdat elke inspanning van de mens tot mislukken is gedoemd. Waardoor? Doordat de mens van nature verdorven is.

Daarover gaat het in *Romeinen 10*, waar deze verzen uit *Deuteronomium* worden aangehaald en uitgelegd: *"Want Mozes beschrijft de gerechtigheid die op grond van <de> wet is: 'De mens die <deze dingen> heeft gedaan, zal daardoor leven'. Maar de gerechtigheid die op grond van geloof is, spreekt zo: Zeg niet in uw hart: 'Wie zal in de hemel opklimmen?' – dat is Christus doen afdalen; of 'Wie zal in de afgrond neerdalen?' – dat is Christus uit [de] doden doen opkomen. Maar wat zegt zij? 'Het woord is dicht bij u, in uw mond en in uw hart'"* *(Rm 10:5-8a)*.

Paulus spreekt hier over mensen die hebben gejaagd naar een wet van gerechtigheid, zonder echter dat doel te bereiken. Pas als een mens het nutteloze van zijn inspanningen inziet, krijgt hij oog voor Christus als het einde van de wet. Dan is hij klaar met zijn inspanningen en *gelooft* hij tot gerechtigheid *(Rm 10:3-4)*. Het einde van de wet wordt niet bereikt als men de wet houdt, maar als men erkent dat het onmogelijk is die te houden. Dan wordt het hart gericht op Christus.

Dan wordt het doel van de wet geciteerd: 'Doe dit en u zult leven' *(Rm 10:5; Lv 18:5)*. God geeft daarmee aan dat iemand zijn eigen gerechtigheid kan verdienen door zich aan de wet te houden. Er is echter niemand die de wet heeft gehouden. Er is wel een andere manier om gerechtigheid te krijgen en dat is op grond van geloof. Alleen is er dan geen sprake meer van een *eigen* gerechtigheid.

Als het om geloof gaat, is juist alle eigen inspanning om in de hemel te komen, uitgesloten. Dat bedoelt Paulus als hij uit dit gedeelte in *Deuteronomium* citeert en zegt: *"Zeg niet in uw hart: 'Wie zal in de hemel opklimmen?'"* In het woord 'opklimmen' ligt die gedachte van op eigen kracht de hemel bereiken. Zolang dat gedacht wordt, wordt tekortgedaan aan het werk van Christus en wordt Hij weer naar beneden gehaald.

Paulus voegt eraan toe ook niet in het hart te zeggen: *"Wie zal in de afgrond neerdalen?"* Daarmee geeft hij aan dat men ook niet zelf in de afgrond hoeft neer te dalen om in een soort boetedoening de eigen schuld uit te wissen. Dat is ook onmogelijk. Wie kan ooit afdalen in de diepten van ellende waarin Christus is afgedaald? Wie dat toch probeert, laat Christus als het ware uit de doden opkomen. Eigen pogingen tot boetedoening zijn een bewijs dat het overbodig wordt gevonden dat Hij is gestorven, want wie dit doet, meent zelf zijn schuld te kunnen uitboeten.

Mozes spreekt nog over het oversteken naar de overkant van de zee. Alsof ergens op aarde, op een ver verwijderde plaats, het gebod verkrijgbaar is. Als enig mens het van daar zou kunnen ophalen, zouden wij het kunnen volbrengen. Maar het is niet nodig stad en land af te reizen of bedevaarten te maken om vervolgens te menen dat we daarmee hebben voldaan aan Gods geboden. Zo zijn bijvoorbeeld veel mensen naar het oosten gereisd om hun heil in oosterse godsdiensten te vinden.

Mozes spreekt tot het overblijfsel dat in den vreemde tot bekering is gekomen en geleerd heeft dat het volslagen afhankelijk is van de genade van God. De wet hebben ze niet kunnen volbrengen, wat moeten ze dan doen? Hoe kunnen ze hersteld worden? Moeten ze die genade in de hemel of aan de andere kant van de zee gaan halen? Deze vragen zijn zonder de sleutel van *Romeinen 10* niet te begrijpen en daarom zeker niet op te lossen.

Als het volk eenmaal zijn Messias, Christus, heeft aangenomen, zal God Zijn wetten in hun verstand geven en in hun harten schrijven *(Hb 8:10)*. Dan zullen alle door God gedane beloften vervuld worden aan een volk dat Hem kent. Tegenover hun ongerechtigheden is Hij genadig en hun zonden zal Hij niet meer gedenken *(Jr 31:31-34)*.

Want dit is het verbond dat Ik na die dagen met het huis van Israël zal maken, zegt [de] Heer: Ik zal Mijn wetten in hun verstand geven en Ik zal ze in hun harten schrijven; en Ik zal hun tot een God en zij zullen Mij tot een volk zijn. (Hb 8:10)

Hoe kan God genade bewijzen aan een volk dat het volkomen heeft verknoeid? Dat kan alleen door Christus. Voor hen die door geloof met Christus verbonden zijn, zijn de geboden van God niet onbereikbaar en niet onuitvoerbaar. Voor hen werkt God in de mond en in het hart, zo dichtbij. Het hart gelooft, de mond belijdt. Het gaat om Christus. Wie Hem heeft, heeft de behoudenis, heeft het herstel.

Voor ons begint de weg van herstel als wij weer Jezus als Heer gaan belijden. Dat wil zeggen dat elk lid van het volk de rechten van de Heer Jezus op zijn leven gaat erkennen. Voor zulke gelovigen zijn de geboden van God niet zwaar *(1Jh 5:3)*. Die geboden zijn niet de geboden van de wet van Mozes, want die geboden zijn gegeven aan de zondige mens en zijn door hem niet te houden. De geboden waarover Johannes

Want dit is de liefde van God, dat wij Zijn geboden bewaren; en Zijn geboden zijn niet zwaar. (1Jh 5:3)

schrijft, zijn geboden die volledig passen bij het nieuwe leven, het eeuwige leven.

Wie gelooft in het rechtvaardige handelen van God, weet dat God in Christus heel dichtbij is gekomen. Hij is zó dichtbij gekomen, dat Hij Zijn woord *"in uw mond en in uw hart"* heeft gelegd. We zijn behouden geworden omdat het woord van het geloof aan ons is gepredikt. De inhoud van de prediking is: Jezus met de mond als Heer *belijden* en met het hart *geloven* dat God Hem uit de doden heeft opgewekt *(Rm 10:8b-9)*.

Dit is het woord van het geloof dat wij prediken: dat, als u met uw mond Jezus als Heer zult belijden en met uw hart geloven dat God Hem uit [de] doden heeft opgewekt, u behouden zult worden. (Rm 10:8b-9)

De volgorde is wel opmerkelijk: eerst de mond en dan het hart. De mond wordt het eerst genoemd omdat ons geloof door anderen alleen waar te nemen is door wat ze van ons horen en zien. Je kunt van iemand niet zeggen dat hij behouden is als je daarvan niets merkt in zijn spreken en gedrag.

Voor de keus gesteld | *verzen 15-20*

> *15 Zie, ik heb u heden het leven en het goede voorgehouden, maar [ook] de dood en het kwade. 16 Want ik gebied u heden de HEERE, uw God, lief te hebben, in Zijn wegen te gaan en Zijn geboden, Zijn verordeningen en Zijn bepalingen in acht te nemen. Dan zult u leven en talrijk worden, en zal de HEERE, uw God, u zegenen in het land waar u naartoe gaat om het in bezit te nemen. 17 Maar als uw hart zich afkeert en u niet luistert, en u zich laat verleiden om u voor andere goden neer te buigen en die te dienen, 18 dan verkondig ik u heden dat u zeker zult omkomen; u zult [uw] dagen niet verlengen in het land waarvoor u de Jordaan oversteekt om er te komen [en] het in bezit te nemen. 19 Ik roep heden de hemel en de aarde tot getuigen tegen u: het leven en de dood heb ik u voorgehouden, de zegen en de vloek! Kies dan het leven, opdat u leeft, u en uw nageslacht, 20 door de HEERE, uw God, lief te hebben, Zijn stem te gehoorzamen en u aan Hem vast te houden – want Hij is uw leven en de verlenging van uw dagen – om te blijven in het land dat de HEERE uw vaderen, Abraham, Izak en Jakob, gezworen heeft hun te geven.*

Mozes vat de hele inhoud van zijn toespraak over de wet samen in de begrippen *"het leven en het goede ... de dood en het kwade" (vers 15; vgl. Dt 11:26)*. De liefde is de voorwaarde om de geboden te kunnen vervullen *(Dt 6:5)*. De

keus die Mozes hun voorhoudt, heeft ook gevolgen voor hun nageslacht. Ouders die ervoor kiezen de Heer van harte te volgen, mogen er in het algemeen op rekenen dat hun kinderen hen in hun keus zullen volgen. Hetzelfde geldt bij een keus voor het kwade.

Bij de keus die Mozes hier aan het volk voorhoudt, staan we aan het begin van de geschiedenis van het volk in het land. Aan het einde van de geschiedenis van het volk in het land zal Jeremia het volk nog een keer die keus voorhouden, vlak voordat het in ballingschap zal gaan: *"En tegen dit volk moet u zeggen: Zo zegt de HEERE: Zie, Ik houd u de weg naar het leven en de weg naar de dood voor" (Jr 21:8)*. De keus is daar om vrijwillig de plaats van het oordeel in te nemen en de stad uit te gaan en zich over te geven aan de door God gezonden vijand.

Liefde is het motief, gehoorzaamheid is de uiting en aan Hem vasthouden geeft de kracht om vol te houden *(vers 20)*. Als dat aanwezig is, zal het leven geleefd kunnen worden zoals God het heeft bedoeld. De uitdrukking *"Hij is uw leven"* kan ook worden vertaald als 'dat is uw leven'.

Deuteronomium 31

Inleiding

Met het voorstellen van de keus aan het volk tussen de zegen en de vloek en het leven en de dood heeft Mozes het ontvouwen en inscherpen van de wet *(Dt 1:5)* voltooid en de wetgeving afgesloten. Om het werk dat de HEERE hem heeft gegeven helemaal af te ronden, moeten er nog enkele dingen gebeuren. Hij wil vlak voor zijn dood de leiding over het volk overdragen aan Jozua. Hij wil vervolgens dat het zojuist door hem geschreven wetboek door de priesters bewaard zal worden naast de ark van het verbond.

Tevens beveelt de HEERE hem nog een lied te schrijven en dat aan het volk te leren tot een getuigenis. Over de inhoud van dat lied lezen we in *Deuteronomium 31-32*. In *Deuteronomium 33* horen we hoe deze man Gods in een afscheidsrede de stammen van Israël zegent. Ten slotte wordt in *Deuteronomium 34* de dood van Mozes beschreven. Hiermee sluit de Pentateuch.

Mozes bemoedigt het volk en Jozua | *verzen 1-8*

> *1 Daarop is Mozes deze woorden tot heel Israël gaan spreken, 2 en hij zei tegen hen: Ik ben heden honderdtwintig jaar oud. Ik kan niet meer uitgaan of ingaan; bovendien heeft de HEERE tegen mij gezegd: U zult deze Jordaan niet oversteken. 3 De HEERE, uw God, Hij zal voor u uit overtrekken. Hij zal deze volken van voor uw [ogen] wegvagen, en u zult hen uit hun bezit verdrijven. Jozua zal voor u uit overtrekken, zoals de HEERE gesproken heeft. 4 En de HEERE zal met hen doen zoals Hij met Sihon en Og, koningen van de Amorieten, en met hun land gedaan heeft, die Hij weggevaagd heeft. 5 Wanneer de HEERE hen aan u gegeven heeft, moet u met hen doen overeenkomstig alle geboden die ik u gegeven heb. 6 Wees sterk en moedig, wees niet bevreesd en schrik niet voor hen terug, want het is de HEERE, uw God, Die met u [mee]gaat. Hij zal u niet loslaten en u niet verlaten. 7 En Mozes riep Jozua en zei tegen hem voor de ogen van heel Israël: Wees sterk en moedig, want ú zult met dit volk het land binnengaan dat de HEERE hun vaderen gezworen heeft hun te geven; en ú zult het hun in erfbezit laten nemen. 8 De HEERE nu is het Die voor u uit gaat. Hij zal met u zijn. Hij zal u niet loslaten en u niet verlaten. Wees niet bevreesd en wees niet ontsteld.*

Mozes weet dat de tijd van afscheid nemen is gekomen. In *vers 14* zegt de HEERE dat ook tegen hem. Hij is nu honderdtwintig jaar oud, ver boven de leeftijd die andere mensen bereiken, zoals hij zelf zegt in de door hem geschreven psalm *(Ps 90:1,10)*. God heeft ons met zijn leven iets te zeggen. Niet voor niets worden zijn honderdtwintig levensjaren door de Schrift in drie bijzondere perioden van veertig jaar onderverdeeld *(Hd 7:23,30)*.

Toen hij nu [de] leeftijd van veertig jaar had bereikt, kwam het in zijn hart op zijn broeders, de zonen van Israël, te bezoeken. (Hd 7:23)

En toen veertig jaren waren vervuld, verscheen hem in de woestijn van de berg Sinaï een Engel in een vlam van een braamstruik. (Hd 7:30)

Mozes neemt afscheid, maar laat het volk niet aan zichzelf over. Jozua zal zijn taak overnemen en voortzetten. We horen geen klacht of verwijt bij Mozes. Met liefde draagt hij het leiderschap over. Het is in Gods weg om te bepalen dat niet hij, maar Jozua het volk in het land zal brengen.

In Jozua hebben we een beeld van de Heer Jezus Die Zijn volk leidt door de Heilige Geest. In deze tijd geeft de Heilige Geest leiding aan de gemeente door broeders die gezag hebben door hun levenswijze en wijsheid. Dat niet erkennen is een ontkenning van het gezag van de Geest.

Op alle mogelijke manieren bemoedigt Mozes zowel het volk als Jozua. Zo herinnert hij aan de overwinningen op Sihon en Og. Als wij terugdenken aan overwinningen die God ons in het verleden heeft gegeven, bemoedigt het ons ook met het oog op een komende strijd. Wat God in het verleden heeft gedaan, kan Hij nu nog steeds doen. Die gedachte geeft vertrouwen voor de toekomst.

Mannen die in hun leven met God hebben gewandeld, zijn bij uitstek in staat om anderen te bemoedigen. De bemoediging *"wees sterk en moedig"* is geen holle klank, evenmin als de toezegging dat de HEERE met hen zal gaan en hen niet zal loslaten of verlaten. Mozes heeft dat zelf getoond en ervaren.

"Niet loslaten" wil zeggen dat we altijd op Hem kunnen rekenen voor raad en leiding, voor kracht en moed. *"Niet verlaten"* wil zeggen dat Hij altijd bij Zijn volk is op weg naar en bij de strijd in het land, om het hen te doen bezitten. Zo is Hij ook altijd bij ons, om ons te helpen onze zegeningen ons eigen te maken en samen met Hem te genieten. Hij is naar Zijn belofte bij ons, totdat onze hele taak op aarde is volbracht: *"En zie, Ik ben met u alle*

dagen tot aan de voleinding van de eeuw" (Mt 28:20). Voor de vijand hoeven we daarom niet te vrezen, want *"als God voor ons is, wie zou tegen ons zijn?" (Rm 8:31)*.

Ook wij hebben het steeds nodig om deze aansporing te horen. Gelukkig als God mensen geeft die dit in hun leven hebben ervaren en ons hiermee bemoedigen. Paulus bemoedigt op deze wijze de Korinthiërs: *"Waakt, staat vast in het geloof, weest mannelijk, weest sterk!" (1Ko 16:13)*. Ook de Hebreeën worden bemoedigd: *"Hijzelf heeft gezegd: 'Ik zal u geenszins begeven en u geenszins verlaten'" (Hb 13:5)*. Wij worden door deze uitspraken van de Schrift ook bemoedigd.

Voorlezing van de wet elke zeven jaar | *verzen 9-13*

> *9 En Mozes schreef deze wet op en gaf ze aan de priesters, de zonen van Levi, die de ark van het verbond van de HEERE droegen, en aan alle oudsten van Israël. 10 En Mozes gebood hun: Na verloop van zeven jaar, op de vastgestelde tijd van het jaar van de kwijtschelding, op het Loofhuttenfeest, 11 als heel Israël komt om te verschijnen voor het aangezicht van de HEERE, uw God, op de plaats die Hij zal uitkiezen, moet u deze wet ten aanhoren van heel Israël voorlezen. 12 Roep het volk bijeen, de mannen, de vrouwen en de kleine kinderen, en de vreemdeling die binnen uw poorten is, om te horen, en om te leren de HEERE, uw God, te vrezen en alle woorden van deze wet nauwlettend te houden. 13 Zodat hun kinderen die het niet weten, [het ook] horen, en leren de HEERE, uw God, te vrezen, al de dagen dat u leeft in het land waarvoor u de Jordaan oversteekt om het in bezit te nemen.*

Nadat Mozes het leiderschap in tegenwoordigheid van heel Israël aan Jozua heeft overgedragen, neemt hij het wetboek dat hij heeft geschreven. Hij zorgt ervoor dat het volk altijd herinnerd zal kunnen worden aan Gods Woord. Zo draagt ook Paulus, wanneer hij afscheid neemt, de gelovigen op *"aan God en aan het Woord van Zijn genade" (Hd 20:32)*. Ook Petrus wil dat Gods volk altijd aan Gods Woord herinnerd kan worden als hij er niet meer is: *"Daarom ben ik er altijd op uit u aan deze dingen te herinneren, hoewel u ze weet en bevestigd bent in de onderhavige waarheid" (2Pt 1:12-13)*. Mensen vallen weg, maar Gods Woord blijft.

In dit gedeelte gaat het om het Woord van God. Bij het gezag van de Geest, voorgesteld in Jozua, hoort het Woord van God. Gods Geest en Gods Woord horen bij elkaar. Het gezag van de opgewekte en verheerlijkte Heer Die dat gezag door Zijn Geest uitoefent en door Zijn Geest ons leidt, zal nooit in strijd zijn met het Woord van God. Het is er altijd mee in overeenstemming.

Kennis van Gods Woord is van groot belang om alles te toetsen wat zich als stem van de Geest aandient. We kunnen Gods Woord thuis lezen en bestuderen, maar hier gebeurt de voorlezing in een samenkomst van Gods volk. De samenkomsten tot verkondiging van het Woord zijn belangrijk. De uitdrukking *"de plaats die Hij verkiezen zal"* komt hier voor de laatste keer in dit boek voor. Het geeft voor ons extra nadruk aan de samenkomst van de gemeente rondom de Heer Jezus om naar Gods Woord te luisteren.

Het voorlezen moet gebeuren in het jaar van vrijlating, het sabbatsjaar *(Dt 15:1)* en wel tijdens het Loofhuttenfeest *(Dt 16:13-15)*, dat wordt gevierd wanneer de hele oogst is binnengehaald. Dat is de gepaste tijd om de hele wet voor te lezen. Bij dit Loofhuttenfeest in het sabbatsjaar komen niet alleen de mannen *(Dt 16:16)*, zoals in de zes voorgaande jaren, maar ook de vrouwen en de kinderen.

Deze zeven-jaarlijkse voorlezing is niet ter vervanging van het onderwijs in de huizen *(Dt 6:1-9)* of het onderwijs door de priesters *(Dt 17:11; 24:8)*. Het is veelmeer ter ondersteuning en bevestiging of, indien nodig, ter correctie van alle andere onderwijs. Het zal de gedachten van het volk als geheel weer op één lijn brengen met het Woord van God. Hierdoor zal het volk als een eenheid bewaard blijven.

Zowel het sabbatsjaar als het Loofhuttenfeest spreekt van het vrederijk. Dat is de tijd dat al Gods beloften in vervulling zijn gegaan en iedereen in zijn oorspronkelijke erfdeel woont. Het lezen van de wet zal de herinnering aan al die beloften én de wegen van God tot de vervulling ervan voor het volk brengen. Het volk zal alleen maar kunnen bevestigen dat alles wat God heeft gezegd, is uitgekomen. Ze zullen Hem ervoor eren.

Het wetboek wordt gegeven aan de priesters die de ark dragen. Het is normaal de taak van de Levieten om de ark te dragen *(Nm 4:15)*. Bij bijzondere gelegenheden doen de priesters dat *(Jz 3:3-8; 6:6; 1Kr 15:11-12)*. Het wetboek

wordt ook aan de oudsten gegeven. Zij zijn door hun leeftijd de natuurlijke leiders van het volk en behoren het voorbeeld van gehoorzaamheid te geven.

De afval van Israël voorzegd | *verzen 14-18*

> *14 De HEERE zei tegen Mozes: Zie, uw dagen zijn naderbijgekomen dat u zult sterven. Roep Jozua en ga staan in de tent van ontmoeting, dan zal Ik hem bevelen geven. Toen kwamen Mozes en Jozua en zij gingen staan in de tent van ontmoeting. 15 Toen verscheen de HEERE in de tent, in de wolkkolom, en de wolkkolom stond boven de ingang van de tent. 16 En de HEERE zei tegen Mozes: Zie, u gaat bij uw vaderen te ruste; en dit volk zal opstaan en als in hoererij achter de vreemde goden van het land waar het naartoe gaat, aangaan, in het midden van [dat land]. Het zal Mij verlaten en Mijn verbond, dat Ik ermee gesloten heb, verbreken. 17 Dan zal Mijn toorn op die dag tegen hen ontbranden. Ik zal hen verlaten en Mijn aangezicht voor hen verbergen, zodat zij opgegeten zullen worden; en veel verschrikkelijke dingen en noden zullen het [volk] treffen, zodat het op die dag zal zeggen: Hebben deze verschrikkelijke dingen mij niet getroffen omdat mijn God niet in ons midden is? 18 Ik zal Mijn aangezicht op die dag zeker verbergen, vanwege al het kwaad dat het gedaan heeft, want het heeft zich tot andere goden gekeerd.*

Als zijn dagen vastgesteld zijn,
het getal van zijn maanden bij U [bekend] is,
[en] U zijn grenzen bepaald hebt, die hij niet kan overschrijden,
... (Jb 14:5)

De dagen van Mozes zijn door de HEERE geteld *(Jb 14:5)*. Nu gaat Hij de opvolging van Mozes door Jozua bevestigen. Mozes heeft Jozua al openlijk als zijn opvolger geroepen *(Nm 27:22-23)* en aangesteld *(vers 7)*. Mozes en Jozua gaan samen in *"de tent van ontmoeting"* ofwel *"de tent der samenkomst"* staan. Dan verschijnt de HEERE aan hen in de wolkkolom. Dit is de enige verschijning in dit boek. Het is ook de enige keer dat de tent van ontmoeting ofwel de tent der samenkomst wordt genoemd.

Echt leiderschap begint altijd met een bijzondere blik op de Heer Jezus, in het heiligdom, dicht bij de Heer. Daarna pas kunnen leiders naar buiten gaan om de hun opgedragen taak te verrichten. Als ze diep onder de indruk zijn van de heerlijkheid van de Heer, zullen ze het volk in de juiste gezindheid als leiders dienen.

Wat de HEERE vertelt, is niet bemoedigend. Onomwonden voorzegt Hij dat het volk van Hem zal afwijken. Hij spreekt niet over de mogelijkheid daartoe, maar stelt het als zekerheid. Na de indruk van Zijn heerlijkheid geeft Hij het volk nu een grondige indruk van wie het is. Beide indrukken zijn noodzakelijk, wil er op de juiste manier gediend kunnen worden. Iets dergelijks zien we als Elia zijn opvolger Elisa bij de hand neemt en hem langs enkele plaatsen voert *(2Kn 2:1-11)*. Bij elke plaats staan ze stil. Dat is om enerzijds onder de indruk te komen van Gods visie daarop en anderzijds onder de indruk te komen van wat de mens ervan heeft gemaakt.

Op zeker moment zal het volk zien dat de rampen hen treffen omdat de HEERE niet in hun midden is. God zal Zich dan nog voor hen blijven verbergen, want hun gemis van God is nog geen echte bekering. De HEERE verbergt Zijn aangezicht voor hen door het terugtrekken uit de tempel van het symbool van Zijn gunst en bescherming, de *sjechinah*, de wolk als de woning van Zijn heerlijkheid *(Ez 9:3a; 10:18-19; 11:22-23)*. Die is niet teruggekeerd in de herbouwde tempel in de dagen van Ezra. Dat zal pas gebeuren als het volk, dat wil zeggen een overblijfsel, zich zal hebben bekeerd.

Mozes moet een lied tot lering schrijven | *verzen 19-30*

> *19 En nu, schrijf voor u dit lied op en leer het de Israëlieten; leg het hun in de mond, opdat dit lied voor Mij een getuige is tegen de Israëlieten. 20 Want Ik zal dit [volk] brengen in het land dat Ik zijn vaderen onder ede beloofd heb, [een land] dat overvloeit van melk en honing, en het zal eten en verzadigd en vet worden. Dan zal het zich tot andere goden wenden en hen dienen, en zij zullen Mij verwerpen en Mijn verbond verbreken. 21 En het zal gebeuren, wanneer veel verschrikkelijke dingen en noden het [volk] getroffen hebben, dat dit lied dan voor zijn aangezicht als getuige zal antwoorden; want het zal niet vergeten worden [of] uit de mond van zijn nageslacht [verdwijnen]. Want Ik ken zijn overleggingen die het heden maakt, voordat Ik het breng in het land dat Ik [hun] onder ede beloofd heb. 22 Mozes schreef op die dag dit lied en hij leerde het de Israëlieten. 23 En Hij gebood Jozua, de zoon van Nun, en zei: Wees sterk en moedig, want ú zult de Israëlieten brengen in het land dat Ik hun onder ede beloofd heb; en Ík zal met u zijn. 24 En het gebeurde, toen Mozes gereed was met het schrijven van de woorden van deze wet in een boek totdat zij voltooid waren, 25 dat Mozes de Levieten, die de ark van het verbond van de HEERE*

> *droegen, gebood: 26 Neem dit wetboek en leg het naast de ark van het verbond van de HEERE, uw God, zodat het daar is als getuige tegen u. 27 Want ikzelf ken uw ongehoorzaamheid en uw halsstarrigheid. Zie, terwijl ik heden nog bij u in leven ben, bent u al opstandig geweest tegen de HEERE; hoeveel te meer na mijn dood! 28 Roep alle oudsten van uw stammen en uw beambten bij mij samen. Ik zal deze woorden ten aanhoren van hen spreken en de hemel en de aarde tot getuige tegen hen nemen. 29 Want ik weet dat u na mijn dood zeker op verderfelijke wijze zult handelen, en van de weg die ik u geboden heb, zult afwijken. Dan zal dit kwaad u in later tijd overkomen, wanneer u doet wat slecht is in de ogen van de HEERE om Hem door het werk van uw handen tot toorn te verwekken. 30 Toen sprak Mozes ten aanhoren van heel de gemeente van Israël de woorden van dit lied, totdat ze voltooid waren:*

Na het boek van de wet komt het lied. Dit is het lied dat in *Deuteronomium 32* opgeschreven staat. Het boek en het lied vormen een prachtig geheel: Gods raad vervat in Zijn boek en Zijn wegen van waarschuwing en genade vervat in het lied. Het is een droevig lied dat blij eindigt met de triomf van Gods genade. Kun je een lied maken over het verval en de treurige geschiedenis van Gods volk? Ja, dat kan, want het loopt uiteindelijk goed af door de genade van God.

Mozes leert het volk het lied. Hij onderwijst hun de inhoud ervan, hij vertelt hun wat het betekent. Hij laat het hen steeds herhalen, zodat het diep in het geheugen gegrift wordt. Een nationaal lied heeft een machtige invloed op de diepste gevoelens van een volk. Een lied kan uit het hoofd geleerd worden en aan de kinderen worden geleerd. De inhoud van de leer van Gods Woord kan door middel van een lied worden doorgegeven *(Ko 3:16)*. Deze, door mensen gemaakte, liederen moeten wel getoetst worden aan de Schrift.

Laat het Woord van Christus rijkelijk in u wonen, terwijl u in alle wijsheid elkaar leert en terechtwijst met psalmen, lofzangen en geestelijke liederen [en] in <de> genade zingt in uw harten voor God. (Ko 3:16)

Na de opdracht tot het opschrijven van het lied zegt God, zoals alleen Hij dat kan doen, in één vers *(vers 20)* wat Hij zal doen en wat het volk zal doen. Hij vervult Zijn belofte en brengt hen in het genot van de zegen, maar het volk wendt zich tot andere goden en versmaadt Hem.

Hij kent hun gezindheid. Hun hart is voor Hem een geopend boek *(Hb 4:13)*. Daarom is het des te treffender dat Hij Mozes een lied laat schrijven. Daarin worden het afvallige handelen van het volk en Gods genadige handelen bezongen. Voor dit genadige handelen heeft God wel een rechtvaardige grondslag nodig. Die heeft Hij gevonden in Zijn Zoon.

En geen schepsel is voor Hem onzichtbaar, maar alle dingen zijn naakt en geopend voor de ogen van Hem met Wie wij te doen hebben. (Hb 4:13)

Na de voorzegging van het afwijken van het volk is het nodig Jozua opnieuw te bemoedigen *(vers 23)*. Ditmaal doet de HEERE dat Zelf. Als jonge mensen in de samenkomst veel zwakheid en falen zien van oudere gelovigen die een voorbeeld behoren te zijn, is het nodig dat zij hun kracht in de Heer zoeken en niet opgeven. In een tijd van verval spoort Paulus zijn kind in het geloof, Timotheüs, aan: *"Jij dan, mijn kind, sterk je in de genade die in Christus Jezus is" (2Tm 2:1)*.

Opnieuw volgt op de bemoediging van Jozua een aanwijzing met betrekking tot het boek. Mozes geeft opdracht het boek te leggen bij de ark van het verbond. Dat bepaalt ons bij Gods trouw aan Zijn verbond. Als Mozes spreekt over hun opstandigheid, spreekt hij er niet over dat zij dat tegen *hem* zijn geweest, maar tegen de *HEERE*. Wat de HEERE wordt aangedaan, weegt voor hem zwaarder dan wat hem zelf wordt aangedaan.

Mozes is er klaar voor om de woorden van het lied dat de HEERE hem in de mond legt, uit te spreken. Hij roept alle oudsten en opzieners bij zich. Hij neemt de hemel en de aarde tot getuigen tegen hen. Mogelijk worden daarmee de bewoners van hemel en aarde bedoeld, engelen en mensen, die allen zullen instemmen met de waarheid die in dit lied tot uitdrukking wordt gebracht.

Het is ook mogelijk dat hemel en aarde hier als personen worden voorgesteld. Hemel en aarde worden door Gods Woord in stand gehouden en naar het doel gevoerd dat Hij ermee heeft *(Hb 1:3)*. Ze verzetten zich niet daartegen *(Ps 119:89-91)*. De schepping spreekt een vermanende taal voor ieder die ongehoorzaam is aan Gods geboden *(Jb 20:27)*. Zie ook *Psalm 19* waar Gods schepping en Gods Woord beide getuigen van Gods majesteit *(Ps 19:1-12)*.

De hemel zal zijn ongerechtigheid openbaren, en de aarde staat tegen hem op. (Jb 20:27)

De woorden die Mozes in *vers 29* spreekt, vertonen een opmerkelijke verwantschap met de woorden van Paulus in zijn afscheidsrede tot de oudsten in Efeze: *"Ik weet, dat na mijn vertrek wrede wolven bij u zullen binnenkomen, die de kudde niet sparen" (Hd 20:29)*. Mozes en Paulus tonen beiden in hun afscheidsrede inzicht in de ware toestand van het volk waaraan zij hun leven hebben gewijd. Zij spreken profetische woorden met het oog op de ontwikkelingen van dat volk na hun heengaan die in beide gevallen waarheid zijn gebleken.

Deuteronomium 32

Inleiding

Het boek heeft een prachtig slot. Het eindigt met een indrukwekkend lied en een grote zegen. Het lied mondt uit in een jubelzang, omdat God uiteindelijk boven bidden en denken herstel geeft. In dit lied, dat een leerlied is, leren we twee dingen die we al vaak zijn tegengekomen: wie we zelf zijn en Wie God is. We hebben het nodig dat steeds diepgaander te leren. Voor dit onderwijs zijn de vlakten in Moab aan het einde van de woestijnreis en vóór de grens van het land een ideaal lesterrein.

Mozes beschrijft in dit lied de hele geschiedenis van Israël inclusief de toekomst: zijn ontstaan, vorming en aanneming door de HEERE, zijn ondankbaarheid en afval, zijn overgave aan de heidenen, zijn hernieuwde aanneming door de HEERE en de uiteindelijke zegen en verheerlijking in het vrederijk.

Oproep om te horen | *vers 1*

> 1 *Hoor [mij] aan, hemel, dan zal ik spreken!*
> *Laat de aarde de woorden van mijn mond horen.*

Hemel en aarde worden bij dit lied betrokken *(vgl. Js 1:2a; Mi 1:2)* omdat de leer die Mozes brengt het hele heelal aangaat. Het uiteindelijke resultaat zal aantonen dat de Heer Jezus zal regeren over alles wat in de hemel en op de aarde is *(Ef 1:10)*. Dat is waar het lied naartoe werkt. Het is het terrein waar Zijn gerechtigheid openbaar zal worden.

Luister, hemel,
neem ter ore, aarde! (Js 1:2a)

..., dat Hij Zich had voorgenomen in Zichzelf aangaande [de] bedeling van de volheid der tijden, om alles wat in de hemelen en wat op de aarde is onder één Hoofd samen te brengen in Christus; ... (Ef 1:10)

Leer als regen | *vers 2*

> 2 *Laat mijn leer neerdruppelen als de regen,*
> *laten mijn woorden stromen als de dauw,*
> *als een zachte regen op het groen,*
> *en als regendruppels op het gewas.*

Het lied heeft het karakter van *"regen"*, *"dauw"*, *"zachte regen"* en *"regendruppels"*. Dat spreekt van verkwikking, bevruchten en leven. Het is Mozes' verlangen dat dit de uitwerking van zijn lied op de harten van de Israëlieten zal zijn. Zijn leer komt eerst als druppels, druppel na druppel, heel geleidelijk. Het is voor oor en hart zacht en lieflijk als de dauw. Dan gaan de druppels over in een zachte regen, waarna ten slotte het water in stromen van regendruppels neer vloeit.

Het onderwijs van Gods Woord, de leer, is op velerlei wijzen een verkwikking, die wordt ervaren in het gehoor geven aan de vermaning. De Heer Jezus geeft meerdere leraren, die allen een eigen, kenmerkende manier hebben waarop zij onderwijs geven. Hij wil ze allen gebruiken tot verkwikking. Wat eerst geen verkwikking lijkt, zoals het wijzen op de ontrouw van de mens, wordt een verkwikking zodra de mens de vermaning erkent. Instemming met Gods waarheid over wie de mens is, verlicht het geweten direct en verkwikt de geest. Het is de regen van de hemel, de regen van zegen *(Dt 11:11)*.

Gods grootheid | *verzen 3-4*

> 3 *Want ik zal de Naam van de HEERE uitroepen;*
> *geef grootheid aan onze God!*
> 4 *Hij is de rots, Wiens werk volmaakt is,*
> *want al Zijn wegen zijn [een en al] recht.*
> *God is waarheid en geen onrecht;*
> *rechtvaardig en waarachtig is Hij.*

Mozes krijgt de woorden van dit lied van de HEERE. Hij staat als het ware naast de HEERE. Hij ziet Hem en ziet het handelen van de mens met de ogen van de HEERE. Als Mozes zo dicht bij Hem is, moet hij noodzakelijk eerst de grootheid van de HEERE *(Ps 150:2)* in Zijn heerlijke eigenschappen beschrijven. Het maakt het contrast tussen de HEERE en de mens alleen maar groter ten gunste van de majesteit van God, zowel wat Zijn Wezen als wat Zijn handelen betreft.

Mozes is diep onder de indruk van de HEERE. Hij roept Zijn Naam uit. Dit is geen ijdel gebruik, maar een proclamatie van die Naam. De Naam houdt alles in wat God is. Daaraan kan toch niets worden toegevoegd?

Toch roept Mozes die Naam uit en roept hij op om *"onze God"* grootheid te geven. Dit lijkt op wat Johannes zegt in zijn verhouding tot de Heer Jezus: *"Hij moet meer, maar ik minder worden" (Jh 3:30)*. Aan Gods grootheid kan door ons niets worden toegevoegd, maar wij kunnen er wel een steeds diepere indruk van krijgen en Hem dat ook vertellen.

God is de rots, wij zijn stof. Al onze handelingen brengen geen verandering in de stabiliteit van God en Zijn troon. Dat is de vrede van God. Hij is de rots en Zijn werk is volmaakt, er ontbreekt niets aan, zoals de Prediker heeft ontdekt: *"Ik weet dat alles wat God doet, voor eeuwig blijft; niets is eraan toe te voegen, niets ervan af te doen" (Pr 3:14a)*. Al Zijn wegen zijn recht *(Hs 14:10)*. Elk onrecht is Hem vreemd *(Ps 92:16)*.

Hij is *"rechtvaardig"* in het doen van Zijn beloften en *"waarachtig"* in de vervulling ervan. Beide eigenschappen zijn te zien op het kruis, waar Christus aan Gods rechtvaardige eisen heeft voldaan en daardoor de weg heeft vrijgemaakt tot een waarachtige vervulling van al Gods beloften. Daarom zijn in Christus al Gods beloften ja en amen *(2Ko 1:20)*.

Want hoeveel beloften van God er ook zijn, in Hem is het ja; daarom is ook door Hem het Amen, tot heerlijkheid van God door ons. (2Ko 1:20)

Gods zorg voor Zijn volk | *verzen 5-14*

5 *Zij hebben verderfelijk tegen Hem gehandeld;*
het zijn Zijn kinderen niet. Een schandvlek!
Het is een slinkse en verdorven generatie.
6 *Doet u dit de HEERE aan,*
dwaas en onwijs volk?
Is Hij niet uw Vader, Die u verworven heeft,
Die u gemaakt heeft en u stand heeft doen houden?
7 *Denk aan de dagen van vroeger tijd;*
let op de jaren van generatie op generatie.
Vraag het uw vader, hij zal het u vertellen,
[vraag het] uw oudsten, zij zullen het u zeggen.
8 *Toen de Allerhoogste aan de volken het erfelijk bezit uitdeelde,*
toen Hij Adams kinderen van elkaar scheidde,
heeft Hij het grondgebied van de volken vastgesteld
overeenkomstig het aantal Israëlieten.

9 *Want het deel van de HEERE is Zijn volk,*
Jakob is het gebied dat Zijn eigendom is.
10 *Hij vond hem in een woestijngebied,*
in een woeste, huilende wildernis.
Hij omringde hem, Hij onderwees hem,
Hij beschermde hem als Zijn oogappel.
11 *Zoals een arend zijn nest opwekt,*
boven zijn jongen zweeft,
zijn vleugels uitspreidt, ze pakt
en ze draagt op zijn vlerken,
12 *[zo] heeft alleen de HEERE hem geleid,*
er was geen vreemde god bij hem.
13 *Hij liet hem rijden op de hoogten van de aarde,*
en hij at de opbrengsten van het veld.
Hij liet hem honing zuigen uit de rots,
en olie uit hard gesteente;
14 *boter van runderen, en melk van kleinvee,*
[samen] met het vet van lammeren,
van rammen die in Basan weiden, en van bokken,
[samen] met het allerbeste van de tarwe,
en druivenbloed, goede wijn, hebt u gedronken.

De houding van het volk is er een van de grootste dwaasheid. In die houding kan God hen niet als Zijn zonen erkennen *(vgl. Dt 14:1)*. Een goed zoon aardt naar zijn vader, maar in dit volk herkent God niets van Zichzelf. Hij noemt Zijn volk *"een slinkse en verdorven generatie" (vers 5)*. Deze zelfde woorden gebruikt Paulus als hij over de wereld spreekt *(Fp 2:15)*. Dat geeft aan dat Gods volk aan de wereld gelijk is geworden.

..., opdat u onberispelijk en rein bent, onbesproken kinderen van God temidden van een krom en verdraaid geslacht, waaronder u schijnt als lichten in [de] wereld, ... (Fp 2:15)

Hetzelfde zien we in de christenheid. Wereldgelijkvormigheid is de grote kwaal waaraan wij lijden. Dit komt tot uiting in de manier waarop wij praten en met elkaar omgaan en de dingen die we nastreven. Als wij ons zo gedragen, kan God ons niet als Zijn kinderen erkennen *(2Ko 6:17-18)*.

De aanklacht van God tegen Zijn volk wordt als een vraag neergelegd. Dat moet hun geweten aanspreken en hen ertoe brengen hierover na te

denken. Met dat doel stelt God vaker vragen aan de mens *(Gn 3:9; 4:9)* of aan Zijn volk *(Mi 6:3-4)*.

In *vers 6* wordt over God als Vader gesproken. Dat gebeurt in het Oude Testament slechts enkele keren *(Js 63:16; 64:8; Ml 2:10)*. Steeds gaat het over de verhouding tot Zijn volk als geheel, waarvan Hij dan als de Schepper, de oorsprong van Zijn volk wordt voorgesteld. Hij heeft dat volk gevormd. Vanaf de grondlegging van de wereld is Hij met dat volk bezig.

Dat is een groot verschil met God als Vader in het Nieuwe Testament voor de gelovigen van de gemeente. Daar gaat het nadrukkelijk over de persoonlijke verhouding van de gelovige tot God. Wij mogen Hem aanspreken als 'Abba, Vader'. Dit is voor de individuele Israëliet ondenkbaar. Dit is pas mogelijk geworden na de dood, de opstanding en de terugkeer van de Heer Jezus naar de hemel, waarna de Geest van zoonschap op aarde is gekomen *(Jh 20:17; Rm 8:15; Gl 4:5)*.

Het volk wordt opgeroepen terug te denken aan de vroegere tijden, aan wat God toen voor Zijn volk heeft gedaan. Ze moeten het maar vragen aan hun vader en hun oudsten. Die zullen kunnen getuigen van Gods machtige daden in Egypte en Zijn zorg voor hen in de woestijn.

Zij zijn al in Gods gedachten, wanneer Hij door de spraakverwarring bij Babel de volken naar een eigen gebied verdrijft. Van elk volk heeft Hij toen de grenzen vastgesteld *(Hd 17:26)* en dat gedaan zoals Mozes hier zegt *"overeenkomstig het aantal Israëlieten" (vers 8)*. Er is bij de spraakverwarring nog geen sprake van dat volk, maar het bestaat wel al in Gods raad. En wat in Gods raad bestaat, is voor God even waar alsof het volk al in werkelijkheid bestaat.

En Hij heeft uit één <bloed> [het] hele mensengeslacht gemaakt om op [het] hele aardoppervlak te wonen, terwijl Hij de bepaalde tijden en de grenzen van hun woonplaats heeft vastgesteld, ... (Hd 17:26)

In Zijn wonderbare verkiezing en genade heeft de HEERE dit volk als Zijn deel genomen *(Ps 33:12)*. Van Hem *"is de wereld en al wat zij bevat" (Ps 50:12)*, maar Israël is op een speciale manier Zijn eigendom. Dat volk is Zijn *"gesloten tuin" (Hl 4:12)* waaraan Hij op bijzondere wijze Zijn liefde heeft gegeven en waarvan Hij een bijzondere liefde mag verwachten. Die verkiezing komt uitsluitend uit

Welzalig het volk dat de HEERE tot zijn God heeft,
het volk dat Hij Zich als eigendom verkozen heeft.
(Ps 33:12)

Hemzelf voort. Er is niets in dat volk wat Hem daartoe een extra aansporing heeft gegeven *(Dt 7:7)*. En Hij weet waaraan Hij is begonnen.

Deze bijzondere band heeft God in Christus in deze tijd met de gemeente. Hij heeft de leden van de gemeente uitverkoren met een uitverkiezing van *"vóór [de] grondlegging van [de] wereld" (Ef 1:4; 3:9)*. Hij heeft hen gered *"uit de macht van de duisternis en overgebracht in het koninkrijk van de Zoon van Zijn liefde" (Ko 1:13)*.

Om Zijn voornemen, Zijn uitverkiezing, waar te maken heeft de HEERE Israël bevrijd uit Egypte. Daarna heeft Hij voor hen gezorgd in de woestijn. Hij heeft hen geleerd hoe ze zich in allerlei omstandigheden moesten gedragen *(Hs 11:1-4)*. Daarvoor heeft Hij hun Zijn goede inzettingen gegeven. Zij zijn voor Hem als de uiterst tere en gevoelige *"oogappel" (vers 10; Zc 2:8; Ps 17:8)*, die Hij voor elke pijnlijke aanraking wil beschermen. Telkens als zij dreigen te struikelen, is Hij bij hen om hen op te vangen zoals een arend zijn jongen beschermt als zij leren vliegen *(vers 11; vgl. Ex 19:4)*.

Bij die bescherming, het behoeden en bewaren, is God niet op de hulp van iemand anders aangewezen. Hij bezit alle mogelijkheden in Zichzelf om aan Zijn liefde en Zijn zorg voor Zijn volk uiting te geven. Zo heeft Hij geheel zelfstandig en eigenmachtig gehandeld. Dit is tegelijk een argument om Israël ervoor te bewaren tot andere goden hun toevlucht te nemen.

Dan plaatst Mozes zich in de geest achter de invoering in het land en kijkt terug op Gods handelingen. Hij verhaalt hoe de HEERE het volk op hun hoogten heeft laten rijden, dat wil zeggen machtige vijanden heeft doen overwinnen. Verder genieten ze daar een overvloed aan zegen. Het allerbeste wat bodem, vee en land kunnen opleveren, is hun deel.

De rijkste vrucht, honing en olie, komt als bewijs van Gods bewerking van de onvruchtbaarste grond die door de mens onmogelijk te bewerken is. Het vee is gezond en levert de beste melk, waarvan ook de zuiverste boter kan worden gemaakt. Het vee levert ook het beste vlees. De tarwe is van de fijnste en voedzaamste soort, de wijn is elk jaar van de beste kwaliteit. Het zijn allemaal bewijzen van Gods goedheid die hun uit genade worden geschonken. Wat is hun antwoord?

Hetzelfde geldt voor de gemeente, die ook in overvloedige mate de geestelijke zegening in de hemelse gewesten mag genieten. De heerlijkste

zegeningen zijn voor hen. Hun zegeningen gaan die van alle andere geslachten te boven. Wat is hun antwoord?

De ondankbaarheid van Israël | *verzen 15-18*

> 15 *Maar toen Jesjurun vet werd, trapte hij achteruit*
> *– u bent vet, u bent dik, u bent vetgemest –*
> *toen verliet hij God, Die hem gemaakt heeft,*
> *hij versmaadde de Rots van zijn heil.*
> 16 *Zij hebben Hem tot na-ijver gebracht met vreemde [goden],*
> *met gruwelijke daden hebben zij Hem tot toorn verwekt.*
> 17 *Zij hebben geofferd aan de demonen, niet aan God;*
> *aan goden die zij niet kenden,*
> *aan nieuwe [goden], die kortgeleden gekomen zijn,*
> *voor wie uw vaderen niet gehuiverd hebben.*
> 18 *De Rots Die u verwekt heeft, hebt u veronachtzaamd,*
> *en u hebt de God Die u gebaard heeft, vergeten.*

Het antwoord op zoveel goedheid is schokkend – als we onszelf niet enigszins kennen. Ondanks al Gods zorgen, voorzieningen en zegeningen, verwerpt het volk Hem. Ze zakken steeds dieper weg in hun opstand tegen God. Na het achteruit trappen naar Hem is er sprake van verlaten, versmaden, veronachtzamen en ten slotte vergeten. Opstand tegen God voert uiteindelijk in een toestand waarin Hij niet meer bestaat. Elke binding met Hem, de Rots Die hen heeft verwekt, is betekenisloos voor hen. Zelfs de gedachte aan de God Die hen heeft voortgebracht, is verdwenen. Door te spreken over *"Die u verwekt heeft"*, vergelijkt Mozes God hier met een vader, en door te spreken over *"Die u gebaard heeft"*, vergelijkt hij Hem met een moeder.

Deze vrije val van Gods volk begint met het genieten van de zegeningen zonder God ervoor te danken. De zegeningen worden genoten, maar de Gever wordt er niet bij betrokken. Zelfvoldaanheid komt op. Het is de taal van de gemeente in Laodicéa: *"Ik ben rijk en verrijkt en heb aan niets gebrek" (Op 3:17)*. Dit zeggen ze, terwijl de Heer is buiten komen te staan: *"Zie, Ik sta aan de deur en Ik klop" (Op 3:20)*.

Mozes noemt het volk *"Jesjurun"*, dat betekent 'oprecht' of 'rechtvaardig'. God heeft aan Zijn volk Zijn eigen kenmerken gegeven. Maar in plaats van

een weerspiegeling van God te zijn is het volk zich gaan beroemen op zijn eigen gerechtigheid. Ze hebben alle eer naar zichzelf toe getrokken.

Omdat een mens niet zonder voorwerp van aanbidding kan, zijn ze aan afgoderij ten prooi gevallen. In plaats van Hem trouw te blijven Die Zich zo trouw tegenover hen heeft betoond, hebben ze zich tot vreemde goden gewend. Dit is buitengewoon krenkend voor Hem. De offers die ze aan die goden brengen, worden door demonen in ontvangst genomen. Een afgod van hout of steen is niets, maar achter deze dode materialen gaan werkelijk levende boze geesten schuil *(1Ko 10:19-20; Ps 106:36-37)*.

Wat wil ik hiermee dan zeggen? Dat een afgodenoffer iets is of dat een afgod iets is? [Nee,] maar dat wat [de volken] offeren, zij dat aan [de] demonen <offeren> en niet aan God; en ik wil niet, dat u gemeenschap hebt met de demonen. (1Ko 10:19-20)

Het oordeel aangekondigd | *verzen 19-25*

19 *Toen de HEERE [dat] zag, verwierp Hij hen,*
uit toorn tegen Zijn zonen en Zijn dochters.
20 *Hij zei: Ik zal Mijn aangezicht voor hen verbergen;*
Ik zal zien wat hun einde is,
want zij zijn een totaal verdorven generatie,
kinderen in wie geen [enkele] trouw is.
21 *Zíj hebben Mij tot na-ijver gebracht met wat geen God is;*
zij hebben Mij tot toorn verwekt door hun nietige [afgoden].
Ík zal hen daarom jaloers maken door wat geen volk is,
door een dwaas volk zal Ik hen tot toorn verwekken.
22 *Want een vuur is aangestoken in Mijn toorn,*
het zal branden tot onder in de hel,
het zal het land met zijn opbrengst verteren
en de fundamenten van de bergen in vlam zetten.
23 *Ik zal verschrikkelijke dingen over hen ophopen;*
al Mijn pijlen schiet Ik op hen af.
24 *Uitgeteerd door honger, verteerd door pest*
en bitter verderf zullen zij zijn;
tanden van [wilde] dieren zal Ik op hen afsturen,
met vurig vergif van [slangen] die in het stof kruipen.
25 *Buiten berooft het zwaard,*

> *en binnenskamers de verschrikking,*
> *zowel de jongen als het meisje,*
> *de zuigeling [samen] met de grijsaard.*

Als Gods volk God vergeet, moet Hij hen verwerpen. Daarover gaat het in deze verzen. Hij is trouw aan Zichzelf en moet hen daarom oordelen. Hij zegt zulke harde woorden juist omdat zij Zijn geliefde kinderen zijn. Hij verwerpt Zijn volk omdat Zijn volk Hem eerst heeft verworpen.

In *vers 5* heeft Hij ontkend dat zij Zijn zonen zijn. Daar beziet de HEERE hen als onverbeterlijk en onbereikbaar. Hier wordt gesproken over *"Zijn zonen en Zijn dochters"*, niet als een erkenning van Zijn kant dat zij dit zijn, maar omdat zij zelf zeggen dit te zijn. Hij kan hen echter niet als zodanig erkennen. Hij verbergt Zijn aangezicht voor hen, dat wil zeggen dat Hij niet in gunst op hen neerziet. Hij ziet in toorn op hen neer en wil zien hoe het met hen afloopt.

Toen Hij de verbinding met Zijn volk is aangegaan, heeft Hij hen kinderen genoemd die niet trouweloos zullen handelen *(Js 63:8)*. Dat is echter niet zo gebleven. Ze hebben zich tot de afgoden gewend, wat God tot na-ijver of jaloersheid heeft verwekt. Gods antwoord daarop is dat Hij Zijn volk ook tot jaloersheid zal verwekken. God gebruikt omringende volken om hen te tuchtigen en terug te brengen, maar Hij gebruikt die volken ook, opdat Zijn volk jaloers zal worden. Daarom laat God de behoudenis uitgaan naar de volken.

Want Hij zei: Zij zijn immers Mijn volk,
kinderen [die] niet zullen liegen!
Zo werd Hij hun tot een Heiland.
(Js 63:8)

Niet het oordeel dat Hij door middel van de volken over hen brengt, maar de genade die Hij voor de volken heeft, is bedoeld om Zijn volk tot inkeer te brengen *(Rm 10:19)*.

Maar ik zeg: Heeft Israël het niet verstaan? In de eerste plaats zegt Mozes: 'Ik zal uw jaloersheid opwekken door wat geen volk is; door een onverstandig volk zal ik uw toorn opwekken'. (Rm 10:19)

Mozes vermeldt daarnaast hoe verterend vuur als symbool van Gods oordeel zijn verterend werk zal doen. Het zal de opbrengst van het land, waardoor ze vet en dik geworden zijn, verteren. Natuurrampen zullen hun verwoestend werk doen. Met Zijn pijlen zal Hij hen die trachten te ontkomen, achterhalen en treffen. Honger, koorts en ziekte zullen hun slachtoffers maken. Ook de wilde dieren hebben hun aandeel in de uitvoe-

ring van Gods toorn. Er zal geen enkele plek zijn die veiligheid biedt en met niemand zal medelijden zijn.

De HEERE is de Rots van Zijn volk | *verzen 26-38*

26 *Ik zei: Ik zal hen naar alle kanten verspreiden,*
Ik zal de gedachtenis aan hen onder de stervelingen doen ophouden,
27 *ware het niet dat Ik beducht was voor de toorn van de vijand.*
Hun tegenstanders zouden het verdraaien
en zeggen: Ónze hand is verheven,
het is niet de HEERE Die dit alles gedaan heeft.
28 *Want zij zijn een volk dat door raadgevingen verloren gaat,*
er is geen inzicht bij hen.
29 *Waren zij maar wijs, dan zouden zij dit opmerken.*
Zij zouden op hun einde letten.
30 *Hoe zou één [man] er duizend kunnen achtervolgen,*
en twee [mannen] er tienduizend laten vluchten,
tenzij hun Rots hen verkocht
en de HEERE hen uitleverde?
31 *Want hun rots is niet zoals onze Rots,*
zelfs onze vijanden kunnen [hierover] oordelen.
32 *Want hun wijnstok is uit de wijnstok van Sodom*
en uit de velden van Gomorra;
hun druiven zijn giftige druiven,
bittere trossen hebben zij.
33 *Hun wijn is slangenvergif,*
en een venijnig gif van adders.
34 *Is dat niet bij Mij opgeborgen,*
verzegeld in Mijn schatkamers?
35 *Aan Mij komt de wraak en de vergelding toe,*
op het tijdstip dat hun voet wankelt.
Voorzeker, de dag van hun ondergang is dichtbij,
en spoedig komen de dingen die hen te wachten staan.
36 *Want de HEERE zal Zijn volk recht verschaffen,*
Hij zal berouw hebben over Zijn dienaren.
Want Hij zal zien dat [hun] kracht is vergaan,

en dat het met de gebondene en de vrije gedaan is.
37 *Dan zal Hij zeggen: Waar zijn [nu] hun goden,*
de rots tot wie zij de toevlucht namen,
38 *van wie zij het vet van de offers aten,*
van wie zij de wijn van de plengoffers dronken?
Laten zij opstaan en u helpen,
laat [daar] een schuilplaats voor u zijn.

Als er niet sprake zou zijn van een Goddelijk ingrijpen, zou niemand ontkomen. Dit ingrijpen van God, waardoor een omkeer tot stand komt, wordt in *vers 27* aangegeven met de woorden *"ware het niet"*. Twee motieven liggen aan deze omkeer ten grondslag:

1. de Naam van God in deze wereld, het getuigenis daarvan te midden van de volken *(vers 27; Jz 7:9)* en
2. de grootheid van God Zelf *(vers 39)*.

Als de Kanaänieten en alle inwoners van het land [dit] zullen horen, zullen zij ons omsingelen en onze naam van de aarde uitroeien. Wat zult U dan voor Uw grote Naam doen? (Jz 7:9)

Als God Zijn volk zou verdelgen, zouden hun vijanden zich op hun eigen kracht beroemen en de HEERE onvermogend achten Zijn volk te beschermen. In hun vermetelheid hebben zij geen oog voor de ware toestand van Gods volk, net zomin als zij dat voor hun eigen toestand hebben. Het ongeloof is altijd aanmatigend en blind.

Helaas is dit ook van toepassing op Gods volk. Het begrijpt niet dat het alleen door Gods kracht zijn vijanden heeft kunnen verslaan. Het mist het inzicht dat een enkeling een grote overmacht op de vlucht heeft doen slaan omdat hun Rots dat heeft bewerkt. De kracht van Gods volk ligt niet in zelfvertrouwen, maar in vertrouwen op God *(Js 30:15)*. Door hun zelfvertrouwen zullen de rollen worden omgedraaid *(Js 30:17a)*.

"Hun wijnstok is uit de wijnstok van Sodom" (vers 32) lijkt te slaan op Israëls vijanden die rijp zijn voor het verderf. De maat van hun ongerechtigheid is vol *(Gn 15:16)*. God geeft hen daarom over aan het zwaard van Israël dat hen gemakkelijk overwint. De rots van de vijand zijn hun goden. Daarin is geen enkele kracht. De wijnstok geeft hun oorsprong aan. Die ligt in de zondigheid van Sodom en Gomorra. De vrucht is ermee in overeenstemming.

Deze verzen kunnen ook slaan op Israël zelf *(Ps 80:9)*. Zij zijn geplant als een edele wijnstok, een geheel getrouw zaad, maar door de zonde zijn zij veranderd in verbasterde ranken van een vreemde wijnstok *(Jr 2:21)*. Zij hebben de zonde en ongerechtigheid van Sodom overgenomen en die zelfs overtroffen *(Jr 23:14; Ez 16:48)*. God heeft hen Zijn wijngaard genoemd, een plant van Zijn verlustiging. Hij heeft goede vruchten verwacht, maar Zijn wijngaard heeft stinkende vrucht voortgebracht *(Js 5:1-7)*.

Ík had u evenwel geplant, een edele wijnstok,
een volkomen betrouwbare stek.
Hoe bent u tegenover Mij dan veranderd [in] wilde [ranken]
van een uitheemse wijnstok? (Jr 2:21)

Ze zullen de vrucht ervan zelf drinken en erdoor omkomen. Op welke wijze dat gebeurt, houdt God bij Zichzelf verborgen. Hij vergeet niets van alle zonden die bedreven zijn *(Ps 90:8)*, of dat nu de zonden zijn van de volken of die van Zijn eigen, onboetvaardige volk. Hij houdt een register bij dat op de door Hem bepaalde tijd zal worden geopend *(Op 20:12)*.

Omdat God niet direct oordeelt, gaan mensen gewoon door met zondigen *(Pr 8:11)*. Maar Zijn wraak zal komen, zowel over de vijanden van Zijn volk *(Js 59:18)* als over Zijn eigen afvallige volk *(Hb 10:30)*. Het wankelen van de voet is het beeld van een beginnende val of neerstorting *(Ps 38:17; 94:18)*.

Omdat het vonnis over een slechte daad niet snel geveld wordt, daarom blijft het hart van de mensenkinderen in hen vervuld van kwaaddoen. (Pr 8:11)

Tegelijk met het recht doen aan Zijn volk zal Hij Zich ontfermen over Zijn dienaren *(vers 36)*, dat zijn de getrouwen onder Zijn als geheel ontrouwe volk. Deze getrouwen hebben dubbel te lijden: van de vijandschap van de volken om hen heen en van hun goddeloze volksgenoten.

Nog een keer wijst Hij op het einde van alle goddelozen. Er is in hen geen kracht overgebleven. Spottend roept God hen op zich tot hun rots, hun afgoden, te wenden om redding en bescherming: *"Ga weg en roep tot de goden die u verkozen hebt. Laten die u verlossen ten tijde dat u in nood verkeert!" (Ri 10:14)*. Met deze wijze van spreken wil de HEERE Zijn volk van de nietigheid van de afgoden en de dwaasheid van de afgodendienst overtuigen en tot de erkenning brengen dat Hij alleen de ware God is *(vers 39)*.

De HEERE bevrijdt Zijn volk | *verzen 39-43*

39 *Zie nu [in] dat Ik, Ik Die ben,*
er is geen God naast Mij.
Ík dood en Ik maak levend,
Ik verwond en Ík genees
en er is niemand die uit Mijn hand redt!
40 *Want Ik hef Mijn hand op naar de hemel*
en zeg: [Zo waar] Ik in eeuwigheid leef:
41 *Als Ik Mijn glinsterend zwaard wet,*
Mijn hand [het] grijpt voor het oordeel,
zal Ik de wraak laten terugkomen op Mijn tegenstanders,
en het hun die Mij haten, vergelden.
42 *Ik zal Mijn pijlen dronken maken van bloed,*
en Mijn zwaard zal vlees eten
van het bloed van de gesneuvelde en de gevangene,
van het hoofd van de vijand [met zijn] loshangende haar.
43 *Juich, heidenen, [met] Zijn volk!*
Want Hij zal het bloed van Zijn dienaren wreken.
Hij zal de wraak laten terugkomen op Zijn tegenstanders,
en Zijn land [en] Zijn volk verzoenen!

In het lied is nu het moment aangebroken dat God Zichzelf aan Zijn volk voorstelt in Zijn verhevenheid en macht. Het contrast met de voorgaande verzen is enorm. Hier zien we dat God de Eeuwige is, de Zijnde, zonder oorsprong, altijd aanwezig op elk denkbaar tijdstip in de eeuwigheid. Hij is ook de volstrekt Enige, buiten Hem is niemand God, met Hem is niemand te vergelijken *(Js 43:10b-11)*.

Evenmin als Hij in Zijn Persoon is te evenaren, is Hij dat in Zijn daden. Hij handelt in volstrekte vrijmacht, zonder dat Hij daarvan aan iemand verantwoording hoeft af te leggen *(Js 45:7; Kl 3:37-38)*. Wie zou trouwens zo vermetel zijn Hem ter verantwoording te roepen *(Rm 9:20)*? Met onbetwist gezag beschikt Hij over al Zijn schepselen. Dat doet Hij nooit naar willekeur. Zijn handelen heeft altijd een volmaakt rechtvaardige grondslag en is erop gericht te zegenen. Hij doodt, maar Hij doet ieder herleven die Zijn oordeel erkent. Zo

Ja maar, mens, wie bent u, dat u tegen God het woord opneemt? Zal het maaksel tot zijn maker zeggen: Waarom hebt u mij zo gemaakt? (Rm 9:20)

zal het met het volk gaan *(1Sm 2:6; Js 26:19; Hs 5:15-6:2)*. Wie gelooft, *"is uit de dood overgegaan in het leven" (Jh 5:24)*.

Als men zich niet bekeert,
dan zal Hij Zijn zwaard scherpen,
Zijn boog spannen en aanleggen.
Hij heeft dodelijke wapens voor Zich gereedgemaakt,
Hij richt Zijn pijlen op de felle achtervolgers.
(Ps 7:13-14)

Hij zweert bij Zichzelf dat Hij al Zijn tegenstanders, allen die voortgaan zich tegen Hem te verzetten, zal oordelen *(Ps 7:13-14)*. Dit oordeel zal vreselijk, niets en niemand sparend zijn. Het bloed zal in grote hoeveelheden vloeien *(Op 14:20)*. De harige hoofden spreken van een hoofdtooi die een volheid van kracht en overmoed in de vijand tot uitdrukking brengt *(vgl. Ps 68:22)*. Hun overmoed zal in Gods oordeel geen standhouden. God is genadig en geduldig, maar er komt een ogenblik dat langer geduldig zijn een aantasting van Zijn gerechtigheid zou betekenen. Er komt een einde aan Zijn verdraagzaamheid. Dat is als de mens heeft bewezen een verhard en onbekeerlijk hart te hebben *(Rm 2:5)*.

Na de uitvoering van het oordeel worden de naties opgeroepen om te jubelen met Zijn volk. Zijn volk is bevrijd. De vijanden zijn verslagen. De tijd van vrede is aangebroken. Het volk kan gerust wonen en genieten van alle beloofde zegeningen. Groot en eindeloos is de vrede. De Messias regeert. Dat betekent niet alleen zegen voor Israël, maar ook voor de volken. Daarom haalt Paulus *vers 43a* in de *brief aan de Romeinen* aan *(Rm 15:10)*. Hij toont daarmee aan dat God ook in het Oude Testament al heeft gesproken over barmhartigheid voor de volken.

Die barmhartigheid is niet iets nieuws, iets wat pas in het Nieuwe Testament is geopenbaard. Het gaat niet om de gemeente. Die is in het Oude Testament wél een verborgenheid. Waar het hier om gaat, is duidelijk te maken dat Gods hart in het Oude Testament ook uitgaat naar de volken buiten Israël. Om dat te bewijzen haalt Paulus onder andere dit vers uit het lied van Mozes aan, waarin de volken worden opgeroepen om vrolijk te zijn met Gods volk.

De geweldige vrede waarin Israël binnengaat en waarin de volken mogen delen, is het gevolg van de verzoening die God heeft bewerkt. Verzoening kan alleen geschieden door voldoening. Voldoening aan Gods heilige eisen ten aanzien van de zonde en de zonden is door Christus op het kruis

bewerkt. Zondaren die de dood schuldig zijn, heeft Hij met God verzoend door het storten van Zijn bloed. Het land en de schepping, waarop bloedschuld rust *(Nm 35:33)*, zullen op grond van datzelfde werk verzoend worden *(Ko 1:19-20)*.

Want het behaagde de hele Volheid in Hem te wonen en door Hem alle dingen tot Zichzelf te verzoenen, na vrede gemaakt te hebben door het bloed van Zijn kruis, <door Hem,> hetzij de dingen op de aarde, hetzij de dingen in de hemelen. (Ko 1:19-20)

Voor zondaren is er alleen verzoening als zij zich van hun slechte weg bekeren met berouw en belijdenis van hun slechte daden, hun zonden. Voor Israël zal dat gebeuren onder de werking van Gods Geest, waardoor ze zullen zien op Hem, *"Die zij doorstoken hebben" (Zc 12:10)*. Over verzoening van land en volk lezen we in *Daniël 9 (Dn 9:24-27)*.

Dit woord is uw leven | *verzen 44-47*

> *44 En Mozes kwam en sprak al de woorden van dit lied ten aanhoren van het volk, hij en Hosea, de zoon van Nun. 45 Toen Mozes geëindigd had al die woorden tot heel Israël te spreken, 46 zei hij tegen hen: Neem al de woorden waarmee ik u heden waarschuw, ter harte, zodat u uw kinderen gebiedt al de woorden van deze wet nauwlettend te houden. 47 Want het is geen woord zonder inhoud voor u, maar het is uw leven. En door dit woord zult u de dagen verlengen in het land waarvoor u de Jordaan oversteekt om het in bezit te nemen.*

Deze verzen vormen een overgang tussen de regering van God in het lied en de plannen van God in de zegen voor elke stam waarover we in het volgende hoofdstuk horen. De inhoud van het lied is het herstel van verloren zegeningen. Na het zingen van het lied dringt Mozes er bij het volk op aan alles ter harte te nemen. Ook moeten zij hun kinderen dit alles inprenten.

Het Woord van God is geen leeg Woord. Het heeft leven in zich en geeft leven aan wie hoort. Wie dit leven bezit, leeft voortdurend door Gods Woord tot zich te nemen. Het luisteren naar Gods Woord is van levensbelang en dat niet alleen omdat anders de dood wacht. Het is hun leven in tweeërlei zin. Het ter harte nemen is zowel het leven voor hun ziel als de ware inhoud van hun leven. Dit leven te leven is het echte leven dat tot in lengte van dagen genoten kan worden in het land waar overvloed van zegen is.

De HEERE wijst Mozes op zijn einde | *verzen 48-52*

> *48 Vervolgens sprak de HEERE tot Mozes, op diezelfde dag: 49 Beklim het Abarimgebergte, dat is de berg Nebo, die in het land van Moab ligt [en] die zich tegenover Jericho bevindt, en zie het land Kanaän, dat Ik aan de Israëlieten in bezit geef. 50 En sterf [dan] op de berg die u beklimmen zult, en word verenigd met uw voorgeslacht, zoals uw broer Aäron gestorven is op de berg Hor en met zijn voorgeslacht verenigd is. 51 Daarom, omdat u Mij ontrouw bent geweest te midden van de Israëlieten, bij het water van de twist van Kades, in de woestijn Zin, omdat u Mij niet geheiligd hebt te midden van de Israëlieten. 52 Want van een afstand zult u het land zien, maar er binnengaan, in het land dat Ik de Israëlieten geef, [dat] mag u niet.*

Nadat Mozes het lied heeft uitgesproken en toegepast op de gewetens van de hoorders, zit zijn taak als leidsman van het volk erop. Hij mag nog op dezelfde dag de Nebo beklimmen om vanaf die berg het land te zien waar hij zo naar verlangt, maar dat hij niet mag binnengaan vanwege een daad van ontrouw *(Nm 27:12-14)*. Om zijn pijn hierover te verzachten gunt God in Zijn genade Zijn trouwe dienaar deze blik.

God is een God van medelijden. Hij verzacht het sterven van Mozes ook door hem te herinneren aan het sterven van zijn broer Aäron. Daarbij is hij aanwezig geweest *(Nm 20:28)*. Het moet een waardig afscheid zijn geweest, dat indruk op hem heeft gemaakt.

> *En Mozes trok Aäron zijn kleding uit, en hij trok ze zijn zoon Eleazar aan. En Aäron stierf daar, op de top van de berg. Mozes daalde van de berg af, met Eleazar. (Nm 20:28)*

Het sterven van geliefden die uitzien naar het zijn bij de Heer, is een bemoediging voor ieder die op het punt staat op die manier de aarde te verlaten. Dan zien we niet op wie en wat we achterlaten, maar naar Hem Die we zullen ontmoeten. Met het oog op die ontmoeting zegt Paulus dat we elkaar, als een geliefde ontslaapt, kunnen vertroosten: *"Vertroost daarom elkaar met deze woorden" (1Th 4:18)*.

Mozes is in zijn leven een illustratie van wat het volk zal overkomen. Hij heeft God niet geheiligd en komt niet in het land. De beginselen die hij het volk heeft voorgehouden, gelden ook voor hem, en wel in nog sterkere mate vanwege zijn verantwoordelijke positie.

Deuteronomium 33

Inleiding

Na bijna tweeduizend jaar christendom is het verbazingwekkend dat God nog zoveel van de zegeningen laat zien, zoals hier aan Israël. Aan Israël doet Hij dat aan het einde van dit boek waarin het falen zo nadrukkelijk in de laatste hoofdstukken wordt beschreven. De laatste woorden van Mozes, de man Gods, zijn woorden van zegen. Zo neemt hij afscheid van hen, met woorden die tot op deze dag nagalmen.

Er is een vergelijking te maken met de zegen die Jakob over zijn zonen uitspreekt in *Genesis 49 (Gn 49:1-28)*. Jakob spreekt over de geschiedenis van Israël zoals die zich door de tijd heen zal ontwikkelen. De beschrijving van die geschiedenis laat het falen van het volk in hun trouw aan God zien. Dat komt overeen met het lied van Mozes in het vorige hoofdstuk. In het hoofdstuk dat we nu voor ons hebben, geeft Mozes geen geschiedenis en spreekt daarom niet over falen. Hij beschrijft de toestand van de stammen in de tijd van het vrederijk.

Mozes spreekt niet alleen maar goede wensen uit. Hij heeft het over de zegen van God voor een hersteld volk. Dit hoofdstuk toont alle stammen in het bezit van de belofte, de zegen van het land. In iedere zoon (stam) wordt iets gezien van Gods voornemen met Zijn volk zoals dat in het vrederijk zijn vervulling zal vinden. Het hele volk, elke stam, is nodig om dit voornemen in zijn volheid te zien.

Het is al gezegd, maar het is goed het nog een keer te zeggen en in gedachten te houden, dat we op drie manieren een gedeelte van de Bijbel kunnen uitleggen. Dat geldt ook voor de zegen van Mozes:

1. De eerste uitleg is de letterlijke. Voor wat Mozes van de stammen zegt, betekent het dat elk van de stammen aan het einde van het boek *Jozua* zijn eigen erfdeel zal hebben.
2. De tweede uitleg is de profetische. Dit houdt in dat de zegen die Mozes hier uitspreekt, zijn volle vervulling in het duizendjarig vrederijk zal vinden, onder de regering van de Messias.

3. De derde uitleg is de geestelijke. Dan gaat het over de toepassing voor ons, wat wij hiervan kunnen leren voor ons leven in geloof.

De HEERE komt tot Zijn volk | *verzen 1-5*

> *1 Dit nu is de zegen waarmee Mozes, de man Gods, de Israëlieten gezegend heeft, vóór zijn dood. 2 Hij zei:*
>
> *De HEERE is van Sinaï gekomen,*
> *[als de zon] kwam Hij uit Seïr op.*
> *Hij verscheen blinkend vanaf het gebergte Paran,*
> *Hij kwam met tienduizenden heiligen,*
> *aan Zijn rechterhand was een vurige wet voor hen.*
> 3 *Ja, Hij heeft de volken lief!*
> *Al Zijn heiligen zijn in Uw hand,*
> *Zíj zitten aan Uw voeten*
> *en vangen [iets] op van Uw woorden.*
> 4 *Mozes gebood ons de wet,*
> *het erfelijk bezit van de gemeente van Jakob.*
> 5 *Hij was Koning in Jesjurun,*
> *toen de hoofden van het volk zich verzamelden,*
> *samen met de stammen van Israël.*

Mozes wordt drie keer *"de man Gods"* genoemd *(vers 1; Jz 14:6; Ps 90:1)*. Een man Gods is iemand die in een tijd van verval als enkeling Gods rechten erkent en in zijn leven laat zien. Zo iemand heeft zicht op de actuele situatie van Gods volk en getuigt daartegen om het volk weer op Gods weg te brengen. Zo iemand heeft ook oog voor Gods uiteindelijke doel met Zijn volk en dat is het te zegenen. Daarom kan deze man Gods, voordat hij de Nebo beklimt, afscheid van zijn geliefd volk nemen door elke stam te zegenen. Wat een afscheid!

Met prachtige beeldspraak, geleend van de dageraad en de toenemende glans van de zon, wordt de majesteit van God op een sublieme manier beschreven *(vgl. Ri 5:4-5; Ps 68:7-8; Hb 3:3-4)*. God verschijnt als Goddelijk licht van Sinaï en werpt Zijn stralen op de hele omgeving, terwijl Hij Israëls tocht naar Kanaän leidt. In deze beschrijving van de verschijning van God wordt God voorgesteld als komend van het zuiden.

Mozes begint met een indrukwekkende beschrijving van Gods verschijning aan Zijn volk. *"Sinaï"* is het begin van de reis en *"Seïr"* geeft het einde ervan aan *(Dt 1:2)*. De reis zelf wordt overgeslagen. Alleen het *"gebergte Paran"* wordt genoemd, het gebied waar zij hun kamp opslaan nadat ze bij Sinaï zijn vertrokken en nog niet hebben gefaald. Alle falen wordt overgeslagen.

De *"tienduizenden heiligen"* ziet op het volk van God Zelf. God wordt hier te midden van hen gezien. Er is sprake van de wet als *"een vurige wet voor hen"*. Het geven van de wet op de Sinaï is immers met donder en bliksem gepaard gegaan *(Ex 19:16-18)*.

De HEERE *"heeft de volken lief"*. 'De volken' zijn de stammen van Israël. Gods hand is over hen. Aan Zijn voeten luisteren zij naar Hem *(vgl. Lk 10:39)*. De wet, het Woord van God, is de erfenis van het volk *(Ps 119:111a)*. God heeft die zegen door Mozes aan hen gegeven. Het land kan niet in bezit genomen en genoten worden als er geen liefde is voor wat God heeft gezegd.

En deze had een zuster, Maria geheten, die ook aan de voeten van de Heer zat en naar Zijn Woord luisterde. (Lk 10:39)

Uw getuigenissen heb ik voor eeuwig in erfelijk bezit genomen, ... (Ps 119:111a)

Mozes wordt hier koning van zijn volk genoemd. Hij is een type van de ware Koning, de Heer Jezus, Die in liefde Zijn gezag uitoefent. Daarom kan van de gelovigen van de gemeente worden gezegd dat zij zijn overgebracht *"in het koninkrijk van de Zoon van Zijn liefde" (Ko 1:13)*. De Zoon is de Heer Jezus als het Voorwerp van de liefde van de Vader. Als zodanig oefent Hij nu gezag uit over de levens van hen die Hem als Heiland en Heer hebben aangenomen.

Ruben | *vers 6*

> 6 *Moge Ruben leven en niet sterven,*
> *en mogen zijn mannen [groot]* in aantal zijn!*

De eerste drie zonen over wie Mozes zijn zegen uitspreekt, zijn van Lea. Simeon ontbreekt. Dat kan zijn omdat zijn erfdeel bij dat van Juda hoort. Ruben, de oudste zoon, wordt het eerst genoemd. Mozes wenst hem het

---

* Het woord 'groot' staat niet in de grondtekst, zoals de vierkante haken aangeven, en moet hier niet worden ingevoegd.

leven toe, terwijl hij zich het leven onwaardig heeft gedragen. Het is een zegen als alles wat Israël van nature is, weggevaagd wordt, terwijl er een overblijfsel zal zijn dat leven heeft.

Als er sprake is van een overblijfsel, is dat onlosmakelijk verbonden aan Gods genade. Het geheel had geoordeeld moeten worden, maar God spaart in Zijn genade een rest. Tevens wijst een overblijfsel op een klein aantal, het is niet iets indrukwekkends. Voor God is dat het gepaste uitgangspunt om iets nieuws te beginnen waarin het leven dat Hij geeft, kan gaan groeien en bloeien.

Juda | *vers 7*

> *7 Dit betreft Juda; hij zei:*
>
> *Luister, HEERE, naar de stem van Juda!*
> *Breng hem terug bij zijn volk,*
> *laten zijn handen [sterk] genoeg voor hem zijn,*
> *en wees [hem] een hulp tegen zijn tegenstanders!*

De zegen van Juda geeft aan wat de eerste kenmerken zijn van het leven dat in Ruben gespaard is gebleven. Juda betekent 'Godlover'. De stem van Juda richt zich tot God om Hem te loven voor het leven dat Hij schonk. Juda verheft zijn stem ook om God aan te roepen als er tegenstanders zijn. En God hoort *(2Kr 13:14-15)*.

Dat Juda een biddende stam is, betekent dat het een strijdende stam is. Daarbij weet hij zich afhankelijk van de hulp van God. De vraag aan God hem bij zijn volk terug te brengen ziet op het resultaat van de strijd: Juda zal overwinnen en die overwinning zal ten gunste van het hele volk zijn.

Levi | *verzen 8-11*

> *8 Over Levi zei hij:*
>
> *Uw Tummim en Uw Urim zijn bij deze man, Uw gunsteling;*
> *U stelde hem op de proef in Massa,*
> *U riep hem ter verantwoording bij de wateren van Meriba.*
> *9 Hij zei over zijn vader en moeder:*
> *Ik zie hen niet.*
> *Hij herkende zijn broers niet,*

en zijn zonen kende hij niet.
Zij hielden namelijk Uw woord,
en namen Uw verbond in acht.
10 *Zij zullen Jakob Uw bepalingen leren*
en Israël Uw wet,
zij zullen reukwerk voor Uw neus leggen,
en een offer dat geheel verteerd wordt op Uw altaar.
11 *Zegen zijn vermogen, HEERE,*
en wees het werk van zijn handen goedgezind;
verbrijzel de heupen van wie tegen hem opstaan,
en van hen die hem haten, zodat zij niet meer opstaan!

In de zegen die Mozes over Levi uitspreekt, worden we herinnerd aan een priestervolk, een volk dat Gods wil kent en daarover Gods volk kan onderwijzen. Daarvan spreken de Tummim en Urim. Dat zijn de twee stenen die de hogepriester in de borsttas draagt en waardoor hij de wil van God raadpleegt *(Ex 28:30)*.

Levi is voor die taak voorbereid. Hier wordt gezegd dat God hem bij Massa en Meriba op de proef heeft gesteld. In *Exodus 17* staat dat Israël God op de proef heeft gesteld *(Ex 17:7)*. Er is geen water. Dat is een beproeving van God om te zien hoe het volk reageert. Het volk maakt God verwijten over Zijn handelwijze en betwijfelt zelfs Zijn aanwezigheid onder hen.

Levi heeft als deel van het volk daar zichzelf leren kennen. Deze beproevingen zijn voor Levi een opleiding om licht van God te ontvangen. Als later het volk nog een keer als geheel ontrouw wordt, blijft Levi trouw. Zij hebben de ontrouwen op bevel van Mozes gedood *(Ex 32:26-29)*. Bij de uitoefening van het oordeel hebben zij geen onderscheid gemaakt tussen hen die wel en hen die geen familieleden zijn *(Mt 10:37; Lk 14:26)*.

Wie vader of moeder liefheeft boven Mij, is Mij niet waard; en wie zoon of dochter liefheeft boven Mij, is Mij niet waard; ... (Mt 10:37)

Dit is een verdere scholing om een geschikte onderwijzer van het volk te zijn. Iemand is alleen geschikt om Gods Woord te onderwijzen als dat Woord absoluut gezag voor en over hemzelf heeft. Levi heeft als beloning voor zijn trouw de eervolle opdracht gekregen Gods wet aan het volk te onderwijzen *(2Kr 17:8-9; Ml 2:4-7)*.

Iemand die zo is gevormd in de praktijk van het leven te midden van Gods volk, mag in het heiligdom gaan. Door het onderwijs dat zij zelf hebben ontvangen, en ook doorgeven, zijn zij bekwaam en ook verlangend om reukwerk en brandoffers te brengen. In het vrederijk zal niets aan die dienst een einde kunnen maken.

Reukwerk is een beeld van de heerlijkheden van Christus die aangenaam zijn voor God. We mogen God alles vertellen wat we aan heerlijkheden in Christus hebben ontdekt. Reukwerk ziet ook op het gebed van de gelovigen *(Op 5:8b; Ps 141:2)*, waaraan Christus de heerlijkheid van Zijn Persoon toevoegt waardoor die gebeden aangenaam zijn voor God *(Op 8:3-4)*.

...; zij hadden elk een harp en gouden schalen vol reukwerken, welke zijn de gebeden van de heiligen. (Op 5:8b)

Mozes roept over een dergelijk priester- en Levietenvolk Gods zegen af. Wat zij doen, kan op Gods volle instemming en aanvaarding rekenen. Mozes vraagt de HEERE ook om Levi te beschermen tegen hun vijanden door de heupen te verbrijzelen van wie tegen hen opstaan om hen aan te vallen. De heupen symboliseren kracht en sterkte *(Ps 69:24; Jb 40:2; Sp 31:17)*. Allen die Levi tekort willen doen, zullen niet voorspoedig zijn.

Benjamin | *vers 12*

> *12 Over Benjamin zei hij:*
> *De door de HEERE beminde, hij zal onbezorgd bij Hem wonen.*
> *Hij zal hem heel de dag beschermen,*
> *en tussen zijn schouders zal Hij wonen!*

Benjamin is een van de twee zonen van Rachel. Na de offeraar Levi komt Benjamin als *"de door de HEERE beminde"*. Een offeraar weet zich door God aanvaard in het offer. Daardoor woont hij veilig bij Hem *(Ps 91:1)*. Jeruzalem ligt op de berg Moria in het erfdeel van Benjamin *(Jz 18:28)*. Hierdoor woont Benjamin bij de tempel en geniet daarvan de bescherming *(Ps 125:2)*. Hij woont tussen Gods schouders, wat het beeld geeft dat God hem draagt *(vgl. Dt 1:29)*.

Rondom Jeruzalem zijn bergen,
zo is de HEERE rondom Zijn volk,
van nu aan tot in eeuwigheid.
(Ps 125:2)

Wat van Benjamin wordt gezegd, geldt voor het hele volk: het is *"de door de HEERE beminde"*. Zo zijn de zegeningen van elke afzonderlijke stam van

toepassing op het volk in zijn geheel. Voor ons geldt ook persoonlijk en gemeenschappelijk dat we in Christus zijn en dat we behoren tot de *"huisgenoten van God" (Ef 2:19)*.

Jozef | *verzen 13-17*

> *13 Over Jozef zei hij:*
> *Moge zijn land door de HEERE gezegend zijn,*
> *met het beste van de hemel, met dauw,*
> *en [met het beste] van de watervloed die beneden ligt;*
> *14 met de beste opbrengst van de zon,*
> *en met het beste wat de maan voortbrengt;*
> *15 met het voornaamste van de aloude bergen,*
> *en met het beste van de eeuwige heuvels;*
> *16 met het beste van de aarde en haar volheid,*
> *en [met] de goedgunstigheid van Hem Die in de doornstruik woonde.*
> *Laat het komen op het hoofd van Jozef,*
> *ja, op de schedel van de gewijde onder zijn broers!*
> *17 Hij heeft de pracht van de eerstgeborene van zijn rund,*
> *en zijn hoorns zijn hoorns van de wilde os;*
> *daarmee zal hij volken stoten, allemaal,*
> *tot aan de einden der aarde.*
> *Dit zijn de tienduizenden van Efraïm,*
> *en dit zijn de duizenden van Manasse!*

In Jozef, dat is Efraïm en Manasse, zien we welke grote, onveranderlijke en voortdurende zegeningen aan onze positie, die in Benjamin op grond van het offer is vastgesteld, verbonden zijn. De zegen is allesomvattend. De zegen is door ons niet te omvatten omdat de bron van die zegen, God Zelf, niet te omvatten is.

"Het beste van de hemel" is de regen, die noodzakelijk is om vrucht voort te brengen en te kunnen genieten. Voor het krijgen van vrucht geeft God ook de *"dauw"* en het beste *"van de watervloed die beneden ligt"*. Hij heeft voorzien in een overvloed aan mogelijkheden om het land te bevochtigen zodat het rijke vrucht kan voortbrengen *(Ps 65:11)*. De beste resultaten ontstaan mede door *"de zon"* en

> *U doordrenkt zijn omgeploegde aarde,*
> *U doet [water in] zijn voren dalen,*
> *U doorweekt het met regendruppels*
> *U zegent zijn gewas. (Ps 65:11)*

"de maan" die God heeft gegeven. De zon met zijn weldadige warmte stimuleert het groeiproces. De maan doet haar werk door een periode van afkoeling en verkwikking te geven waardoor dauw ontstaat.

De uitnemende vruchten bevinden zich op de hoogten, *"de aloude bergen"*, dat ziet op het verleden, en *"de eeuwige heuvels"*, dat ziet op de toekomst. Voor ons wil dit zeggen dat onze zegeningen van eeuwigheid af in de hemel zijn en dat we ze tot in eeuwigheid zullen genieten. Bergen en heuvels zijn symbolen voor stabiliteit, ze wijzen op wat onveranderlijk is.

Ook in de vlakten, op *"de aarde"*, zijn rijke zegeningen aanwezig. Wat we tot in eeuwigheid in de hemel mogen genieten, mogen we nu al in volheid op aarde genieten. Voor het genieten van de vrucht is een cyclus van zaaien, groeien en oogsten nodig. Dat vraagt inspanning, zaaien en oogsten, terwijl we toch afhankelijk zijn van God voor het resultaat, want Hij moet de groei geven *(1Ko 3:6-7)*.

Ik heb geplant, Apollos heeft begoten, maar God heeft de groei gegeven. Dus is noch hij die plant iets, noch hij die begiet, maar God Die de groei geeft. (1Ko 3:6-7)

Bij al die genietingen mogen we als een bijzondere zegen *"de goedgunstigheid van Hem Die in de doornstruik woonde"* op ons weten. Meer dan alle gaven is Hij van Wie de gaven afkomstig zijn. En Wie is Hij? Hij is Degene Die bij Zijn volk aanwezig is geweest in de tijd van slavernij en verdrukking. Door die verdrukking heeft God Zijn volk niet willen ombrengen, maar heeft Hij hen willen leren tot Hem te roepen. Dat zien we in het beeld van de doornstruik waarin vuur brandt, maar die niet verteerd wordt en waarin de HEERE aanwezig is *(Ex 3:2a)*.

En de Engel van de HEERE verscheen hem in een vuurvlam uit het midden van een doornstruik. (Ex 3:2a)

De Heer Jezus verwijst ook naar de doornstruik als Hij de sadduceeën antwoord geeft op hun strikvraag over de opstanding *(Lk 20:37-38)*. Hij verbindt daarmee Hem, Die door Mozes *"de God van Abraham en de God van Izaäk en de God van Jakob"* genoemd wordt *(Lk 20:37)*. Daardoor wordt de doornstruik verbonden met de beloften aan de vaderen en aan de opstanding. In het aanhalen van dat tafereel toont de Heer Jezus een prachtig verband tussen het lijden op aarde en de heerlijkheid daarna in de opstanding. God vindt er Zijn welbehagen in Zijn voornemens te vervullen langs deze weg van lijden en aan de andere kant van de dood.

God vervult Zijn beloften aan Jozef, de *"gewijde"* – of *"uitverkorene"* of *"afgezonderde"* – onder zijn broers. Uitverkiezing houdt afzondering in. God heeft Zijn volk afgezonderd, dat is apart gesteld onder alle volken, om voor Hem tot Zijn volk te zijn, een volk dat aan Hem toegewijd is. Dat is Zijn verkiezing die op louter genade en liefde van Zijn kant berust. Dat heeft God ook met ons, leden van de gemeente, gedaan, die Hij heeft uitgekozen in Christus *(Ef 1:4)*. Dat heeft Hij kunnen doen omdat Hij Zijn Christus gezalfd heeft boven Zijn metgezellen *(Ps 45:8; Hb 1:9)*.

In zijn beide zonen Efraïm en Manasse krijgt Jozef een dubbel deel, het deel van de eerstgeborene. Het rund en de wilde os die Mozes noemt, spreken van kracht, wat de gedachte aan eerstgeboorte versterkt.

Zebulon en Issaschar | *verzen 18-19*

> *18 Over Zebulon zei hij:*
>
> *Verblijd u, Zebulon, over uw uittocht,*
> *en [u], Issaschar, over uw tenten.*
> *19 Volken zullen zij naar de berg roepen.*
> *Daar zullen zij offers van gerechtigheid brengen,*
> *want zij zullen de overvloed van de zeeën opzuigen,*
> *en de dingen die onder het zand bedekt en verborgen zijn.*

Zebulon en Issaschar worden samen genoemd. Zij zijn allebei zonen van Lea en hun erfdelen liggen naast elkaar. Elk van deze stammen heeft een eigen bezigheid. Ze worden opgeroepen hun werk met vreugde te verrichten. Zebulon is de reiziger, de handelsman. Issaschar is de man die zijn werk thuis doet. In het vrederijk nodigen zij de volken uit om deel te nemen aan de zegeningen van het land. *"De overvloed van de zeeën"* kan slaan op de volkenzee. *"De berg"* is de berg waar de tempel zal staan. Mozes spreekt hier als profeet *(vgl. Ex 15:17)*.

God bepaalt van ieder het terrein van zijn bezigheden *(2Ko 10:13,16b)*. In die verschillende bezigheden is een gemeenschappelijk doel aanwezig. We mogen anderen uitnodigen om in de zegeningen te komen delen. Een volk dat in het bezit van de zegeningen

Maar wij zullen niet roemen buiten de maat; maar naar de maat van het arbeidsterrein dat God ons als maat heeft toebedeeld, om ook u te bereiken. ...; niet om te roemen in [het] arbeidsterrein van een ander over wat bereikt is. (2Ko 10:13,16b)

is gesteld, wordt ook een evangeliserend volk dat anderen tot die zegeningen aantrekt. Sommigen mogen daarvoor naar andere volken gaan, anderen mogen thuisblijven om ervan aan hun buren te vertellen.

Het doel van deze uitnodiging is offers te brengen in overeenstemming met Gods verlangen. Het zijn *"offers van gerechtigheid"*, dat wil zeggen dat ze overeenkomstig Gods inzettingen worden gebracht, maar ook dat ze in de juiste gezindheid worden gebracht *(Ps 51:19)*. Als mensen tot bekering komen, is dat om aanbidders (offeraars) van de Vader te worden *(Jh 4:23)*. Daarbij wil God wel dat het op de juiste wijze en in de juiste gezindheid gebeurt: in geest en waarheid *(Jh 4:24)*.

Om daartoe bekwaam te zijn zullen zij gezoogd worden – wat doet denken aan de borst vol moedermelk *(Js 60:16a)* – met *"overvloed van de zeeën ... en de dingen die onder het zand"* aan de oever van de zee *"bedekt en verborgen"* zijn *(vgl. Js 60:5; 66:11-12)*. 'De overvloed van de zeeën' kan ook slaan op de ervaringen met de Heer. De zee is een beeld van de beproevingen van het leven. In die beproevingen doet de gelovige vaak een schat aan ontdekkingen op Wie de Heer Jezus voor hem is.

U zult de melk van de heidenvolken zuigen,
ja, u zult aan de borst van koningen zuigen;
... (Js 60:16a)

Het zand aan de oever van de zee kan slaan op het ontelbare gezelschap van de gelovigen. Al die zegeningen zijn bedekt en verborgen om door ons te worden opgegraven. Om ze te ontdekken, zullen we ons moeten inspannen. Het resultaat is dat alles ons een steeds grotere kijk op de heerlijkheid van de Heer Jezus geeft.

Gad | *verzen 20-21*

20 Over Gad zei hij:
Gezegend is Hij Die ruimte geeft aan Gad!
[Gad] woont als een leeuwin
en verscheurt de arm, ja zelfs de schedel.
21 Hij heeft zich van het beste voorzien,
omdat daar het deel van de wetgever [voor hem] weggelegd was;
hij kwam met de hoofden van het volk,
hij voerde het recht van de HEERE uit,
en Zijn bepalingen, [samen] met Israël.

Bij Gad zien we het element van de strijd. Voordat Mozes zijn zegen over hem uitspreekt, prijst hij eerst de HEERE. Gad is een van de stammen die in het Overjordaanse is gebleven. Hier denkt Mozes niet aan de onwil om een erfdeel in het land in bezit te gaan nemen, maar benadert hij dit positief. Gad is namelijk wel meegetrokken het land in om het voor anderen in bezit te nemen.

Gad is als een aanvoerder, *"een leeuwin"*, opgetreden *(vgl. 1Kr 12:8)*. Daardoor heeft hij ruimte van de HEERE gekregen om er te wonen. Ruimte, bewegingsvrijheid, is een groot goed voor de gelovige. Pas op voor valse broeders die gelovigen weer onder de wet willen brengen en hen daardoor weer van hun vrijheid beroven *(Gl 2:4)*!

... en [dat] vanwege de binnengeslopen valse broeders, die zich hadden binnengedrongen om onze vrijheid te bespieden die wij in Christus Jezus hebben, met het doel ons tot slavernij te brengen. (Gl 2:4)

"Het beste" is hier verbonden met *"het deel van de wetgever"*, dat ziet op regeren, heersen. Gad heeft zich bij de hoofden van het volk gevoegd om zijn belofte, dat hij zou meegaan om het land Kanaän te veroveren, in te lossen *(Jz 1:12-18; 4:12)*. Hij zal zich hierbij onderscheiden hebben, want Mozes geeft hem hier een vooraanstaande plaats onder het volk van de tweeënhalve stam.

Het veroveren van het land houdt in dat over de inwoners ervan het oordeel van God wordt voltrokken. Door dit te doen heeft Gad de gerechtigheid van God uitgeoefend. Van de tweeënhalve stam zal Gad ook wat het aantal betreft veruit de belangrijkste zijn. Ruben zal gering in aantal zijn *(vers 6)*, evenals Manasse, waarvan slechts de helft van de stam in het Overjordaanse zal wonen.

De tijd van heersen is voor de gelovigen nog niet gekomen *(1Ko 4:8)*. Maar er kunnen zich in de gemeente zaken voordoen, waarbij recht moet worden gesproken. Daarvoor zijn geen intelligente gelovigen nodig, maar geestelijk gezinde gelovigen die gekenmerkt worden door eenvoud en wijsheid *(1Ko 6:4-5)*. Zij kunnen met geestelijk gezag optreden. Het is een grote genade van God als zulke mannen in een plaatselijke gemeente aanwezig zijn. Laten we God voor hen danken en hun het leven niet moeilijk maken, maar hun gehoorzaam en onderdanig zijn *(Hb 13:17)*.

..., zonder ons hebt u geregeerd; en ik zou wel willen dat u regeerde, opdat ook wij met u regeerden. (1Ko 4:8)

Dan | *vers 22*

> *22 Over Dan zei hij:*
>
> *Dan is een leeuwenwelp,*
> *hij springt uit Basan tevoorschijn.*

De naam Dan betekent 'rechter'. Evenals Gad wordt hij vergeleken met een leeuw. Het enige wat van hem wordt gezegd, is dat hij tevoorschijn springt. Hij lijkt te wijzen op de plotselinge verschijning van de Heer Jezus om hen die zich volhardend tegen Hem verzetten te oordelen. Daarmee wordt de weg naar de volle zegen vrijgemaakt.

Naftali | *vers 23*

> *23 Over Naftali zei hij:*
>
> *Naftali, wees verzadigd met goedgunstigheid,*
> *en vol van de zegen van de HEERE;*
> *neem het westen en het zuiden in bezit.*

Naftali krijgt, evenals Aser, een rijk deel. In Naftali zien we iemand die verzadigd is vanwege die rijke zegen van de HEERE. In Naftali ligt Kapernaüm, waar de Heer Jezus heeft gewoond *(Mt 9:1; Mk 2:1)*. Zijn aanwezigheid is de grootst denkbare zegen. Het betekent een verhoging tot de hemel *(Mt 11:23)*.

In Naftali zien we iemand die vol is van Christus en daarin rust. Dat is waar de Heilige Geest iedere gelovige toe wil brengen: om voldoende te hebben aan Christus en daarnaast niets meer te verlangen. Dat betekent niet dat we dan uitgeleerd zijn en er niets meer in bezit te nemen is. Vandaar de aansporing tot het in bezit nemen van het westen en het zuiden.

Aser | *verzen 24-25*

> *24 Over Aser zei hij:*
>
> *Moge Aser gezegend zijn met zonen;*
> *laten zijn broers hem goedgezind zijn*
> *en hij zijn voet in olie dompelen.*
> *25 Uw grendels zullen van ijzer en brons zijn;*
> *laat uw kracht zijn overeenkomstig uw dagen!*

Mozes wenst Aser vijf zegeningen toe:

1. De eerste zegen is dat hij gezegend zal worden met zonen. Hier zien we het zoonschap. Zonen zijn er voor God en zij zijn erfgenamen. Die zegen betekent voor ons dat wij ons bewust zijn dat wij er voor Gods vreugde zijn en dat God ons tot onze vreugde een erfdeel heeft gegeven.
2. De tweede zegen is dat zijn broers hem goedgezind zullen zijn. Als zonen zijn we niet alleen aangenaam voor God, maar ook voor onze broeders en zusters. Gelovigen zijn zonen van God en broeders van elkaar. We zijn een familie, en aan het samenwonen en samenleven in dat bewustzijn verbindt de Heer Zijn zegen *(Ps 133:1-3)*.
3. De derde zegenwens, *"zijn voet in olie dompelen"*, ziet op zijn wandel. Het is een zegen als de wandel wordt gekenmerkt door de Heilige Geest *(Gl 5:16,25)*, waarvan de olie het bekende beeld is. Zoonschap gaat samen met de Geest van zoonschap *(Gl 4:6)*.

   Maar ik zeg: wandelt door [de] Geest, en u zult [de] begeerte van [het] vlees geenszins volbrengen. (Gl 5:16)

   Als wij door [de] Geest leven, laten wij ook door [de] Geest wandelen. (Gl 5:25)

   En omdat u zonen bent, heeft God de Geest van Zijn Zoon in onze harten uitgezonden, Die roept: Abba, Vader! (Gl 4:6)
4. Een wandel in de Geest kan alleen in de weg van afzondering. Daarvan spreekt de vierde zegen. *"IJzer en koper"* zijn de *"grendels"*, waarmee deuren worden gesloten om het kwaad buiten de deur te houden. De zegeningen kunnen alleen worden genoten zonder vermenging met wereldse beginselen. Afzondering is niet negatief. Ware afzondering is afzondering tot God en maakt sterk als ijzer en glanzend als koper.
5. Als er ware afzondering is, kan de zegen tot in lengte van dagen worden genoten. Dat is de vijfde zegen. Afzondering bewaart ervoor dat kracht wordt verspild aan zondige dingen, wat weer als gevolg heeft dat de zegen niet wordt genoten.

Aser is de enige stam van de tien die niet met het huis van David zijn verbonden, die in het Nieuwe Testament wordt genoemd *(Lk 2:36-38)*. In dat gedeelte is sprake van Anna, die tot de stam Aser behoort. Wat van haar wordt gezegd, maakt duidelijk dat zij een echte Aseriet is.

Wie is zoals Israël? | *verzen 26-29*

> 26 *Niemand is er als God, Jesjurun!*
> *Hij rijdt op de hemel om u te helpen,*
> *en in Zijn majesteit op de wolken.*
> 27 *De eeuwige God is [voor u] een woning,*
> *en onder u zijn eeuwige armen.*
> *Hij verdrijft de vijand voor u uit,*
> *en zegt: Vaag [hem] weg!*
> 28 *Israël zal veilig wonen [en] alleen;*
> *het oog van Jakob zal gericht zijn*
> *op een land van koren en nieuwe wijn;*
> *ja, zijn hemel zal dauw laten neerdruppelen.*
> 29 *Welzalig bent u, Israël! Wie is zoals u?*
> *U bent een volk dat door de HEERE verlost is.*
> *[Hij] is een schild [en] een hulp voor u,*
> *Hij is uw majesteitelijke zwaard;*
> *daarom zullen uw vijanden zich geveinsd aan u onderwerpen,*
> *en ú zult hun hoogten betreden!*

Het einde van de zegen komt overeen met het begin ervan. In het begin heeft Mozes gesproken over het glorierijke feit van de vestiging van het koningschap van de HEERE als de vaste grondslag van de behoudenis van Zijn volk. Hij besluit met de verwijzing naar de HEERE als de eeuwige bescherming en toevlucht en met het gelukkig prijzen van Israël dat op zo'n God kan vertrouwen.

De allerlaatste woorden die Mozes heeft geschreven, beschrijven de onvergelijkbare God en Zijn onvergelijkbaar volk. Niemand is aan God gelijk *(vers 26)* en in *vers 29* staat dat niemand aan Zijn volk gelijk is. De God van Israël en het Israël van God horen helemaal bij elkaar.

Het rijden langs de hemel en over de wolken is een beeld van de onbegrensde almacht waarmee God vanuit de hemel de wereld bestuurt en de Helper van Zijn volk is. Hij is de eeuwige God, in tegenstelling tot alle afgoden die ergens in de tijd hun oorsprong hebben en dus onlangs zijn ontstaan. Deze God is een woning, wat betekent dat God de Zijnen alles biedt wat de geborgenheid van een woning maar bieden kan. Een woning

is niet alleen een schuilplaats en toevlucht tijdens de stormen van het leven, maar spreekt ook van het vredige, onbezorgde genieten van rust en gemeenschap.

Hij Die in de hemel boven troont, is tegelijk de God Die bij Zijn volk op aarde beneden is en het in Zijn armen houdt en draagt. Eeuwige armen zijn armen die het nooit aan kracht zal ontbreken. Ze symboliseren onbegrensde en onoverwinnelijke kracht, waardoor Zijn volk voor eeuwig veilig zal zijn. Daar komt nog bij dat van de vijand geen spoor meer te bekennen is. Hij heeft ze verdreven en verdelgd.

Te midden van alle volken zal Israël *"veilig wonen [en] alleen" (vers 28; vgl. Nm 23:9)*. Het volk zal niet in een ander volk ingelijfd worden. Het zal als voorwerp van Gods speciale beloften alles krijgen wat beloofd is en te midden van alle zegeningen een uitdeler van zegeningen zijn aan alle volken op aarde.

Israël is ook Jakob. Jakob is de naam van de man die heeft moeten leren dat hij in alles God nodig heeft. Dat heeft het volk ook moeten leren. Hun oog wordt gericht op de zegen van het land. Als ze in het bezit van de zegen zijn, zal hun oog daar onafgebroken op gericht zijn. Ze zullen ongestoord verblijven in het land van zegen waarop de zegen van de HEERE neerdaalt.

Er is geen volk als Israël. Er is geen verlossing als de verlossing die aan Israël is geschied, want de HEERE heeft dat volk verlost. En de HEERE heeft Israël niet alleen verlost uit Egypte, Hij heeft het ook uit talloze moeilijkheden verlost. Hij is ook Israëls hulp. Die hulp is een schild, een bescherming tegen alles wat schade aan dat volk kan toebrengen. Hij helpt door Zijn zwaard, dat is Zijn Woord. Door Zijn Woord heeft Hij dit volk hoogverheven gemaakt.

Tegen een dergelijk volk is door geen enkele vijand iets te beginnen. Hoewel de vijanden niet in hun geweten overtuigd zijn van zonden en dat ze het oordeel verdienen, zullen ze zo verstandig zijn zich aan dit volk te onderwerpen. Ze zullen, hoewel geveinsd, dit volk eren, dit volk, dat door de HEERE boven alle volken verheven is.

Deuteronomium 34

Inleiding

Dit hoofdstuk informeert ons over de laatste gang, de laatste blikken, de dood en de begrafenis van Mozes. We lezen over de rouw van Israëls over hem en de tijd daarvan, over zijn opvolger Jozua en over het onvergelijkbare karakter van Mozes.

Mozes' leven bestaat uit drie perioden van veertig jaar:

1. veertig jaar aan het hof van de farao;
2. veertig jaar in de woestijn bij de schapen van Jethro in de school van God;
3. veertig jaar in de woestijn met het volk van God.

Dan komt het moment dat hij tot stof zal terugkeren, naar zijn eigen woord in *Psalm 90*: *"U doet de sterveling terugkeren tot stof en zegt: Keer terug, mensenkinderen" (Ps 90:3)*. God Zelf regelt zijn begrafenis.

Mozes ziet het land | *verzen 1-4*

> *1 Toen beklom Mozes, vanuit de vlakten van Moab, de berg Nebo, de top van de Pisga, die recht tegenover Jericho ligt. En de HEERE liet hem heel het land zien: [van] Gilead tot Dan, 2 heel Naftali, het land van Efraïm en Manasse, heel het land van Juda tot aan de zee in het westen, 3 het Zuiderland, de vlakte van de vallei van Jericho, de palmstad, tot aan Zoar. 4 En de HEERE zei tegen hem: Dit is het land waarvan Ik Abraham, Izak en Jakob gezworen heb: Aan uw nageslacht zal Ik het geven. Ik heb het u met uw [eigen] ogen laten zien, maar u mag daarheen niet oversteken.*

Nadat Mozes het volk heeft gezegend, beklimt hij naar het bevel van God de berg Nebo *(Dt 32:49)*. Het volk zal hem beslist zolang mogelijk hebben nagekeken. Zonder enige hulp beklimt Mozes de berg. Hij is niet aan het einde van zijn krachten, hij is het leven niet moe. Toch rust hij in de beslissing van de HEERE dat zijn taak is afgelopen. Er is geen enkele vrees voor de dood bij hem waar te nemen. Hij beklimt de berg niet om te sterven, maar om bij God te zijn.

Op de berg laat de HEERE hem, zoals Hij heeft beloofd, het beloofde land in zijn hele uitgestrektheid zien. Mozes heeft het volk gezien in het bezit van het land. Het land wordt genoemd naar de namen van de stammen, zoals elk het eigen erfdeel zal bezitten. Hij heeft een oog gekregen dat verder ziet dan natuurlijke ogen kunnen kijken. De HEERE heeft het hem op een bovennatuurlijke wijze in één ogenblik laten zien.

Mozes heeft niet alleen het land gezien, maar ook de uiteindelijke zegen van het volk. Gods regering is dat hij daarheen niet zal overgaan; Gods genade is dat hij het heeft gezien zoals geen ander het heeft gezien. Hij heeft het onder Gods leiding in al zijn onderdelen gezien.

Mozes wordt zeven keer op een berg gevonden:

1. als voorbidder *(Ex 17:8-16)*;
2. als hij de wet en een beschrijving van de tabernakel ontvangt *(Ex 24:12-18)*;
3. om te pleiten voor het volk na hun zonde met het gouden kalf *(Ex 32:30-32)*;
4. om de tweede stenen tafelen te ontvangen *(Ex 34:4)*;
5. op de berg Hor, om het priesterschap van Aäron te doen overgaan op Eleazar *(Nm 20:23-28)*;
6. op de Nebo, waar hij het land ziet *(Dt 34:1)*;
7. op de berg der verheerlijking, samen met Elia, met de Heer Jezus *(Mt 17:1-8)*.

Hij heeft de hele geschiedenis van het falen van Gods volk beschreven. Hier op de berg ziet hij het volk naar Gods gedachten. Zo is het de apostel Johannes ook vergaan. Johannes beschrijft het falen van de gemeente als belijdende christenheid in *Openbaring 2-3* en de uiteindelijke afval ervan in *Openbaring 17-18*. Maar dan mag hij op de berg de gemeente zien naar Gods gedachten *(Op 21:9-10)*. Mozes ziet de aardse zijde van het rijk; Johannes ziet de hemelse zijde ervan, het hemelse volk van God.

Mozes sterft en wordt begraven | *verzen 5-8*

> *5 Zo stierf Mozes, de dienaar van de HEERE, daar in het land van Moab, overeenkomstig het woord van de HEERE. 6 En Hij begroef hem in een dal in het*

> *land van Moab, tegenover Beth-Peor. En niemand weet [waar] zijn graf [is], tot op deze dag. 7 Mozes nu was honderdtwintig jaar oud toen hij stierf; zijn oog was niet dof geworden en zijn kracht was niet vervlogen. 8 En de Israëlieten beweenden Mozes in de vlakten van Moab, dertig dagen [lang]; toen waren de dagen van het bewenen, van de rouw over Mozes, voorbij.*

Mozes is niet van ouderdom en uitgeput gestorven. Het oog van Mozes is niet verduisterd. Hij ziet nog even scherp als in zijn jeugd. Dat staat in tegenstelling tot Izak *(Gn 27:1)* en Jakob *(Gn 48:10)*. De HEERE neemt het leven van Mozes. De HEERE heeft Zelf zorggedragen voor zijn begrafenis (niet: crematie). Niemand weet het graf van Mozes. De duivel weet het wel. Hij heeft over het lichaam van Mozes ruzie gemaakt met de aartsengel Michaël *(Jd 1:9)*, mogelijk om aan het volk bekend te maken waar hij begraven ligt en daardoor het volk tot afgoderij te brengen.

De aartsengel Michaël echter durfde, toen hij met de duivel redeneerde en redetwistte over het lichaam van Mozes, geen oordeel van lastering tegen hem uitbrengen, maar zei: Moge [de] Heer u bestraffen! (Jd 1:9)

De rouwperiode van dertig dagen vanwege het sterven van Mozes is net zo lang als die voor zijn broer Aäron *(Nm 20:29)*.

Jozua neemt de plaats van Mozes in | *vers 9*

> *9 Jozua nu, de zoon van Nun, was vol van de geest van wijsheid; want Mozes had zijn handen op hem gelegd. Daarom luisterden de Israëlieten [nu] naar hém, en zij deden zoals de HEERE Mozes geboden had.*

Na het bericht van de dood, de begrafenis en het bewenen van Mozes is het boek nog niet afgelopen. Jozua is de opvolger van Mozes als leider van het volk, niet als profeet, maar als aanvoerder in de strijd van het volk om het beloofde land in bezit te nemen.

Mozes, de profeet zonder gelijke | *verzen 10-12*

> *10 En er is in Israël geen profeet meer opgestaan zoals Mozes, die de HEERE kende van aangezicht tot aangezicht, 11 met al de tekenen en wonderen waarmee de HEERE hem gezonden had om die in het land Egypte te doen bij de farao, bij al zijn dienaren en bij heel zijn land; 12 en met heel de sterke hand en met alle grote ontzagwekkende daden, die Mozes voor de ogen van heel Israël verrichtte.*

Dit laatste hoofdstuk is niet door Mozes geschreven. Jozua zal daarvoor gebruikt zijn. Onder leiding van Gods Geest geeft Jozua in deze laatste verzen in een enkele pennenstreek het leven van Mozes weer. Misschien is er niemand van het volk tot wie het zo is doorgedrongen als tot Jozua wat voor buitengewone man Mozes is geweest. Jozua heeft Mozes van dichtbij en lang meegemaakt.

In deze laatste woorden over Mozes wordt zijn falen niet genoemd. De plaats van Mozes is volstrekt uniek geweest onder het volk van God. Ook zijn gemeenschap met God is uniek geweest *(vers 10; Ex 33:11a; Nm 12:8a)*. Zijn dienst is groot voor ons vanwege zijn voorstellen van de zegeningen van het land en de plaats die de HEERE uitgekozen heeft om Zijn Naam daar te laten wonen.

Mozes is getrouw geweest in heel Gods huis. Hij is een beeld van de Heer Jezus, de volmaakt Getrouwe niet alleen *in* Gods huis, maar als Zoon *over* het huis *(Hb 3:1-6)*. Mozes heeft over Hem geschreven *(Jh 5:46)*. Hij heeft al zijn kwaliteiten aan Hem te danken. De Heer Jezus gaat deze uitnemende man van God dan ook ver te boven.

Want als u Mozes geloofde, zou u Mij geloven, want hij heeft over Mij geschreven. (Jh 5:46)

Andere publicaties

Op de website www.oudesporen.nl staan onder het menu 'Artikelen' en het submenu 'Auteurs -> Ger de Koning' de volgende commentaren en publicaties:

1. De serie 'Toegelicht en toegepast', een commentaarreeks van de bijbelboeken van het Oude Testament.
2. De 'Zie-serie', een commentaarreeks van de vier Evangeliën en *Handelingen*.
3. De 'Rotsvast-serie', een commentaarreeks met een verklaring van de nieuwtestamentische bijbelboeken vanaf de *brief aan de Romeinen* tot en met *Openbaring*. Deze serie heeft tot doel hen die jong zijn in het geloof te helpen bij het lezen en leren begrijpen van Gods Woord.
4. Publicaties over diverse onderwerpen.

Van diverse Nederlandse publicaties zijn vertalingen in andere talen beschikbaar.

Alle commentaren en publicaties zijn vrij te downloaden als pdf bestand en als e-book.

Als er een ISBN wordt vermeld, is de publicatie ook in boekvorm verkrijgbaar. Het boek kan worden besteld door op het betreffende ISBN te klikken. Voor een Nederlandse publicatie verschijnt www.uitgeverijdaniel.nl. Deze publicatie kan ook via de christelijke boekhandel worden besteld. Voor een in het Duits vertaalde publicatie met een ISBN verschijnt de Duitse website www.daniel-verlag.de.

De Nederlandse commentaren en een aantal in het Duits en Engels vertaalde commentaren staan ook op www.kingcomments.com. Bijbelboeken en verzen kunnen eenvoudig en snel worden benaderd. De commentaren kunnen worden gelezen op elk beeldscherm, van pc tot smartphone. Meer info staat onder 'Informatie' op de site. Het is raadzaam die eerst te lezen.